

Ylitornion ja Pellon eteläosien kulttuuriperintöinventointi 2011

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	2011
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	ASIANUMERO	5992/41/2011
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA ALUEEN NIMI			
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI ALUEYKSIKKÖ			
TEKIJÄ(T)	Oili Räihälä		
JULKAISUN NIMI	Ylitornion ja Pellon eteläosien kulttuuriperintöinventointi 2011		
TIIVISTELMÄ	<p>Metsähallituksen metsätalousmailla Ylitorniossa sekä Pellon eteläosissa dokumentoitiin vuoden 2011 kesä-syyskuussa kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita yhteensä kolmentoista viikon ajan, josta noin 12 viikkoa tehtiin maastoinventointia. Kulttuuriperinnön inventointi on osa <i>Kansallinen Metsäohjelma 2015</i> – hanketta (KMO), jonka tarkoituksena on kartoittaa monipuolisesti metsätalousmaiden kulttuuriperintöä.</p> <p>Kulttuuriperintöinventoinnissa pyritään huomioimaan sekä lakisääteisesti suojellut muinaisjäännekohteet että rakennusperintökohteet sekä muut kulttuuriperintökohteet. Inventoinnissa dokumentoidaan metsäalueiden kulttuurihistoriaa jääkauden päättymisestä noin kymmenen tuhatta vuotta sitten alkaen aina 1960-luvulle saakka. Hankkeen tarkoituksena on edistää metsien kestävästä käytöstä ja kulttuuriperintökohteiden säilymistä.</p> <p>Tutkimusalueelta dokumentoitiin yhteensä 130 kohdetta, joista yksi on täpärästi yksityismaan puolella ja viisi kohdetta Metsähallituksen Luontopalveluiden hallinnoimilla alueilla. Loput kohteet sijaitsevat valtion metsätalousmailla. Aiemmin tunnettuja kiinteitä muinaisjäännekohteita on kohteiden joukossa seitsemän. Niistä kolme on kivikautiseksi asuinpaikoiksi luokiteltuja, pyyntikuoppakohteita on kolme. Loput kohteista olivat erilaisia historiallisen ajan rakennelmia. Uusia muinaisjäännekohteita löytyi 17. Lisäksi kaksi vanhaa muinaisjäännekohteita on erotettu erillisiksi kohteiksi. Uusissa kohteissa on yksi rakennusperintökohde, loput 103 kohdetta ovat kulttuuriperintökohteita. Niistä suurin osa liittyy 1800- ja 1900-lukujen metsätalouteen, niittykulttuuriin sekä poronhoitoon.</p>		
AVAINSANAT	Ylitornio, Pello, kulttuuriperintöinventointi, KMO, arkeologia, Metsähallitus		
MUUT TIEDOT	Kannen kuva: Kuusen käpyjä Ylitornion Sikiöjärvellä. P7040156, Oili Räihälä.		
SARJAN NIMI JA NUMERO			
ISSN		ISBN (NIDOTTU)	
		ISBN (PDF)	
SIVUMÄÄRÄ	480	KIELI	SUOMI
KUSTANTAJA		PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

Tiivistelmä

Taulukko 1

Tutkimuskohteen koko nimi	Ylitornion ja Pellon eteläosat
Kunta/kaupunki, kylä/kaupunginosa, tila/kortteli tontti	Ylitornio ja Pello
Tutkimuksen laji (inventointi, kartoitus)	Kulttuuriperintöinventointi
kohteen ajoitus	Esihistoriallinen aika – nykyaika (1970-luku)
peruskarttalehti/-lehdet	2613, 2614, 2633, 2634, 2641, 2643
Koordinaattijärjestelmä	YKJ
Maanomistaja	Metsähallitus
Tutkimuslaitos	-
kenttätyönjohtaja	Oili Räihälä
Tutkitun alueen laajuus	87500 ha
Tutkimuksen kustantaja ja tutkimuskustannukset	Metsähallitus
löydöt (nrot), diariointi pvm. kokoelma, tallennuspaikka	-
mustavalkonegatiivit, diapositiivit ja digitaaliset kuvatallenteet	Digikuvat Metsähallituksen Reiska-tietokannassa. Tekijänoikeus kuviin on Metsähallituksella.
aikaisemmat tutkimukset ja tarkastuskäynnit	-
tutkimuskertomuksen sivumäärä	480
Alkuperäisen tutkimuskertomuksen säilytyspaikka ja kopioiden säilytyspaikat	Metsähallitus arkisto. Asianumero 5992/41/2011. Kopio raportista Museoviraston arkistossa.

Sisällys

TIIVISTELMÄ.....	3
SISÄLLYS.....	4
LUETTELO KOHTEISTA.....	5
1. JOHDANTO.....	9
1.1 Inventoinnin taustat.....	9
1.2 Inventointialue.....	9
1.3 Maastotyöt.....	10
1.4 Kohteiden raportointi.....	12
2. INVENTOINTIALUEEN MAISEMA, LUONTO SEKÄ MAA- JA KALLIOPERÄ.....	14
3. ALUEEN TUTKIMUSHISTORIA.....	15
3.1 Piirteitä tutkimusalueen varhaisemmasta asutuksesta.....	15
3.2 Alueen menneisyyden tutkimushistoriaa.....	18
4. TULOSTEN TARKASTELU.....	19
ALLEKIRJOITUS.....	26
LÄHTEET.....	27
5. KOHDETIEDOT.....	28
5.1 Kiinteät muinaisjäännökset.....	28
5.2 Rakennusperintökohteet.....	123
5.3 Kulttuuriperintökohteet.....	128

LIITTEET:

Valokuvaluettelo

Luettelo kohteista

Inventoinnissa tarkastettiin yhteensä 130 kohdetta, joista yhdeksän oli muinaisjäänösrekisterin entuudestaan tuntemia kohteita. Airiselän muinaisjäänösryhmäksi ristityn kohteen (1000011603) virheellinen paikkatieto on käsillä olevassa raportissa korjattu. Lisäksi Kermajupon (1000011593) pyyntikuopat ja rakkakuopat on erotettu omiksi kohteikseen. Samoin on tehty Himotussaaren (1000011596) eri jäänteiden kanssa. Viime mainitussa tapauksessa kaikkea saaren kulttuuriperintöä ei voi pitää kiinteinä muinaisjäänöksinä. Kermajupon kohteilla ei puolestaan ole välttämättä mitään toiminnallista yhteyttä keskenään. Vaikka eri kuopparyhmien maantieteellinen etäisyys toisistaan on vähimmillään vain satakunta metriä, erottaa maaston jyrkkäpiirteinen topografia ne toisistaan.

Uusina muinaisjäänösrekisteriin kirjattavina kiinteinä muinaisjäänöksinä dokumentoitiin 17 kohdetta. Näistä kohteista suurin osa on tervahautoja ja hiilimiiluja sekä näiden yhteyteen rakennettuja tilapäisasumuksia. Uusina kohteina ehdotetaan kahta 1800-luvulla kaiverrettua pilkkapuuta sekä Mustipaljukan rajapyykkiä, joka on Kyösti Julkun mukaan (1991) Kemin ja Tornion Lapin välinen raja 1760-luvulta. Uusina kohteina ehdotetaan edelleen Karhujupukan malmikuoppia, joista on kokeeksi louhittu malmia 1700-luvulla. Muita uusia kohteita ovat muutamat kodan ja kammin pohjat, joiden ajoitukset menevät 1700–1800 –luville. Lopulta ehdotetaan myös Kuusivaaran metsätyökämppeä liitettäväksi suojelun piiriin. Rakennustavasta ja sijoittelusta päätellen nämä rakennelmat kuuluvat metsätöiden varhaisimpaan ns. leveranssityömaavaiheeseen ja ajoittuvat 1900-luvun alkuun. Tämä kohde on myös hyvin säilynyt ja edustava, mikä edelleen puoltaa sen muinaisjäänösstatusta.

Näätävaaran metsätyökämppeä pihapiireineen on inventoinnin ainoa rakennusperintönä pidettävä kohde. Loput 103 kohdetta ovat erilaisia kulttuuriperintökohteita 1900-luvulta. Huomattava osa kohteista on erilaisiin metsätöihin liittyviä rakenteita. Muutenkin elinkeinohistorialliset kohteet dominoivat aineistossa. Porotalous, niittytalous sekä uitto ovat hyvin edustettuina. Pilkkapuita alueelta löytyi niin ikään suhteellisen paljon. Mielenkiintoinen kulttuuriperintöryhmä ovat ns. koonilliset kivilatomukset, joita tehtiin maastokartoituksen tarpeisiin 1900-luvun alussa. Tällaisia röykkiöitä löytyi yhteensä kymmenkunta.

Taulukko 2. Luettelo kohteista.

Kohteen nimi	tyyppi	Reiska	mj-rekisteri	P	I	kunta	sivu
MJ-KOhteet							
Airiselkä	mj-alue	136861	1000011603	7386145	3411277	Ylitornio	28
Sarvivaara NW	tervahauta	137395		7396153	3407056	Ylitornio	35
Mustipaljukka	kivilatomus	137482		7376876	3410020	Ylitornio	38
Iso-Airi W	pilkkapuu	137589		7384138	3409836	Ylitornio	42
Sikiöjärvi	pilkkapuu	137807		7384899	3404160	Ylitornio	45
Karhujupukka E	malmikuoppia	137966		7378511	3392598	Ylitornio	49
Hannukkalanniemi	kivikautinen asp	138442	100003134	7383482	3384549	Ylitornio	52
Hannukkalanniemi 2	kotasija	137971		7383700	3384697	Ylitornio	55
Hannukkalanniemi 3	tervahauta	137975		7383767	3384701	Ylitornio	59
Kuusenapajanhieta	tervahauta	138405		7384308	3385262	Ylitornio	62

Kermajuppo	pyyntikuoppia	138511	1000011593	7399169	3409244	Ylitornio	65
Kermajuppo 2	rakkakuoppia	138531	1000011593	7399073	3409505	Ylitornio	70
Pieskänjupukka 1	tervahauta	138603		7395887	3381437	Pello	74
Hevostienjänkkä	kammi	138638		7395812	3380320	Pello	77
Perämaa	hiilikämpä	138669		7386267	3400137	Ylitornio	81
Himotussaari	kivikautinen asp	138875	1000011596	7394962	3394022	Ylitornio	85
Himotussaari 4	rakennuksen pohja	138898	1000011596	7395196	3393873	Ylitornio	88
Aittatieva	pyyntikuoppia	139009	854010158	7410375	3394488	Pello	92
Joona 1	kivikautinen asp	139059	1000011795	7408149	3394637	Pello	97
Kuusivaara	metsäyökämpä	139131		7391275	3379061	Pello	99
Kylmäjoki 1	tervahauta	139548		7419305	3401852	Pello	105
Kylmäjoki 2	tervasauna	139553		7419262	3401847	Pello	108
Pitkäniemi 1	pyyntikuoppia	139575	854010056	7417067	3407106	Pello	111
Kylmäjoki 6	hiilimiilu	139605		7419273	3402011	Pello	114
Kylmäjoki 8	hiilimiilu	139614		7418855	3401834	Pello	117
Kylmäjoki 9	hiilimiilu	139615		7418841	3401834	Pello	120
RAKENNUSPERINTÖ							
Näätävaara	metsäyökämpä	137508		7387463	3402550	Ylitornio	123
KULTTUURIPERINTÖ							
Tiskilahti	niittylato	135784		7383284	3411294	Ylitornio	128
Särkilahti	tupasija	135789		7383332	3411269	Ylitornio	131
Särkikenttä	pilkkapuu	135790		7383759	3411244	Ylitornio	134
Särkikenttä 2	niittylato	135843		7383725	3411523	Ylitornio	137
Jaarasenniemi N	hirtetty puu	137005		7385314	3410510	Ylitornio	140
Jaarasenniemi N 2	kiveys	137007		7385321	3410500	Ylitornio	143
Jaarasenniemi N 3	pilkkapuu	137020		7385379	3410426	Ylitornio	146
Airinsalmi SE	pilkkapuu	137023		7385760	3410464	Ylitornio	149
Airinsalmi	niittylato	137025		73886217	3409919	Ylitornio	152
Airinsalmi 2	niittylato	137032		7386353	3409847	Ylitornio	155
Jaarasenniemi N 4	niittylato	137048		7385053	3410743	Ylitornio	158
Pikku-Airi NW	niittylato	137055		7388106	3409047	Ylitornio	161
Pikku-Airi SE	niittylato	137085		7386764	3409941	Ylitornio	164
Tervalahdi	niittylato	137386		7387837	3409788	Ylitornio	167
Pitkäsenmaa	metsäyökämpä	137462		7389864	3408566	Ylitornio	170
Sarvivaara	kivilatomus	137465		7394331	3406336	Ylitornio	173
Sarvivaara 2	kivilatomus	137470		7393835	3406911	Ylitornio	176
Haisujyppyrä	pilkkapuu	137471		7393485	3405910	Ylitornio	179
Kyröjuppo	kivilatomus	137473		7390258	3402439	Ylitornio	182
Kyröjuppo 2	pilkkapuu	137474		7390260	3402440	Ylitornio	186
Näätävaara 2	tupasija	137480		7387549	3402537	Ylitornio	189
Näätävaara 3	kivilatomus	137518		7387715	3401844	Ylitornio	192
Mustipaljukka 2	kivilatomus	137519		7376823	3409935	Ylitornio	195
Iso Koiravaara Hietanokka	metsäyökämpä	137583		7376094	3397921	Ylitornio	198
Koiravaaranpalo	metsäyökämpä	137586		7378368	3396732	Ylitornio	201
Muotkarova E	kivilatomus	137602		7390115	3407229	Ylitornio	204

Muotkarova	kivilatomus	137608		7389588	3405160	Ylitornio	207
Muotkarova SE	kivilatomus	137614		7389659	3406666	Ylitornio	210
Männikkömaa	kivilatomus	137621		7386537	3405060	Ylitornio	213
Keminkenttä	kotasija?	137705		7385471	3409870	Ylitornio	216
Lukkarinjärvi	metsätyökämpä	137713		7384055	3406950	Ylitornio	219
Kiimavuoma	metsätyökämpä	137716		7374568	3403555	Ylitornio	223
Ristiaapa	niittykämpä	137830		7368330	3404365	Ylitornio	227
Matalavaara	metsätyökämpä	137850		7384292	3405016	Ylitornio	231
Sompanen 1	kivilatomus	137854		7390069	3391377	Ylitornio	234
Sompanen 2	poroerotusaita	137888		7389631	3391219	Ylitornio	237
Kivilaki	metsätyökämpä	137893		7389953	3389968	Ylitornio	240
Vinsanoja	metsätyökämpä	137948		7378072	3389541	Ylitornio	244
Järvikäisenmaa	tupasija	137961		7378149	3392220	Ylitornio	247
Karhujupukka N	pilkkapuu	137962		7378887	3392234	Ylitornio	250
Hannukkalanniemi 4	sauna	137977		7383776	3384706	Ylitornio	253
Hannukkalanniemi 5	tervahauta	138407		7383616	3384685	Ylitornio	256
Mäntylaki	poroerotusaita	138414		7371245	3403063	Ylitornio	259
Kotakulha	metsätyökämpä	138415		7378926	3400741	Ylitornio	263
Kotakulha 2	korsu	138420		7379107	3400935	Ylitornio	266
Kämppälahti	riuku	138568		7399620	3411745	Ylitornio	269
Salmenvaaranliika	pilkkapuu	138575		7392118	3391135	Ylitornio	271
Pieskänjupukka 2	kalttitie	138477		7395920	3380905	Pello	274
Pieskänjupukka 3	metsätyökämpä	138622		7395907	3380660	Pello	277
Pieskänjupukan laki	pilkkapuu	138643		7395629	3380971	Pello	280
Rommas	metsätyökämpä	138747		7377193	3401317	Ylitornio	283
Saarikoski	kivilatomus	138784		7380189	3400023	Ylitornio	287
Meltosjoki	metsätyökämpä	138786		7379818	3399680	Ylitornio	289
Koiravaaranpalo SE	hirsikehikko	138816		7378160	3397429	Ylitornio	292
Kivilehto	pilkkapuu	138848		7373131	3399100	Ylitornio	295
Kotavaara	tähystystorni	138849		7372595	3398817	Ylitornio	298
Kotalompolo	Kuningaspetäjä	138852		7372029	3398471	Ylitornio	301
Säkkioja	metsätyökämpä	138862		7381827	3399575	Ylitornio	304
Himotuissaari 2	pilkkapuu	138886		7395010	3393896	Ylitornio	308
Himotussaari 3	maakuoppa	138896	1000011596	7395157	3393826	Ylitornio	311
Himotussaari 5	pilkkapuu	138902		7395013	3393822	Ylitornio	314
Himotussaari 6	pilkkapuu	138905		7395304	3393867	Ylitornio	317
Himotussaari 7	pilkkapuu	138907		7394951	3393967	Ylitornio	320
Lähdevaara	metsätyökämpä	139147		7423685	3381080	Pello	323
Uudenviranvaara	metsätyökämpä	139159		7389751	3374835	Pello	326
Pahtavaara	metsätyökämpä	139168		7416965	3395364	Pello	330
Pahtajoki	tammi	139403		7417106	3396087	Pello	334
Pahtajoki 2	uittokämpä	139407		7417115	3396148	Pello	338
Pahtajoki 3	laavu	139410		7417171	3396181	Pello	341
Alakaitarova W	rakennuksen pohja	139179		7415217	3399290	Pello	344
Alakaitarova E	metsätyökämpä	139431		7415564	3400011	Pello	348
Kaitariipi	metsätyökämpä	139463		7416011	3399615	Pello	351

Kaitarova S	tupasija	139472	7415778	3399055	Pello	355
Selkävaaran suo	niittylato	139504	7411176	3375975	Pello	358
Liikalaki	metsätyökämpä	139509	7417471	3398313	Pello	361
Ruuhijärventien vedenottamo	pilkkapuu	139513	7420552	3399664	Pello	364
Kuusilaki	metsätyökämpä	139517	7418178	3403186	Pello	367
Kylmäjoki 3	laavu	139554	7419275	3401848	Pello	371
Ruuhijärvi vedenottamo N	pilkkapuu	139569	7420600	3399745	Pello	374
Pitkäniemi 2	maakellari	139588	7417102	3407078	Pello	377
Pitkäniemi 3	maakuoppa	139590	7417106	3407063	Pello	380
Kylmäjoki 4	metsätyökämpä	139593	7418953	3401996	Pello	383
Kylmäjoki 5	rakennuksen pohja	139601	7419164	3401977	Pello	387
Kylmäjoki 7	rakennuksen pohja	139613	7419331	3402042	Pello	390
Korkealaki	rakennuksen pohja	139622	7419488	3401112	Pello	393
Tallisaajo	poroerotusaita	139747	7419855	3397996	Pello	396
Kaitarovan laki	kivilatomus	139757	7416827	3398971	Pello	399
Liikalaenoja	leiripaikka	139778	7415707	3397412	Pello	402
Liikalaki S	parkkuupukki	139779	7416270	3398624	Pello	405
Alinen Vuoskujärvi	tammi	139392	7417695	3391896	Pello	408
Alinen Vuoskujärvi SE	tammikämpä	139396	7417698	3391974	Pello	412
Tuore Karhurova	metsätyökämpä	139782	7414227	3389211	Pello	415
Väljoki	tammi	139378	7393369	3375707	Pello	420
Joenumanmaa	kivilatomus	139794	7389003	3375730	Pello	425
Kotarova	niittylato	140106	7408869	3377070	Pello	427
Salmilompolo	kivilatomus	140108	7409947	3376034	Pello	430
Kavantojärvi	metsätyökämpä	140109	7409947	3399929	Pello	433
Kaunismaa	kammi	137520	7376194	3407074	Ylitornio	436
Kiimajärvi	kivilatomus	138683	7374687	3407123	Ylitornio	439
Kaunismaa 2	korsu	138743	7375889	3407017	Ylitornio	442
Kaunismaa 3	poroerotusaita	138742	7376019	3407003	Ylitornio	445
Ritavuoma	niittylato	139490	7413805	3374686	Pello	448
Rompaanoja	niittylato	137723	7373477	3401030	Ylitornio	451

1 Johdanto

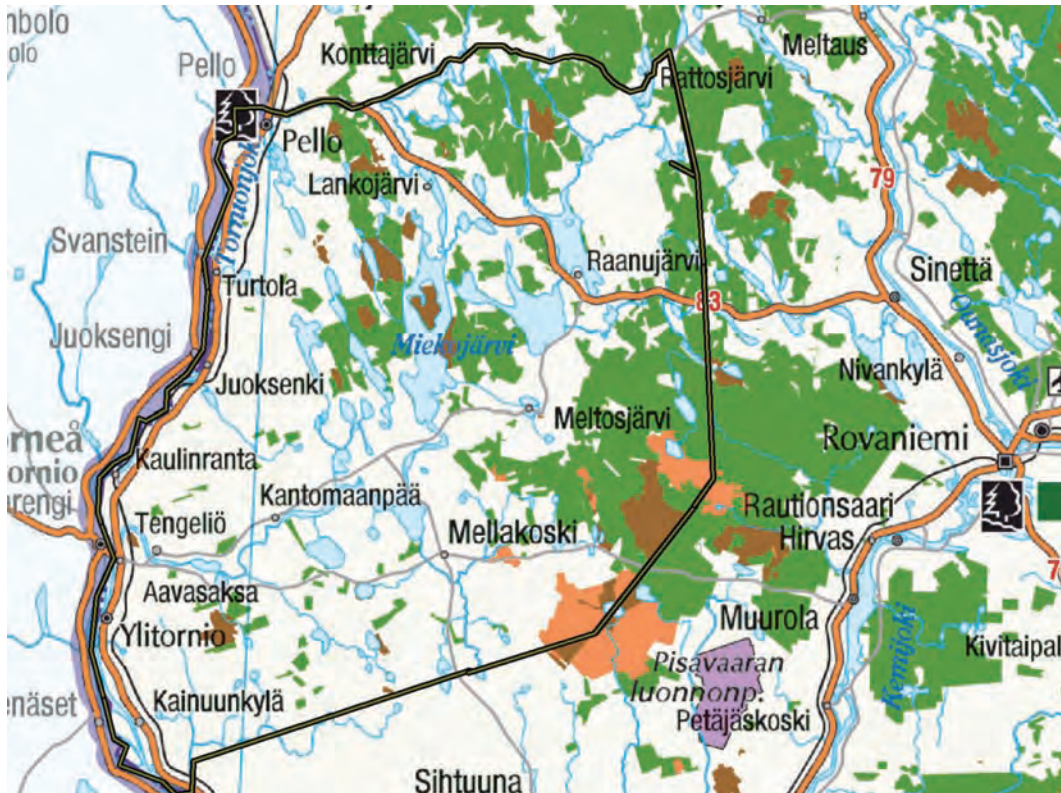
1.1 Inventoinnin taustat

Maa- ja metsätalousministeriön koordinoima Kansallinen metsäohjelma (KMO) 2015 sisältää metsäpolitiikan keskeiset linjaukset. Ohjelman toiminta-ajatuksena on metsien kestävä hoito ja käyttö. Ohjelma tähtää vuoteen 2020, jolloin metsäalan pitäisi olla vastuullinen biotalouden edelläkävijä. Metsäohjelman mukaan metsiin perustuvat elinkeinot ovat tuolloin kilpailukykyisiä ja kannattavia, ja metsäluonnon monimuotoisuus ja muut ympäristöhyödyt ovat vahvistuneet.

Metsähallituksen sisällä käynnistetty talousmetsien kulttuuriperintöhanke liittyy keskeisesti Kansallisen metsäohjelman tavoitteisiin. Kulttuuriperintöinventoinneissa dokumentoidaan muinaismuistolain suojaamien kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi runsaasti erityyppistä kulttuuriperintöä, alueiden kulttuurihistoria huomioidaan esihistorialliselta ajalta aina nykyaikoihin. Käytännössä raja on vedetty 1960- ja 1970- lukujen tuntumaan. Metsäohjelman hengen mukaisesti tällä työllä on merkitystä niin kulttuuriperinnön suojelun kuin kulttuuriperintökasvatuksenkin vahvistamiselle. Erityisesti paikalliselle elinkeinohistorian tutkimukselle hanke tuottaa runsaasti uutta materiaalia. Käytännön metsänhoitotyössä kohteiden dokumentointi helpottaa huomattavasti jo töiden suunnitteluvaiheessa kulttuuriperinnön huomioonottamista sekä suojelua.

1.2 Inventointialue

Kartta 1. Inventointialueen sijoittuminen Suomeen on rajattu tummalla yhtenäisellä viivalla.

Vuoden 2011 kesä – syyskuussa tehtiin Ylitornion kunnan sekä Pellon kunnan eteläosissa valtion omistamilla metsätalousmailla KMO-hankkeen kulttuuriperintöinventointeja. Inventoitu alue on laajuudeltaan lähes täsmälleen tavoitteeksi asetettu 87 500 hehtaaria. Aluerajauksen sisään jäivät kokonaisuudessaan Ylitornion valtion metsätalousmaat. Pellon metsätalousmaista inventointien piiriin oli rajattu Pello-Meltaus – tien eteläpuoli. Vaikka Tornionjokilaaksosta tunnetaankin huomattava määrä kiinteitä muinaisjäänneksiä, oli niitä tutkimusalueella suhteellisen vähän, sillä valtion metsät sijaitsevat pääosin kaukana jokilaaksosta.

1.3 Maastotyöt

Inventointityön suunnittelusta, toteutuksesta ja raportoinnista vastasi suunnittelija, arkeologi Oili Räihälä. Avustavana henkilökuntana toimivat arkeologian opiskelija Jaana Barsk-Juopperi (koko maastojakso) ja metsuri Matti Välimaa (yhteensä yhdeksän viikon ajan). Lisäksi yhden heinäkuisen viikon oli ryhmä vahvistettuna metsäalan opiskelija Antti Hämäläisellä, joka muutoin toimi harjoittelijana Rovaniemen inventointiryhmässä.

Maastotöiden suunnittelu eteni siten, että taustaselvityksissä huomioitiin tunnetut kiinteät muinaisjäänneokset sekä selvitettiin etukäteen Sutigis-havainnot. Kirjallisuuteen ja muuhun arkistoaineistoon perehdyttiin jossain määrin etukäteen, mutta erityisesti informanttien haastattelu ja etsiminen tapahtuivat työn edetessä. Lisää aineistoa saatiin koko kenttätyöjakson ajan, viimeiset aineistot vielä sen päätyttyäkin.

Maastotyöt aloitettiin 13. Kesäkuuta ja ne saatettiin päätökseen 9. Syyskuuta. Kaikkiaan aikaa käytettiin 11 viikkoa, sillä kenttätöiden välissä ryhmä piti yhteensä kahden viikon edestä kesälomia. Käytännössä aktiivinen työaika oli hieman tätä pidempi, sillä päivillä oli taipumus venyä suurten etäisyyksien vuoksi.

Lounastauko Ylitornion Ison Koiravaaran Hietanokalla kesäkuun 27. päivänä. Kuvassa oikealta Matti Välimaa, Jaana Barsk-Juopperi sekä satunnainen apulainen Kaisa Forsberg. P6270160.

Kaikkia metsäkuvioita ei luonnollisestikaan inventoitu samalla intensiteetillä vaan työtä ohjasi ja suuntasi tietyille alueille monta tekijää: Kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi tarkastettiin kaikki Sutigis-havainnot kulttuuriperinnöstä. Tämä oli mahdollista toteuttaa suhteellisen helposti, sillä Suti-havainnot ei koko inventointialueelta ollut kuin kolmisenkymmentä. Informanttien antamat vihjeet erityisesti Pellossa sekä muutamat arkistolähteet Ylitornion puolella johdattivat tutkimusryhmän alueille, jotka osoittautuivat hedelmällisiksi. Jotta tutkimusten kulusta saataisiin mahdollisimman totuudenmukainen kuva, oli tarkoituksena julkaista myös kartta kulkulokista, mutta tietoteknisten ongelmien vuoksi tämä osoittautui mahdottomaksi. Yleiskuva on kuitenkin selvä: Ylitorniolla intensiivisin inventointi tehtiin Airijärvien ympäristössä sekä järven etelä- ja lounaispuolella. Pellossa tarkimmin tutkittiin Miekojärven itä- ja länsirantoja sekä pohjoisempana Rattosjärven länsipuolisia kankaita.

Jaana Barsk-Juopperi instant-sadesuojan alla täydentämässä maastotietokantaa Ritavuoman niittyladolla Pellossa elokuun 23. päivänä 2011. P8230055.

Maastotyöt oli tarkoitus dokumentoida maastotietokoneelle, mutta tämä osoittautui hyvin haasteelliseksi. Taistelu ensimmäisen maastolaitteen kanssa jatkui joitakin viikkoja, kunnes

oli myönnettävä, että laitteen toiminnassa oli niin vakavia ongelmia, että se piti vaihtaa. Valitettavasti toinenkaan laite ei toiminut tarkoitetulla tavalla. Lisäksi jälkimmäinen maastolaite vähensi itseltään toimintoja sitä mukaa kuin kesä kului. Lopulta laite ei enää tallentanut edes maastopisteitä, kulkulokeista puhumattakaan, joten dokumentoinnissa otettiin avuksi tavallinen käsi-gps, kynä ja paperi. Tämä oli luonnollisesti harmillinen seikka, sillä siitä on seuraamuksia myös raportin työstämiselle. Kaikkia karttoja ei pystytty tuottamaan ilman maastolaitteella kerätyksi tarkoitettua informaatiota, lisäksi monet työvaiheet on pitänyt raportointivaiheessa tehdä manuaalisesti. Kokonaisuutta katsottaessa ei maastolaitteiden puutteita kuitenkaan voida pitää olennaisena ongelmana vaan työtä jouduttiin ainoastaan mukauttamaan käytettävissä olevan laitteiston mukaan. Inventoinnin tuloksellisuuteen tällä ei ollut vaikutusta.

Kohteiden dokumentoinnissa käytettiin kolmea luokkaa: kiinteät muinaisjäännökset, rakennusperintökohteet sekä kulttuuriperintökohteet. Viimeksi mainittuja ovat kohteet, jotka eivät täytä kiinteän muinaisjäännöksen tunnusmerkistöä, mutta kertovat omalla tavallaan alueiden kulttuurihistoriasta. Rajanveto ei aina ole ongelmaton. Käsikirjana määrittelyille on käytetty Museoviraston opasta historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten tunnistamisesta ja suojelusta (Niukkanen 2009).

Informanttien osuus työn onnistumisessa oli keskeistä. Ylitornion kohteista oli tietämystä inventointiryhmän sisällä, sillä metsuri Matti Välimaa tunsu alueet hyvin vuosikymmenten ajalta. Lisäksi hänen tuttavapiiristään tietoja antoi muun muassa ylitorniolainen Sauli Ylihannu. Muita tärkeitä informantteja Ylitorniolla olivat Jouko Brofeldt - joka oli aikanaan toiminut oppaana myös Kyösti Julkulle tämän dokumentoidessa vanhoja rajapyykkejä – sekä Onni Vierelä. Jälkimmäinen kertoi poikasena nähneensä Sompasessa betoniperustaisen sotavankileirin paikan. Kohdetta ei etsiskelyistä huolimatta löytynyt, ja ennen kuin inventointiryhmä ehti käydä uudelleen jututtamassa Vierelää, oli tämä menehtynyt sairaskohtaukseen.

Pellon puolella hyviä informantteja oli runsaasti, sillä Metsähallituksen Pellon konttorille on kerääntynyt useita jo pitkään kulttuuriperinnöstä kiinnostuneita henkilöitä. Erityisesti vihjeitä ja tietoja antoivat Unto Pantsar, Sauli Rautio sekä Mauri Huusko. Lisäksi Juha Lind Rovaniemen toimipisteestä opasti ryhmää yhden päivän ajan maastossa. Lindiltä inventointiryhmä sai myös muuta aineistoa ja tietoja kohteista. Fransi Vallo Pakisjärveltä neuvoi useita kohteita Alposjärveltä.

1.4 Kohteiden raportointi

Kohteiden raportoinnissa ja Reiska-tietokantaan tallentamisessa on pyritty jossain määrin yhtenäiseen käsitteistöön. Erilaisista rakennelmista ja niiden jäänteistä on käytetty terminologiaa siten, että kämppäsanaa ei ole käytetty ilman tarkentavaa määrettä (metsätyökämppiä, hiilikämppeä, niittykämppeä). Muista vähäisistä ja epämääräisistä rakennelmista on käytetty nimitystä rakennuksen pohja. Tupasija on tässä raportissa pienen rakennuksen pohja, jonka yhdessä nurkassa on selkeä kivetty uuni. Monesti tällaisissa rakennelmissa lattiaa on kaivettu hieman maan pinnan alapuolelle. Selvästi kuoppamaiset rakennelmat ovat korsuja, eivätkä ne siis liity välttämättä sotimiseen millään tavoin. Tosin inventointialueelta dokumentoitiin kaksi kertausharjoituksissa rakennettua korsua. Kellariksi on nimitetty ainoastaan sellaisia rakennelmia, joiden on oletettu olleen asianomaisessa varastointikäytössä. Joitakin kotasijoina pidettyjä kivettyjä kehiä on myös dokumentoitu. Näissä rakennelmissa ei havaittu kiveysten lisäksi muuta maan pinnalle näkyvää rakennetta.

Erilaiset kivikasat metsissä ja kalliolla on nimetty kivilatomuksiksi, mikä viittaa ainoastaan niiden ulkoiseen olemukseen. Jos yksittäisen latomuksen merkityksestä on ollut tietoa tai valistuneita arvauksia, on ne esitetty erikseen kuvausteksteissä. Myös pilkkapuu-nimen alla on monenlaisia merkittyjä puita. Vaikuttavimmat niistä ovat vuosiluvuin merkityt puut 1800-luvulta, vaatimattomimmat ehkä syttöpuina käytettyjä.

Pääsääntöisesti kohteista on pyritty ottamaan sijaintitieto niin keskeltä kuin se on mahdollista. Tämä on tietysti suhteellista, sillä käytettäessä yhtä aikaa maastotietokonetta sekä käsi-gps:ää havaittiin, että kahdenkymmenen metrin tarkkuutta täsmällisempään pisteeseen on vaikea päästä käytettävissä olevilla laitteilla. Jalan maastossa liikkuvalla ihmiselle tämä lienee riittävä tarkkuus, sillä useimmiten kohteet ovat suhteellisen helppoja tunnistaa. Eri asia on, voidaanko koneellisesti metsätöitä tehtäessä luottaa sokeasti koordinaattipisteisiin.

Tutkimusavustaja Jaana Barsk-Juopperi ja metsänhoitaja Juha Lind Pellon Atnavaarassa heinäkuun 26. päivänä. P7260011.

Kartta 2. Inventointialueen tarkempi kartta. Punaisella merkityt alueet ovat metsätalousmaita, joiden alueella inventointi tehtiin. Harmaat pisteet rasteroidulla pohjalla ovat kesän 2011 inventoinnissa dokumentoituja uusia kohteita, siniset pisteet ovat muinaisjäännösrekisterin kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Kohteiden joukossa on runsaasti alueina dokumentoituja kohteita. Näistä laajin on Airiselän muinaisjäännösalue (1000011603), jossa on rakennuksen pohjan lisäksi kivaitoja, röykkiöitä, maakuoppia ja jo edellä mainitut korsut muistona paikalla 1970-luvulla käydyistä kertausharjoituksista. Alue on lähes kahden hehtaarin suuruinen, mutta se rajautuu maastossa suhteellisen selvästi. Useimpien aluekohteiden rajaus on tehty siten, että yksittäisten pisteiden ympärille on jätetty väljästi tilaa joitakin kymmeniä metrejä.

Paikkatietojen, kohteen ja ympäristön kuvausten lisäksi inventoinnin aikana otettiin runsaasti digitaalikuvia. Vain osa niistä on mukana raportissa, osa kuvista on liitetty Reiska-tietokantaan.

2 Inventointialueen maisema, luonto sekä maa- ja kallioperä

Inventointialue on pääosin laajojen metsämosaiikkien ja yhtenäisempien alueiden laikuttama kokonaisuus Ylitornion itäosissa sekä Pellon itä- ja keskiosissa. Alue kuuluu kasvimaantieteellisesti pohjoisboreaaliseen metsäkasvillisuusvyöhykkeeseen ja sen sisällä Perä-Pohjolan alueeseen. Osa alueista kuuluu Länsi-Lapin vaara-alueeseen. Suuret, pyöreämuotoiset vaarat hallitsevat maisemaa. Suhteelliset korkeuserot ovat suuria ja ne vaihtelevat pääosin 80 – 350 mpy välillä. Koko inventointialueelle ovat ominaisia jyrkkärinteiset, kalliiset ja louhikkoiset vaarat. Soita on suhteellisen vähän. (Niku et al. 1999.)

Kallioperän puolesta tutkimusalue kuuluu Keski-Lapin graniittivyöhykkeeseen, ja yleisin kivilaji onkin punertava graniitti. Ylitornion eteläosat rajautuvat Peräpohjolan liuskealueeseen, joka koostuu sedimenttisyntyisistä ja vulkaanisista kivistä. Tästä johtuen myös alueen metsät ja suot ovat reheviä ja kuusi- sekä lehtipuuvaltaisia. Lehtoja, lehtomaisia kankaita ja lettoja on tavanomaista enemmän ja alueella esiintyy runsaasti rehevyyttä vaativia harvinaisia tai uhanalaisia lajeja. Vaara-alue on tätä karumpaa. Vanhojen metsien suojeltu osuus alueella on suuri, sillä kaikista kasvillisista metsämaista on suojeltu lähes 9 % (ibid.). Lisäksi inventointialueen kaakkoispuolella on useita laajoja soidensuojelualueita.

Maisema Pieskänjupukan laelta Pellosta, josta avautuu näkymä länteen yli Miekosen, kohti Iso-Vietosta. P8010027.

Maisematyyppin on jääkauden jälkeen muovannut Yoldia-meri, jonka entistä pohjaa tutkimusalue on. Korkeimmat jääkauden jälkeiset rannat inventointialueella sijaitsevat 165 – 190 mpy välillä. Vesistöt kuuluvat nykyään pääasiassa Tengeliönjoen valuma-alueeseen. Pitkä suurten järvien nauha alkaa koillisessa Rattosjärveltä ja jatkuu Raanujärven ja Vietosten kautta Miekojärveen, mistä vedet virtaavat edelleen Ison Lohijärven kautta Tengeliönjokena Tornionjokeen. Vesistö on jääkauden jälkeen kuulunut vielä Ancyclusvaiheeseen, mutta esimerkiksi Rattosjärvi on kuroutunut itsenäiseksi

altaaksi jo noin 9000 vuotta sitten, Raanujärvi noin 8400 vuotta sitten (Seppälä, käsikirjoitus). Iso-Vietonen kuroutui itsenäiseksi noin 8000 vuotta sitten, Miekojärvi noin tuhat vuotta myöhemmin. Nopea rannansiirtyminen on vaikuttanut näkyvästi varhaisimpaan asutushistoriaan. Pitkinjärvinauhan rantoja on runsaasti tunnettuja esihistoriallisia kohteita. Yleisesti on kuitenkin niin, että nämä ranta-alueet ovat yksityisomistuksessa ja jäävät siten tämän inventoinnin ulkopuolelle.

Joskus muinoin on Sompasen rinteessä valunut sulaa kiveä, mistä näkyvät jäljet vielä tänäkin päivänä. P7060207.

3 Alueen tutkimushistoria

3.1 Piirteitä tutkimusalueen varhaisemmasta asutuksesta

Tornionjokilaakson itäpuolelle on varhaisin jääkauden jälkeinen asutus voinut saapua jo 9000 vuotta sitten. Näin vanhoiksi saattavat ajoittua esimerkiksi muutamat Raanujärven rantojen asuinpaikoista. Kivikauden lopulle saakka Tornionjokilaakso oli saaristoa ja kapeaa merenlahtea. Lohijärven, Iso-Vietosen sekä Meltosjärven väliseltä harjulta tunnetaan runsaasti kivikautisia asuinpaikkoja, joista vanhimmat voivat olla mesoliittisia.

Alueen kivikautinen asutuskuva on runsas ja monipuolinen. Asuinpaikkojen lisäksi irtolöytöjä on paljon. Usein ihmetelty keramiikan puute ei välttämättä johdu siitä, ettei sitä jostain syystä olisi onnistuttu löytämään vaan yksinkertaisesti siitä, etteivät alueella kivikaudella asuneet ihmiset valmistaneet saviastioita. Koko pohjoisimmasta Ruotsista tunnetaan vain muutama asuinpaikka, jolta on löytynyt kivikautista keramiikkaa, suurin osa Suomenkin Lappia on keramiikatonta. On näköharhaa pitää tätä puutteena, jossa saviastiat edustaisivat jonkinlaista pystymistä ja vaurautta, ja niiden puuttuminen köyhyyttä ja saamattomuutta. Ehkä Tornionjoen koillispuolella ei tarvittu saviastioita, vaan tarvittavat kipot ja kannut tehtiin muista materiaaleista.

Kivikauden jälkeen, varhaisella metallikaudella oli ympäristö muuttunut merenlahdesta joki- ja järviympäristöksi. Asutus näyttää asettuneen tuolloinkin suurten järvien ympärille. Vienoja viitteitä ympäristön raivaamisesta ja mahdollisesta viljelystä on havaittu Ylitornion Krunninkankaalla. Myös varhaismetallikautisia saviastian palasia on löytynyt, joten tämä tapa on otettu käyttöön. Edelleen

rautakaudella näyttäisi siltä, että Tengeliönjoki ja suuret järvet olisivat eniten houkuttelleet asutusta. Tunnetuin Ylitornion rautakautisista löydöistä on Lohijärven ja Miekojärven välisen salmen rannalta Kenttäkurusta löytynyt kätkö, jossa oli hopeinen kaularengas sekä hevosenkenkäsolki 1000-luvun alusta. (Seppälä, käsikirjoitus.)

Pyyntielinkeinot olivat kaiken toimeentulon perusta vielä rautakauden alussa, mutta 1000-luvulle tultaessa näyttää viljely ja karjanhoito siitepölyanalyysien perusteella jo vakiintuneen Tornionjokilaaksossa. Keskiajalle tultaessa Kainuunkylä oli muodostunut koko Tornionjokilaakson keskeiseksi asuma-alueeksi. Lapinkylien nautinta oli vanhastaan saamelaisten oikeus, mutta keskiajalla kruunu sääteli jokilaakson kylien kalastusoikeuksia järvillä, joiden rannoille syntyi kalakenttiä todennäköisesti jo tuolloin. Kirjallisista lähteistä tiedetään, että saamelaisilla oli vielä 1500- ja 1600-luvuilla kalastusoikeuksia Tornionjoella ja järvialueilla.

Tornionjokilaakson rautakautisen asutuksen taustoista on arveltu, että väkeä olisi alueelle saapunut ennen muuta Hämeestä, Varsinais-Suomesta sekä Satakunnasta. Muina asutuksen suuntina on esitetty muun muassa karjalaisia ja ruotsalaisia, viimeisimpinä tulokkaina savolaiset uudisasukkaat 1500-luvulla. (Julku 1990.) Luonnollisestikaan nämä uudisasukkaat eivät saapuneet asumattomaan tyhjiöön, vaan varhaisemman asutuksen perilliset elelivät rautakaudella Länsi-Lapissa esi-isiensä tapaan. Nimistötutkimus viittaa saamenkieleen, joten etnisesti ainakin osa väestöstä on ollut saamelaista. Huomattava on tietysti, että tämän vanhemman väestön pääasiallinen elinkeino oli pyyntitalous. Poronhoito elinkeinona kehittyi saamelaisten keskuudessa todennäköisesti vasta keskiajalta lähtien.

Kiviaitaa Ylitornion Airiselässä. P6170202.

Sirkka-Liisa Seppälän mukaan viljelyn sopeuttamisesta vaaraympäristöjen kasvuoloihin on Ylitornion alueelta merkkejä muun muassa Reväsvaarasta, jossa vaaran laella on massiivisten kiviaitojen reunustamia vaarapeltoja. Aiemmin niitä pidettiin saamelaisen uhripaikan jäänteinä, mutta todennäköisemmin ne ovat jäänteitä joitakin satoja vuosia sitten autioituneen talon viljelyksistä. Mielenkiintoinen yhtymäkohta voidaan nähdä Airiselän kiviaitoihin ja talon jäänteisiin. Niitäkin pidetään paikkakunnalla yleisesti saamelaisasutuksen muistoina, mutta kesän 2011 inventoinnin perusteella on luultavampaa, että paikalla on sijainnut pieni talo ja aidattuja viljelyksiä sen välittömässä läheisyydessä. Rakennelmat ovat tuskin juuri 1700-lukua vanhempia päätellen tupasijan rakenteista. Seppälä arvelee kuitenkin vaarapeltojen iäksi 1500–1600-lukuja Pellon Pikkutaivaankankaan kenttätutkimusten perusteella. Täällä on tutkittu samanlainen vaarapeltoalue, josta saadut varhaisimmat radiohiiliajoitukset sijoittavat viljelyn alun aikaisintaan 1400-luvun lopulle. Paikalla on viljelty siemenviljaa.

Kirkko ja kruunu olivat vahvasti läsnä tutkimusalueella jo keskiajalla. Ylitornion vanhin saarnahuone on keskiajan lähteissä mainittu Särkilahden kappeli (1482). Sen sijaintia ei varmuudella tiedetä, mutta todennäköisesti se on sijainnut Ruotsin puolella. Suomen puolen vanhin kappeli lienee sijainnut Kainuunkylän Kuussaassa. Vanhimmat valtiolliset olot olivat sekavat. Pähkinäsaaren rauhassa (1323) tutkimusalue jäi periaatteessa kokonaisuudessaan Novgorodin alaisuuteen. Tästä huolimatta liittyi Tornionjokilaakso Uppsalan arkkihiippakunnan alueeseen (Julku 1990). Kemijokilaakso puolestaan tuli kytketyksi Turun hiippakuntaan. Tässä vaiheessa (1330) ilmeisesti rakennettiin Kemin ensimmäinen kirkko Valmarinniemenle. Vaikka alue juridisesti kuului Novgorodiin, muodostui todellisuudessa Kemin-Kaakaman rajasta myös valtakunnan raja. Käytännössä Ruotsin ja Novgorodin välinen raja näyttää vakiintuneen 1400-luvun alkuun mennessä Kaakamaan. Vasta Täyssinän rauhassa 1595 raja myös kansainvälisen oikeuden mukaan siirtyi tänne. Sitä vastoin Tornion ja Kemin Lappien välistä rajaa käytiin vielä yli 150 vuotta, ennen kuin se 1760-luvulla vahvistettiin Rajakirakkaan (nykyistä Rovaniemeä). Tätä ennen raja sijaitsi Ylitornion puolella Mustipaljukassa (Julku 1991). Mustipaljukan rajapyykki on edelleen olemassa ja se dokumentoitiin käsillä olevan inventoinnin yhteydessä.

Tornion yläosan elinkeinohistoriaa leimasi 1600-luvulta aina 1800-luvun alkuun rautateollisuus, joka Kustaa Vaasan määrätietoisen talouspolitiikan pohjalta nousi vahvaksi taloudelliseksi tekijäksi Ruotsin puolella jo 1500-luvulla. Köngäsen ruukki perustettiin Pajalaan 1645, ja reilut sata vuotta myöhemmin 1754 avattiin ruukki Svansteiniin. Raudan pelkistämiseen masuunissa tarvittiin valtavat määrät puuhiiltä, jota ruvettiin tehtailemaan monin paikoin ruukkien ympäristössä. (Korteniemi 1990.) Jälkiä näistä miiluista löytyy edelleen runsaasti tutkimusalueelta. Svansteinin ruukin patruuna rakennutti masuunin 1800-luvun alussa myös Kaaraneskoskelle. Sen käyttö jäi lyhytaikaiseksi, mutta vuorikollegion myöntämässä luvassa oli myönnetty oikeus malmin louhintaan Karhujupukalta. Nämä louhintapaikat erottuvat jupukan alarinteen alla tänäkin päivänä, ja ne dokumentoitiin käsillä olevassa inventoinnissa. Karhujupukan kuopat voivat olla Kaaraneksen masuunia varhaisemmat ja liittyä malmipitoisuuksien kartoitukseen. (Heiskari et al. 2010.)

Pitkin Tornionjokivartta kulkee Ukrainasta Norjaan ulottuva Struven kolmiomittausketju (1816 – 1855). Ketju laadittiin maapallon koon ja muodon mittaamista varten. Se kulkee kokonaisuudessaan tutkimusalueen länsipuolella. Sitä vastoin tutkimusalueella on runsaasti myöhempiä, 1900-luvun alun maanmittauksesta kertovia jäänteitä. Näitä ns. koonillisia röykkiöitä piti kasattaman yksi neljää neliökilometriä kohden. Tehtiinkö näin, ei ole varmaa, mutta ainakin Ylitorniolta niitä näyttäisi edelleenkin löytyvän paikoin tiheimminkin kuin Maanmittaus-ylihallituksen kiertokirjeessä määrättiin 1895. (Julku 1991.)

Samuli Paulaharju kuvaa (Paulaharju 1922) asutuksen leviämistä runollisesti:

Pimeästä pohjoisesta työntyvät suuret virrat, Kemi- ja Tornionjoki, lukuisine lisähaaroineen, olivat laajan Lapinkorven aikaisimpia kulkuteitä. Niitä myöten puskeutui lantalaisasutus yhä syvemmälle lappalaisten valtakuntaan, jopa aina jokien lähteille asti, Lapin vedenjakaja-tunturien laiteille, raivaten yksinäiseen kivelioon pälven sinne, toisen tänne ja kohottaen suotuisimmille paikoille kokonaisia kyläkuntia. Virrat opastivat korvenraivaajan kivelioihin ja taas näyttivät hänelle suunnan alamaihin... Väylä oli kivelion miehen ainoa yhdysside muuhun maailmaan, monesti hänen ainoa toverinsa erämaan yksinäisyydessä.

Vietosen uimakelit 30. kesäkuuta. Veden lämpötila nousi 22 asteeseen. P6300155.

3.2 Alueen menneisyyden tutkimushistoriaa

Ylitornion ensimmäiset arkeologiset kaivaukset tehtiin sata vuotta sitten, kun A.M. Tallgren kaivoi Ison Lohijärven Krunnin talon mailta aiemmin löytyneen valinmuotin tienoita. Irtolöytöjä toimitettiin viranomaisille jonkin verran, mutta vasta 1970-luvulla tutkimukset käynnistyivät uudelleen Oulun yliopiston aktiviteetin myötä. Useita asuinpaikkoja tutkittiin tuolloin, lopulta myös Ylitornion perusinventointi saatiin tehtyä 1979–80 (A. Piipari). Pellon puolella alku oli tahmeampaa. Ensimmäiset kaivaukset tehtiin vuonna 1957 Sirkankylän Tievanrinteen röykkiöllä, yksittäisiä tarkastuksia toimitettiin joitakin 1960-luvun puoleen väliin mennessä. Markku Korteniemi teki Pellon kuntainventoinnin vuonna 1984. Hän jatkoi tätä työtä 1990-luvun alussa, mutta raporttia siitä ei ole vielä virallisesti olemassa. Tutkimusryhmällemme Korteniemi kuitenkin ystävällisesti luovutti käyttöön materiaalia tästä aineistosta, mistä häntä kauniisti kiitämme.

Oulun yliopiston rooli molempien kuntien tutkimuksissa on viimeisten vuosikymmenten aikana ollut merkittävä. Pellossa yliopisto kaivoi 1983–84 Pikkutaivaankankaan historiallisen ajan viljelyjäännöksiä sekä Kaaraneskosken rannalla 1997–1998 muuatta kuoppajäännöstä. Samaan aikaan tutki Museovirasto Kaaraneskoskella kivikautista asuinpaikkaa. Tämän jälkeen on Pellossa ja Ylitorniolla tehty muutamia pienehköjä kaivauksia, mutta tutkimukset ovat viime aikoina enemmänkin suuntautuneet maankäytön suunnittelun ja rakentamisen tarpeiden mukaan.

Menneisyyden tutkimusta tehdään toki arkeologisten menetelmien lisäksi ennen muuta historiatutkimuksen parissa. Koska käsillä oleva kulttuuriperintöinventointi kuitenkin on arkeologinen inventointi, on tässä katsauksessa päädytty pitäytymään menetelmällisesti sidotussa tutkimushistoriassa. Ehkä kuitenkin voitaisiin nostaa esiin joitakin mielenkiintoisia paikallishistoriallisia lähteitä.

Viime vuosina on ilmestynyt runsaasti kyläkirjoja ja mikropaikallishistoriikkeja, joiden tekijöinä ovat usein paikalliset asukkaat. Tällaiset teokset voivat olla merkittävä tiedonlähde juuri kulttuuriperintöinventointien kannalta, sillä usein niissä muistellaan aikoja viimeisen sadan viidenkymmenen vuoden varrelta. Pellon inventoinnissa erittäin hyödylliseksi osoittautui Ruuhikairan kyläkirjassa (2009) julkaistu Unto Pantsarin teksti 1900-luvun metsätyökämpistä. Toinen antoisa lähde oli Kyösti Julkun kirjanen niistä tutkimuksista, joita hän 1980-luvulla teki maastossa kartoittaessaan vanhaa Kemin ja Tornion Lapin välistä rajaa (1991). Julku esittää teoksessa linjauksensa, mutta samalla tarina kulkee ajallisesti 1300-luvulta rajan vahvistamiseen 1768. Lopuksi vielä on syytä nostaa esiin Samuli Paulaharju, joka julkaisi 1900-luvun alussa monia teoksia kansatieteellisiltä keräilymatkoiltaan, joilla hän nuoren rouvansa kanssa tuolloin kulki. Yksi näistä muisteluksista on teos Wanhaa Lappia ja Perä-Pohjaa vuodelta 1922, jossa kirjoittaja kuvaa ihmisiä ja maisemia 1800-luvulta, jolloin vielä paljon vanhaa pyyntiin perustuvaa elämäntapaa oli jäljellä.

4 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Kesän 2011 inventoinnissa dokumentoitiin yhteensä 130 kohdetta. Näistä yhdeksän (7 %) oli entuudestaan tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä. Uusia ehdotuksia muinaisjäännösluokkaan on käsillä olevassa raportissa 17 (13 % dokumentoiduista kohteista). Uudet kohteet ovat pääasiassa tervahautoja, hiilimiiluja, rajapyykkeitä sekä pilkkapuita. Joukossa on yksi edustava metsätyökämpäkompleksi (Pellon Kuusivaara), joka ajoittuneen lähes sadan vuoden ikäiseksi. Lisäksi ehdotetaan Hannukkalanniemen kotasijaa muinaisjäännösluokkaan. Sen arvioitu ikä on useita satoja vuosia. Kaikki uudet kohteet ovat historiallisia.

Tarkastetuista vanhoista kiinteistä muinaisjäännöksistä kolme (1000003134 Ylitornio Hannukkalanniemi, 1000011596 Himotussaari 1000011795 ja Pello Joonan 1) ovat kivikautisiksi asuinpaikoiksi luokiteltuja. Niitä yhdistää suuri epämääräisyys. Yhdeltäkään kohteelta ei tarkastuksessa löytynyt mitään, mikä olisi viitannut kivikautiseen tai yleensäkin esihistorialliseen asutukseen. Sinänsä topografian puolesta jokainen kohteista soveltuisi tarkoitukseen, mutta esimerkiksi Himotussaaren kohdalla rekisterin mukaan ”rantakivikosta talon läheltä” on löytynyt kiviesine. Saarella ei ole taloa, joten on erittäin epävarmaa, mistä esine on löytynyt. Hannukkalanniemestä on löytynyt useita kiviesineitä irtolöytöinä, mutta koekuopituksessa ei ainakaan valtion maiden puolella havaittu mitään asuinpaikkaan viittaavaa. Mahdollinen asuinpaikka lieneekin sijainnut yksityismaan puolella. Joonan kohdalla muinaisjäännösrekisteri kuvaa tienleikkauksen ”punaiseksi palanutta” maata, mitä ei voi pitää erityisen varmana asuinpaikan merkinä, sillä maan väreihin vaikuttavat toki monet muutkin tekijät kuin ihmistoimet. Joonasta on joka tapauksessa löytynyt kvartsi-iskoksia aiemman inventoinnin yhteydessä. Kokonaisuutena esihistorialliset kohteet jäivät hämäräksi ja osin epävarmoiksi.

Tunnetuissa kohteissa on kolme pyyntikuoppakohdetta (1000011593 Ylitornio Kermajuppo, 854010158 Pello Aittatieva sekä 854010056 Pello Pitkäniemi). Näistä Pitkäniemen kohteen kuopat ovat suotuisassa maastossa mutta olemukseltaan sangen epämääräisiä. Samassa kohteessa on muitakin eri-ikäisiä kaivantaja rakennelmia, joten olisin taipuvainen pitämään näitä kuoppia muina rakenteina kuin pyyntikuoppina. Sitä vastoin niin Kermajupon kuin Aittatievankin kohteet ovat upeita ja näyttäviä pyyntikuoppajärjestelmiä. Aittatievan kuopat sijaitsevat jyrkähkössä rinteessä tasanteille ryhmiteltyinä. Muinaisjäännösrekisterissä kohteelle annettu paikkatieto on rinteiden alareunasta, jossa on muutama kuoppa yksityismailla. Suurin osa kuoppajärjestelmää on kuitenkin metsätalouden hallinnoimalla alueella. Kohteen koordinaatiksi on tässä raportissa ilmoitettu alueen laskennallinen keskipiste.

Kermajupossa on pyyntikuoppien lisäksi näyttävä rakkakuoppajärjestelmä, joka on jostain syystä muinaisjäännösrekisterissä samalla päänumerolla pyyntikuoppien kanssa. Vaikka näillä rakenteilla on vähimmillään vain noin sata metriä etäisyyseroa, on tässä raportissa päädytty erottamaan ne omiksi

kokonaisuuksiin. Ne sijaitsevat ensinnäkin aivan erilaisissa maastoissa. Rakkakuopat sijoittuvat kivikkoiseen rinteeseen, pyyntikuopat niiden alapuolelle kuivalle kankaalle. Lisäksi pyyntikuoppien ja rakkakuoppien toiminnallinen yhteys on epätodennäköinen ja niillä saattaa olla satoja tai tuhansiakin vuosia ikäeroa.

Paikallinen kyläyhdistys on osoittanut huomattavaa aktiivisuutta Kermajupossa. Yhden pyyntikuopan päälle on rakennettu vessa. Tavallaan voi ehkä ajatella, että se suojaa pyyntikuoppaa, mutta toisaalta rakennelma olisi ehkä siirrettävissä pois kiinteän muinaisjäännöksen päältä. Kyläyhdistys on myös ehdottanut jonkinlaista opastaulutusta alueelle. Rakkakuopille tällaista ohjausta ei ole syytä pystyttää. Kivikko on erittäin vaikeakulkuista, erityisesti märällä säällä suorastaan vaarallinen. Pyyntikuoppajärjestelmä puolestaan on siinä määrin edustava, että erityisesti sen länsipään tasanteen tuntumaan opastaulun voisi laittaa.

Omintakeinen käymäläratkaisu Kermajupon pyyntikuoppakohteella. P7190081.

Toisenkin muinaisjäännösrekisterin tunteman kohteen kohdalla on samalle päänumerolle sumputettu hyvin erityyppisiä rakenteita. Himotussaarella on oletetun kivikautisen asuinpaikan lisäksi rakennuksen pohja, jossa on valtaisa kivistä ladottu uuni. Rakennuksen läheisyydessä on epämääräisempiä kaivantoja, joiden liittymistä rakennuksen pohjaan ei voi pitää varmana. Itse rakennus muistuttaa Airiselän historiallista tupasijaa, ja se lienee useita satoja vuosia vanha.

Airiselän muinaisjäännösalueen on alun pitäen dokumentoinut Oiva Keskitalo vuonna 1968, mikä selittänee sen, että kohteen sijaintitieto rekisterissä on virheellinen. Todellisuudessa alue sijaitsee kolmisen sataa metriä pohjoiseen ilmoitetusta. Kesän 2011 inventoinnin yhteydessä kohde on dokumentoitu alueena, jonka koordinaatti on alueen laskennallinen keskikoordinaatti.

Airiselässä on rakennuspohjan lisäksi yli 30 erilaista kivirakennelmaa. Osa niistä on matalia kiviaitoja ja -rivejä, osa erilaisia kivilatomuksia. Paikallisen perimätiedon mukaan paikka on joko saamelaisten hautausmaa tai asuinpaikka, mutta todennäköisempi tulkinta lienee liittää ne

varhaiseen vaaraviljelyyn. Siinä tapauksessa kohde ajoittuu uuden ajan alkupuolelle. Kohteessa on tosin uudempaakin kulttuuriperintöä: 1970-luvulla paikalla on pidetty sotaharjoituksia, joiden aikana Airiselkään on kaivettu ainakin kaksi korsua, joista toinen on vielä hyvässä kunnossa. Korsut eivät näyttäisi vaurioittaneen kivirakennelmia. Sitä vastoin parin kymmenen vuoden takainen maanmuokkaus metsätöiden yhteydessä on viistänyt alueen lounaisreunaa tuhoten alimpia kiviaitoja. Kokonaisuutena kohde on edelleen edustava.

*Tuoreempaa kulttuuriperintöä Airiselällä:
Hyvin aikoinaan naamioidut sekä hyvin säily-
neet korsun jäännökset kertovat alueella
1970-luvulla pidetyistä sotaharjoituksista.*

Kesän 2011 kohteista vain yksi, Ylitornion Näätävaaran metsätyökämpä, voidaan laskea rakennusperinnöksi. Kämpä on hiljalleen tuhoutumassa ja kettujen asuttama. Se on hylätty kämpärakennuksen sisältä löytyneistä vanhoista tuntikirjoista päätellen 1970-luvun puoleenväliin mennessä. Kämpärakennuksen lisäksi pihapiirissä on useita varastorakennuksia sekä hyväkuntoinen sauna. Joitakin kymmeniä metrejä kämpän pihapiirin pohjoispuolella on lisäksi jäänteitä vanhemmasta kiukaallisesta rakennuksesta.

Kulttuuriperintökohteita oli kaikista dokumentoiduista kohteista 79 % (103 kappaletta). Suurinyksittäinen ryhmä olivat metsätyökämpät (23 kappaletta, 18 % kaikista kesän kohteista). Erilaisia kiveyksiä oli 16 (12 %), saman verran oli pilkkapuukohteita. Yhdessä pilkkapuukohteessa on monesti useita pilkkapuita, joten niiden kokonaismäärä on jonkin verran suurempi. Erilaisia asuinrakennusten pohjia oli 10 (8 %), niittylatoja ja -kämppeä 13 (10 %). Tammia kämppeineen oli viisi, erilaisia tilapäismajoituskohteita kuten laavuja ja leiripaikkoja neljä. Yksittäisistä kohteista voidaan mainita Pieskänjupukan kalttite sekä Kotalompolon Kuningaspetäjä, jonka juurella väitetään vannotun jääkärialoja.

Metsätöitä on tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien. Metsähallitus möi 1900-luvun alussa suurimman osan Pohjois-Suomen puusta konsessiokaupoilla, mikä käytännössä tarkoitti sitä, että ostaja hankki itselleen oikeudet valmiiksi leimattuun metsään, josta puut hakattiin. 1920- ja 30-luvuilla puuta myytiin myös hankintakauppoina, jolloin Metsähallitus järjesti itse hakkuut toisin kuin konsessiokaupoissa, joista aiheutuvat metsätyöt teetettiin leveranssimiehillä.

Metsätyömaan asuinoloista tai rakennuksista ei ollut mitään yhtenäistä käytäntöä vielä 1900-luvun alussa. Monesti suojat ja alkeelliset rakennukset väsähtiin töiden aloittamisen yhteydessä, jolloin kämppäarkkitehtuuri noudatti funktionaalisuuden vaatimuksia ja vanhoja perinteitä. Osaltaan metsätyökämppeiden arkkitehtuuriin ja asumisolojen parantumiseen vaikutti ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa määriteltiin minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970–72, Parpola & Åberg 2009.)

Valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä.

Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämppekomplesseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Osaltaan metsätyökämppeiden arkkitehtuuriin ja asumisolojen kohentumiseen oli vaikuttanut ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa oli määritelty minimiolot metsätyöväen asunnoille. Sotien jälkeen kämppeiden varustelutasoa kohennettiin huolto-ohjesäännöllä, jossa puututtiin hygieenisyyteen, rakentamistapaan, sisustukseen sekä muuhun viihtyisyyteen. Erityistä huomiota uusissa mallikämppeissä kiinnitettiin lämmitykseen ja varuste- sekä ruokahuollon sujuvuuteen. 1970-luvulta lähtien metsätyökämppeistä luovuttiin. Tilalle tulivat taukotuvat ja yhteiskuljetukset.

Näätävaaran kämpän päärakennus edestä ja takaa. Nykyään paikalla asustaa ainakin ketjuja. P6210175.

Inventointialueen metsätyökämppeiden jäännökset ajoittuvat pääasiassa viime sotien jälkeiseen aikaan. Joukossa on muutamia kohteita, jotka on rakennettu jo ennen tätä. Erityisen edustava on Pellon Kuusivaaran kämppekokonaisuus. Kuusivaarassa on loivaan rinteeseen rakennettu kahteen keskittymään yhteensä kahdeksan pientä, noin 4 x 5 metrin laajuista rakennusta. Neljä niistä on tulkittu asumuksen pohjiksi uunien jäännösten perusteella, loput neljä ovat todennäköisimmin hevossuojia. Erityisen mielenkiintoiseksi kohteen tekee se, että asumukset ja eläinsuojat ovat pareittain vieri vieressä. Rakennustapa näyttäisi viittaavan leveranssimiesten tilapäissuojiin, mikä ajoittaisi Kuusivaaran kämpät viimeistään 1930-luvulle, mahdollisesti jopa 1900-luvun alkuun.

Metsähallitus möi pois suurimman osan rakennuksista 1970-luvun jälkeen, jolloin purkaja veloitettiin tasoittamaan rakennusten pohjien sijat ja siistimään jäljet. Tällaisia kohteita on kämppeiden joukossa paljon. Usein on kuitenkin käynyt niin, että kämppää lukuun ottamatta ovat kaikki muut rakennukset jääneet paikoilleen. Esimerkiksi Ylitornion Kotakulhassa tasoitellun kämppeäalueen tuntumassa on monenmoisen jätteen lisäksi kaksi lähes täysin ehjää vesipasaa ja lumiaura, joilla jätteitä on pidetty kunnossa siinä vaiheessa, kun puuta kuljetettiin vielä hevospelillä. Uudempien kämppekokonaisuuksien

joukossa on jo mainitun Näätävaaran lisäksi muitakin verrattain hyvin säilyneitä kohteita. Toinen hieman samantyyppinen kohtalo oli Ylitornion Kivilaen kämpällä. Sen sijaintipaikan kerrotaan tulleen tasoitelluksi ja kohdalle on pystytetty laavu. Inventoinnissa kuitenkin kävi ilmi, että vain jokin yksittäinen rakennus on laavun alta hävitetty. Metsän puolelta löytyi kämppäarakennuksen pohja, sauna ja kaksikin kaivoa.

Paikalleen tuhoutuneista kämpistä yksi edustavimmista löytyy Pellon Tuoreelta Karhurovalta. Kämppäarakennus on ilmeisesti palanut, mutta selvästi erottuvassa pihapiirissä on jäljellä kaksi hirsirakenteista tallia, sauna sekä jäännökset ulkovessasta. Kämppä lienee ollut käytössä aina 1970-luvulle saakka. Jätteet maastossa viittaavat jonkin asteiseen uusiokäyttöön, ja voikin olla, että kämppäarakennus on palanut vasta tämän uusiokäytön yhteydessä. Vanhempia paikalleen jääneistä kämppäarakennuksia edustaa Kiimavuoman kämppä. Se on ollut kaksihuoneinen rakennus, jossa asuinhuoneen lisäksi oli hevostalli. Tämän tyyppiset kämpät olivat käytössä Tornionjokilaaksossa viimeistään 1900-luvun alusta lähtien (Junttila et al., liitteiden pohjapiirroskuvat). Rakennuksen säilymisasteesta sekä rakennusmateriaaleista päätellen on luultavaa, että Kiimavuoman kämppä oli käytössä heti sotien jälkeiseen. Mahdollisesti se on rakennettu jo 1930-luvulla, mutta käyttö ja korjailu on varmaankin jatkunut ainakin 1950–60 -luville asti.

Väliljoen uittotammi. P9060024.

Metsätöihin liittyvät myös tammet ja tammikämpät, joita tutkimusalueelta löytyi useita. Parhaiten säilynyt tammi oli Pellon Väliljoen rakennelma, jossa patosulkuja näyttäisi olleen kolme. Kaikki kolme sulkuja oli tuettu kolmikulmaisoin arkuin joen molemmilla reunoilla. Sulut on rakennettu parin metrin välein. Ylimmän sulun yläpuolella, molemmilla rannoilla, on pystylaudosta tehtyä tukirakennelmaa jäljellä. Toinen hyvin säilynyt tammi on Vuoskujoella. Joki levenee tammien kohdalla lähes kymmenmetriseksi, muutoin se on jokisuulla nelisen metriä leveä. Joen pohjassa, tammien kohdalla, erottuu tukevia hirsii, joita on tuettu tammien takana ja reunoilla suurilla kivillä. Patorakenteen pystyhirsii erottuu molemmilla rannoilla ja rakenne jatkuu myös molemmilla rannoilla, yhteensä noin sadan viidenkymmenen metrin matkalla, matalahkona maavallina, josta pilkistää paikoin pystypuita.

Kolmas kulttuuriperintöryhmä, jota alueella on runsaasti, ovat erilaiset pilkkapuut (16 kpl). Monesti ne näyttävät vain hyvin systemaattisesti isketyiltä syttöpuilta, mutta joukossa on myös runsaasti puita, joihin on kaiverrettu tekstejä ja vuosilukuja. Pieskänjupukan laella dokumentoitiin kuusi erilaista kaiverruspuuta. Niitä saattaa olla jyrkässä rinteessä enemmänkin. Kaunis näköalapaikka näyttää inspiroineen ihmisiä jo 1900-luvun alkupuolella kaivertamaan romanttisen oloisia muistoja puiden kylkiin.

Sikiöjärvellä sijaitsevan pilkan vanhimmat kaiverukset ovat vuodelta 1845. Ylimpänä hakkauksissa on nuoli ja sen alapuolella numeroita. Niitä on vaikea hahmottaa, voi jopa olla että kaiveruksissa olisi numerosarja "16xx". Nuolien alla on vuosiluku 1845. Edelleen tämän alapuolella on laajempi taulu kelon kyljessä. Siinä ylimmäisenä on teksti "Jaako Koskitalo", joka on erotettu viivalla sen alapuolelle hahmottuvista merkeistä "l:XX3:6" ja "121". Näiden merkkien alle on kaiverrettu "Api Vsitalo" ja "1897". Vuosiluvun alapuolella on muita epäselviä pilkkoja. Näyttää ilmeiseltä, että Sikiöjärvellä on puuhun merkitty jonkinlaista nautinnan rajaa, koska se on talon jakamisen jälkeen käyty vahvistamassa (Uusitalo). Rannalla on toinenkin pilkkapuu, jonka merkinnöistä selvin on "L W 1917". Pilkkojen lisäksi tiedetään, että Sikiöjärven rannalla on vielä 1960-luvun alussa ollut puussa pieni nili. Sikiöjärven pilkkoja vanhempi voi olla Pellon Salmenvaaranliikan pilkka, johon on kirveellä vesitetty vuosiluku 1827. Kaiveruksen tekotapa kuitenkin herättää epäilyksiä, että kyseessä olisi myöhempi väärennös.

Jaako Koskitalon puumerkki Ylitornion Sikiöjärven rannalla kasvaneessa kelomännnyssä. Nimen läpuolella erottuu heikosti vuosiluku 1845, joka ei erotu kuvassa ja jää osin sen yläpuolelle. P7040128.

Lukumäärällisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä jäännösryhmä erityisesti Ylitornion puolella ovat erilaiset kivilatatomukset (16 kpl). Mustipaljukan latomus on rajapyykki, jolla on merkitty Tornion ja Kemin Lapin välistä rajaa 1760-luvulla (Julku 1991). Pian tämän jälkeen raja siirtyi Rovaniemen puolelle Rajakirakkaan, jossa on toinen samanmoinen rajapyykki.

Erlaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit. Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi kiveä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin seipäillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo ajoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskellä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2009:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohtaja J. Sjölän määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten. 1900-luvun alussa tällaisia kivilatatomuksia rakennettiin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkejä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella. Suurin osa Ylitornion kivilatatomuksista lieneekin juuri tällaisia koonillisia kiviraunioita. Tosin osa latomuksista lienee tätäkin nuorempia.

Mustipaljukan rajapyykki 1760-luvulta Ylitionion ja Rovaniemen rajalta. Tälle paikalle määritettiin Tornion ja Kemian Lapin välinen raja muutamiksi vuosiksi ennen kuin se lopullisessa rajankäynnissä siirtyi muutaman kilometrin lännemmäksi, nykyisen Rovaniemen puolelle. Kuvassa mukana Jaana Barsk-Juopperi ja Kaisa Forsberg.

Niittylatoja ja niittykämppejä oli tutkimusalueella yhteensä 13. Suurin osa ladoista on suhteellisen nuoria ja hyvin säilyneitä. Erityisesti voidaan nostaa esiin Pellon Ritavuoman, Selkävaaransuon ja Kotarovan ladot. Kaiverruksista päätellen ne kaikki ovat kuuluneet Waaran perheelle. Vanhin ladoista on rakennettu vuonna 1911. Selkävaaransuon ladon on Metsähallitus peruskorjauttanut 1980-luvulla työvoimapoliittisina töinä. Ladon seinissä on runsaasti kaiverruksia ja merkintöjä heinänteosta paikalla 1920- ja 30-luvuilla. Airijärven rannan ympärillä olleet ladot ovat kaiketi olleet hieman vanhempia, sillä ne ovat lähes tykkänään lahonneet paikoilleen.

Selkävaaransuolla Pellossa seisoo Metsähallituksen 1980-luvulla entisöimä, Waaran perheelle kuulunut niittylato, joka on rakennettu vuonna 1921. P8230081.

Elinkeinohistoriallisista jäänteistä voidaan nostaa esiin vanhojen poroerotusaitojen jäänteet, joita tutkimusalueella on runsaasti. Neljää aitausta on inventoinnin yhteydessä dokumentoitu. Tämä kulttuuriperintötyyppi on ongelmallinen dokumentoitava, sillä monesti aita näyttäisi katkeavan ja jatkoon löytyminen on monen onnekkaan tekijän summa. Toiset aitauksista ovat valtavan suuria ja levittäytyvät useiden neliökilometrien alueelle. Tällainen aitaus on esimerkiksi Pellon Tallisaajon erotusaitaus.

Erilaisia maakuoppia ja tilapäisrakennelmia dokumentoitiin runsaasti. Kulkureittejä alueella oli yksi, vanha kalttatie Pieskänjupukan pohjoispuolella. Kaaraneskosken masuunin kalttatieksi nimetty kuljetusreitti Svansteinin ruukille on rekonstruoitu useammalle reitille. Paikallinen perinneyhdistys on julkaisussaan (Heiskari et al. 2010) arvellut reitin kulkeneen Pieskänjupukan pohjoispuolitse. Reitti olisi kulkenut Miekojärven rannasta kohti Hevostienjänkkää pitkälti peruskartalla näkyvän polun perustaa pitkin ja tästä eteenpäin kohti länttä. Valtion metsät päättyvät Hevosjänkkälle, mistä reitin pohja jatkuu suon yli kohti länttä.

Polku Pieskänjupukan pohjoispuolella on hyvin tallattu, mikä johtuu toki sen viimeaikaisesta käytöstä. Polun reitti noudattelee jupukan alarinteen ja suon reunaa. Polun varrella on ollut 1970-luvulla parakeista rakennettu metsätyökämpä. Polun päässä on täpärästi yksityismaan puolella kammin pohja, jonka perinneyhdistys nimeää kalttitien poronvaihtopaikaksi.

Löydetyistä kohteista suurin osa oli täysin uusia (57 kohdetta, 44 %). Haastattelujen perusteella löytyneitä kohteita oli 31 (24 %). Sutigis-tietokantaan oli entuudestaan merkitty 21 nyt dokumentoiduista kohteista, joista tosin Airiselän muinaisjäännösalue oli myös muinaisjäännösrekisterissä. Kaksinkertainen merkintä johtuu siitä, että muinaisjäännösrekisterin paikkatieto oli virheellinen, ja kohde löytyikin Sutigis-tiedon perusteella. Kokonaisuuden kohdemäärästä 15 % oli Suti-tietoihin perustuvia, muinaisjäännösrekisteriin yhdeksän prosenttia (12 kappaletta). Lisäksi kohteita löytyi arkistotietojen perusteella kahdeksan (6 %) ja puhtaasti peruskarttamerkinnöistä kaksi (2 %). Ehkä silmiinpistävintä näissä luvuissa on täysin uusien kohteiden suuri määrä. Tämä on selitettävissä siten, että työryhmän metsurin, Matti Välimaan tiedossa olleet kohteet on merkitty uusiksi eikä esimerkiksi haastatteluissa ilmitulleiksi kohteiksi. Suti-havainnointia oli suhteellisen niukasti, mutta havainnot olivat lähes poikkeuksetta täsmällisiä ja luotettavia. Yhteenvetona voitaisiin todeta, ettei tämänkaltaista kulttuuriperintöinventointia voi toteuttaa ilman avaininformanttien panosta.

Allekirjoitus

Tikkurilassa 31. Joulukuuta 2011

Oili Räihälä, arkeologi FM

Lähteet

Painetut lähteet:

Heiskari Jaakko, Kerola Pentti, Koskela Ilkka ja Mansikka Heikki 2010. Lapin vuoritoiminnan historiaa vv. 1640–1820. Kaaranneksen Masuuni ja Kalttitie. ISBN 978-952-92-7306-5.

Julku Kyösti 1990. Pohjois-Suomen varhaishistoria uusien löytöjen ja tutkimusten valossa. Faravid14, 90. Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys r.y. Rovaniemi.

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.

Korteniemi Markku 1990. Hiilimiiluja ja potaskanvalmistuspaikkoja Tornionlaakson yläosasta. Faravid14, 90. Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys r.y. Rovaniemi.

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003. Lapin maakuntamuseo.

Niku Kalervo, Huusko Mauri, Kuuva Teuvo, Moilanen Helena, Ollila Tuomo, Prokkola Antti ja Karvonen Lauri 1999. Pello-Ylitornion alue-ekologinen suunnitelma. Metsähallitus.

Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Oksala Arvi 1936. Uittoteknologia. WSOY. Porvoo.

Pantsar Unto 2009. Ruuhikairan savottakämpät kertovat vahvasta metsäperinteestä. Korteniemi Tuomo, Korteniemi Paavo ja Mämmilä Hilikka (toim.). Ruuhikairan kyläkirja; Ruuhijärvi, Vuoskujärvi. Väylä-Yhtiöt oy. Pello.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859–2009. Edita. Helsinki.

Paulaharju Samuli 1922. Lapin muisteluksia. Kustannusosakeyhtiö Kirja. Helsinki.

Painamattomat lähteet:

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970–72. Tukkikämppiä ja ruukinpirtejä Lapin savotoilta ajalta 1880–1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970–72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Korteniemi Markku, käsikirjoitus. Inventointia Pellossa 1990 (?). Kohdeluettelo kuvauksineen.

Seppälä Sirkka-Liisa, käsikirjoitus huhtikuu 2011. Lapin kulttuuriympäristöohjelmat – arkeologinen kulttuuriperintö. Luonnos.

5 Kohdetiedot

5.1 Kiinteät muinaisjäännökset

702 Airiselkä, Airiselkä muinaisjäännösalue		MH-tunnus: 136861	
Kohdetyyppi:	1 Asuinpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7118 Historiallinen aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			
Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7386172, Y 3411270	Löydöt:	

Taustatiedot

Muinaisjäännösrekisteri tuntee kohteen nimellä Airiselkä 1000011603. Kohde on viety rekisteriin 2008, mutta sen on alun perin dokumentoinut Oiva Keskitalo jo 40 vuotta aiemmin (1968). Ilmeisesti kaikki mj-rekisterin tiedot ovatkin peräisin Keskitalolta. Kohteen rekisterikoordinaatit osoittavat yli 200 metriä liikaa etelään, Airiselän eteläpuolisen soistuman rinteeseen alapuoliselle osuudelle, kun todellisuudessa alue on välittömästi Airiselän etelärinteessä. Ilmeisesti Keskitalo on merkinnyt kohteen - ehkä jopa jälkikäteen muistinvaraisesti - peruskartalle, mikä selittää jossain määrin virheellisen sijaintitiedon.

Edelleen mj-rekisterin tietojen mukaan "Airiselän laen eteläpuolella... on tasainen kenttä, jonka eteläosassa noin 10 metrin etäisyydellä toisistaan on kaksi nelinurkkaisen rakennuksen pohjaa. Rakennusten ulkomitat ovat 5 x 5 metriä. Seinien kohdalla on hirren levyiset hiekkavallit. Läntisen rakennuksen lounaisnurkassa on suuri kiukaan pohja ja keskellä kuoppa. Itäisessä rakennuksessa on lounaisnurkassa hiekkakohouma, alla lahonnutta puuta. Rakennusten eteläpuolella on kaksi nelikulmaista, jyrkkäseinäistä kuoppaa. Kentän keskellä kulkee etelä-pohjoissuunnassa 13 metrin pituinen kiviaita. Tasanteen länsireunalla on toinen, hajanaisempi kiviaita."

Airinselän ympäristössä on tehty hakkuita, mutta itse muinaisjäännösalue on jätetty hakkaamatta. Vaikka sen muinaisjäännösstatus ei siis virheellisen paikkatiedon vuoksi olekaan ollut tiedossa, on kohde merkittynä Sutigisiin. Lisäksi paikallistietämyksen mukaan alue on vanha "lappalaisasuinpaikka" tai sitten kiviröykkiöt ovat "lappalaishautoja". Hieman alueen etelälaitaa on kuitenkin tuhoutunut metsäkoneen ajaessa alueelta. Yleisesti ottaen on muinaisjäännösalue kuitenkin hyvin säilynyt.

Alueella on pidetty sotaharjoitukset/kertausharjoitukset jossain vaiheessa 1970-luvulla, mistä on edelleen nähtävillä useita kaivantoja ja tuhdimpiakin rakennelmia (kts. alla).

Ympäristön kuvaus

Metsäkuvion ympäristö on aurattu parikymmentä vuotta sitten, jolloin sen eteläreuna on hieman vaurioitunut. Muuten alue on jätetty kokonaisuudessaan rauhaan. Airiselän laella kasvaa kaunista vanhaa ja monimuotoista metsää. Kuvion eteläreunalla rinne kohoaa selvästi, ja täällä erilaisia jäänteitä on tiheimmin. Kuvion ympärillä metsää on uudistettu parikymmentä vuotta sitten.

Kohteen kuvaus

Kohteesta dokumentoitiin kaikkiaan 36 erillistä jäännöstä. Vastoin mj-rekisterin tietoja ei alueelta kyetty hahmottamaan kuin yksi selkeä rakennuksen pohja (7386145, 3411277). Rakennus liittyyne asutukseen, josta on jäänyt kankaalle erilaisia kivivaitoja, rökkiöitä sekä muita epämääräisempiä maansekaisia kiveyksiä. Rakennuksen seinävalleihin on kehittynyt selvä podsolimaannos, joten rakennus lienee useita satoja vuosia vanha. Myös hiiltä näyttäisi olevan uunikiveyksen alapuolella. Toista vaihetta edustavat useat resenitit kaivannot, merkittävimpana hyvin säilynyt korsu. Nämä jäänteet liittyvät mitä ilmeisimmin sotaharjoituksiin 1970-luvulta.

Oik. ylhäällä Airiselän rakennuksen pohja metsikön suunnalta, NE katsottuna. P6160171.

Oik. alhaalla rakennuksen suuri uunikiveys sekä sen oikealla puolella oven sijainti. Kuvattu pohjoisesta etelään. P6160168.

Kohteen rajaus

Erilliskohteet muinaisjäännösalueella.

1. matalaa kiviaitaa pisteiden 7386167, 3411246 ja 7386182, 3411250 välissä. Kiveys on osin sammalen peitossa. Se on matala ja ladottu vaihtelevan kokoisista kivistä. Aitauksen leveys on noin metrin, korkeimmilta kohdilta se on noin puolimetrinen.
2. kiviaitaa; päädyt 7386182, 3411259 ja 7386171, 3411257. Edellisestä kiviaidasta noin 10 metrin päässä oleva samansuuntainen kiveys. Se on tehty pääosin suurehkoista kivistä. Aluskasvillisuus peittää tätä metrin levyistä ja puolen metrin korkuista kiveystä.
3. kiviroykkiö pisteessä 7386188, 3411257 on pyöreä, halkaisijaltaan vajaa pari metrinen kasa. Se on maansekainen ja vain noin 30 cm korkuinen, tehty pienistä kivistä.
4. maansekainen röykkiö pisteessä 7386207, 3411269. Röykkiö on lievästi suorakaiteen muotoinen, 3x2 metrinen. Sen korkeus vaihtelee 20–40 cm. Röykkiön kivet ovat pienenkokoisia.
5. muinaisjäännösalueen pohjoisosassa on pilkkapuu pisteessä 7386224, 3411263. Se on huomattava mäntykelo. Kahta puolta rungon halkeamiin on veistetty viiltoja, toiselle puolelle kuusi, toiselle viisi.
6. röykkiö pisteessä 7386216, 3411267 on halkaisijaltaan vain noin puolitoistametrinen. Se on maansekainen, korkeudeltaan noin 30 cm ja pienistä kivistä ladottu. Röykkiön päällä kasvaa mänty ja se maastoutuu hyvin.
7. röykkiö pisteessä 7386191, 3411285 on soikea, 2,5x1,5 metrinen, kolmisenkymmentä senttiä korkea. Se on sammaloitunut, pienistä kivistä ladottu kasa.
8. röykkiö pisteessä 7386187, 3411299 on täysin aluskasvillisuuden peitossa oleva soikea kasa, jonka mitat ovat 2,5x1,5 metriä, korkeus 30 cm.
9. röykkiö pisteessä 7386186, 3411309 on samankokoinen kuin edellinenkin röykkiö. Tämäkin kasa on täysin sammalen peitossa.
10. kiviaitaa, päätyjen pisteet 7386196, 3411314 ja 7386185, 3411310. Aidan pohjoispäässä on pieni soikea röykkiö, joka jatkuu kapeampana kiviävinä. Rakennelma on aluskasvillisuuden peitossa ja se on vaikeasti erotettavissa. sen leveys on noin metrin.
11. röykkiö pisteessä 7386213, 3411318 on soikea, 2x1,5 metrinen ja vain noin 15 cm korkea kasa, joka erottuu hyvin huonosti aluskasvillisuuden alta.
12. pisteessä 7386189, 3411320 on resentti kuoppa, mitoiltaan 3x2,5 metriä, syvyys 70 cm. Kuopan pohjalla on sammalta, reunoillakin jonkin verran aluskasvillisuutta. Kuoppa liittyy 1970-luvun sotaharjoituksiin.
13. röykkiö pisteessä 7386174, 3411304 on tehty suurista kivistä. Se on sammalpeitteinen mutta ei maansekainen. Kooltaan röykkiö on 2,5x2 metrinen ja 60–70 cm korkea. Se on siten huomattavasti suurempi kuin useimmat muut alueen kiviroykkiöt.
14. vajaa pari metriä edelliseltä pisteeltä on epämääräisen muotoinen, resentiltä näyttävä kuoppa. Se on halkaisijaltaan korkeintaan parimetrinen, syvyys noin metrin.
15. seuraava resentti kuoppa sijaitsee pisteessä 7386158, 3411289. Se on suorakaiteen muotoinen, 3x2,5 metrinen ja syvyydeltään noin metrinen. Kuopan keskellä kasvaa koivu, kuoppa on muutenkin pääosin aluskasvillisuuden peitossa. Se liittyy myös 1970-luvun sotaharjoituksiin.
16. vielä pari resenttiä kuoppaa pisteessä 7386145, 3411280. Suurempi niistä on halkaisijaltaan 2,5 metrinen, pienempi 1,5 metrinen. Suurempi on yli puoli metriä syvä, pienempi vain joitain kymmeniä senttejä. Kuoppien maannos ei ole podsoloitunut. Ne liittyvät kaiketi moderneihin sotaharjoituksiin.
17. Muinaisjäännösalueen ainoa tunnistettava rakennuksen pohja sijaitsee pisteessä 7386145, 3411277. Rakennus erottuu 5x5 metrin suuruisena alueena, jossa seinien kohdalla noin metrin levyiset ja 40-60 cm korkuiset hiekkavallit. Vallien päälle on muodostunut täydellinen podsoli, mikä ajoittanee rakennuksen useiden satojen vuosien ikäiseksi, mahdollisesti myöhäisintään 1600–1700 -luvulle. Rakennuksen lounaisnurkassa on massiivinen kiviuuni, joka nykyisellään levinneenä vie neljänneksen rakennuksen pinta-alasta. Uunin maksimikorkeus on metrin verran, kivet ovat suuria luonnonkiviä. Osa kivistä on lohkotun näköisiä.

Kulkuaukko rakennukseen on todennäköisesti sijainnut mökin pohjoispäässä. Nykyään rakennuksen sisällä kasvaa suuria kuusia.

Aivan rakennuksen länsipuolella on pieni epämääräinen kiviröykkiö, jonka halkaisija on noin pari metriä. Se on korkeudeltaan noin 40 cm ja sammalen peittämä.

18. Pisteessä 7386145, 3411261 hahmottuu pitkänmallinen kiviröykkiö, jonka kokonaispituudeksi voi tulkita jopa 8 metriä. Leveimmältä kohdaltaan kasa on kolmisen metriä. Se on päästään keskiosaa huomattavasti matalampi, johon hahmottuu noin kolmen metrin matkalle selvä röykkiö. Tällä kohden on kasan korkeus 70 cm, päissä 40 cm.

19. kiviäitaa pisteiden 7386163, 3411236 ja 7386170, 3411236 välissä. Aitaus on ladottu isohkoista kivistä, ei maataytettä. Eteläpäässä on eräänlainen pienehkö röykkiö, joka jatkuu aidan tapaisena matalampana ja kapeampana rakennelmana.

20. kiviäitaa pisteiden 7386174, 3411221 ja 7386181, 3411223 välissä. Epämääräinen kiveys vaihtelevankokoisista kivistä.

21. kiviäitaa pisteiden 7386171, 3411218 ja 7386166, 3411214 välissä. Tämän kiveyksen päältä on ajettu metsäkoneella. Molemmissa päädyissä on röykkiömäiset laajentumat ja koko rakennelma on selkeästi erottuva. Aitaus on röykkiökohtien välissä noin 70 cm leveä. Korkeus vaihtelee 20–50 cm välillä.

22. kiviäitaa pisteiden 7386146, 3411226 ja 7386155, 3411212 välissä. Aitaus on osittain tuhoutunut, sillä sen päältä on paristakin kohden ajettu metsäkoneella. aitaus on massiivinen, leveimmillään parimetrinen ja korkeudeltaan noin puolimetrinen. Kiveyksen eteläpuolella rinne laskee selvästi. Kivet ovat suuria, osin sammaloituneita.

23. pisteessä 7386151, 3411226 on maastossa edelleen erittäin hyvin naamioitua korsi, joka on rakennettu 1970-luvun sotaharjoitusten yhteydessä. Maanpinnalle erottuu aluskasvillisuuden perusteella 4x4 metrin laajuinen ala. Rakennelma on sisältä tuettu puurakentein, sisäänkäynti on edelleenkin ehjä. sisätiloissa on makuualustat molemmin puolin seinustoja. Peräseinä on ehkä hieman romahtanut, mutta kokonaisuutena korsi on erittäin hyvin säilynyt vaikka se on kaivettu hiekkamaahan. Korsun päällä kasvaa muutamia parikymmentä vuotta vanhoja mäntyjä.

24. röykkiö pisteessä 7386145, 3411243 on "hännällinen" rakennelma, jota voisi ehkä nimittää myös kiviäidaksi. Röykkiökohta on halkaisijaltaan 3 metriä, korkeudeltaan puoli metriä. Hännän leveys on 70 cm. Sammalen peittämän rakennelman kivien koko vaihtelee. Röykkiön kulmalla on vanha mänty, joka on ilmeisesti joskus leimattu valtion leimalla. Viitisen metriä tästä etelään on epämääräinen kivikasa, ilmeisesti hajotettu. Sen halkaisija on kolmisen metriä ja se voi liittyä hännälliseen röykkiöön.

25. kiviäitaa pisteiden 7386141, 3411226 ja 7386132, 3411229 välissä. Aitauksesta maanpinnalle näkyy vain yksi kivikerros. Kokonaisuutena se vaikuttaa lähinnä pengerrykseltä ja päättyy kohtaan, jossa on ehkä ajettu päältä metsäkoneella.

26. kiviäitaa pisteiden 7386137, 3411229 ja 7386128, 3411251 välissä. Aitaus kaartuu maaston muotojen mukaan. Länsipäästä on rakennelman yli ajettu, muuten se erottuu selvästi. Kivet ovat keskikokoisia ja aitauksen korkeus on 20-30 cm, leveys metrin. Aita näyttäisi rajaavan m3-alueita eteläreunalta. Sen alapuolinen rinne on metsäaurattu.

27. kiviäitaa pisteiden 7386120, 3411249 ja 7386126, 3411267 välissä. Kyseessä on useista kohdin päältä ajettu massiivinen aita alarinteessä. Rakennelma kaartuu voimakkaasti maaston myötäisesti. Ehjiltä osiltaan se on paikoin lähes kaksi metriä leveä ja 40 cm korkea. Rakennelman länsipäässä on pieni röykkiömäinen laajennus.

28. röykkiö pisteessä 7386127, 3411263. Keskellä on pyöreä kiveys, jossa kiviä on useita kerroksia. Röykkiön halkaisija on 4 metriä ja korkeus 70 cm. Tämän ulkopuolella, noin metrin päässä, kulkee ympärskehä, joka on tehty suurista kivistä. Koko komeuden kokonaishalkaisija on kuusi metriä.

29. pieni kiveys, pisteeksi maastolaite ilmoittaa 7386127, 3411263, mutta tämän tiedon voi olettaa olevan virheellinen, sillä kyseessä on täsmälleen sama piste kuin edellisessä röykkiössä. Joka tapauksessa kyseessä on pieni, epämääräinen kiveys, 1.7x1.2 m ja vain joitakin kymmeniä senttejä korkea.

30. resentti kuoppa pisteessä 7386129, 3411272 on laaja, 5x5 m, syvyydeltään vajaan metrin. Se on jyrkkäreunainen kuoppa, joka liittyynee 70-luvun sotaharjoituksiin. Sen päällä on kaatunut kelo, keskellä kasvaa nuori kuusi.
31. epä määräinen pieni kiveys pisteessä 7386137, 3411272, rakennuksen pohjan välittömässä läheisyydessä. Sen halkaisija on parisen metriä ja päällä on hyvin suuren puun täysin lahonnut kanto.
32. kiviaitaa pisteiden 7386135, 3411282 ja 7386141, 3411284 välissä. Aitaus on hajonneen oloinen rakennelma, jonka pohjoispäässä on suuri maakivi.
33. rökkiö pisteessä 7386133, 3411274, kelon ja muurahaispesän katveessa. Pieni ja kaunis, halkaisija noin metrin, korkeus 35 cm. Kivet ovat suhteellisen tasakokoisia, yleisvaikutelmana huolellinen kivien asettelu.
34. rökkiö pisteessä 7386130, 3411284 on edellisen vieressä. Se on suorakaiteen muotoinen, 2x1.2 m ja 35 cm korkea.
35. rökkiö pisteessä 7386126, 3411296 on pitkänomainen kiveys alarinteessä. Rökkiö on suuri, 7x4 metriä ja sen länsipuolella on muutaman metrin mittainen häntä. Kasan korkeus alarinteessä on 40 cm. Rökkiön päällä on täysin lahonnut suuren koivun kanto. Kiveyksen itäpuolella on alarinteessä runsaasti kiviä, jotka ovat voineet muodostaa aitaa. Alue on aurattu.
36. rökkiö pisteessä 7386125, 3411305 liittyy viereisiin kiviaitoihin. Se on halkaisijaltaan noin 3 m.

Tulkinta

Aariselän muinaisjäännösalueella on eri-ikäisiä jälkiä ihmisen toimista alueella. Selvimmin erottuvat vanhimpana pidettävä asutus 1600/1700-luvulta (?) sekä nelisenkymmentä vuotta sitten järjestetyt sotaharjoitukset. Erilaiset kiviaitaukset ja rökkiöt liittynevät samaan vaiheeseen rakennuksen pohjan kanssa, vaikka niiden varsinainen merkitys jääkin hämäräksi. Joidenkin informanttien arvelu maanviljelyksestä aidatuilla alueilla ei kuitenkaan vaikuta uskottavalta. Mikään ei myöskään viittaa siihen, että paikalla olisi hautauksia.

Muinaisjäännösrekisterissä mainittua toista rakennusta ei paikalta löytynyt. Kyseessä lienevät tulkinnalliset näkemyserot. Lisäksi on tietysti huomattava, että mj-rekisterin tiedoista puuttuu suurin osa kiveyksistä, joten kovin perusteellinen selvitys ei rekisteritietojen takaa häämötä. Luonnollisestikaan sotaharjoituksen jälkiä ei rekisteri mainitse, sillä nämä jäljet ovat syntyneet museaalisen virkamiehen paikalla käynnin (1968) jälkeen.

Lisätietoja

Kohdetta dokumentoitiin useamman työpäivän aikana kesäkuun 2011 puolessa välissä. Tässä vaiheessa oli jo käynyt selväksi, että inventointityöryhmän käytössä ollut maastotietokone oli äärimmäisen epäluotettava. Erityisesti laitteen gps toimi hitaasti. Välillä se jumittui yli puoleksi tunniksiin, jolloin käyttöön oli pakko ottaa käsikäyttöinen gps-laitte. Lisäksi maastolaitteen gps:n virherajat vaikuttivat hyvin laajoilta - välillä pisteet olivat laitteen tietojen mukaan vain muutaman metrin etäisyydellä toisistaan kun todellisuudessa etäisyyttä saattoi olla parikin kymmentä metriä. Vaikka laite vaihdettiinkin myöhemmin toiseen, ei tämä poistanut ongelmaa maastolaitteiden gps-laitteiden tietojen suhteen. Virhemarginaalit ovat kauttaaltaan jopa 20 m.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 17.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais-
rekisterinro: 1000011603

Kunto: 0 Ei määntely

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 3 Esitys mj-luokka II

Kohteen
suojelu: 2 Muinaisjäätösrekisteri II

Ympäristön
suojelu: 0 Ei määritetty

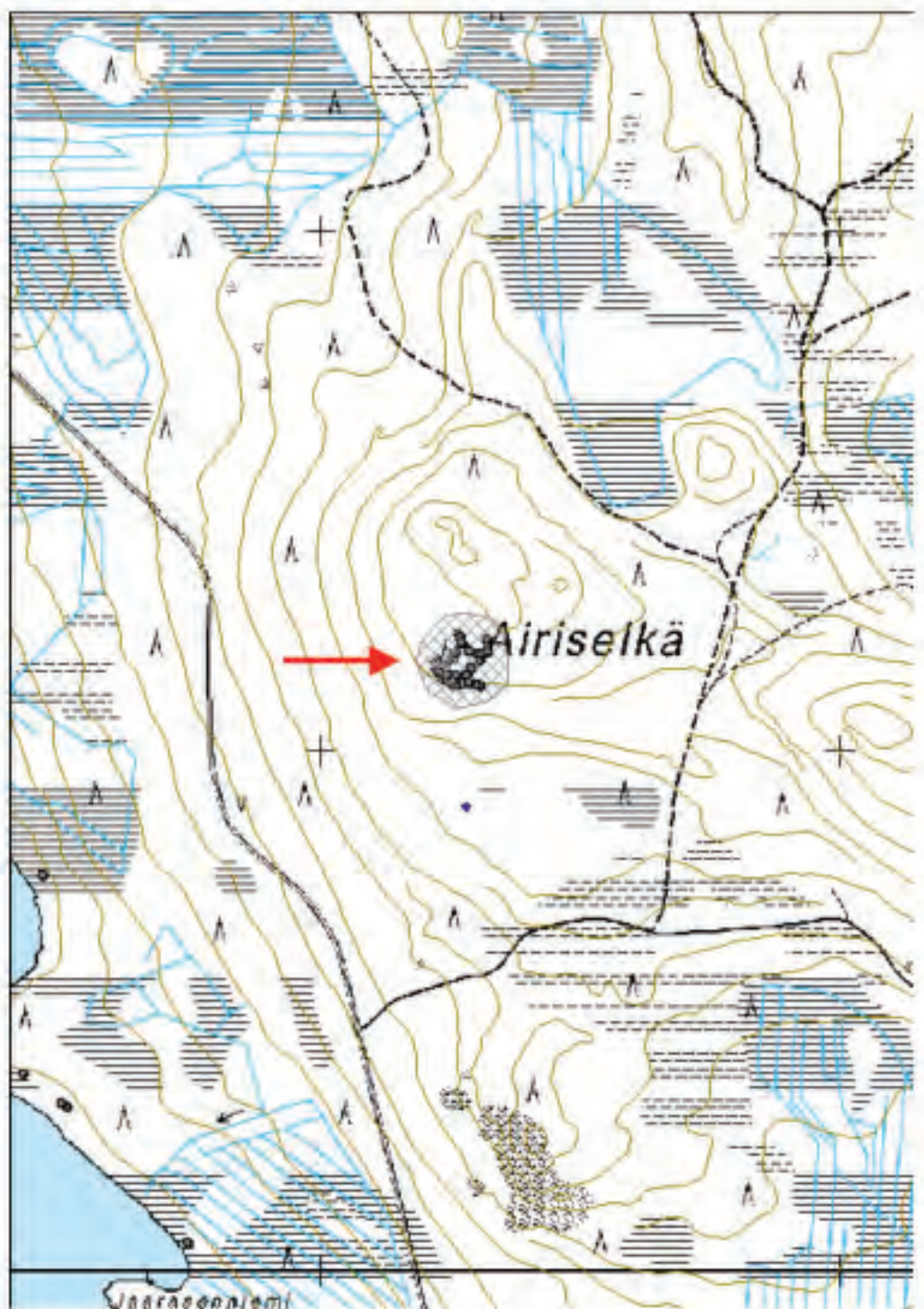
Airiselän kiveyksiä. P6160148, P6160174, P6160179, P6160192.

Kohdetyyppi: 1 Asuinpaikat

Copyright: © Metsähallitus 2008
© Maanmittauslaitos 1/MML/08

Koordinaatit: X 7386172, Y 3411270

Mittakaava: 1:10 000

Sarvivaara NW tervahauta

MH-tunnus: 137395

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:	1		
Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7396153, Y 3407056	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tervan kotitarvepoltto tunnettiin jo keskiajalla. Terva oli Suomen tärkein vientituote ja sen poltto talonpoikien merkittävin si-vuelinkeino aina 1800-luvun jälkipuoliskolle asti. Tervaa poltettiin siellä, missä kasvoi paljon mäntyjä ja vesireitit tynnyrien kuljetukseen olivat hyvät. Aluksi tervaa tuotettiin etenkin Etelä-Suomessa, mutta metsien ehtyessä tuotannon painopiste siirtyi Itä- ja Pohjois-Suomeen. Pohjanmaa ja Kainuu olivat tervan suurtuotantoalueita 1700- ja 1800-luvuilla.

Sarvivaaralle ja Keskiselle Palojoelle päädyttiin Jouko Brofeldtin opastuksesta. Brofeldt, joka asuu Raanujärven tieltä Airille kääntyvän tien risteyksen tuntumassa, on kokenut kulttuuriperintöinformantti. Hän on aikoinaan toiminut Kyösti Julkun oppaana tämän kartoittaessa vanhaa Tornion ja Kemin Lapin välistä rajalinjaa (Julku Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi).

Tervahautakohde ei ollut tiedossa entuudestaan virallisesti sen kummemmin muinaisjäännöksenä kuin Sutigis-havaintonakaan. Yleisenä havaintona voidaan huomata, ettei paikallinen väestö ole kovin varma tervahautojen tunnistamisesta. Tämä puolestaan selittyy luontevasti sillä, että tervahautoja on Tornionjokilaaksossa harvakseltaan.

Ympäristön kuvaus

Airijärvien pohjoispuolella sijaitsevan Sarvivaaran luoteisrinteessä, kurvassa kangasmaastossa on tervahaudan jäännökset. Maasto nousee jyrkästi nousevan vaaran alarinteessä. Vaaran alapuolella virtaa Keskinen Palojoeki noin 130 metrin päässä tervahaudalta. Rinne kasvaa harvakseltaan männikköä, jokirantaa kohden puusto on nuorta männikköä ja istutusmetsää.

Kohteen kuvaus

Tervahauta erottuu ympyräisenä kohoumana hiekkaisessa rinteessä. Sen halkaisija on noin 16 metriä. Tervahautaa ympäröivät selvät vallit, joiden leveys on 3 metriä. Painauma haudan keskellä on vajaat puolitoista metriä. Juoksutusura on ollut joelle päin, alarinteeseen, niin kuin normaalin järjen mukaan on kuulunutkin olla. Juoksutusuran kohdalla vallin harja on lähes 2 metriä muuta maastoa korkeammalla. Hiilen kappaleita näkyy maassa vallin reunalla.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä ja vajaan kymmenen metrin säteellä siitä.

Tulkinta

Tervaa on paikalla poltettu ehkäpä kotitarpeiksi, todennäköisesti viimeistään 1800-luvulla.

Lisätietoja

Niukkanen Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 20.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 2 Keskimertainen

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 3 Esitys mj-luokka II

**Kohteen
suojele:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojele:** 0 Ei määritelty

Sarvivaaran tervahauta. P6200127.

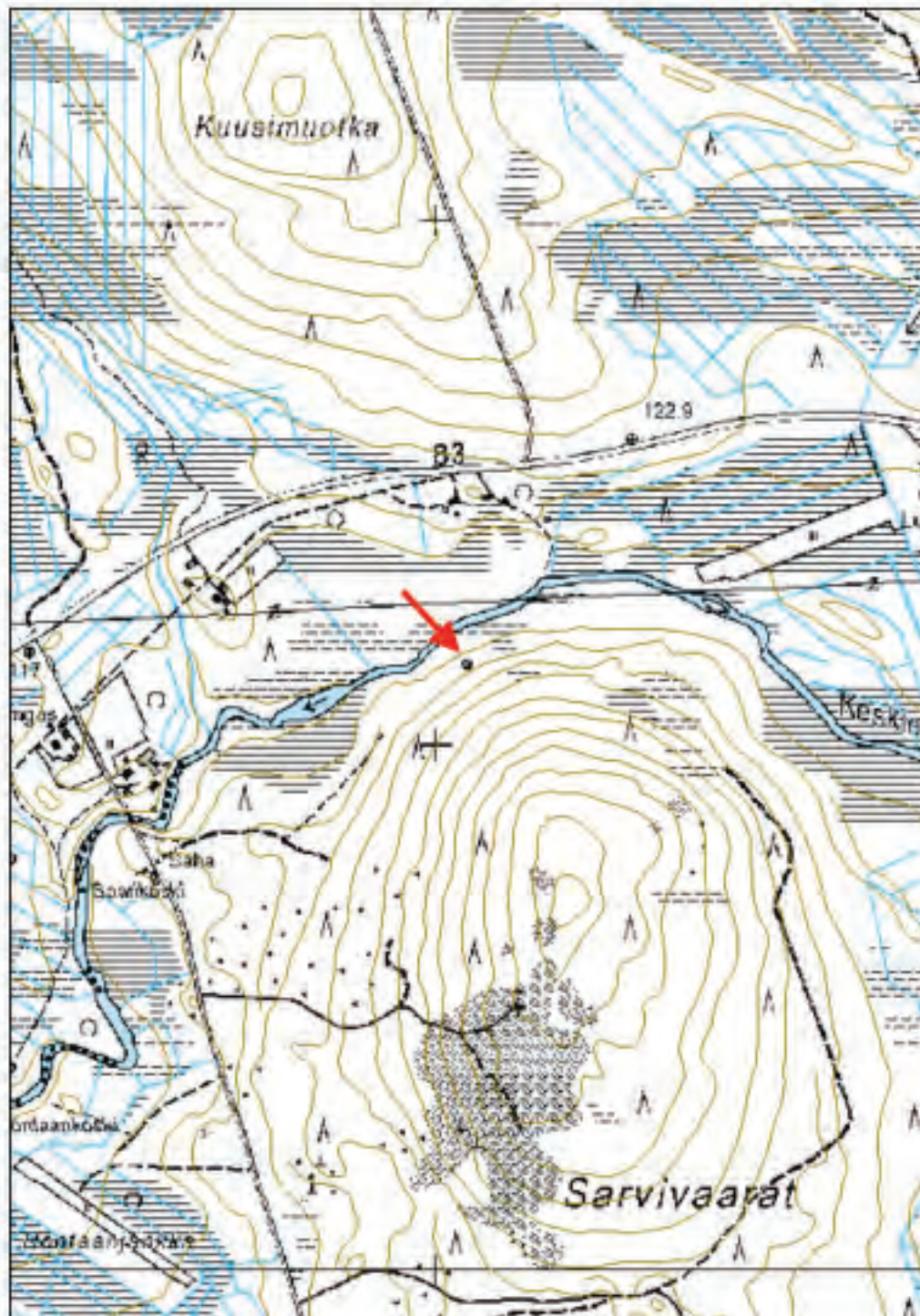
Kohdetyyppi: 9 Valmistuspaikat/työpaikat

Copyright: © Metsähallitus 2008

© Maanmittauslaitos / MML/08

Koordinaatit: X 7396153, Y 3407056

Mittakaava: 1:10 000

Mustipaljukka rajapyykki

MH-tunnus: 137482

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamivuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			
Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7376876, Y 3410020	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi kiveä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin seipäillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskel-lä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2209:116).

Tornion ja Kemin välinen raja oli kiistanalainen satojen vuosien ajan 1300-luvulta aina 1700-luvulle saakka. Rajankäyntiä tehtiin moneen otteeseen, intressipiirejä oli useita. Rajan sijainnilla oli syystäkin merkitystä, olihan kyseessä samalla Upsalan ja Turun hiippakuntien välinen raja. Paikalliselle väestölle rajan sijainti merkitsi kuitenkin lähinnä kalastusoikeuksien määräytymisperustetta, joten kiista oli heidän kannaltaan lähinnä taloudellinen.

1700-luvun aikana rajan kulku sovittiin rajatoimituksissa ja useita rajapyykkejä pystytettiin vuosisadan puolenvälin tienoilla.

Ympäristön kuvaus

Mustipaljukka on kivinen vaara Ylitornion kunnan kaakkoisosassa, pari kilometriä Rovaniemen rajalta. Koko vaaran laki on kauttaaltaan roveikkoinen. Sen länsipuolella on pieni Paljukanlampi, muuten ympäröivät suot vaaraa. Mustipaljukkan laella, avoimessa maastossa, on vanha rajapyykki. Rajapyykiltä on hyvät näkymät kauas.

Vajaa 3-5 km itään Mustipaljukalta on Rajakirakka-niminen vaara täpärästi Rovaniemen puolella. Täällä on toinen, hieman nuorempi rajapyykki, sillä Kemin ja Tornion välinen raja tarkentui tänne joitakin kymmeniä vuosia Mustipaljukkan rajamäärityksen jälkeen.

Kohteen kuvaus

Rajapyykki on halkaisijaltaan noin 2 x 1,5 metriä. Se on siten huomattavan kookas rajapyykki. Se on vaihtelevan kokoisista kivistä ladottu, säännöllisen muotoinen ja ylöspäin suippeneva rakennelma. Siinä ei ole viisarikiveä.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Rajankäntien yhteydessä 1769 ja 1770 väitti Kemin edustaja vänrikki Clementeoff rajan kulkeneen vanhastaan Mustipaljukalta eikä lännempänä sijainneelta Mustivaaralta eli Rajakirakalta. Vänrikki perusteli kantansa vakuuttavasti ja hänen näkemyksiinsä yhtyivät muutkin pitäjänmiehet. Tämä kanta kuitenkin hävisi, ja viralliseksi rajan paikaksi tuli nykyisin Rovaniemen puolella sijaitseva Rajakirakka. Mustipaljukän kiveys, jota on myös kutsuttu papin lohijaraksi, on kuitenkin perimätiedon mukaan siis vanha pitäjänraja. (Julku 1991:99–103.)

Mustipaljukalla on myös toinen, pienempi kiveys, joka on koonillinen maanmittausröykkiö 1900-luvun alusta.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. *Studia historica septentrionalia* 19. Rovaniemi.
Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

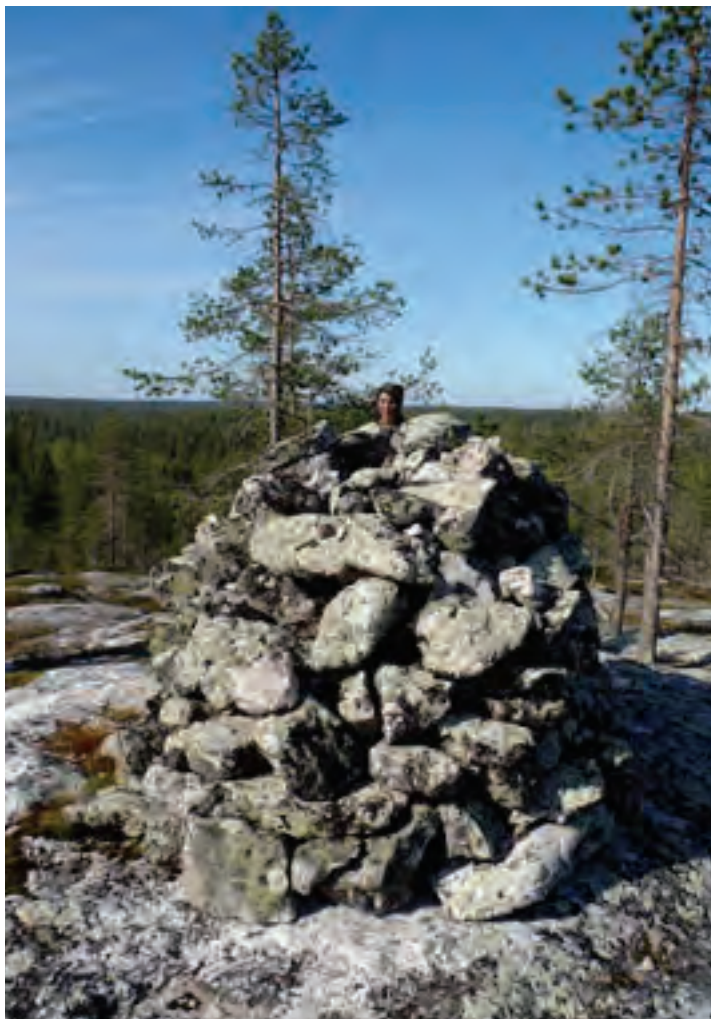
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 27.6.2011   Tarkastaja: O. Raihä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	1 Hyvä
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
Ympäristön suojaus:	0 Ei määritelty	Kohteen suojaus:	0 Ei määritelty

Yllä: Maisema Mustipaljukalta kohti pohjoista. P6270134.

Vas.: Mustipaljukan rajapyykki. Taustalla Kaisa Forsberg. P6270133.

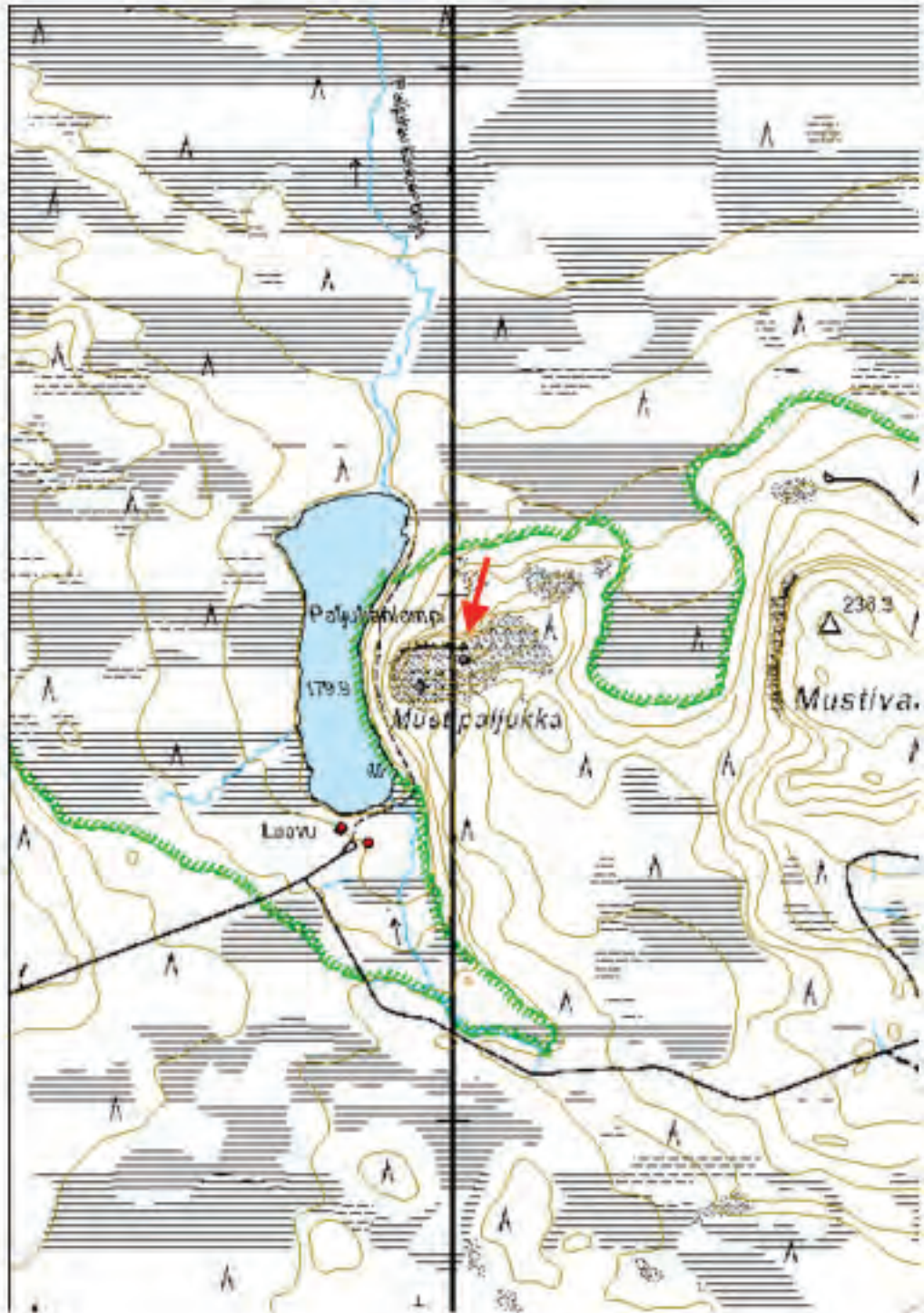

Kohdetyyppi: 17 Kivi- ja maarakenteet

Copyright: © Metsähallitus 2008
© Maanmittauslaitos / MML/08

Koordinaatit: X 7376876, Y 3410020

Mittakaava: 1:10 000

Iso-Airi W pilkkapu

MH-tunnus: 137589

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7384138, Y 3409836	Löydöt:	-

Taustatiedot

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Ympäristön kuvaus

Iso-Airin länsirannalla, niemennokassa sijaitsevassa pienessä poukamassa, on kelo, johon on veistetty pilkka. Pilkkapuun lähiympäristö on varttunutta, hyvin kosteaa sekametsää, jossa on runsaasti keloja. Muutoin Iso-Airin länsiranta on hyvin soinen ja kostea. Pilkkapuulta näkyy kaakossa Liinasaari.

Kohteen kuvaus

Osittain lahonnut kelo on hieman korkeammalla penkereellä, josta maa laskee puolisen metriä joka suuntaan. Matkaa rantaan on alle sata metriä. Keroon on noin puolentoista metrin korkeuteen kaiverrettu luku "1878", minkä yläpuolelle on kaiverrettu ympyrä tai puoliympyrä. Lahoaminen on jo tuhonnut jonkin verran kaiveruksia.

Kohteen raja

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Tällä yli satakolmekymmentä vuotta vanhalla pilkalla on ehkä merkitty nautintaoikeutta rantaniittyyn. Ison Airin rannoilla on ollut runsaasti niittylatoja ja hyvää luonnonniittyä.

Yli sata vuotta vanhoja pilkkapuita on Museoviraston ohjeen mukaan pidettävä kiinteinä muinaisjäännöksinä (Niukkanen 2009:115).

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003.Lapin maakuntamuseo.

Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

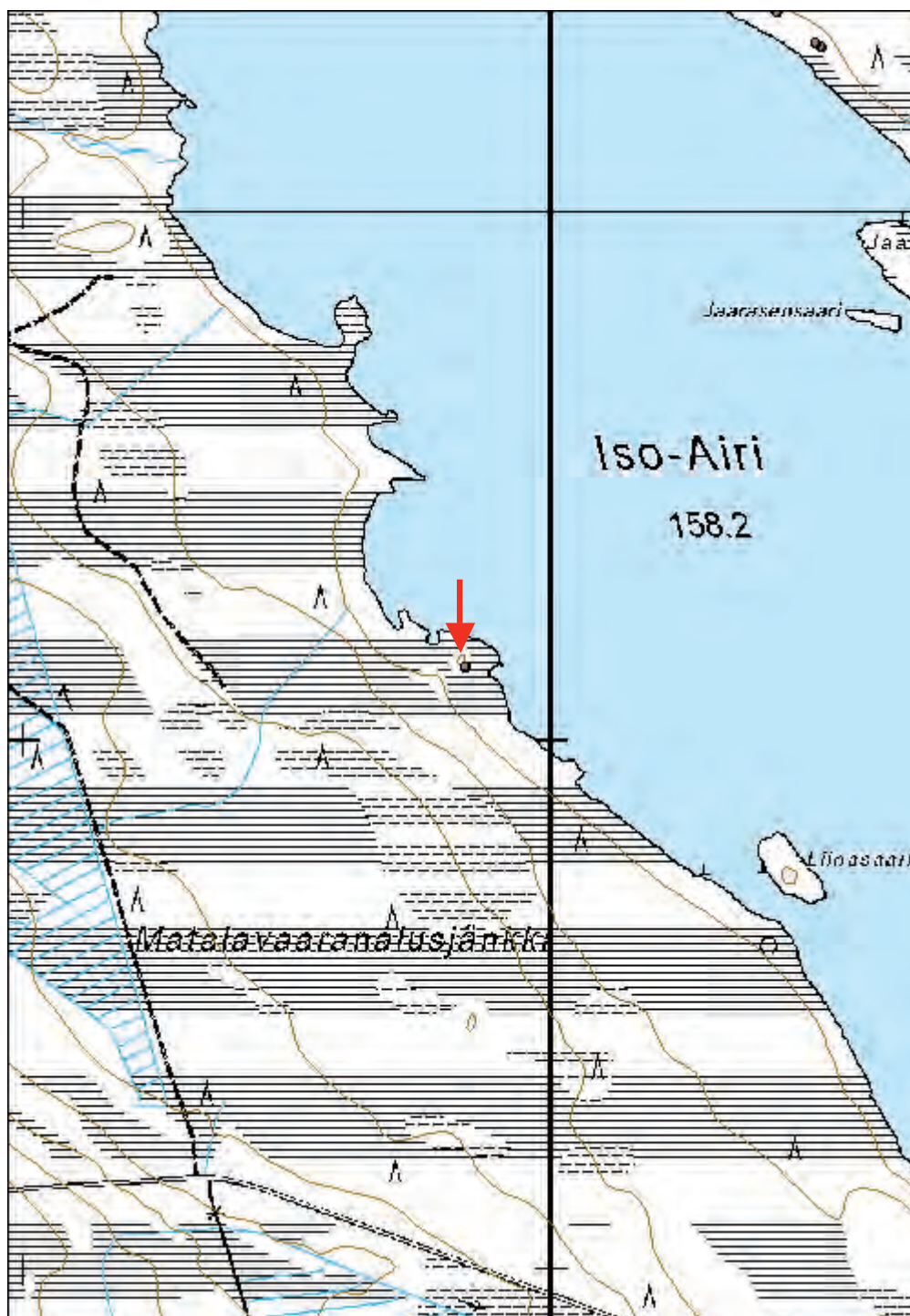
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 28.6.2011   Tarkastaja: O. Räihälä
Kuvaus:

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	0 Ei tiedossa
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7384138, Y 3409836	Mittakaava:	1:10 000

Sikiöjärvi pilkkapuuta

MH-tunnus: 137807

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7384899, Y 3404160	Löydöt:	-

Taustatiedot

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Ympäristön kuvaus

Matalavaaran luoteis- ja Sikiömaan pohjoispuolella, Sikiöjärven kaakkoispäädystä, rannan tuntumassa, väitetään sijainneen lappalaisuipaikka. Sikiöjärveä ympäröivät muualla suot, mutta järven eteläpäässä on kuivempaa kangasta. Kangas on kivikkoista ha mäntyvaltaista.

Kohteen kuvaus

Parikymmentä metriä rannasta, kohteen koordinaattipisteessä, on kelottunut honka, joka on lähes ympäriinsä merkattu erilaisin pilkoin. Kankaan puolella olevat merkinnät ovat resenttejä, rannan puoliset sitävastoin 1800-luvulta. Kirjoituksia on veistetty useaan otteeseen. Niiden luettavuus vaihtelee suuresti.

Kelo on osittain tyvestä palanut. Rannan puolisella kyljellä, palojälkien yläpuolella, on puuta hakattu kirveellä vajaan puolen metrin matkalla. Kirjoitukset alkavat hakkauksen yläpuolelta ja niitä on vajaan metrin matkalla. Ylimpänä hakkauksissa on nuoli ja sen alapuolella numeroita. Niitä on vaikea hahmottaa, voi jopa olla että kaiveruksissa olisi numerosara "16xx". Nuolien alla on vuosiluku 1845. Edelleen tämän alapuolella on laajempi taulu kelon kyljessä. Siinä ylimmäisenä on teksti "Jaako Koskitalo", joka on erotettu viivalla sen alapuolelle hahmottuvista merkeistä "I:XX3:6" ja "121". Näiden merkkien alle on kaiverrettu "Api Vsitalo" ja "1897". Vuosiluvun alapuolella on vielä epäselviä pilkkoja.

Kelon kankaanpuoliset kaiverukset näyttäisivät olevan peräisin 1990-luvulta.

Kolmisenkymmentä metriä edellisestä, reilu 10 metriä rannasta (7384910, 3404173), on lahonnut honka, jossa on selkeä kuvakenttä. Merkinnöissä on ainakin "L W 1917". Muut hakkaukset ovat epäselvempiä. Kelo on jäljellä reilut kolme metriä, kuvakenttä alkaa metrin korkeudelta. Kuvakenttä on rannan puolella.

Metsuri Matti Välimaan mukaan on vielä 1960-luvulla paikalla ollut niliaitta aivan ensimmäisen ja vanhemman pilkkapuun takana kankaalla. Nili on sittemmin tuhoutunut tykkänään, mutta informantti kertoo sen itse poikasena paikka nähneenä. Nili on sijainnut parin metrin korkeudella maasta, ja sinne vieneet tikapuut olivat oviaukkoa vasten tukenakin. Rakennuksen koko on ollut arviolta 70x70 cm, korkeus katon harjaan noin metrin.

Kohteen rajaus

Pilkkapuiden etäisyys toisistaan on vajaat parikymmentä metriä. Kun alueen kokonaisuuteen lisätään nili, jonka täsmällinen sijainti ei ole tiedossa, voidaan alueen kokonaislaajuudeksi suojarajoineen arvioida noin 0.4 hehtaaria koordinaattipisteen ympärillä.

Tulkinta

Sikiömaan pilkat ovat erityisen kiinnostavia, sillä niihin liittyy perinnetietoa paikalla olleesta nilistä sekä tieto pilkkojen tekijöistä. Vanhemman pilkan lienee kaivertanut Koskitalon Jaako hieman ennen 1800-luvun puoltaväliä. Ehkäpä Jaako on merkinnyt kalastusoikeutensa järveen. Puoli vuosisataa myöhemmin on Jaakon talo ilmeisesti joko lohkottu uudeksi ja vanhaksi taloksi tai sitten joku muu "Vsitalo" on merkannut nautintaoikeutensa järveen. Voi olla, että järvellä on nautintaoikeuksia ollut useillakin taloilla, koska toiseen pilkkapuuhun on vain parikymmentä vuotta myöhemmin merkannut nimikirjaimensa LW.

Merkinnät voivat toki liittyä yhtälailla metsästyksen. Jotakin ruokatavaraa on rannan tuntumassa kuitenkin varastoitu, koska puuhun on sitä varten ollut rakennettuna erillinen komerokin.

Yli sata vuotta vanhoja pilkkapuita on Museoviraston ohjeen mukaan pidettävä kiinteinä muinaisjäännöksinä (Niukkanen 2009:115).

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003. Lapin maakuntamuseo.

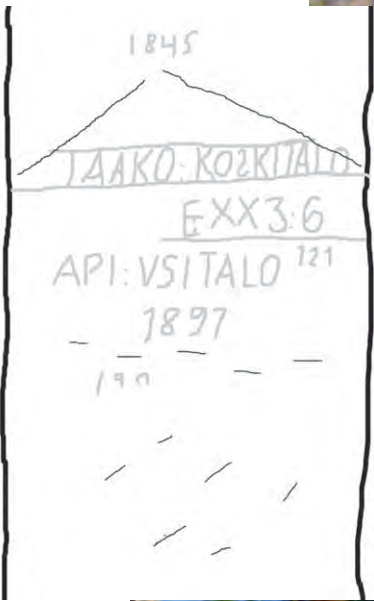
Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 4.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä
Kuvaus:

Viranomais-	-	Kunto:	2 Keskinertainen
rekisterinro:		Olutila:	2 Ei käytössä
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Kohteen	0 Ei määritelty
		suoja-	
		suojelu:	

Ympäristön	0 Ei määritelty
suojelu:	

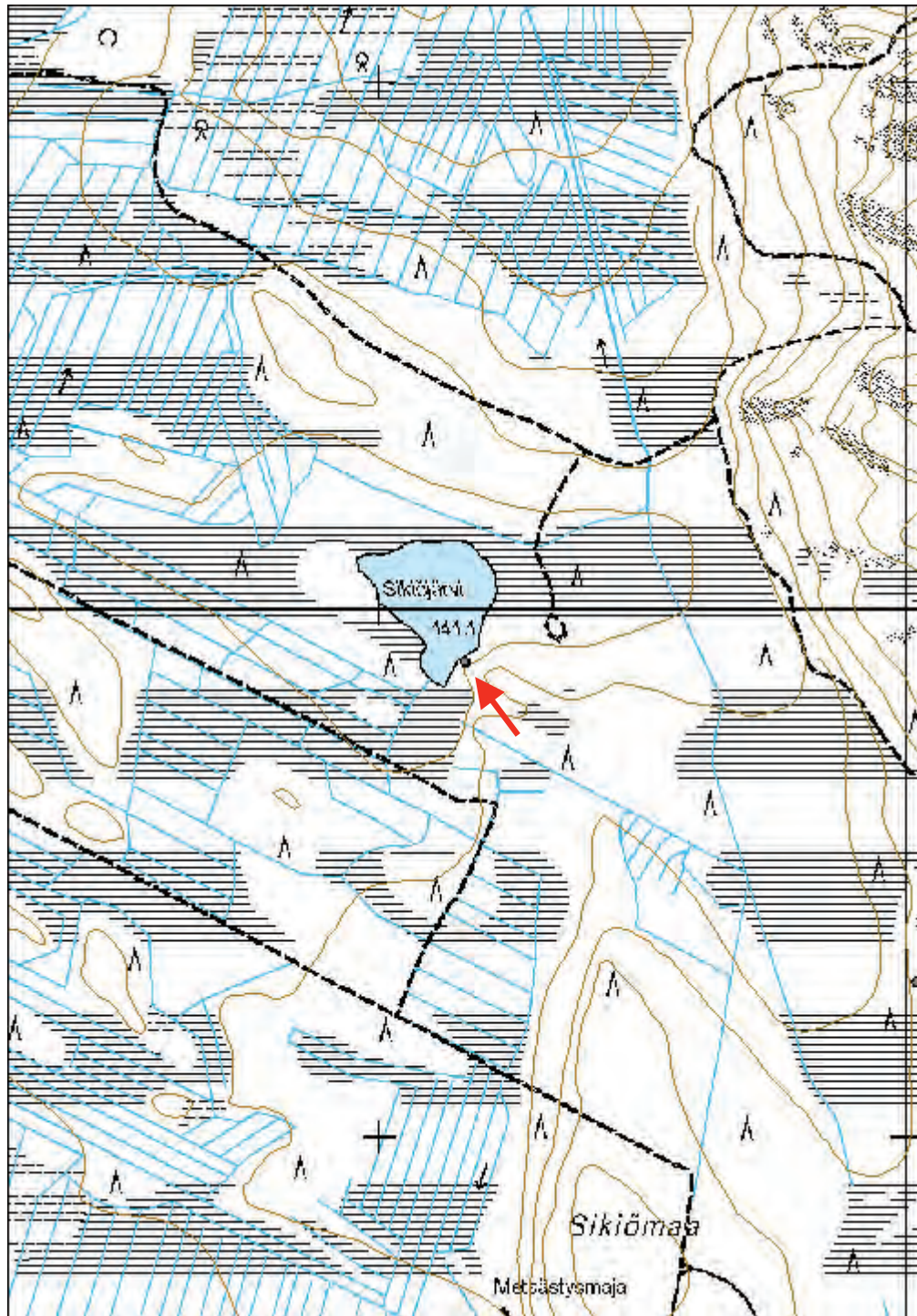
Yllä: Osa Sikiöjärven pilkkapuun kaiveruksista. P7040134.

Vas.: Piirros pilkkapuun taulusta.

Alhaalla: Pilkkapuu Sikiöjärven rannalla. Kuvassa mukana Jaana Barsk-Juopperi ja Matti Välimaa. Toinen pilkkapuu sijaitsee etualalla näkyvän pilkan takana rannalla muutaman kymmenen metrin päässä. P7040144.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7384899, Y 3404160	Mittakaava:	1:10 000

Karhujupukka E malmikuoppia

MH-tunnus: 137966

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7378511, Y 3392598	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tornionjokilaakson raudantuotanto alkoi 1600-luvulla, jolloin sitä johti Tukholmasta käsin valtakunnan vuorikolleegio. Tornionjokilaakso kuului tuolloin Ruotsin Västerbotteniin. Maa oli jaettu vuorimestaripiireihin, joissa vuorimestari johti malmin etsintää ja lupakatselmuksia sekä tarkasti ruukkien toimintaa. Länsi-Lapin vuoritoiminnan keskus oli Kögäsen ruukki, joka perustettiin 1640-luvulla. Myöhemmin 1700-luvulla, kun polttopuut alkoivat käydä vähiin alkuperäisen ruukin läheisyydessä, rakennettiin Svansteiniin uusi vasarapaja. Tänne toimitettiin kalltia, masuunissa valettua harkkorautaa. Kaaranneksen masuunista, josta kulki ns. kalltatie Svansteiniin.

Karhujupukan malmipitoisuutta tutkittiin useaan otteeseen 1700-luvulla, mitä perua malmikuopat ovat. Vuorimestarin kirjeenvaihdon pohjalta ei ole mahdollista päätellä kuka, ja missä vaiheessa, juuri näkösellä olevat kuopat räjäytti.

Masuunin toiminta loppui 1800-luvun alussa, Kögäsen ruukki suljettiin vuoteen 1820 mennessä. Viimekädessä toiminta loppui Suomen sotaan ja maan liittämiseen Venäjän valtakuntaan. Toisaalta ei rautamalmin laatukaan lopulta ilmeisesti ollut kovin hyvä.

Ympäristön kuvaus

Karhujupukan jyrkän rinteiden alapuolella, loivassa kaakkoisrinteessä on rautamalmikuoppia. Niiden itäpuolella, muutaman metrin päässä, on metsä äestetty. Rinne kasvaa tiheää sekametsää. Se tällä nousee pintaan kallio. Rinne on hyvin jyrkkä.

Kohteen kuvaus

Karhujupukan itärinteen alareunassa on rautamalmikuoppia.

Ensimmäinen kuopista (7378511, 3392598) on ovaalin muotoinen, 6x4 metriä laaja kuoppa. Se on osittain kallioon porattu. Kolo ja sen kallioiset seinämät ovat osittain sammalen peitossa. 20-30 cm sammalen alapuolella on teräväsärmäistä, paljasta kalliota, jossa erottuu porausjälkiä. Kuopan pohjalla on reilu 20 cm vettä. Välittömästi kuopan itäpuolella alarinteessä on suuri kivikasa. Se on saman kokoinen kuin kuoppa. Kivet ovat teräväsärmäisiä ja ilmeisesti peräisin kuopasta. Kivikasa on reilun metrin korkuinen.

Toinen, pienempi kuoppa (7378519, 3392597) sijaitsee vajaat 20 metriä etelään edellisestä (Maastotietokoneen gps:n virhemarginaali on toisinaan lähes 20 metriä). Kuoppa on epämääräisen muotoinen. Sen pohjalla kasvaa kaksi ainakin 50-vuotiasta kuusta. Kuoppa on soikea, 4x3 metriä mitoiltaan. Tämänkin kuopan vieressä on kuopan kokoinen kivikasa, joka on vajaan metrin korkuinen. Kivet ovat teräväsärmäisiä. Kuoppa ja kivikasat ovat sammaloituneita.

Karhujupukan malmikuoppia. Nuoli oikealla viittaa louhoskohtaan, vasen nuoli puolestaan kuopasta nostettuun maa-aineskasaan. P7070274.

Kaksi pienempää kuoppaa on vielä korkeammalla ylärinteessä (7378611, 3392581), noin sata metriä edellisistä pohjoiseen. Kuopat ovat epämääräisen muotoisia, lähinnä soikeita. Ne ovat noin kolme metriä pitkiä ja niissäkin on porausjälkiä näkyvissä. Näiden kuoppien äärellä ei ole selkeitä kivikasoja suurempien kuoppien tapaan, mutta kuoppien alapuolella on luonnonkivikon seassa runsaasti särmikkäitä kiviä. Kuopat ovat pitkälti sammaloituneet.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaatiksi on valittu eteläisimmän suuren kuopan sijaintitieto. Toinen kuoppa on noin parinkymmenen metrin päässä tästä, loput kaksi pienempää kuoppaa satakuntametriä pohjoiseen, hieman ylempänä rinteessä.

Tulkinta

Rautamalmikuopat Karhujupukan kaakkoisrinteellä liittyvät Kaaranneksen masuunin sekä Kögäsen ja Svansteinin ruukkien raudanvalmistustoimintaan. Karhujupukalta malmia on louhittu kokeeksi 1700-luvun aikana useaan eri otteeseen.

Lisätietoja

Heiskari Jaakko, Kerola Pentti, Koskela Ilkka ja Mansikka Heikki 2010. Lapin vuoritoiminnan historiaa vv. 1640-1820. Kaaranneksen Masuuni ja Kalttitie. ISBN 978-952-92-7306-5.

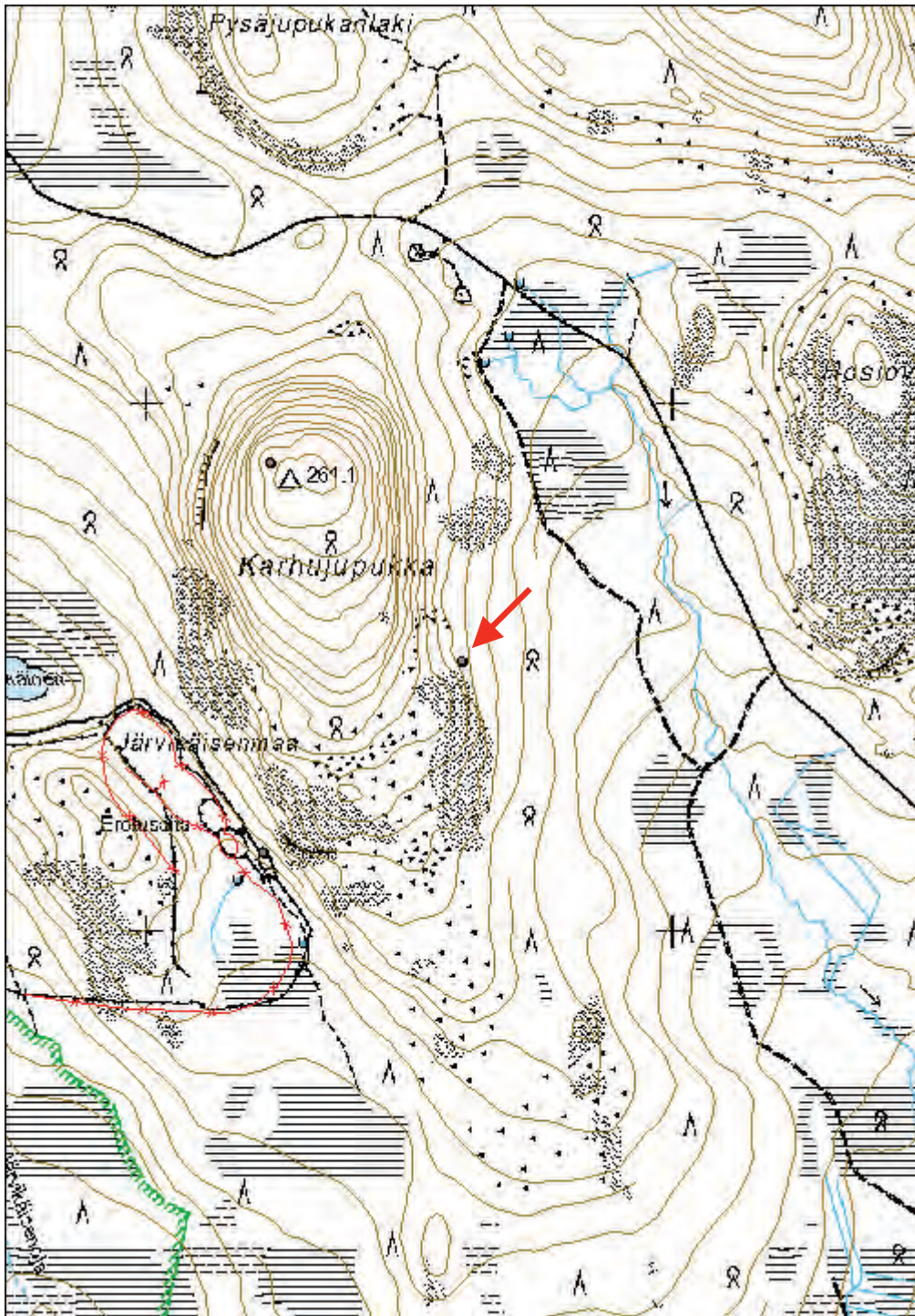
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 7.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	1 Hyvä
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7378511, Y 3392598	Mittakaava:	1:10 000

Hannukkalanniemi kivikautinen asuinpaikka

MH-tunnus: 138442

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Haltija:	0 Ei määritelty
Ajoitus:	7111 Kivikausi	Ylläpitäjä:	0 Ei määritelty
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	9 Muu tuottamistapa
Koordinaatit:	X 7383482, Y 3384549	Löydöt:	KM 2270:16, 12533. Oulun yliopistossa kaksi kiviesineitä. KM 36859.

Taustatiedot

Kohde on muinaisjäännösrekisterissä määritelty kivikautiseksi asuinpaikaksi rekisterinumerolla 1000003134. Sen on inventoinnissa raportoinut A. Piipari 1979-1980. Ilmeisesti kohdetta on pidetty asuinpaikkana sillä perusteella, että alueelta kerrotaan löytyneen useita hukkaantuneita kiviesineitä sekä neljä tallessa olevaa. Tämän jälkeen on rekisteriin ilmaantunut lakoninen tieto joitakin vuosia sitten löytyneistä kivikautisista asuinpaikkalöydöistä (KM 36859). Rekisteristä ei käy ilmi, mitä nämä löydöt ovat.

Kohteen rekisteriin merkitty koordinaattipiste on yksityiselle lohkotulla palstalla, nurmettuneella pellolla. Pisteeltä on matkaa valtion maille niin etelässä kuin pohjoisessakin vaivaiset 80 metriä. Jos paikalla on todella kivikautinen asuinpaikka, on hyvin todennäköistä, että se on jatkunut valtion omistamalle maalle saakka.

Ympäristön kuvaus

Muinaisjäännösrekisterin kohde on merkitty Hannukkalanniemen talon tienoille. Koordinaattien osoittamalla paikalla on pieni peltopläntti, joka on nurmella. Otollisempi kohta asuinpaikalle olisi Sainmaan rakennusten pohjoispuolinen pelto pari sataa metriä koordinaattipisteen eteläpuolella. Täällä on pellossa havaittavissa loiva rantamuodostelma 80-85 käyrien välissä. Väliin jäävä Metsähallitukselle kuuluva rantakaistale kasvaa 85 metrin käyrän yläpuolella noin 100-vuotiasta männikköä. Ranta on täällä kosteaa sekametsää.

Hannukkalan niemen pohjoispuolella maasto on mäntyvaltaista kangasta, jossa rantaterassi erottuu hyvin mainitun 85 metrin tienoilla. Tästä alaspäin ranta on loiva, ja maasto muuttuu kosteammaksi. Maaston muotojen perusteella kohde tuskin on jatkunut tänne. Miekojärven ranta on Hannukkalanniemessä kivikkoinen.

Kohteen kuvaus

Muinaisjäännösrekisterin mukaan kohde on sijainnut hiekkapohjaisella viljelysmaalla. Kohde on inventoitu vuonna 1979. Paikalta on löytynyt useita hukkaantuneita kiviesineitä sekä neljä tallessa olevaa. Lisäksi paikalta on toimitettu Museovirastoon "kivikautisia asuinpaikkalöytöjä" joitakin vuosia sitten.

Hannukkalanniemen kivikautisen asuinpaikan (?) tienoita Miekojärven rannalla. P7210005.

Nurmella olevalle pellolle tehtiin useita koekuoppia eri korkeuksille. Ylimpien kuoppien maannos oli häiriintymätön. Alimmissa rikastumiskerroksen yläpuolella oli 30-40 cm paksuinen peltomultakerros. Merkkejä kivikautisesta asuinpaikasta ei havaittu. Hannukkalanniemen pohjoispuolinen Metsähallituksen omistama alue vaikutti maastonmuotojensa perusteella soveltumattomalta kivikautiseen asutukseen. Tähän ei myöskään koekuoppia tehty. Asuinpaikan sijainti ei selvinnyt tutkimuksissa, Sainmaan pellot olivat tarkastushetkellä nurmella.

Kohteen rajaus

Kohdetta ei voi nykytietojen perusteella rajata. Koordinaattitieto on peräisin muinaisjäännösrekisteristä.

Tulkinta

Rekisterinumeron perusteella kohde on arvioitu asuinpaikaksi huomattavasti inventointiajankohtaa myöhemmin. Millä perusteella kohteen koordinaatit on luotu, ei käy ilmi rekisteristä. Hannukkalanniemi on aiemmin kuulunut Metsähallitukselle, ja siellä on ilmeisesti määritetty myös rajavartioloitus. Peruskartalla näkyvän pellon merkitys on näin ollen hieman epäselvä. Maastohavaintojen perusteella todennäköisempi kiviesineiden löytöpaikka olisikin Sainmaan tilan eteläpuolisessa pellossa.

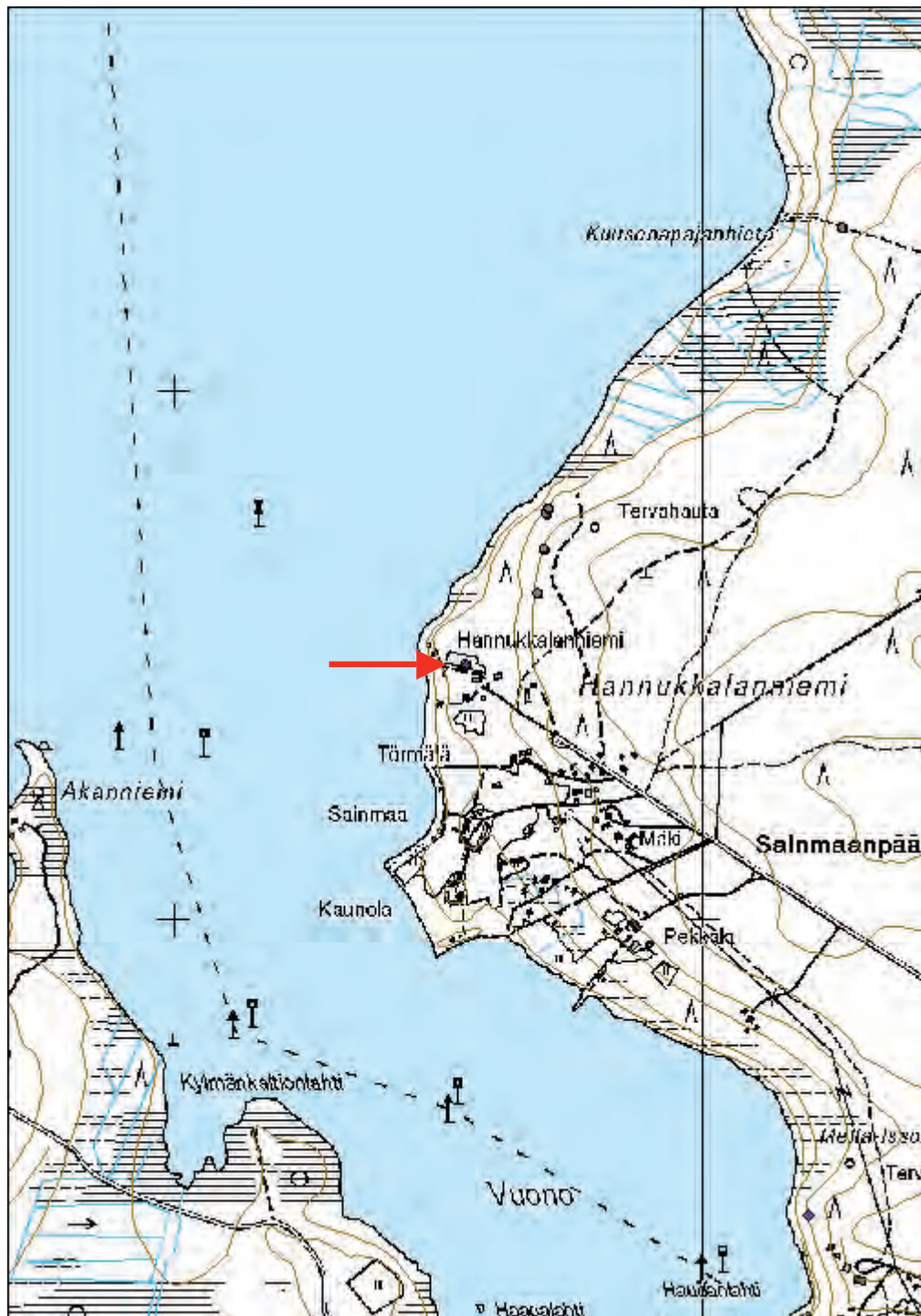
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 21.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä
Kuvaus:

Viranomaisrekisterinro:	1000003134	Kunto:	0 Ei määritelty
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	2 Muinaisjäännösrekisteri II

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7383482, Y 3384549	Mittakaava:	1:10 000

**20553 Vuonorovan rakennuskaava 101:1, Hannukkalanniemi 2
kotasija**

MH-tunnus: 137971

Kohdetyyppi:	1 Asuinpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7118 Historiallinen aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7383700, Y 3384697	Löydöt:	-

Taustatiedot

Kartiomaisia asumuksia on käytetty satoja, ehkä tuhansia vuosia kaikkialla, missä ilmasto on vaatinut lämpimän asunnon. Niitä ovat käyttäneet monet paimentolaiskansat pohjoisilla alueilla ympäri maapalloa. Rakennustarpeina on käytetty muun muassa puuta, tuohta, kaarnaa turvetta ja nahkoja. Kodan keskellä on pidetty tulta, ja savu on päässyt ulos rakennelman keskellä olevasta aukosta. Yleisesti on oviaukko ollut itään päin, kunniapaikka kodan perällä.

Paulaharju kertoo (1922:87) Kissa-Kaijasta, Priita-Kaisa Kissasta, joka 1821 muutti Pajalasta Kolarin: "Elämänikänsä eleli eukko metsässä pirrikodassa Sieppijärven eteläpuolisilla sydänmailla, ensin renkinsä Löytty-Heikin kanssa, kunnes meni emännäksi lappalaiselle Olli Kurvanderille. Mutta sitten jäi Kaisa yksinään metsäkotaansa, ja vielä vanhanakin, kun ei enää jaksanut porojen perässä juoksennella, eli vain metsissä, kelasi juuriköyttä ja kutoi juurivakkoja, kulki niitä kylillä kaupittelemassa ja taas kadoten kivelioönsä." Kaisa kuoli Kolarissa 1800-luvun puolivälin jälkeen.

Ympäristön kuvaus

Hannukkalanniemen pohjoisosassa, järvestä loivasti nousevan kuivan mäntykankaan tasanteella, rinteen reunalla, on kodan pohjaksi tulkittu kivikehä. Rinne nousee loivasti Miekojärvestä. Niemen eteläosassa väitetään olevan kivikautinen asuinpaikka (mj-rekisteri 1000003134) ja rinteessä tervahauta.

Metsä on kotasijan tienoilla avointa. Se kasvaa kookkaita mäntyjä ja pienempiä männynntaimia. Aluskasvillisuus on puolukka-mustikka -valtaista. Rantaterassit erottuvat selvästi hiekkaisessa maaperässä. Dokumentoitujen rakennelmien lisäksi paikalla saattaa olla useampia kodan pohjia, sillä vähäkivisessä maastossa rinteen harjalla erottuu useampia katkelmallisia kivikehiä. Niissä podsoli vaikuttaa kuitenkin häiriintymättömältä.

Kohteen kuvaus

Hannukkalanniemen pohjoispuolisella kankaalla on lähes ympyrän muotoinen kivikehä, jonka halkaisija on hieman alle viisi metriä. Kehä on tehty suhteellisen tasakokoisista kivistä. Rinteen alareunan puolella kehä on selvä, kivet ovat muutaman kiven ryhmissä, joiden etäisyys toisistaan vaihtelee puolesta metrillä metriin. Kankaan puolella kiviä erottuu harvakseltaan ja tällä puolella maanpinnalla kehässä näyttäisi olevan aukko.

Kivikehän alue on hyvin tasainen, puuton, ja erityisesti alarinteen puolella aluskasvillisuus on kulunut lähes pois. Siellä täällä kehän ulkopuolella on yksittäisiä kiviä, joista muutamat näyttäisivät muodostavan pätkän kodan pohjan suuntaista kehää rinteen puolisessa osassa. Täsmälleen kodan pohjan keskellä on pienempi säännöllisen muotoinen kivikehä, jonka halkaisija on 70 cm. Kehä on tehty halkaisijaltaan noin

10 cm kokoisista kivistä. Kehää peittää sammal, ja sammalen alla tuntuisi olevan lisää kiviä. Tämän liesikiveykseksi tulkitun kiveyksen maannoksessa huuhtoutunut kerros on täynnä hiiliä usean sentin syvyydessä. Kiveyksen ulkopuolella podsolimaannos vaikuttaa häiriöttömältä, eikä siinä ole havaittavissa hiiltä. Liesikiveykseksi arvioidusta kohdasta on otettu radiohiilinäyte.

Nelisenkymmentä metriä kodan pohjalta on kankaalla kiviröykkiö (7383661, 3384728). Sen halkaisija on noin 2.5 metriä. Röykkiö on tehty suurehkoista kivistä, joiden halkaisija on yleisesti vajaat puoli metriäkin. Röykkiön ulkopuolella on muutamia kiviä, jotka näyttäisivät muodostavan kehää röykkiön ympärille. Röykkiö on osin sammaleen peittämä. Muutama metri röykkiön pohjoispuolella on epämääräisempi kiveys, joka saattaa liittyä edelliseen.

Kotasijan tuntumassa (7383661, 3384720) on lisäksi kivimuodostelma, jossa on kaksi rinnakkaista kiviriviä, joista toinen on rinteeseen suuntaainen, pohjoispäästään lähes röykkiömäinen rakennelma. Se on tehty suurista kivistä, joista isoimmat ovat halkaisijaltaan jopa metrin. Rinnan kivirivin kanssa kulkee toinen kivirivi kankaan puolella noin 2.5 metrin päässä. Tämä rivi on ladottu pienemmistä kivistä. Puolella välissä tämä kivirivi tekee suoran kulman kohti rannanpuoleista riviä, minkä jälkeen se kääntyy uudelleen saman suuntaiseksi toisen rivin kanssa. Täällä kivirivien etäisyys toisistaan on vajaa pari metriä. Muodostelman kokonaispituus on 7 metriä.

Rannan puoleinen suora kivirivi voi jatkua vielä kuutisen metriä eteenpäin, mutta täällä kivikko on epämääräisempää ja vaikeammin hahmotettavaa.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaatit ovat kotasijan sijaintitiedot. Kiviröykkiö sekä kiviriveistä muodostuvat rakennelmat, jotka saattavat liittyä kotasijaan, sijaitsevat tältä pisteeltä viitisenkymmentä metriä kaakkoon. Rakennelmien välillä ei ainakaan maanpinnalle erotu muita selviä rakennelmia.

Tulkinta

Pirrikota asumustyyppinä on hyvin pitkäikäinen ilmiö, eikä asutuksen ajoitusta voi helposti arvioida rakenteellisten seikkojen perusteella. Alueella on Paulaharjunkin kuvauksen perusteella vielä 1800-luvulla toisinaan asuttu tämän tyyppisissä asumuksissa, mutta Hannukkalanniemellä voi kota-asutus olla myös useita satoja vuosia vanhempaa.

Lisätietoja

Paulaharju Samuli 1922. Lapin muisteluksia. Kustannusosakeyhtiö Kirja. Helsinki.

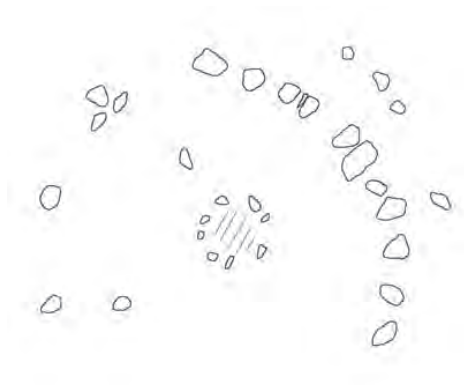
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 8.7.2011   Tarkastaja: O. Räihälä
Kuvaus:

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Hannukkalanniemi 2 kotasija, luonnos kiveyksestä. Kiveyksen halkaisija on noin 5 metriä. Piirros ei ole mittakaavassa. Vinoviivoitus pienen kiveyksen keskellä kuvaa turpeen alla olevaa hiilikeskittymää.

Hannukkalanniemen kotasija. Punaisella kehällä on merkitty ulkokiveyksen paikkaa, nuoli keskellä osoittaa tulisijan kohdalla olevia kiviä. Kuvan oikeassa reunassa on kairanäyte pienen kiveyksen maannoksesta. P7080127.

Kohdetyyppi:	1 Asuinpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7383700, Y 3384697	Mittakaava:	1:10 000

**20553 Vuonorovan rakennuskaava 101:1, Hannukkalanniemi 3
tervahauta**

MH-tunnus: 137975

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamivuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7383767, Y 3384701	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tervanpoltto on ollut taloudellisesti sängen vaatimatonta Tornionjokilaaksossa, eikä tervahautoja ole metsissä mitenkään runsaasti. Ilmeisesti tervanpolttoa onkin harjoitettu lähinnä kotitarpeeseen. Otollisilla paikoilla tervaa on kuitenkin poltettu, ja Hannukkalanniemen pohjoispuolella on peräti kolme tervahautaa.

Ympäristön kuvaus

Viitisentoista metriä Miekojärven rannasta, jyrkähkössä rinteessä, on tervahauta. Maasto rannan läheisyydessä on rehevää sekametsää, jossa kasvaa mäntyjen ja koivujen lisäksi leppiä, pihlajia, saniaisia, karvakortetta sekä metsätähtiä. Tervahaudan ympäristö on jätetty hakkaamatta, vaikka Hannukkalanniemen pohjoispuolinen rantakaistale muuten onkin hakattu aika vastikään.

Kohteen kuvaus

Tervahauta on rakenneltu jyrkkään alarinteeseen ja sen valli erottuu kaakonpuoleisessa ylärinteessä vain heikosti. Haudan sivut ovat selvemmät, vallit erottuvat parhaiten alaosassa, järven puolella. Vallit ovat lähes neljä metriä leveät ja parikymmentä senttiä muuta maastoa korkeammat. Haudan keskellä oleva kuoppa on noin kolme metriä halkaisijaltaan ja keskeltä metrin verran vallin harjaa matalampi. Tervahaudan halkaisija on vajaat 15 metriä. Juoksutusura on suunnattu kohti järveä, ja se on massiivinen. Uran alapuolella oleva kuopanne on lähes nelinurkkainen, 4x4 metrin laajuinen ja vallin harjalta mitattuna lähes kaksi metriä syvä.

Juoksutusuran alapuolella rantaa kohti erottuu kapeahko kaivanne, joka voi liittyä tervatynnyreiden kuljetukseen.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Tervahauta on syntynyt viimeisen parinsadan vuoden aikaisen toiminnan seurauksena. Sitä olisi ehkä syytä pitää kiinteänä muinaisjäännöksenä, sillä tervahautoja ei Länsi-Lapissa ole mitenkään erityisen runsaasti.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 8.7.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Hannukkalanniemen hyvin säilynyt tervahauta. Toinen samalla kankaalla sijaitseva tervahauta oli uusiokäytetty ja sen sisään oli rakennettu joskus jonkinlainen korsu. Kuvan tervahaudan ulkovalleja on merkitty punaisella kehällä. Nuoli osoittaa rannan puolella sijaitsevan juoksutusuran kohtaa. P7080141.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7383767, Y 3384701	Mittakaava:	1:10 000

**20553 Vuonorovan rakennuskaava 101:1, Kuusenapajanhietta
tervahauta**

MH-tunnus: 138405

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaatti- selitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7384308, Y 3385262	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tervanpolto on ollut taloudellisesti sängen vaatimatonta Tornionjokilaaksossa, eikä tervahautoja ole metsissä mitenkään runsaasti. Ilmeisesti tervanpoltoa onkin harjoitettu lähinnä kotitarpeeseen. Otollisilla paikoilla tervaa on kuitenkin poltettu, ja Hannukkalanniemen pohjoispuolella on peräti kolme tervahautaa.

Ympäristön kuvaus

Hannukkalanniemen pohjoispuolella, Kuusenapajanhiedalta nousevan rinteeseen reunassa on tervahauta. Rinne on kosteaa ja suomaista. Tervahaudan yläpuolella kangas nousee kuivana ja kivikkoisena. Tervahauta kuivan ja kostean maan rajalla. Sen alaosassa kasvaa suopursua, ylärinteessä kasvaa suuria havupuita.

Kohteen kuvaus

Tervahauta on suurehko, halkaisijaltaan noin 18 metrin. Ylärinteessä vallit erottuvat heikommin, suolle laskevassa alarinteessä selvemmin. Suon puolella vallin korkeus on noin puolitoista metriä. Vallit ovat 6-7 metriä leveät ja laakeat. Keskellä olevan kuopan halkaisija on kuusi metriä, syvyys noin metri kolmekymmentä senttiä. Juoksutusura kulkee alarinteeseen, suolle ja järvelle päin. Se on syvä sekä kapea ja erottuu selvästi lähes kymmenen metrin matkalla.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä ja parinkymmenen metrin säteellä siitä.

Tulkinta

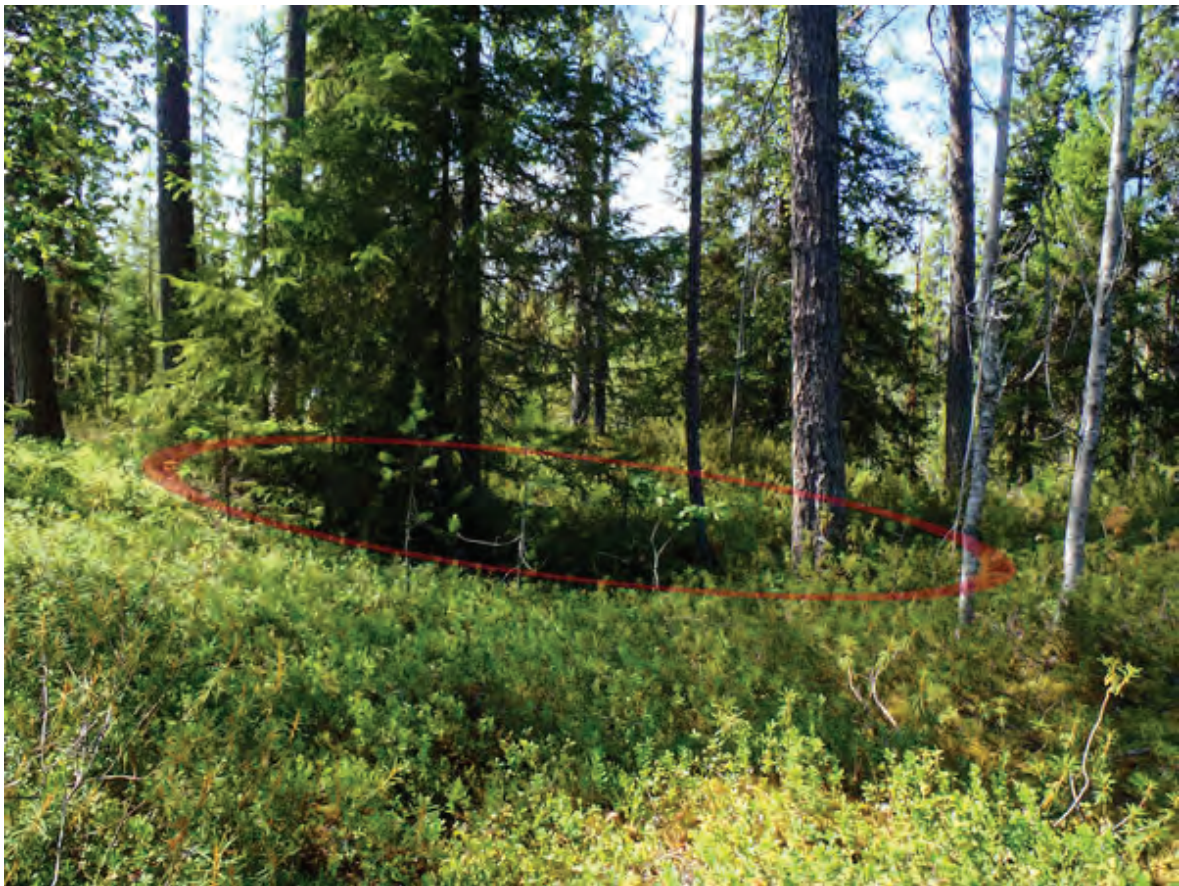
Tervahauta on syntynyt viimeisen parinsadan vuoden aikaisen toiminnan seurauksena. Sitä olisi ehkä syytä pitää kiinteänä muinaisjäännöksenä, sillä tervahautoja ei Länsi-Lapissa ole mitenkään erityisen runsaasti.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 8.7.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Kuusenapajanhieta Hannukkalanniemessä. Kuvassa tervahauta, jonka valleja on kuvattu punaisella ympyrällä. P7080152.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7384308, Y 3385262	Mittakaava:	1:10 000

Kermajuppo pyyntikuoppia (15 kpl)

MH-tunnus: 138511

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7199 Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:	15		

Koordinaattiselitys:	alueen laskennallinen keskikoordinaatti	Geometria tuotettu:	6 Digitointi, mittakaava $\geq 1:10000$
Koordinaatit:	X 7399169, Y 3409244	Löydöt:	-

Taustatiedot

Muinaisjäännösrekisterin tiedot kohteesta Kermajuppo (1000011593) kertovat seuraavaa:

Kermajuppon luoteispäässä olevan jyrkänteen ja Luppolammen välissä on havaittu 15 pyyntikuoppaa. Näistä yhden itäosan kuopan päälle on rakennettu ulkokuusi. Ylempänä vaaran rinteeseen alaosan luonnonkivikossa on poikkeuksellisen kookkaita rakkakuoppia. Rakkakuoppia on paikannettu 16. Tarkastuksessa 2009 paikannettiin vielä 2 ennustaan tuntematonta pyyntikuoppaa pyyntikuoppa-alueen itäosasta.

Muinaisjäännösrekisterissä on siis yhdellä kohdenumerolla kaksi erityyppistä muinaisjäännöstä, joiden ikäerokin voi olla tuhansia vuosia.

Ympäristön kuvaus

Pyyntikuopat sijaitsevat Kermajuppon pohjoispäässä, vaaran alarinteeseen ja Juponlammin eteläpuolisen soistuman välissä, kangasmaastossa. Kuoppia on kahdessa eri ryhmässä, joista 3 ensimmäistä on Juponlammin eteläreunan yläpuolisessa vaaran rinteessä (kuopat 1-3). Kuopat 4-15 sijaitsevat suhteellisen tasaisella etäisyydellä toisistaan Kermajuppon luoteisreunan alarinteessä.

Maasto pyyntikuoppien tuntumassa on kumpuilevaa kangasmetsää. Kuoppien yläpuolella rinne kohoaa jyrkästi 70 mpy jupon laelle. Sen länsirinteessä on laaja rovakko, jossa on rakkakuoppia. Pyyntikuoppa-alueen pohjoispuolella maasto laskee kosteaksi soistumaksi. Kuoppien tienoilla kasvaa mäntyjä, aluskasvillisuus on mustikka-puolukka-suopursu -valtaista.

Kohteen kuvaus

Muinaisjäännösrekisterin mukaan pyyntikuoppia on yhteensä 17. Näistä kaksi on havaittu muutama vuosi sitten tarkastuksessa alueen itäpäässä. Metsähallituksen kulttuuriperintöinventoinnissa kesällä 2011 kuoppia dokumentoitiin 15. Ilmeisesti juuri noita viimeksi löytyneitä kuoppia ei maastossa havaittu. Samoin kuoppajonon keskivaiheilla oli joitakin painaumia, jotka todennäköisesti aiemmin on tulkittu pyyntikuopiksi, mutta joiden luonne oli niin epämääräinen, ettei niitä tämän inventoinnin yhteydessä dokumentoitu pyyntikuoppina.

Kuoppa 1: Halkaisijaltaan kolmimetrinen, syvyydeltään puoli metriä. Kuoppa erottuu selvästi. Kuoppa erottuu selvästi, se on kokonaan sammalen peitossa, mutta tien puolinen reuna on hieman myllätyn näköinen.

Kuoppa 2: Kuoppa on jyrkän rantatörmän päällä ja suoraan sen päälle on pystytetty ulkokuusi. Kyseessä on laakea, halkaisijaltaan nelimetrinen kuoppa, jonka syvyys on puolisen metriä. Polku kulkee aivan kuopan vierestä.

Kuoppa 3: Iso, laakea kuoppa Juppalammin rantatörmällä. Kuopan halkaisija neljä metriä, syvyys noin 40 cm. Kuoppa on kokonaan sammalen peitossa. Siinä ei ole selviä reunavalleja.

Kuoppa 4: Kuoppa sijaitsee noin kymmenen metrin päässä edellisestä kuopasta sekä tiestä, kankaan jyrkällä reunalla. Kuopan halkaisija on kolme metriä, syvyys 40 cm. Kuoppa on hieman epämääräisen muotoinen, mutta suhteellisen selvä. Vallit hahmottuvat leveätköiksi ja viitisen senttiä muuta ympäristöä korkeammiksi.

Kuoppa 5: Tämä kuoppa sijaitsee aivan tien reunassa. Se on epämääräisen muotoinen ja sammalen peittämä. Kuopan halkaisija on neljä metriä, syvyys jopa 70 cm.

Kuoppa 6: Kuoppa on halkaisijaltaan kolme metriä ja syvyydeltään noin 60 cm. Se on kokonaan aluskasvillisuuden peitossa.

Kuoppa 7: Pyyntikuoppa sijaitsee keskellä tietä, mutta sen muoto erottuu hiekassa selvästi. Sen halkaisija on neljä metriä ja syvyys 50 cm. Rinne kohdalla laskee jyrkästi kohden kosteikkoa.

Kuopat 8-9: Nämä potentiaaliset kuopat olivat niin epävarmoja tapauksia, ettei niitä dokumentoitu pyyntikuopiksi.

Kuoppa 10: Epämääräinen kuoppa, jonka halkaisija on pari metriä, syvyys vain 20-30 cm. Kuopan ympärillä on mättäitä, jotka vaikeuttavat kuopan hahmottamista.

Kuoppa 11: Pyyntikuoppa sijaitsee aivan tien reunassa, kuopan pohjoisreunan sammalet ovat kuluneet pois. Kuopan halkaisija on kolme metriä, syvyys 60 cm. Kuopassa ei näyttäisi olevan reunavalleja.

Kuoppa 12: Laakea pyyntikuoppa, jonka halkaisija on kolme metriä ja syvyys puoli metriä. Kuopassa ei ole havaittavia valleja..

Kuoppa 13: Laakea, epämääräinen kuoppa uloimpana kankaan reunassa. Matkaa suolle kuopalta on parikymmentä metriä, polku kulkee kuopan reunalla. Kuopan halkaisija on noin kolme metriä, syvyys puoli metriä.

Kuoppa 14: Koko pyyntikuoppajärjestelmän selkein ja hienoin kuoppa, jonka halkaisija on kolme ja puoli metriä. Syvyyttä kuopalla on reilu metri.. Kuoppa on suppilon muotoinen ja säännöllinen, se on kokonaan sammalen peitossa.

Kuoppa 15: Loiva ja laakea pyyntikuoppa, jonka halkaisija on kolme metriä, syvyys 30 cm. Kuopassa ei erotu reunavalleja. Se on kokonaan sammalen peitossa.

Kuopat 1-3 sijaitsevat Juponlammin eteläpuolisen rinteiden päällä, kuopat 4-15 puolestaan Kermajupon alarinteiden ja kosteikon välissä kulkevan hiekkatien molemmiin puolin. Viimeiset näistä kuopista (10-15) muodostavat sulun kankaassa erottuvan niemen päässä, suon yläpuolella. Kuopat 4-7 sijoittuvat laskevaan rinteeseen, noin 10-40 metrin etäisyydelle toisistaan.

Kohteen rajaus

Kohde on rajattu alueena järjestelmään.

Tulkinta

Pyyntikuoppajärjestelmän kuopat on todennäköisesti rakennettu samanaikaisesti juuri järjestelmäksi, sillä ne ovat kooltaan ja muodoiltaan suhteellisen yhtenäinen ryhmä, joiden väliset etäisyydet myös vaikuttavat harkituilta. Järjestelmän sijainti maastossa on hyvin tarkoituksenmukainen pyyntikuopille.

Kuoppien ajoituksesta on mahdotonta sanoa mitään täsmällistä. Ei ole laisinkaan varmaa, että ne esimerkiksi ajoittuisivat samanaikaisiksi Kermajupon rakkakuoppien kanssa.

Lisätietoja

Muinaisjäännösrekisteri.

Kermajupon pyyntikuoppia. Yllä ensimmäinen kuoppa äärimmäisenä idässä. P7190046.

Oikealla pyyntikuoppa 14. Kuopassa seisoo opiskelija Antti Hämäläinen, joka avusti inventointiryhmää yhden viikon ajan heinäkuun loppupuolella. P7190054.

Alhaalla pyyntikuoppa 15, jota kuvassa dokumentoi Jaana Barsk-Juopperi. P7190050.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 19.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

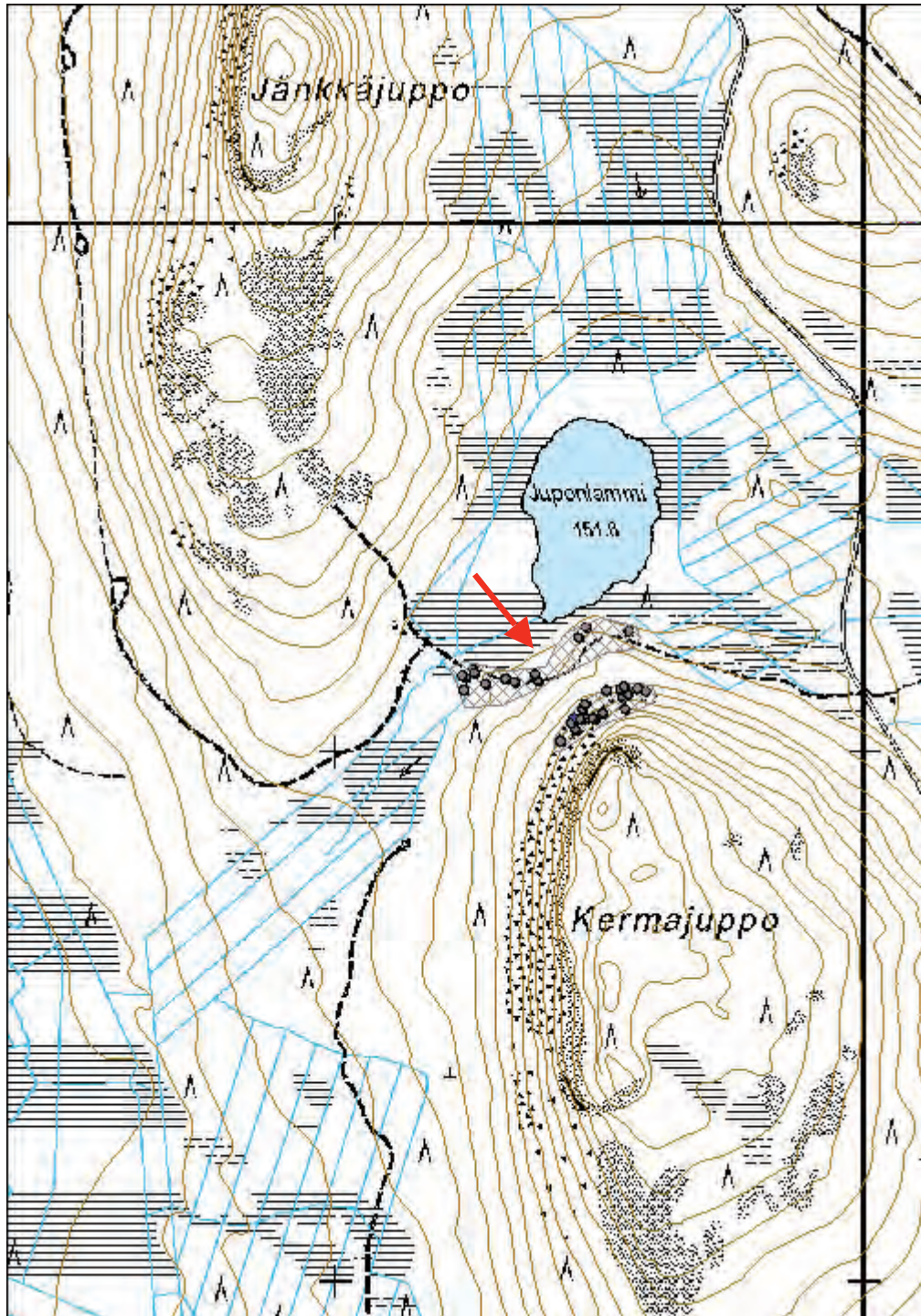
Viranomais- rekisterinro:	mj-rekisteri 1000011593	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	2 Muinaisjäännösrekisteri II

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Yleiskuva pyyntikuoppa-alueesta Kermajupon alarinteessä, rakkakuopilta katsottuna. Alhaalla hämöttää Jupponlampi. Oikean puolimmainen nuoli osoittaa suunnilleen itäisimpien kuoppien sijaintia, vasemman puolinen nuoli osoittaa Kermajupon ja Jänkäjupon väliseen notkelmaan, jonka Kermajupon puolisella tasanteella ovat läntisimmät pyyntikuopat sievänä muodostelmana. P7190118.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7399169, Y 3409244	Mittakaava:	1:10 000

Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl)

MH-tunnus: 138531

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7118 Historiallinen aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 Ylitornio
Lukumäärä:	18		

Koordinaattiselitys:	Koordinaattipiste on alueen laskennallinen keskipiste	Geometria tuotettu:	6 Digitointi, mittakaava $\geq 1:10000$
Koordinaatit:	X 7399062, Y 3409507	Löydöt:	-

Taustatiedot

Muinaisjäännösrekisterin tiedot kohteesta Kermajuppo (1000011593) kertovat seuraavaa:

Kermajupon luoteispäässä olevan jyrkänteen ja Luppolahden välissä on havaittu 15 pyyntikuoppaa. Näistä yhden itäosan kuopan päälle on rakennettu ulkokuoli. Ylempänä vaaran rinteen alaosan luonnonkivikossa on poikkeuksellisen kookkaita rakkakuoppia. Rakkakuoppia on paikannettu 16. Tarkastuksessa 2009 paikannettiin vielä 2 ennestään tuntematonta pyyntikuoppaa pyyntikuoppa-alueen itäosasta.

Muinaisjäännösrekisterissä on siis yhdellä kohdenumerolla kaksi erityyppistä muinaisjäännöstä, joiden ikäerokin voi olla tuhansia vuosia.

Ympäristön kuvaus

Kermajupon luoteiskulmalta alkaa laaja rovakko, joka jatkuu koko korkeimman lakialueen länsipuolisen osan. Rova on viitisenkymmentä metriä leveä ja noin puoli kilometriä pitkä. Rovakkoalueella rinne nousee viitisenkymmentä metriä. Rovan luoteispäässä on 18 selvää rakkakuoppaa sekä joitakin epämääräisempiä muodostelmia.

Kermajupon laki on noin 80 metriä sitä ympäröiviä kosteikkoja ja sen pohjoispuolella sijaitsevaa Kermajärveä korkeammalla. Rakan alapuolella kasvaa mäntyvaltaista sekametsää. Jupon laella kasvaa sekametsää. Vajaa sata metriä rakkakuoppa alueelta pohjoiseen, jupon alarinteessä, sijaitsee pyyntikuoppajärjestelmä, jossa on viitisentoista erillistä kuoppaa.

Kohteen kuvaus

Kermajupon pohjoisrinteessä on ainakin 18 rakkakuoppaa. Niiden koot vaihtelevat parista metrillä lähes kymmeneen metriin ja syvyydet vaihtelevat yleisesti metrillä kahteen metriin. Rakkakuoppia on paikoitellen rinteessä kolmenkin rivissä ylärinteestä alas. Niiden etäisyydet toisistaan vaihtelevat 10-20 metriin. Useimmat kuopat tehty täysin kivikkoon, vain joissakin ylimmistä kuopista on maata pohjalla. Kuoppajonon eteläpuolella ei havaittu yksittäisiäkään kuoppia.

Kuoppa 1: 7399019, 3409425. 3 x 2.5 metriä, syvyys yli metrin.

Kuoppa 2: 7399042, 3409453. Halkaisijaltaan kolmimetrisen kuoppa, hieman vajaa metri syvyyttä. Kuopan pohja on sammaloitunut. Se on pyöreä ja säännöllisen muotoinen.

Kuoppa 3: 7399053, 3409445. 3 x 4 metriä, syvyys toista metriä. Kuopan pohjalla on onkaloita.

Kuoppa 4: 7399061, 3409462. 4 x 2 metriä, syvyys keskellä toista metriä, reunalla puolisen metriä.

Kuoppa 5: 7399089, 3409471. Pyöreä, nelimetrisen kuoppa, jonka syvyys on puolitoista metriä.

Kuoppa 6: 7399063, 3409485. Laaja kuoppa, jonka halkaisija on viitisen metriä. Pohjalla on vielä erillinen, 80x80 cm syvä laatikon tapainen syvennys. Kuopan kokonaissyvyys on 2.5 metriä. Ilman laatikkoakin kuoppa on lähes pari metriä syvä.

Kuoppa 7: 7399062, 3409474. Pyöreä, nelimetrisen kuoppa, jonka syvyys on noin puolitoista metriä.

Kuoppa 8: 7399080, 3409467. 6 x 4 metriä, syvyys lähes metrin.

Kuoppa 9: 7399060, 3409490. Pyöreä, kolmimetrisen kuoppa, jonka syvyys on noin puolitoista metriä. Kuopan reunoilla on noin metrin levyiset palteet. Kuopan keskellä on 1 x 1 metrisen syvennys, "laatikko", joka on 80 cm syvä. Pohjalla kasvaa sammal.

Kuoppa 10: 7399073, 3409505. Upea kuoppa, jonka halkaisija on kuusi metriä. Kuopan syvyys vaihtelee kahdesta kahteen ja puoleen metriin.

Kuoppa 11: 7399117, 3409538. Pyöreä viisimetrisen kuoppa, jonka syvyys on noin 2.5 metriä. Kuoppa on suppilomainen.

Kuoppa 12: 7399115, 3409512. Suorakaiteen muotoinen, hieman epämääräinen kuoppa rinteiden alareunassa. Mitat noin 8 x 4 metriä, syvyys metristä puoleentoista. Kuopan alareunassa kasvaa pohjalla sammal.

Kuoppa 13: 7399080, 3409547. Halkaisijaltaan parimetrisen kuoppa, jonka syvyys on noin 70 cm. Kuopan pohjalla kasvaa kuusen taimi.

Kuoppa 14: 7399103, 3409541. Soikea, mitoiltaan 5 x 3 metrisen kuoppa, jonka syvyys on reilun metrin.

Kuoppa 15: 7399122, 3409545. Pyöreä, halkaisijaltaan viisimetrisen kuoppa, jonka syvyys on pari metriä. Kuoppa on suppilomainen ja säännöllinen muodoiltaan.

Kuoppa 16: 7399108, 3409552. Pyöreä, ehkäpä aavistuksen soikea kuoppa, jonka halkaisija on kuusi metriä. Kuopan pohjalla on 1.5 x 0.7 metriä laaja tasainen kiveys. Kuopan syvyys on 2 - 3 metriä riippuen siitä, mistä kohden rinnettä syvyyden mittaa.

Kuoppa 17: 7399119, 3409571. Pyöreä, suppilomainen kuoppa, jonka halkaisija on neljä metriä ja syvyys kaksi metriä.

Kuoppa 18: 7399114, 3409585. Soikea kuoppa, jonka mitat ovat 6 x 3 metriä. Syvyyttä kuopalla on metrin verran.

Kohteen raja

Kohde on rajattu alueena järjestelmään.

Tulkinta

Rakkakuopat liittyvät ruuan säilöntään ja varastointiin. Niissä on usein säilötty esimerkiksi lihaa. Kivinen kuoppa on pitänyt eläimet loitolla ruuasta, onpa kuopassa mahtanut olla hieman vilpoisampaakin kuin maan pinnalla.

Rakkakuoppia on käytetty ruuan varastointiin esihistorialliselta ajalta aina pitkälle historiallisiin aikoihin.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 19.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	mj-reksiteri 1000011593	Kunto:	0 Ei määritelty
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	2 Muinaisjäännösrekisteri II

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Ylh.vas. rakkakuoppa numero 6. Sen keskellä alimmaisena on ikäänkuin kivistä ladottu pieni laatikko. P7190110.

Ylh. oik. toinen laatikollinen rakkakuoppa, numeroltaan 9. P7190117.

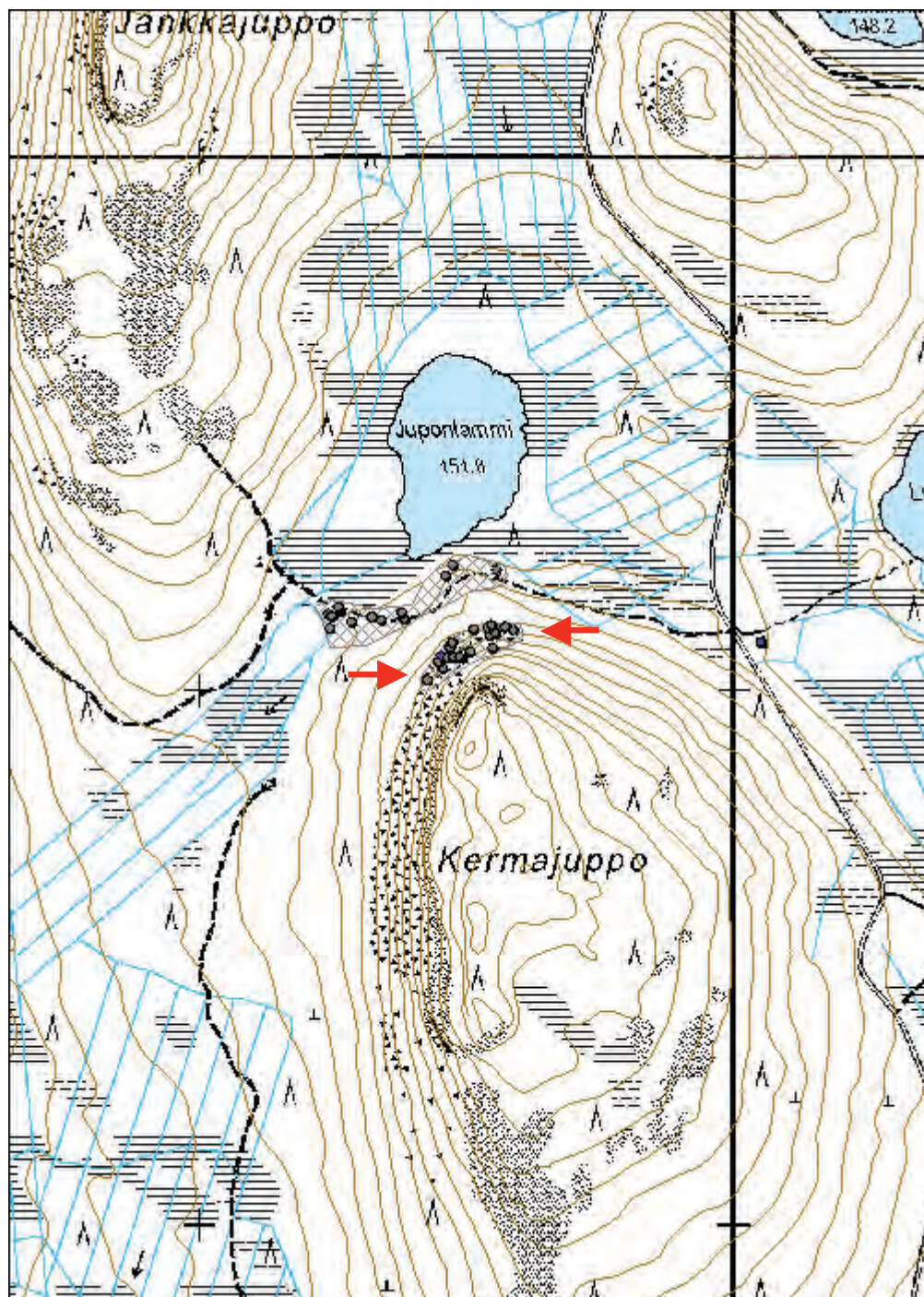
Al.vas. rakkakuoppa 10. Kuvassa mukana Antti Hämäläinen ja Jaana Barsk-Juopperi. P7190121.

Alh. oik. rakkakuopat 14, 15 ja 16. P7190132.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7399062, Y 3409507	Mittakaava:	1:10 000

39662 Miekojärven rantaosayleiskaava; VR-alueet, Pieskänjupukka 1 tervahauta	MH-tunnus: 138603
---	--------------------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamivuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7395887, Y 3381437	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tervanpolto on ollut taloudellisesti sängen vaatimatonta Tornionjokilaaksossa, eikä tervahautoja ole metsissä mitenkään runsaasti. Ilmeisesti tervanpoltoa onkin harjoitettu lähinnä kotitarpeeseen. Otollisilla paikoilla tervaa on kuitenkin poltettu.

Pieskänjupukan tervahauta on vanhan kalttien reitiksi hahmotellun linjan alussa, Miekojärven rannassa. Se on mainittu Kalttite-työryhmän julkaisussa (Heiskari et al. 2010), ja se on myös merkitty Sutigisiin.

Ympäristön kuvaus

Joitakin kymmeniä metrejä Miekojärven rannasta, tuoreella kankaalla, on tervahauta. Sen lounaispuolella kohoo Pieskänjupukka. Kaarneskoskelta alkanut kalttite on ilmeisesti kulkenut aivan tervahaudan vierestä. Välittömästi tervahaudan länsipuolelta, rannan ja tien välistä, on hakattu noin puolentoista hehtaarin suuruinen alue.

Ranta kasvaa pääasiassa kuusta ja lehtipuita. Tervakset paikalle onkin todennäköisesti tuotu Pieskänjupukan rinteestä. Tervan kuljetus on käynyt kätevästi Miekojärven kautta.

Kohteen kuvaus

Tervahauta on pienehkö ja selväpiirteinen jäännös Miekojärven rannalla. Sen halkaisija on kymmenkunta metriä. Keskellä oleva kuoppa on loiva, ja sen halkaisija on nelisen metriä. Kuopan pohja on vallin harjaa noin 40 cm matalammalla. Valli haudan ympärillä on kauttaaltaan noin kolme metriä leveä, ja se erottuu selvästi haudan ympärillä. Ylärinteessä se on noin puoli metriä korkea, alarinteessä pudotusta on metrin verran.

Juoksutusura on lähes umpeen kasvanut. Sen päällä kasvaa koivu ja raita. Ulkopuolella uran kohdalla on useita metrejä pitkä kapea, matala oja, joka on suunnattu kohti järveä. Tervahauta ei ole kasvillisuuden puolesta tyypillisessä paikassa, sillä se sijaitsee kosteahkolla rantakaistaleella, ja tervakset hautaan on täytynyt tuoda hieman kauempaa.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä ja kymmenen metrin säteellä siitä.

Pieskänjupukan tervahauta aivan Miekojärven länsirannan kupeessa. Kuvassa huonosti erottuvia valleja kuvaamaan on asetettu punainen ympyrä. Kuvassa mukana Jaana Barsk-Juopperi, Matti Välimaa sekä suomenlapinkoira Sonja. P8010001.

Tulkinta

Tervahauta on syntynyt viimeisen parinsadan vuoden aikaisen toiminnan seurauksena. Sitä olisi ehkä syytä pitää kiinteänä muinaisjäännöksenä, sillä tervahautoja ei Länsi-Lapissa ole mitenkään erityisen runsaasti. Vaikka hauta on vanhan kalttiten varrella, ei näillä toiminnoilla - kaltin kuljetuksella ja tervanpoltolla - ole välitöntä toiminnallista yhteyttä. Niiden samanaikaisuus ei myöskään ole mitenkään varmaa.

Lisätietoja

Heiskari Jaakko, Kerola Pentti, Koskela Ilkka ja Mansikka Heikki 2010. Lapin vuoritoiminnan historiaa vv. 1640-1820. Kaaranneksen Masuuni ja Kalttitie. ISBN 978-952-92-7306-5.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 1.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	0 Ei määritelty
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojele:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7395887, Y 3381437	Mittakaava:	1:10 000

Hevostienjänkkä kammi

MH-tunnus: 138638

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	0 Ei määritelty
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	0 Ei määritelty
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7395812, Y 3380320	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tornionjokilaakson raudantuotanto alkoi 1600-luvulla, jolloin sitä johti Tukholmasta käsin valtakunnan vuorikolleegio. Tornionjokilaakso kuului tuolloin Ruotsin Västerbotteniin. Maa oli jaettu vuorimestaripiireihin, joissa vuorimestari johti malmin etsintää ja lupakatselmuksia sekä tarkasti ruukkien toimintaa. Länsi-Lapin vuoritoiminnan keskus oli Kögäsen ruukki, joka perustettiin 1640-luvulla. Myöhemmin 1700-luvulla, kun polttopuut alkoivat käydä vähiin alkuperäisen ruukin läheisyydessä, rakennettiin Svansteiniin uusi vasarapaja. Tänne toimitettiin kalttia, masuunissa valettua harkkorautaa muun muassa Kaaranneksen masuunista, josta kulki ns. kalttatie Svansteiniin.

Kaaranneksen masuunilta kaltti kuljetettiin kolmenkymmenen kilometrin päähän Svansteiniin ensin Piekänreittiä pienen Oulujärven pohjoispuolitse ja ilmeisesti Ylisen Alposjärven pohjoisosien halki. Täältä matka jatkui Turtolan pohjoispuolitse Svansteiniin. Kaltt tien linjaus on ollut pitkään perimätiedon varassa. Vuosien 2005-2008 aikana sen linjausta tutki paikallisten aktivistien Jaakko Heiskarin, Pentti Kerolan, Ilkka Koskelan ja Heikki Mansikan muodostama työryhmä, joka on myös julkaissut tutkimuksensa (Heiskari et al. 2010). Tämä tutkimus on myös pohjana Pieskänjupukan reitin linjauksessa.

Kalttatie oli ilmeisesti pääosin aika vaatimaton polku, mutta jotkut tiedot viittaavat siihen, että se olisi myös ollut hevosella kuljettava. Reitti lienee ollut käytössä suhteellisen lyhyen aikaa, sillä Kaaranneksen masuuni ehti olla toiminnassa vain muutamia vuosia 1800-luvun alussa. Kögäsen ruukki suljettiin vuoteen 1820 mennessä. Viimekädessä toiminta loppui Suomen sotaan ja maan liittämiseen Venäjän valtakuntaan. Toisaalta ei rautamalmin laatukaan lopulta ilmeisesti ollut kovin hyvä.

Pieskänreitin varresta on jäännöksiä "logistiikkakeskuksesta" (ibid.) Hevostienjänkältä, jossa tänäkin päivänä erottuu loivassa suolle laskevassa rinteessä hirsillä tuetun kammin perusta.

Ympäristön kuvaus

Pieskänjupukan luoteen puoleisessa alarinteessä, Hevosjänkän kaakkoisreunalla kerrotaan sijainneen kaltt tien poronvaihtopaikan. Kankaan reunalla on kammin jäänteet. Tarkalleen otettuna on rakennuksen pohja yksityisomistuksessa olevan metsän puolella, matkaa valtion maan rajalle on kymmenen metriä. Valtion omistuksessa oleva metsäpalsta on vastikään hakattu.

Rakennelma sijaitsee kuivalla, kivikkoisella kankaalla. Välittömästi sen alapuolella alkaa kosteikko ja suo. Hevosjänkältä Miekojärveen laskeva puro alkaa tältä kohdalta.

Kohteen kuvaus

Kammin pohja erottuu kankaassa 4x5 m laajuisena ja noin 70 cm syvänä selvärajaisena kuoppana. Sen koillisreunassa, oviaukon vieressä, on suuri uunikiveys, joka vie neljänneksen lattiapinta-alasta. Kivet suuria, uunin korkeus 1.2 metriä. Kammin oviaukko on sijainnut rakennelman lyhyellä suon puoleisella sivulla.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Kalttitieperinneyhdistyksen raportin mukaan paikalla on sijainnut poronvaihtopaikka. Julkaisun mukaan paikalla on sijainnut myös keittokota, mutta siitä ei maastossa tehty ainuttakaan havaintoa.

Kammin pohja voi hyvinkin olla pari sataa vuotta vanha.

Lisätietoja

Heiskari Jaakko, Kerola Pentti, Koskela Ilkka ja Mansikka Heikki 2010. Lapin vuoritoiminnan historiaa vv. 1640-1820. Kaaranneksen Masuuni ja Kalttitie. ISBN 978-952-92-7306-5.

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojele:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Hevostienjätkän kammin sija erottuu selvästi maastossa. Ovisuussa on ollut uuni alarinteen puolella. P80100014.

Yläkuvassa etualalla näkyy Hevostienjängän kammin sija. Vain reilun kymmenen metrin päässä ylärinteessä erottuu hakkuualueen raja, josta alkaa valtion omistama metsä. P80100017.

Oikealla Pieskänjupukalla kuvattua kiveä. P80100025.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7395812, Y 3380320	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:	alueen laskennallinen keskikoordinaatti	Geometria tuotettu:	6 Digitointi, mittakaava $\geq 1:10000$
Koordinaatit:	X 7386267, Y 3400137	Löydöt:	-

Taustatiedot

Hiilen poltto oli yleinen sivuelinkeino satojen vuosien ajan aina 1900-luvulle. Hiiltä tarvittiin runsaasti muun muassa raudanvalmistuksessa. Ruukit tarvitsivat hiiltä käyttöönsä ja siksi hiilenpoltto onkin ollut sangen yleistä Tornionjokilaaksossa.

Marianna Niukkanen kuvaa eri miilutyyppejä seuraavalla tavalla:

"Poltto tapahtui miiluissa, jotka raken-nettiin yleensä kuiviin kangasmetsiin. Kaikkia puulaa-tuja voitiin käyttää. Ns. lamamiilun pohjaksi kaivettiin kuoppa, jonka pohjalle miilupuut ladottiin keoksi. Yleisin tyyppi oli 1600-luvulla käyttöön tullut pystymiilu, jonka pohjaksi ei kaivettu kuoppaa vaan keskelle pystytettiin puupaalu, jota vasten keoksi ladotut, jopa kolmimetriset miilupuut nojasivat. Miilun sivuille maan rajaan tehtiin laudoista neljä ilmatorvea. Valmiiksi ladottu miilu pei-tettiin sammal- ja havukerroksella, minkä jälkeen miilu katettiin mullalla, hiekalla tai turpeella. Miilun sytytet-tiin päältä ja päällysausko tukittiin turpeella. Miilun palaminen kesti viidestä vuorokaudesta usei-siin viikkoihin rakennelman koosta riippuen. Riittävästi palanut miilu tukahdutettiin turpeella. Jäähdyntyt hauta avattiin ja hiilet lapioitiin tilapäisiin suojiin tai vietiin suoraan käyttökohteeseen. Pohjan tyhjennettyä saatettiin latoa uusi miilu. Samaa miilunpohjaa voitiin käyttää vuo-sikausia. Koska miiluja poltettiin pitkään, rakennettiin miilun lähetyville tarvittaessa asumuksia; kesäksi havu-majoja ja talveksi miilusaunoja." (Niukkanen 2009:42.)

Ympäristön kuvaus

Näätävaaran lounaispuolella, soiden keskellä, on kuiva saareke, joka kohoaa kymmenkunta metriä suota korkeammalle. Saarekkeen luoteispääty on nimeltään Laitamaa. Täällä kulkee valtion ja yksityismetsän raja. Saarekkeen kaakkoispuoli, Perämaa, on kokonaan valtion omistuksessa.

Alueen keskellä on notkelma. Näillä tienoilla saarekkeen itäreunalla kulkevan metsäautotien pohjan länsipuolella, joitakin metrejä tieuralta, on viisi hiilimiilua sekä miilukämpän pohja. Alueella kasvaa mäntyvaltaista sekametsää. Maasto on kuivahkoa kangasta, aluskasvillisuutta dominoi vaccium vitis idea.

Kohteen kuvaus

Perämaan hiilikämpä on ollut hirsinen rakennus, joka on lahonnut paikalleen. Rakennuksen hirsiiä on myöhemmin levitelty lähiympäristöön, ja pohja on sammaloitunut. Kämpän koosta ja muodosta onkin hieman vaikeaa saada täsmällistä kuvaa. Rakennus näyttää olleen suhteellisen suuri, 7x10 metriä. Salvokset on tehty kirveellä ja ne ovat karkeita ja hyvin vaihtelevan kokoisia ja muotoisia. Rakennuksen sisällä ei ole kiuaskiveystä, sitä vastoin muhkea sammalpeitteinen hiilikasa. Se on loiva kumpare rakennuksen eteläpäädyssä. Kasa on epämääräisen muotoinen ja metrin korkuinen. Sen halkaisija on neljä metriä. Kairauksessa esiin nousi ainoastaan sysimustaa hiiltä.

Paikallisväestö on kutsunut rakennusta hiilikämpäksi, mutta sen funktio on epäselvä. Viitisenkymmentä metriä rakennuksesta on viisi suurta hiilimiilua. Tuskin tulisijatonta asuinrakennusta olisi tohdittu pystyttää näin lähelle miiluja. Epäselvää on myös, mitä hiilikasa tekee rakennuksen sisällä. Rakennuksen maatuneisuuden perusteella voisi ehkä ajatella, että rakennus olisi huomattavan vanha. Koko toiminnallinen kokonaisuus liittyy ehkä Svansteinin ruukin toimintaan.

Kämpän eteläpuolella on muovisia apulantasäkin riekaleita sekä laudan pätkiä puisesta kehikosta teollisine nauloineen. Nämä lienevät peräisin 1960- ja 1970-lukujen metsän lannoituksista.

Kolmisenkymmentä metriä kämpältä etelään on maastossa selvästi erottuva hiilimiilun pohja. Se on halkaisijaltaan noin 20 metriä ja siinä on selvät reunavallit. Vallien leveys on viidestä kuuteen metriin ja vallin harjan korkeus ympäröivästä maastosta vaihtelee puolesta metrillä metriin. Miilun keskellä on laakea kuoppa, joka on joitakin kymmeniä senttejä vallin harjaa matalampi. Vallilta tuli kairauksissa esiin paksu hiilikerros. Miilun keskiosissa hiilikerros on 15 cm. Miilun ulkopuolella, erityisesti rakennuksen suunnalla, on kaivettu useita pätkiä ojaa miilun myötäisesti, ilmeisesti estämään tulen leviämistä.

Aivan kiinni edelläkuvatussa miilussa on toinen miilu. Se on hieman ensimmäistä isompi, halkaisija on noin 22 metriä. Tässä miilussa ei ole selvästi havaittavaa painauma keskellä vaan miilun keskiosa on suhteellisen tasainen. Miilujen reunat yhtyvät keskellä. Jälkimmäisen miilun muilla reunoilla sen korkeudeksi hahmottuu reilu puolimetriä. Myöskin tässä miilussa hiilikerroksen paksuus keskellä on viitentoista senttiä. Laidoilla hiilikerros kattaa koko kairanäytteen. Molemmat miilut ovat nuorehkon puuston ja kaatuneiden puiden sekä risujen peitossa.

Aivan edellellisessä kiinni on seuraava miilu. Se muistuttaa edellisiä niin mitoiltaan kuin muodoltaankin. Senkin halkaisija on noin 20 metriä. Valli erottuu jyrkempänä eteläsivulla, joka on miilujonon toinen ulkoreuna. Keskiosassa on laakea painanne, mutta selkeää kuoppaa ei miilun keskeltä erotu. Hiilikerros miilun keskellä on edellisiä miiluja paksumpi, sillä kerros on ainakin 20 cm paksu. Sitä vastoin reunoilla on lähinnä noen sekaista hiekkaa. Vallin harja pääasiassa vain 10-20 cm ympäristöä korkeammalla. Miilun eteläpäässä valli on kuitenkin lähes puoli metrin.

Neljäs miilu on välittömästi edellisten itäpuolella, noin viiden metrin päässä. Se on edellisiä hieman pienempi. Se on halkaisijaltaan 15 metrin. Siinä on keskelläselkeä laakea painauma, jossa on 20 cm paksu hiilikerros. Vallit ovat 30-40 cm keskustaa ja 50-100 cm ympäröivää maastoa korkeammalla. Vallin harjalla turpeen alla on noen sekainen hiekkakerros. Tämänkin miilun ympärille on kaivettu oja. Vallit ovat kolmesta metrillä neljään leveät.

Edellisen eteläpuolella, muutaman metrin päässä siitä, on viides miilu. Runsaan aluskasvillisuuden vuoksi se ei hahmotu yhtä selvästi kuin edelliset. Sen halkaisija on noin 20 metriä. Keskellä voi paikoitellen hahmottaa kuopannetta. Valli on pääasiassa matala ja se erottuu lähinnä miilun pohjois- ja itäpäädyissä reilun puolen metrin korkuisena. Muilla sivuilla valli on 10-15 cm korkea. Miilun keskellä hiilikerros on 20 cm paksu. Reunoilla se on lähinnä noen sekaista hiekkaa.

Kaikissa miiluissa nokikerros alkaa suoraan turpeen alta. Mahdollinen podsolikerros on tämän alapuolella. Kuitenkin useimmiten kairauksissa noki- ja hiilikerros kattavat koko näytteen.

Kohteen rajaus

Kohde on rajattu alueena, jolle yksittäiset pisteet sijoittuvat.

Perämaan hiilikämpän jäännöksiä sekä kairanäyte kämpän nurkasta. P8020048.

Tulkinta

Perämaan kankaalla on poltettu hiiltä useassa suuressa miilussa. Hiilen poltto on ollut suunnitelmallista ja se on jatkunut sen verran pitkään, että paikalle on rakennettu asumus tai suoja. Rakennuksessa ei kuitenkaan näy jälkiä lämmityslaitteesta, joten sen luonne jää hieman arvailujen varaan. On mahdollista, että hiilen poltto on liittynyt Svansteinin ruukin toimintaan. Ehkä hiiltä on täältä toimitettu Kaaraneksen masuunin tarpeisiin (Heiskari et al. 2010.)

Tieto hiilikämpästä ja miiluista saatiin Sauli Alahannulta ja Onni Vierelältä.

Lisätietoja

Heiskari Jaakko, Kerola Pentti, Koskela Ilkka ja Mansikka Heikki 2010. Lapin vuoritoiminnan historiaa vv. 1640-1820. Kaaraneksen Masuuni ja Kalttitie. ISBN 978-952-92-7306-5.

Niukkanen Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojelu. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

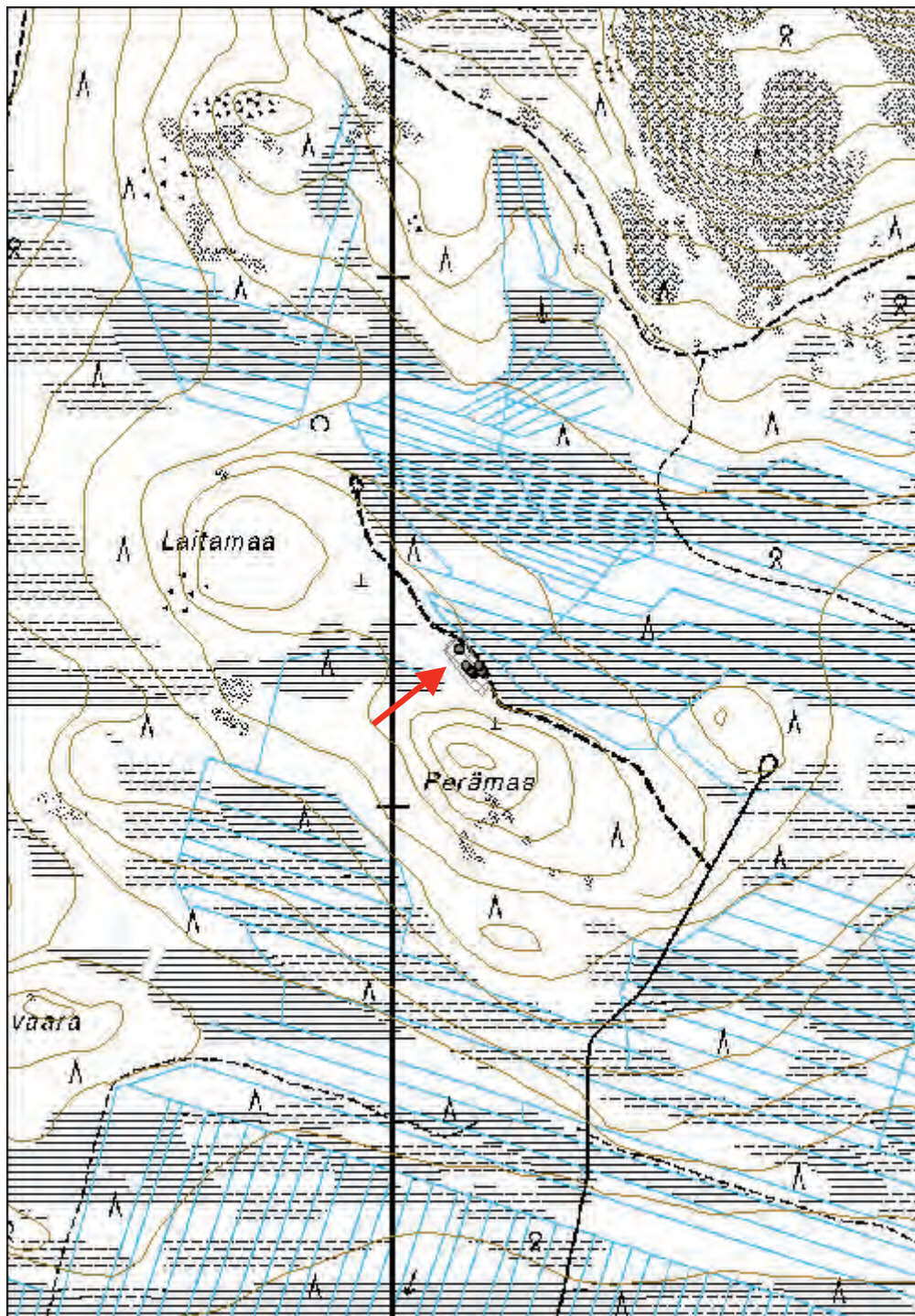
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 2.8.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7386267, Y 3400137	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7111 Kivikausi	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	9 Muu tuottamistapa
Koordinaatit:	X 7394962, Y 3394022	Löydöt:	-

Taustatiedot

Muinaisjäännösrekisterin mukaan

"saaren etelärannalta, kumpareen kaakkoispuolelta on tavattu kivikautisen asuinpaikan jälkiä. Länsirannalla on kuoppia sekä myöhäinen talonpaikka peltoraunioineen. Saarelta on myös "rantakivikon joukosta talon läheltä" reiällinen kivikirves."

Ympäristön kuvaus

Vietosen pohjoisosassa sijaitsee Himotussaari. Se on vajaan neliökilometrin laajuinen saari, joka ylimmillään nousee reilut kymmenen metriä Vietosen pintaa korkeammaksi. Saari on hiekkapohjainen mutta kivikkoinen, puusto on mäntyvaltaista sekametsää. Aluskasvillisuus on puolukka-mustikka-suopursu -valtaista.

Saaren eteläpäässä on Metsähallituksen sinne pystyttämä laavu ja tulentekopaikka. Tämä retkipaikka on sijoitettu upeaan maisemaan ja se on myös kauniisti ja huolella rakennettu. Saaren luoteisnurkassa on kaistale yksityisomistuksessa olevaa maata. Sinne on rakennettu erittäin luonnonkauniille niemelle kesämökki.

Kohteen kuvaus

Mj-rekisterin mukaan saaren etelärannalta, kumpareen kaakkoispuolelta, olisi tavattu kivikautisen asuinpaikan jälkiä. Rekisterin tiedoista ei käy ilmi mitä nämä jäljet ovat. Saarelta on myös rantakivikon joukosta, talon läheltä, reiällinen kivikirves. Mj-rekisteriin merkitty koordinaatti on mitattu peruskartalta.

Kohteen tarkastuksessa ei tehty minkäänlaisia esinelöytöjä. Ranta sinänsä soveltuisi topografiansa puolesta asuinpaikaksi, mutta maa on niin peitteinen, ettei laaja havainnointi ole mahdollista. Kairauksessa kävi ilmi, että viitisentoista metriä koordinaattipisteeltä länteen oli maannoksessa havaittavissa hyvin paikallisesti vahva punaisen maan kerros huuhtoutuneessa kerroksessa. Koekuopassa (0.5 x 0.5) löytyi runsaasti mureneksi palanutta kiveä. Hiiltä ei kuopassa ollut. Punaiseksi palaneen kerroksen paksuus oli 15 cm. Sen alla muutaman sentin vahvuinen rikastumiskerros, minkä alapuolella vastaan tuli steriili pohjasavi. Ympäristön kairauksissa näkyi, että jo metrin päässä koekuopasta ympäristössä oli täysin tavanomainen podsolimaannos. Koekuopan kohdalla on mahdollisesti ollut kivetty tulisija, mikä tukee oletusta paikalla sijainneesta pyyntiasuinpaikasta.

Toinen sutigisiin merkitty kulttuuriperintöpiste asuinpaikan luoteispuolella, reilu sata metriä asuinpaikalta, on ilmeisesti suuri maakivi. Siinä ei ole hakkauksia tai muutakaan sellaista, mikä tekisi siitä varsinaisesti kulttuuriperintöä.

Himotussaaren kivikautisen asuinpaikan tienoota. P8300018.

Kohteen rajaus

Jos paikalla on ollut kivikautisesta asutusta, sopii mj-rekisterissä ilmoitettu koordinaattipiste hyvin topografiansa ja nyt tehtyjen kairaushavaintojen perusteella kohteen sijainniksi. Kohteen laajuudesta on vaikea sanoa mitään täsmällistä, mutta suoja-alue pisteen ympärillä on alustavasti 50 metrin säde.

Kaikkien Himotussaaren kohteiden sumputtaminen yhdelle päänumerolle mj-rekisterissä on musealisen viranomaisen ratkaisu, jota ei voi pitää kovin onnistuneena ainakaan metsätalouden näkökulmasta. Eri kohdetyyppien väliin jää runsaasti aluetta, jolla ei jäänteitä ole. Tästä syystä eroteltiin kesän 2011 kulttuuriperintöinventoinnissa Himotussaaren eri kohteet toisistaan.

Tulkinta

Mj-rekisteri tuntee saaresta kivikautisen asuinpaikan, historiallisen ajan talon paikan, peltoraunioita ja ajoittamattomia maakuoppia. Nämä kaikki ovat rekisterissä samalla päänumerolla 1000011596.

Peltoraunioiksi tulkitut rakenteet lienevät yksityismaan puolella olevia kivikasoja.

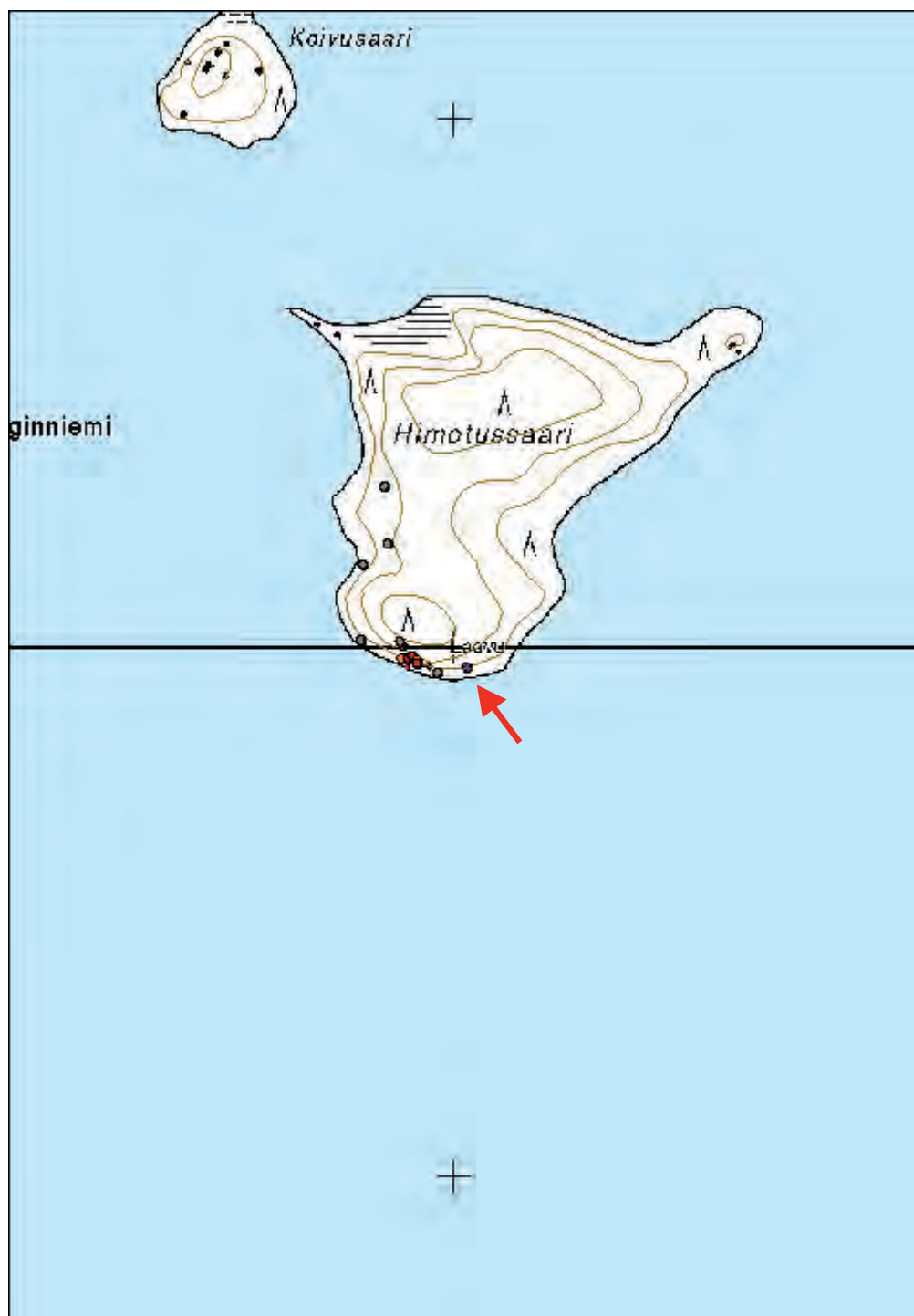
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 30.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	Mj-rekisteri 1000011596	Kunto:	0 Ei määritelty
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	2 Muinaisjäännösrekisteri II

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7394962, Y 3394022	Mittakaava:	1:10 000

1978 Himotussaari, Himotussaari 4 rakennuksen pohja

MH-tunnus: 138898

Kohdetyyppi:	1 Asuinpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:	3		

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7395196, Y 3393873	Löydöt:	-

Taustatiedot

Muinaisjäännösrekisterin mukaan "saaren etelärannalta, kumpareen kaakkoispuolelta on tavattu kivikautisen asuinpaikan jälkiä. Länsirannalla on kuoppia sekä myöhäinen talonpaikka peltoraunioineen. Saarelta on myös "rantakivikon joukosta talon läheltä" reiällinen kivikirves."

Kohteen mj-rekisterinumero on 1000011596. Saari tarkastettiin loistavassa loppukesän säässä 30.8.

Ympäristön kuvaus

Vietosen pohjoisosassa sijaitsee Himotussaari. Se on vajaan neliökilometrin laajuinen saari, joka ylimmillään nousee reilut kymmenen metriä Vietosen pintaa korkeammaksi. Saari on hiekkapohjainen mutta kivikkoinen, puusto on mäntyvaltaista sekametsää. Aluskasvillisuus on puolukka-mustikka-suopursu -valtaista.

Saaren eteläpäässä on Metsähallituksen sinne pystyttämä laavu ja tulentekopaikka. Tämä retkipaikka on sijoitettu upeaan maisemaan ja se on myös kauniisti ja huolella rakennettu. Saaren luoteisnurkassa on kaistale yksityisomistuksessa olevaa maata. Sinne on rakennettu erittäin luonnonkauniille niemelle kesämökki.

Kohteen kuvaus

Rannasta noin sata metriä, saaren länsireunalla, poukaman kohdalla, on rakennuksen pohja. Tykkänään sammalen peitossa oleva kivijalka erottuu suorakaiteen muotoisina valleina. Rakennus on kooltaan 6 x 5 metrinen. Vallit ovat jopa 1.5 metriä leveät ja vähintään 30 senttiä korkeat. Rakennuksen länsireunalla on luonnonkivistä tehtyä kivijalkaa myös näkyvillä. Niin ikään länsireunalla on sammalen peittämä muurahaispesä, jonka kupeessa, seinän päällä, kasvaa ainakin parisataa vuotta vanha mänty. Kokonaan sammalen peitossa oleva uunin kiveys on rakennuksen pohjoisnurkassa. Sisäänkäynti on ollut rakennuksen lounaispäässä.

Kymmenkunta metriä rakennuksen pohjalta itään (7395191, 3393868) on syvä maakuoppa ja sen vieressä laaja maakasa. Kuoppa on suppilon muotoinen. Sen halkaisija on 3.5 metriä. Syvimmältä kohdaltaan se on 1.7 metriä syvä. Se on kauttaaltaan sammalen peitossa ja todennäköisesti lähistön muita maakuoppia vanhempi.

Kuopan rannan puoleisesta reunasta alkaa maakasa, joka on ainakin 5 x 4 metriä laaja. Ensi näkemältä vaikuttaisi, että täysin aluskasvillisuuden peitossa olevat maat olisi nostettu viereisestä kuopasta, mutta maakasa on kivetty ja kairauksen perusteella se näyttäisi sisältävän hyvin karkeata soraa. Kuopan ympäristön maaperä on hienoa hiekkaa. Lähinnä samanlaista soraa on vajaan sadan metrin päässä rannassa.

Himotussaaren lounaiskärki. P8300014.

Kohteen raja

Kohteen koordinaatit ovat rakennuksen sijaintitiedot. Kuoppa ja maakasa jäävät pisteen itäpuolelle, ja ne sijaitsevat vajaan kymmenen metrin päässä rakennuksen pohjalta.

Tulkinta

Rakennus vaikuttaa samantyyppiseltä kuin Airiselän asutus. Molemmissa on käytetty perustuksessa kiviä, rakennukset ovat myös hyvin samankokoisia. Niissä molemmissa on sisällä suuri kiviuuni. Airiselän rakennus voidaan ehkä ajoittaa viimeistään 1700-luvulle seinävallien maannoksen podsoloitumisen perusteella. Himotussaaren rakennus voi ajoittua suunnilleen samanikäiseksi, vaikka toki se voi olla myös huomattavasti nuorempikin.

Mikä on kuopan ja maakasan tarkoitus jää täysin arvailujen varaan. Aluskasvillisuuden ja puuston perusteella voi kuitenkin olettaa niiden olevan suunnilleen samanikäisiä rakennuksen kanssa, ja ne voivatkin liittyä samaan asutukseen.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 30.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä
 Kuvaus:

Viranomais- rekisterinro:	Mj-rekisteri 1000011596	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	2 Muinaisjäännösrekisteri II

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Yllä: Kivijalallisen rakennuksen pohja Himotussaaren länsirannan tuntumassa. Kuvassa rakennuksen ääri viivoja on vahvistettu punaisella linjalla. P8300041.

Alla: Makkaranpaistossa Himotussaaren laavulla. Kuvassa mukana Jaana Barsk-Juopperi ja Oili Räihälä. P8300029. Kuva Matti Välimaa.

Kohdetyyppi:	1 Asuinpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7395196, Y 3393873	Mittakaava:	1:10 000

Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl)

MH-tunnus: 139009

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7199 Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:	16		

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	6 Digitointi, mittakaava $\geq 1:10000$
Koordinaatit:	X 7410375, Y 3394488	Löydöt:	-

Taustatiedot

Peuroja ja hirviä on pyydetty erilaisten hangasten ja kuoppajärjestelmien avulla tuhansia vuosia. Vanhin radiohiiliajoitettu pyyntikuoppa Suomesta on Hyrynsalmella, jossa kuopin on pyydetty riistaa jo noin kymmenen tuhatta vuotta sitten (Korteniemi&Suominen 1998). Kuoppapyynti menetelmänä oli käytössä pitkään, sillä sen voi katsoa päättyneen käytännössä vasta 1800-luvun aikana.

Aittatievan pyyntikuoppakohde on muinaisjäännösrekisterissä saanut numeron 854010158. Rekisterin mukaan "Palovaaran Ylisenlaen ja Kömerinharjun Matalajokilaaksoon viettävässä itärinteessä, mäntykankaalla on 20 pyyntikuopan ryhmä noin 500 metrin matkalla."

Osa muinaisjäännösrekisterin kuopista lienee muita kaivantoja.

Ympäristön kuvaus

Matalajoen ja sen itäpuolisen Ylisenlaen välisessä rinteessä on pyyntikuoppajärjestelmä. Tällä kohdalla Matalajoki sijaitsee hieman yli 100 mpy, Ylisenlaki kohoaa lähes 200 mpy. Alimmat kuopat sijaitsevat 150 metriä itään joesta (115 mpy). Ylimmät kuopat ovat tästä nelisen sataa metriä itäkoilliseen (165 mpy).

Pyyntikuoppajärjestelmän kohdalla harjussa on korkeuskäyrinäkin erottuva laskeva terassi. Terassin alue on hienoa hiekkaa ja siinä on useita selkeitä tasanteita. Aluskasvillisuus on niukkaa, puusto nuorehkoa kasvatusmännikköä. Pyyntikuoppa-alueen pohjois- ja eteläpuolella maasto on jonkin verran kosteampaa eikä selviä terasseja erotu. Välittömästi järjestelmän yläpuolella on sorakuoppa, jonka alapuolisilla terasseilla on joitakin ilmeisesti pyyntikuopiksi tulkittuja sorakuoppia. Ne eroavat pyyntikuopista epämääräisemmän muodon ja reunojen tuoreuden perusteella.

Jokirannassa pyyntikuoppajärjestelmän länsipuolella on ylen siisti metsästysmaja.

Kohteen kuvaus

Pyyntikuoppajärjestelmä käsittää 16 kuoppaa, ilmeisesti muutamat ylimmät mj-rekisterin kuopat ovat soranottopisteitä. Pyyntikuopat ovat lähes poikkeuksetta soikeita halkaisijan vaihdellessa yleisesti 2.5 - 3.5 metrin välillä. Kuopat erottuvat hienojakoisessa maaperässä paikoin erittäinkin hyvin, vaikka monet niistä ovat vain 30-40 cm syviä. Syvin kuopista on 80 cm. Osassa kuopista voi havaita epämääräistä reunavallia, joka on useimmiten vain muutaman sentin korkuinen, mutta paikoin kolmekin metriä leveä. Kaikissa kuopissa ei reunavallia ole havaittavissa.

Kuopat muodostavat selkeän järjestelmän rinteessä, ja useimmiten niiden etäisyys toisistaan vaihtelee 20 - 50 metrin välillä. Kuopat on todennäköisesti rakennettu järjestelmäksi yhdellä kertaa. Tätä käsitystä tukee myös yksittäisten kuoppien säilymisen samankaltaisuus.

On mahdollista, että jokunen kuoppa on jäänyt harjun rinnettä halkovan tien alle. Tien länsipuoliset kuopat (4 kpl) ovat yksityismaan puolella, loput 12 kuoppaa ovat valtion maalla.

Pyyntikuopat yksityismaan puolella:

Kuoppa 1: 7410300, 3394307. Soikea kuoppa, 2.5 x 1.5 metriä, ei selkeitä valleja, syvyys 50 - 80 cm. Täysin sammaloitunut, pehmeät reunan muodot.

Kuoppa 2: 7410291, 3394315. Pyöreähkö, 3 x 2 metriä, syvyys 50 - 60 cm. Lievää vallia länsireunalla. Täysin sammaloitunut, pehmeät reunan muodot.

Kuoppa 3: 7410283, 3394322. Kooltaan 2.5 x 1.5 metriä, syvyys 30 cm. Ei valleja, laakea. Sammalen peitossa.

Kuoppa 4: 7410335, 3394336. Soikea, 3 x 1.5 metriä, syvyys puoli metriä. Lievää vallia länsireunalla. Täysin sammaloitunut, pehmeät reunan muodot.

Pyyntikuopat valtion maalla:

Kuoppa 5: 7410337, 3394461. Suuri kuoppa, 4 x 3 metriä, syvyys 80 cm. Vallia erottuu selvästi kuopan läntisellä alareunalla.

Kuoppa 6: 7410360, 3394480. Soikea kuoppa, 2.5 x 1.5 metriä, syvyys puoli metriä. Selkeä muoto, ei selviä valleja.

Kuoppa 7: 7410364, 3394495. Soikea kuoppa, 3 x 1.5 metriä, syvyys puoli metriä. Jonkinlainen valli kauttaaltaan kuopan ympärillä usean metrin levyisenä kaistaleena. Vähäinen aluskasvillisuus muuten, mutta kuopan pohjalla kasvaa sammalta ja puolukkaa.

Kuoppa 8: 7410375, 3394512. Hyvin laakea ja hieman epämääräinen kuoppa, 3 x 1.5 metriä, syvyys 30 cm. Vähäinen aluskasvillisuus kuopan pohjaa lukuun ottamatta. Pohjalla kasvaa puolukka-mustikka-sammal. Alarinteen puolella hieman vallia.

Kuoppa 9: 7410362, 3394524. Loiva ja laakea kuoppa, 3 x 2 metriä, syvyys 20 - 30 cm. Erottuu kuitenkin suhteellisen hyvin. Kuopan pohjalla sammalta, reunoilla lähinnä neulasia.

Kuoppa 10: 7410350, 3394540. Hieman epämääräinen, laakea ja matala kuoppa, 2.5 x 1.5 metriä, syvyys 30 cm. Alarinteessä kolmekin metriä leveä ja 10 cm korkea valli. Kuopan pohjalla kasvaa sammalta, reunoilla jäkälää ja neulasia.

Kuoppa 11: 7410379, 3394548. Koko 3 x 1.5 metriä, syvyys 30 - 40 cm. Kolmimetriset vallit, joiden korkeus vaihtelee viidestä sentistä kymmeneen. Kuoppa erottuu selvästi maastossa aluskasvillisuuden perusteella. Pohjalla kasvaa sammalta, reunoilla jäkälää ja neulasia.

Kuoppa 12: 7410386, 3394526. Koko 2.5 x 1.5 metriä, syvyys 20 - 40 cm. Ei valleja. Keskellä kasvaa sammalta, reunoilla neulasia.

Kuoppa 13: 7410412, 3394559. Koko 2.5 x 1.5 metriä, syvyys 30 cm. Ei selkeitä reunavalleja. Kuopan pohjalla hieman sammalta, muuten neulasten peitossa.

Kuoppa 14: 7410434, 3394598. Isohko kuoppa 4 x 2 metriä, syvyys 40 - 50 cm. Ei selviä valleja. Polku kulkee aivan kuopan reunalla.

Kuoppa 15: 7410446, 3394623. Isohko kuoppa 4 x 2 metriä, syvyys puoli metriä. Kuopan pohjalla sammalta, reunoilla neulasia.

Kuoppa 16: 7410464, 3394670. Epämääräinen kuoppa ylimpänä rinteessä. Koko 3.5 x 1.5 metriä, syvyys 20 - 30 cm. Keskellä kasvaa sammal, reunoilla neulasia.

Kohteen rajaus

Kohde on tallennettu alueena, jonka sisäpuolelle kaikki 16 pyyntikuoppaa jäävät.

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen sijanniksi on annettu piste 7410308, 3394330. Piste on yksityismaan puolella. Suurin osa kuopista (12 kpl) on kuitenkin valtion maalla. Reiskaan ilmoitettu sijaintitieto on aluerajauksen laskennallinen keskipiste, joka on valtion maalla.

Tulkinta

Pyyntikuoppajärjestelmä on kaikeksi rakennettu kerralla, sillä kuopat muodostavat selkeästi jäsentyvän systeemin hiekkaiseen rinteeseen. Kahdessa kohtaa kuoppia on kolmin kappalein rinnatusten muutamien kymmenten metrien etäisyydellä toisistaan, muutoin kuopat kulkevat nauhana laskevassa rinteessä. Välittömästi tien itäpuolelta kuopat puuttuvat, mikä voi johtua topografisista seikoista. Voi myös olla, että jokunen kuoppa on aikojen saatossa tuhoutunut.

Vaikka pyyntikuoppia ei pelkän ulkoisen olotilan perusteella voi ajoittaa, ei ole lainkaan mahdotonta, etteivätkö kuopat olisi esihistoriallisia.

Lisätietoja

Korteniemi Markku ja Suominen Esa 1998. Nuoliharju W - Suomen vanhin pyyntikuoppa? Rajamailla IV. Studia Historica Septentrionalia 34.

Suurin osa kohteen koordinaattipisteistä on otettu käsi-gps:llä ei maastotietokoneella, joka jumittui pitkiksi ajoiksi paikoilleen.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 22.7.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

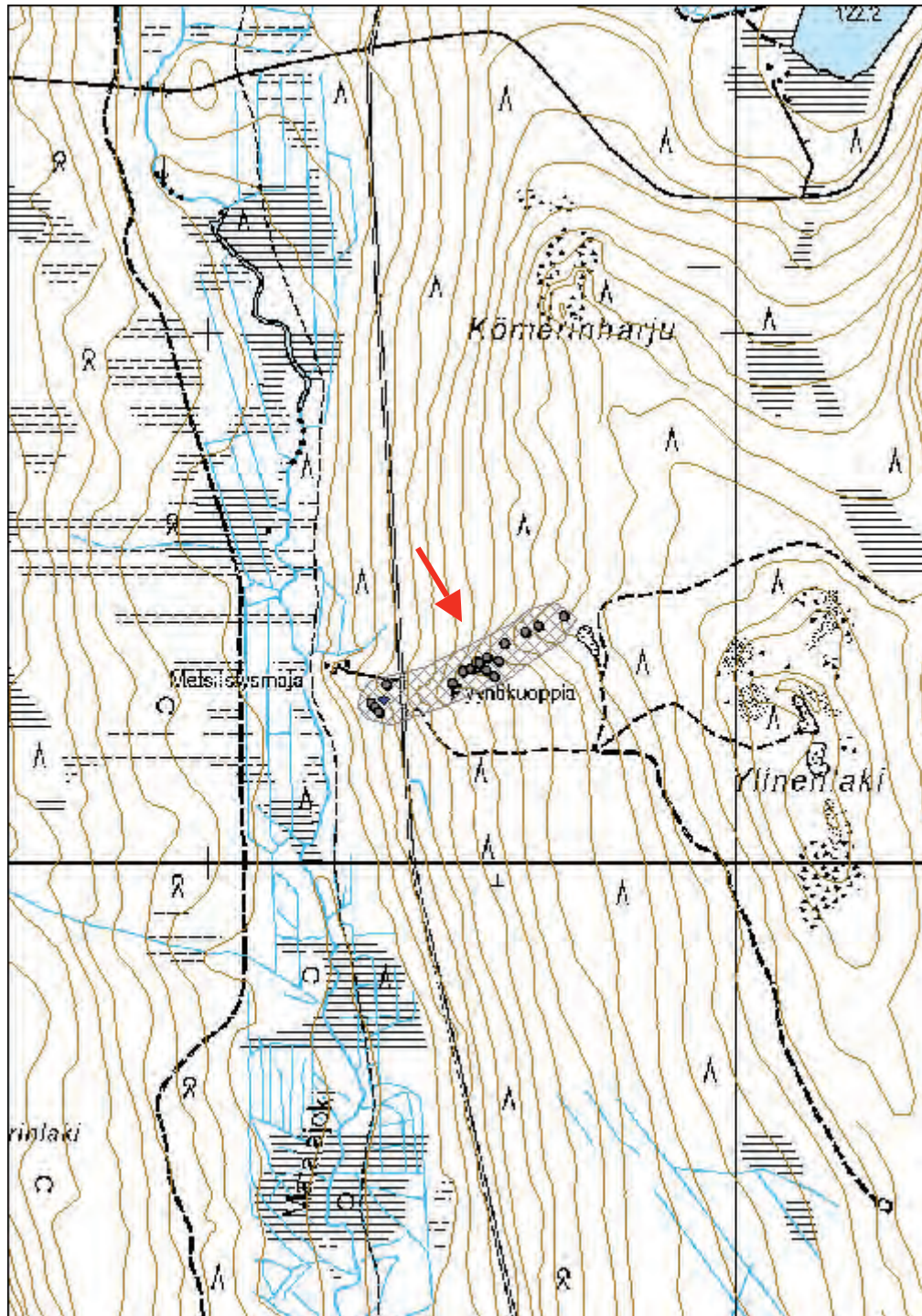
Viranomais- rekisterinro:	mj-rekisteri 854010158	Kunto:	1 Hyvä
		Olotila:	2 Ei käytössä
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Kohteen suojelu:	2 Muinaisjäännösrekisteri II

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Aittatievan pyyntikuoppia. Kuopat 1 ja 2 sijaitsevat yksityismaalla, tien länsipuolella. Kohteelle on annattu muinaisjäännösrekisterissä virheellisesti nimeksi Aittatieva, joka todellisuudessa sijaitsee reilut pari kilometriä etelään näiltä pyyntikuopilta. Oikeassa Aittatievassa on myös pyyntikuoppia yksityismaalla, mutta tämän kohteen muinaisjäännösrekisteri tuntee nimellä Joono 2. P7220011.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7410375, Y 3394488	Mittakaava:	1:10 000

Joona I kivikautinen asuinpaikka

MH-tunnus: 139059

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7111 Kivikausi	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	9 Muu tuottamistapa
Koordinaatit:	X 7408149, Y 3394637	Löydöt:	?

Taustatiedot

Kohde on muinaisjäännösrekisterin kohde 1000011795, Joona 1, kivikautinen asuinpaikka. Rekisterin mukaan "Matalajokea kohti laskevassa Palovaaran länsirinteessä kulkevan tien leikkauksesta on tavattu asuinpaikkaan viittaavaa kvartssia. Noen tahrinan harmaan tai punaiseksi palaneen hiekan likamaa ulottui profiilissa noin 10 - 15 senttimetrin (paikoin 25 senttimetrin) syvyyteen. Paikka on topografialtaan otollinen esihistorialliselle asutukselle." Kvartseja ei ilmeisesti kuitenkaan ole talletettu.

Ympäristön kuvaus

Palovaaran luoteisrinteen alaosassa, tien ja parin sorakuopan tuntumassa, on kuiva niemen kaltainen terassi, joka olisi topografiansa perusteella soveltuva kivikautisen asuinpaikan sijainniksi. Kohdan korkeus - 125 mpy - ajoittaisi asuinpaikan mesoliittiseksi.

Kohteen kuvaus

Rekisterin mukaan paikalta on löytynyt kvartssia tienleikkauksesta sekä palanutta maata ja hiiltä. Mitään tällaista ei nyt havaittu. Huuhtoutuneen kerroksen alaosa on toki luontaisesti punertavaa. Sinänsä paikka soveltuisi hyvin mesoliittiseksi asuinpaikaksi, vaikka havaintojen puute ei tätä tuekaan.

Kohteen rajaus

Kohde esiintyy pisteenä muinaisjäännösrekisterissä, josta sijaintitieto tälle epävarmalle kohteelle on poimittu.

Tulkinta

Epävarma kivikautinen asuinpaikka.

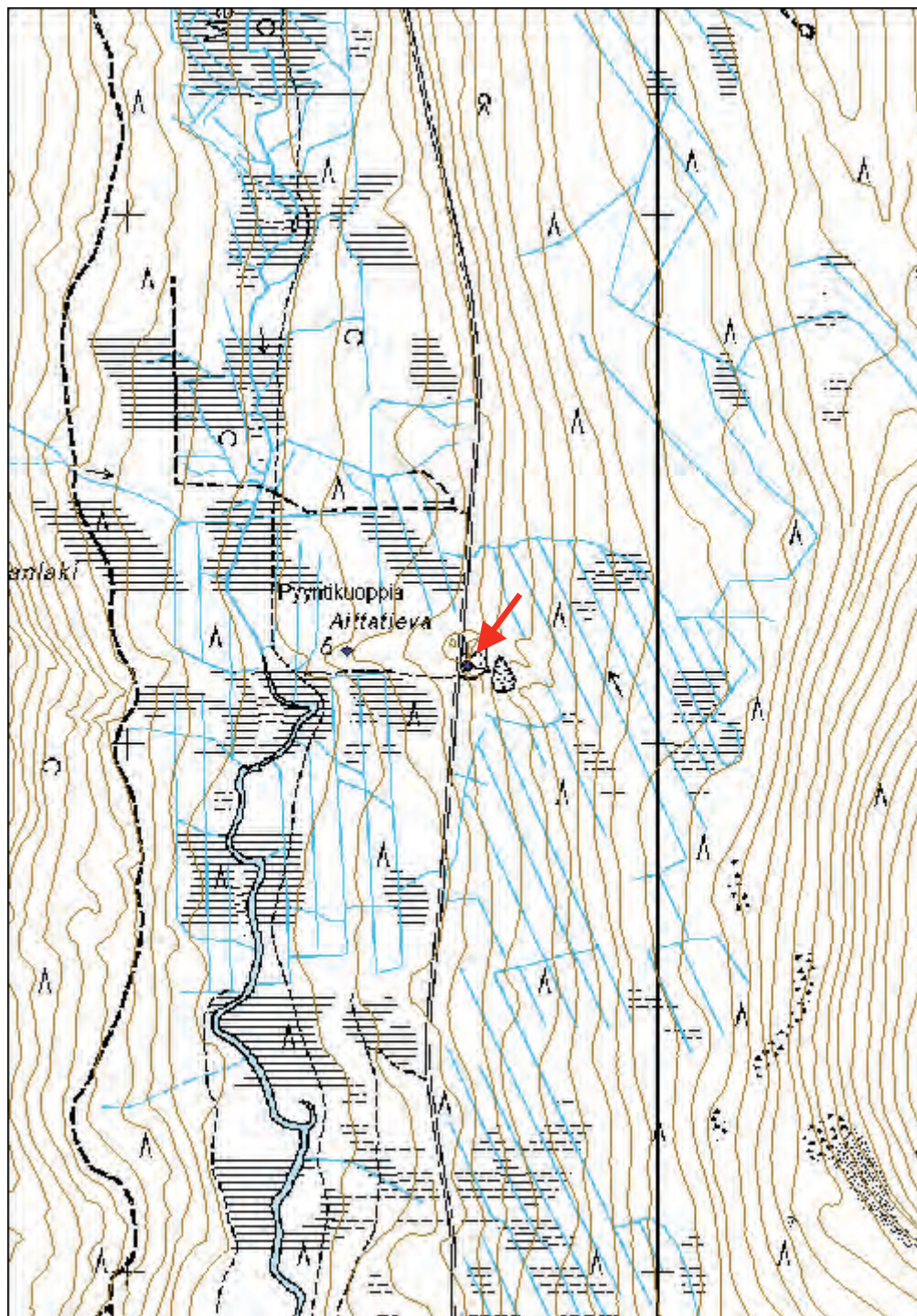
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspv: 22.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä
Kuvaus:

Viranomaisrekisterinro:	mj-rekisteri 1000011795	Kunto:	0 Ei määritelty
		Olotila:	2 Ei käytössä
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Kohteen suojele:	2 Muinaisjäännösrekisteri II

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7408149, Y 3394637	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:	alueen laskennallinen keskikoordinaatti	Geometria tuotettu:	6 Digitointi, mittakaava $\geq 1:10000$
Koordinaatit:	X 7391275, Y 3379061	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, mutta valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Vielä 1920-luvulla Lapin metsätalouden osuus koko maan metsätaloudesta oli pieni.

Metsähallitus möi 1900-luvun alussa suurimman osan Pohjois-Suomen puusta konsessiokaupoilla, mikä käytännössä tarkoitti sitä, että ostaja hankki itselleen oikeudet valmiiksi leimattuun metsään, josta puut hakattiin. 1920- ja 30-luvuilla puuta myytiin myös hankintakauppoina, jolloin Metsähallitus järjesti itse hakkuut toisin kuin konsessiokaupoissa, joista aiheutuvat metsätyöt teetettiin leveranssimiehillä.

Metsätyömaan asuinoloista tai rakennuksista ei ollut mitään yhtenäistä käytäntöä vielä 1900-luvun alussa. Monesti suojat ja alkeelliset rakennukset väsättiin töiden aloittamisen yhteydessä, jolloin kämppäarkkitehtuuri noudatti funktionaalisuuden vaatimuksia ja vanhoja perinteitä. Osaltaan metsätyökämppien arkkitehtuuriin ja asumisolujen parantumiseen vaikutti ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa määriteltiin minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen&Teppo 1970-72, Parpola & Åberg 2009.)

Paikalla käytiin inventoinnin aikana ensimmäisen kerran 5. elokuuta, sillä kohteesta oli Sutigis-havainto. Tällöin dokumentoitiin kuusi rakennuksen pohjaa. Viisi päivää myöhemmin kohteelle tultiin uudestaan, sillä Kuusivaaran leimikon merkannut Sauli Rautio Pellosta kertoi vielä kahdesta rakennuksen pohjasta, joita ei ensimmäisen käynnin yhteydessä oltu huomattu.

Ympäristön kuvaus

Miekojärven ja Alaisen Alposjärven väliin jäävällä kannaksella, Kuusivaaran lounaispuolisessa loivassa alarinteessä, on suon ja kuivan maan rajalla rivissä kahdeksan rakennuksen pohjaa.

Kuusivaaran rinteet ovat erittäin kivikkoiset ja jyrkät. Rakennusten kohdalla alarinne laskee loivasti kosteikolle. Puusto on mäntyvoittoista sekametsää ja tuoretta kangasta. Kohde sijaitsee keskellä leimikkoa, mutta se on rajattu nauhoin hakkuualueen ulkopuolelle.

Kohteen kuvaus

Kuusivaaran lounaispuolisessa alarinteessä olevat rakennukset on rakennettu rinteeseen siten että sisäänkäynnit ovat säännönmukaisesti rakennuksen alareunassa suon suuntaan. Maaston muodot on hyödynnetty näissä korsumaisissa rakennelmissa. Kaikki rakennukset sijaitsevat samalla tasolla alarinteen reunassa. Ne ovat saman suuntaisia ja näyttävät muodostavan rakennuskompleksin, joka on rakennettu suunnilleen yhtäaikaaisesti.

1. Talli ? (7391195, 3379081). Rakennus sijaitsee kämppäkompleksin eteläpäässä. Se on huolellisesti salvottu, mitoiltaan 5 x 4.5 metrinen. Parhaimmillaan hirsikertoja on 4-5 jäljellä. Hirret ovat pääosin kirveellä käsiteltyjä, mutta jonkin verran on myös sahattuja hirssiä. Seinien reunoilla on jäänteitä tukevista kattolaudoista. Missään ei näy nauvoja tai kattohuopaa. Sisäänkäynti rakennukseen on lounaasta, soistuman puolelta. Vastakkaisella koillisseinustalla, koko seinän mitalla, näyttäisi olleen hirsillä tuettu kaukalo. Rakennus on sammaloitunut kauttaaltaan. Sammaltilkkeitä näkyy edelleen hirsien välissä. Ei tulisijaa.

Talli (1) Kuusivaaran kämppäalueen eteläpäässä, vaaran länsirinteen alaosassa. P8050003.

2. Kämpä (7391205, 3379080) on ilmeisesti majoitustila. Se on täysin maatunut, päällä kasvaa sankea turve, mutta seinät erottuvat leveinä valleina muodostaen 5 x 5 metrin suuruisen rakennuksen pohjan. Vallit ovat 20-30 cm maan pintaa ylempinä. Rakennus on syvimmillään noin metrin vallin harjalta laskettuna. Alarinteen puolella olevan oviaukon vieressä on laaja kiveys, 1.3 x 1.3 metriä. Se on todennäköisesti levinnyt alkuperäisestä koostaan, sillä kiviä on valunut seinän ulkopuolelle alarinteeseen. Rakennuksen maatuneisuus saattaa johtua siitä, että tällä kohtaa ylärinne on lievästi kostea ja tasainen.

Kämpä (2). Seinävalleja on vahvistettu punavärillä. P8050012.

3. Talli (7391215, 3379076) sijaitsee jyrkässä alarinteessä. Se on 5 x 5 metrin laajuinen kuoppa, jota ympäröi loiva reunusvalli. Vallin leveys ja korkeus vaihtelee. Kuopan syvyys on noin 1.3 metriä. Ylärinteen puolella on joitakin suuria kiviä. Eteläpuolisella sivustalla on jotakin romahtaneita hirssiä, muuten rakennelma on täysin sammaloitunut. Kosteikon puolinen länsipääty on sileä, eikä minkäänlaisia merkkejä seinärakennelmista ole jäljellä. Jos tällä puolella on ollut seinä, on sen täytynyt olla kokonaan hirsinen. On myös mahdollista, että tällä reunalla ei ole ollut toista seinää lainkaan. Ylärinteen puoleisella seinustalla on noin metrin korkeudella kuopan pohjalta puolen metrin levyinen tasanne, joka on voinut toimia syöttökaukalon alustana.

Tallin (3) jäännökset. P8050016.

4. Kämpä (7391222, 3379072) on ilmeisesti asuinrakennus. Se on erittäin hyvin säilynyt. Rakennus on kohdassa, jossa rinne on loiva. Hirssiä on säilynyt kaikilla neljällä reunalla, eniten kuitenkin pohjoisseinustalla. Täällä hirsikertoja on näkyvillä kolme, puut ovat erittäin tukevia, halkaisijaltaan jopa puolimetrisiä. Tukevia kattolautoja, halkaistua puuta jonka toinen puoli on pyöreä, lepää vasten seinustaa. Rakenteissa ei näy rautanauvoja, ei kattohuopaa, ei lasia. Laaja kiveys sijaitsee rakennuksen länsiseinustalla sisäänkäynnin vieressä. Kiveys on levinnyt myös rakennuksen ulkopuolelle. Sen nykyinen halkaisija on 2.5 metriä. Oviaukon viereisessä seinässä sojottaa romahtaneesta kattolaudasta yksi teollinen rautanauula. Se ei näytä liittyneen millään tavoin rakenteisiin vaan onkin kaikesti myöhempi lisäys.

Hyvin säilynyt kämpä (4). P8050020. Oikealla puolella yksityiskohta seinärakenteista, P8050025.

5. Kämpä (7391250, 3379068) on ilmeisesti asuinrakennus. Se on edellistä hieman jyrkemmässä rinteessä ja on hyvin samantyyppinen kuin mainittu rakennus. Se on kooltaan 5 x 5 metrin suuruinen. Tämänkin rakennuksen seinähirsiä on säilynyt joka seinällä. Rakennus on suunnilleen saman syvyinen kuin edellinenkin. Myös tämän rakennuksen kiuaskiveys sijaitsee ovisuussa alarinteen puolella. Se ei kuitenkaan ole päässyt leviämään vaan sitä kannattelee edelleenkin jyrkevä hirsi. Kiveyksen joukossa on kotipolttaisia tiiliä, kivet ovat selkeästi palaessa halkeilleet. Hirsirakenteita on tässä rakennuksessa säilynyt vähemmän kuin edellisessä. Keskellä rakennusta on yksittäinen kattopuu. Rakennus on pitkälti aluskasvillisuuden peitossa.

Tiiliä uunirakennelmasta kämpässä (5). P8050028.

6. Kämpä (7391263, 3379077) on kooltaan 4 x 5 metrin. Hirsirakenteita on säilynyt kaikilla seinillä. Selvimmin erottuu alarinteen ovisuu, jossa on ainakin kaksi hirsikertaa jäljellä. Rakennuksessa ei ole kiuaskiveystä. Rakennus on noin 70 cm syvä. Rakenteita on jäljellä myös keskellä lattiaa sammaleen alla. Muutenkin rakennus on sammaloitunut. Rakennuksen funktio on epävarma.

Kämpä (6) on pohjoisin rakennusrivistä, jossa on yhteensä kuusi erillistä asuin- tai eläinsuojarakennusta. Näiden pohjoispuolella on vielä kaksi erillistä rakennusta, talli (7) ja kämpä (8), jotka muodostavat omat kokonaisuutensa satakunta metriä erillään muista. P8050039.

7. Talli (7391366, 3379039) sijaitsee satakunta metriä pohjoiseen edellä kuvatusta rakennusryppäästä yhdessä toisen rakennuksen kanssa. Talli on suuri, kooltaan 6 x 4.5 metrinen eikä siinä ole uunikiveystä. Turpeen peitossa olevat seinät kohoavat valleina näkyviin, jonkin verran hirsistä töröttää sammalen alta.

8. Kämpä (7391358, 3379041) on 5 x 5 metrin laajuinen rakennuksen pohja, jossa uunikiveys on sijoitettu hieman poikkeavaan paikkaan. Kivikasa erottuu oviaukon oikeanpuolisella seinällä, keskellä seinää. Tosin rakennus on niin maatunut, että sen alkuperäisestä pohjakaavasta ei oikein saa selvää.

Kohteen rajaus

Kohde on rajattu alueena, jonka sisäpuolelle kaikki rakennuksen pohjat sijoittuvat. Eteläisemmässä ryppäässä on kuusi rakennusta, pohjoisemmassa kaksi.

Tulkinta

Rakennuskanta viittaa lyhyellä aikavälillä tapahtuneeseen intensiiviseen toimintaan alueella. Rakennukset sijoittuvat maastoon siten, että vieretysten ovat aina asuinrakennukseksi ja talliksi tulkitut jäänteet. Tämä viittaa siihen, että jokainen hevuskunta on rakentanut itselleen omat suojat. Kyseessä voi olla leveranssihakkuutyömaa 1800-1900-lukujen taitteesta. Rakennukset voivat olla myös tätä nuorempia, mutta koska ajoitus jää epävarmaksi ja koska kohde on laajahko, hyvin säilynyt kokonaisuus, olisi se syytä rahoittaa kiinteänä muinaisjäännöksenä.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppejä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

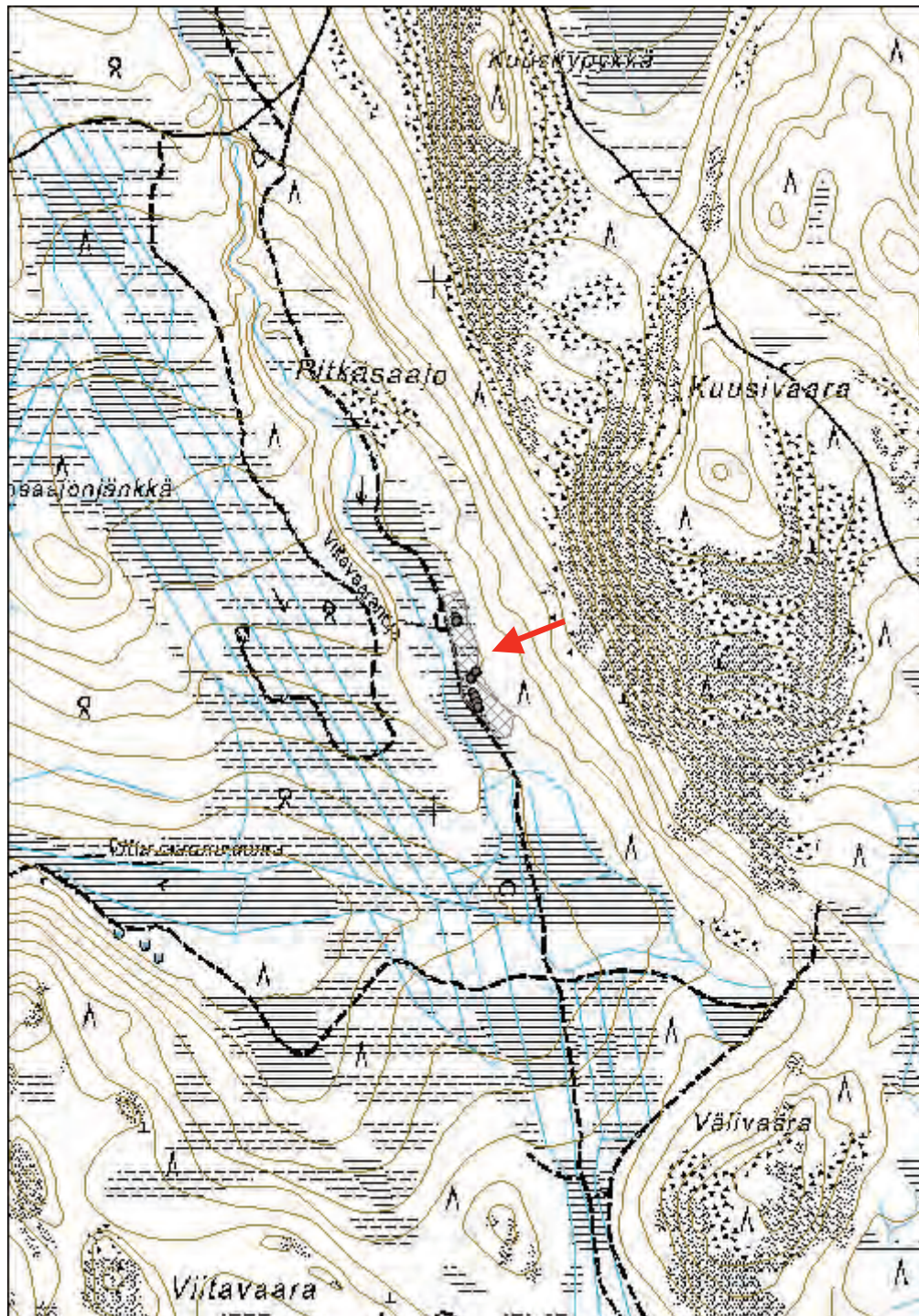
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 5.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä
Kuvaus:

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	1 Hyvä
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7391275, Y 3379061	Mittakaava:	1:10 000

Kylmäjoki 1 tervahauta

MH-tunnus: 139548

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamivuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7419305, Y 3401852	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tervanpoltto on ollut taloudellisesti sangen vaatimatonta Tornionjokilaaksossa, eikä tervahautoja ole metsissä mitenkään runsaasti. Ilmeisesti tervanpolttoa onkin harjoitettu lähinnä kotitarpeeseen. Otollisilla paikoilla tervaa on kuitenkin poltettu. Kylmäjoen tervahauta on voinut olla suurempikin yritys, koska paikalle on rakennettu myös tervasauna sekä laavu yöpymistä varten.

Metsänhoitaja Juha Lindillä oli tietoja useista kohteista alueella, minkä vuoksi Kylmäjoella inventoitiin melkoisen intensiivisesti. Jo tiedossa olleiden kohteiden lisäksi alueelta löytyi lukuisia uusia kulttuuriperintökohteita, joista tervahauta oli yksi.

Ympäristön kuvaus

Rattosjärventien länsipuolella, Juurivaaran pohjoispuolisen kankaan koillisreunalla, on lukuisia kulttuuriperintökohteita. Kankaan reunalla, jyrkän rinteiden päällä, pikkuisen soistuman yläpuolella, on tervahauta. Kangasmaasto on kuivaa ja puolukkavaltaista, puusto lähes yksinomaan mäntyä. Suolle laskeva törmä on jyrkkä, muutamia metrejä korkea. Muutaman sadan metrin päässä törmältä kulkee Kylmäjoki pohjois-etelä -suuntaisena. Tervahaudan kohdalla joki kantaa ilmeisesti Kylmäjoen nimeä.

Kohteen kuvaus

Tervahauta on pienekö, halkaisijaltaan noin kahdeksanmetrinen. Se on rakennettu kuivaan, hiekkaiseen rinteeseen. Reunavallit ovat noin puolitoista metriä leveät ja erityisesti rinteiden alareunassa ne erottuvat 10-30 cm korkuisina valleina. Tervahaudan keskusosassa on viisimetrinen painauma, joka on syvimmillään puoli metriä vallien alapuolella. Tervahaudan länsipuolella alarinteessä on juoksutusura. Se on lähes kymmenen metriä pitkä ja jatkuu kosteikolle saakka. Tervahaudan eteläpuolella, vallin ulkosyrjällä, on pitkän mallinen kaivanto, joka varmaankin on kaivettu palontorjunta syystä.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Pienekö tervahauta lienee peräisin 1800-luvulta, jolloin tervaa vielä yleisesti poltettiin Suomessa. Paikalla tehty työ on vaatinut melkoista panostusta, koska tervahaudan läheisyyteen on rakennettu myös sauna sekä laavu yöpymistä varten.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 25.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

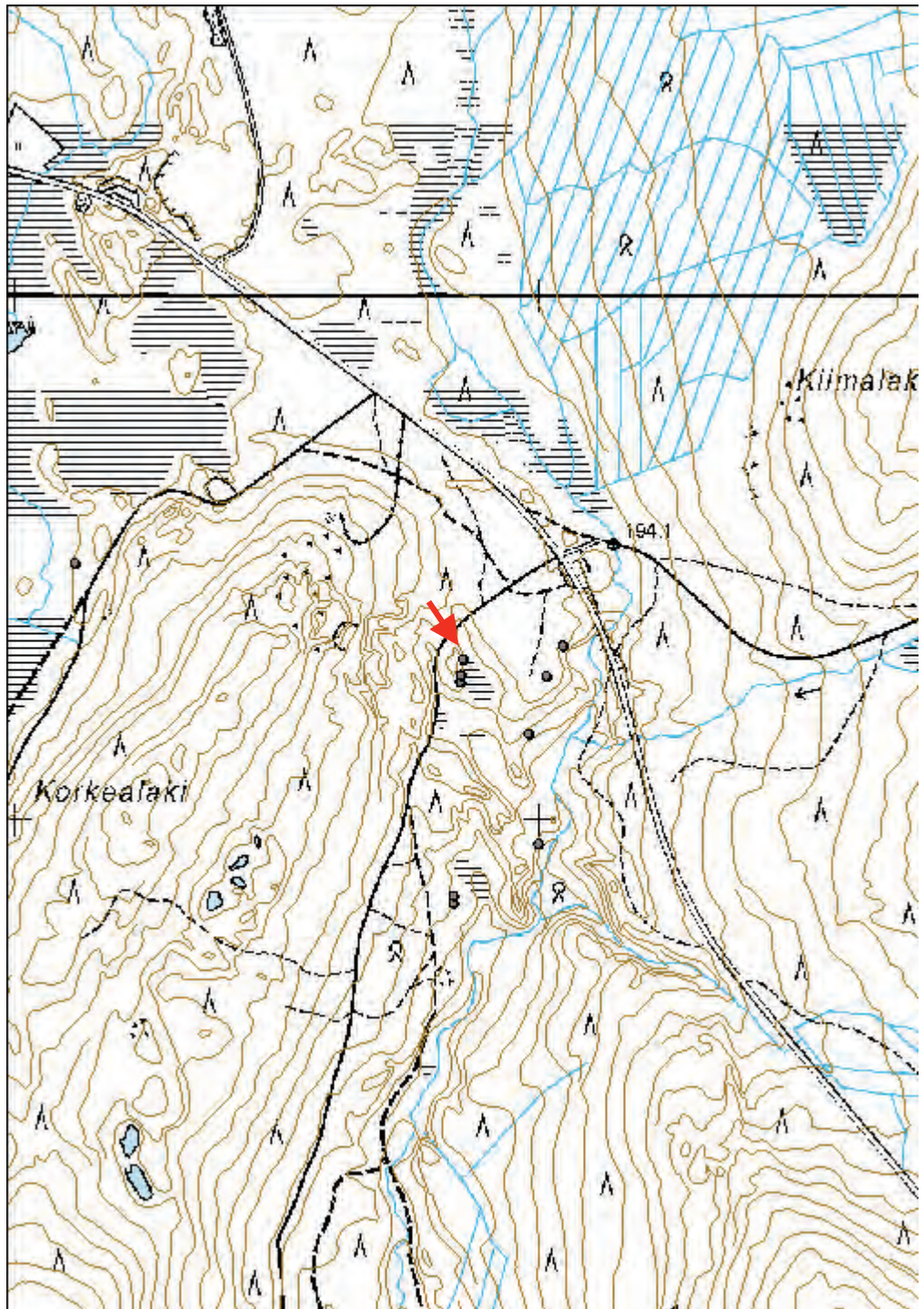
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	1 Hyvä
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Kylmäjoki 1 tervahaudan ulkovallit on merkitty punaisella ympyrällä. Juoksutusura, johon nuoli osoittaa, on tehty luonnollisesti alarinteen ruuntaan. P8250139.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7419305, Y 3401852	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamivuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7419262, Y 3401847	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tervanpoltto on ollut taloudellisesti sängen vaatimatonta Tornionjokilaaksossa, eikä tervahautoja ole metsissä mitenkään runsaasti. Ilmeisesti tervanpolttoa on harjoitettu lähinnä kotitarpeeseen. Otollisilla paikoilla tervaa on kuitenkin poltettu. Kylmäjoen tervahauta on voinut olla suurempikin yritys, koska paikalle on rakennettu myös tervasauna sekä laavu yöpymistä varten.

Metsänhoitaja Juha Lindillä oli tietoja useista kohteista alueella, minkä vuoksi Kylmäjoella inventoitiin melkoisen intensiivisesti. Jo tiedossa olleiden kohteiden lisäksi alueelta löytyi lukuisia uusia kulttuuriperintökohteita, joista tervasauna oli yksi.

Ympäristön kuvaus

Rattosjärventien länsipuolella, Juurivaaran pohjoispuolisen kankaan koillisreunalla, on lukuisia kulttuuriperintökohteita. Kankaan reunalla, jyrkän rinteiden päällä ja pikkuisen soistuman yläpuolella on tervahauta. Tästä nelisenkymmentä metriä etelään, loivemmassa rinteiden kohdassa on sauna, joka on todennäköisesti liittynyt tervanpoltoon.

Kangasmaasto on kuivaa ja puolukkavaltaista. Dokumentointihetkellä (25. elokuuta) koko alue kasvoi valtavasti kangasrouskuja. Puusto kankaalla on lähes yksinomaan mäntyä. Suolle laskeva törmä on jyrkkä ja selvärajainen. Muutaman sadan metrin päässä kulkee Kylmäjoki pohjois-etelä -suuntaisena. Tervahaudan ja saunan kohdalla joki kantaa ilmeisesti Kylmäjoen nimeä.

Kohteen kuvaus

Saunarakennus on sijainnut 40 metriä etelään tervahaudalta, minkä takia lienee mahdollista ajatella, että tervanpolttajat ovat saunan rakentaneet.

Sauna on ollut pieni, kooltaan 2 x 2 metrinen. Se on ollut osittain maahan kaivettu, sillä jäänteiden pohja on edelleen reilut puoli metriä maan pinnan alapuolella. Maasto juuri tällä kohdalla on tasainen. Seiniä näyttää tuetun maakerroksilla. Seinien kohdalla erottuu edelleenkin lahoavia hirsiiä. Erityisesti tämä on nähtävillä pohjois- ja eteläseinustoilla, joita vasten lepää myös kattolaudoitusta. Laudat ovat halkaistuja. Ovisuun tukihirsi lepää lautojen vieressä. Hirteen on sahattu oviaukon yläosa. Oviaukko on sijainnut kosteikon puoleisella alareunalla. Nauvoja tai muuta modernia rakennusmateriaalia ei ole näkösällä.

Merkittävin rakenteellinen yksityiskohta on kiuaskiveys rakennuksen kaakkoisnurkassa. Se on suhteellisen hyvin säilynyt ja luonnonkivistä ladottu. Siinä on selvä tulipesä rakennuksen sisäpuolella. Iso kivi on asetettu pienempien varaan tulipesän yläreunaksi. Pesä kokonaisuudessaan näyttää säilyneen lähes alkuperäisenä. Suurin osa tulipesän päällyskivistä on valunut rakennuksen ulkopuolelle. Tosin kiveys on alun pitäenkin tulipesää lukuun ottamatta sijainnut rakennuksen ulkopuolella.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä, hieman yli 40 metriä etelään tervahaudalta.

Tulkinta

Tervasaunan läheisyydessä oleva pienehkö tervahauta lienee peräisin 1800-luvulta, jolloin tervaa vielä yleisesti poltettiin Suomessa. Paikalla tehty työ on vaatinut melkoista panostusta, koska tervahaudan läheisyyteen on rakennettu myös sauna sekä laavu yöpymistä varten.

Tervahauta, sauna sekä laavu muodostavat selkeän toiminnallisen kokonaisuuden, joka olisi ehkä suojeltava kiinteänä muinaisjäännettönsä.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 25.8.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 1 Hyvä

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 3 Esitys mj-luokka II

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

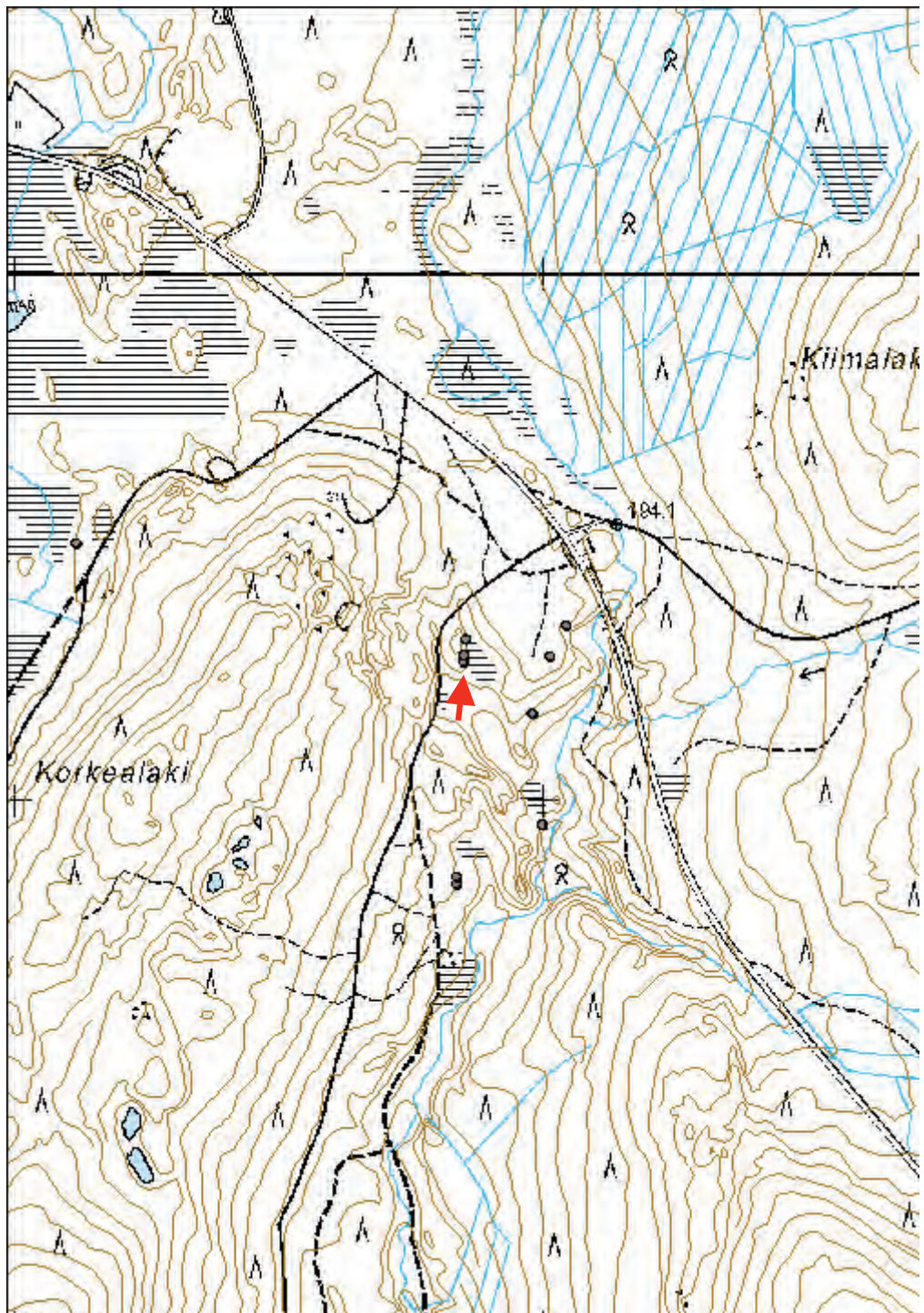
**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

*Hyvin säilynyt tervasauna Kylmäjoen tervahaudan vieressä. Kiuaskiveys on pitkälti paikoil-
laan, jopa pesän sija erottuu. P8250130.*

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7419262, Y 3401847	Mittakaava:	1:10 000

Pitkäniemi 1 pyyntikuoppia

MH-tunnus: 139575

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7199 Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:	5		

Koordinaattiselitys:	alueen laskennallinen keskikoordinaatti	Geometria tuotettu:	6 Digitointi, mittakaava $\geq 1:10000$
Koordinaatit:	X 7417103, Y 3407123	Löydöt:	-

Taustatiedot

Kohde on kiinteä muinaisjäännös (854010056), josta muinaisjäännösrekisteri kertoo lakonisesti seuraavaa: "Rattosjärven itärannalla, Vinsat-vaaran länsirinteessä on mäntykankaalla 5 pyyntikuoppaa ja miiluhauta." Kohde on viety rekisteriin Markku Korteniemen inventointitietojen (1984) perusteella.

Ympäristön kuvaus

Rattosjärven itärannalla, Pitkäniemen kohdalla, on Vinsatvaaran alarinteessä hiekkainen kangas. Kangas laskee loivasti kohti Pitkäniemeä muodostaen terasseja, joilla on pyyntikuoppia sekä lukuisia muita epämääräisiä kaivantoja. Puusto kankaalla on mäntyvaltaista, aluskasvillisuus pääasiassa puolukkaa ja kangasrouskuja. Matkaa Rattosjärven rantaan on hieman toistasataa metriä. Maantie kulkee lähes välittömästi pyyntikuoppien itäpuolella. Rattosjärven rannan ja kankaan erottaa toisistaan hiekkatie, joka johtaa rantaan Niemelän tilalle.

Kohteen kuvaus

Muinaisjäännösrekisterin mukaan Pitkäniemeen laskevien rantaterassien kohdalla olisi viisi pyyntikuoppaa. Kohde on merkitty myös peruskartalle. Sijainti olisi pyyntikuopille mitä sopivin, sillä paikalla on hiekkainen laskeva kangas. Alueella on runsaasti erilaisia kuoppia ja kaivantoja, joista ainakin osa lienee soranoton testikuoppia. Kuopat ovat peitteisiä, joten aivan tuoreita ne eivät ole. Tässä kuvatut kuopat saattavat liittyä muuhunkin toimintaan kuin pyyntiin. Pyyntikuopat ovat hyvin epämääräisiä.

Kuoppa 1: 7417128, 3407134. Kuoppa on laskevassa rinteessä. Se on soikean muotoinen ja 3 x 2 metrinen. Kuopan alareunalla on puolitoista metriä leveä valli, joka on noin 30 cm korkea. Itse kuoppa on noin puolitoista metriä syvä, sammalen peittämä ja epämääräinen.

Kuoppa 2: 7417127, 3407106. Kuoppa on loiva, pyöreä kuoppa. Se on sangen epämääräinen. Kuopan halkaisija on kolme metriä, syvyys parikymmentä senttiä. Kuoppa on alarinteessä.

Kuoppa 3: 7417078, 3407099. Laakea kuoppa sijaitsee tasanteella. Se on halkaisijaltaan 3.5 metriä ja syvyydeltään 40 cm. Siinä ei erotu selviä reunavalleja.

Kuoppa 4: 7417067, 3407106. Terassin reunalla on soikea, kolme metriä pitkä ja puolitoista metriä leveä kuoppa, jossa on epämääräistä vallia laskevan rinteeseen puolella. Kuopan syvyys on 40 cm.

Kuoppa 5: 7417069, 3407119. Kymmenkunta metriä edelliseltä kuopalta itään on epämääräinen loiva painanne. Sen halkaisija on 2.5 metriä, syvyys 20cm. Kuopan länsireunalla on ehkä loivaa vallia. Kuoppa sijaitsee tasanteella, parikymmentä metriä maantiestä.

Epämääräinen pyyntikuoppa (1) Pitkässäniemessä. P8260169.

Kohteen rajaus

Kohde on rajattu alueena, kohteen koordinaattipiste on alueen laskennallinen keskikoordinaatti.

Tulkinta

Pyyntikuoppajärjestelmä on erittäin epämääräinen, eikä ole täyttä varmuutta siitä, ovatko kuopat yleensäkin pyyntikuoppia. Alueen topografia toki viittaa siihen, mutta itse kuopat ovat hyvin epämääräisiä ja voivat olla muitakin kaivantoja.

Tarkastukset

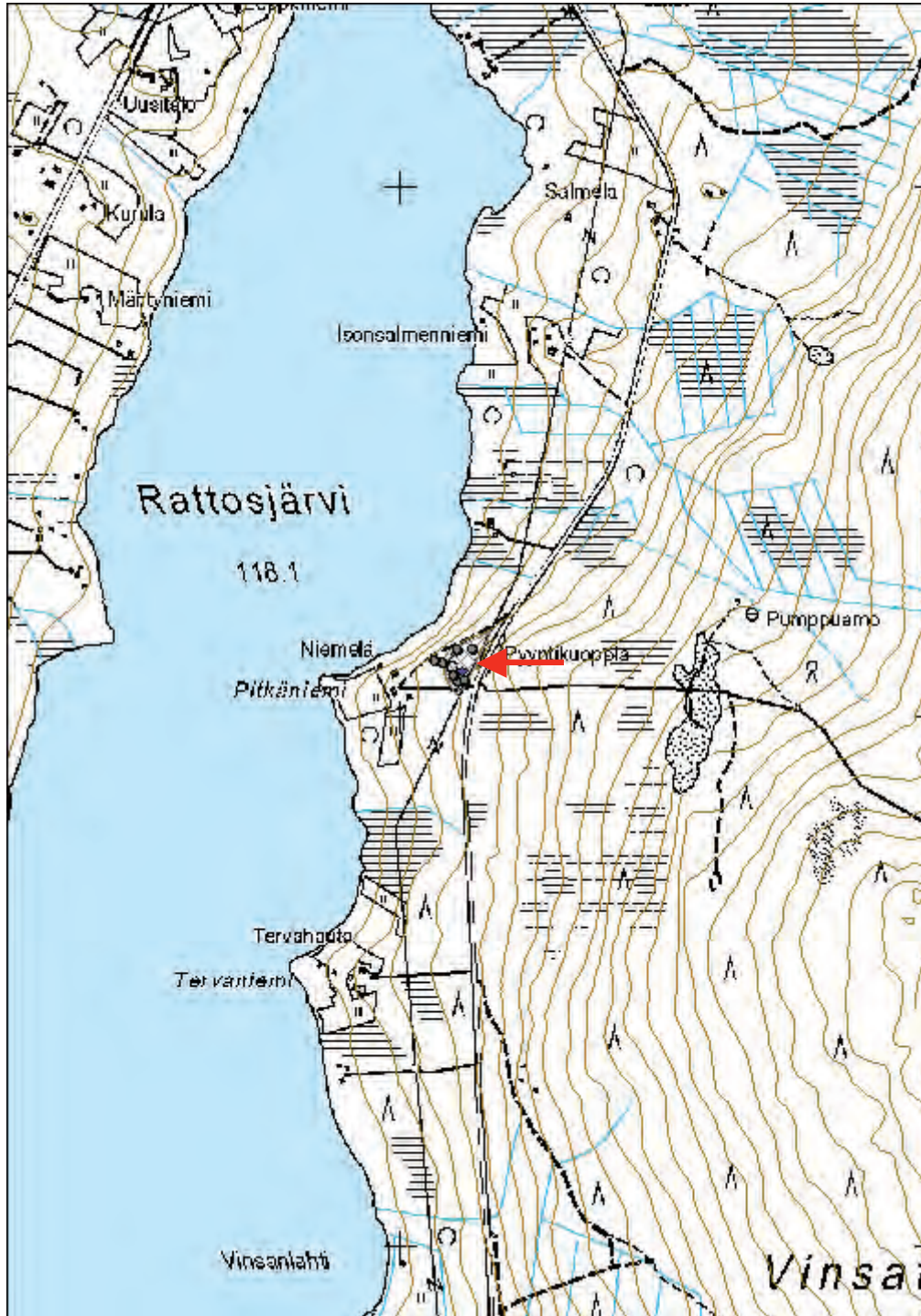
Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 26.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	2 Muinaisjäännösrekisteri II

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7417103, Y 3407123	Mittakaava:	1:10 000

Kylmäjoki 6 hiilimiilu

MH-tunnus: 139605

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7419273, Y 3402011	Löydöt:	-

Taustatiedot

Hiilen poltto oli yleinen sivuelinkeino satojen vuosien ajan aina 1900-luvulle. Hiiltä tarvittiin runsaasti muun muassa raudanvalmistuksessa. Ruukit tarvitsivat hiiltä käyttöönsä ja siksi hiilenpoltto onkin ollut sangen yleistä Tornionjokilaaksossa.

Niukkanen kuvaa eri miilutyyppejä seuraavalla tavalla:

"Poltto tapahtui miiluissa, jotka rakennettiin yleensä kuiviin kangasmetsiin. Kaikkia puulaatuja voitiin käyttää. Ns. lamamiilun pohjaksi kaivettiin kuoppa, jonka pohjalle miilupuut ladottiin keoksi. Yleisin tyyppi oli 1600-luvulla käyttöön tullut pystymiilu, jonka pohjaksi ei kaivettu kuoppaa vaan keskelle pystytettiin puupaalu, jota vasten keoksi ladotut, jopa kolmimetriset miilupuut nojasivat. Miilun sivuille maan rajaan tehtiin laudoista neljä ilmatorvea. Valmiiksi ladottu miilu peitettiin sammal- ja havukerroksella, minkä jälkeen miilu katettiin mullalla, hiekalla tai turpeella. Miilun sytytettiin päältä ja päällysaikko tukittiin turpeella. Miilun palaminen kesti viidestä vuorokaudesta useisiin viikkoihin rakennelman koosta riippuen. Riittävästi palanut miilu tukahdutettiin turpeella. Jäähtynyt hauta avattiin ja hiilet lapioitettiin tilapäisiin suojiin tai vietiin suoraan käyttökohteeseen. Pohjan tyhjennyttyä saatettiin latoa uusi miilu. Samaa miilunpohjaa voitiin käyttää vuosikautia. Koska miiluja poltettiin pitkään, rakennettiin miilun lähetyville tarvittaessa asumuksia; kesäksi havu-majoja ja talveksi miilusaunoja." (Niukkanen 2009:42.)

Ympäristön kuvaus

Rattosjärven tien länsipuolella, Juurivaaran pohjoispuolisen kankaan koillisreunalla, on lukuisia kulttuuriperintökohteita. Kangasmaasto on kuivaa ja puolukkaltaista. Dokumentointihetkellä (elokuun lopussa) koko alue kasvoi valtavasti kangasrouskuja. Puusto kankaalla on lähes yksinomaan mäntyä. Suolle laskeva törmä on jyrkkä ja selvärajainen. Muutaman sadan metrin päässä kulkee Kylmäjoki (Kylmäoja) pohjois-etelä -suuntaisena.

Kohteen kuvaus

Tasaisen kankaan reunassa on metrin korkea, säännöllisen muotoinen maakasa. Sen reunat ovat jyrkät ja selväpiirteiset. Kooltaan kumpumainen kasa on 6 x 5 metriä. Kauttaaltaan kasan ulkoreunalle on kaivettu matala oja. Se on pääosin sammaloitunut kuten myöskin itse maakasa. Aluskasvillisuus ympäristössä on muutoin niukkaa.

Maakasan päällä kasvaa lähes 20 metriä korkeita mäntyjä, eikä puusto siten poikkea ympäristöstä. Kasan ulkosyrjällä, pohjoisreunalla, on muutama osin hiiltynyt hirsi, jotka liittyvät rakenteeseen. Kairauksessa maakasa paljastui erittäin hiiliseksi, mistä syystä sitä arvellaan tyhjentämättömäksi hiilimiiluksi.

Kylmäjoki 6 hiilimiilu. Hiilikasa on selvärajaan, kairanäyte täynnä hiiltä. P8260192.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Kohde on hiilimiilu, jollaiset ovat yli sata vuotiaina kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Lisätietoja

Niukkanen Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

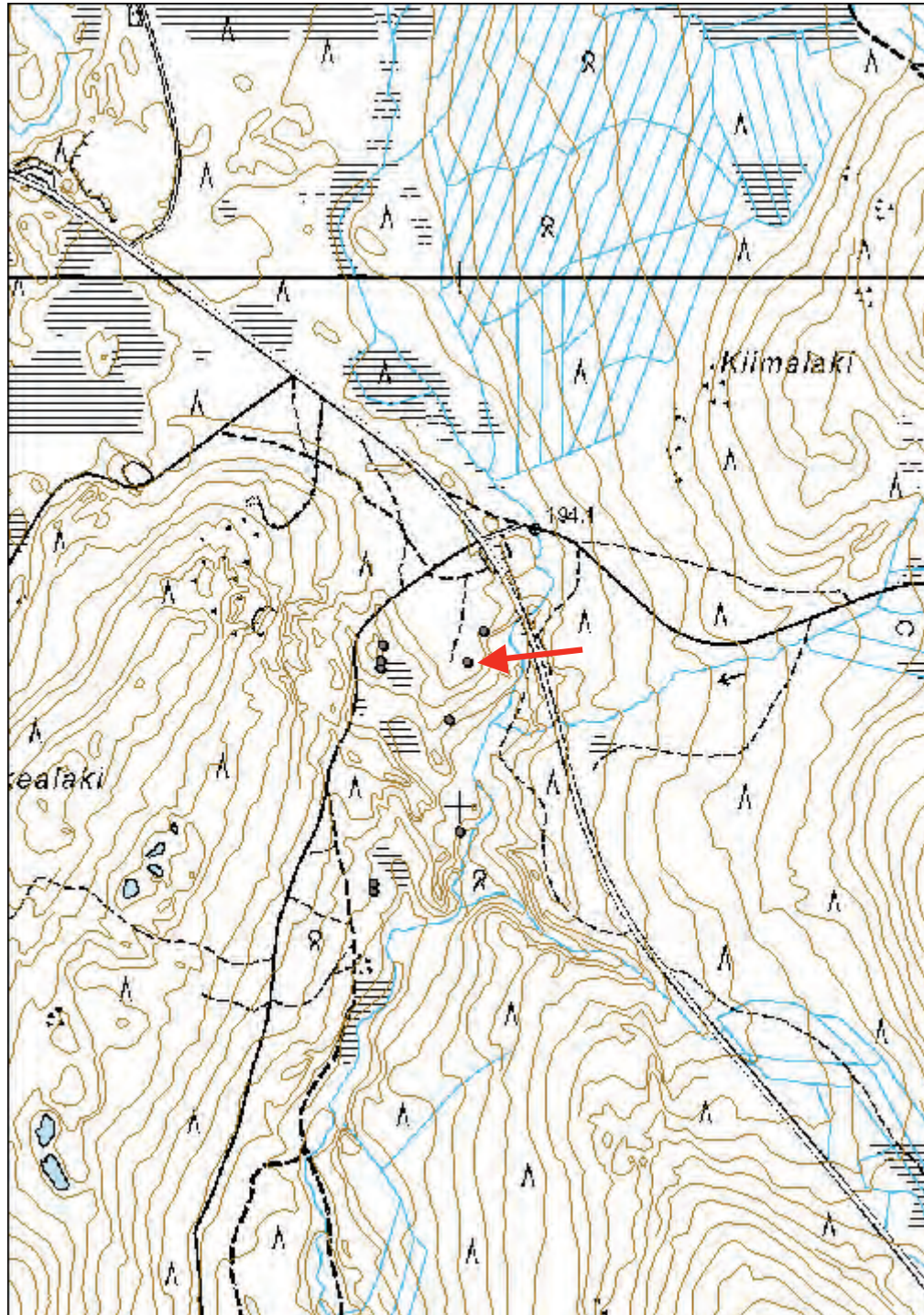
Tarkastukset

Tila: 2 Suunniteltu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 31.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	1 Hyvä
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojele:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7419273, Y 3402011	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7418855, Y 3401834	Löydöt:	-

Taustatiedot

Hiilen poltto oli yleinen sivuelinkeino satojen vuosien ajan aina 1900-luvulle. Hiiltä tarvittiin runsaasti muun muassa raudanvalmistuksessa. Ruukit tarvitsivat hiiltä käyttöönsä ja siksipä hiilenpoltto onkin ollut sangen yleistä Tornionjokilaaksossa.

Niukkanen kuvaa eri miilutyyppejä seuraavalla tavalla:

"Poltto tapahtui miiluissa, jotka rakennettiin yleensä kuiviin kangasmetsiin. Kaikkia puulaatujia voitiin käyttää. Ns. lamamiilun pohjaksi kaivettiin kuoppa, jonka pohjalle miilupuut ladottiin keoksi. Yleisin tyyppi oli 1600-luvulla käyttöön tullut pystymiilu, jonka pohjaksi ei kaivettu kuoppaa vaan keskelle pystytettiin puupaalu, jota vasten keoksi ladotut, jopa kolmimetriset miilupuut nojasivat. Miilun sivuille maan rajaan tehtiin laudoista neljä ilmatorvea. Valmiiksi ladottu miilu peitettiin sammal- ja havukerroksella, minkä jälkeen miilu katettiin mullalla, hiekalla tai turpeella. Miilun sytytettiin päältä ja päällysaikko tukittiin turpeella. Miilun palaminen kesti viidestä vuorokaudesta useisiin viikkoihin rakennelman koosta riippuen. Riittävästi palanut miilu tukahdutettiin turpeella. Jäähtynyt hauta avattiin ja hiilet lapioitiin tilapäisiin suojiin tai vietiin suoraan käyttökohteeseen. Pohjan tyhjennyttyä saatettiin latoa uusi miilu. Samaa miilunpohjaa voitiin käyttää vuosikausia. Koska miiluja poltettiin pitkään, rakennettiin miilun lähetyville tarvittaessa asumuksia; kesäksi havu-majoja ja talveksi miilusaunoja." (Niukkanen 2009:42.)

Ympäristön kuvaus

Rattosjärven tien länsipuolella, Juurivaaran pohjoispuolisen kankaan koillisreunalla, on lukuisia kulttuuriperintökohteita. Kangasmaasto on kuivaa ja puolukkavaltaista. Dokumentointihetkellä (elokuun lopussa) koko alue kasvoi valtavasti kangasrouskuja. Puusto kankaalla on lähes yksinomaan mäntyä. Suolle laskeva törmä on jyrkkä ja selvärajainen. Muutaman sadan metrin päässä kulkee Kylmäjoki (Kylmäoja) pohjois-etelä -suuntaisena.

Kohteen kuvaus

Hiilimiilu on neliön muotoinen ja kooltaan 7 x 7 metrinen kohouma, jota reunustaa kauttaaltaan matala oja. Koko komeus on tyystin aluskasvillisuuden peitossa. Kasa kohoaa vain parikymmentä senttiä ympäröivää maan pintaa korkeammalle ja se erottuisi tuskin ollenkaan ilman oja, jotka ovat niin ikään parikymmentä senttiä syvät ja reilun metrin levyiset.

Maakumpareen keskus ei ole tasainen vaan sen eteläreunalla on pieni kuopanne. Maakumpare on täynnä hiiltä ja sitä voi pitää hiilimiiluna. Muotonsa ja rakenteensa puolesta se muistuttaa Kylmäjoki 6 -miilua. Miilun päällä kasvava puusto on täysi-ikäistä männikköä aivan kuten muuallakin ympäristössä.

<i>Kohteen rajaus</i>
Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.
<i>Tulkinta</i>
Kohde on hiilimiilu, jollaiset ovat yli satavuotiaina kiinteitä muinaisjäännöksiä.
<i>Lisätietoja</i>
Niukkanen Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

<i>Tarkastukset</i>
Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011 Tarkastuspvm: 31.8.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

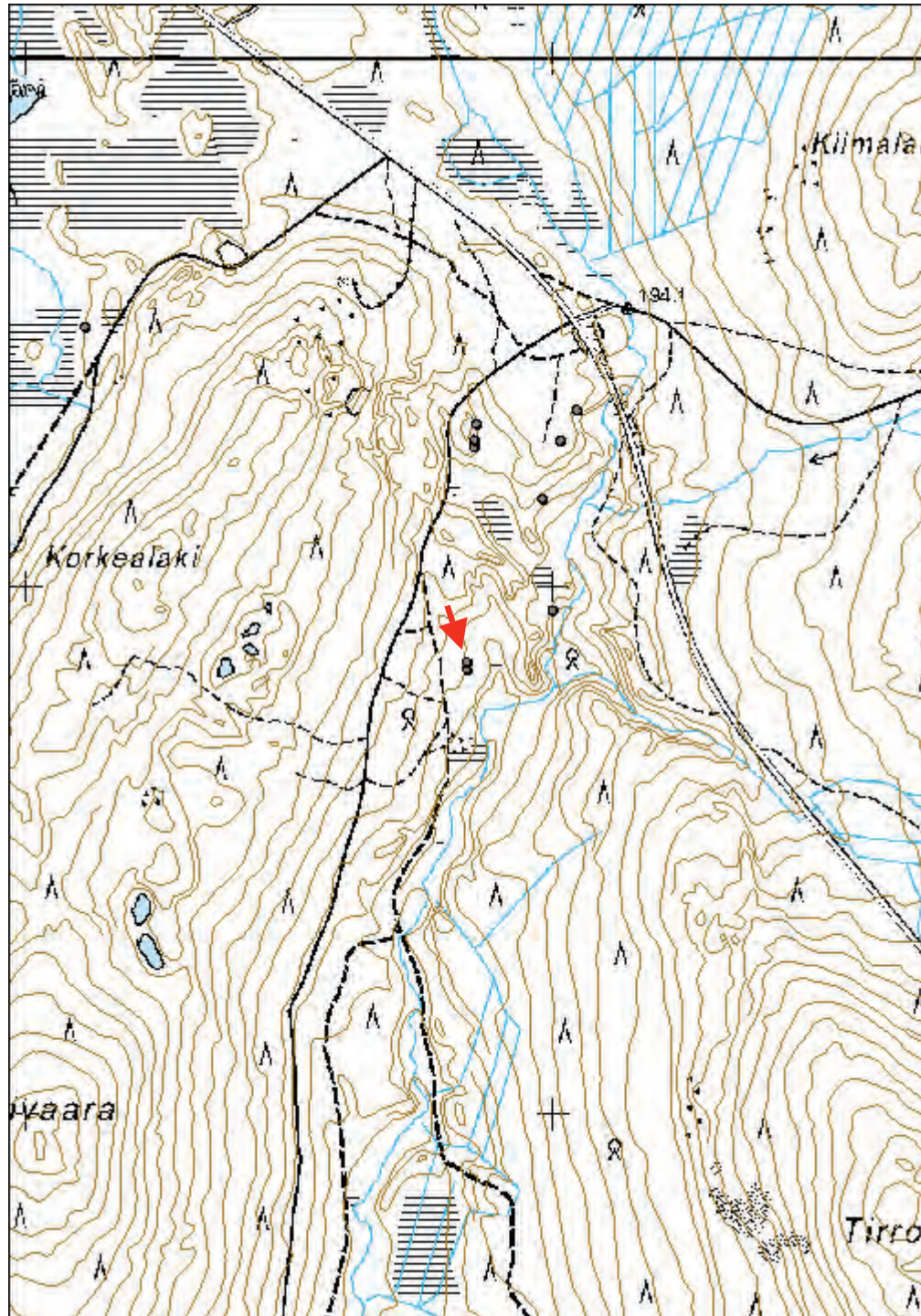
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	3 Esitys mj-luokka II	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojaelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojaelu:	0 Ei määritelty
---------------------------------------	-----------------

Kylmäjoella on useita hiilimiiluja, joista tämä (8) oli eteläisimpiä. Välittömästi miilun eteläpuolella oli nimittäin toinen, lähes identtinen hiilimiilu (9). P8310078.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7418855, Y 3401834	Mittakaava:	1:10 000

Kylmäjoki 9 hiilimiilu

MH-tunnus: 139615

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7418841, Y 3401834	Löydöt:	-

Taustatiedot

Hiilen poltto oli yleinen sivuelinkeino satojen vuosien ajan aina 1900-luvulle. Hiiltä tarvittiin runsaasti muun muassa raudanvalmistuksessa. Ruukit tarvitsivat hiiltä käyttöönsä ja siksipä hiilenpoltto onkin ollut sangen yleistä Tornionjokilaaksossa.

Niukkanen kuvaa eri miilutyyppejä seuraavalla tavalla:

"Poltto tapahtui miiluissa, jotka rakennettiin yleensä kuiviin kangasmetsiin. Kaikkia puulaatuja voitiin käyttää. Ns. lamamiilun pohjaksi kaivettiin kuoppa, jonka pohjalle miilupuut ladottiin keoksi. Yleisin tyyppi oli 1600-luvulla käyttöön tullut pystymiilu, jonka pohjaksi ei kaivettu kuoppaa vaan keskelle pystytettiin puupaalu, jota vasten keoksi ladotut, jopa kolmimetriset miilupuut nojasivat. Miilun sivuille maan rajaan tehtiin laudoista neljä ilmatorvea. Valmiiksi ladottu miilu peitettiin sammal- ja havukerroksella, minkä jälkeen miilu katettiin mullalla, hiekalla tai turpeella. Miilun sytytettiin päältä ja päällysauskuukokkiin turpeella. Miilun palaminen kesti viidestä vuorokaudesta useisiin viikkoihin rakennelman koosta riippuen. Riittävästi palanut miilu tukahdutettiin turpeella. Jäähtynyt hauta avattiin ja hiilet lapioidiin tilapäisiin suojiin tai vietiin suoraan käyttökohteeseen. Pohjan tyhjennyttyä saatettiin latoa uusi miilu. Samaa miilunpohjaa voitiin käyttää vuosikausia. Koska miiluja poltettiin pitkään, rakennettiin miilun lähetyville tarvittaessa asumuksia; kesäksi havu-majoja ja talveksi miilusaunoja." (Niukkanen 2009:42.)

Ympäristön kuvaus

Rattosjärven tien länsipuolella, Juurivaaran pohjoispuolisen kankaan koillisreunalla, on lukuisia kulttuuriperintökohteita. Kangasmaasto on kuivaa ja puolukkavaltaista. Dokumentointihetkellä (elokuun lopussa) koko alue kasvoi valtavasti kangasrouskuja. Puusto kankaalla on lähes yksinomaan mäntyä. Suolle laskeva törmä on jyrkkä ja selvärajainen. Muutaman sadan metrin päässä kulkee Kylmäjoki (Kylmäoja) pohjois-etelä -suuntaisena.

Kohteen kuvaus

Vajaa 15 metriä Kylmäoja 8 -hiilimiilulta alarinteeseen on toinen, lähes identtinen miilu. Se on hieman epämääräisen neliön muotoinen, kooltaan 6 x 7 metriä laaja miilu. Se on rakennettu rinteeseen siten, että sen itäreunan valli on huomattavasti korkeampi länsipuolen reunaa. Tätäkin miilua ympäröi kapea oja kauttaaltaan. Oja on parikymmentä senttiä syvä. Miilun itäreuna on 1.3 metriä korkea, länsireuna vain 20 - 30 cm. Miilun keskellä on selvä, halkaisijaltaan parimetrinen kuoppa, ja miilun maannos on täynnä hiiliä.

Koko miilun alue on sammalen peitossa. Puusto on samaa täysi-ikäistä männikköä kuin ympäristössäänkin. Jonkin verran rakenteen hahmottamista häiritsee alueelle jätetty hakkuujäte. Miilun reunalla on pieni tuulenskaato, jossa on isoja hiilen kappaleita.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Kohde on hiilimiilu, jollaiset ovat yli sata vuotiaina kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Lisätietoja

Niukkanen Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 31.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 2 Keskinertainen

Arvotus:

3 Esitys mj-luokka II

Olotila: 2 Ei käytössä

**Kohteen
suojaelu:** 0 Ei määritelty

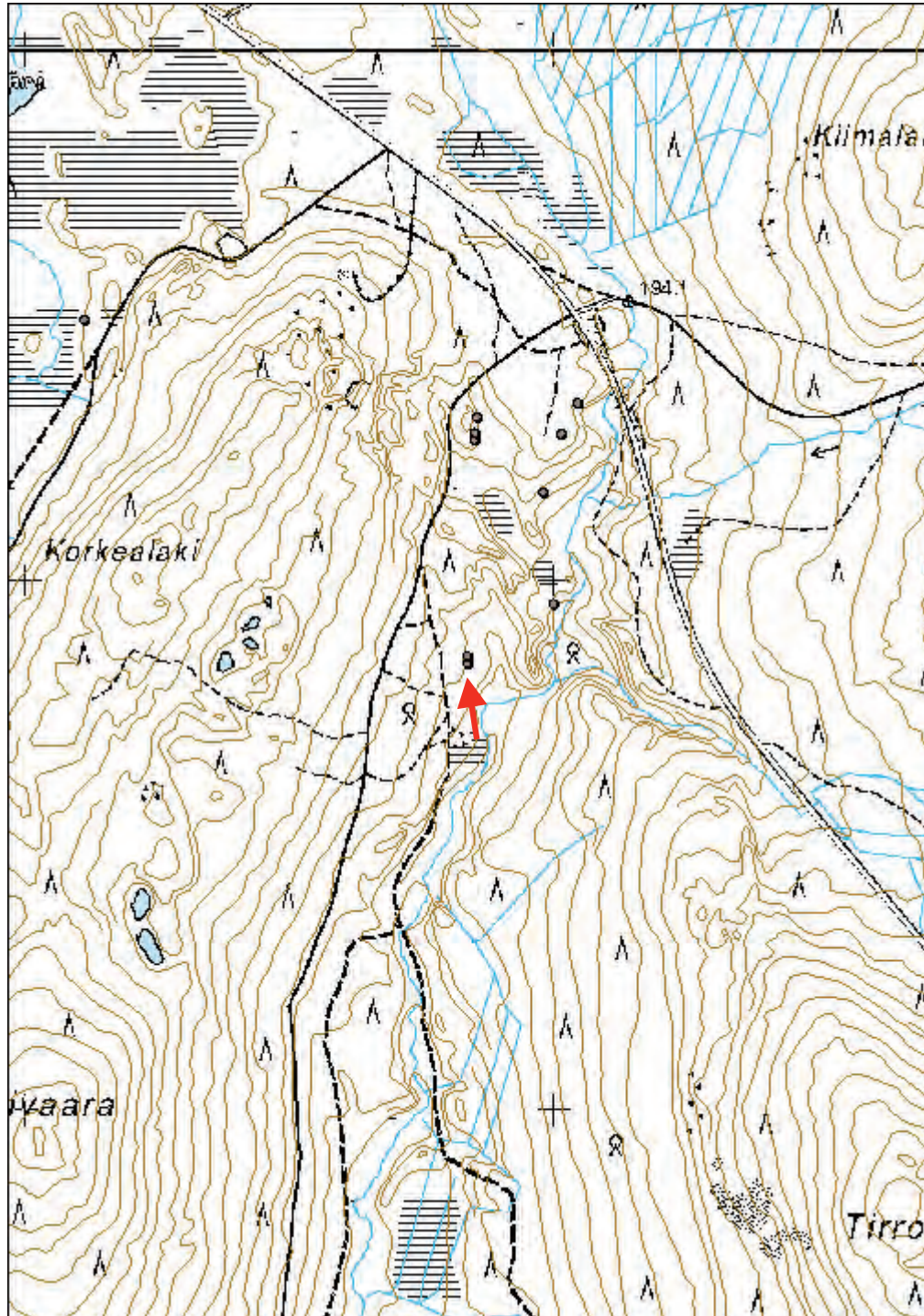
**Ympäristön
suojaelu:**

0 Ei määritelty

Hiilimiilu (9) Kylmäjoella kuivassa kangasrinteessä. Tuulekaadossa on nähtävillä runsaasti hiilenpalasia. P8310080.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7418841, Y 3401834	Mittakaava:	1:10 000

5.2 Rakennusperintö

Näätävaaran metsätyökämpän pihapiiriä. P6210179.

Näätävaara metsätyökämpä	MH-tunnus: 137508
---------------------------------	--------------------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7387463, Y 3402550	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätoita oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, mutta valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Ympäristön kuvaus

Näätävaaran itärinteen alapuolella, soistuman reunalla on noin puolen hehtaarin suuruinen kämppäalue. Se on aukko, jossa kasvaa koivuja ja pihanurmea. Kämpän päärakennus on edelleen pystyssä, samoin useita muita rakennuksia pihapiirin reunoilla.

Alueen itäpuolella on kostea sekametsää, joka muuttuu suoksi idemmäs mentäessä. Kämpän pihapiirin länsipuolella Näätävaaran rinne kohoaa jyrkästi satakunta metriä vaaran laelle. Näätävaaraan vievältä tieltä kämpälle on autotie.

Kohteen kuvaus

Kämpän pihapiirissä on kämppä rakennuksen lisäksi vanha saunan paikka, uudempi jalasmökkisauna, ulko-wc, vajoja ja varastosuojia yhteensä viisi erillistä rakennusta.

Kämppä rakennus (7387463, 3402550) on ulkomitoiltaan 13x11 metriä. Siinä on kolme erillistä sisäänkäyntiä porstuoineen. Yksi sisäänkäynneistä on makuutiloihin, toinen keittiöpäättyyn ja kolmas ns. terävään päähän. Terävän pään lattialta löytyi leviteltynä tilinpitokirjoja niin työtunneista kuin muustakin töihin liittyvästä kirjanpidosta. Viimeiset merkinnät olivat 1970-luvulta. Sisätilat oli jaettu kuuteen erisuuruiseen huoneeseen, joita olivat keittiön lisäksi jo mainittu konttorihuone sekä neljä makuuhuonetta. Runsaasti kalusteita oli jäänyt paikalle mätänemään, metsäneläimet olivat levitelleet vuodevaatteita ja verhojakin pitkin lattioita. Keittiönkaapit olivat myös edelleen paikoillaan, samoin rautainen hella. Kämpän rakenteet ovat hirttä, pinnoitteet levyä ja lautta.

Vanha sauna (7387505, 3402554) on hajotettu, jäljellä on rautainen kiuas, tiiltä ja laastia. Saunan paikka erottuu lähinnä kumpareena. Alkuperäinen koko lienee noin 5x4 metriä.

Uudempi sauna on ollut jalasmökkityyppiä (7387480, 3402567). Se on lautarakenteinen parakki, jossa on huopakatto. Rakennuksen koko on ollut 5x2.7 metriä. Jäljellä ovat niin lauteet, sisäseinäpaneelit kuin kiuas ja lämminvesipatakin. Sauna oli edelleen lähes käyttökunnossa.

Näätävaaran kämpän keittiö elämänluokkuineen. P6210172.

Taulu keittiön seinällä. P6210167.

Ulkovessa (7387516, 3402549) on 1.6x3.6 metriä. Se on lautarakenteinen ja viistokattoinen. Kattomateriaalina on huopa. Siinä on erikseen naisten ja miesten puolet.

Varastorakennus, 4x1.6 metriä, on lautarakenteinen, avonainen kyhäelmä, joka vaikuttaa lähinnä varastosuojalta. Tässäkin virityksessä on huopakate.

Pisteessä 7387508, 3402560 on romahtaneen rakennuksen jäänteet. Se on ollut lautainen, 4.5x5 metriä suuri, ja huopakattoinen. Seuraava varastorakennus on pisteessä 7387499, 3402574. Sekin on tehty ladoista ja siinä on huopakatto. Noin kolmenkymmenen metrin päässä tästä on pieni varastosuoja (7387469, 3402570). Se on 1.5x3.4 metriä, avonainen ja oveton. Pisteessä 7387458, 3402562 on vaja, joka on tehty kovalevystä. Rakennelma on kevyt ja siinä on huopakatto. Rakennuksen sisällä on sirkkeli, lumikola ja muuta rekvisiittaa, ulkopuolella öljytynnyreitä.

Kohteen rajaus

Kohde on noin hehtaarin alueella, koordinaattipiste on päärakennuksesta alueen lounaispäästä. Kohteen rakennusten koordinaatit on otettu pääasiassa käsi-gps:llä eikä maastotietokoneella, jonka gps toimi hyvin epäluotettavasti pysähdellen kaiken aikaa.

Tulkinta

Suurin osa rakennuksista on kaiketi rakennettu 1950-60 -luvulla, sauna on muita rakennuksia nuorempi. Viimeiset merkinnät 1970-luvulta.

Lisätietoja

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 22.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	1 Hyvä
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

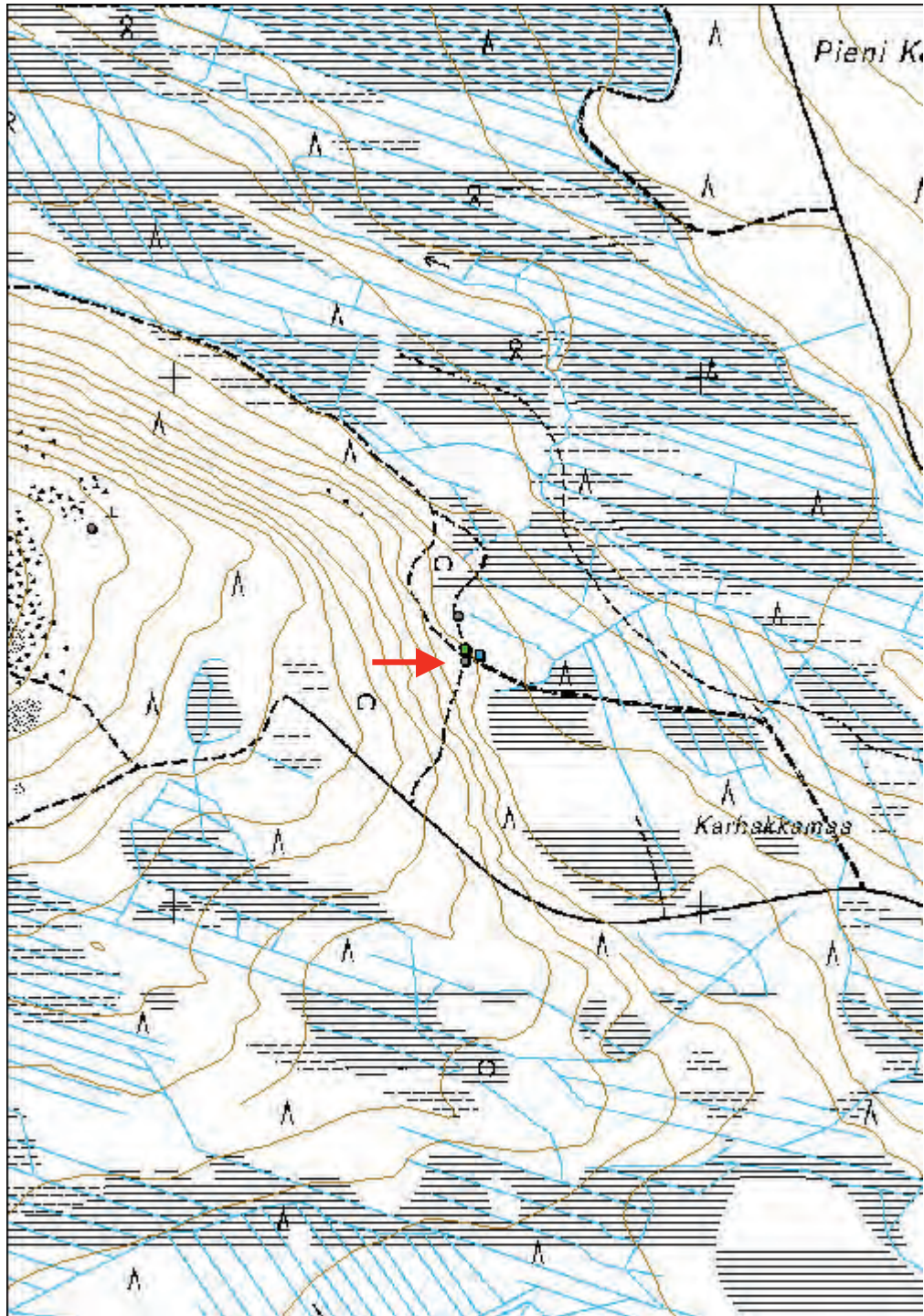

Yllä: Näätävaaran päärakennus nykyasussaan. P6210175.

Alla: Parakkisauna on korvannut vanhemman saunarakennuksen jossain vaiheessa 1960-luvun aikana. Tämä sauna on edelleen hyvässä kunnossa ja ainoastaan siivousta vailla valmis lämmitettäväksi. P6220149.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7387463, Y 3402550	Mittakaava:	1:10 000

5.3. Kulttuuriperintökohteet

Tiskilahti niitty lato		MH-tunnus: 135784
-------------------------------	--	--------------------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:	1		

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7383284, Y 3411294	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sangen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Ison Airin eteläpäässä, Tiskilahdessa, vajaa 10 m rannasta, on lato. Järven rannassa on kapea kaistale niittyä. Niityn takana maasto nousee metrin, pari ja muuttuu kosteahkoksi sekametsäksi.

Kohteen kuvaus

Lato on kooltaan noin 4 x 5 metriä. Se on romahtanut, hirsikertoja on jäljellä 7-8. Niin ikään oviaukko on säilynyt. Sen pielissä on näkösällä rautanauvoja. Osa hirsistä on sahattuja, osa kirveellä veistettyjä. Ladon sisällä on jäljellä hieman lattiarakenteita, joihin on käytetty pyöreitä hirsiiä. Ladon romahtanut katto on ollut viisto ja kattolaudat sahattuja.

Kohteen rajaus

Lato on ainoa rakennelma tällä kohtaa.

Tulkinta

Rantaniittyä on käytetty heinän keruuseen, mitä varten latokin on paikalle pystytetty. Rakenteista päätellen rakennelma on sodan jälkeinen, voipa olla vielä 1970 - 80 -luvuiltakin.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 13.6.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

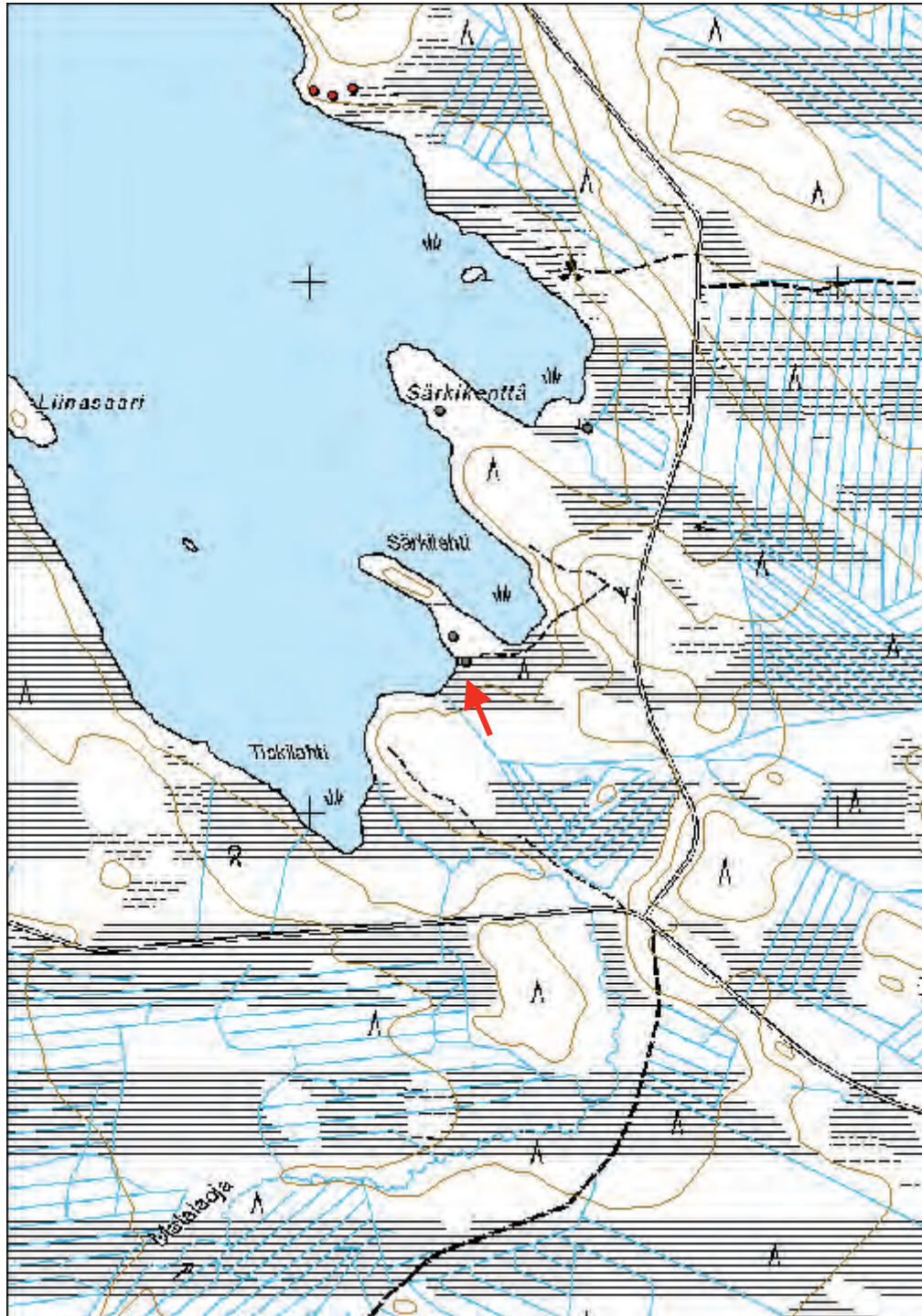

Viranomais- rekisterinro:		Kunto:	3 Huono
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty
Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty		

Tiskilahden niittyladosta on vielä jäljellä useita hirsikertoja. Lato nököttää rantaniityn reunalla, muutamia kymmeniä metrejä Ison Airin rannasta. P6130068.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7383284, Y 3411294	Mittakaava:	1:10 000

Särkilahti tupasija

MH-tunnus: 135789

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:	1		

Koordinaatti- selitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7383332, Y 3411269	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sangen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Ison Airin eteläpäässä, Särkilahden etelänpuoleisessa pohjukassa on palaneen rakennuksen perusta noin 20 metrin päässä rannasta. Maasto nousee pari metriä järven pinnasta sekametsää kasvavaksi kankaaksi. Rantakaistale on kostea.

Kohteen kuvaus

Kyseessä on luonnonkiviperustainen, 3x3.5 m suuruinen rakennuksen pohja, joka on palanut. Sisäänkäynti rakennukseen on ollut rantaviivan puoleisella seinustalla. Kiukaan/tulipaikan sija on ollut rakennuksen koillisnurkassa. Tuhoutuneen rakennuksen tienoilla on edelleen tiiltä, lasia, asbestilevyä, betoniputkea, metallia ja jopa saunakauha(?). Noin viiden metrin päässä rakennuksesta, kohti rantaa, on kaksi Högforsin rautahellaa. Ilmeisesti toinen niistä on vanhempi ja toinen nuorempi malli.

Kohteen rajaus

Tupasija voi liittyä läheiseen latoon.

Tulkinta

Tupa on ollut käytössä jonkin aikaa. Poltetun rakennuksen vieressä on jäänteitä kahdesta eri-ikäisestä hellasta. Todennäköisesti rakennuksen käyttöaika on kuitenkin kokonaisuudessaan sotien jälkeistä aikaa.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 15.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:		Kunto:	0 Ei määritelty
		Olotila:	5 Purettu / palanut
Arvotus:	0 Ei määritelty	Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty
Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty		

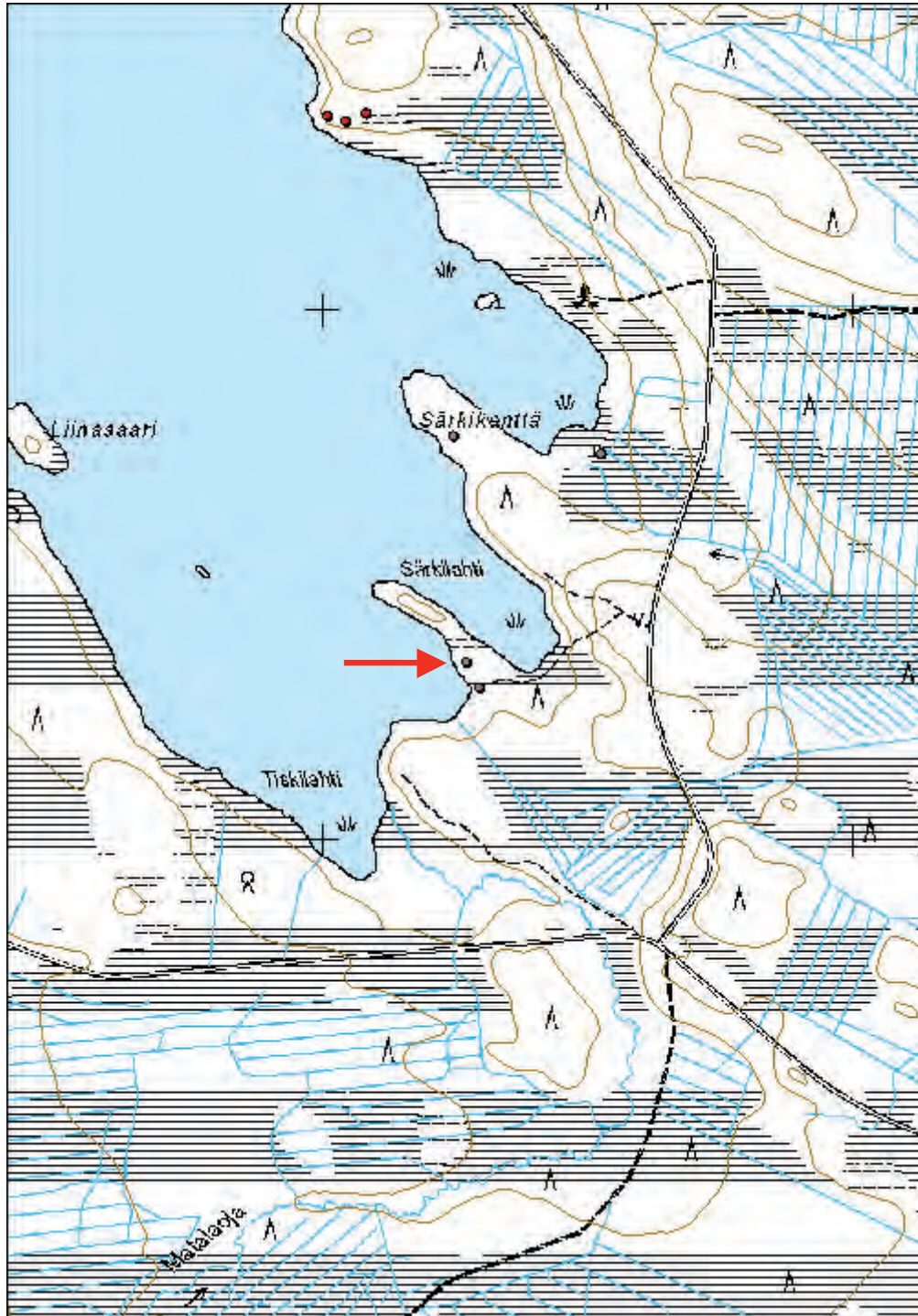

Yllä vas. Särkilahden purettun rakennuksen tienoita. P6130075.

Vas. Muutama metri rakennukselta rantaa kohti oli parikin rautahellaa. P6130079.

*Yllä oik. Rakenusjätteiden tuntumassa oli moderni leirip-
aikka instant-laavuinen. P6130072.*

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7383332, Y 3411269	Mittakaava:	1:10 000

Särkikenttä pilkkapuu

MH-tunnus: 135790

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:	1		

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7383759, Y 3411244	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sangen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Pilkkapuu sijaitsee Ison Airin rannan tuntumassa Särkikentän eteläreunalla. Kenttä on noin sata metriä leveä ja 300-400 metriä pitkä kaakko-luode -suuntainen niemeke järven SE päädyssä. Rannat ovat kosteat kapeana vyöhykkeenä. Tämän monesti niittyisen kostean vyöhykkeen takana maa nousee metrin tai pari. Usein metsikkö on rämeistä ja kosteaa. Pilkan kohdalla kenttä on kuitenkin kangasmainen ja kuivahko. Pilkkapuu kasvaa kankaan ja rantaniityn vaihtumisvyöhykkeen äärellä, kankaan puolella.

Kohteen kuvaus

Pilkkapuu on elossa oleva täysikasvuinen mänty, jonka halkaisija on noin puoli metriä. Pilkan toiselle puolelle on isketty rautanauvoja eikä merkki vaikuta muutenkaan kovin iäkkäältä. Se on hakattu kirveellä noin 30 cm korkeudesta alkavaksi, hakattu alue on 70 cm korkea. Koko hakkausjälki muodostuu yksinkertaisista kirveeniskuista, jotka eivät näyttäisi muodostavan mitään erityisempää kuviota. Pelkästä syytöjen iskennästä ei kuitenkaan liene kyse.

Puu kasvaa noin 20 metriä rannasta. Ranta on kostea noin viidentoista metrin matkalta tällä kohden. Puu kasvaa kankaalla, joka on lähinnä törmäksi luonnehdittavissa. Puun kasvupaikka on pari metriä veden pintaa korkeammalla.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Pilka puun kyljessä lienee alle sata vuotta vanha päätellen siitä, että puu on edelleen elossa ja kasvaa terhakkaasti.

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003.Lapin maakuntamuseo.

Särkikentän pilkka on sangen vaatimaton. P6130088.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 13.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: 0 Ei määritelty

Arvotus: 0 Ei määritelty

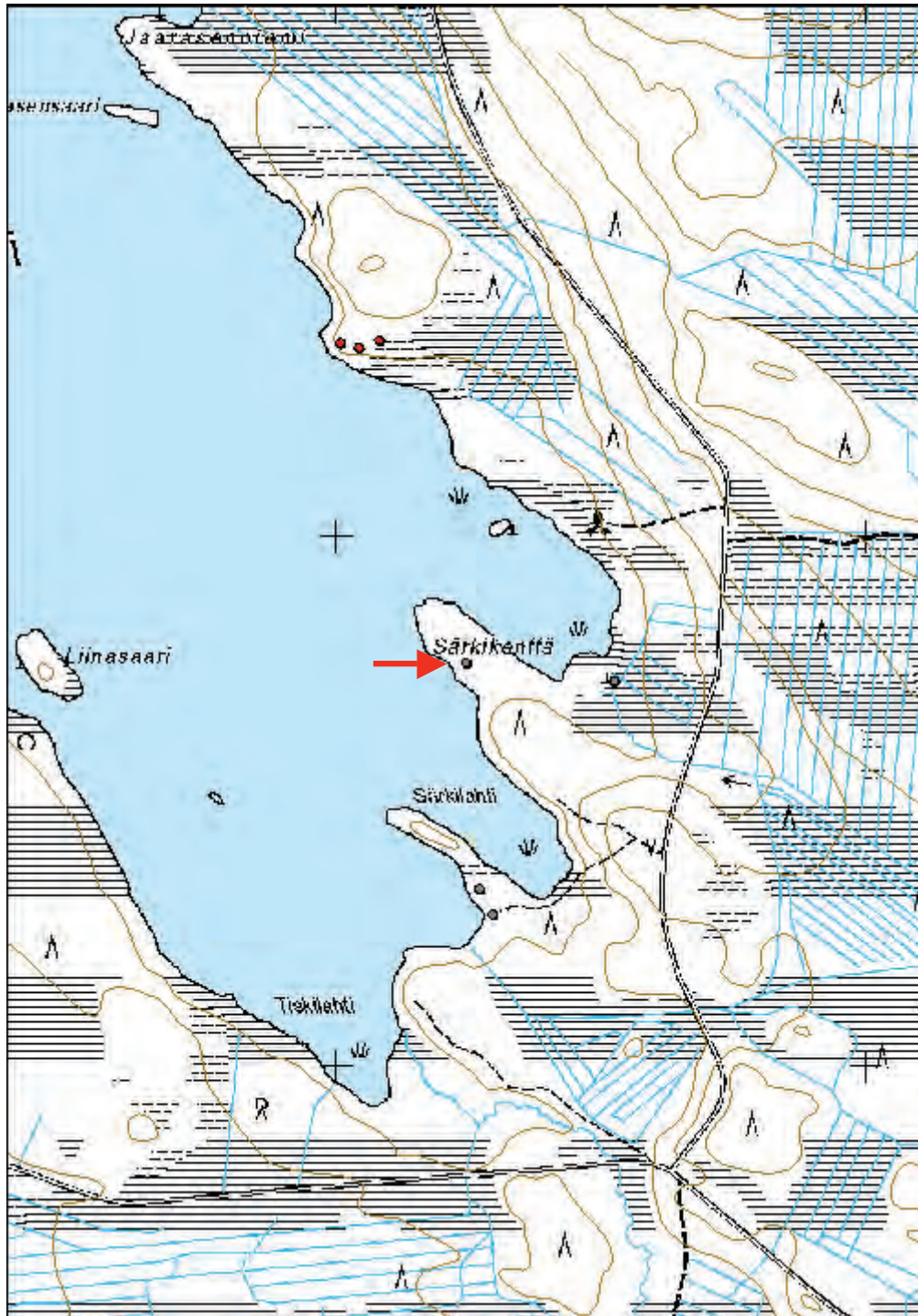
Olotila: 0 Ei tiedossa

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7383759, Y 3411244	Mittakaava:	1:10 000

Särkikenttä 2 niittylato

MH-tunnus: 135843

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:	1		

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7383725, Y 3411523	Löydöt:	

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sangen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Ison Airin Särkikentän pohjoispuolella, lahden pohjukassa, kosteikon reunalla on jäänteitä niittyladosta. Jäänteiden ja veden väliin jää noin viidenkymmenen metrin levyinen niittykaistale. Ranta on heinikkoinen ja se kasvaa pensaita. Ladon takana maasto nousee loivasti. Täällä metsä kosteaa ja kitukasvuista.

Kohteen kuvaus

Lato on ollut kooltaan 4x5 m, hirsikertoja on edelleen jäljellä parhaimmillaan kymmenkunta. Rakenteita on säilynyt eniten metsän puolella. Hirsiä on käsitelty sekä sahalla että kirveellä, rakenteissa on myös käytetty rautanauvoja. Oven suu kokonaan romahtanut, samoin katto.

Kohteen raja

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Rantaniittyä on käytetty heinän keruuseen, mitä varten latokin on paikalle pystytetty.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 15.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	0 Ei määritelty
		Olotila:	2 Ei käytössä
Arvotus:	0 Ei määritelty	Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

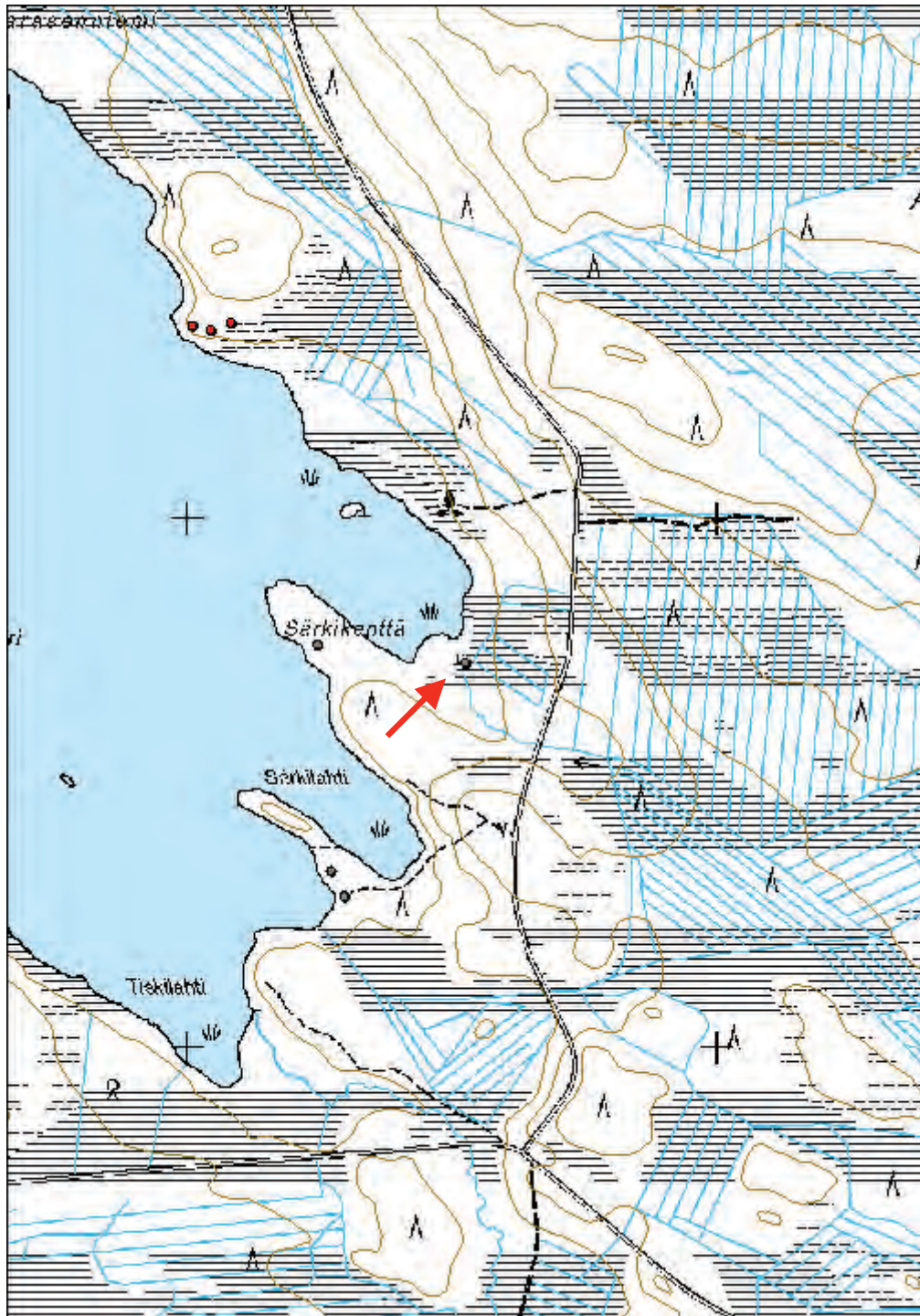
Ympäristön	0 Ei määritelty
suojelu:	

Särkikenttä 2:n niittylato Ison Airin rantaniityllä. Lato lahoaa hiljalleen paikoilleen. Yllä P6150132, alla P6150138.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7383725, Y 3411523	Mittakaava:	1:10 000

Jaarasenniemi N hirtetty puu

MH-tunnus: 137005

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamivuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7385314, Y 3410510	Löydöt:	

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sängen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Ison Airin koillisrannalla, Jaarasenniemen pohjoispuolella, on rannan tuntumassa hirtetty kelo. Ranta on kosteaa niittyä useiden kymmenien metrien leveydeltä. Niitty päättyy rantapenkkaan, joka nousee toista metriä järven pintaa korkeammalle. Penkalla maasto muuttuu kosteaksi sekametsäksi. Tämän metsävyöhykkeen rannapuolisella reunalla oli tämäkin hirtetty puu aikanaan kasvanut.

Kohteen kuvaus

Kelo on nykyään kolmisen metriä korkea. Se on aikanaan hirtetty kauttaaltaan noin metrin korkeudelta.

Kohteen rajaus

Kohde on koordinaattipisteessä.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 14.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

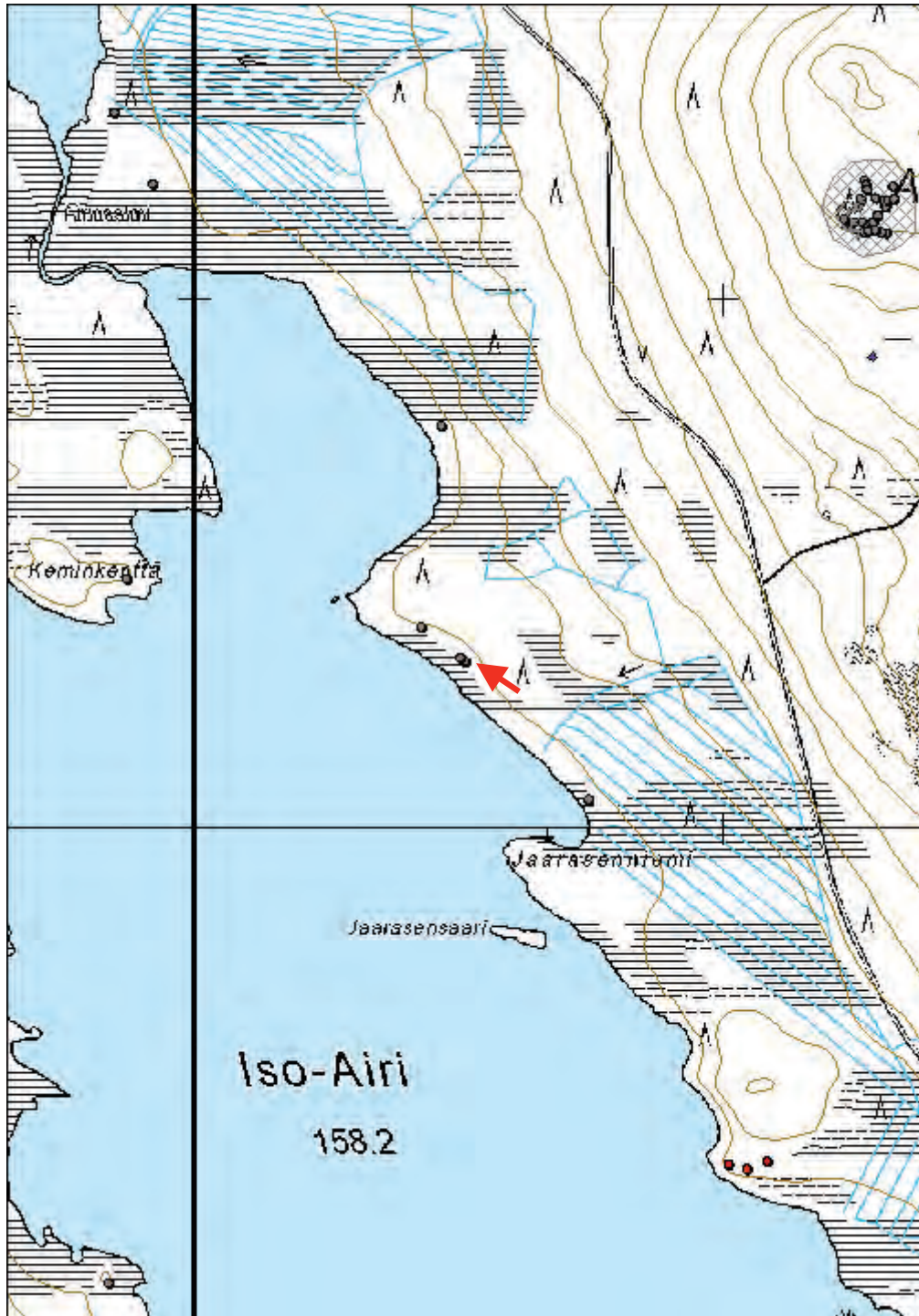
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	0 Ei määritelty
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojele:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Jaarasenniemi 3:n hirtetty puu. P6140099.

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7385314, Y 3410510	Mittakaava:	1:10 000

Jaarasenniemi N 2 kiveys

MH-tunnus: 137007

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7385321, Y 3410500	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sangen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Ison Airin koillisrannalla, Jaarasenniemen pohjoispuolella, on rannan tuntumassa pieni kiveys. Ranta on kosteaa niittyä useiden kymmenien metrien leveydeltä. Niitty päättyy rantapenkkaan, joka nousee toista metriä järven pintaa korkeammalle. Penkalla maasto muuttuu kosteaksi sekametsäksi. Kiveys sijaitsee tämän metsävyöhykkeen rannapuolisella reunalla. Reilun kymmenen metrin päässä kiveyksestä on hirtetty, kelottunut puu.

Kohteen kuvaus

Rantatörmällä on matala kiveys, jonka mitat ovat 2 x 1.5 metriä, korkeus 10-15 cm. Kiveys on epämääräisen muotoinen, ja se koostuu suurehkoista luonnonkivistä, joita maanpinnalle erottuu vain yhtenä kerroksena.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä. Vaikka hirtetty puu on noin kymmenen metrin päässä kiveyksestä, ei seutuville muodostu mitään yhtenäistä kulttuuriperintöaluetta vaan nämä vähäpätöiset jäännökset vaikuttavat irrallisilta ilmiöiltä rannalla.

Tulkinta

Kiveyksen funktio jää epäselväksi. Liesikiveys tai nuotionpaikka se ei kuitenkaan ole.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 14.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** 0 Ei määritelty**Olotila:** 2 Ei käytössä**Arvotus:** 0 Ei määritelty**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty**Ympäristön
suojelu:**

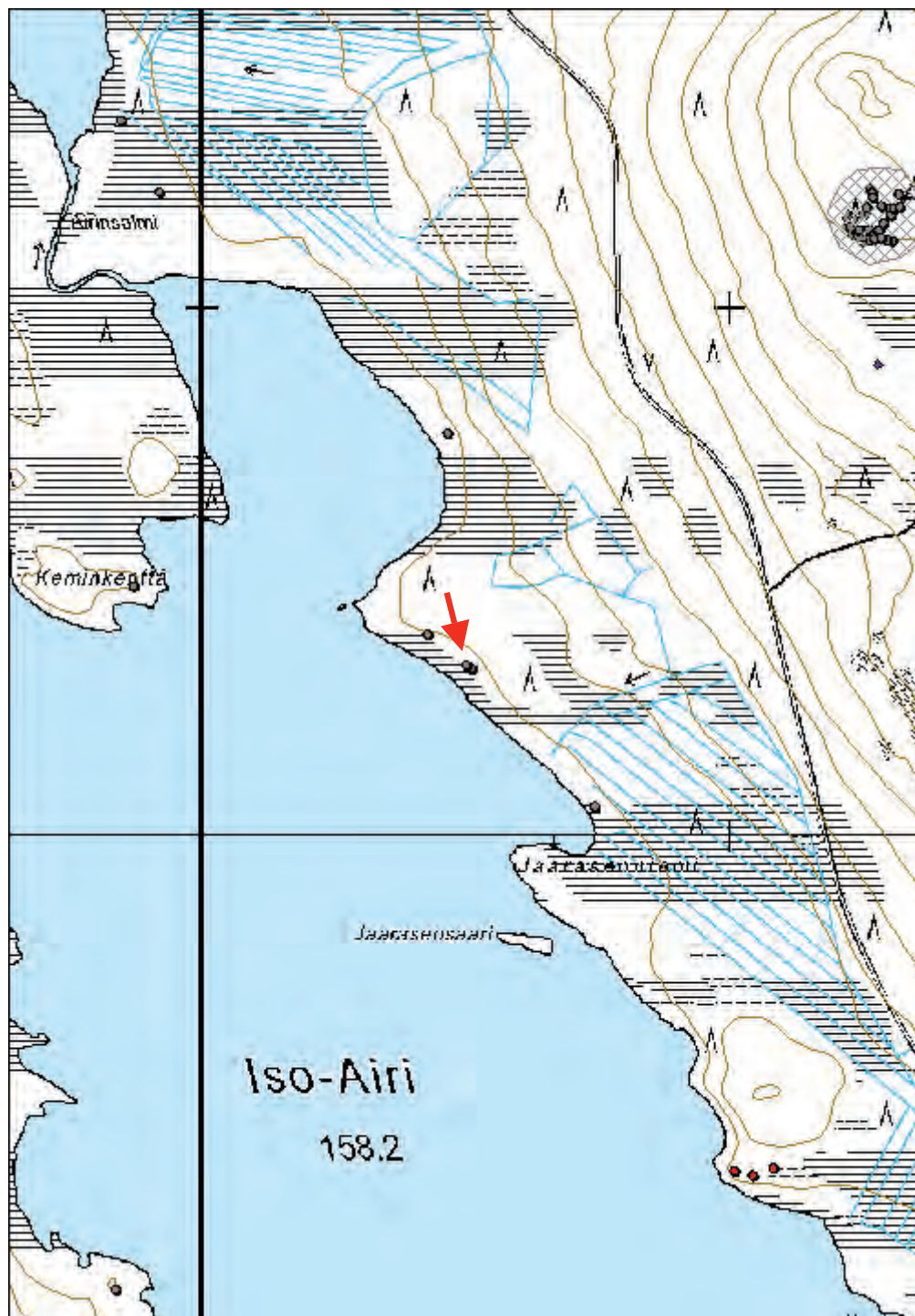
0 Ei määritelty

Jaarasenniemen vaatimaton kiveys. P6140100.

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7385321, Y 3410500	Mittakaava:	1:10 000

Jaarasenniemi N 3 pilkkapuu

MH-tunnus: 137020

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7385379, Y 3410426	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sängen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Ison Airin koillisrannalla, Jaarasenniemen pohjoispuolella, on rannan tuntumassa yksittäisiä vähäpätöisiä kulttuuriperintökohteita. Ranta on kosteaa niittyä useiden kymmenien metrien leveydeltä. Niitty päättyy rantapenkkaan, joka nousee toista metriä järven pintaa korkeammalle. Penkalla maasto muuttuu kosteaksi sekametsäksi. Tältä penkalta tavattiin hirtetty kelottunut puu, matala kiveys sekä vaatimaton pilkkapuu.

Kohteen kuvaus

Hirtetyn kelottuneen puun ja kiveyksen pohjoispuolella, noin sadan metrin päässä, on pilkkapuu. Se on edelleen elossa oleva tukeva mänty rantatörmällä. Kirveellä tehty pilkka on noin metrin korkeudella rungossa. Puun vieressä on suurehko maakivi.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä. Vaikka hirtetty puu on noin kymmenen metrin päässä kiveyksestä, ei seutuville muodostu mitään yhtenäistä kulttuuriperintöaluetta vaan nämä vähäpätöiset jäännökset vaikuttavat irrallisilta ilmiöiltä rannalla.

Tulkinta

Pilkka on niin vähäpätöinen, että sen merkitys ei ehkä ole ollut kovin kummoinen. Syttöpuusta ei kuitenkaan ole kyse.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 14.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

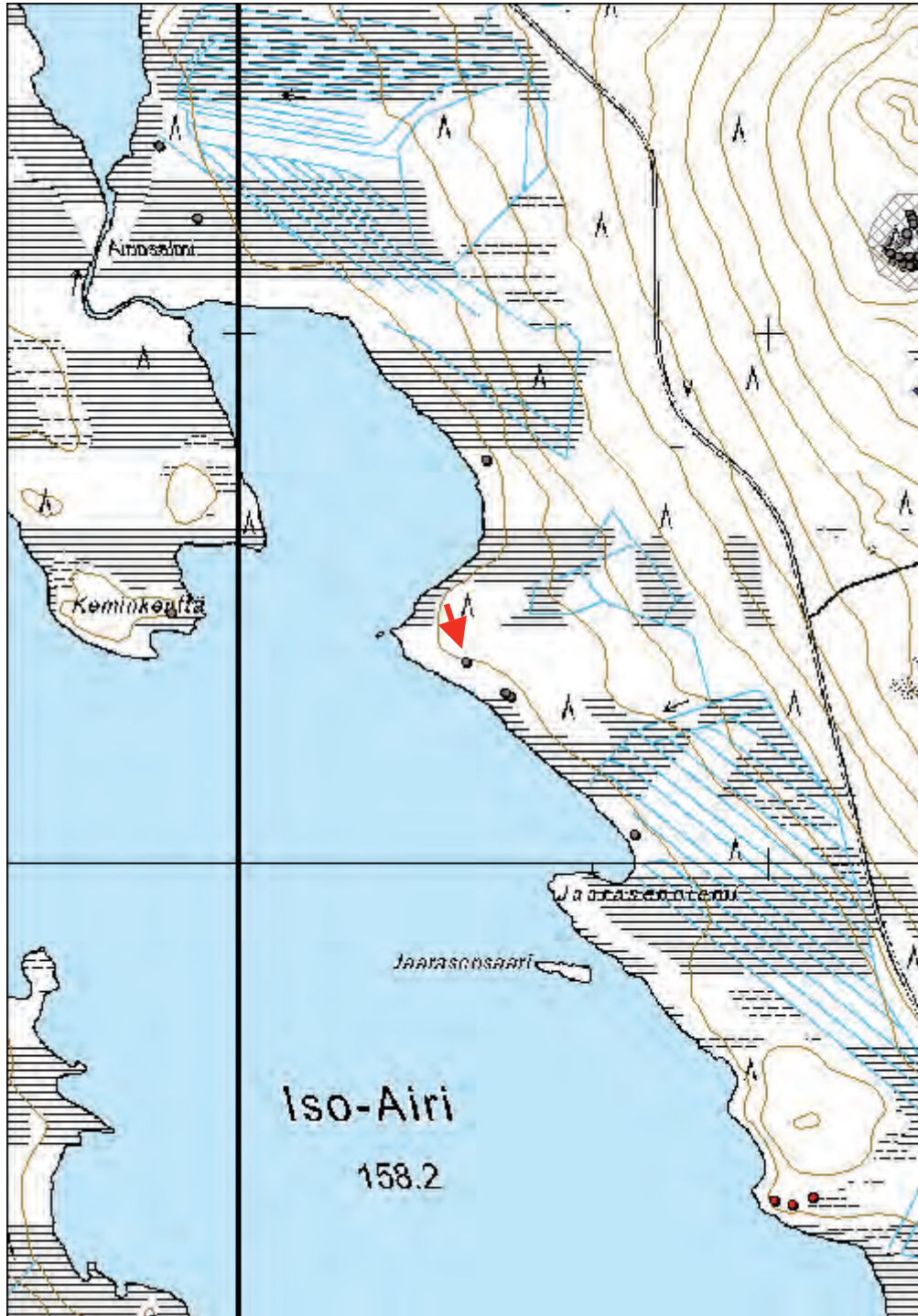
Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	0 Ei määritelty
		Olotila:	2 Ei käytössä

Arvotus:	0 Ei määritelty	Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty
Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty		

Vaatimaton pilkka puun kyljessä Jaarasenniemessä. P6140105.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7385379, Y 3410426	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamivuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7385760, Y 3410464	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sängen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Ison Airin koillisrannalla, Jaarasenniemen pohjoispuolella, on rannan tuntumassa useita vähäisiä kulttuuriperintökohteita, joista Airinsalmen pilkkapuu on yksi. Ranta on kosteaa niittyä useiden kymmenien metrien leveydeltä. Niitty päättyy rantapenkkaan, joka nousee toista metriä järven pintaa korkeammalle. Penkalla maasto muuttuu monin paikoin kosteaksi sekametsäksi. Aivan Airinsalmen eteläpuolella rantaniityt tosin jatkuvat hyvin kosteina laajemminkin.

Airinsalmi. P6140111.

Kohteen kuvaus

Vähäpätöinen pilkkapuu on täysin kelottunut puu aivan rantaniityn ja hieman metsäisemmän vyöhykkeen vaihtumiskohdassa. Puun kyljessä on kolme kirveen iskua noin metrin korkeudella.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Pilkka on niin vähäpätöinen, että sen merkitys ei ehkä ole ollut kovin kummoinen. Syttöpuusta ei kuitenkaan ole kyse.

*Airinsalmi SE pilkkapuu Ison Airin rannassa.
P6140109.*

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 14.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: 0 Ei määritelty

Arvotus: 0 Ei määritelty

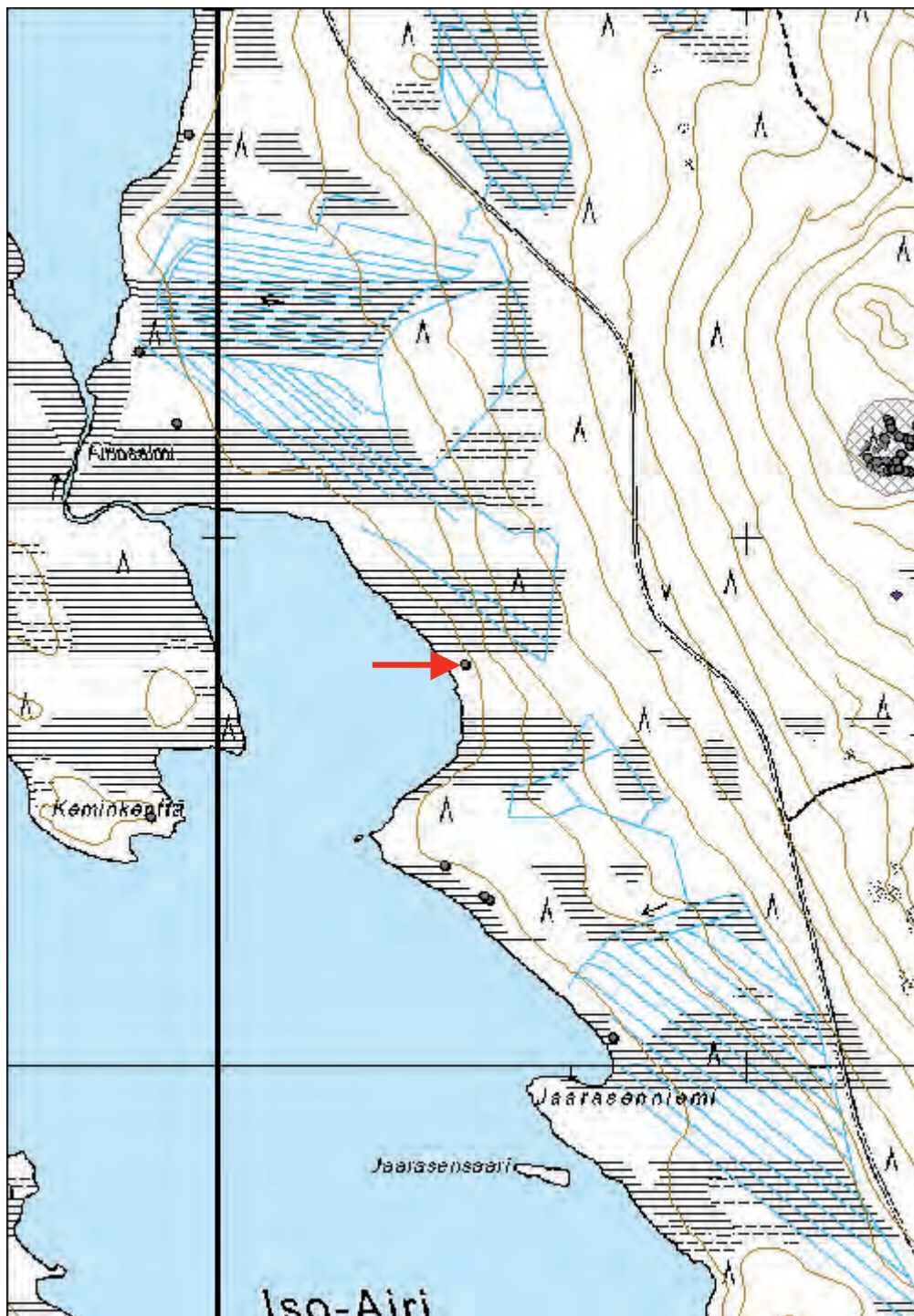
Olotila: 2 Ei käytössä

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7385760, Y 3410464	Mittakaava:	1:10 000

Airinsalmi niitty lato

MH-tunnus: 137025

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	161 Metsätalous Kainuu
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7386217, Y 3409919	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sangen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Ison Airin rannoilla on useita vähäisiä kulttuuriperintökohteita kuten pilkkapuita ja kiveyksiä. Ranta on kosteaa niittyä useiden kymmenien metrien leveydeltä. Niitty päättyy rantapenkkaan, joka nousee toista metriä järven pintaa korkeammalle. Penkalla maasto muuttuu monin paikoin kosteaksi sekametsäksi. Aivan Airinsalmen tuntumassa rantaniityt tosin jatkuvat hyvin kosteina laajemminkin. Salmen itäpuolella niittyaluetta on niin laajalti, että siellä on ollut useita niittylatoja.

Kohteen kuvaus

Airinsalmen niittyladosta on jäljellä lattiarakenteita. Lato on ollut 4x5 metriä ja se on sijainnut viitisenkymmentä metriä Airijärviä yhdistävän puron rannasta itään. Hirret vaikuttavat huolellisesti kirveellä veistetyiltä. Ilmeisesti rakennus on aikanaan purettu, sillä lahojen lattiahirsien lisäksi paikalla ei ole muuta puutavaraa. Purkamisesta lienee kulunut jo tovi, sillä keskellä latoa on vanha lahonnut kanto.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Airijärvien rannoilta on varmasti kerätty runsaasti heinää ja kortetta eläinten ruuaksi eri aikoina. Jäännöksiä useista ladoista ja mahdollisia merkintöjä nautinta-alueiden reunoista on edelleen näkösällä. Varmaankin latoja on ollut enemmänkin, mutta ilmeisesti niitä on myös purettu pois muihin tarkoituksiin siirrettäviksi.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 14.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: 3 Huono

Arvotus: 0 Ei määritelty

Olotila: 2 Ei käytössä

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

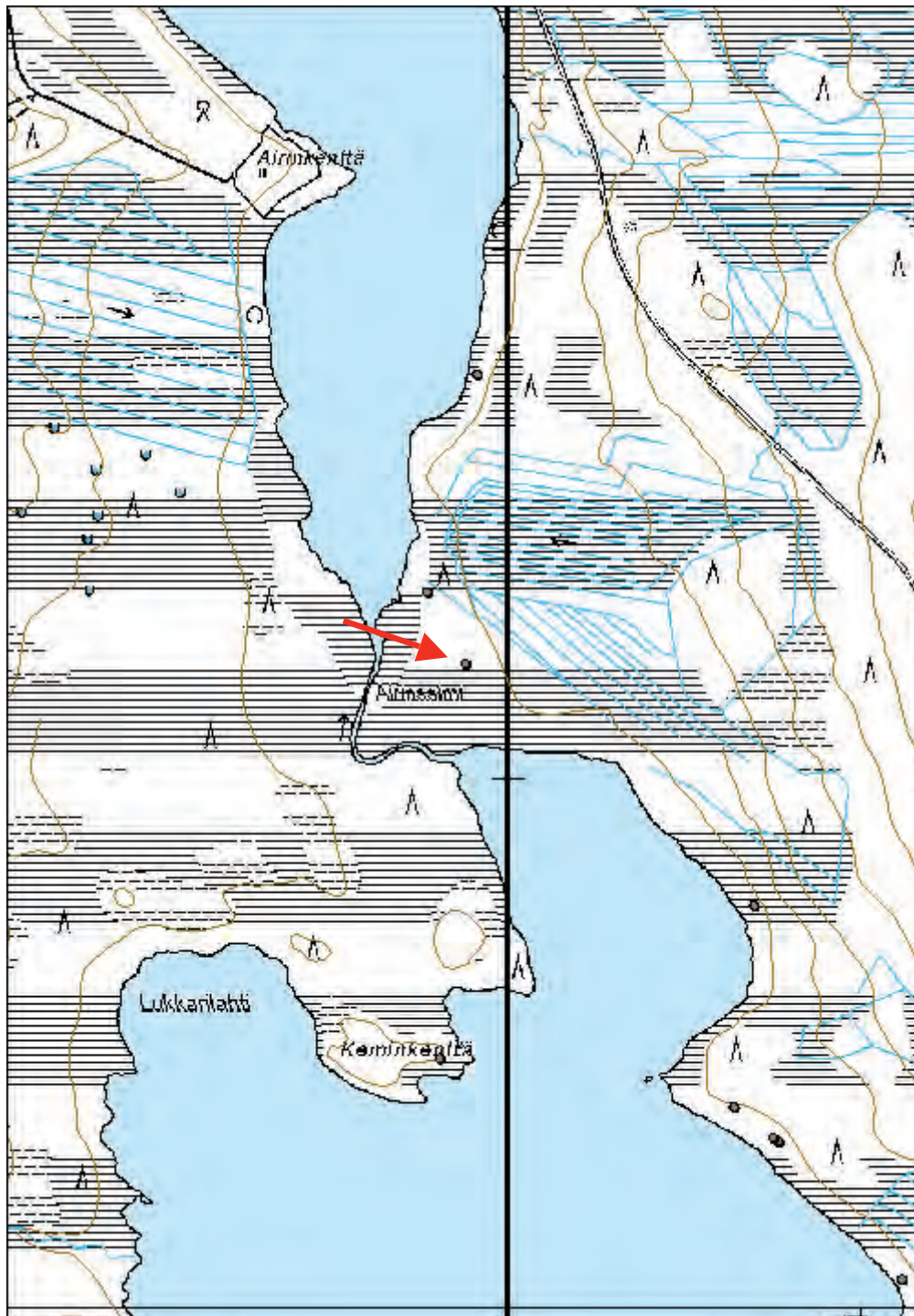
**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Airinsalmen niittyladon jäännökset. P6140120.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7386217, Y 3409919	Mittakaava:	1:10 000

Airinsalmi 2 niittylato

MH-tunnus: 137032

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7386353, Y 3409847	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sangen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Ison Airin rannoilla on useita vähäisiä kulttuuriperintökohteita kuten pilkkapuita ja kiveyksiä. Ranta on kosteaa niittyä useiden kymmenien metrien leveydeltä. Niitty päättyy rantapenkkaan, joka nousee toista metriä järven pintaa korkeammalle. Penkalla maasto muuttuu monin paikoin kosteaksi sekametsäksi. Aivan Airinsalmen tuntumassa rantaniityt tosin jatkuvat hyvin kosteina laajemminkin. Salmen itäpuolella niittyaluetta on niin laajalti, että siellä on ollut useita niittylatoja.

Kohteen kuvaus

Airinsalmessa, joitakin kymmeniä metrejä Pikku Airin rannasta, on jäännöksiä niittyladosta. Matkaa Airinsalmen toiselle ladolle on noin 150 metriä. Tämä lato on ollut 4x5 m suuruinen. Siitä on jäljellä joitakin lattiahirsiiä, rakennus on ilmeisesti purettu. Salvokset on veistetty karkeasti kirveellä.

Joitakin kymmeniä metrejä ladolta oli rannalla runsaasti joutsenen höyheniä ja maa oli hyvin kulunut. Liekö paikalla pesinyt joutsen?

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Airijärvien rannoilta on varmasti kerätty runsaasti heinää ja kortetta eläinten ruuaksi eri aikoina. Jäännöksiä useista ladoista ja mahdollisia merkintöjä nautinta-alueiden reunoista on edelleen näkösällä. Varmaankin latoja on ollut enemmänkin, mutta ilmeisesti niitä on myös purettu pois muihin tarkoituksiin siirrettäviksi.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 14.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

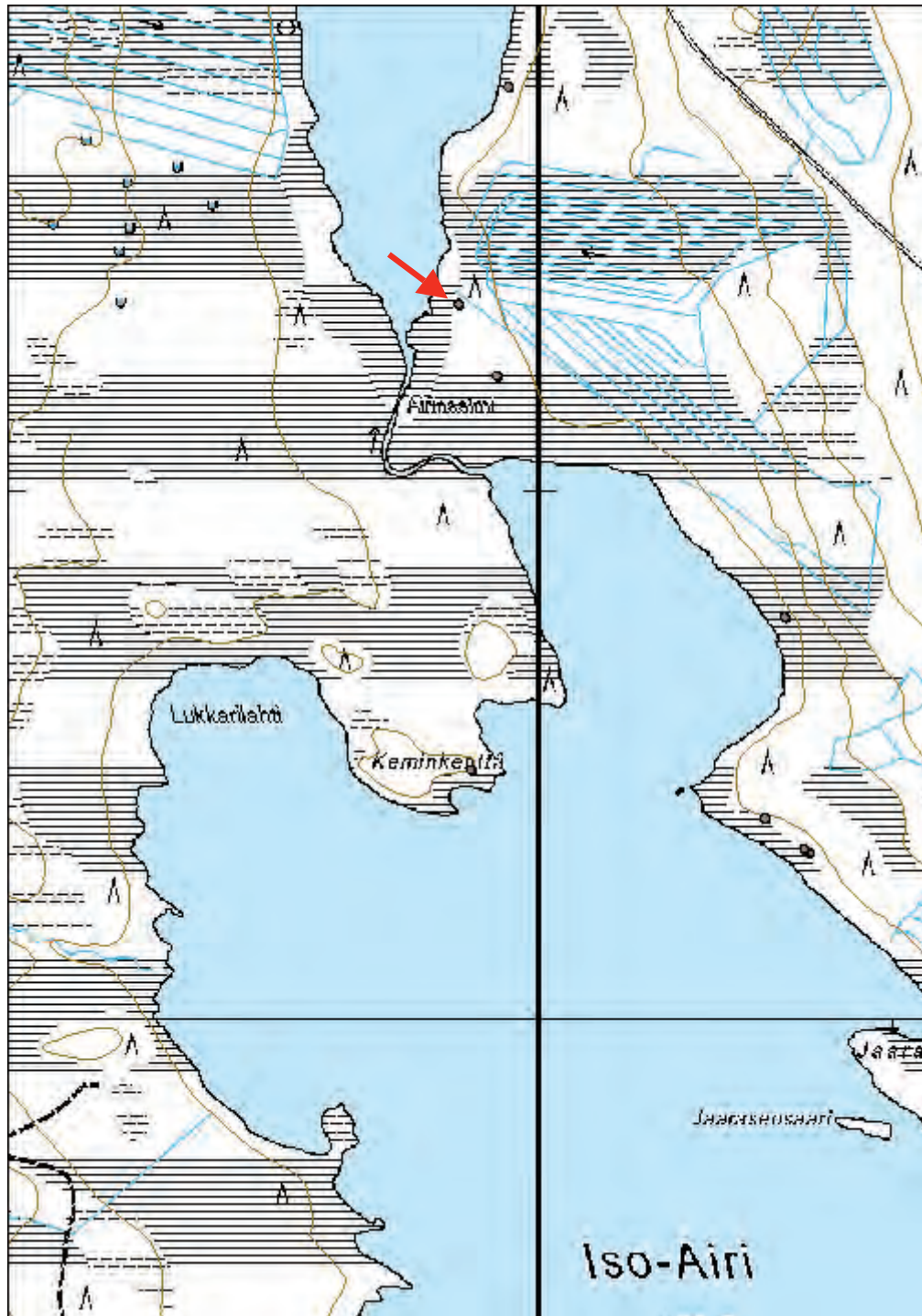
**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** 3 Huono**Arvotus:** 0 Ei määritelty**Olotila:** 2 Ei käytössä**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Airinsalmi 2 niityladon jäännökset. P6140122.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7386353, Y 3409847	Mittakaava:	1:10 000

Jaarasenniemi N 4 niittylato

MH-tunnus: 137048

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7385053, Y 3410743	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sängen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Ison Airin rannoilla on useita vähäisiä kulttuuriperintökohteita kuten niittylatoja, pilkkapuita ja kiveyksiä. Ranta on kosteaa niittyä useiden kymmenien metrien leveydeltä. Niitty päättyy rantapenkkaan, joka nousee toista metriä järven pintaa korkeammalle. Penkalla maasto muuttuu monin paikoin kosteaksi sekametsäksi. Aivan Airinsalmen tuntumassa rantaniityt tosin jatkuvat hyvin kosteina laajemminkin. Salmen itäpuolella niittyaluetta on niin laajalti, että siellä on ollut useita niittylatoja.

Jaarasenniemen pohjoispuolella, heinää kasvavalla kosteikolla noin 10 m rannasta on niittyladon pohja.

Kohteen kuvaus

Niityn ja metsikön vaihettumiskohdassa on puretun ladon jäännöksiä. Jäljellä on lahoavia lattiahirsiä, joissa on nähtävillä sahausjälkiä. Hirret ovat lähes tyystin maatuneita. Ladon kehikko on ollut 4x5 m eli saman kokoinen kuin muutkin Airin rantojen niittyladot.

Reilun sadan metrin päässä (7384954, 3410726) rannalla on lautan jäännökset. Eipä ole poissuljettu sekään vaihtoehto, että lautta olisi aikanaan tehty ladosta poispuretuista hirsistä.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Airijärvien rannoilta on varmasti kerätty runsaasti heinää ja kortetta eläinten ruuaksi eri aikoina. Jäännöksiä useista ladoista ja mahdollisia merkintöjä nautinta-alueiden reunoista on edelleen näkösällä. Varmaankin latoja on ollut enemmänkin, mutta ilmeisesti niitä on myös purettu pois muihin tarkoituksiin siirrettäväksi.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 15.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

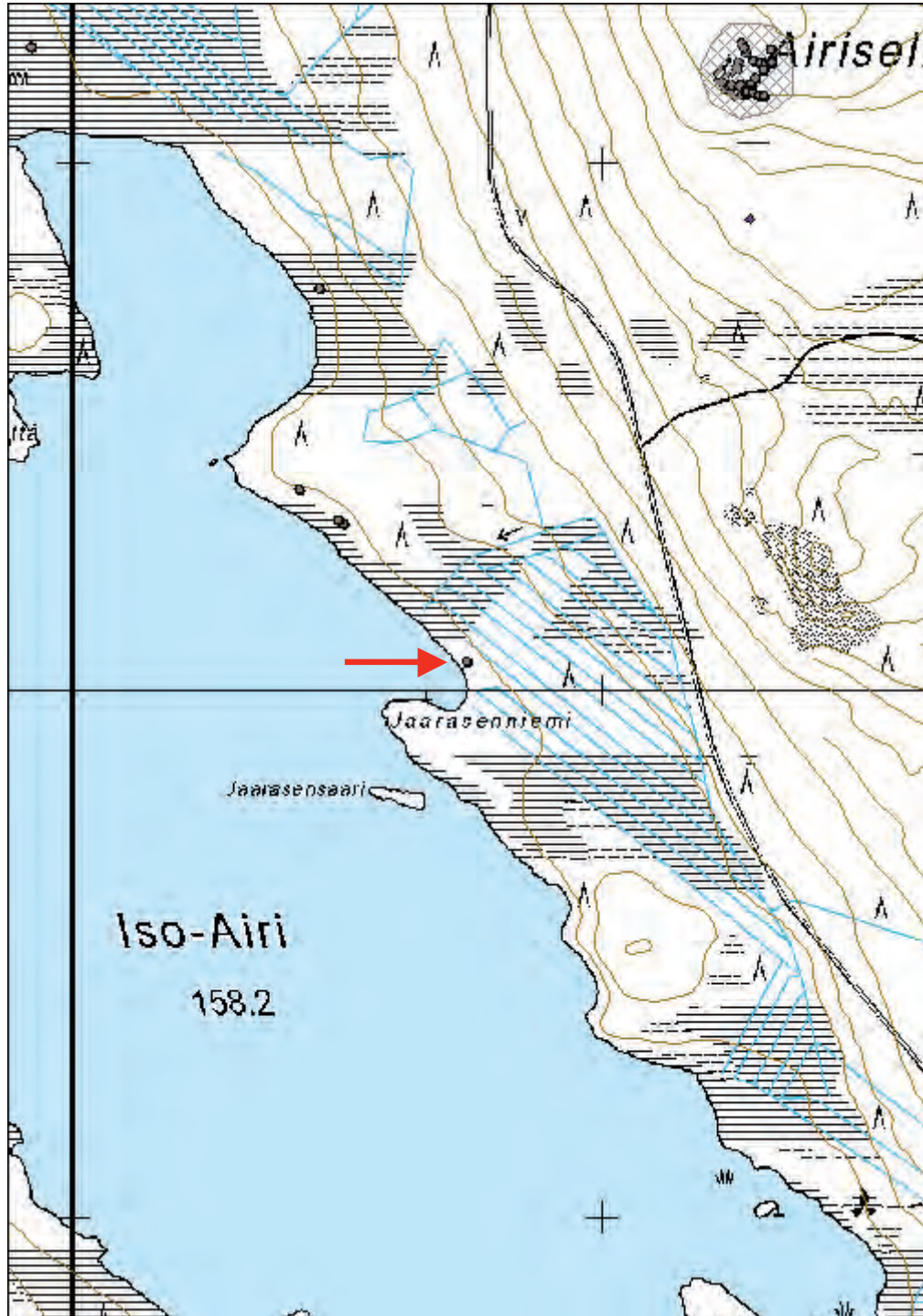
**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** 3 Huono**Olotila:** 2 Ei käytössä**Arvotus:** 0 Ei määritelty**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

*Jaarasenniemi N 4:n niitty lato on lähes kokonaan maatonut, vain rippeitä on enää jäljellä.
P6150125.*

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7385053, Y 3410743	Mittakaava:	1:10 000

Pikku-Airi NW niitty lato

MH-tunnus: 137055

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7388106, Y 3409047	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sangen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Airijärvien rannoilla on useita vähäisiä kulttuuriperintökohteita kuten niittylatoja, pilkkapuita ja kiveyksiä. Rannat ovat kosteaa niittyä useiden kymmenien metrien leveydeltä. Niityt päättyvät rantapenkkaan, joka nousee toista metriä järven pintaa korkeammalle. Penkalla maasto muuttuu monin paikoin kosteaksi sekametsäksi.

Pikku-Airin niittyladon tienoilla rantaniitty on noin 50 m leveä. Se on edelleen hyvänlaatuinen niitty, jonka varmasti hyvin soveltui luonnonheinän keruuseen.

Kohteen kuvaus

Lato on ollut suuri, jäljellä olevista lattiahirsistä päätellen 6x6 m. Lattiahirsien ja rautanaulojen lisäksi jäljellä ei olekaan juuri muuta. Tämäkin lato on todennäköisesti purettu paikalta, mikä selittää sen, että vain joitakin lattiahirsistä on säästynyt.

Kohteen raja

Kohde sijaitsee koordinaattipisteen kohdalla.

Tulkinta

Airijärvien rannoilta on varmasti kerätty runsaasti heinää ja kortetta eläinten ruuaksi eri aikoina. Jäännöksiä useista ladoista ja mahdollisia merkintöjä nautinta-alueiden reunoista on edelleen näkösällä. Varmaankin latoja on ollut enemmänkin, mutta ilmeisesti niitä on myös purettu pois muihin tarkoituksiin siirrettäviksi.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 15.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

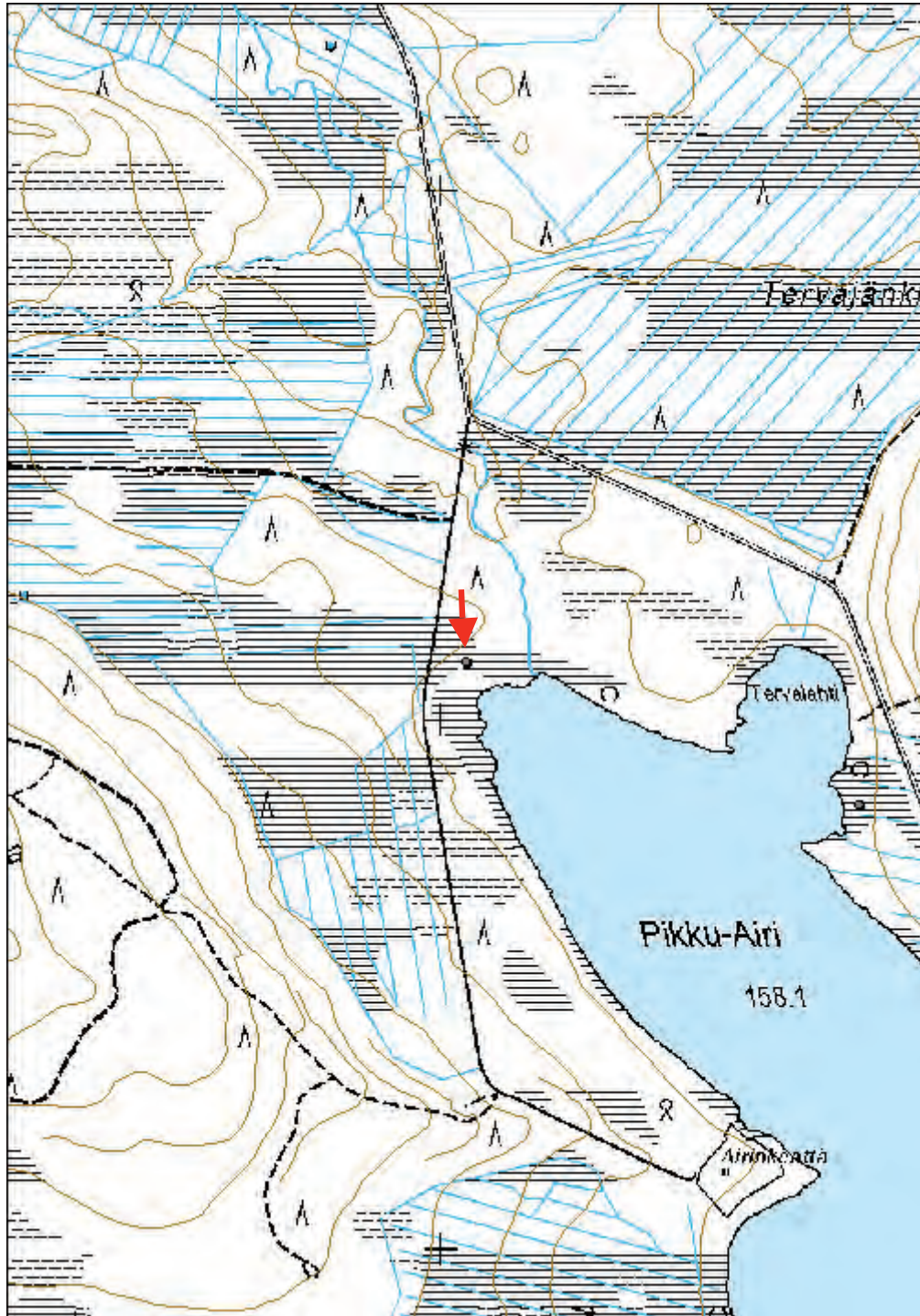
**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** 3 Huono**Olotila:** 2 Ei käytössä**Arvotus:** 0 Ei määritelty**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Pikku-Airi NW ladon jäännökset. P6150145.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7388106, Y 3409047	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:	1		

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7386764, Y 3409941	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sangen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Airijärvien rannoilla on useita vähäisiä kulttuuriperintökohteita kuten niittylatoja, pilkkapuita ja kiveyksiä. Rannat ovat kosteaa niittyä useiden kymmenien metrien leveydeltä. Niityt päättyvät rantapenkkaan, joka nousee toista metriä järven pintaa korkeammalle. Penkalla maasto muuttuu monin paikoin kosteaksi sekametsäksi.

Puretun niittyladon pohja löytyi rantatörmän reunasta, 40 m päässä rannasta. Ranta on kosteaa varvikkoa ja törmän päällä kasvaa kosteaa sekametsää.

Kohteen kuvaus

Paikalla on sijainnut niittylato, joka on purettu pois. Ladosta on jäljellä lattiahirsiä noin 5 x 4 metrin alueella. Jäännökset ovat lähinnä ladon kehikosta, eikä varsinaisia lattiarakenteita juurikaan ole jäljellä.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Airijärvien rannoilta on varmasti kerätty runsaasti heinää ja kortetta eläinten ruuaksi eri aikoina. Jäännöksiä useista ladoista ja mahdollisia merkintöjä nautinta-alueiden reunoista on edelleen näkösällä. Varmaankin latoja on ollut enemmänkin, mutta ilmeisesti niitä on myös purettu pois muihin tarkoituksiin siirrettäväksi.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 17.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 3 Huono

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 0 Ei määritelty

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

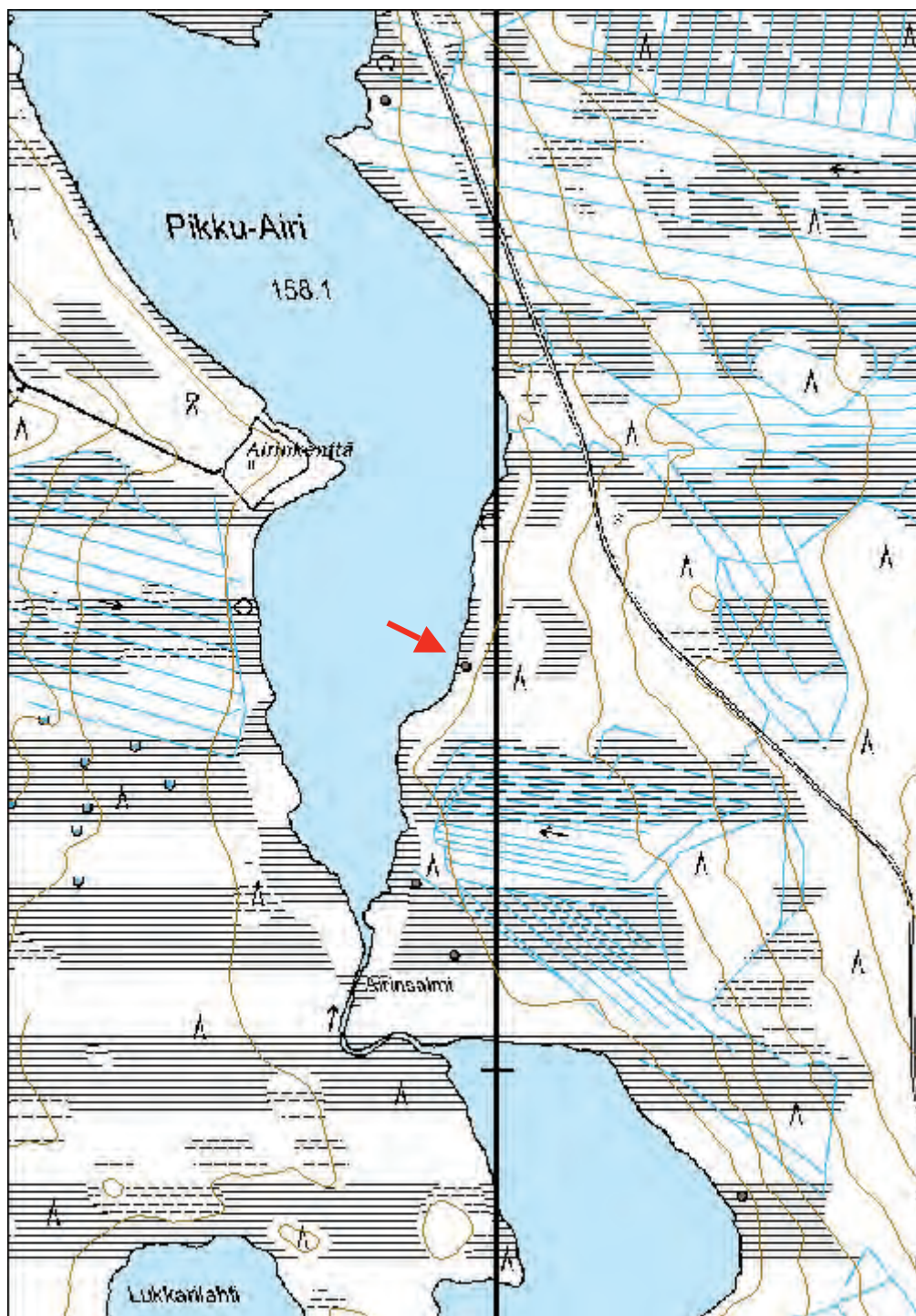
**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Pikku-Airi SE niitty lato on yksi monista lähes tyystin tuhoutuneista ladoista Airijärvien rantaniityillä. P6170216.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7386764, Y 3409941	Mittakaava:	1:10 000

Tervalahdi niittylato

MH-tunnus: 137386

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:	1		

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7387837, Y 3409788	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ylitornion talousmetsien inventoinnin yhteydessä liikuttiin Ison ja Pikku-Airin rannoilla kesäkuussa 2011. Rannat tarkastettiin sangen intensiivisesti siitä syystä, että järvien itäpuolelta tunnetaan Airiselän kiinteä muinaisjäännös (mj-rekisteritunnus 1000011603), joka muodostuu historiallisesta talonpohjasta ja sen ympäristön lukuisista kiviraunioista. Oli siis syytä olettaa, että alueelta saattaisi löytyä enemmänkin jälkiä asutuksesta. Lähinnä järvien ympäristöstä löytyi 1900-luvulla rakennettuja latoja ja muita vähäisiä rakennelmia.

Ympäristön kuvaus

Airijärvien rannoilla on useita vähäisiä kulttuuriperintökohteita kuten niittylatoja, pilkkapuita ja kiveyksiä. Rannat ovat kosteaa niittyä useiden kymmenien metrien leveydeltä. Niityt päättyvät rantapenkkaan, joka nousee toista metriä järven pintaa korkeammalle. Penkalla maasto muuttuu monin paikoin kosteaksi sekametsäksi.

Tervalahden eteläosassa on jäännökset niittyladosta rantaniityn reunalla, metsän rajalla. Matkaa järvelle on viitisenkymmentä metriä. Niitty näyttää tuottoisalta. Metsä on kosteaa sekametsää, rannan läheisyyteen yltää myös kaistale aurattua istutusmetsää.

Kohteen kuvaus

Niittyladosta on jäljellä lattiarakenteita. Lato on ollut suuri, suorakaiteenmuotoinen rakennus, 6 x 4 metriä. Jäljellä on veistettyjä ja sahattuja hirsii. Tämäkin lato, kuten muutkin alueen niittyladot, on purettu.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Airijärvien rannoilta on varmasti kerätty runsaasti heinää ja kortetta eläinten ruuaksi eri aikoina. Jäännöksiä useista ladoista ja mahdollisia merkintöjä nautinta-alueiden reunoista on edelleen näkösällä. Varmaankin latoja on ollut enemmänkin, mutta ilmeisesti niitä on myös purettu pois muihin tarkoituksiin siirrettäviksi.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 17.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 3 Huono**Olotila:** 2 Ei käytössä**Arvotus:** 0 Ei määritelty**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty**Ympäristön
suojelu:**

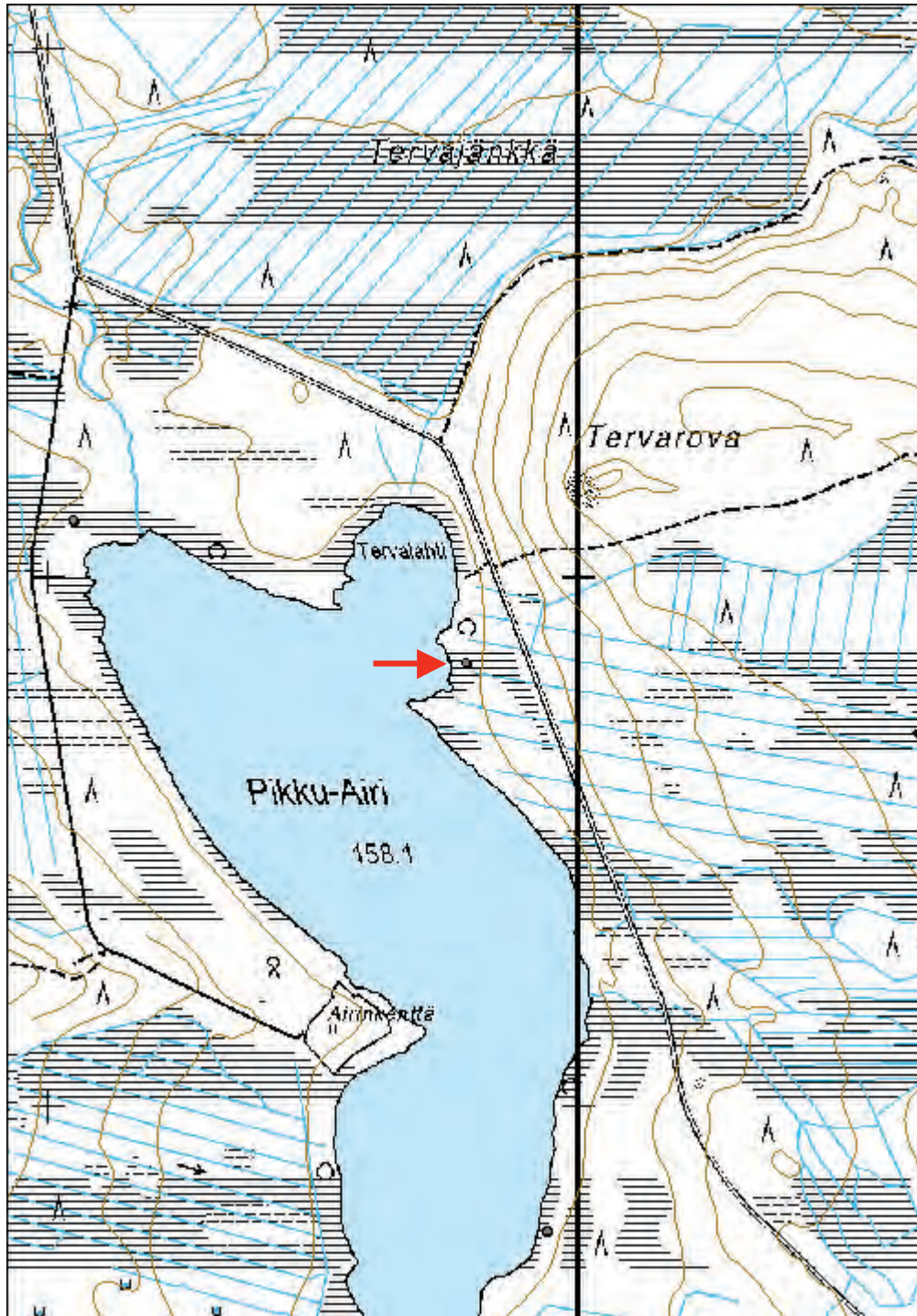
0 Ei määritelty

Tervalahden häviämässä olevan niittyladon sija. P6170220.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7387837, Y 3409788	Mittakaava:	1:10 000

Pitkäsenmaa metsätyökämpä

MH-tunnus: 137462

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7389864, Y 3408566	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätoita oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, mutta valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Ympäristön kuvaus

Pikku-Airin pohjoispuolella, Pitkäsenmaaksi nimetyn kankaan luoteisreunalla, joitakin kymmeniä metrejä Airin aluetta halkovalta tieltä on Airijoen itärannalla rantatörmän päällä 0,5 ha alueella aukea, jolla on sijainnut Pitkäsenmaan kämpä. Matkaa Pikku-Airille on pari kilometriä.

Kämpä on purettu ja siirretty Pessalompolon Juponerän majalle asutokäyttöön. Alue on perusteellisesti tasoitettu kaivinkoneella purkamisen yhteydessä, nykyisellään se kasvaa pensaita ja männyntaimia. Kämpän alue rajautuu kosteaan ja rehevään joenpuoliseen kuusivaltaiseen sekametsään.

Kohteen kuvaus

Alueella on sijainnut kämpärakennuksen lisäksi sauna, talli sekä kaivo tai katettu hete.

Itse kämpärakennuksesta jäljellä hieman pohjoispään (7389.881, 3408.575) hirsä. Nämä jäljellä olevat rakenteet voivat tosin olla jäännöksiä erillisestä rakennuksesta. Hirsä voi kuitenkin ehkä ennen muuta olettaa kuuluneiksi kämpärakennuksen kuistiin. Rakennelman pohjoispuolella on kaivo (7389.887, 3408.572), joka on hetteen päälle rakennettu kansi. Kämpäaukion joen puolisen rantatörmän päällä metsän reunassa on jäänteitä kahdesta eri rakennuksesta. Toinen niistä on ollut sauna (7389.832, 3408.566). Siitä on jäljellä kasa hirsä, tiiltä, kattohuopaa sekä valurautainen padan kansi. Parin kymmenen metrin päässä saunalta on jätöksiä rakennuksesta, jota voi ehkä pitää tallina (7389.864, 3408.566). Siitä on jäljellä nurkkakiviä sekä hirsä, joiden perusteella tallia voi hahmottaa noin 7x5 metrin laajuiseksi. Rakennuksen takana maasto laskee jyrkästi jokirantaan.

Kohteen rajaus

Kämpäalue on noin puolen hehtaarin suuruinen, suhteellisen selvästi maastossa kasvillisuuden perusteella erottuva alue. Jäljellä olevat rakennelmien pohjat sijaitsevat tasoitettun aukion reunoilla.

Pitkäsenmaan kämpän piha-aukia. Kämpä on purettu, mutta pihan perällä on jäänteitä muista rakennuksista. P6200145.

Tulkinta

Pitkäsenmaan metsätyökämpän käyttö liittyy sotien jälkeisiin laajoihin hakkuisiin. 1970-luvulle tultaessa metsätöiden tekeminen kämpiltä käsin päättyi. Monet rakennuksista mätänivät paikoilleen. Osa paremmin säilyneistä ja tukevammin rakennetuista kämpistä myytiin yksityisille eri tarkoituksiin. Tämä kohtalo suotiin myös Pitkäsenmaan päärakennukselle. Muut rakennukset kuten talli ja sauna jäivät paikoilleen ja ovat sittemmin lähes tykkänään hävinneet.

Lisätietoja

Pitkäsenmaan metsätyökämpä on ollut ilmeisen suuri rakennus. Se on myyty yksityiskäyttöön, Jupon erän metsästysmajaksi Pessalompoloon. Rakennusta vuokrataan edelleen Villin Pohjolan välityksellä. Kämpän nykytilasta kerrotaan nettisivuilla seuraavaa: Hirsirakenteinen savottakämpästä rakennettu isokokoinen kämpä Pessalompolon ampumaurheilukeskuksessa lähellä Miekojärveä. Sisustus on tehty 50-luvun savottatyylisiin.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.
http://www.villipohjola.fi/sivustot/villipohjola/fi/kamppalomat/Sivut/Kamppa_M078.aspx

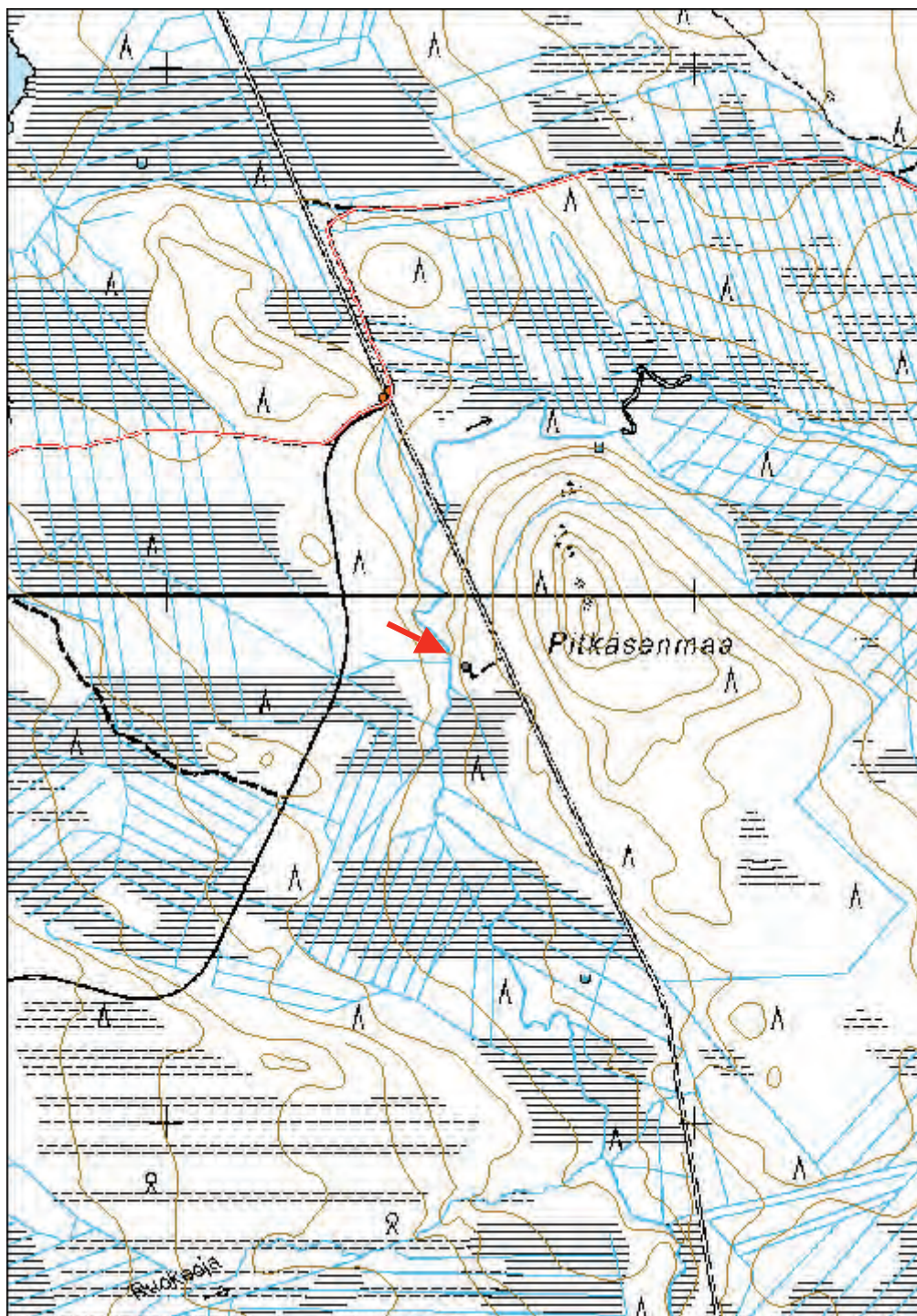
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 20.6.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	3 Huono
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	5 Purettu / palanut
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7389864, Y 3408566	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7394331, Y 3406336	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi ki-veä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin sei-päillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskel-lä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2209:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohdaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten.1900-luvun alussa tällaisia kivilatomuksia rakennettiin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkeitä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Ympäristön kuvaus

Sarvivaara sijaitsee Raanujärven kaakkoispuolella, vajaa kilometri Keskiseltä Palojoelta etelään. Vaara kohoo ympäristön kosteikkoja 60-70 metriä korkeammalle. Rinteet ovat kivikkoiset, laen alueella on myös avonaista rovakkoa. Niin vaaran alella kuin rinteilläkin on runsaasti irtolohkareita. Sarvivaaran laki kumpuilee, ja siellä on useampia huippuja. Lakialue kasvaa pääosin männikköä. Vaaran lakiosan luoteisnurkassa on selvästi erottuva kivilatamus.

Kohteen kuvaus

Sarvivaaran kivilatamus on selvärajainen ja säännöllinen rakennelma, jossa kiviä on ainakin seitsemässä kerroksessa. Latomuksen halkaisija on noin puolitoista metriä, korkeus 120 cm. Kivet ovat enimmäkseen muodoltaan litteitä. Viisarikiveä ei rakennelmassa ole.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Sarvivaaran koonillinen kivilatomus. P6200149.

Tulkinta

Sarvivaaran kivilatomus lienee koonillinen kiviraunio, joka on tehty maanmittauksen tarpeisiin todennäköisesti aivan 1900-luvun alussa. Latomus muistuttaa muun muassa Matalavaaran "Pirrikiveä" (Julku 1991:112), joka on yksi tuhansista koonillisista kiviraunioista.

Kyseessä ei perinteisen määrittelyn mukaan ole kiinteä muinaisjäänös, vaikka latomus omalla mielenkiintoisella tavallaan kertoo maanmittaus- ja kartoitustoimen historiasta.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.
 Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäänökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

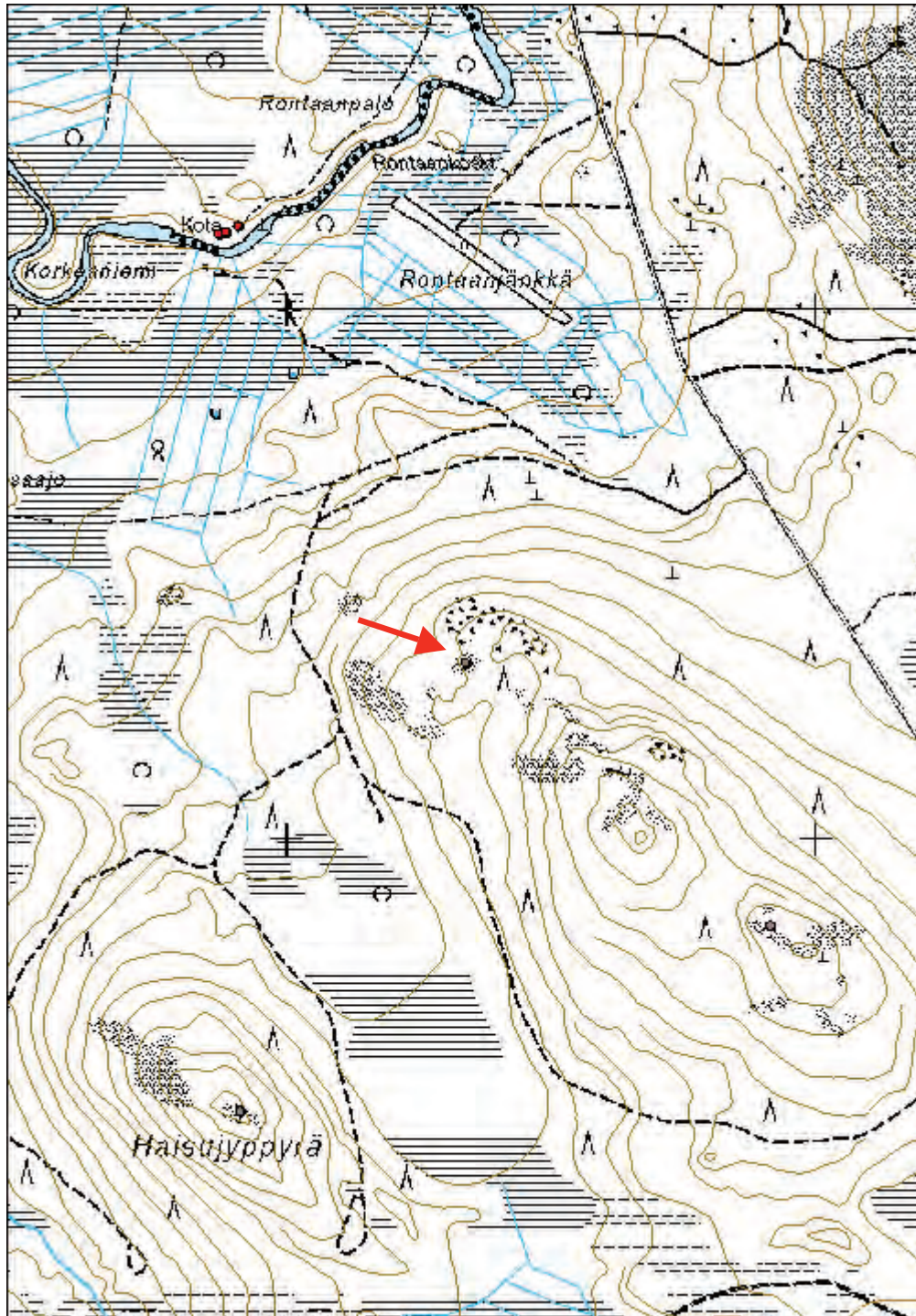
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 20.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojele:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7394331, Y 3406336	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7393835, Y 3406911	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi ki-veä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin sei-päillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskel-lä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2209:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohdaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten. 1900-luvun alussa tällaisia kivilatamuksia rakennettiinkin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatamukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkeitä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Ympäristön kuvaus

Sarvivaara sijaitsee Raanujärven kaakkoispuolella, vajaa kilometri Keskiseltä Palojoelta etelään. Vaara kohoo ympäristön kosteikkoja 60-70 metriä korkeammalle. Rinteet ovat kivikkoiset, laen alueella on myös avonaista rovakkoa. Niin vaaran alella kuin rinteilläkin on runsaasti irtolohkareita. Sarvivaaran laki kumpuilee, ja siellä on useampia huippuja. Lakialue kasvaa pääosin männikköä. Vaaran lakiosan luoteisnurkassa on selvästi erottuva kivilatamus. Toinen latamus sijaitsee vaaran eteläisimmän huipun itäreunalla, kallioisessa ja kivikkoisessa maastossa.

Kohteen kuvaus

Sarvivaaran eteläisemmän kivilatamuksen halkaisija on 1.5 metriä. Se on säännöllisen neliön muotoinen ja selvärajainen rakennelma. Kiviä on vähintään viidessä kerroksessa ja kivet ovat litteitä, säännöllisen muotoisia nekin. Korkeutta rakennelmalla on 70 cm.

Muuten Sarvivaaran eteläisempi kivilatamus muistuttaa vaaran luoteisnurkan latomusta, mutta eteläisemmän latomuksen päällä on viisarikiveksi luokiteltu kivi.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Sarvivaaran kivilatomus voi olla koonillinen kiviraunio 1900-luvun alusta. Latomus muistuttaa vaaran luoteisnurkan koonillista rauniota sekä Matalavaaran "Pirrikiveä" (Julku 1991:112), joka on yksi tuhansista koonillisista kiviraunioista. Toisaalta Sarvivaaran eteläisemmän kivilatomuksen päällä on ns. viisarikivi, mikä viittaisi siihen, että kiveyksen funktio olisikin toinen. Viisarilla on pyritty osoittamaan rajalinjan suuntaa, mistä syystä Sarvivaara 2 kivilatomusta olisi ehkä syytä pitää jonain rajalinjauksena. Vanhan Tornion ja Kemin Lapin väliseen rajalinjaan 1700-luvulta ei Sarvivaaran kiveys kuitenkaan liittynyt.

Kyseessä ei perinteisen määrittelyn mukaan ole kiinteä muinaisjäännös, vaikka latomus omalla mielenkiintoisella tavallaan kertoo maanmittaus- ja kartoitustoimen historiasta.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. *Studia historica septentrionalia* 19. Rovaniemi.
Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 21.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 1 Hyvä

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 8 Muu suojeluarvo

**Kohteen
suojaus:** 0 Ei määritelty

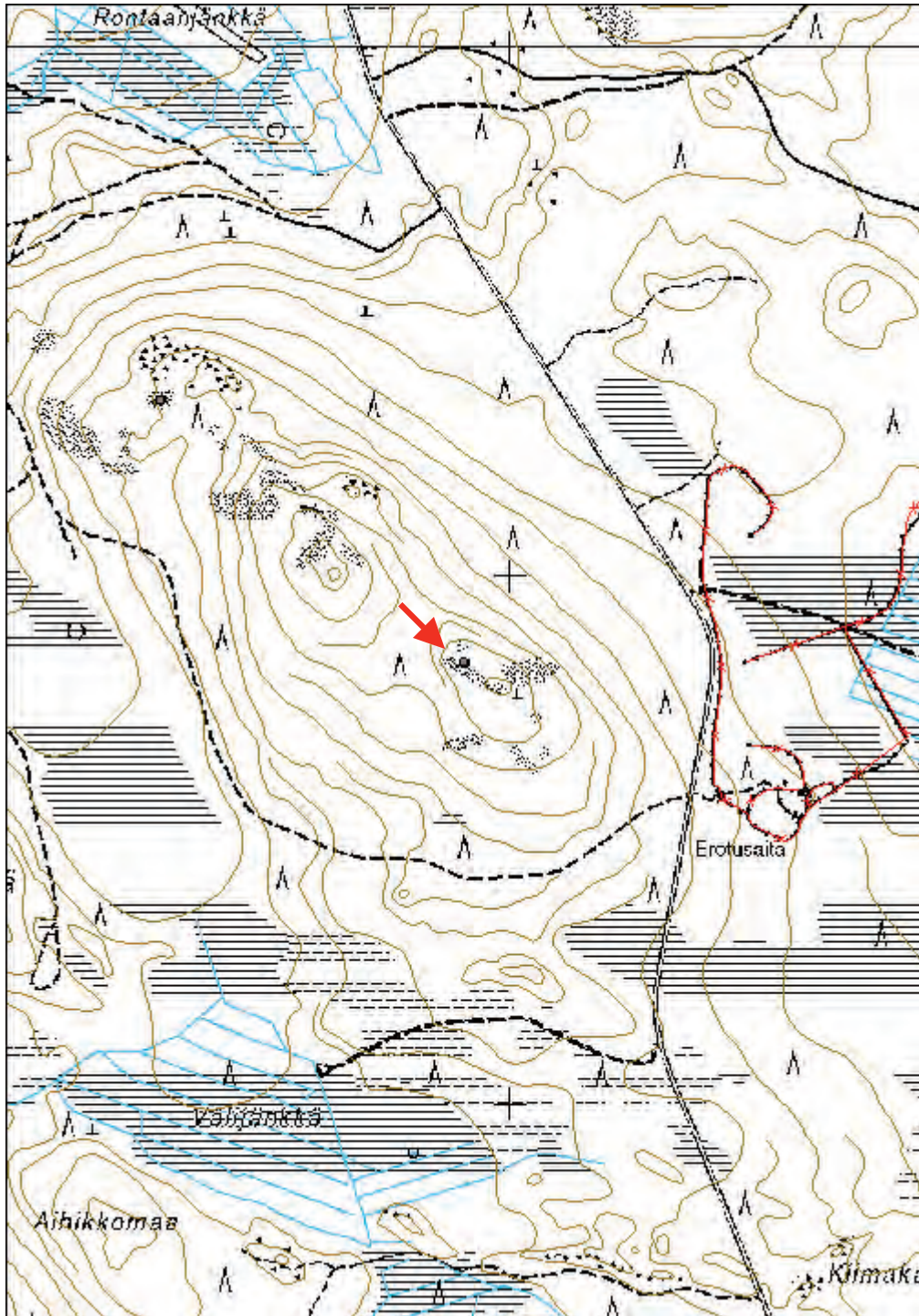
**Ympäristön
suojaus:**

0 Ei määritelty

Sarvivaara 2, koonillinen kivilatomus. P6210153.

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7393835, Y 3406911	Mittakaava:	1:10 000

Haisujyppyrä pilkkapuu

MH-tunnus: 137471

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7393485, Y 3405910	Löydöt:	-

Taustatiedot

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Pilkkoja on tehty Ylitornion metsissä ja jyppyröillä runsaasti. Toisissa on vain nimikirjaimia, muutamissa vuosilukuja. 1900-luvun toinen vuosikymmen näyttää olleen näiden merkintöjen kultakautta. Jostain syystä erityisen runsaasti vuosilukupilkkoja näyttää tehdyn tai ainakin säästyneen ja löytyneen vuodelta 1919. Tämä ilmiö ei näytä rajoittuvan vain Tornionlaaksoon vaan sama ilmiö näyttää jatkuvan esimerkiksi Rovaniemen puolella.

Ympäristön kuvaus

Haisujyppyrä sijaitsee Sarvivaaran lounaispuolella. Se kohoaa maastossa yhtä korkealle kuin naapurinsakin. Rinteet ovat kosteat, idässä ja lännessä vaaran juuri on hyvin märkää. Märkyden tunnetta ehkä lisäsi inventointitilanteessa se seikka, että paikalla käytiin alkukesän kosteimpana päivänä. Jyppyrän laki on kivikkoinen ja mäntyvaltainen. Se on hakattu viitisentoista vuotta sitten.

Kohteen kuvaus

Jyppyrän korkeimmalla kohdalla, rovakon reunalla, seisoo lähes 500-vuotias mänty, jossa on pilkkoja kolmessa kohtaa rungossa. Pilkat ovat noin 1,5 metrin korkeudella maan pinnalta. Suurimmassa pilkoista on (nimi?)kirjaimet L W, sekä alla päiväys 27.9.1919. Toinen pilkka muodostuu kirjaimista A ja E sekä numeroista 91. Puu on kylettynyt pilkkojen teon jälkeen ja puun kuori on kasvanut merkkien päälle. Kolmaskin pilkka on ilmeisesti "AE". Tässäkin pilkassa kaarna peittää osin merkkejä.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Pilkan sijainti Haisujyppyrän laella, mäen korkeimmalla kohdalla, tuntuu viittaavan lähinnä "vuorenvallotukseen". Tuskinpa pilkalla on merkitty sen kummemmin omistusoikeutta kuin mitään kovin merkittävää tapahtumaakaan. Ennemmin mieleen tulee epäily siitä, kuinka laelle kapuamisesta on yksinkertaisesti haluttu jättää paikalle muisto.

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003.Lapin maakuntamuseo.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 21.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

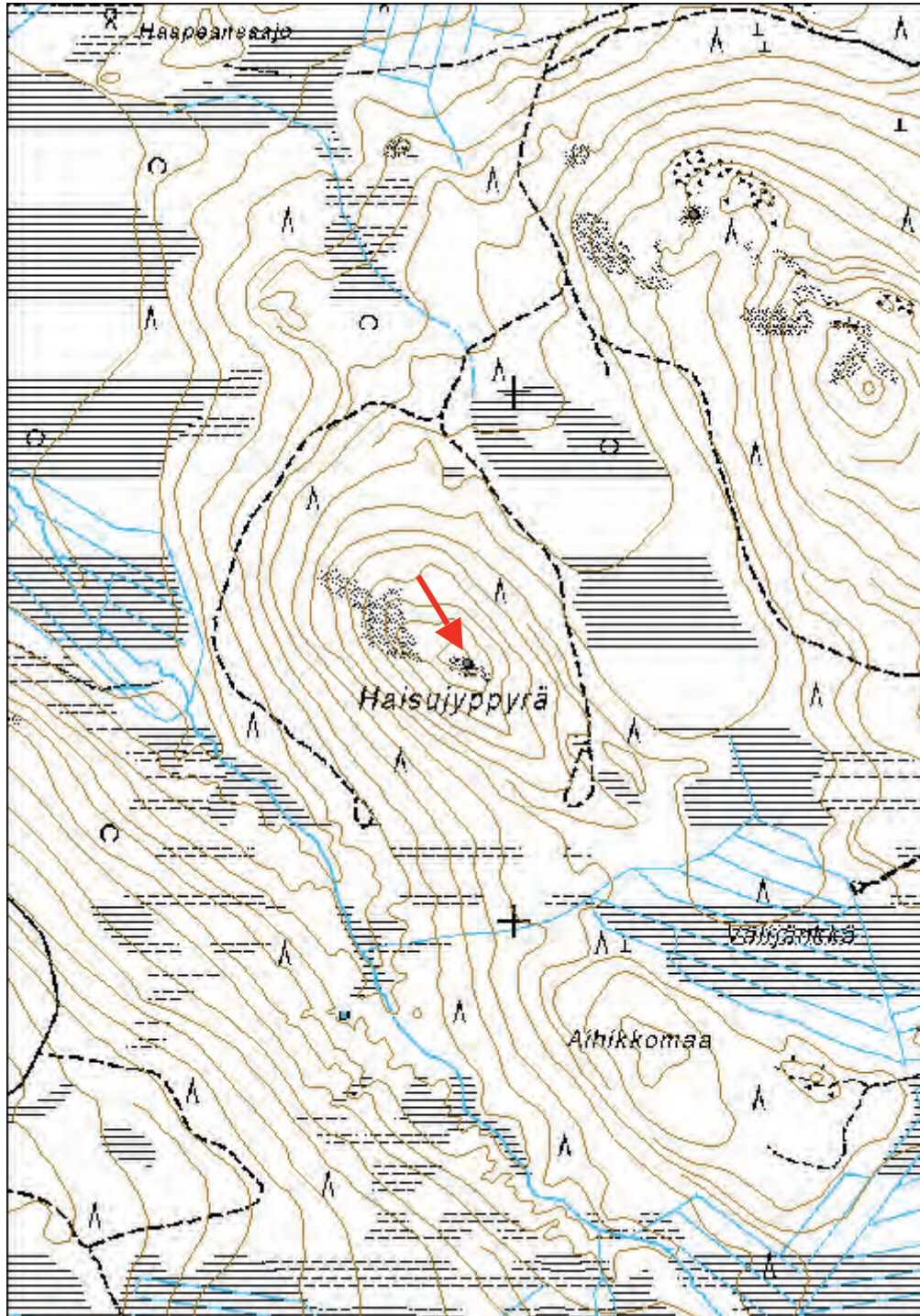
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Haisujyppyrän pilkkapuu. Kuviiin on vahvistettu kaiveruksia pu-
navärillä, luonnossa kirjoitukset erottuvat toki ilman väriäkin.
Vas. P6210164, oik. 6210160.

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7393485, Y 3405910	Mittakaava:	1:10 000

Kesän 2011 kelit olivat yleisesti ottaen loistavat ja lämpöä riitti Länsi-Lapissakin. Kesäkuussa Kyröjupolla käytäessä oli poikkeuksellisen sateista ja koleaa. P6220124.

Kyröjuppo kivilatamus

MH-tunnus: 137473

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7390258, Y 3402439	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi ki-veä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin sei-päillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskel-lä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2209:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohdaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten. 1900-luvun alussa tällaisia kivilatomuksia rakennettiin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkejä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Ympäristön kuvaus

Kyröjupukka sijaitsee Raanujärven eteläpuolisen Palolompolon eteläpuolella, Vietosenojan pohjoispuolella. Vaaran laki kohoaa reilut 50 metriä ympäristön soita korkeammalle Näätävaaran koillispuolella. Laki on kallioinen ja se kasvaa mäntyjä. Laelta avautuu joka puolelle upeat näkymät, muun muassa Raanujärvi erottuu selvästi Kyröjupolle. Vaaran rinteestä on hakattu myrskytuhoja 80-luvun alussa. (Mauri-myrsky syyskuussa 1982.)

Kohteen kuvaus

Kyröjupon korkeimmalla kohdalla sijaitseva kivilatomus on pyöreähkö, halkaisijaltaan noin 120 cm. Se on koottu hieman epämääräisen muotoisista kivistä, mutta itse latomus on hyvin säännöllisen muotoinen. Se on selvästi maastossa erottuva.

Muutaman metrin etäisyydellä kivilatomuksesta on parikin pilkkapuuta.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Kyröjupon kivilatomus lienee maanmittauksen tarpeisiin kasattuja koonillisia kiviroykkiöitä. P6220131.

Tulkinta

Kyröjupukankin kivilatomus voi olla koonillinen kiviraunio, joita on tehty maanmittauksen tarpeisiin 1900-luvun alussa. Latomus muistuttaa muun muassa Matalavaaran "Pirrikiveä" (Julku 1991:112), joka on yksi tuhansista koonillisista kiviraunioista.

Kyseessä ei perinteisen määrittelyn mukaan ole kiinteä muinaisjäännös, vaikka latomus omalla mielenkiintoisella tavallaan kertoo maanmittaus- ja kartoitustoimen historiasta.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.
Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 22.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 1 Hyvä

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 8 Muu suojeluarvo

**Kohteen
suojaus:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojaus:**

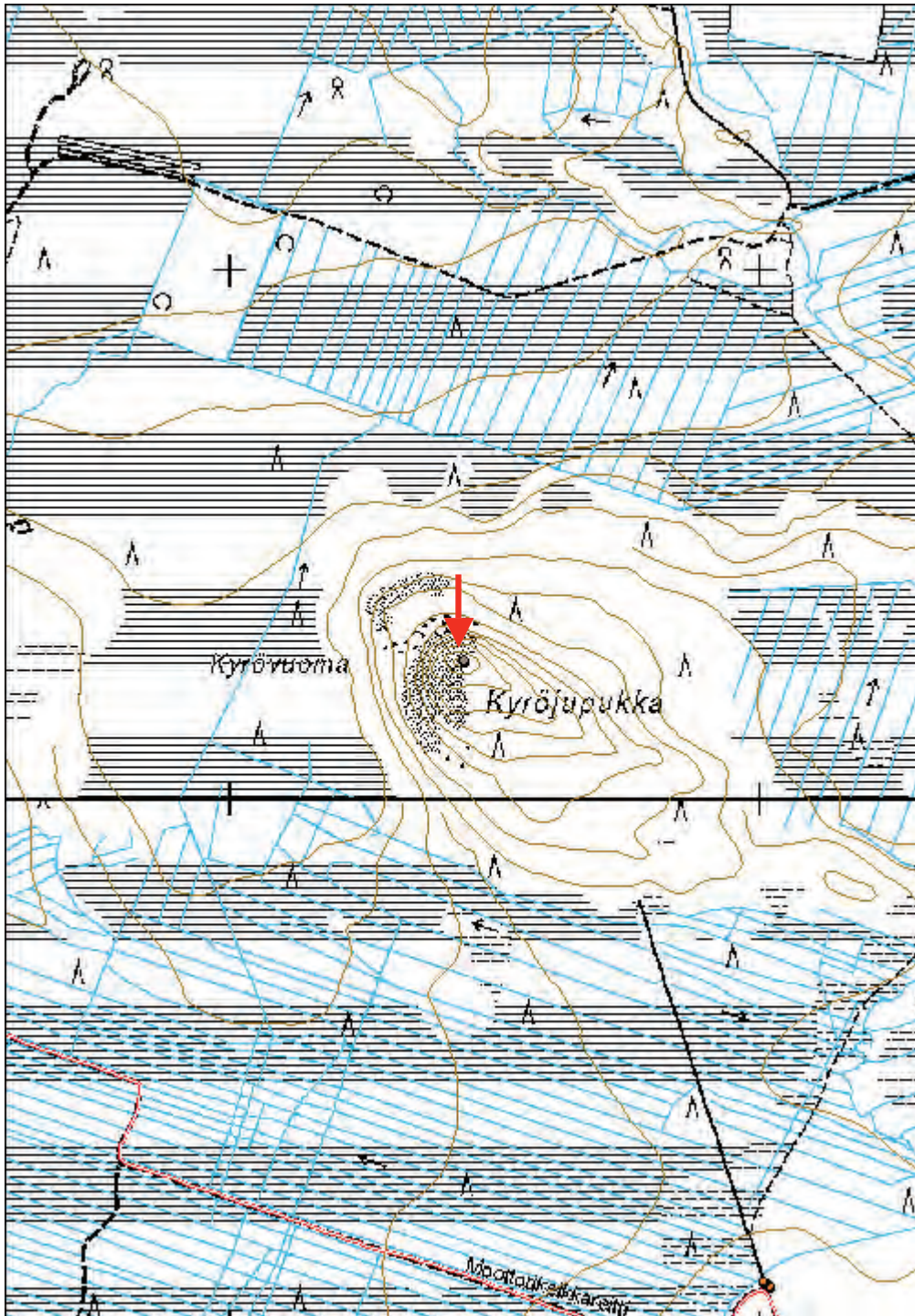
0 Ei määritelty

*Kyröjupon rinteillä kasvoi runsaasti kukkia kesäkuussa 2011.
P6220125.*

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7390258, Y 3402439	Mittakaava:	1:10 000

Kyröjuppo 2 pilkkapuu

MH-tunnus: 137474

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7390260, Y 3402440	Löydöt:	-

Taustatiedot

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Ympäristön kuvaus

Kyröjupukka sijaitsee Raanujärven eteläpuolisen Palolompolon eteläpuolella, Vietosenojan pohjoispuolella. Vaaran laki kohoaa reilut 50 metriä ympäristön soita korkeammalle Näätävaaran koillispuolella. Laki on kallioinen ja se kasvaa mäntyjä. Laelta avautuu joka puolelle upeat näkymät, muun muassa Raanujärvi erottuu selvästi Kyröjupolle. Vaaran rinteestä on hakattu myrskytuhoja 80-luvun alussa. (Mauri-myrsky syyskuussa 1982.)

Kohteen kuvaus

Kyröjupon korkeimmalla kohdalla sijaitsee pyöreä kivilatomus, jota voi pitää lähinnä maanmittauksessa käytettynä apupisteinä. Muutaman metrin etäisyydellä kivilatomuksesta on pari pilkkapuuta. Metrin päässä latomuksesta on männyn kylkeen hakattu noin metrin korkeudelle "Heino Kranat 1\8 1931". Pari metriä tästä on toisen kelon kylkeen veistetty teksti "M. Kan?anaho 1\8 1931".

Kohteen rajaus

Kohteet sijaitsevat vierivieressä, koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Pilkkojen sijainti Kyrönjupon laella, mäen korkeimmalla kohdalla, tuntuu viittaavan lähinnä "vuorenvalloitukseen". Tuskinpa pilkalla on merkitty sen kummemmin omistusoikeutta kuin mitään kovin merkittävää tapahtumaakaan. Ehkä tarkoituksena on ollut hakea kivilatomus, minkä löytyminen on sitten merkitty pilkalla. Laelle kapuamisesta on yksinkertaisesti haluttu jättää paikalle muisto.

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003.Lapin maakuntamuseo.

Kyröjupon pilkkoja aivan koonillisen kiviröykkiön vieressä. Isommassa kuvassa tekstiä on vahvistettu punavärillä. P6220134.

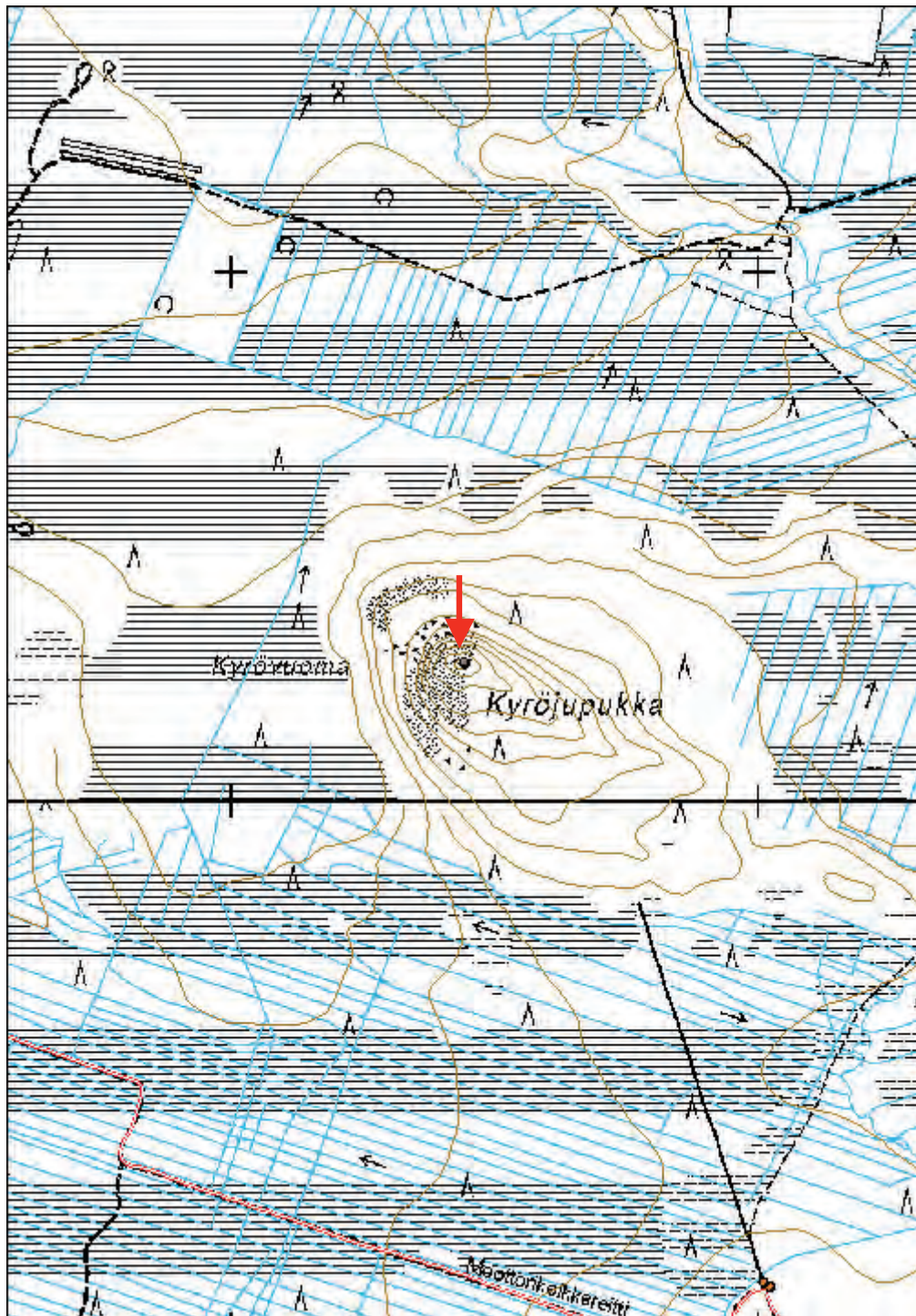
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 22.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais-	-	Kunto:	2 Keskinertainen
rekisterinro:		Olotila:	2 Ei käytössä
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Kohteen	0 Ei määritelty
		suojelu:	

Ympäristön	0 Ei määritelty
suojelu:	

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7390260, Y 3402440	Mittakaava:	1:10 000

Näätävaara 2 tupasija

MH-tunnus: 137480

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7387549, Y 3402537	Löydöt:	-

Taustatiedot

Näätävaaran kupeeseen ajaututtiin muutama päivä ennen juhannusta 2011. Syynä oli kämpän pihapiirin dokumentointi, mutta alueen pohjoispuolelta löytyi myös vanhemman rakennuksen jäännöksiä.

Ympäristön kuvaus

Näätävaaran itärinteen alapuolella, soistuman reunalla on noin puolen hehtaarin suuruinen kämppääalue. Se on aukko, jossa kasvaa koivuja ja pihanurmea. Kämpän päärakennus on edelleen pystyssä, samoin useita muita rakennuksia pihapiirin reunoilla.

Alueen itäpuolella on kosteaa sekametsää, joka muuttuu suoksi idemmäs mentäessä. Kämpän pihapiirin länsipuolella Näätävaaran rinne kohoaa jyrkästi satakunta metriä vaaran laelle. Näätävaaraan vievältä tieltä kämpälle on autotie.

Kohteen kuvaus

Joitakin kymmeniä metrejä kämppääalueen pihapiirin pohjoispuolella on rakennuksen pohja, jonka seinät erottuvat loivina maavalleina. Kokonaisuudessaan rakennus on ollut 6x5 metrinen. Kiuaskiveys hahmottuu rakennuksen luoteisnurkkaukseen. Kiukaan halkaisija on 2.5 metriä, se on pyöreä ja vaihtelevan kokoisista kivistä kasattu. Kiukaan korkeus nykyisellään on 1.3 metriä. Kiukaan kupeessa rautaromua kämppäkaudelta eli sitä on käytetty jätteen keruupaikkana.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Rakennus lienee kämpän käyttöä vanhempi eli viimeistään 1900-luvun alusta. Se voi liittyä varhaisempaan metsätaloustoimintaan.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 22.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

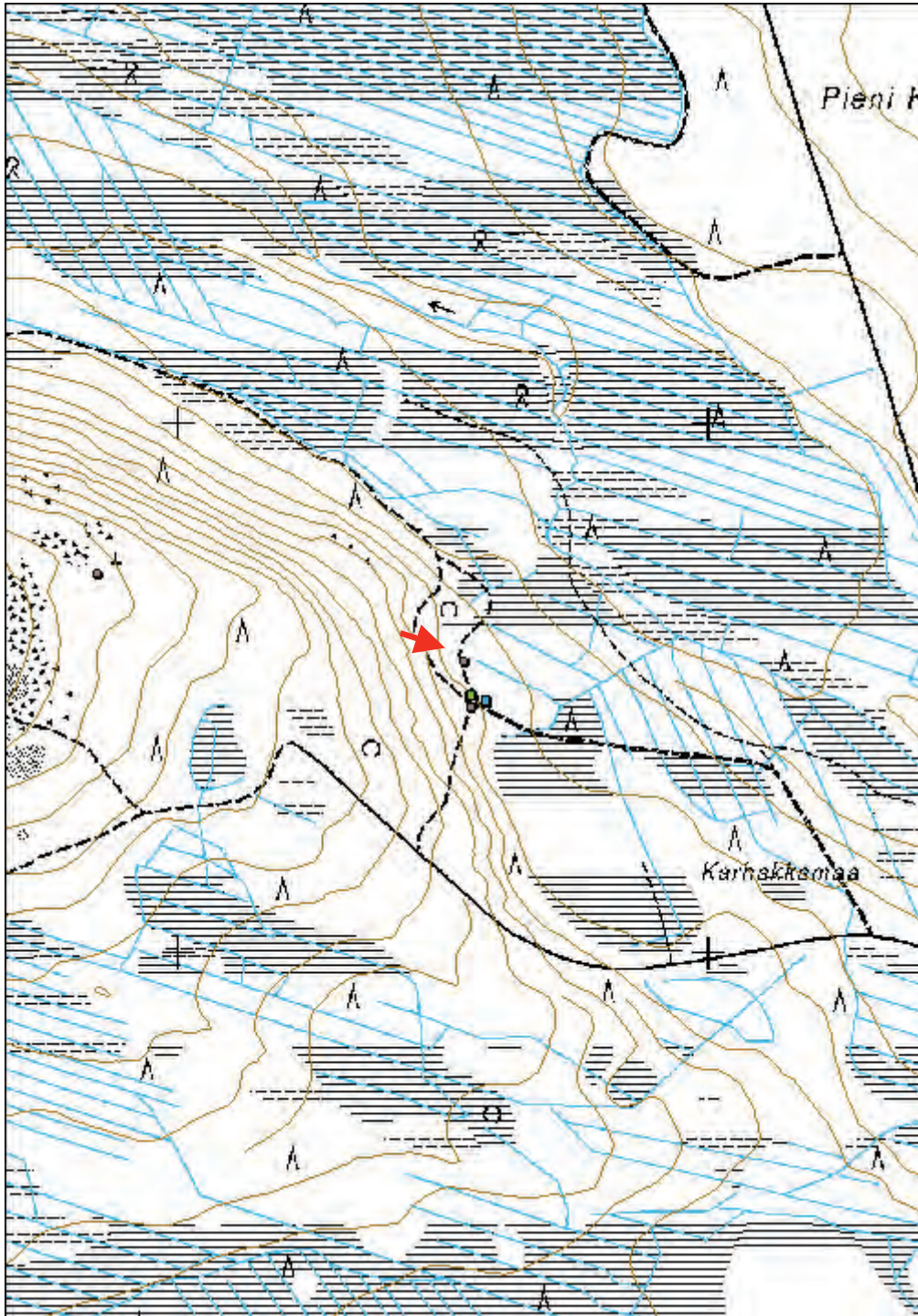
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	5 Purettu / palanut
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Muutamia kymmeniä metrejä Näätävaaran kämpän pihapiirin pohjoispuolella oli jäänteitä vanhemmasta rakennuksesta. Pääasiassa rakennuksen kiuaskiveys oli edelleen erotettavissa vaikka toki paikoin lahonneita seiniäkin saattoi aavistella turpeen alla. P6220164.

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7387549, Y 3402537	Mittakaava:	1:10 000

Näätävaara 3 kivilatamus

MH-tunnus: 137518

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7387715, Y 3401844	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi ki-veä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin sei-päillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskel-lä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2009:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohdaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten.1900-luvun alussa tällaisia kivilatomuksia rakennettiinkin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkeitä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Ympäristön kuvaus

Näätävaaran loivassa itärinteessä, rakkakiveyksen alapuolelta, vähäkivisellä alustalla on kivilatamus. Paikalla kasvaa nuorta männikköä.

Kohteen kuvaus

Kiveys on halkaisijaltaan 1.3 metriä. Se on pyöreä, ja ylöspäin suippeneva, vaihtelevankokoisista, ja muotoisista kivistä ladottu. Kiveyksen korkeus on noin 1.2 metriä.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Näätävaaran kivilatamus lienee koonillinen kiviraunio, joka on tehty maanmittauksen tarpeisiin todennäköisesti aivan 1900-luvun alussa. Latomus muistuttaa muun muassa Matalavaaran "Pirrikiveä" (Julku 1991:112), joka on yksi tuhansista koonillisista kiviraunioista.

Kyseessä ei perinteisen määrittelyn mukaan ole kiinteä muinaisjäännös, vaikka latomus omalla mielenkiintoisella tavallaan kertoo maanmittaus- ja kartoitustoimen historiasta.

Vas. näkymä Näätävaaralta. P6220169. Oik. Näätävaaran koonillinen kiviröykkiö. P6220173.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.
 Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele.
 Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

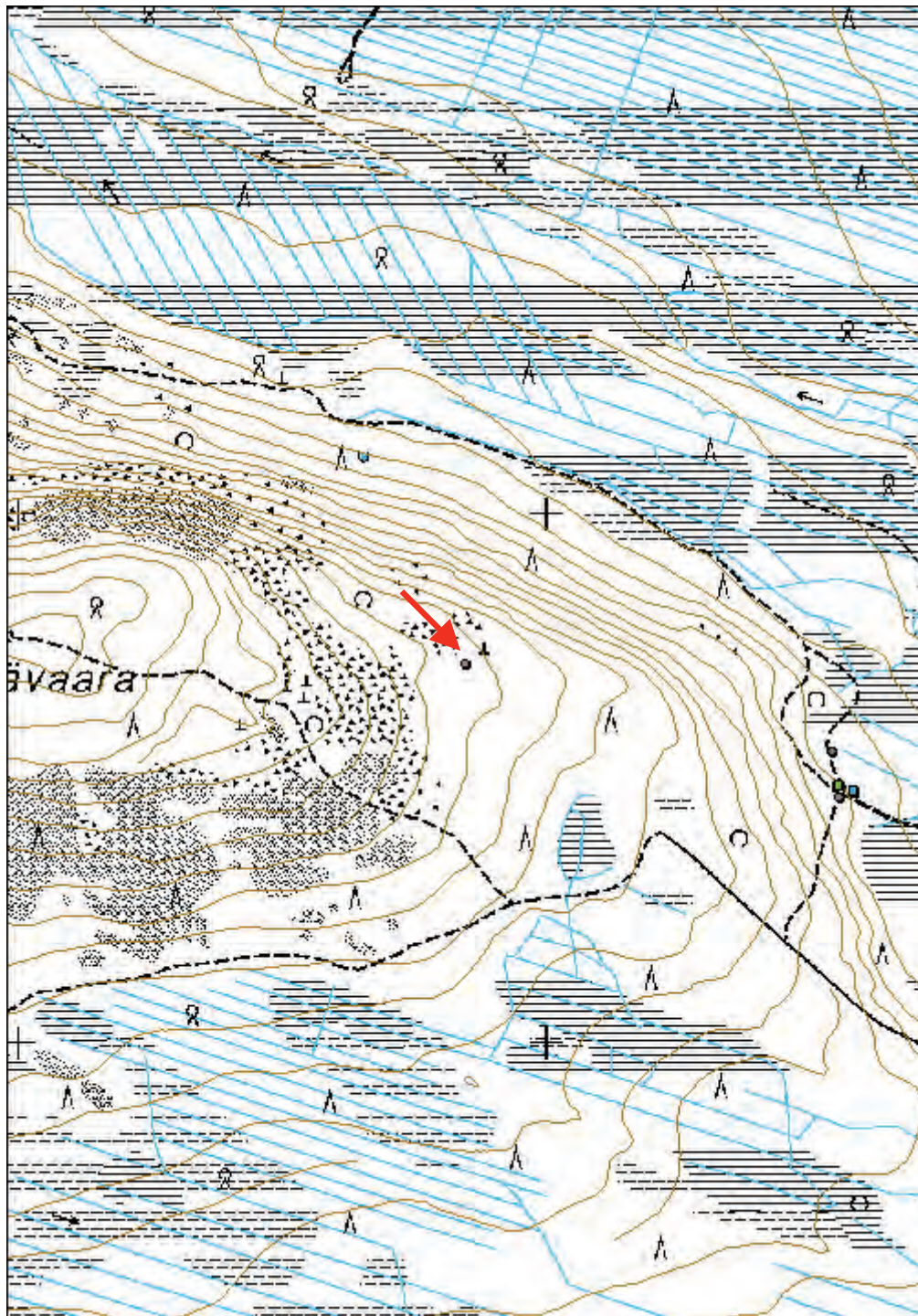
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 22.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä
 Kuvaus:

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojele:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7387715, Y 3401844	Mittakaava:	1:10 000

Mustipaljukka 2 kivilatomus

MH-tunnus: 137519

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7376823, Y 3409935	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi kiveä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin seipäillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskelä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2009:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohdaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten. 1900-luvun alussa tällaisia kivilatomuksia rakennettiin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkeitä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Ympäristön kuvaus

Mustipaljukan länsirinteessä, noin 100 metrin päässä Tornion ja Kemin välisen vanhan rajan pyykistä on kivilatomus. Se on parikymmentä metriä rajapyykkiä matalammalla, jyrkän rinteiden päällä.

Kalliolla kasvaa joitakin mäntyjä, maisema kiveyksen ympärillä on avoin. Rinteessä metsä tihenee mäntyvaltaiseksi havumetsäksi.

Kohteen kuvaus

Mustipaljukan kiveys on lähes neliön muotoinen, (0.7x0.7 m) litteistä kivistä kasattu puoli metriä korkea rakennelma. Ylärinteen puolella kiveyksessä on 40 cm syvä onkalo. Kymmenen metrin päässä tästä pohjoiseen on kallion reunalla epämääräisempi kiveys, joka voi liittyä rajamerkkeihin.

Kohteen rajaus

Kohde on koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Mustipaljukan kivilatomus lienee koonillinen kiviraunio, joka on tehty maanmittauksen tarpeisiin todennäköisesti aivan 1900-luvun alussa. Latomus muistuttaa muun muassa Matalavaaran "Pirrikiveä" (Julku 1991:112), joka on yksi tuhansista koonillisista kiviraunioista.

Kyseessä ei perinteisen määrityksen mukaan ole kiinteä muinaisjäännös, vaikka latomus omalla mielenkiintoisella tavallaan kertoo maanmittaus- ja kartoitustoimen historiasta.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.
Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 27.6.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 1 Hyvä

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 8 Muu suojeluarvo

**Kohteen
suojaus:** 0 Ei määritelty

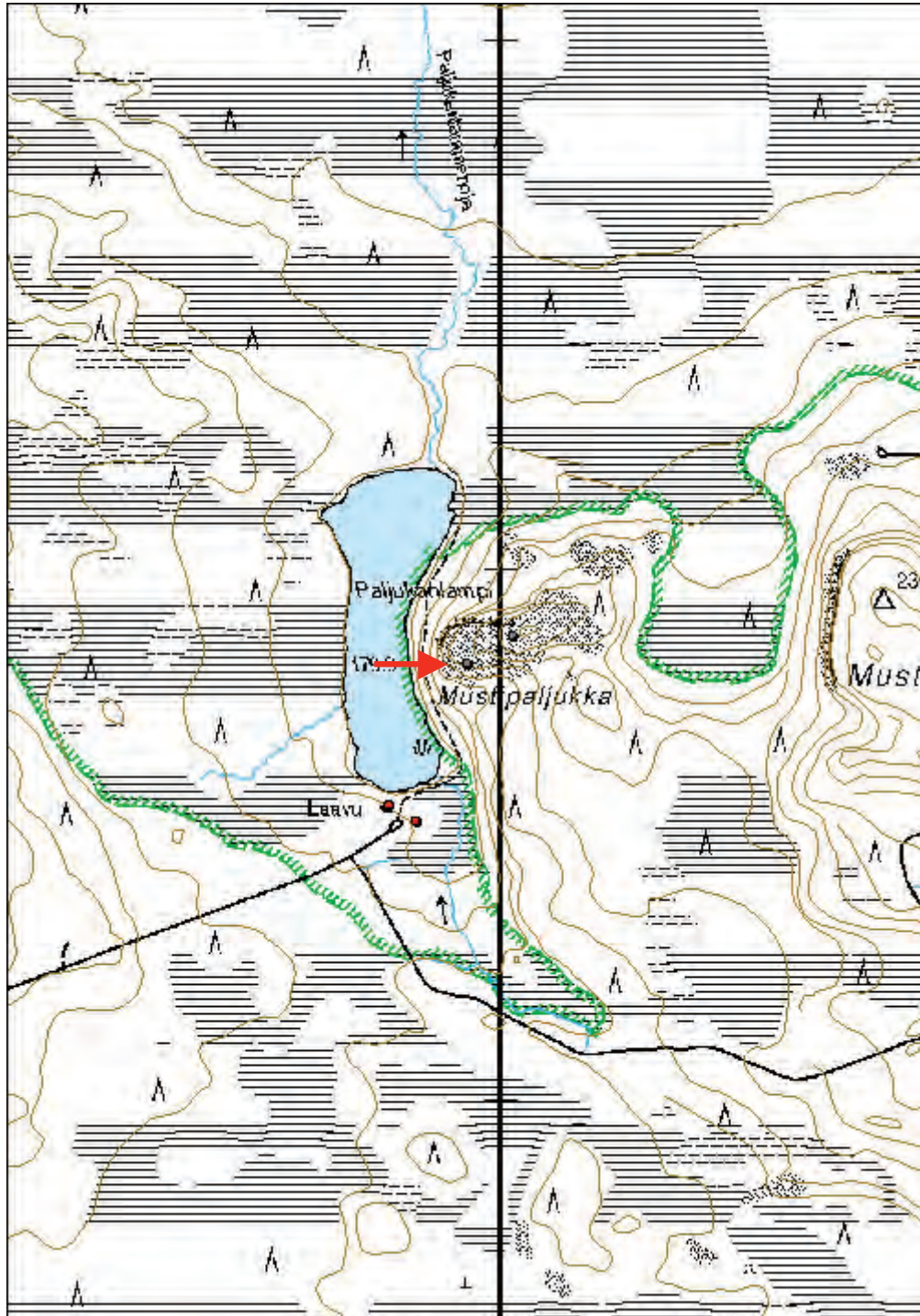
**Ympäristön
suojaus:**

0 Ei määritelty

Mustipaljukalla on vanhan rajapyykin lisäksi myös nuorempi kiveys. Se on rajapyykin lounaispuolella sijaitseva koonillinen kiviröykkiö. P6270143.

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7376823, Y 3409935	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7376094, Y 3397921	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, mutta valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuihin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Ympäristön kuvaus

Ison Koiravaaran kupeessa, Hietanokan kärjessä, on kuivalla mäntykankaalla kämpän raunio. Maasto laskee kosteikoksi kolmella suunnalla. Maaperä alueella on hiekkainen ja helppokulkuinen. Paikallinen metsästysseura, Jupon Erä, on rakentanut paikalle erämaakirkon, liiterin, vessat sekä nuotiopaikan.

Kohteen kuvaus

Aivan erämaakirkon itäpuolella on näkyvissä hirsirakenteisen kämpän perustuksia. Rakennus on ollut suhteellisen kookas, jäljellä olevasta kehikosta päätellen noin 9.5x9.5 metriä. Rakennus on kaiketi paikalleen lahonnut. Se näyttäisi jaetun kahdeksi erilliseksi huoneeksi, ja seinien kohdalla onkin runsaasti lahonneita hirsiiä. Ainakin yksi oviaukoista on ollut kohti itää, suon suuntaan. Missään ei ole näkössä rautanauloja.

Kohteen rajaus

Kämpärakennus on koordinaattipisteessä. Jälkiä muista metsätyökämpän aikaisista rakennuksista ei kyetty paikalla havaitsemaan, mutta varmasti sellaisia on ollut. saunan lisäksi jonkinlainen eläinsuoja on ollut tarpeen metsätöitä tehdessä. Todennäköisesti alkuperäinen kartanon alue käsittääkin nykyisen Jupon Erän erämaakirkon piha-alueen.

Tulkinta

Jupon erän verkkosivuilla (<http://www.juponera.info/Ekirkko.html>) kerrotaan kämpästä seuraavaa: Paikalla on ollut metsäkämpä kaikkineen rakenteineen ja perustat ovat vielä nähtävissä. Vanhassa kämpässä oli miehistöhuone ja teräväpää, jossa asusti työnjohtaja toisessa huoneessa ja kokki toisessa huoneessa. Kokin huone oli samalla keittiö, jossa ruoka valmistettiin. Ruoka annettiin huoneiden välissä olevasta aukosta miehistö puolelle, luukkuu on kautta aikojen kutsuttu elämänluukuksi. Kämpäkartanossa oli sisälle lämpiävä sauna, johon pesuvesi otettiin purosta ja lämmitettiin kartanolla olevassa padassa, joka oli sijoitettu pesäkivien päälle.

Ison Koiravaaran metsätyökämpän pohja erottuu selvästi edelleenkin erämaakirkon piha-alueella. P6270163.

Lisätietoja

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.
<http://www.juponera.info/Ekirkko.html> (14.10.2011)

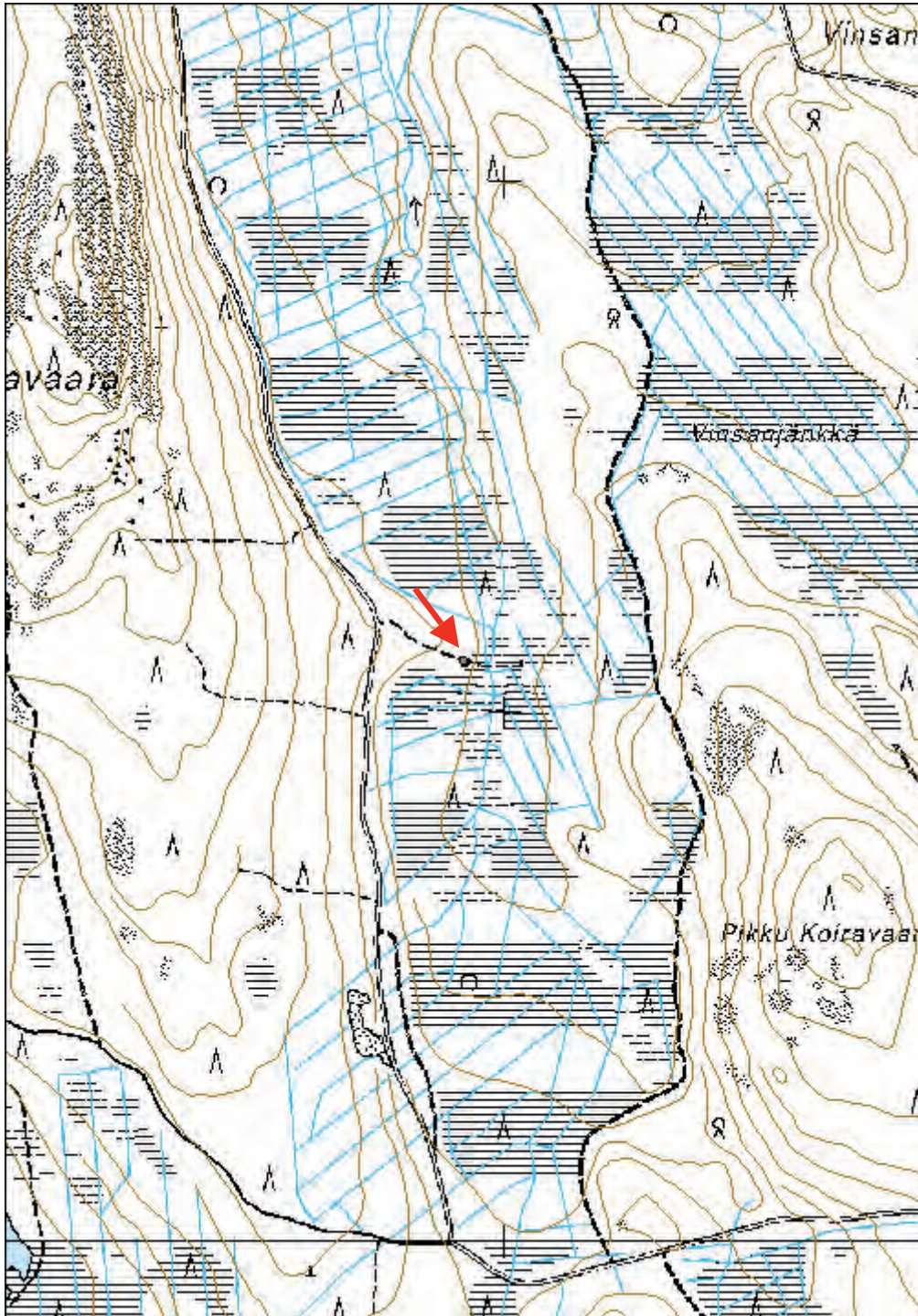
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 27.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	3 Huono
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7376094, Y 3397921	Mittakaava:	1:10 000

Koiravaaranpalo metsätyökämpä

MH-tunnus: 137586

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7378368, Y 3396732	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätyötä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, mutta valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin. Osaltaan metsätyökämpien arkkitehtuuriin ja asumisolujen parantumiseen vaikutti myös ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa määriteltiin minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen&Teppo 1970-72).

Ympäristön kuvaus

Koiravaaranpalon loivassa rinteessä, aivan aluetta halkovan metsätien reunassa, on metsätyökämpän raunio Koiraojan kaakkoisrannalla. Tien reunasta lähtien on ojan ranta tiheää ja rehevää sekametsää. Maasto on kumpuilevaa, ojan varsi kosteaa. Kämpäraunion lounaispuolella puolella kulkeva tie on saattanut tuhota osan kämpärakennuksia.

Kohteen kuvaus

Metsätyökämpä on paikalleen lahonnut. Se on ollut kooltaan 5.5x5.5 metrin suuruinen, oviaukko on sijainnut rakennuksen pohjoisnurkalla, puron puolisella alarinteellä. Rakennuksen jäänteissä on runsaasti rautanauvoja sekä muita yksityiskohtia. Parhaimmillaan hirsikertoja on jäljellä 5-6, nurkkasalvokset muistuttavat lähinnä koirankaulasalvosta. Työn jälki on hieman vapaata, sillä nurkkahirret ovat keskenään erimittaisia. Osa on katkottu kirveellä, osa sahaamalla. Seinähirsissä on kuitenkin useampia suhteellisen huolellisesti veistettyjä aukkoja, joiden merkitys tosin ei ole aivan yksiselitteinen. Jälkiä lämmityslaitteista ei ole dokumentoitu.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä. Mahdollisia muita rakennuksia ei havaittu. Voi olla, että tien teko kämpän vierestä on tuhonnut jotain rakennelmia. Toisaalta rakennus alkaa olla hyvin kasvillisuuden peittämä, ja mahdolliset muut rakennelmat niin ikään jo metsän syliin sulkeutuneita.

Tulkinta

Rakennustavasta päätellen on kämpä varhaisimmillaan 1930-luvun rakennuskantaa. Hylättyinä se on kuitenkin ollut suhteellisen kauan kuitenkin viimeistään 1970-luvulta lähtien. Rakennus on lahoamassa paikalleen.

Yksityiskohtia kämpän
raunioista. Vas.
P6270174, oik. P6270179.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkipämppiä ja ruukinperittejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 27.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

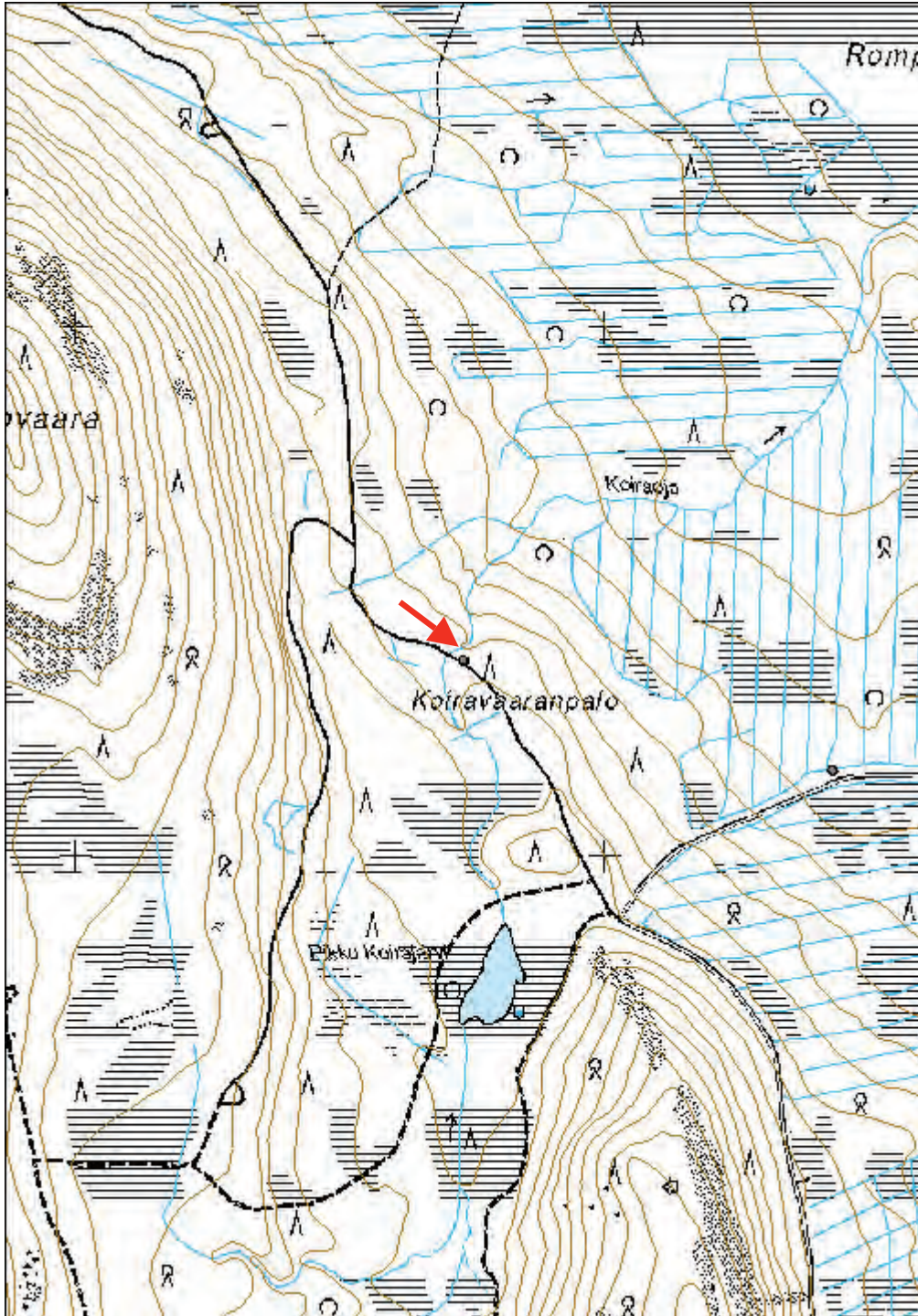
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

P6270170.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7378368, Y 3396732	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7390115, Y 3407229	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi kiveä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin seipäillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskelä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2009:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohtaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten. 1900-luvun alussa tällaisia kivilatomuksia rakennettiinkin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkejä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Ympäristön kuvaus

Muotkarovan itäpäässä, metsäautotien käänköpaikan kaakkoispuolella, kallioisella jypyrällä on kivipaasi. Paikka on maisemallisesti näyttävä, paadelta avautuvat hienot näkymät pohjoista kohden Haisujärvelle. Muotkarovan Isolaki siintää puolestaan länsilounaassa. Kallioisen alueen laki kasvaa pääosin havupuita sekä joitakin koivuja. Alueella on isoja siirtolohkareita. Näkyvillä on myös myrskytuhoja.

Kohteen kuvaus

Kivipaasi on rakennettu jypyrän korkeimmalle kohdalle, pari metriä korkean suuren kiven päälle. Kiveys on soikeahko ja säännöllisenmuotoinen. Se on suhteellisen tasakokoisista kivistä kasattu. Kiveyksen halkaisija on noin 120 cm, korkeus on suunnilleen saman verran. Kivipaasi myös suippenee ylöspäin siten, että perustan kivet kookkaampia.

Kivilatomus muistuttaa suuresti Julkun teoksessa (1991) kuvattuja koonillisia maanmittauskiveyksiä.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Muotkavaaran itäreunan kivilatomus lienee koonillinen kiviraunio, joka on tehty maanmittauksen tarpeisiin todennäköisesti aivan 1900-luvun alussa. Latomus muistuttaa niin paljon Kyösti Julkun kuvaamaa Matalavaaran "Pirrikiveä" (Julku 1991:112), että voisipa melkein kuvitella olevan kyseen samasta kivistä. Ylitorniolla on kaksikin Matalaavaaraa, joista toinen sijaitsee valtion maalla noin seitsemän kilometriä etelään Muotkavaaralta. Täältä ei kiveyksiä KMO-inventoinnissa löytynyt, mikä ei tietenkään tarkoita, etteikö siellä sellaista voisi olla. Joka tapauksessa on Muotkavaarankin kiviröykkiö pystytetty suuren kiven päälle kuten Matalanvaaran Pirrikivi.

Kyseessä ei perinteisen määrityksen mukaan ole kiinteä muinaisjäännös, vaikka latomus omalla mielenkiintoisella tavallaan kertoo maanmittaus- ja kartoitustoimen historiasta.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.
Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

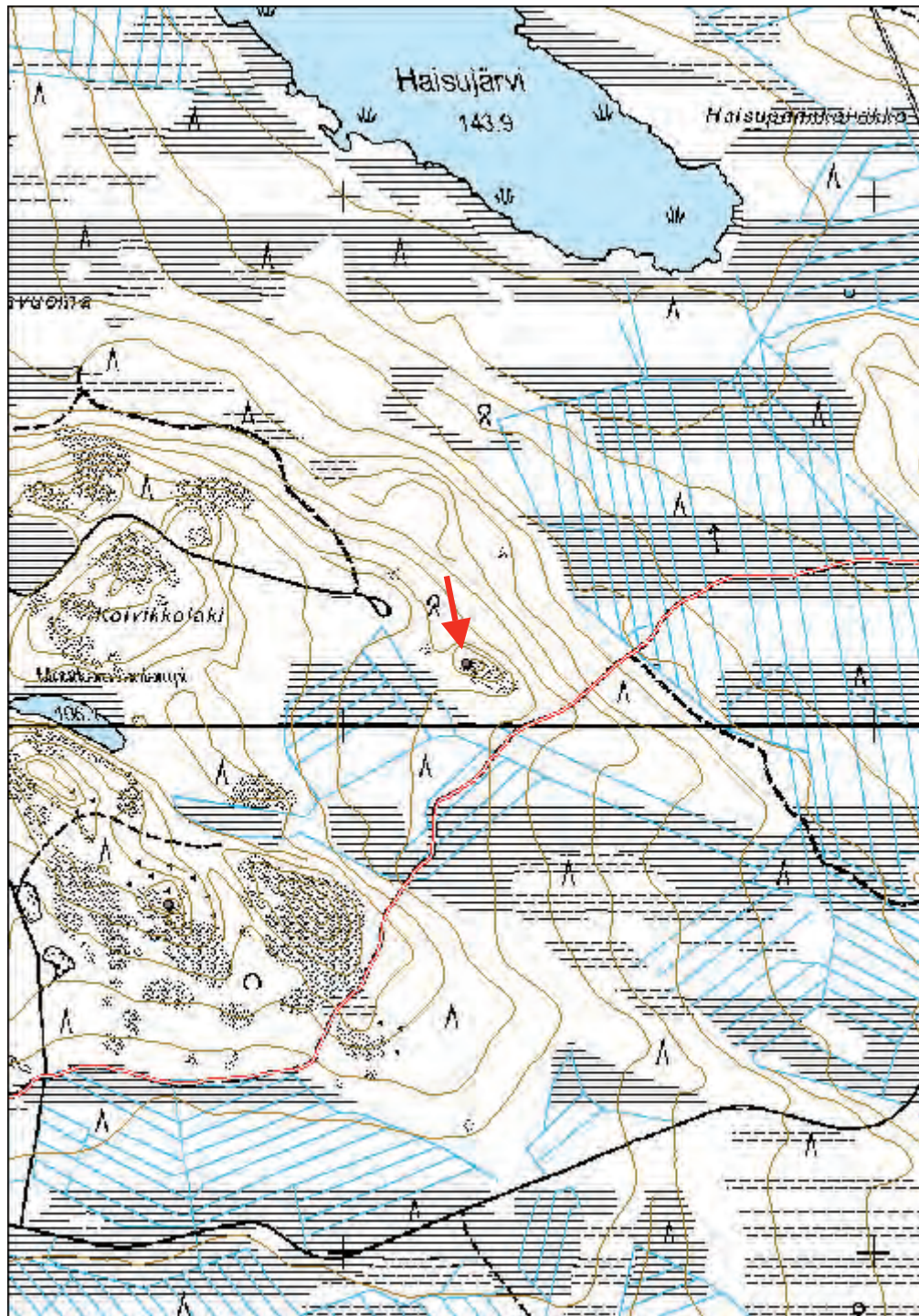
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 29.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	1 Hyvä
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojele:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7390115, Y 3407229	Mittakaava:	1:10 000

Muotkarova kivilatomus

MH-tunnus: 137608

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7389588, Y 3405160	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi kiveä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin seipäillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskelä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2009:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohdaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten. 1900-luvun alussa tällaisia kivilatomuksia rakennettiinkin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkeitä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Ympäristön kuvaus

Muotkarovan Isonlaen lounaispuolella, loivassa alarinteessä, isojen rovakkojen yläpuolella on kivipaasi. Muotkarovan laki kasvaa tiheää sekametsää. Sen laella korkeuskiintopiste 222.8 mpy. Pisteessä 7389666,3405418, lakialueen itäreunalla, on hirsirakenteisen palotornin jäännökset. Torni on ollut pystyssä vielä 1980-luvulla.

Kivipaaden kohdalla maasto kallioista ja suhteellisen avointa. Puut ovat pääosin eri-ikäisiä mäntyjä. Kivipaaden kohdalta avautuu maisema kilometrien päähän.

Kohteen kuvaus

Kivipaasi on pääosin litteistä luonnonkivistä kasattu, neliönmuotoa tavoitteleva rakennelma. Kivet ovat suurikokoisia laakoja. Rakennelman sivut ovat 1.3 metriä, korkeus puolestaan noin 80 cm. Minkäänlaista viisaria ei rakennelmassa voi havaita.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Muotkarovan Isonlaen kivilatomus lienee koonillinen kiviraunio, joka on tehty maanmittauksen tarpeisiin todennäköisesti aivan 1900-luvun alussa.

Kyseessä ei perinteisen määrittelyn mukaan ole kiinteä muinaisjäännös, vaikka latomus omalla mielenkiintoisella tavallaan kertoo maanmittaus- ja kartoitustoimen historiasta.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.
Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 29.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinäinen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojaus:	0 Ei määritelty

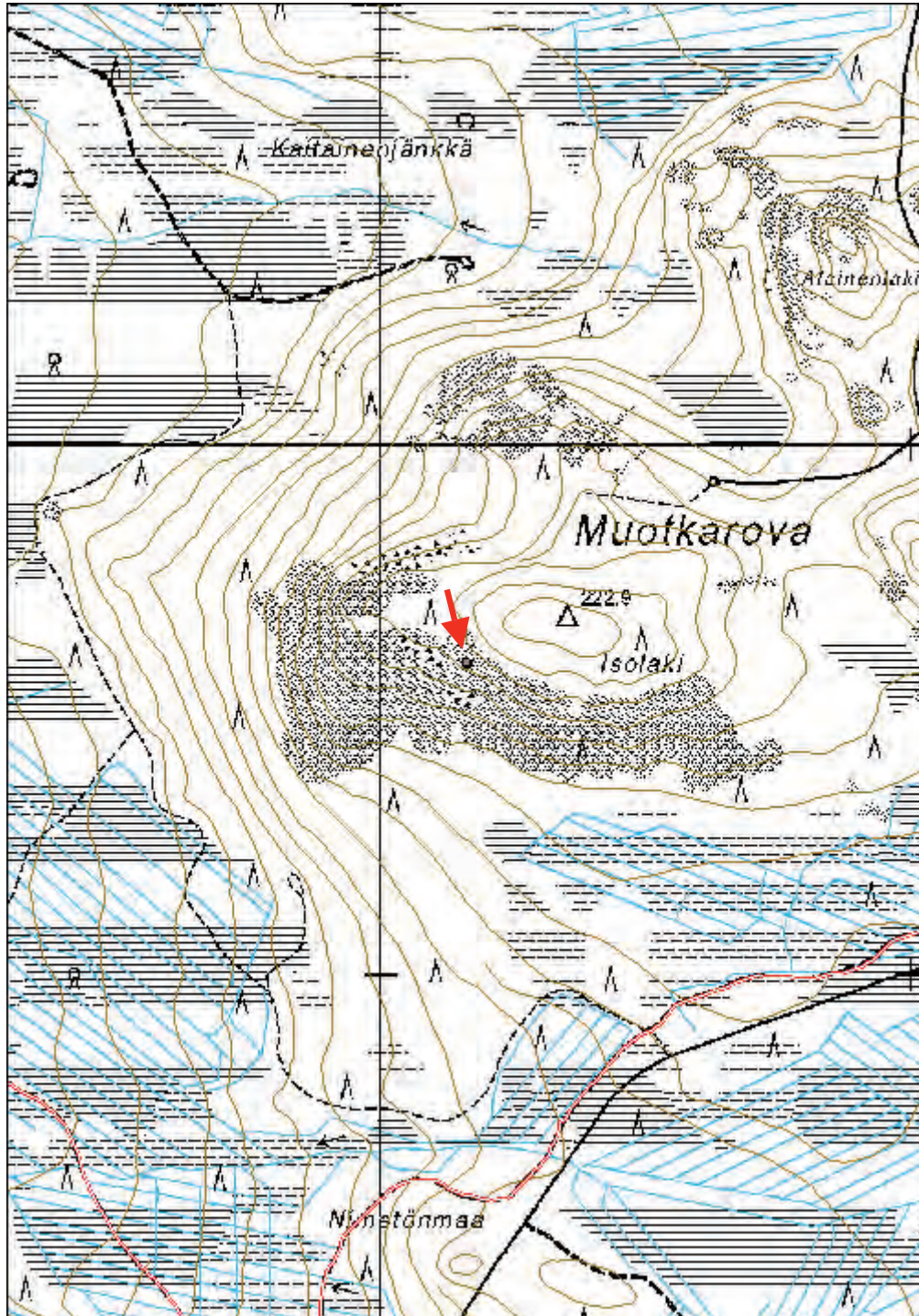
**Ympäristön
suojaus:** 0 Ei määritelty

Muotkarovan latomus. P6290156.

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7389588, Y 3405160	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7389659, Y 3406666	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi kiveä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin seipäillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskelä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2009:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohdaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten. 1900-luvun alussa tällaisia kivilatomuksia rakennettiinkin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyypkejä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Ympäristön kuvaus

Muotkarovan kaakkoispäässä, kallioisen jypyrän korkeimmalla kohdalla on kivipaasi. Jypyrältä avautuu näkymät kohti etelää useiden kilometrien päähän. Mäen laki on kallioinen ja kivikkoisen. Puusto on pääasiassa mäntyä, ja metsä vanhaa. Ruokelampi häämöttää maisemassa etelän suunnalla. Aluskasvillisuus on kuivia tupsakkeita, puolukanvarsia.

Kohteen kuvaus

Kivipaasi on pyöreähkö ja hieman ylöspäin suippeneva. Se on tehty suurehkoista kivistä. Paaden halkaisija on noin 1.6 metriä, korkeus alun toista metriä. Minkäänlaista viisaria ei kiveyksessä ole. Paikoitellen ovat kivet hyvinkin isoja. Kiveyksen muodossa on tiettyä epätasaisuutta.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Muotkarovan kaakkoispäädyn kivilatomus lienee koonillinen kiviraunio, joka on tehty maanmittauksen tarpeisiin todennäköisesti aivan 1900-luvun alussa. Matkaa Muotkarovan itäpäähän koonilliselle kivirauniolle on reilut 700 metriä, Isonlaen rauniolle puolitoista kilometriä.

Muotkarova SE koonillinen kiviröykkiö. P6290167.

Kyseessä ei perinteisen määrittelyn mukaan ole kiinteä muinaisjäännös, vaikka latomus omalla mielenkiintoisella tavallaan kertoo maanmittaus- ja kartoitustoimen historiasta.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.
 Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

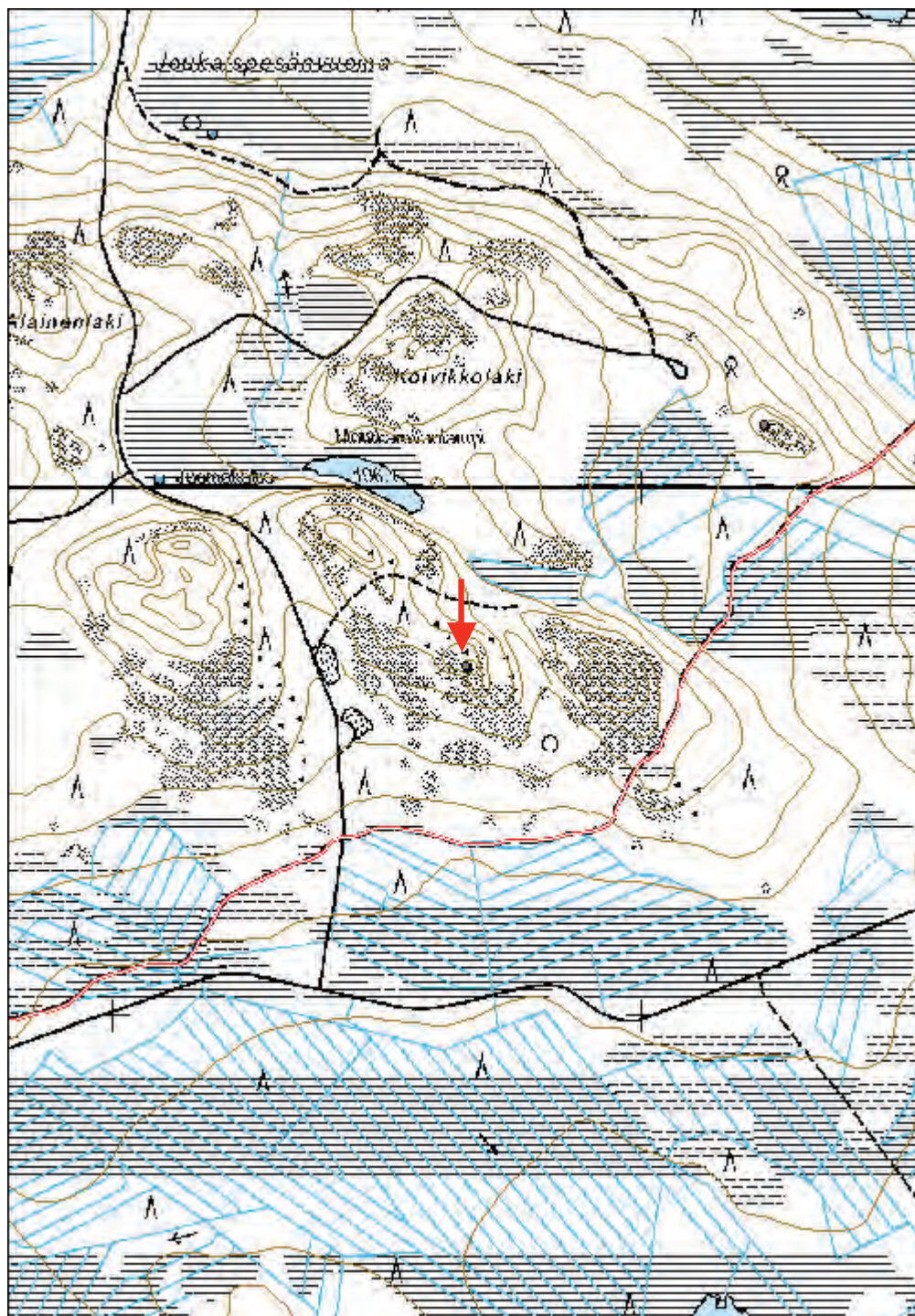
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2100
 Tarkastuspvm: 29.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinäinen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olutila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojele:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7389659, Y 3406666	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7386537, Y 3405060	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi kiveä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin seipäillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskelä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2009:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohdaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten. 1900-luvun alussa tällaisia kivilatomoja rakennettiinkin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkeitä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Ympäristön kuvaus

Männikkömaan kaakkoispuolella, vajaa 200 metriä tiestä, on pienen ja nimettömän nyppylän luoteispuolisessa alarinteessä kivilatamus. Latomuksen kaakkoispuolelta metsä on mätästetty. Latomuksen kohdalla metsä on erirakenteista, kuivahkoa ja havupuuvältaista. Latomuksen ympäristö poikkeaa alavuutensa ja metsäisyytensä puolesta muista lähistön kivilatomoista.

Kohteen kuvaus

Hieman epämääräinen, pyöreähkö ja isoista kivistä rakennettu latamus. Kivet eivät ole litteitä tai lohkotun näköisiä kuin useissa muissa lähistön kiviröykkiöistä. Latomuksen halkaisija on reilut puolitoista metriä, korkeus noin 90 cm. Latamus on lähinnä puolipallon muotoinen.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Kivilatamus lienee koonillinen kiviraunio, joka on tehty maanmittauksen tarpeisiin todennäköisesti aivan 1900-luvun alussa. Kyseessä ei perinteisen määrittelyn mukaan ole kiinteä muinaisjäännös, vaikka latamus omalla mielenkiintoisella tavallaan kertookin maanmittaus- ja kartoitustoimen historiasta.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.
Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäänökset. Tunnistaminen ja suojele.
Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 29.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

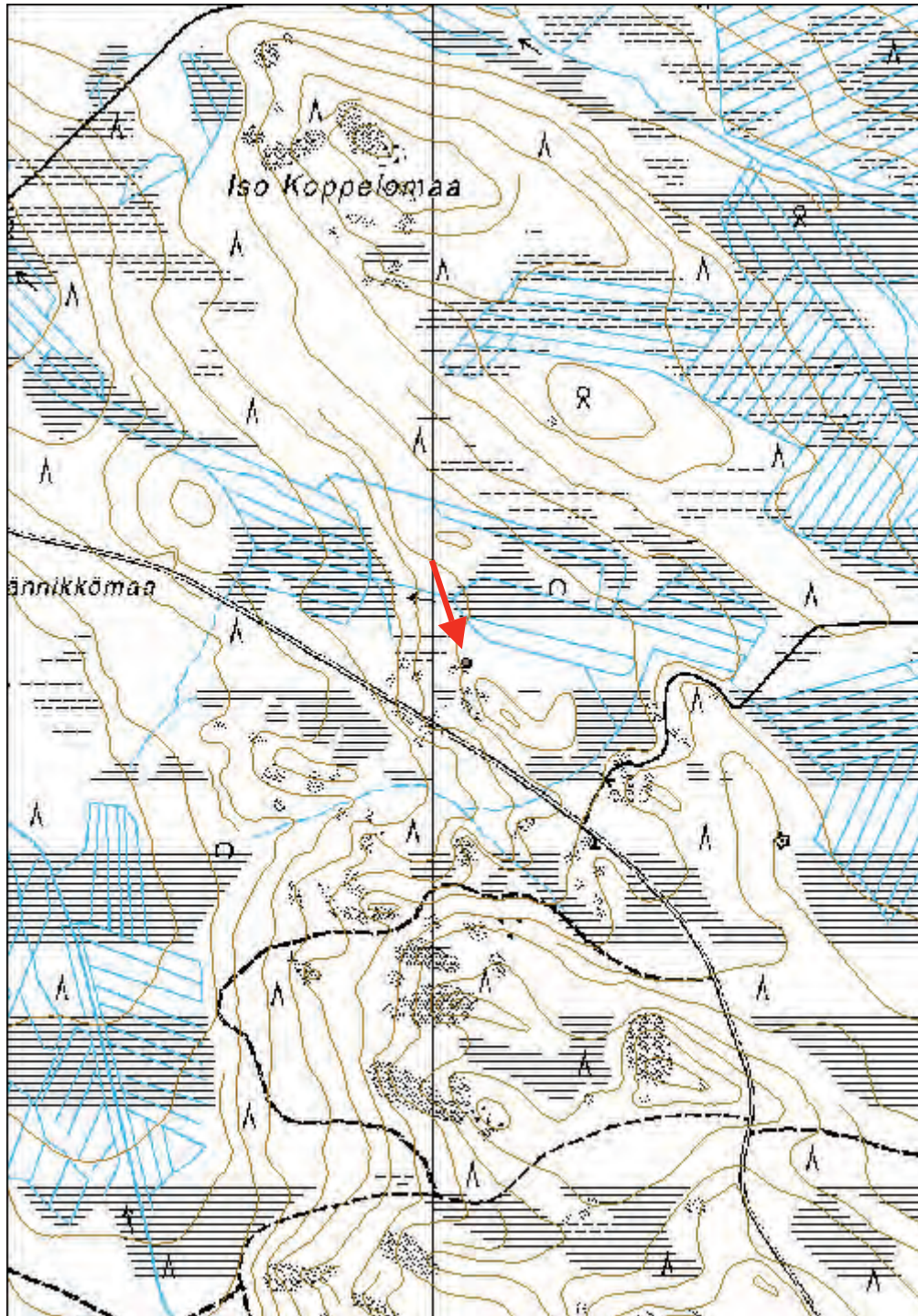
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojaus:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojaus:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Männikkömaan koonillinen kiviröykkiö. Kuvassa mukana Matti Välimaa ja Jaana Barsk-Juopperi. P6290174.

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7386537, Y 3405060	Mittakaava:	1:10 000

Keminkenttä kotasija?

MH-tunnus: 137705

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7118 Historiallinen aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7385471, Y 3409870	Löydöt:	-

Taustatiedot

Keminkentälle saavuttiin paikannimen innoittamina, ovathan kenttä-nimet monesti muistoja varhemmasta saamelaisasutuksesta.

Samuli Paulaharjun mukaan (1922) "kemiläiset" olivat 1200-luvulta lähtien pitkin Kemijokea levittäytyviä uudisasukkaita, jotka kulkivat kalastamassa ja metsästävässä yhä kauempana rannikosta. "Vieläkin muistavat Peräpohjan vanhat monia tarinoita kemiläisten eräretkistä, ja useilla kaukaisillakin metsäjärvillä on vielä kemiläisten kalakenttiä. Näillä vanhoilla kentillä nähdään muinaisten kalasaunojen ja -aittojen jäännöksiä ja kuoppia, joita sanotaan kemiläisten kalakellareiksi..." (ibid. 8).

Ympäristön kuvaus

Ison Airin pohjoispäässä sijaitsevan Keminkentän itäpään vanhalla rantatörmällä on mahdollinen kotasija. Matka rantaan paikalta on noin 20 metriä.

Järven rannat ovat hyvin kosteat ja soiset lukuun ottamatta muutamia hieman korkeammalle nousevia kohtia. Yksi näistä kuivemmista alueista on Keminkenttä. Sen ja järven välinen rantakaistale kasvaa kitukasvuista puustoa ja pensaita. Rantatörmä kohoaa noin metrin muuta maastoa ylemmäs. Maasto törmän takaisella kentällä on kosteaa, kumpuilevaa, havupuuvältaista sekametsää ja aluskasvillisuus mustikka-puolukka-suopursuvaltainen.

Kohteen kuvaus

Keminkentällä havaittu mahdollinen rakennelma on heikosti erottuva kivikehä, jonka halkaisija on nelisen metriä. Ympyrän keskellä on isoista kivistä kasattu resentti nuotionpaikka. Osa ulkokehän kivistä on suuria maakiviä, osa pienempiä, jotka näyttäisi asetellun ympyrän muotoon parin metrin päähän rantavallin reunalta. Kairatessa kivikehän sisäpuolella maannos näytti normaalilta. Noin kymmenen metrin päässä kivikehältä on toinen, pienempi kiveys, joka on mahdollisesti nuotionpaikka. Sen tuntumasta havaittiin kairatessa kaksoismaannos.

Rantatörmä on kivikkoinen, eikä täyttä varmuutta saatu siitä, onko kivikehä luontainen vai ihmisen tekemä.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä ja muutaman metrin säteellä sen ympäristössä.

Tulkinta

Paikalla on mahdollisesti sijainnut kotamainen tilapäisasumus. Paikannimi viittaisi keskiaikaiseen tai sitä nuorempaan suomalaisperäiseen uudisasutusvaiheeseen alueella.

Keminkentän mahdollinen kodanpaikka. Kotaympyrän mahdollista sijaintia on kuvaa hahmotettu punaisella ympyrällä. P6300136.

Lisätietoja

Paulaharju Samuli 1922. Lapin muisteluksia. Kustannusosakeyhtiö Kirja. Helsinki.

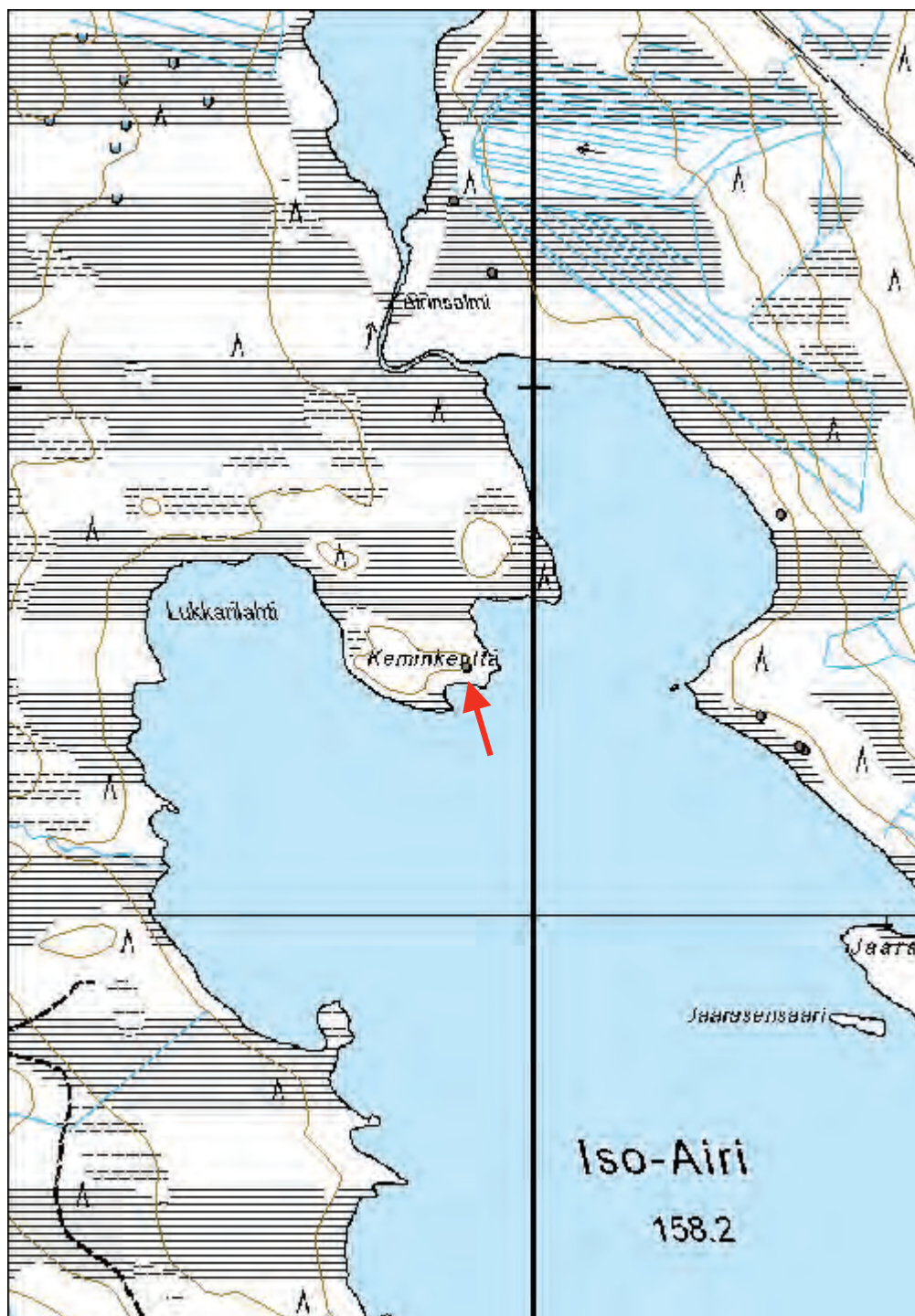
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 30.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	0 Ei määritelty
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7385471, Y 3409870	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7384055, Y 3406950	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, mutta valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisti suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdykskuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin. Osaltaan metsätyökämpien arkkitehtuuriin ja asumisolojen parantumiseen vaikutti myös ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa määriteltiin minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72).

Ympäristön kuvaus

Matalavaaran itäpuolella, Lukkarijärvelle vievältä tieltä noin 150 metriä, on jäänteitä metsätyökämpästä. Rinne laskee kohdalla loivasti kohti suota ja sen pohjoispuolella sijaitsevaa järveä. Matkaa Lukkarijärvelle on reilu 600 metriä. Kankaan reunassa, kosteamman maan puolella, on hete, joka on merkitty kartalle. Kangas on havupuuvaltainen ja suhteellisen kuiva. Aluskasvillisuutta dominoi mustikka-puolukka.

Kohteen kuvaus

Metsätyökämpä lienee purettu paikalta, mutta jäänteitä kolmesta erillisestä rakennelmasta voi paikalla hahmottaa. Lähimpänä suota on sijainnut sauna. Se on ollut suhteellisen suuri, 5x3 metrinen rakennelma, joka on ollut pystytetty luonnonkivien varaan. Saunarakennuksen alta maa on kaivettu kuopalle. Varsinaisia puurakenteita on jäljellä vähän, nekin pääasiassa irtonaisia laudanpätkiä. Sauna on rakennuksista kuitenkin selvimmin hahmotettavissa tänäkin päivänä, ja kohteen koordinaateiksi onkin valittu saunarakennuksen sijainti.

Saunan yläpuolisella aukiolla noin kymmenen metriä saunalta on sijainnut itse kämppärakennus. Se on ilmeisesti purettu pois. Rakennus on ollut kaksihuoneinen, sen kokonaismitat ovat 7x3 m. Huoneiden välillä erottuu jäänteitä kivijalasta. Rakennuksen raunioilla on hiiltyneitä hirssiä, tiiltä ja kattohuopaa. Ylempänä rinteessä on lisäksi peltiputkia, jotka lienevät peräisin saunasta. Kämpä on todennäköisesti purettu ja loppu rakennusjäte poltettu.

Viitisentoista metriä kämppäaukiolta ylärinteeseen on kellarin/hevossuoja jäännökset. Rakennuksen pohja erottuu 4x3 metrin laajuutena ja reilun metrin syvyisenä kuoppana. Sammaleinen katto on ilmeisesti romahtanut, ja kuopan seinämät pitkälti sammaloituneet. Kuopan pohjalla kasvaa nuoria koivuja.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaateiksi on annettu saunan sijaintitiedot. Noin 40 metriä saunalta suolle on hete, josta vesi kämpälle on varmasti haettu. Saunan eteläpuolella on muutaman aarin laajuinen aukio, jolla kämpän päärakennus on sijainnut. Viitisentoista metriä päärakennuksen yläpuolisella kankaalla on kellarin/hevossuojan jäänteet. Kokonaisuudessaan voidaan kämppäalueeksi määritellä varovaisesti noin 0.5 ha:n ala kapeana kaistaleena saunan etelä- ja pohjoispuolella.

Tulkinta

Lukkarinjärven kämpän ajoittaminen on hieman vaikeaa, koska niin vähän rakenteita on jäänyt jäljelle. Vanhakantaiselta vaikuttaa mahdollisen hevossuojan kaivaminen rinteeseen, toisaalta kyseessä voi olla kellarinkin jäännös. Siinä tapauksessa hevossuojaa/tallia ei kyetty paikallistamaan alueelta lainkaan. Sellainen on kuitenkin varmasti ollut olemassa. Nuorempaan ajoitukseen viittaa kuitenkin selvästi metalliromu. Ennen 1930-lukua rakennettujen kämppien uunit ja saunojen kiukaat ovat useimmiten olleet yksinkertaisia sisäänlämpiäviä kivi- ja tiilirakennelmia.

Vaikuttaisi todennäköisimmältä, että Lukkarinjärven kämppä olisi rakennettu ja ollut käytössä 1930-luvun jälkeen.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppiä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 30.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais-	-	Kunto:	3 Huono
rekisterinro:		Olotila:	5 Purettu / palanut
Arvotus:	0 Ei määritelty	Kohteen	0 Ei määritelty
		suojelu:	

Ympäristön	0 Ei määritelty
suojelu:	

Lukkarinjärven metsätyökämpästä ei ole paljoa jäljellä. Yllä (P6300150) kuvassa on punaisella ympärillä hahmotettu kohtaa, jossa itse kämppä rakennus on todennäköisesti sijainnut.

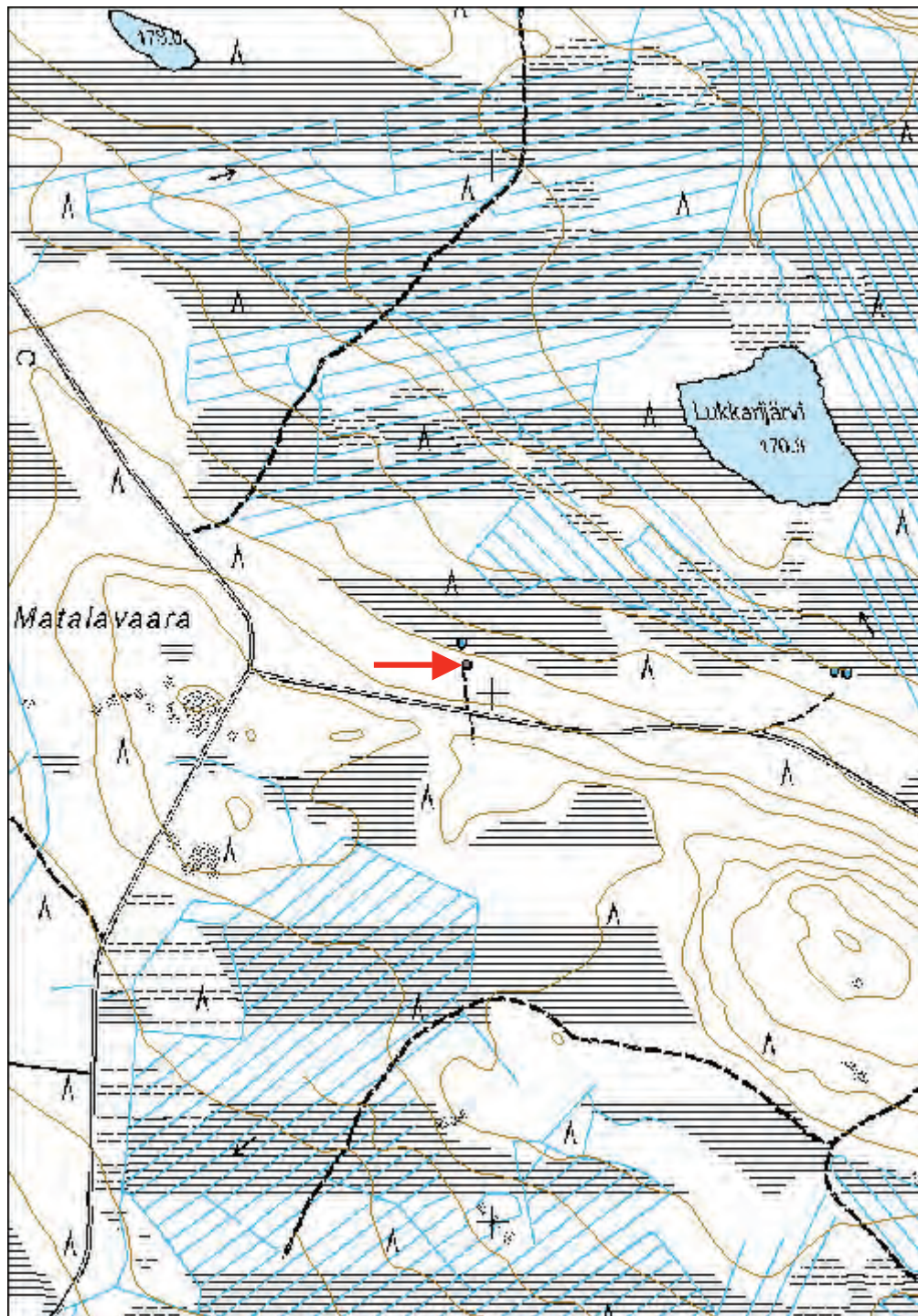

Vas. yllä: Saunan paikka suon reunalla. P6300147.

Vas. alla: Tallin paikka rinteessä. P6300154.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7384055, Y 3406950	Mittakaava:	1:10 000

Kiimavuoma metsätyökämpä

MH-tunnus: 137716

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7374568, Y 3403555	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätoita oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, mutta valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin lajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin. Osaltaan metsätyökämpien arkkitehtuuriin ja asumisolojen parantumiseen vaikutti myös ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa määriteltiin minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72).

Ympäristön kuvaus

Kiimavuoman luoteispuolella, suon keskellä, on kuivempi nyppylä, jossa kasvaa rehevää sekametsää. Mäennyppylän lounaisreunassa on metsätyökämpän raunio. Sen ympärillä kasvaa useita suuria raitoja, kurjenpolvia ja niittyleinikkejä. Puusto on lehti- ja kuusivoittoista. Maiseman yleisvaikutelma on rehevä.

Kohteen kuvaus

Nyppylä kohoaa hieman kämppärakennuksen takana. Maastonmuotoja onkin käytetty rakentamisvaiheessa hyväksi siten, että takaseinä muodostuu pitkälti maasta. Rakennusta on edelleen pystyssä paikoin jopa 10 hirsikertaa.

Kämpärakennus on ollut ulkomitoiltaan 8x5 metrinen. Se on ollut jaettu kahteen erilliseen tilaan, joista tallipäädyksi tulkittu huone voi olla myös myöhempi lisäys. Rakennuksen luoteispäädyssä on varsinainen majoitustila, kaakkoispäädyssä talli. Tallipääty on tehty laudoista, asuinpääty tukevista hirsistä. Hirret ovat salvosten kohdalla tasamittaiset ja sahatut. Huolellisesti viimeistellyt oviaukot niin asuinhuoneeseen kuin talliinkin ovat alarinteen puolella. Huoneen oven vieressä on ollut ikkuna, josta on edelleen jäljellä lasia. Ovipielen toisella puolella, ulkoseinällä, on puinen huopakatteinen puulaatikko, joka on romahtanut. Tallipuolen sisärakenteet ovat tuhoutuneet.

Rakennuksessa on käytetty kattohuopaa, rautanauvoja, ikkunalasia ja muuta suhteellisen modernia rakennusmateriaalia. Toisaalta vaikutelmaksi jää se, että kämpärakennusta olisi paranneltu ja korjailtu sen käytön aikana.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Kaksihuoneinen kämppä rakennus, jossa asuinhuoneen lisäksi on hevostalli, on ollut käytössä Tornionjokilaaksossa jo viimeistään 1900-luvun alusta lähtien (Junttila et al., liitteiden pohjapiirroskuvat). Rakennuksen säilymisasteesta sekä rakennusmateriaaleista päätellen on kuitenkin luultavampaa, että Kiimavuoman kämppä on paremminkin viimeistään sotien jälkeiseltä ajalta. Mahdollisesti kämppä on rakennettu jo 1930-luvulla, mutta sen käyttö ja korjailu on varmaankin jatkunut ainakin 1950-60 -luville asti.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkipämppiä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 1.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	0 Ei määritelty
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

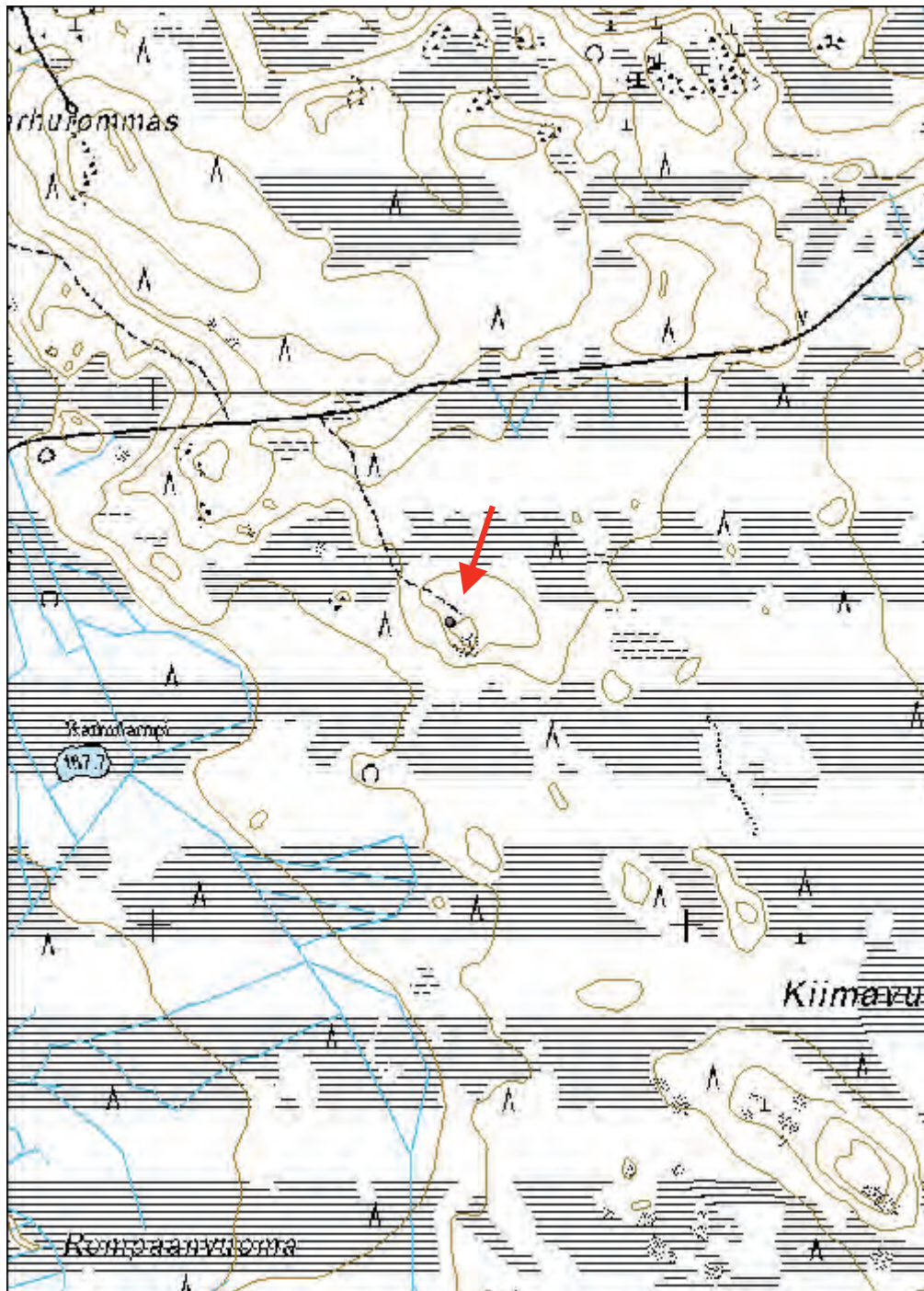

Yllä: Kiimavuoman metsätyökämppä. P7010127.

Alla: Yksityiskohtia Kiimavuoman kämpän rakenteista. P7010128.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7374568, Y 3403555	Mittakaava:	1:10 000

Ristiaapa niittykämpä

MH-tunnus: 137830

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:	alueen laskennallinen keskipiste	Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7368329, Y 3404365	Löydöt:	-

Taustatiedot

Paikka tultiin tarkastamaan koska infomantin mukaan alueella oli jonkinlainen aitaus. Koska aitauksen vierestä havaittiin myös karjasuoja, arveltiin, että myös jonkinlainen tilapäisasumus saattaisi lähistöltä löytyä. Sellainen olisin reilut viisikymmentä metriä eläinsuojien eteläpuolella, suosaarekkeella.

Ympäristön kuvaus

Ristiaavan pohjoisosassa, kallioisella suosaarekkeella on niittykämpä. Suosaareke on kooltaan noin 0.4 ha, ja se kasvaa pääasiassa mäntyjä. Tällä kuivemmalla kankaan kaistaleella on myös suurehkoja maakiviä. Suo ympäröi kaistaletta joka puolella. Noin 80 metriä saarekkeen pohjoispuolella, Ristiaavan laidalla alkavan kankaan reunalla sijaitsevat eläinsuojan ja aitauksen jäänteet. Ne ovat selkeästi metsäisemmän alueen puolella.

Maasto aitauksen ja eläinsuojan ympärillä on kivikkoista, ja siellä kasvaa rehevää sekametsää. Rakennelmien pohjoispuolella kangas nousee toistakymmentä metriä kallioiseksi kumpareeksi. Kankaalla kasvaa useita raitoja.

Kohteen kuvaus

Suosaarekkeessa sijaitseva niittykämpä on ollut kooltaan 4.5x4.5 metrinen. Sisäänkäynti on sijainnut rakennelman eteläreunalla. Kämpä on ollut hirsirakenteinen, ja se on ollut tuohieristeinen. Tuolta on käytetty myös katemateriaalina, kattoa on myöhemmin korjailtu huovalla. Rakennuksessa on käytetty rautanauvoja. Säilyneet kattorakenteet viittaavat kotamaiseen laavurakenteeseen. Rakennuksen sisällä ei ole näkösellä uunikiveystä.

Rakennuksesta on jäljellä tuohien lisäksi paikoin pari alinta hirsikertaa sekä runsaasti romahtaneita kattorakenteita. Katossa on käytetty ohuempia hirsii kuin seinissä.

Kämpän pohjoispuolinen aitaus on laajuudeltaan noin 0.2 ha. Aita on rakennettu osin halkaistuista puista, ja se sijaitsee viitisentoista metriä suon reunasta. Aita tehty kirveellä ilman sahaa, mutta siinä on käytetty rautanauvoja. Aitaa on jäljellä vielä suhteellisen paljon, ja sen muoto sekä laajuus hahmottuvat edelleen hyvin.

Lähes kiinni aitauksessa on jäänteitä suorakaiteen muotoisesta rakennuksesta. Se on kooltaan 5.5x4 metriä. Rakennus on hirsirakenteinen ja tuohella eristetty. Tässäkin rakennuksessa on käytetty rautanauvoja. Rakennustyökaluina on käytetty pokasaha ja kirvestä. Osa kattopuista on ollut sängen tukevia, katteessa ei todennäköisesti ole käytetty tuolta, sillä sitä ei ole näkösellä ainakaan samaan tapaan kuin niittykämpässä. Parhaimmillaan rakennuksesta on viisi hirsikertaa jäljellä. Oviaukko on edelleen selvästi nähtävissä, myös rakenteellisia yksityiskohtia hahmottuu jäänteistä. Esimerkiksi hirsisalvokset ovat paikoin suhteellisen huolellisesti tehdyt. Ovipielen tukipuista päätellen rakennus on ollut aika matala.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaattipiste on saatu aluerajauksesta, ja se lienee alueen keskikoordinaatti. Yksittäiset koordinaattipisteet ovat seuraavat:

niittykämpä 7368287, 3404361

aitaus 7368342, 3404366

eläinsuoja 7368377, 3404380

Rakennelmat ovat erittäin todennäköisesti muodostaneet toiminnallisen kokonaisuuden, minkä vuoksi niiden ympärille on muodostettu suoja-alue, joka on suurimmalta osin suota.

Tulkinta

Ristiaavan kolme rakennelmaa näyttävät muodostaneen toiminnallisen kokonaisuuden, jossa ihmisasumus on rakennettu suon keskelle räkältä suojaan, eläimiä varten rakennettu aitaus ja karjasuoja ovat reilun 50 metrin päässä suon toisella puolella.

Pohjoisimman rakennuksen käyttötarkoitukseksi arveltiin tarkastuksen yhteydessä jonkinlaista eläinsuojaa. Talliksi se on ehkä ollut liian matala, mutta rakkäsuojaksi tai lammassuojaksi se olisi voinut soveltua. Jonkinlainen laiduntaminen heinäisen suon tuntumassa voisi selittää paikan valintaa.

Rakennusten kunnosta ja rakennusmateriaaleista päätellen ajoitus asettunee viime sotien molemmin puolin.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011

Tarkastuspvm: 5.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- - **Kunto:** 2 Keskinertainen
rekisterinro:

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 0 Ei määritelty **Kohteen** 0 Ei määritelty
suojaus:

Ympäristön 0 Ei määritelty
suojaus:

Ristiaapa tallin jäänteet. P7050159.

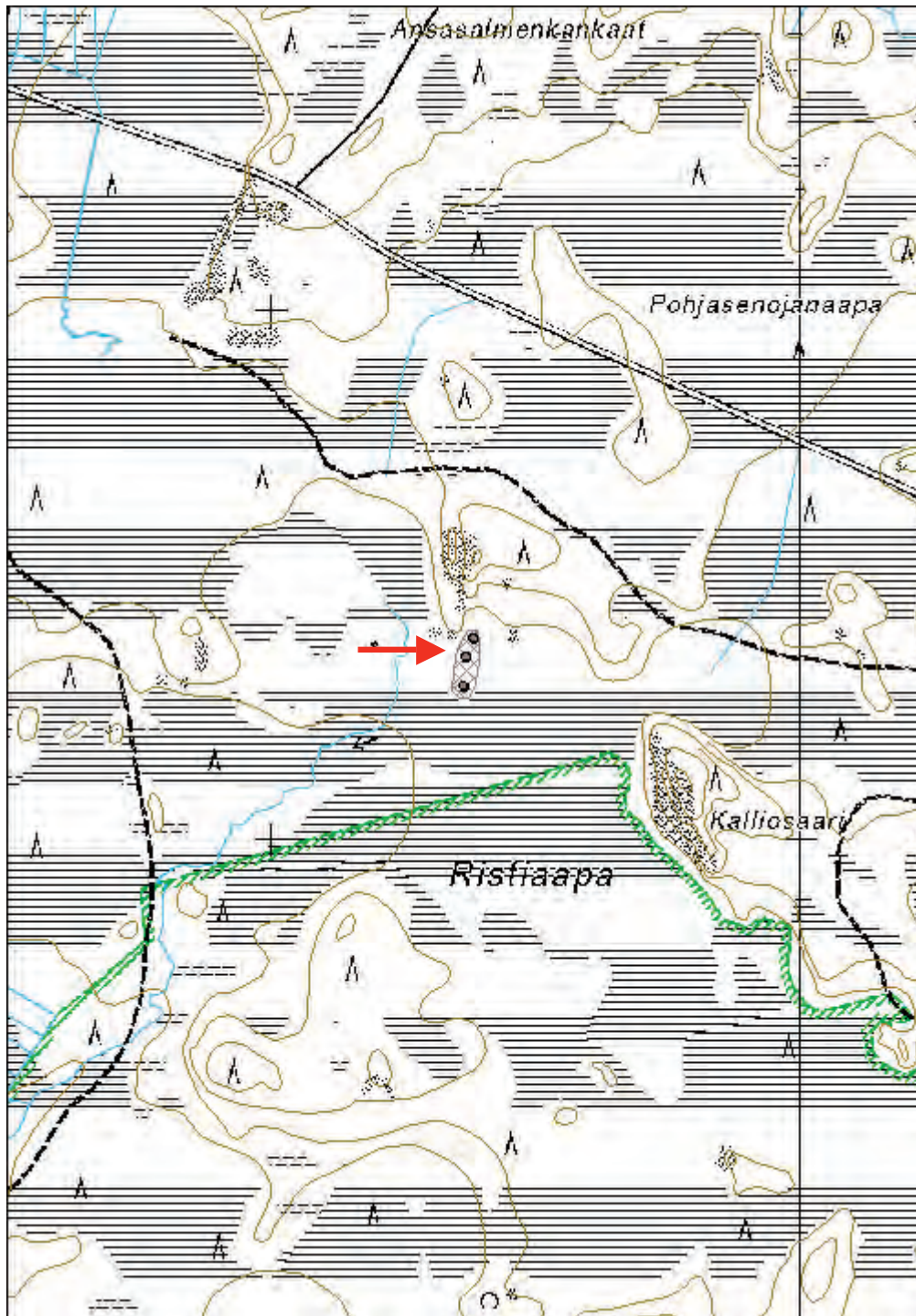

Ristiaapa niittykämpän pohja. P7050175.

Ristiaapa aitaus tallin vieressä. P7050171.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7368329, Y 3404365	Mittakaava:	1:10 000

Matalavaara metsätyökämpä

MH-tunnus: 137850

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7384292, Y 3405016	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, mutta valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdykskuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuihin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin. Osaltaan metsätyökämppeiden arkkitehtuuriin ja asumisolujen parantumiseen vaikutti myös ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa määriteltiin minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72).

Ympäristön kuvaus

Matalanvaaran länsireunassa, vaaran ja Sikömaan välisen soistuman reunassa on ollut metsätyökämpä. Se on sijainnut aivan vaaran alarinteessä. Maasto rinteiden reunalla on kivikkoista, aluskasvillisuus puolukavaltaista. Puusto on mäntyvaltaista sekametsää, jota on uudistettu noin 40 vuotta sitten. Aivan rakennusten länsipuolella maasto muuttuu ensin kosteaksi ja sitten lähes avosuoksi.

Kohteen kuvaus

Matalanvaaran kämppäalueella on jäännöksiä kahdesta rakennuksesta, asuinkämpästä ja saunasta. Ne ovat sijainneet aivan vierä vieressä, Matalanvaaran alla, soistuman reunassa. Rakennukset on tehty jykevästä, pyöreistä hirsistä. Jäännöksissä ei ole näkyviä rautanauloja. Kämpärakennus on ollut kooltaan 7x5 metriä, ja siitä on jäljellä joitakin hirsikertoja. Kämpän pitkällä seinällä, ylärinteen puolella, on mahdollisesti uunin pohja, mutta metsäauraus on ylettynyt kämpärakennuksenkin päälle levittäen kiviä pitkin rakennuksen pohjaa. Todennäköisesti oviaukko on sijainnut alarinteen puoliosella pitkällä seinällä.

Saunarakennus on ollut lähes kiinni tuvassa. Se on kooltaan 4x5 metriä, kiuas on ilmeisesti sijainnut alarinteen puoleisella ulkonurkkauksella. Saunan pohja on ollut kaivettuna kuopalle. Saunan lattia on edelleen puolisen metriä muuta maastoa alempana. Tämä näyttää olleen yleinen käytäntö saunarakennuksissa. Saunan sisällä kasvaa suuria, noin 50 vuotta vanhoja koivuja. Saunan edustalla alarinteessä on suuria kiviä, jotka saattavat olla peräisin kiukaasta. Saunarakennuksen reunoilla on joitakin lahonneita halkaistuja lautoja, jotka lienevät peräisin saunan kattorakenteista.

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu muutaman metrin sisälle koordinaattipisteestä.

Tulkinta

Kohde on aiempi Sutigis-havainto, joten kämpän sijainti on ollut jo aiemmin tiedossa. Kohteen ikäys jää avoimeksi maastohavaintojen perusteella. Tavallaan monet seikat indikoivat varhempaa kämppävaihetta ajalla ennen 1930-lukua. Kämpää ei todennäköisesti ole sen käytön päättymisen jälkeen purettu vaan se on saanut lahota paikoilleen. Rakenteissa ei näy rautanauvoja tai kattohuopia ja lämmityslaitteet näyttäisivät olleen luonnonkivistä tehtyjä.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkipätkiä ja ruukinpirtejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 5.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

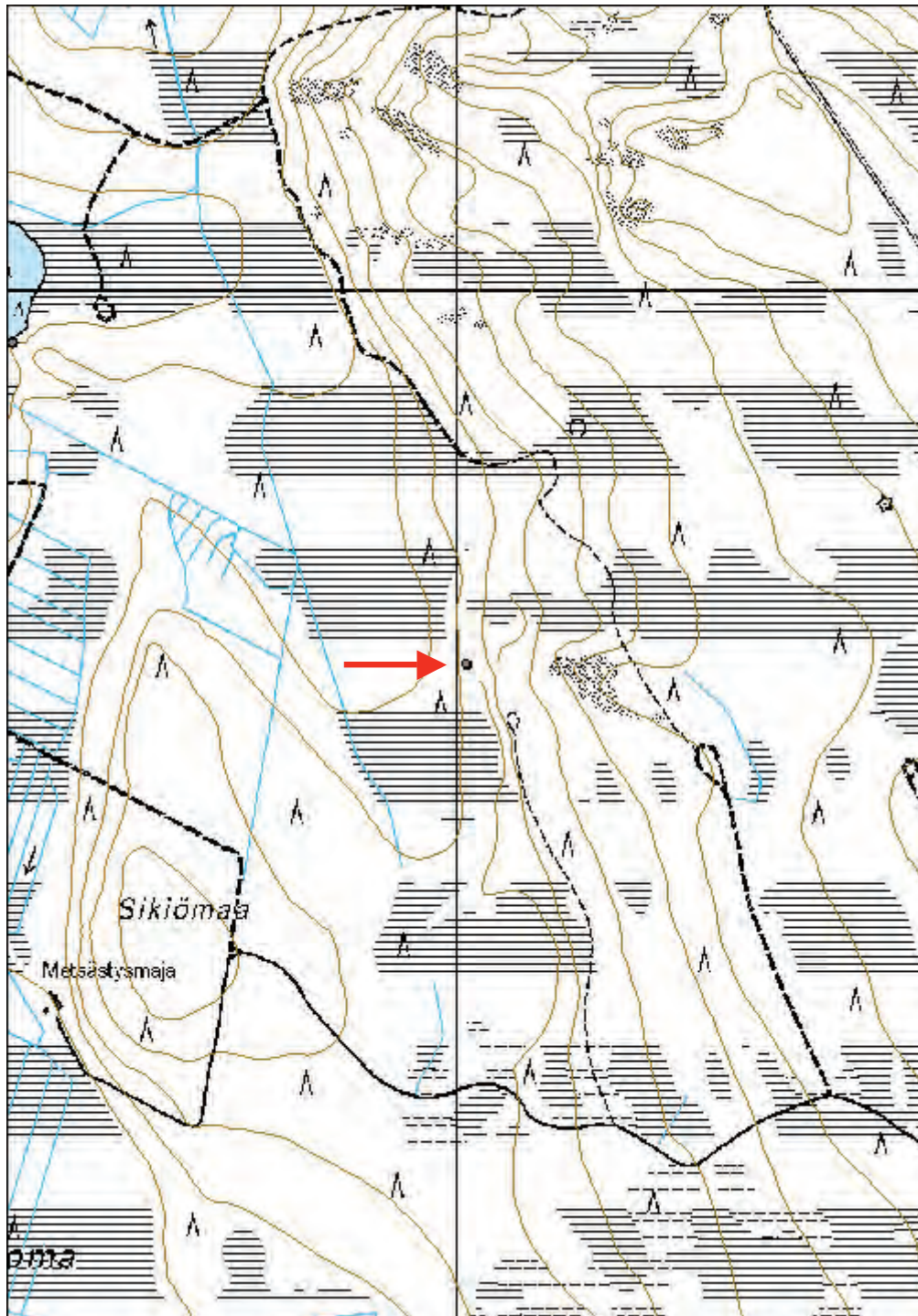
Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Matalavaaran metsätyökämpän rauniot. P7050198.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7384292, Y 3405016	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7390069, Y 3391377	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi kiveä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin seipäillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskellä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2009:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohdaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten. 1900-luvun alussa tällaisia kivilatomuksia rakennettiinkin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkejä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Kaikki kivikasat korkeillakaan paikoilla eivät kuitenkaan välttämättä ole rajapyykkejä tai maanmittauksen apupisteitä. Väitetäänpä Sompasellakin merkityn joitakin kymmeniä vuosia sitten polun sijaintia kivillä. Vaaralle oli järjestetty retki ilmeisesti eteläsuomalaisille metsäammattilaisille ja polun näkyminen maastossa haluttiin varmistaa. Myös muunlaisia merkillisiä kiveyksiä havaittiin Sompasen rinteillä.

Ympäristön kuvaus

Sompasen lounaispuolisessa ylärinteessä, kallioisella rinteellä rovakon yläpuolella, noin 30 metriä laen metsäiseltä reunalta, on epämääräinen kivilatomus. Merkitty luontopolku kulkee muutaman metrin päässä latomuksen itäpuolelta. Tällä kohdalla on myös levähdyspaikka penkkeineen sekä opastaulu. Paikka on varmaankin valikoitunut ennen muuta upean maiseman perusteella.

Jyrkällä kallionrinteellä kasvaa etupäässä eri-ikäisiä mäntyjä sekä katajia. Rinteeltä avautuu maisema Miekojärvelle.

Kohteen kuvaus

Sompasen kivilatomus on aika epämääräinen. Se on pyöreä, halkaisijaltaan noin kolmemetrinen kasa, joka on ladottu pääosin litteistä, vaihtelevankokoisista kivistä suoraan kallioalustalle. Latomus on noin puoli metriä korkea. Pääimmäisenä kasassa on joitakin pienempiä kiviä, alimmat ovat mahdollisesti olleet

paikalla jo röykkiön rakentamisvaiheessa. Kiveyksen muoto vaikuttaa alkuperäiseltä. Latomus ei vaikuta kovin huolellisesti rakennetulta.

Kivilatomuksen lisäksi oli vajaat parisataa metriä kaakkoon latomukselta kiveys pisteessä 7389894, 3391453. Paljaalle kallion pinnalle oli ladottu seitsemästä kivistä veneenmuotoinen kuvio. Jäkäläkasvustosta päätellen ovat kivet olleet paikalla jo hyvän aikaa. Ne olivat parikymmensenttisiä luonnonkiviä, sijoiteltuna muutaman metrin päähän toisistaan. Tämäkin latomus vaikuttaa ihmisen tekemältä, mutta sen funktio jää täysin arvailujen varaan.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Sompasen kivilatomus on kasattu paikalle, joka olisi täysin mahdollinen sijainti niin rajapyykille kuin koonillisellekin röykkiölle. Muodon ja rakennustavan perusteella on kuitenkin todennäköisempää, että röykkiö on kasattu johonkin muuhun vähemmän standardisoituun tarkoitukseen.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.
Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 6.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 3 Huono

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 0 Ei määritely

**Kohteen
suojaelu:** 0 Ei määritely

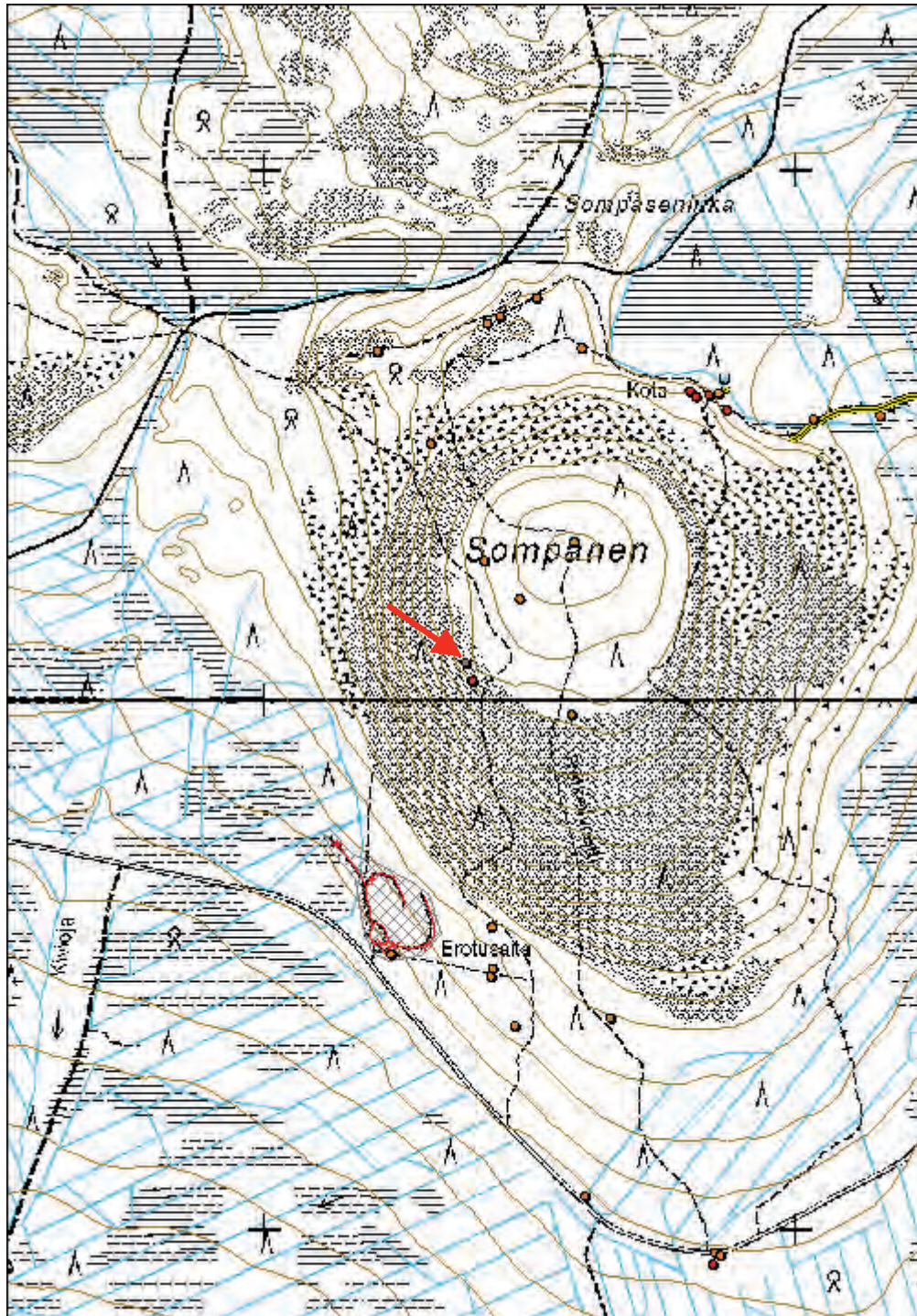
**Ympäristön
suojaelu:**

0 Ei määritely

Sompasen kivilatomus. P7060215.

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7390069, Y 3391377	Mittakaava:	1:10 000

Sompanen 2 poroerotusaita

MH-tunnus: 137888

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	9 Muu tuottamistapa
Koordinaatit:	X 7389631, Y 3391219	Löydöt:	-

Taustatiedot

"Entisen Lapinkorven erämaita liikkuesa saa siellä täällä kankaiden laiteilla, jonkun jängän taikka metsäjärven lähetyvillä, nähdä vanhan hirsistä salvetun porokaarten lahoneita jäännöksiä, jotka toisinaan kilometrittäin jatkuvat pitkin selkosta. Ne ovat porolappalaisten töitä, muistoja tunturikansan viimeisistä jälkeläisistä, jotka isiensä entisillä mailla, tällä puolen Lapin tuntureita, vielä elivät vanhalla totutulla tavallaan, kiertelivät karjoineen ympäri erämaita, kunnes sortuivat hautaan taikka kunnes yhä tihenevä lantalaisasutus pirstoi heidän suuret laidunmaansa, ettei metsien kasvatti saattanut niissä enää tulla toimeen. Kansan muisteluksissa." (Samuli Paulaharju 1922:70.)

1800-luvun lopulle saakka poroja laidunnettiin melko vapaasti. Saamelaiset noudattivat perinteistä siidajärjestelmää, jossa toimittiin kyläkunnittain tai suvuittain. Paliskuntajärjestelmä kehittyi suomalaisten poronhoitajien keskuudessa ja se vahvistettiin 1898 senaatin antamalla kirjeellä. Paliskuntien tehtäväksi tuli muun muassa vuosittain laskea porokanta sekä yhteisvastuullisesti paimentaa porokarjaa.

Lapissa osa suomalaisista alkoi harjoittaa poronhoitoa jo 1700-luvulla. Suomalaisille poronhoito oli usein sivuelinkeino maatalouden ohella. Saamelaisten poronhoidolle sen sijaan oli perinteisesti tyypillistä tiiviimpi paimentolaisuus.

Erilaiset jäänteet porotalouden harjoittamisesta viimeisen sadan vuoden ajalta ovat hyvin yleisiä Tornionjokilaaksossa valtionmailla. Eriaikoina hyljättyjen erotusaitojen lisäksi erilaisia porokämppeä löytyy näistä maastoista runsaasti.

Ympäristön kuvaus

Sompasen rovakkaisen alarinteen lounaispuolella, Sirkkakoskelle vievältä tieltä joitakin kymmeniä metrejä koilliseen, on hiljakkoin pois käytöstä jäänyt erotusaitaus. Rinne kohdalla on loiva ja se kasvaa rehevää sekametsää.

Kohteen kuvaus

Aitaus vastaa hyvin peruskartalla näkyviä rakenteita. Aitauksen kirnu on edelleen hyväkuntoisen ja tallotun näköinen. Sen alueella kasvaa vain muutamia yksittäisiä puita. Se voikin olla vielä jonkinlaisessa käytössä. Kirnun kaakkoispuolella olevat kolme pienempää aitausta kasvavat jo taimia ja pensaita. Aidat ovat edelleen pystyssä. Niiden vieressä kulkee paikoin modernia metalliverkkoaitaa.

Kohteen rajaus

Kohde on rajattu kartalle alueena, joka on vajaat kaksi ja puoli hehtaaria laajuudeltaan. Kohteen koordinaattipiste on alueen keskikoordinaatti. Aluerajaus noudattelee peruskartallekin merkityn aidan kulkua.

Sompasen alarinteen poroerotusaidan kirnu. P7060230.

Tulkinta

Sompasen alarinteen poroaita on varsin vähänaikaa sitten jäänyt käytöstä. Voipa olla, että sen kokoamisaitaus, kirnu, on edelleen jonkinlaisessa käytössä.

Lisätietoja

Paulaharju Samuli 1922. Lapin muisteluksia. Kustannusosakeyhtiö Kirja. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 6.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 1 Hyvä

Olotila: 2 Ei käytössä

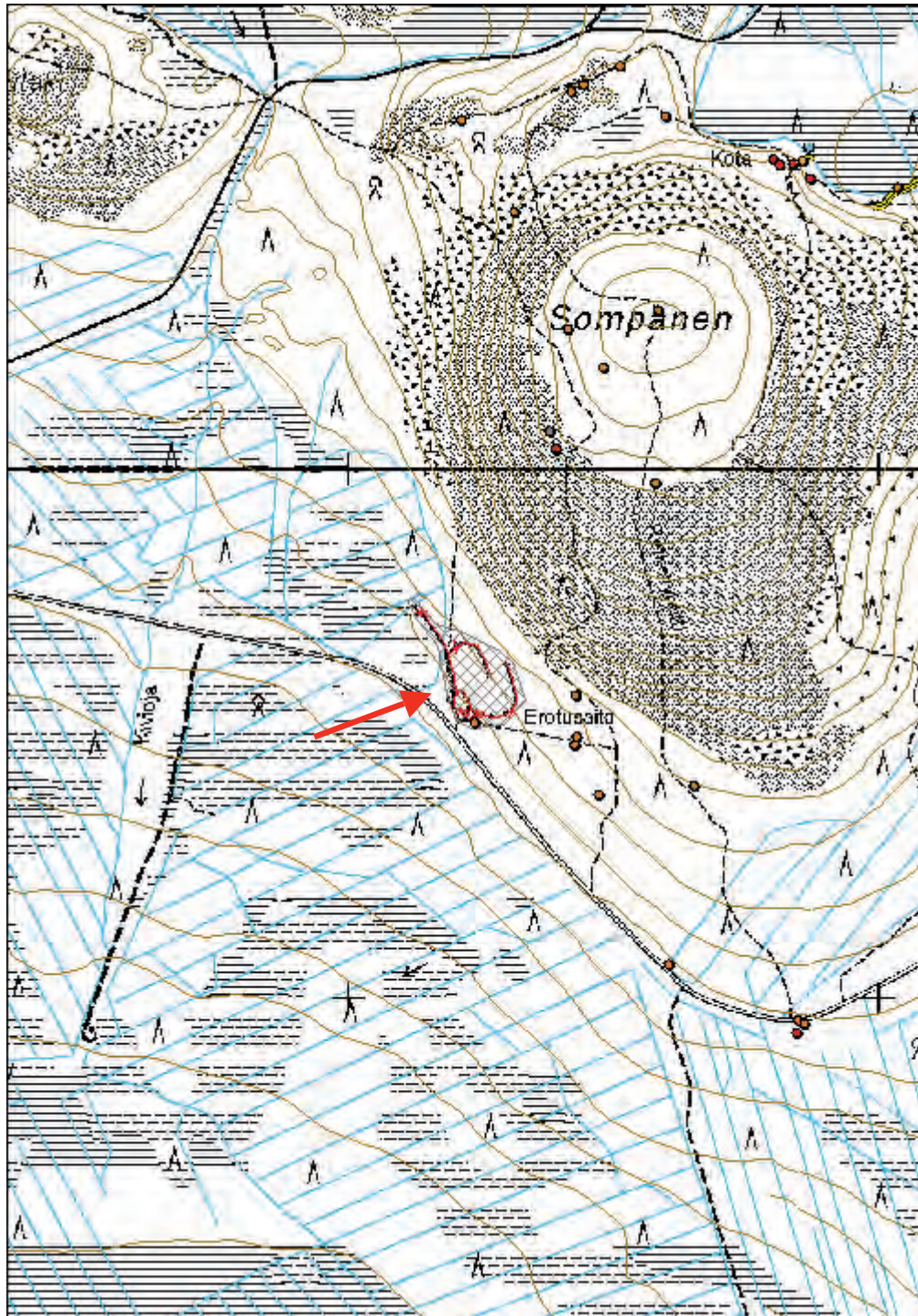
Arvotus: 0 Ei määritelty

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7389631, Y 3391219	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7389953, Y 3389968	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätoita oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, mutta valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdykskuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämppekomplesseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin. Osaltaan metsätyökämppeiden arkkitehtuuriin ja asumisolojen parantumiseen vaikutti myös ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa määriteltiin minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72).

Ympäristön kuvaus

Kivilaen tien varressa, parisataa metriä Sompasen tien risteyksestä, tien länsipuolella on tasoitettu alue, jonne on rakennettu laavu ja tulipaikka. Aukion länsipuolella on Kivilaen metsäkämpän sija. Maasto kasvaa rehevää sekametsää, jossa on runsaasti lehtipuita. Erityisesti huomio kiinnittyy kookkisiin raitoihin. Kämppeäalueen pohjoispuolella on oja, jonka reunalle on rakennettu kaivoja.

Kohteen kuvaus

Ennakkotieto Kivilaen kämpästä kertoi, että kämpä on purettu ja koko alue tasoitettu. Jäänteitä rakennuksista kuitenkin löytyi metsän puolelta siinä määrin, että nykyisen laavun tienoilla olevan tasoitetun alueen alle ei ole jäänyt kuin osa tämän laajan kämppeäalueen rakennuksista.

Metsässä (kohdan koordinaatit ovat koko kohteen koordinaatit) on noin 20 cm syvä painauma. Se on säännöllisen muotoinen ja laajuudeltaan 3x3.5 metriä. Se on täysin sammalen peitossa. Pohjalta pilkottaa lahonnut, hiiltynyt hirsi. Parin metrin säteellä painaumasta ovat kasvavien puiden rungot kärsineet palovaurioita. Vaikka painanteessa ei ole erotettavissa kiukaan paikkaa, on kyseessä ilmeisesti metsäkämpän saunarakennuksen pohja. Se on joko palanut tai poltettu. Kiukaan puuttuminen selittynee sillä, että lämmitys on tapahtunut metallirunkoisessa uudemmanaikaisessa kiukaassa.

Itse kämppeärakennus lienee purettu ainakin 30 vuotta sitten. Siitä huolimatta rakennus hahmottuu metsikössä 20x10 metrin suuruisena kehikkona. Tämä kehikko on paikoin matala maavalli, paikoin se hahmottuu enemmän aluskasvillisuuden perusteella. Rakennuksen keskellä on kohouma, jossa kasvaa useita suurikokoisia puita. Paikalla on myös hieman rakennusjätettä, mikä johtunee siitä, että kämpä on purettu pois. Ympäristössä on hajan hajan esineitä - lapion raato, patakiuas, porsliinia, kumisaappaita. Rakennuksen kehikossa hahmottuu useita porstuoita.

Toistasataa metriä kämpän pohjalta pohjoiseen, tasoitetun alueen ja ojan reunassa, on kahden kaivon jäännökset. Ne ovat olleet reilu 1x1 metrin suuruisia. Vanhempi kaivo erottuu nelinurkkaisena kuoppana, jonka seinustoilla voi edelleen erottaa hirssiä. Rakennelma on saattanut olla myös kylmäsäilytystila. Uudempi kaivo on edelleen pystyssä, ja siitä on jäljellä jopa kannen riekaleita. Kaivon rakenteet ovat lauttaa. Kannen päällä on litistynyt sinkkivati. Kaivossa on vettä parisen metriä.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaattipiste on saunansijainti. Sauna on sijainnut kaikista rakennelmista loitoimpana nykyisestä tiestä, ja piste rajaakin alueen lounaispäättä. Kokonaisuudessaan kämppä rakennuksia on ollut ainakin puolen hehtaarin suuruisella alueella.

Tulkinta

Kivilaen metsätyökämpä on ollut suuri työmaa monine rakennuksineen. Sen käyttöaika lienee toisen maailmansodan jälkeinen aika, mahdollisesti 1970-luvulle saakka. Kämpärakennukset on purettu tai muuten hävitetty, ja alue tien reunassa on tasoitettu, minkä jälkeen paikalle on pystytetty laavu tulentekopaikkoineen.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppejä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 6.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	3 Huono
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	5 Purettu / palanut
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

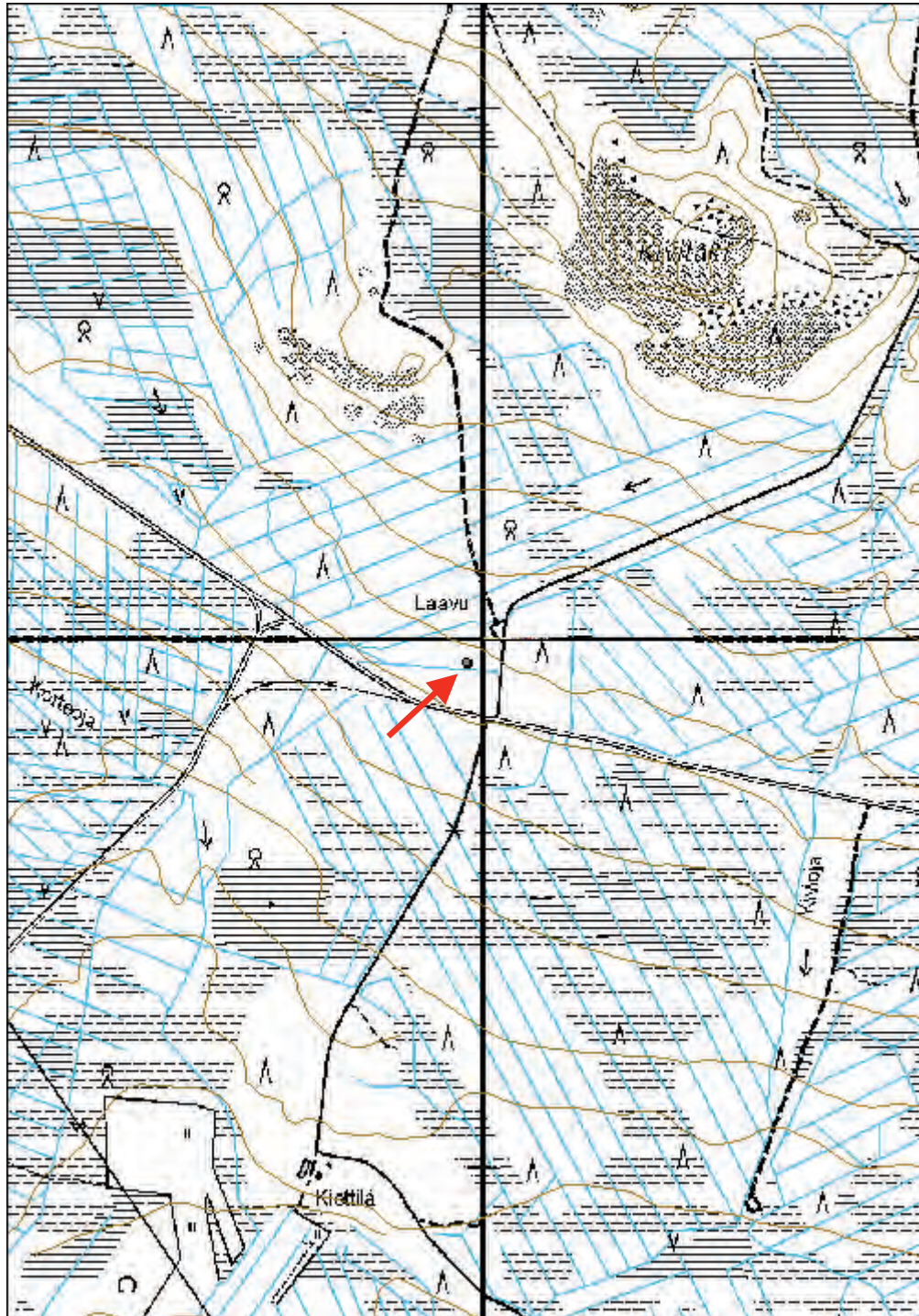
*Kivilaen kämpän pohja metsikössä laavun lounaispuolella.
P7060247.*

*Vas. Kivilaen kämpän lähistöltä metsästä löytyi monenlaista romua kuten kuvassa näkyvä iso peltinen säiliö, jota Matti Välimaa tarkastelee.
P7060243.*

Oik. Laavun pohjoispuolella, ojan reunalla, oli hyvin säilyneet kaivon jäänteet. P7060238.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7389953, Y 3389968	Mittakaava:	1:10 000

Vinsanoja metsätyökämpä

MH-tunnus: 137948

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7378072, Y 3389541	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, Metsähallituksen lisäksi alueella on ollut muitakin toimijoita. Kemiin perustettiin 1893 puunjalostusteollisuutta harjoittanut Kemi-yhtiö, joka hankki puunsa yksityisiltä maanomistajilta hankintakauppoina, valtion metsien konsessio- ja huutokaupoista tai omista metsistään. Kemi-yhtiöllä oli lukuisia metsätyömaita, joihin rakennettiin kämppejä työntekijöitä varten. Vinsanvaaran metsätyökämpä lienee yksi näistä Kemi-yhtiön työpisteistä.

Ympäristön kuvaus

Miekojärven kaakkoispuolisten Harjuvaaran ja Vinsanvaaran välissä kulkevan Vinsanojan pohjoismutkan molemmin puolin on jäänteitä metsäkämpästä. Nykyään tie kulkee muutaman kymmentä metriä kämppäalueen pohjoispuolelta. Maasto on kuivahkoa havupuuvältaista sekametsää. Kämpän paikalla kasvaa vattupensaita.

Kohteen kuvaus

Vinsanojan pohjoispuolella, tien vieressä, on jäännöksiä hirsisestä kämpparakennuksesta. Se on lahonnut paikalleen. Rakennuksen kehikko erottuu edelleen selvästi. Se on tehty tukevista hirsistä, ja rakennus on ollut kooltaan 10x7 metriä. Sisäänkäynti rakennukseen on kulkenut etelästä, puron puolelta. Rakennuksessa on käytetty halkaistuja hirsiiä, tavallisia lautoja sekä rautanauvoja. Puron puoleisella seinustalla, rakennuksen ulkopuolella, on kiviröykkiö, jonka halkaisija on reilun metrin. Röykkiö on matala. Ovilaudoitusta on myös hieman jäljellä.

Vinsanojan mutkan eteläpuolisessa rinteessä (7378051, 3389569) on ikään kuin kaksi toisissaan kiinni olevaa kuoppaa, joista alempi on kooltaan 6x2.5 metriä, ylempi 4x3 metriä. Alemman kuopan laidoilla erottuu lautarakenteita. Kuopan maksimi syvyys rinteeseen harjalta on noin 4 metriä. Kuopassa kasvaa suuri koivu, ja kohta täysin sammaloitunut. Paikalla on mahdollisesti ollut talli.

Kellari puron vastarannalla (7378045, 3389562) hyvin säilynyt. Sen oviaukko on alarinteessä, ja oviaukon tukipuu on jäljellä. Rakennelmassa on käytetty halkaistuja kevytrakenteisia hirsiiä ja rautanauvoja. Eteistila on noin metrin pituinen. Sisemmän oven suu on laudoitettu, ja siinä on myös rautakettinkiä. Kellarin sisällä erottuu puurakenteita, joilla huone on jaettu pienempään ja isompaan osaan. Kellarin mitat ovat 4x3 metriä, syvyys nykyisellään korkeimmillaan puolitoista metriä. Rakennelma on sammaloitunut.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaatit osoittavat kämpparakennuksen sijaintia. Kellari sijaitsee tästä noin kolmenkymmenen metrin päässä ojan eteläpuolella. Tästä kymmenkunta metriä itään ovat mahdollisen tallin jäänteet. Kohteen pinta-ala on noin puoli hehtaaria alueen rajautuessa pääosin kämpän eteläpuolelle ojan molemmin puolin.

Oik. Vinsanojan kämpän jäännökset. P7070256.

Alla kellarin jäänteet puron törmässä. P7070251.

Tulkinta

Paikallisten informaatiolähteiden mukaan Vinsanvaaran kämpä kuului Kemi-yhtiölle. Sen sijainti poikkeaaakin jossain määrin ns. Metsähallitus-normista, jossa läheisyys työpisteeseen sekä vedensaanti lienevät olleet keskeisimpiä valintakriteereitä eikä muun ympäristön mukavuus- tai kauneusarvoilla ollut sijaa. Metsähallituksen kämpät sijaitsevatkin monesti kosteikkojen tuntumassa tai lähes soilla, jossa työväki on ollut räkän armoilla ja hankalan kulun päässä. Vinsanvaaran kämpä sijaitsee toki puron äärellä sekin, mutta maasto on kuivaa kangasta, joka myös miellyttää ainakin nykypäivän ihmisen silmää.

Kämpän jäänteiden nykykunnosta päätellen se lienee ollut käytössä viimeistään 1950-60 -luvulla.

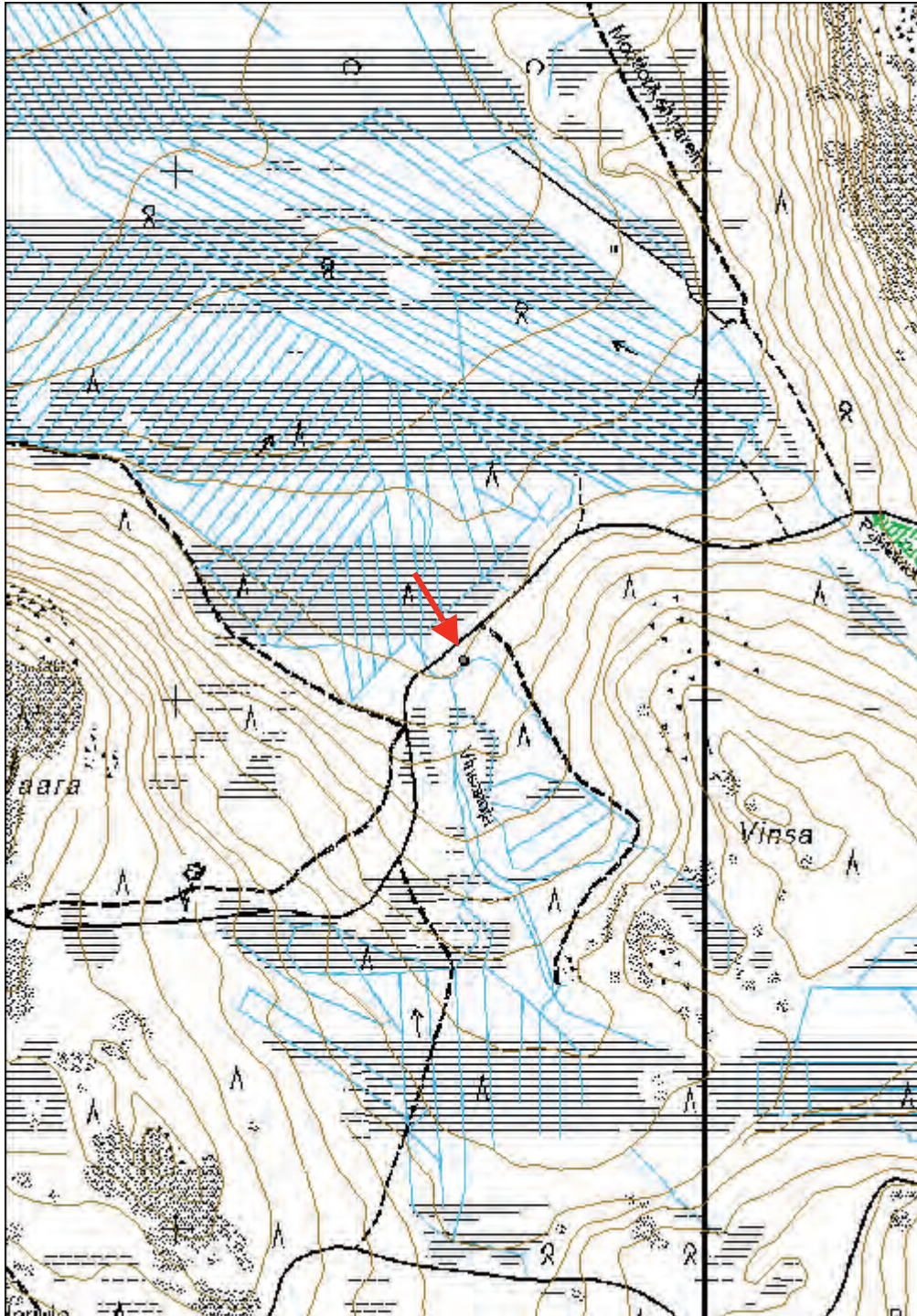
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 7.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7378072, Y 3389541	Mittakaava:	1:10 000

Järvikäisenmaa tupasija

MH-tunnus: 137961

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7378149, Y 3392220	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaiset jäänteet porotalouden harjoittamisesta viimeisen sadan vuoden ajalta ovat hyvin yleisiä Tornionjokilaaksossa valtionmailla. Eriaikoina hyljättyjen erotusaitojen lisäksi erilaisia porokämppeä löytyy näistä maastoista runsaasti. Osa rakennuksista on käytössä, vanhimmat erottuvat toisinaan maavalleina tai kuopanteina.

Järvikäisenmaalla on jäänteitä vanhemmasta poroaidasta sekä uudempi, edelleen käytössä oleva aita. Myös poromiesten kämppeä on paikalla useampia, sillä nykyään käytössä olevan tuvan lisäksi alueen itäreunalta löytyi jäänteitä varhemmasta, jo aikoja sitten hylätystä kämppäarakennuksesta.

Ympäristön kuvaus

Karhujupukan lounaispuolisella kankaalla on vanhempaa ja uudempaa poroerotusaitaa yli viiden hehtaarin suuruisella alueella. Osa aidasta näyttäisi olevan edelleen käytössä, sillä aitausta näyttää vastikään korjatun. Paikalla on myös käytössä oleva poromiesten kämppeä sekä siisti wc-rakennus. Maasto on paikoin kuivaa, paikoin tuoreempaa kangasta, joka kasvaa sekametsää. Aluskasvillisuudessa dominoi mustikka-suopursu.

Kohteen kuvaus

Tupasijan pohja erottuu selvästi 4x3 metrin laajuisena alueena. Seinät ovat 70 cm korkeat ja toista metriä leveät maan ja kivien sekaiset vallit. Itse rakennuksen pohja on muuta maastoa parikymmentä senttiä matalammalla. Rakennuksen sisällä on täysin sammaloituneita kantoja. Rakennuksen luoteisnurkassa on runsaasti kiviä. Tämä lieneekin uunin paikka. Edelleen rakennuksen sisällä kasvaa nelisenkymmentä vuotta vanha kuusi. Rakennuksen pohja on täysin sammaloitunut. Missään ei ole näkyvissä puurakenteita konstruktiosta. Selvästi erottuva oviaukko on ollut kohti länttä, poromiesten nykyisen kämpän suuntaan.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Järvikäisenmaan tupasija liittyy vanhemman poroerotusaidan käyttöön. Tupa on jäänyt käytöstä viimeistään viime sotien jälkeen, mutta sen sammaloituneisuudesta ja maastoutuneisuudesta päätellen rakennus voi olla huomattavasti tätäkin vanhempi.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 7.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

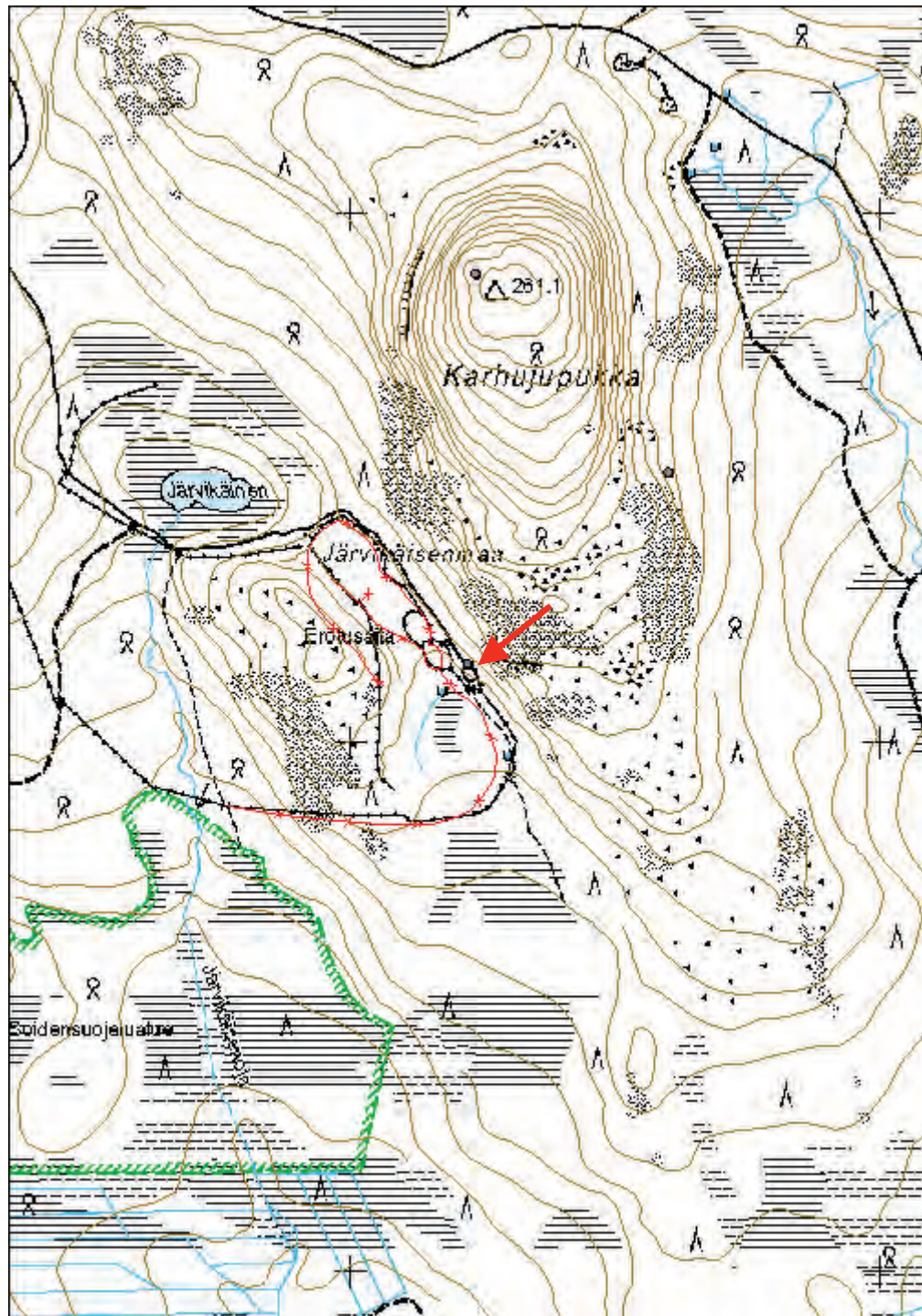
Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Järvikäisenmaan tupasija erotusaidan tuntumassa. P7070261.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7378149, Y 3392220	Mittakaava:	1:10 000

Karhujupukka N pilkkapuita (4 kpl)

MH-tunnus: 137962

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7378887, Y 3392234	Löydöt:	-

Taustatiedot

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Ympäristön kuvaus

Karhujupukan laella on valtakunnallinen korkeuskiintopiste sekä romahtanut palotähystystorni. Korkeuskiintopisteellä on vieraskirja, jonka merkinnöistä päätellen kovin moni ei ole viime aikoina tullut kavunneeksi muuta ympäristöä lähes sata metriä korkeammalle jupukalle, jonka rinteet ovat hyvin jyrkät. Jupukan eteläpuolen reuna on rovakkoinen. Sen laella on useita selvästi ihmisen kaivamia kuoppia, joiden syvämpi merkitys ei hahmotu. Laki on kumpuilevaa mustikkavaltaista kangasmaastoa. Jupukan luoteislaen reunalla ja jonkin matkaa alarinteeseen on ainakin 4 pilkkapuuta.

Kohteen kuvaus

Karhujupukan pilkkapuut ovat 1900-luvulta. Vanhimmat merkinnät kelohongassa ovat kaivertaneet "aimo heli 17.6.21". Saman puun toisella kyljellä lukee "sofia ja akseli huhtanen 1929.6.24". Parin metrin päässä on kaksiahaarainen kuoleva mänty, jossa on useita pilkkatauluja ja tekstejä ainakin 50-luvulta. Edelleen tästä viitisentoista metriä alarinteeseen on elävä suuri mänty, jonka kyljestä voi erottaa ainakin numerot 5 ja 19.

Kolmisenkymmentä metriä edellisestä puusta alarinteeseen on vielä yksi elävä honka, jossa on teksti "H.M. 1987".

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaatit ovat vanhimman pilkkapuun sijaintitiedoista otetut. Aivan muutaman metrin päässä on toinen pilkkapuu. Kaksi muuta puuta sijaitsee edellisistä etelään, alarinteessä 20-30 metrin päässä.

Pilkkapuita saattaa olla paikalla lisää.

Tulkinta

Karhujupukalla puihin veistetyt pilkat ovat syntyneet ilmeisesti sängen romanttisissa merkeissä. Aimo ja Heli sekä Sofia ja Akseli ovat 1920-luvulla käyneet sinetöimässä suhteensa upeissa maisemissa Karhujupukan laella. Myöhemminkin on merkintöjä tehty, ehkäpä näiden vanhempien kaiverrusten innoittamina. Tuoreemmista pilkoista ei kuitenkaan yhtä selvällä tavalla käy ilmi, missä merkeissä ne on vuoltu puiden kylkiin.

“sofia ja akseli huhtanen 1929.6.24” P7070265.

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003.Lapin maakuntamuseo.

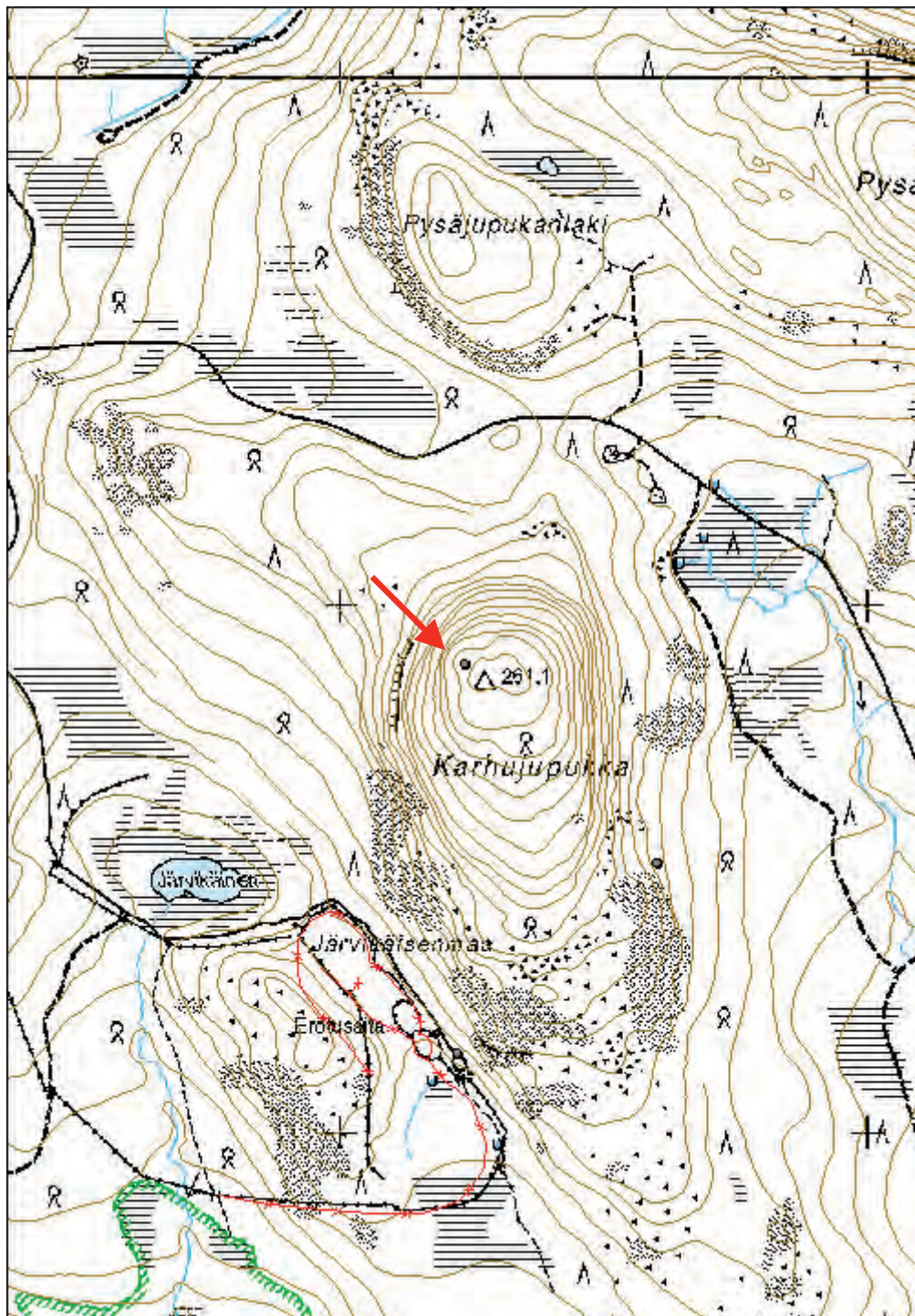
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 7.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	0 Ei tiedossa
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7378887, Y 3392234	Mittakaava:	1:10 000

**20553 Vuonorovan rakennuskaava 101:1, Hannukkalanniemi 4
sauna**

MH-tunnus: 137977

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7383776, Y 3384706	Löydöt:	-

Taustatiedot

Hannukkalanniemessä on monenlaista kulttuuriperintöä vierä vieressä. Eteläisimpänä itse niemessä on mj-rekisterin tietojen mukaan kivikautinen asuinpaikka (1000003134). Kankaalla asuinpaikan pohjoispuolella on kolme tervahautaa. Lähistöllä asuvan yli 80-vuotiaan Olga Vuorisalon mukaan rajavartiosto piti aiemmin alueella majaa. Sauna olisi näitä rajavartioston jälkeensä jättämiä rakennelmia. Saman informantin mukaan sauna olisi siirretty "ei kovin monta vuotta sitten" Karistajan rantaan.

Hannukkalanniemen saunan jäänteet. P7080150.

Ympäristön kuvaus

Viitensentoista metriä Miekojärven rannasta, jyrkähkössä rinteessä, on kiukaallinen rakennuksen pohja. Maasto rannan läheisyydessä on rehevää sekametsää, jossa kasvaa mäntyjen ja koivujen lisäksi leppiä, pihlajia, saniaisia, karvakortetta sekä metsätähtiä. Rakennelman alapuolella rannassa venevalkama ja noin kymmenen metrin päässä etelään on tervahauta.

Kohteen kuvaus

Rakennuksen pohja erottuu maasta kasvillisuuden perusteella noin 7X4 metrin suuruisena alueena. Maassa on lahonneita hirsiä ja lautaa, varsinaisia seinärakennelmia ei ole jäljellä. Rakennuksen keskellä, sen kaakkoisella seinällä, on kivinen kiuas, jota on ylärinteen puolelta tukenut tiiliseinä. Kiuas on ollut koottu vaihtelevan kokoisista kivistä, joista osa on hyvinkin suuria. Järven puolelta, jossa tulipesä on sijainnut, on kiuasta tuettu teräspalkilla ja rautalangalla. Kiukaan päällä on ruostunutta peltiä. Kiuas on noin 2X1,5 metriä ja se suippenee hieman ylöspäin. Kiukaan kupeessa on maitohinkki. Tiilet ovat pääosin harmaita ja mahdollisesti kotitekoisia, osa tehdastekoisia.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Sauna on rakennettu paikalle toisen maailmansodan jälkeen ja se on purettu ja siirretty paikalta sen jälkeen, kun rajavartioston toiminta loppui paikalla. Täsmällinen ajoitus rakennuksen siirrolle on ehkä mahdollista saada Rajavartiolaitokselta (mikäli sauna on sen poissiirtämiseen saakka kuulunut ko laitokselle). Jäljellä olevasta perustuksesta, rakennusjäänteistä ja muusta roinasta päätellen sauna on hävitetty 1980-luvulla.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 8.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 3 Huono

Olotila: 5 Purettu / palanut

Arvotus: 0 Ei määritelty

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7383776, Y 3384706	Mittakaava:	1:10 000

**20553 Vuonorovan rakennuskaava 101:1, Hannukkalanniemi 5
tervahauta**

MH-tunnus: 138407

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7383616, Y 3384685	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tervanpoltto on ollut taloudellisesti sangen vaatimatonta Tornionjokilaaksossa, eikä tervahautoja ole metsissä mitenkään runsaasti. Ilmeisesti tervanpolttoa onkin harjoitettu lähinnä kotitarpeeseen. Otollisilla paikoilla tervaa on kuitenkin poltettu, ja Hannukkalanniemen pohjoispuolella on peräti kolme tervahautaa.

Ympäristön kuvaus

Hannukkalanniemen talojen pohjoispuolella, pari sataa metriä entiseltä karistamolta, on loivassa alarinteessä tervahauta. Maasto on kuivaa, vähäkivistä ja hiekkaista. Rinne kasvaa harvakseltaan suuria mäntyjä ja jonkun verran havupuiden taimia. Aluskasvillisuus on matalaa. Matkaa järvelle on noin 150 metriä.

Kohteen kuvaus

Tervahauta erottuu selvästi maastossa. Se kohoaa lähes kauttaaltaan korkeimmilla reunoillaan yli metrin maastosta. Rannan puolella, juoksutusuran kohdalla, vallit kohoavat jopa pari metriä muun maaston yläpuolelle.

Tervahaudan keskus on erittäin syvä, kolmisen metriä vallin harjalta. Sisäseinämät näyttävät louhituilta ja kuopan sisällä on lautoja, hirsiä ja rautanauvoja. Ilmeisesti tervahaudan sisälle on sen käytön jälkeen tehty jokin rakennelma. Tervahauta on ulkoreunoiltaan sammaleen peitossa mutta sisäpuolella paistaa monin paikoin paljas hiekka. Juoksutusura on suunnattu kohti rantaa. Ura on pari metriä pitkä ja selkeärajainen. Kuopan pohjalla kasvaa vesakkoa.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä ja noin viidentoista metrin säteellä siitä.

Tulkinta

Tervahauta on syntynyt viimeisen parinsadan vuoden aikaisen toiminnan seurauksena. Sitä olisi ehkä syytä pitää kiinteänä muinaisjäänneksenä, sillä tervahautoja ei Länsi-Lapissa ole mitenkään erityisen runsaasti. Lisämausteen tervahaudalle antaa kuitenkin sen uusiokäyttö. Valmistaa kuoppaa on hyödynnetty myöhemmin jonkin kevyehkön rakennelman perustana. Rakentajaksi voisi arvella Rajavartiolaistosta, joka on Hannukkalanniemessä pitänyt majaa viime sotien jälkeen. Noin 150 metriä pohjoiseen tervahaudalta on esimerkiksi sijainnut rajavartioiden rakentamaksi ja käyttämäksi arvioitu sauna. Tervahaudan osittaisen tuhoutumisen vuoksi sitä ei ehkä kuitenkaan ole katsottava kiinteäksi muinaisjäännekseksi.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 8.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	3 Huono
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Hannukkalanniemen tervahautoista kuvassa näkyvä oli otettu uusiokäyttöön. Haudan keskusta oli kaiveltu, ja sinne oli ilmeisesti jossain vaiheessa pystytetty sittemmin hävitetty rakennelma. P7080156.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7383616, Y 3384685	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:	alueen laskennallinen keskikoordinaatti	Geometria tuotettu:	9 Muu tuottamistapa
Koordinaatit:	X 7371245, Y 3403063	Löydöt:	-

Taustatiedot

"Entisen Lapinkorven erämaita liikkeessa saa siellä täällä kankaiden laiteilla, jonkun jängän taikka metsäjärven lähetyvillä, nähdä vanhan hirsistä salvetun porokaarten lahoneita jäännöksiä, jotka toisinaan kilometrittäin jatkuvat pitkin selkosta. Ne ovat porolappalaisten töitä, muistoja tunturikansan viimeisistä jälkeläisistä, jotka isiensä entisillä mailla, tällä puolen Lapin tuntureita, vielä elivät vanhalla totutulla tavallaan, kiertelivät karjoineen ympäri erämaita, kunnes sortuivat hautaan taikka kunnes yhä tihenevä lantalaisasutus pirstoi heidän suuret laidunmaansa, ettei metsien kasvatti saattanut niissä enää tulla toimeen. (Samuli Paulaharju 1922:70.)

1800-luvun lopulle saakka poroja laidunnettiin melko vapaasti. Saamelaiset noudattivat perinteistä siidajärjestelmää, jossa toimittiin kyläkunnittain tai suvuittain. Paliskuntajärjestelmä kehittyi suomalaisten poronhoitajien keskuudessa, ja se vahvistettiin 1898 senaatin antamalla kirjeellä. Paliskuntien tehtäväksi tuli muun muassa vuosittain laskea porokanta sekä yhteisvastuullisesti paimentaa porokarjaa.

Lapissa osa suomalaisista alkoi harjoittaa poronhoitoa jo 1700-luvulla. Suomalaisille poronhoito oli usein sivuelinkeino maatalouden ohella. Saamelaisten poronhoidolle sen sijaan oli perinteisesti tyypillistä tiiviimpi paimentolaisuus.

Erilaiset jäänteet porotalouden harjoittamisesta viimeisen sadan vuoden ajalta ovat hyvin yleisiä Tornionjokilaaksossa valtionmailla. Eriaikoina hyljättyjen erotusaitojen lisäksi erilaisia porokämppejä löytyy näistä maastoista runsaasti. Osa rakennuksista on käytössä, vanhimmat erottuvat toisinaan maavalleina tai kuopanteina.

Ympäristön kuvaus

Mäntylaen eteläpäässä, kuivan kankaan ja vetisen suon taitteessa, on maatuva poroerotusaita. Aidan ulkopuolinen kangas hakattu ja laikutettu muutama vuosi sitten. Hakkuualueen reunaan on merkitty nauhoin ilmeisesti juuri erotusaitauksen vuoksi.

Kangas on kuivaa, harvakseltaan pääasiassa mäntyjä kasvavaa, hiekkaista maastoa. Maasto laskee hieman aitauksen luoteispuolella ja muuttuu kosteaksi suoksi, jossa on laajahkoja vetisiä silmäkkeitä, joita ei merkitty peruskartalle.

Oik. Mäntylaen poroaitaa oli paikoin runsaasti jäljellä kuivalla kankaalla. P7180011.

Alla: Suon puolella aitaa oli paikoin pystyssä vaikkakin jo lahonneena. P7180001.

Oik. Metsäauraus oli tuhonnut osan aidasta tien vieressä. Kuvassa mukana Antti Hämäläinen. P7180016.

Kohteen kuvaus

Erotusaita on jäänyt käytöstä jo hyvä tovi sitten. Kankaan puolella siitä on jäljellä paikoin selvästi näköksällä olevia rakenteita. Uloin kehä erityisesti suolla sitä vastoin on pitkälti maatonut. Kokonaisuudesta on aitauksen maatumisen vuoksi vaikea erottaa aukkoja, eikä aita täysin hahmotu maastossa.

Aitauksesta on jäljellä yksi selkeä kirnu, jossa on jäljellä paikoin kymmenkunta lautakerrosta. Seinämä näillä kohdilla on vajaat puolitoista metriä korkea. Kirnu on epäsäännöllisen suorakaiteen muotoinen. Mitoiltaan se on noin 5x8 metriä. Siitä jatkuu laajempi aitaus, joka karsinan lähellä on olosuhteet huomioon ottaen suhteellisen hyväkuntoinen.

Myös hakkuualueella on jäänteitä aidasta. Hakkuualueella on tuhoutunutta aitaa useassa kohden ja onkin ilmeistä, että auraus on tuhonnut erotusaitauksen kaakkoispään.

Kohteen rajaus

Kohde on rajattu alueeksi peruskartalla näkyvän aidan sekä maastomittausten perusteella. Kohteen koordinaatti on alueen keskikoordinaatti. Aitausalueen kaakkoispää on tuhottu metsäaurauksella, mutta aidan jäänteitä erottuu tälläkin alueella edelleen siinä määrin, että peruskartan alkuperäistietoja aitauksen sijainnista voi pitää täysin luotettavina.

Tulkinta

Poroerotusaita Mäntylaella on ollut suhteellisen pieni ja kompakti verrattuna moniin muihin Ylitornion ja Pellon erotusaitoihin. Vaikka siitä on osia vielä edelleen paikoin selvästikin näköksällä, on todennäköistä, että se on jäänyt käytöstä jo useampia kymmeniä vuosia sitten.

Lisätietoja

Paulaharju Samuli 1922. Lapin muisteluksia. Kustannusosakeyhtiö Kirja. Helsinki.

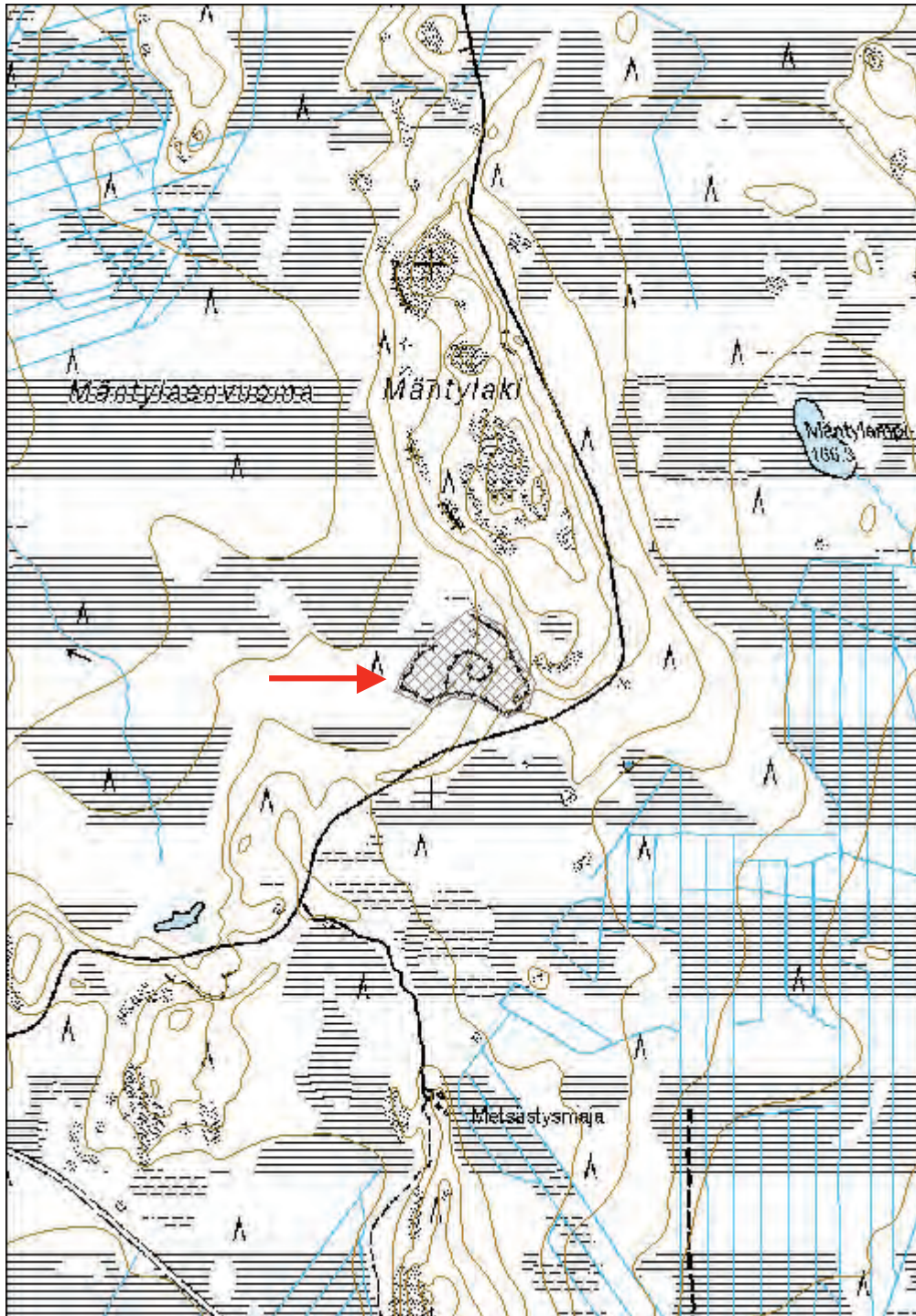
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 18.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© <i>Metsähallitus</i> 2008 © <i>Maanmittauslaitos 1/MML/08</i>
Koordinaatit:	X 7371245, Y 3403063	Mittakaava:	1:10 000

Kotakulha metsätyökämpä

MH-tunnus: 138415

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7378926, Y 3400741	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, mutta valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maaaloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyskuntien ympärille tehtyihin lajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin. Osaltaan metsätyökämpien arkkitehtuuriin ja asumisolujen parantumiseen vaikutti myös ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa määriteltiin minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72).

Ympäristön kuvaus

Meltosjokeen kaakon suunnalta virtaavan puronpohjoispuolella, tien molemmin puolin, on jäännöksiä Kotakulhan metsätyökämpästä. Välittömästi tien itäpuolella on laaja tasoitettu heinikkoalue, jolta kämpä on purettu pois.

Maasto on rehevää sekametsää, puron ranta hyvin kosteaa. Kämpä on sijainnut puroilta 70 metriä pohjoiseen, jonne maasto nousee loivasti. Kämpä on sijainnut tien itäpuolella. Sen ympäristön mäntyihin on tehty hakkauksia, joista osa on hyvinkin tuoreita.

Kohteen kuvaus

Kotakulhan kämpä on sijainnut aivan tien itäpuolella. Kämpän päärakennus on purettu ja alue on tasattu. Tien molemmin puolin on runsaasti monenkirjavaa jätettä eri ajoilta. Puuta, nauvoja, savuhormi ja öljytynnyreitä on hajan hajan pitkin tannerta. Myös suhteellisen resentejä jätteitä lojuu taannoisen kämppärakennuksen sijalla. Kämpän itäpuolella, metsikön reunassa, on kaksi vesipasaa ja lumiaura, joilla talviteiden pohjia on metsätöiden yhteydessä jäädytetty. Aura ja pasat ovat suhteellisen hyvässä kunnossa. Näiden varusteiden läheisyydessä on männyn nokkaan nostettu iso suolakimpale ja puun runkoon on moottorisahalla tehty useita pilkkoja. Hirven pyyntiin viittaa myös kämppävaihetta nuoremmalta vaikuttava lautainen vaja, joka on tien länsipuolella. Tien länsipuolella on myöskin parissa kasassa tukevia veistettyjä hirsii, joissa on metallisia pultteja. Hirret on selvästi kasattu paikalle myöhemmin, ja ne liittyvät purettuun siltarakenteeseen.

Kohteen raja

Koordinaattipiste osoittaa purettuun kämppärakennuksen sijaintia. Alue on luonnollisesti ollut laajempi, onhan siellä purettu ainakin silta. Alue jatkuu joitakin kymmeniä metrejä tien molemmin puolin.

Tulkinta

Kotakulhassa ei havaittu mitään selviä jäänteitä metsätöihin liittyneistä pystyssä olevista rakennuksista. Koko kämppäkompleksi lieneekin purettu. Vaikka alue on tasattu purkamisen jälkeen, ei työtä voi mainostaa huolella tehdyksi, niin runsaasti paikalle on jäänyt jätettä jo tuolloin.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppeä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.
Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 18.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 3 Huono

Olotila: 5 Purettu / palanut

Arvotus: 0 Ei määritelty

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

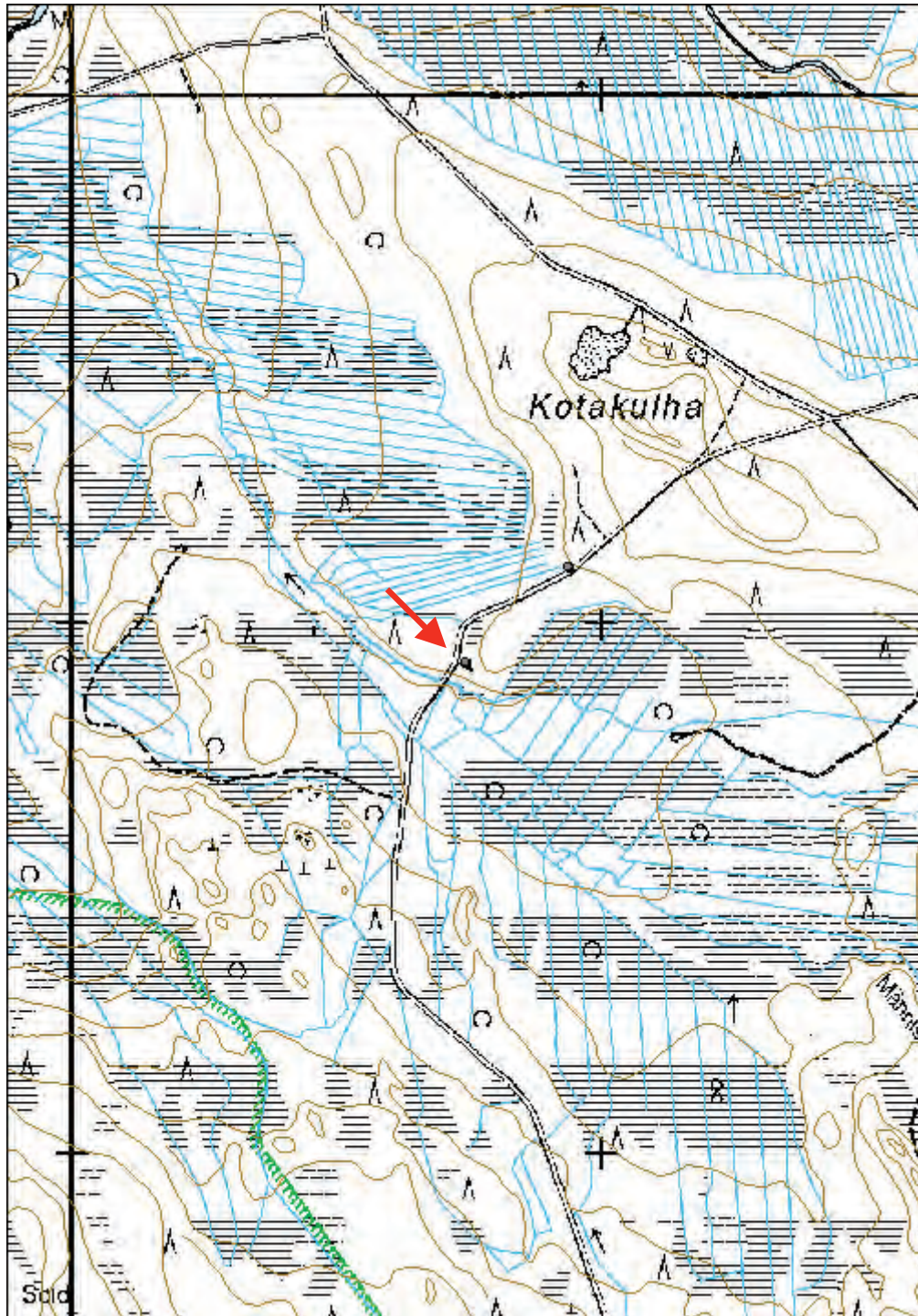
Oik. Vesipasa ja lumiauran jäännökset Kotakulhan pihan perällä. P7180017.

Alla Kotakulhan pihapiiriä aivan tien vieressä. Kuvassa mukana Antti Hämäläinen ja Jaana Barsk-Juopperi. P7180026.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7378926, Y 3400741	Mittakaava:	1:10 000

Kotakulha 2 korsu

MH-tunnus: 138420

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	9 Muu tuottamistapa
Koordinaatit:	X 7379107, Y 3400935	Löydöt:	-

Ympäristön kuvaus

Kotakulhan etelärinteessä on korsu ja epämääräinen hiekkakuoppa kankaan ja kosteikon välisessä rinteessä. Rinne on kumpuilevaa ja mäntyvaltaista maastoa. Kosteikko rinteiden alapuolella kasvaa myös koivuja ja muita pensaita. Tie kulkee kahdenkymmenen metrin päässä korsun eteläpuolelta.

Kohteen kuvaus

Rinteeseen korsua varten kaivettu kuoppa on halkaisijaltaan viitisentoista metriä. Kuopan ulkoreunoilla on pari metriä leveät vallit. Kuoppa on nykyisellään pari metriä syvä. Siinä on runsaasti sammalen peitossa olevia tukevia hirsii ja muuta puujätettä jäljellä. Alkuperäinen lattia ei ole missään näkyvissä, ja ilmeisesti rakennus on ollut nykyistä huomattavasti syvämpi.

Alarinteessä olevasta oviaukosta on jäljellä pari tulevaa hirttä, sekä ovenkarmit, joissa on jäljellä ainakin yksi sarana sekä ovensulkija. Oviaukon molemmin puolin on jäljellä lyhyempiä hirsii. Oviaukon edustalla maata on kaivettu rinteessä pari metriä käytävämaisesti. Siihen on kasautunut runsaasti puujätettä, joten oviaukon korkeudesta ei saa täyttä käsitystä. Ilmeisesti se on kuitenkin ollut suhteellisen matala. Ovisuulla peltiputkea ja itse ovi on nostettu korsun sisälle. Korsun rakentamisessa on käytetty rautanauvoja.

Parikymmentä metriä korsulta pohjoiseen on samalla korkeudella rinteessä toinen lähes saman kokoinen kuoppa, jossa ei kuitenkaan ole näkösilällä mitään rakennelmia.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee summittaisesti koordinaattipisteen kohdalla. Maastolaitteen antama alkuperäinen piste - 7379092, 3400933 - on suoraan tien päällä, eikä voi pitää paikkaansa. Korsun sijainti on arvioitu valokuvista ja muistiinpanoista parikymmentä metriä maastolaitteen pistettä pohjoisemmaksi.

Tulkinta

Korsuksi nimitetty rakennelma jää funktioltaan epäselväksi. Pällisin puolin se muistuttaa suuresti rinteeseen kaivettuja ja peiteltyjä korsuja, minkä vuoksi sitä on myös sellaiseksi nimitetty. Toisaalta rakennelma voisi olla kellarikin, jolloin olisi luontevaa ajatella sen kuuluneen Kotakulhan kämpän rakennuksiin. Korsu on kuitenkin suhteellisen kaukana kämpän päärakennuksesta - rakennelmien välinen etäisyys on yli 250 metriä - eikä tällainen kellarin sijainti tunnu tarkoituksenmukaiselta.

Kotakulhan korsi on ulkomitoiltaan suhteellisen laaja, seinävalleja on kuvassa korostettu punavärillä. Oviaukko on hahmoltaan säilynyt (pikkukuva), ja sen suulla seisoo Jaana Barsk-Juopperi. Kuvassa oikealla Antti Hämäläinen. p7180043.

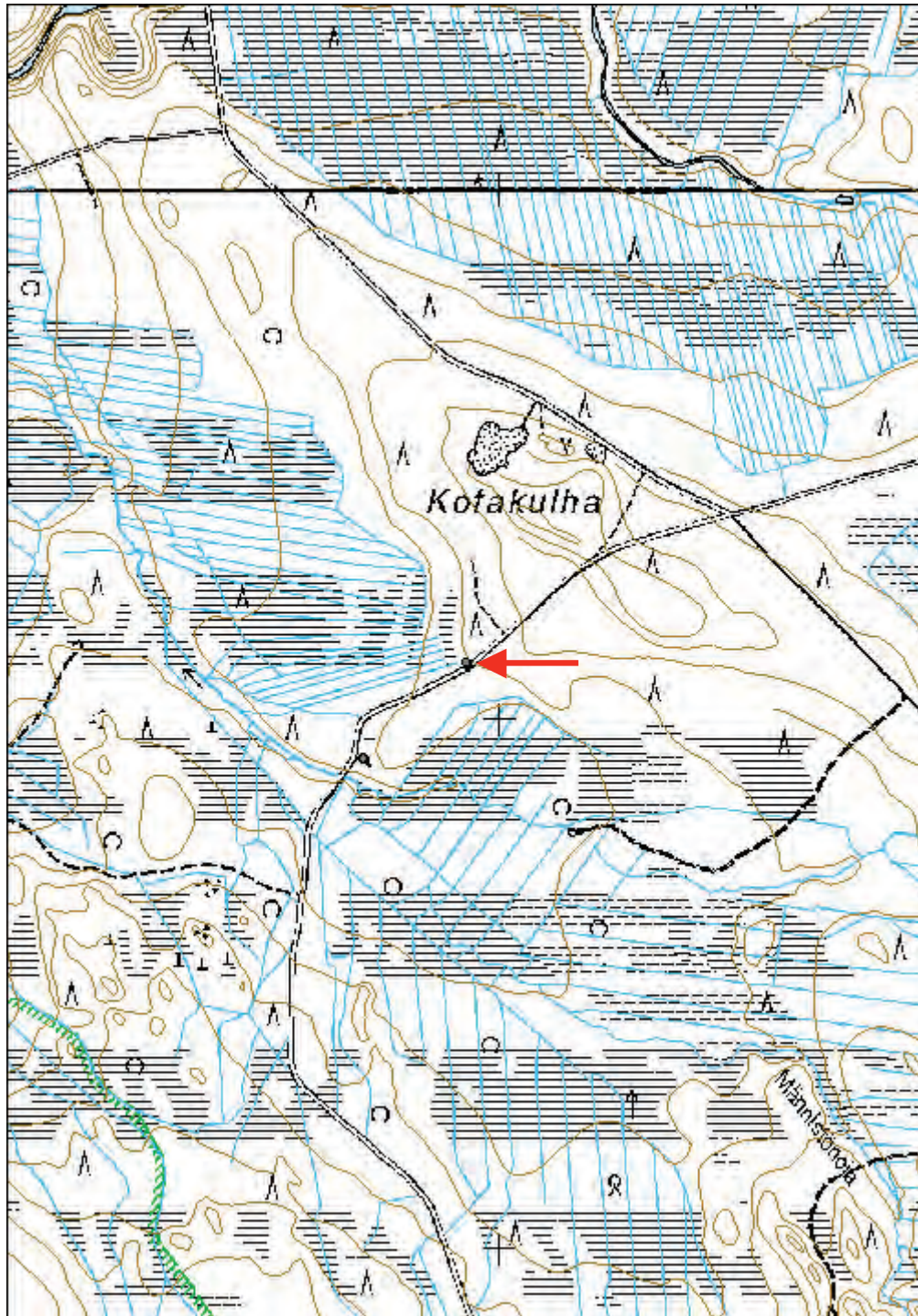
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 18.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7379107, Y 3400935	Mittakaava:	1:10 000

Kämppälahti riuku

MH-tunnus: 138568

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7399620, Y 3411745	Löydöt:	-

Ympäristön kuvaus

Kermajärven kaakkoispäässä, puolisen kilometriä kunnan rajalta, työntyy järvestä kohden soistumaa ja Luovanriipiä Kämppälahti. Sen rannat ovat rämeiset. Kämppälahden pohjoispuolella sijaitsee pieni nimetön niemeke, jonka pohjoispuolelle jää puolestaan Haukilahti. Haukilahden niemen puoleinen ranta on hiekkapohjainen noin 100 metrin matkalta ja tällä rannalla on hiekkaisella törmällä parikin käytössä olevaa tulentekopaikkaa laavuineen. Niemi kohoo reilut puolenkymmentä metriä Kermajärven yläpuolelle, ja sen alueella kasvaa vanhaa kuusivaltaista sekametsää. Maasto on kumpuilevaa, aluskasvillisuus mustikka-puolukka -valtaista.

Kohteen kuvaus

Parikymmentä metriä niemen etelärannalta on kevyt rakennelma, joka on tulkittu riu'uksi. Noin 150-vuotiaisten kuusen ja männyn väliin on nauloilla isketty noin 60 cm pitkä ja viitisen cm paksu riuku. Naulaamista varten kummankin puun kyljistä on isketty pois kuorta 10-15 cm2 alueelta. Kuusen kyljessä erottuvat kirveen iskut selvästi. Riuku on 40 cm maanpinnan yläpuolella. Se on havupuusta tehty.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Riuku liittyy arvatenkin samalla niemellä sijaitsevien tulistelupaikkojen aktiviteetteihin. Ikää tällä vaatimattomalla rakennelmalla ei varmaan ole kovin monta kymmentä vuotta.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus
Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 20.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro: **Kunto:** 2 Keskinertainen

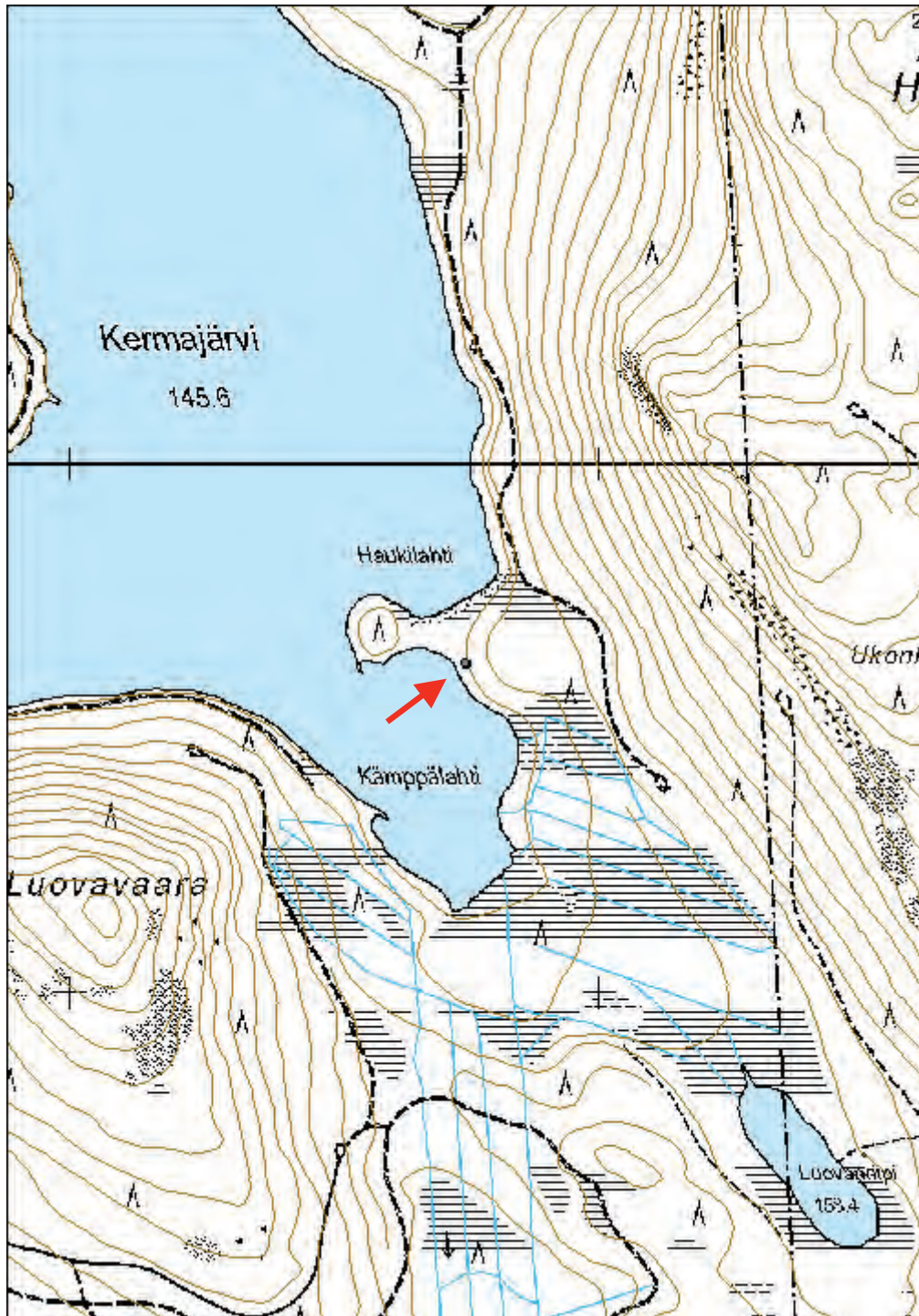
Olotila: 0 Ei tiedossa

Arvotus: 0 Ei määritelty **Kohteen suojelu:** 0

P7200003.

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7399620, Y 3411745	Mittakaava:	1:10 000

Salmenvaaranliika pilkkapuu

MH-tunnus: 138575

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7392118, Y 3391135	Löydöt:	-

Taustatiedot

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Salmenvaaranliian pilkkapuun on löytänyt Veli Koivuranta Pellosta.

Ympäristön kuvaus

Ison Vietosen lounaispuolella, Salmenvaaran eteläpuolisella Salmenvaaranliialla on pilkkapuu. Kahden laajan suoalueen väliin jäävä Salmenvaaranliika on paikoin hyvinkin kivikkoisen kangas, joka laskee loivasti kohti länttä. Alue on kankaan pohjoispäässä. Kasvillisuus on tuorelle kankaalle tyypillistä, maasto suhteellisen kivikkoista myös pilkan kohdalla. Alueella, josta on kaadettu puita joku aika sitten, kasvaa harvakseltaan mäntyvaltaista sekametsää.

Kohteen kuvaus

Pilkkapuu on elävä mänty, joka on parastaikaa kelottumassa. Kaarnaa on hävinnyt puun rungosta kierteisesti pitkinä suikaleina noin puolentoista metrin korkeudelta aina kuuden metrin korkeuteen. Rungon juurella, puolen metrin korkeudesta puoleentoista, on sen molemmin puolin paljaat pilkotut alueet, jotka ovat osin kylettyneitä.

Pienemmällä pilkotuista alueista on muutama epämääräinen hakkaus. Selvimmin niistä erottuu x:ksi tai jonkinlaiseksi hakaristiksi hahmottuva kuvio. Merkit ovat epäselviä ja hetken katselun jälkeen niistä voi hahmottaa jopa nrot 5 ja 6. Isomman pilkan selkein kuvio on vuosiluku 1827. Sen yläpuolella olevista merkeistä selkeimmin hahmottuu A-kirjain, jonka vasemmalla puolella oleva merkki voi olla joko I tai J. Näiden merkkien oikealla puolella, osittain kaarnan alla, hahmottuu pienempiä iskuja, ehkä kolme alekkaista pistettä. Niiden alapuolella oleva numero 7 on myös osin kaarnan alla. Tästä voi päätellä, että hakkaukset on tehty jo hyvän aikaa sitten.

Merkkien tekotapa poikkeaa kuitenkin näkemistäni suunnilleen samanikäisistä hakkauksista. Merkit ovat karkeasti tehtyjä ja vaikuttavat kirvellä hakatuilta. Niiden huolitteleman asu sekä kirveen käyttö panevat epäilemään vuosiluvun aitoutta. Lisäksi maaston kohta on sellainen, ettei siinä hahmotu esimerkiksi mitään ilmeistä nautinta-alueen rajaa. Toisaalta pilkat ovat jossain määrin kylettyneitä, joten aivan tuoreita eivät nämä hakkaukset ole.

Salmenvaaranliian pilkkapuu. Oikealla taulu vuosilukuineen, vasemmalla rungon toisella puolella oleva nuolimainen veistokohta. Kuvan keskellä satunnainen avustaja Sonja. P7280032.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä, joka on otettu tavallisella käsi-gps:llä eikä maastotietokoneella.

Tulkinta

Kohteen aitous on hieman epävarma.

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003. Lapin maakuntamuseo.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 28.7.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 2 Kesinkertainen

Arvotus: 0 Ei määritelty

Olotila: 2 Ei käytössä

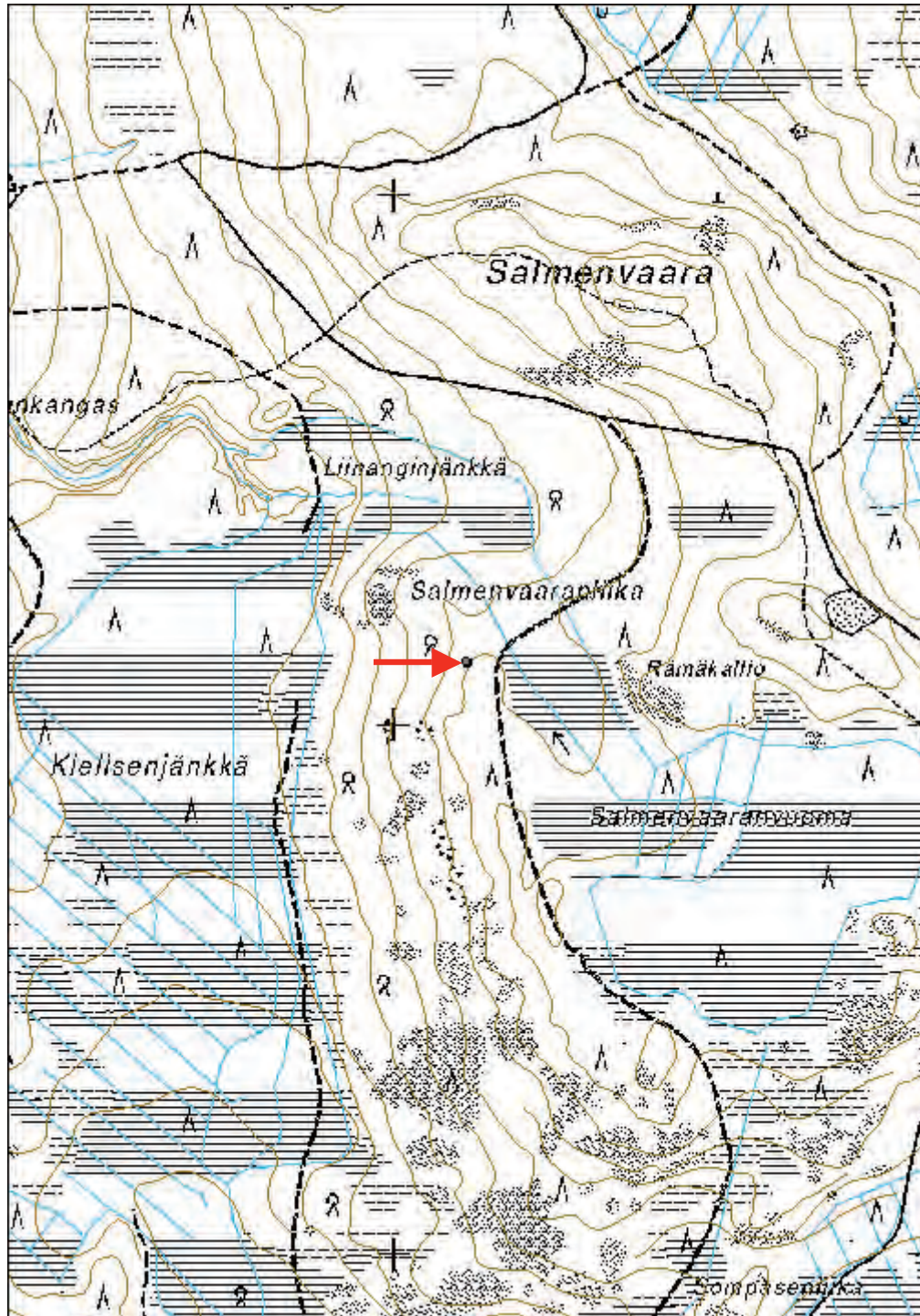
**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7392118, Y 3391135	Mittakaava:	1:10 000

**39660 Miekojärven rantaosayleiskaava; RA, RM-alueet,
Pieskänjupukka kalttitie**

MH-tunnus: 138477

Kohdetyyppi:	13 Liikennekohteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:	linjan laskennallinen keskikoordinaatti	Geometria tuotettu:	9 muu tuottamistapa
Koordinaatit:	X 7395920, Y 3380905	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tornionjokilaakson raudantuotanto alkoi 1600-luvulla, jolloin sitä johti Tukholmasta käsin valtakunnan vuorikolleegio. Tornionjokilaakso kuului tuolloin Ruotsin Västerbotteniin. Maa oli jaettu vuorimestaripiireihin, joissa vuorimestari johti malmin etsintää ja lupakatselmuksia sekä tarkasti ruukkien toimintaa. Länsi-Lapin vuoritoiminnan keskus oli Köngäsen ruukki, joka perustettiin 1640-luvulla. Myöhemmin 1700-luvulla, kun polttopuut alkoivat käydä vähiin alkuperäisen ruukin läheisyydessä, rakennettiin Svansteiniin uusi vasarapaja. Tänne toimitettiin kalltia, masuunissa valettua harkkorautaa muun muassa Kaaranneksen masuunista, josta kulki ns. kalttitie Svansteiniin.

Kaaranneksen masuunilta kaltti kuljetettiin kolmenkymmenen kilometrin päähän Svansteiniin ensin Pieskänreittiä pienen Oulujärven pohjoispuolitse ja ilmeisesti Ylisen Alposjärven pohjoisosien halki. Täältä matka jatkui Turtolan pohjoispuolitse Svansteiniin. Kalttitien linjaus on ollut pitkään perimätiedon varassa. Vuosien 2005-2008 aikana sen linjausta tutki paikallisten aktivistien Jaakko Heiskarin, Pentti Kerolan, Ilkka Koskelan ja Heikki Mansikan muodostama työryhmä, joka on myös julkaissut tutkimuksensa (Heiskari et al. 2010). Tämä tutkimus on myös pohjana Pieskänjupukan reitin linjauksessa.

Kalttitie oli ilmeisesti pääosin aika vaatimaton polku, mutta jotkut tiedot viittaavat siihen, että se olisi myös ollut hevosella kuljettava. Reitti lienee ollut käytössä suhteellisen lyhyen aikaa, sillä Kaaranneksen masuuni ehti olla toiminnassa vain muutamia vuosia 1800-luvun alussa. Köngäsen ruukki suljettiin vuoteen 1820 mennessä. Viimekädessä toiminta loppui Suomen sotaan ja maan liittämiseen Venäjän valtakuntaan. Toisaalta ei rautamalmin laatukaan lopulta ilmeisesti ollut kovin hyvä.

Ympäristön kuvaus

Pieskänjupukan pohjoispuolitse kulkeva kalttitien reitti erottuu maastossa suhteellisen selvänä polkuna, joka kulkee vaaran pohjoisreunaa aivan suon läheisyydessä. Jupukan alarinne kasvaa rehevää havupuuvältaista sekametsää, aivan Hevostienjätkän läheisyydessä metsä on kuivempaa kangasta. Täällä on myös vastikään tehty hakkuita valtion omistuksessa olevalla osuudella.

Kohteen kuvaus

Kaarneskosken masuunin kalttitieksi nimetty kuljetusreitti Svansteinin ruukille on rekonstruoitu useammalle reitille. Paikallinen perinneyhdistys on julkaisussaan arvellut reitin kulkeneen Pieskänjupukan pohjoispuolitse. Reitti olisi kulkenut Miekjärven rannasta kohti Hevostienjänkkää pitkälti peruskartalla näkyvän polun perustaa pitkin ja tästä eteenpäin kohti länttä. Valtion metsät päättyvät Hevosjänkkälle, mistä reitin pohja jatkuu suon yli kohti länttä.

Polku Pieskänjupukan pohjoispuolella on hyvin tallattu, mikä johtuu toki sen viimeaikaisesta käytöstä. Polun reitti noudattelee jupukan alarinteen ja suon reunaa. Polun varrella on myös ollut 1970-luvulla parakeista rakennettu metsätyökämpä. Maasto ei ole kovin avointa vaan paikoitellen lähes umpeen pusikoitunutta erityisesti metsätyökämpän tienoilla. Polku yhtyy Pieskänjupukan luontopolkuun.

Kohteen rajaus

Reitti on digitoitu kokonaisuudessaan.

Tulkinta

Polku lienee osa 1800-luvun alussa käytössä ollutta kalttitiien reittiä, mutta se on ollut käytössä myös myöhemmin. Osa reittiä on nykyään myös Pieskänjupukan luontopolun osana.

Lisätietoja

Heiskari Jaakko, Kerola Pentti, Koskela Ilkka ja Mansikka Heikki 2010. Lapin vuoritoiminnan historiaa vv. 1640-1820. Kaaranneksen Masuuni ja Kalttitie. ISBN 978-952-92-7306-5.

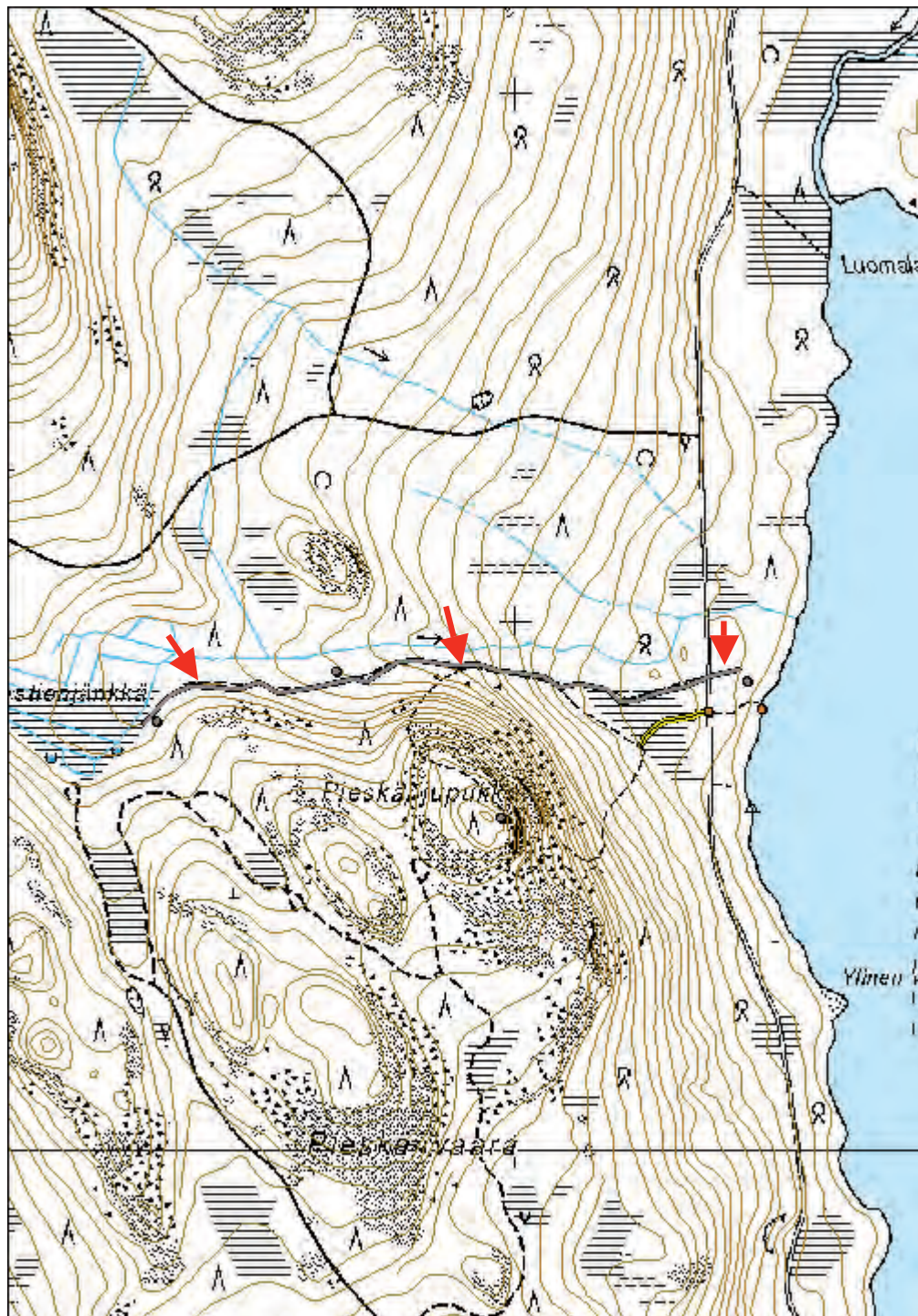
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspv: 1.8.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	13 Liikennekohteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7395920, Y 3380905	Mittakaava:	1:10 000

**39660 Miekojärven rantaosayleiskaava; RA,RM-alueet,
Pieskänjupukka 3 metsätyökämpä**

MH-tunnus: 138622

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7395907, Y 3380660	Löydöt:	-

Taustatiedot

Viime sotien jälkeen Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämppekomplesseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin. Osaltaan metsätyökämppeiden arkkitehtuuriin ja asumisolojen kohentumiseen oli vaikuttanut myös ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa määriteltiin minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen&Teppo 1970-72).Sotien jälkeen kämppeiden varustelutasoa kohennettiin huolto-ohjesäännöllä, jossa puututtiin hygieenisyyteen, rakentamistapaan, sisustukseen sekä muuhun viihtyisyyteen. Erityistä huomiota uusissa mallikämppeissä kiinnitettiin lämmitykseen ja varuste- sekä ruokahuollon sujuvuuteen. (Parpola & Åberg 2009:211.) 1970-luvulta lähtien metsätyökämppeistä luovuttiin. Tilalle tulivat taukotuvat ja yhteiskuljetukset.

Ympäristön kuvaus

Pieskänjupukan pohjoispuolella, vaaran ja Hevostienjänkältä tulevan puron välisellä lehtomaisella kankaalla on metsätyökämpän rauniot. Puron ranta on hyvin kostea, lehtomaista maastoa. Matkaa puroilta kämpälle on joitakin kymmeniä metrejä. Maasto nousee länteen Hevostienjänkälle loivasti, kämpän eteläpuoliselle jupukalle hyvin jyrkästi. Polkuna paikalla erottuva kallitien pohja on kämpän eteläpuolella.

Kohteen kuvaus

Pieskänjupukan metsätyökämpä on todennäköisesti 1960-luvun parakkikämpä. Se on rakennettu höyläpaneelistä ja lepää betoniporsilla. Rakennus on jätetty paikalleen ja se on romahdellut eri suuntiin.

Kämpärakennuksen alkuperäiset mitat lienevät olleet 6 x 8 metriä. Sisäänkäynti on sijainnut rakennuksen lyhyellä eteläpuolisella seinustalla. Rakennuksen muista yksityiskohdista ei sen tuhoutuneisuuden vuoksi voi sanoa mitään varmaa. Välittömästi rakennuksen luoteisnurkalla näyttäisi sijainneen pienehkö lautainen ulkorakennus, mahdollisesti puuvaja. Joitakin kymmeniä metrejä pohjoiseen on riu'uksi tulkittu rakennelma' pisteessä 7395908, 3380677 (gps-piste). Kallitien dokumentoijien mukaan (Heiskari et al. 2010) kämpä on hylätty 1970-luvulla.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteen ympärillä noin kolmenkymmenen metrin säteellä.

Tulkinta

1970-luvulla hylätty tilapäisluontoisen oloinen metsätyökämpä.

Lisätietoja

Heiskari Jaakko, Kerola Pentti, Koskela Ilkka ja Mansikka Heikki 2010. Lapin vuoritoiminnan historiaa vv. 1640-1820. Kaaranneksen Masuuni ja Kalttitie. ISBN 978-952-92-7306-5.

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppejä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspv: 1.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

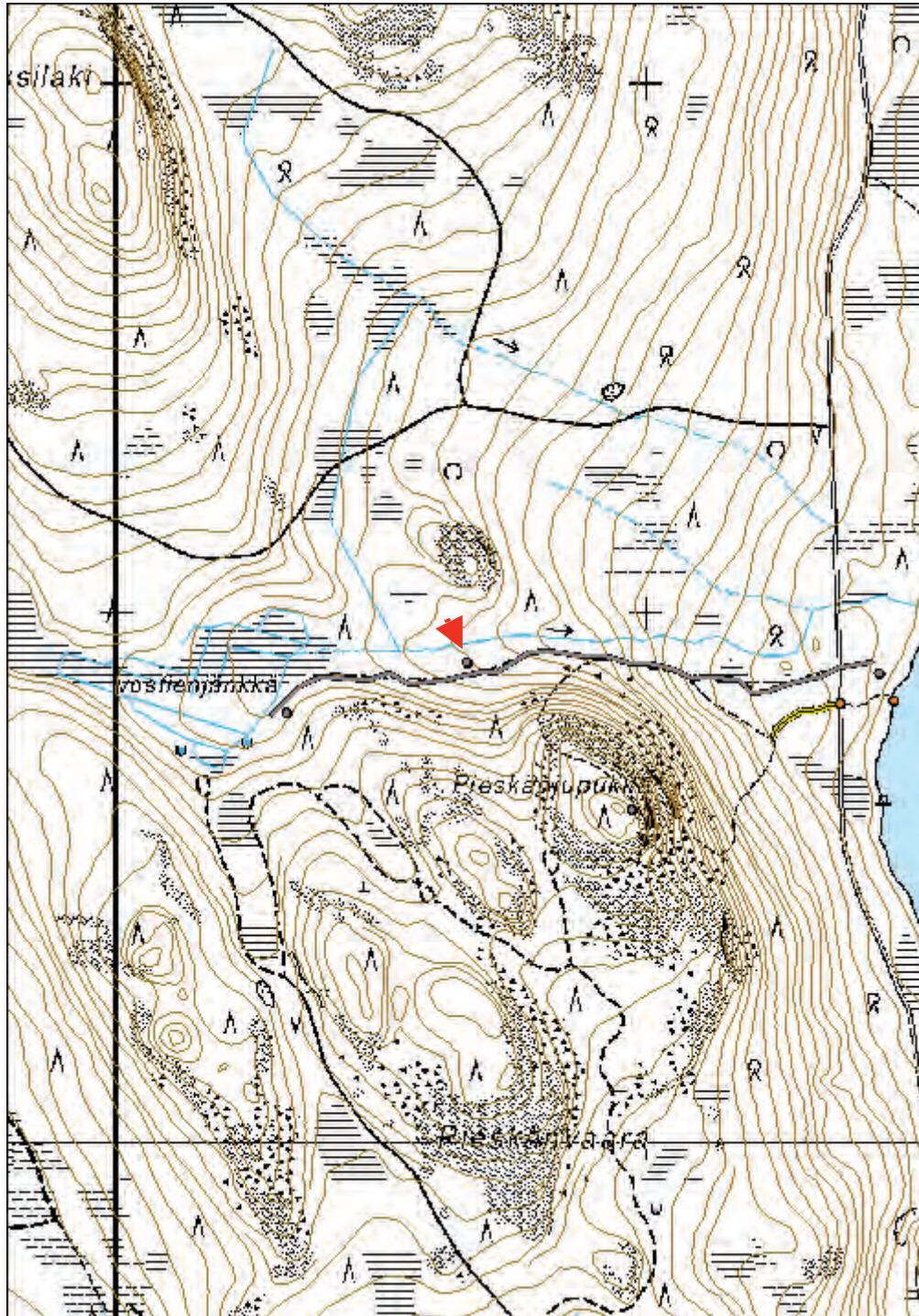
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	3 Huono
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Pieskänjupukan paikalleen romahtanut parakkikämppe. P8010009.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7395907, Y 3380660	Mittakaava:	1:10 000

**39661 Miekojärven rantaosayleiskaava; MU-alueet,
Pieskänjupukan laki pilkkapuita (6 kpl)**

MH-tunnus: 138643

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamivuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7395629, Y 3380971	Löydöt:	-

Taustatiedot

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Vanha perinne on jatkunut edelleen. Vaikka pilkoilla ei välttämättä enää tätä nykyä merkitä mitään kovin olennaisia tietoja esimerkiksi nautinto-oikeuksista tai muusta elinkeinonharjoittamisesta, kaiverretaan niitä edelleen muistoksi. Erityisen runsaasti pilkkoja näyttää Länsi-Lapissa kaiverretun 1910 - 1930-luvuilla.

Ympäristön kuvaus

Pieskänjupukan laella, muutama kymmenen metriä näköalapaikalta on ainakin kuusi pilkkapuuta 1900-luvulta.

Jupukan laelta avautuu vaikuttava näkymä yli Miekojärven ja Vähä-Vietosen. Täällä onkin levähdys- ja näköalapaikka. Kauimpana idässä siintää Romakkavaaran masto Raanujärvellä. Jupukan laki on kivikkoinen ja mäntyvaltainen. Se kohoaa yli 150 metriä Miekojärven yläpuolelle.

Kohteen kuvaus

Pilkkapuita on yhteensä kuusi. Näistä neljässä on vähäpätöisiä kaiverruksia pääosin 1970-luvulta. Joitakin tätäkin myöhempiä pilkkoja tunnistettiin.

Kahdesta vanhemmasta pilkkapuusta ensimmäinen on elävä mänty jupukan lounaisreunalla, jyrkän rinteiden päällä. Rinteiden laen puolelle puuhun on kaiverrettu teksti "18.5.1922. juhan rovanperä ylitornio". Metrin päässä olevassa kelossa kaiverruksia 1970-luvulta.

Toinen pilkkapuu (7395605, 3380977) on kelo, joka sijaitsee noin kymmenen metriä lounaaseen edellisestä. Tämäkin puu on kasvanut jyrkänteiden reunalla. Sen kylkiin on kaiverrettu päällekkäisiä tekstejä, jotka ovat paikoin vaikeasti luettavia. Erotettavissa tekstit "ha 58", "antti sxxx", "vilho enontekiö muonio 21.5.1925". Puun toisella kyljellä on lisää kaiverruksia. Ne ovat edellisiä epämääräisempiä ja ilmeisesti peräisin lähinnä 1970-luvulta.

Pieskänjupukan näköalapaikan tuntumassa on useita pilkkapuita, joista vanhimmat kaiverukset ovat 1920-luvulta. P8010041.

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu noin parinkymmenen metrin etäisyydelle koordinaattipisteestä. On tosin mahdollista, että pilkkapuita on rinteessä vielä lisääkin. Rinteen jyrkkyyden ja vaikeakulkuisuuden vuoksi aluetta ei haravoitu inventoinnin yhteydessä kovin tarkasta muualta kuin jupukan laelta.

Tulkinta

Paikalla on ilmeisesti ollut tapana viime vuosisadan alkukymmeninä merkitä käynti. Myöhemmin tapa on kaiketi aikaisempien esimerkkien innoittamana otettu uudelleen käyttöön.

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003. Lapin maakuntamuseo.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 1.8.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	0 Ei tiedossa
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7395629, Y 3380971	Mittakaava:	1:10 000

Rommas metsätyökämpä

MH-tunnus: 138747

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7377193, Y 3401317	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätoita oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien. Valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdykskuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Osaltaan metsätyökämppeiden arkkitehtuuriin ja asumisolojen kohentumiseen oli vaikuttanut myös ns. kämpälaki vuodelta 1928, jossa oli määritelty minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72). Sotien jälkeen kämppeiden varustelutasoa kohennettiin huolto-ohjesäännöllä, jossa puututtiin hygieenisyyteen, rakentamistapaan, sisustukseen sekä muuhun viihtyisyyteen. Erityistä huomiota uusissa mallikämpissä kiinnitettiin lämmitykseen ja varuste- sekä ruokahuollon sujuvuuteen. (Parpola & Åberg 2009:211.) 1970-luvulta lähtien metsätyökämpistä luovuttiin. Tilalle tulivat taukotuvat ja yhteiskuljetukset.

Ympäristön kuvaus

Kaitajärveltä viitisen kilometriä pohjoiseen, metsätien reunalla, solisee puro, jonka itäpuolella on puretun metsätyökämpän pohja. Puron rannat ovat kosteat ja puren itäpuolella maasto kumpuilee loivasti muodostaen kosteikon ja kuivan maan mosaiikin. Kämpän rauniot sijaitsevat kosteikon ja kuivemman maan välissä. Kämpän raunio kohdalla kasvaa rehevä ja lehtipuuvaltainen sekametsä. Kämpälle johtava tie kasvaa heinää, muutenkin aluskasvillisuus on rehevää.

Kohteen kuvaus

Kämpärakennuksen ulkomitat ovat 12 x 8 metriä. Hirret ovat pelkattuina (kahdelta sivulta kantattuina). Hirsikehikon lisäksi lattian kohdalla erottuu useita poikkihirsiä, jotka ovat ilmeisesti kannatelleet rossilattian rakenteita.

Rakennus on jaettu kahteen osaan, joista isompi, varsinainen kämpän puoli, on 8 x 8 metriä. Sen sisällä on koko pitemmän sivun mittainen kasa, jossa on kiviä, tiiltä ja muuta purkujätettä. Uuni on todennäköisesti sijainnut huoneiden välissä, vaikka täyttä varmuutta asiasta ei ole. Pienempi huoneista on 3.5 x 8 metriä. Se lienee ollut keittiöpää. Täällä rakennuksen pohjoispään lyhyellä sivulla on pienen kuistin jäänteet (1.5 x 1.5 metriä). Pääsisäänkäynti on rakennuksen läntisellä pitkällä sivulla. 4.5 x 2 metrin suuruisen kuistin pohja on yltänyt molempien huoneiden puolelle, joten todennäköisesti sisäänkäyntejä keittiöpäättyyn onkin ollut kaksi. Voi olla, että keittiöpääty on ollut jaettuna useampaan huoneeseen, mutta rakennuksen sisältä tämä ei ole hahmotettavissa. Rakennuksen ulkopuolella, välittömästi itäisen pitkän seinän vieressä, on

halkaisijaltaan parimetrinen kivikasa. Se on tuskin alkuperäisellä paikallaan vaan lienee purkujätettä. Kasassa on myös metallia ja kattohuopaa.

Kämpä on ilmeisesti purettu 1960-luvun lopulla. Kämpän sisällä kasvaa suuria koivuja. Ympäristössä lojuu jonkin verran purkujätettä.

Vajaat 60 metriä kämpältä pohjoiseen (7377246, 3401.333) on jäänteitä pienestä rakennuksesta, joka lienee ollut vessa. Se on ilmeisesti ollut noin 3 x 2 metrin kooltaan. Pitemmällä sivulla on koko seinän mittainen, puoli metriä leveä ja joitakin kymmeniä senttejä syvä kuoppa. Maassa on jäljellä jonkin verran hirsiiä ja lautarakenteita. Hirttä ja lautaa on heitetty myös hieman kauemmas rakennuksen viereen. Välittömästi rakennuksen koillisnurkalla on peitteinen kasa, joka voi olla lantaa.

Nelisenkymmentä metriä kämpän rauniolta pohjoiseen, parikymmentä metriä vessalta lounaaseen, on saunan (7377233, 3401.314) jäänteet (5 x 3 metriä). Voi olla, että rakennus on ollut suurempi, mutta seinähirsiiä on vain mainitulta alueelta. Saunan sisällä on metallikiuas. Peltiputkea on myös rakennuksen ulkopuolella, samoin metallinen tynnyri. Rakennuksen itäpuolella on kasa kiviä ja tiiltä. Matkaa saunalta purolle on kymmenisen metriä. Rakennukseen liittyviä elementtejä on ympäristössä siellä täällä. Erityisesti wc:n läheisyydessä on useita jätekuoppia.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaatti on kämpärakennuksen sijaintitieto. Kauimmaisena kämpästä, 60 metriä pohjoiseen, sijaitsevat vessan jäännökset. Näiden rakennelmien väliin jää sauna. Kokonaisuudessaan rakennukset kattavat noin neljän aarin suuruisen alueen.

Tulkinta

Rompaan kämpä on ilmeisesti ollut käytössä sotien jälkeen ja se on purettu 1960-luvulla.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970–72. Tukkikämppeä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880–1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

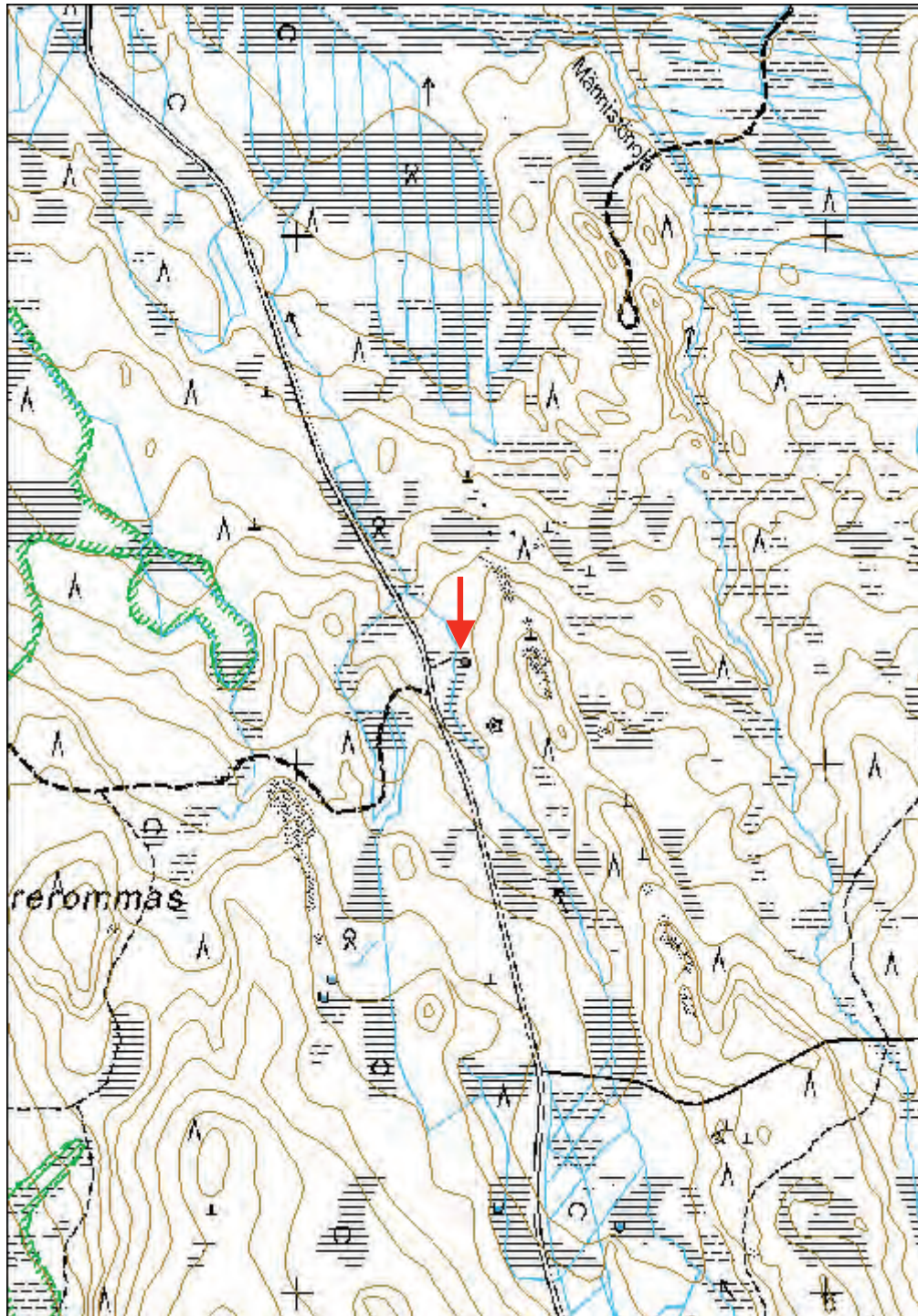
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 4.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	3 Huono
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	5 Purettu / palanut
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7377193, Y 3401317	Mittakaava:	1: 10 000

Yllä: Rompaan kämpän paikalla Sonja-koira. Seinän kohtia on vahvistettu punavärillä. P8040088.

Alla: Saarikosken kivistykkiö. P8040102.

Saarikoski kiviröykkiö

MH-tunnus: 138784

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7380189, Y 3400023	Löydöt:	-

Taustatiedot

Saarikosken kiviröykkiölle päädyttiin, koska samana keväänä tapahtuneen metsänistutuksen yhteydessä oli tähän kivikasaan kiinnitetty huomiota.

Ympäristön kuvaus

Meltosjoen saarikosken lounaispuolella, noin 50 metriä joelta etelään, hakkuuaukion reunalla, on loivassa pohjoisrinteessä kiviröykkiö. Alue on hakattu ja se on istutettu keväällä 2011. Rinne on kivikkoisen.

Kohteen kuvaus

Kiviröykkiö on pyöreä, alun pitäen lähes puolipallon muotoinen vaatimaton latomus. Kasa on osin metsäkoneen vaurioittama. Kivet ovat suuria. Niiden halkaisija on yleisesti puolimetriä. Näistä suurista kivistä on ladottu kehä, jonka keskellä kiviä on harvemmin. Röykkiön halkaisija on 1.7 metriä ja korkeus noin 70 cm.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Röykkiö on kaikei jonkinlainen rajapyykki, mutta sen täsmällisempi merkitys ei maastossa aukene. Vaikka kasa on sammaloitunut se tuskin on kovin vanha.

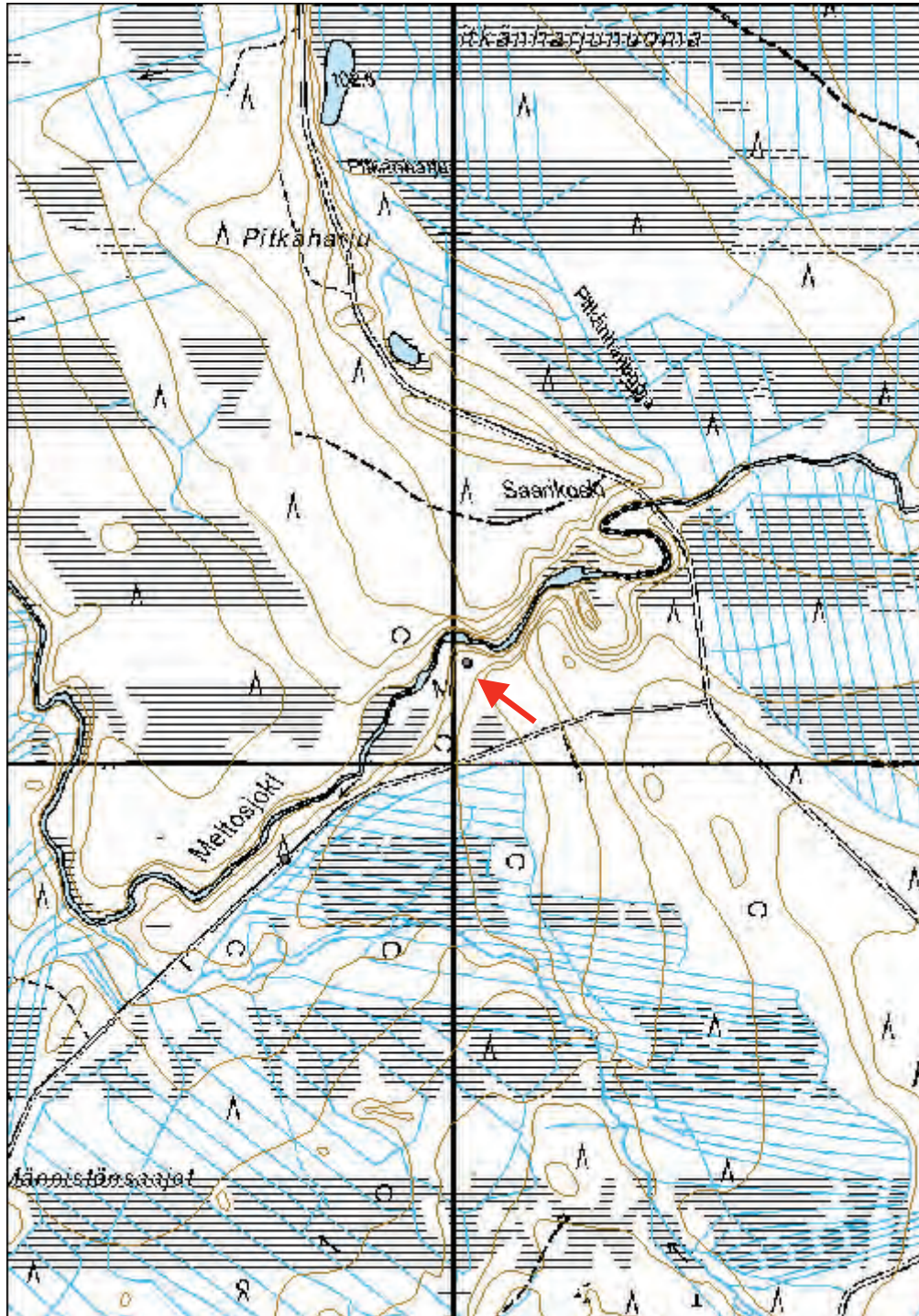
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 4.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojele:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7380189, Y 3400023	Mittakaava:	1:10 000

Meltosjoki metsätyökämpä

MH-tunnus: 138786

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7379818, Y 3399680	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien. Valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuihin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Osaltaan metsätyökämpien arkkitehtuuriin ja asumisolojen kohentumiseen oli vaikuttanut myös ns. kämpälaki vuodelta 1928, jossa oli määritelty minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72). Sotien jälkeen kämpien varustelutasoa kohennettiin huolto-ohjesäännöllä, jossa puututtiin hygieenisyyteen, rakentamistapaan, sisustukseen sekä muuhun viihtyisyyteen. Erityistä huomiota uusissa mallikämpissä kiinnitettiin lämmitykseen ja varuste- sekä ruokahuollon sujuvuuteen. (Parpola & Åberg 2009:211.) 1970-luvulta lähtien metsätyökämpistä luovuttiin. Tilalle tulivat taukotuvat ja yhteiskuljetukset.

Ympäristön kuvaus

Meltosjoen etelärannalla, viitisen metriä tieltä, on Meltosjoen metsätyökämpän rauniot. Tien levennys on tuhonnut osittain puretun kämpärakennuksen, jonka päällä kasvaa tiheä pusikko ja paksu sammalkerros. Koivut ja kuuset peittävät alleen rauniot. Matkaa Meltosjoelle on muutamia kymmeniä metrejä.

Kohteen kuvaus

Kämpärakennus on ollut suuri, ehkä 14 metriä, mutta se on osittain tuhoutunut tien rakennuksessa. Se on myös tiheän kasvuston peitossa eikä sen rakenteesta voi selvästi hahmottaa kuin joen puoleisen pitkän seinän nurkkineen. Puurojua ja metalliputkia on kämpäraunion päällä sekä pitkin tannerta. Kämpän sisällä on muun muassa linnunpönttö ja epämääräinen kivikasa. Joen rannassa on pari kaivettua kuoppaa, jotka saattavat olla wc:n paikkoja.

Viereistä tietä on ilmeisesti levennetty 1980-luvulla, jolloin kämpä on ollut jo purettu.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Meltosjoen metsätyökämpä on ilmeisesti purettu ennen 1980-lukua, millä perusteella voi olettaa sen olleen käytössä sota-aikojen jälkeen joitakin vuosia tai vuosikymmeniä.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppiä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.
Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

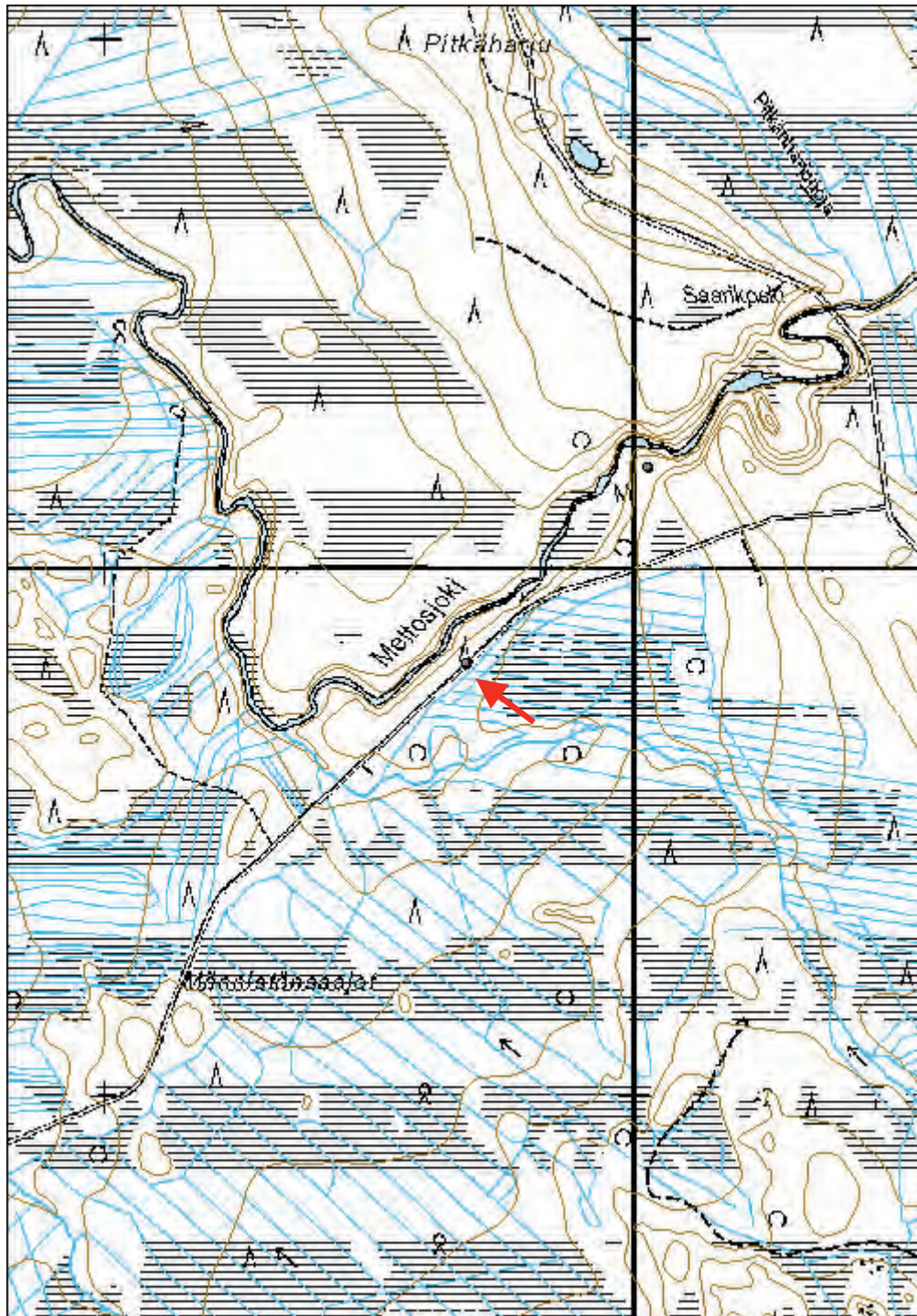
Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 4.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	3 Huono
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	5 Purettu / palanut
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

*Meltosjoen kämpän tienoot ovat umpeen kasvaneet ja tien levennys on vienyt lopunkin näkyvyyden joten koh-
teen valokuvaaminen epäonnistui surkealla tavalla.*

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7379818, Y 3399680	Mittakaava:	1:10 000

Koiravaaranpalo SE hirsikehikko

MH-tunnus: 138816

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7378160, Y 3397429	Löydöt:	

Ympäristön kuvaus

Ison Koiravaaran koillispuolella ja Koiravaaranpalon kaakkoispuolella on metsäautotien pohjoispuolella reilun kahden hehtaarin suuruinen niittyalue. Tämän niityn eteläreunalla, lähellä tietä, on hirsistä tehty kehikko. Kehikko on täysin puskittunut, ja sen sisällä kasvaa koivuja ja kuusen taimia. Joitakin metrejä kehikolta pohjoiseen alkaa avonaisempi niittyalue.

Kohteen kuvaus

Niityn ja tien välissä on jäännöksiä salvotusta hirsirakennelmasta. Se on 2 x 4 metrin suuruinen kehikko, jossa ei ole minkäänlaista oviaukkoa. Parhaimmillaan hirsikertoja on jäljellä 8-9. Hirret ovat suhteellisen kevytrakenteisia ja pääosin kirveellä käsiteltyjä. Rakennelma on noin metrin korkuinen. Sen sisäpuolella on lautoja, jotka eivät ole alkuperäisillä paikoillaan.

Rakennelman funktio jää epäselväksi. Sitä on ehkä käytetty jonkinlaisena varastona tai esimerkiksi kuivauspaikkana lehtikerpuille.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Hirsikehikon syvempi merkitys jäi arvailujen varaan. Jollakin tavoin se luultavasti liittyy niittytalouteen, onhan aivan sen vieressä myös niitty.

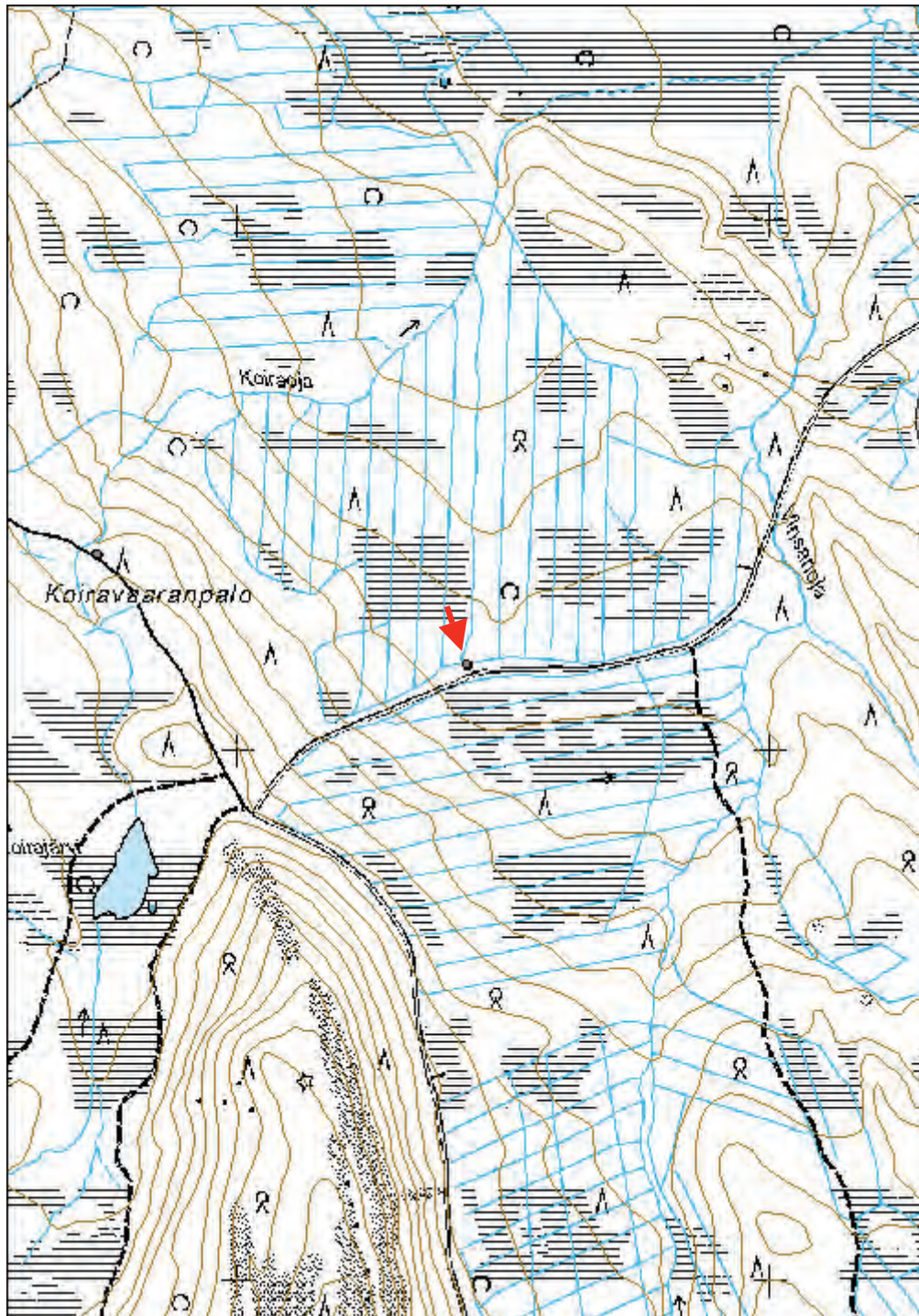
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 4.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojele:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7378160, Y 3397429	Mittakaava:	1:10 000

Koiravaaranpalon hirsikehikko niityn reunassa.
P8040108.

Alla: Kivilehdon pilkkapuu.
Teksti on hieman epäselvä.
P8040113. Piirros O.R.

Kivilehto pilkkapuu

MH-tunnus: 138848

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7373131, Y 3399100	Löydöt:	-

Taustatiedot

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Ympäristön kuvaus

Kaitajärven luoteispuolella, soiden keskellä, on kivikkoinen nyppylä nimeltään Kivilehto. Metsätie kulkee Kivilehdon kaakkoisreunalla. Vajaa 100 metriä tieltä kasvaa suuri mänty, jonka kyljessä on kaiverruksia. Alue on hakattu 1980-luvun puolivälissä. Alue on ilmeisesti äestetty. Taimikko on harvaa ja maaperä karua.

Kohteen kuvaus

Keskelle hakkuualuetta on jätetty pystyyn ainakin 500-vuotias mänty. Sen kyljessä on kirveellä hakattu taulu, jossa on kirjoitusta. Pilkka on halkeillut, eikä kirjaimista näytä muodostuvan selkeitä sanoja. Kirjoitusta on neljällä rivillä, ja niiden puolivälissä kulkee selkeä poikkiviiva. Puu on pitkälle kylettynyt pilkan kohdalta, millä perusteella pilkka voi hyvinkin olla jopa 150-vuotias. Kylettymisen alla voi olla lisää kirjaimia. Kaikki merkit näyttävät kirjaimilta eikä puussa ole vuosilukua.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Pilkan funktio on hämärän peitossa, mutta ikää sillä voi hyvinkin olla pitkälti toista sataa vuotta. Muualla Ylitornion pilkoissa on havaittavissa sellainen mielenkiintoinen yksityiskohta, että erityisesti 1800-luvun pilkoissa on kirjoitusrivejä eroteltu toisistaan vaakaviivoin. Näin on esimerkiksi tehty Sikiöjärven pilkkapuussa (Reiskakohde 137807), jonka vanhimmat kaiverrukset ajoittuvat ajalle hieman ennen 1800-luvun puoltaväliä.

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003.Lapin maakuntamuseo.

Tarkastukset

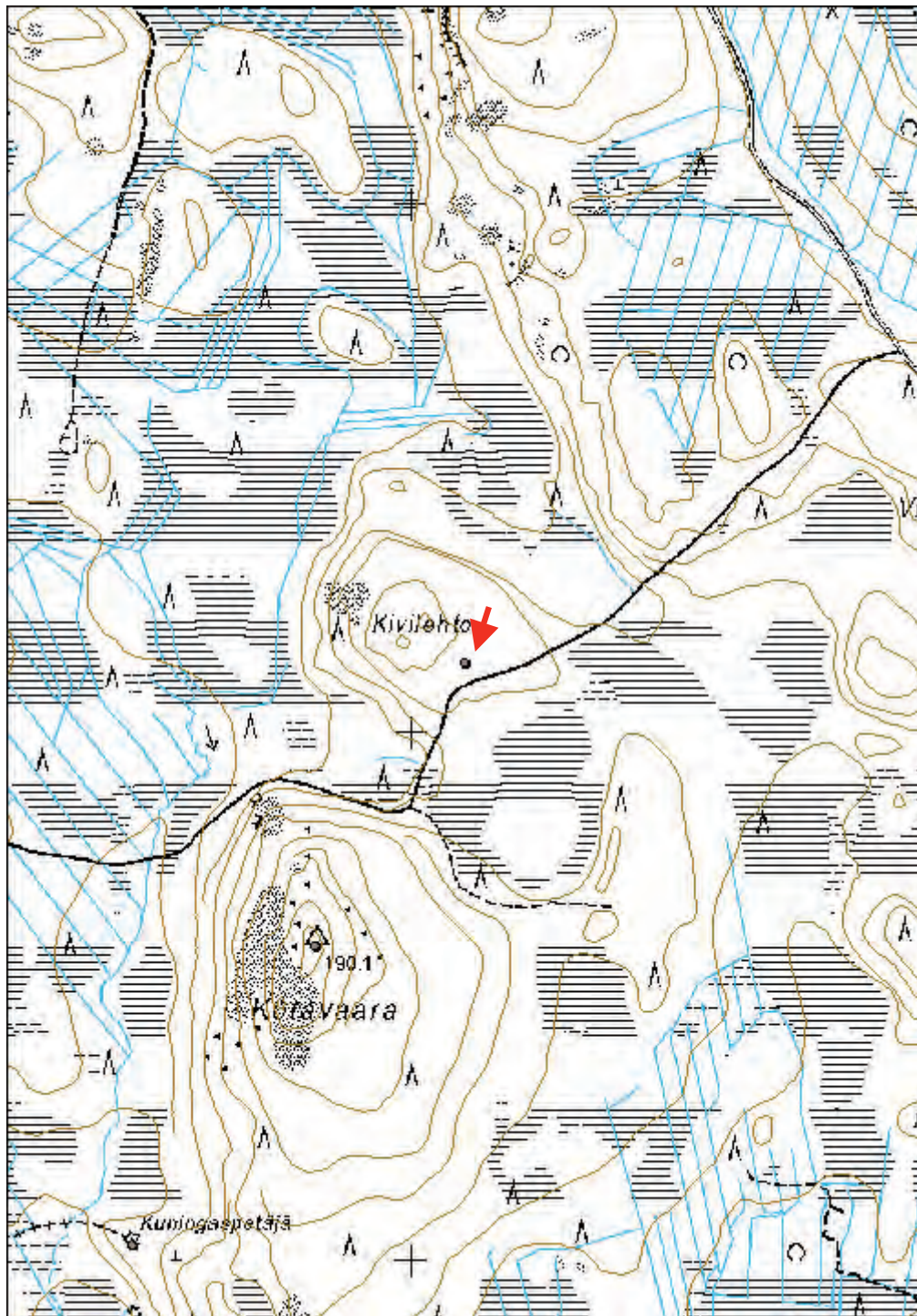
Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 4.8.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olutila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojaus:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojaus:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7373131, Y 3399100	Mittakaava:	1:10 000

Kotavaara tähystorni

MH-tunnus: 138849

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7372595, Y 3398817	Löydöt:	-

Taustatiedot

Kotavaaran laelle mentiin kulttuuriperintöinventoinnin aikana etsimään ennen muuta rajapyykkeitä tai koonillisia rökkiöitä. Sellaisia sieltä ei löytynyt, mutta valtakunnallisen korkeuskiintopisteen päältä dokumentoitiin tähystornin jäänteet.

Ympäristön kuvaus

Mellajärven pohjoispuolisen Kotavaaran korkeimmalla kohdalla on valtakunnallinen korkeuskiintopiste ja suoraan sen päällä tähystorni. Kotavaaran laki kohooa lähes 200 mpy ja viitisenkymmentä metriä ympäröiviä soita korkeammalle. Vaaran länsireuna on kivikkoisen, itäreuna puolestaan laskee loivemmin. Suot ja kosteikot ympäröivät vaaraa.

Vaaran rinteet on vastikään hakattu, mutta lakiosa on jätetty hakkaamatta. Maasto on kumpuilevaa ja kivikkoista vaaran alueella. Vaaralla kasvaa tuoretta kangasta, pihlajaa ja katajaa. Laella kasvaa myös kuusia, mäntyjä, koivuja ja haapoja.

Kohteen kuvaus

Tähystorni kiintopisteen päällä on romahtanut. Tornia on mahdollisesti käytetty palovalvontaan. Sen alkuperäisestä koosta ei saa täsmällistä selkoa, sillä torni on romahtanut useisiin suuntiin. Muutaman metrin päässä tornin perustasta lojuu maassa jykevät tikapuut, jotka ovat noin seitsemän metriä pitkät. Tästä päätellen torni on saattanut olla lähes 10 metriä korkea.

Torni on rakennettu osin jykevästä hirsistä, osin hieman kevyemmistä puista. Naulat ovat teollisesti valmistettuja.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Ilmeisesti Kotavaaran tornia on käytetty palotähystykseen. Palotähystystorneja on käytetty ainakin 1960-luvulle saakka.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 9.8.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

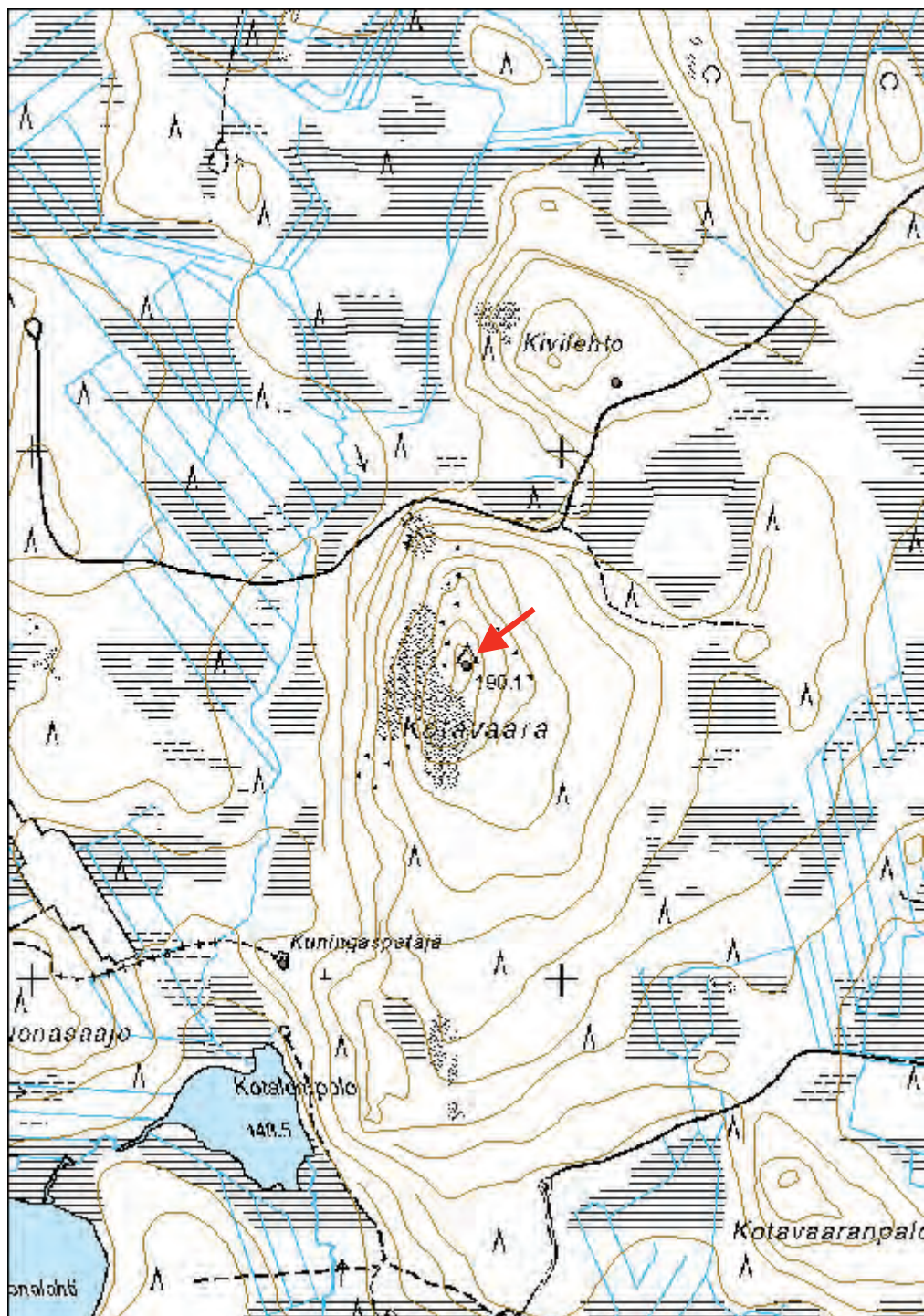
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	3 Huono
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

*Jaana Barsk-Juopperi dokumentoi romahtanutta palotornia Kotavaaralla.
P8090022.*

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7372595, Y 3398817	Mittakaava:	1:10 000

Kotalompolo Kuningaspetäjä

MH-tunnus: 138852

Kohdetyyppi:	6 Puolustusvarustukset?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamivuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7372029, Y 3398471	Löydöt:	-

Taustatiedot

Kuningaspetäjä on merkitty luonnonmuistomerkkinä peruskartalle. Paikalla on geo-kätkö.

Ympäristön kuvaus

Mellajärven pohjoispuolisen Kotavaaran lounaispuolella, aivan vaaran alarinteen ja kosteamman maan vaihtumiskohdassa sijaitsee Kuningaspetäjä, muistomerkkipuu. Puun ympäristö on loivasti laskevaa kangasta, joka kasvaa sekametsää. Maasto on kivikkoista, mutta sammaleen peittämää. Matkaa Kotalompololle etelässä on reilu 200 metriä.

Paikalle on rakennettu laavu ja tulipaikka. Vaikka ne sijaitsevat valtion maalla, lienevät ne rakennustavasta päätellen yksityistä tekoa.

Kohteen kuvaus

Kuningaspetäjä on kaksirunkoinen noin 20 metriä korkea mänty. Runkojen halkaisijat ovat noin 40 cm. Vajaan parin metrin korkeuteen on ruostumattomasta teräksestä tehty taulu, jossa on seuraava teksti:

"Tämän Kuningaspetäjän juurella vannoi Mella-Arvi (Arvid Puolamaa) auttavansa jääkäreitä kaikin tavoin. Hän kestisi, saunotti ja paahtoi heille sukset sekä opasti heidät turvallisesti seuraavaan kohteeseen. Valan otti muistitiedon mukaan vastaan etappijääkäri Pikku-Jussi Väisänen."

Ylinnä taulussa on jääkäri liikkeen logo. Taulun joka nurkassa on nykyään Suomen armeijan kokardeissakin esiintyvä ruusu. Logo ja ruusut ovat kohokuvioita. Laatan taakse on nauloin kiinnitetty pieni lasinen ryyppypullo joka on rikki. Taulu on kiinnitetty puuhun metallipangoilla.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Muistotaulun pystyttäjä ei käy ilmi itse taulusta, mutta se on ilmeisesti paikallinen aikaansaannos. Taulun ulkoisesta olemuksesta ja kunnosta päätellen se ei ole kovin pitkään paikalla ollut.

Taulussa kuvattu tieto Mella-Arvin paikalla tapahtuneeksi väitetystä valasta on vahvistusta vailla. Paikkakunnalla on esitetty toisiakin sijaintipaikkoja tälle hieman myyttisellekin tapahtumalle.

Tarkastukset

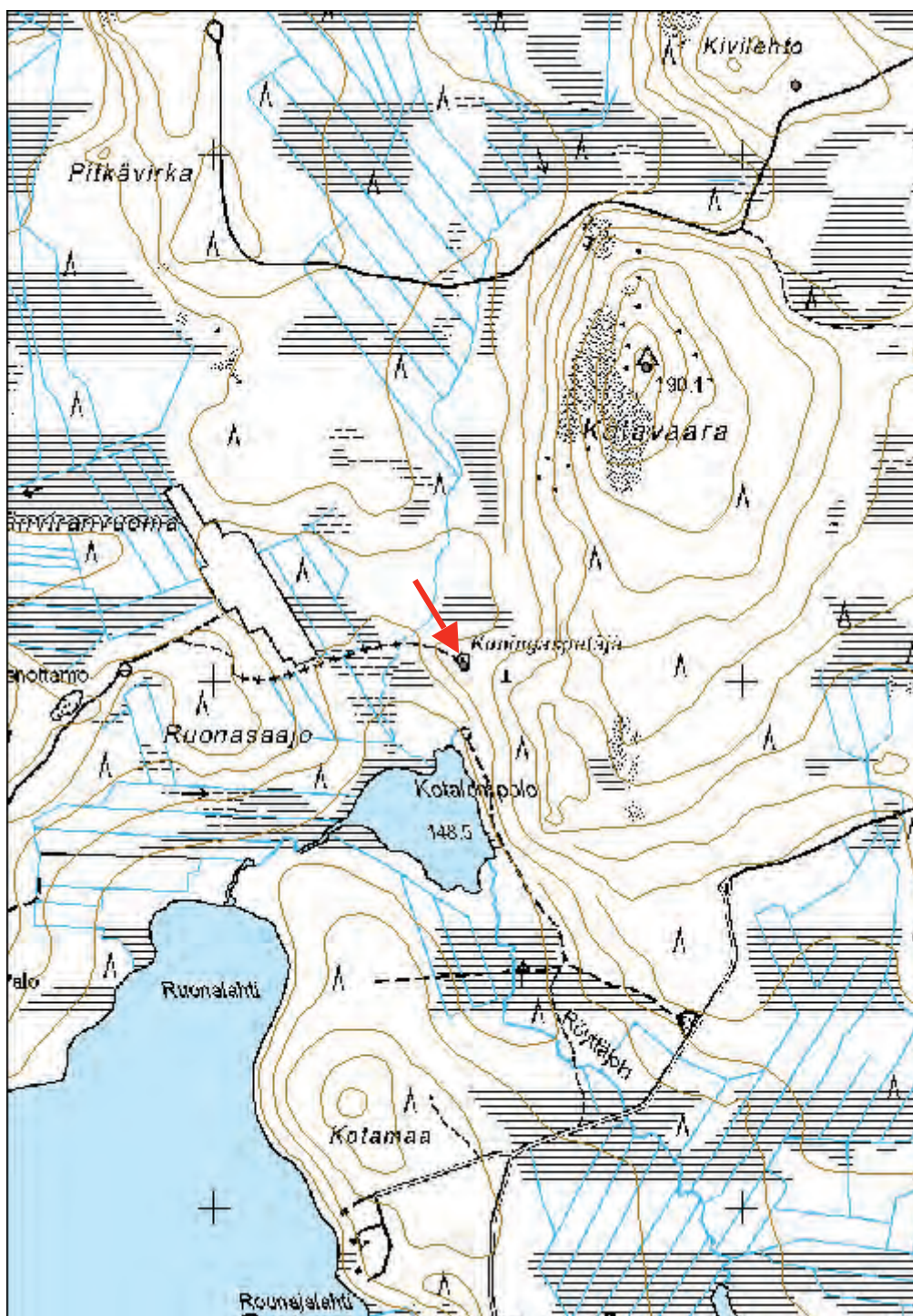
Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 9.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	1 Hyvä
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	0 Ei tiedossa
Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty	Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Kotalompolon Kuningaspetäjä. P8090020.

Kohdetyyppi:	6 Puolustusvarustukset?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7372029, Y 3398471	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7381827, Y 3399575	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien. Valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdykskuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Osaltaan metsätyökämppien arkkitehtuuriin ja asumisolojen kohentumiseen oli vaikuttanut myös ns. kämpälaki vuodelta 1928, jossa oli määritelty minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72). Sotien jälkeen kämppien varustelutasoa kohennettiin huolto-ohjesäännöllä, jossa puututtiin hygieenisyyteen, rakentamistapaan, sisustukseen sekä muuhun viihtyisyyteen. Erityistä huomiota uusissa mallikämpissä kiinnitettiin lämmitykseen ja varuste- sekä ruokahuollon sujuvuuteen. (Parpola & Åberg 2009:211.) 1970-luvulta lähtien metsätyökämpistä luovuttiin. Tilalle tulivat taukotuvat ja yhteiskuljetukset.

Ympäristön kuvaus

Noin kolme kilometriä Kotakulhan luoteispuolella kulkee Säkkioja. Kohdassa, jossa tie kulkee yli ojan, on tien länsipuolella kämpän pohja ja useita kaivantoja. Kangasmaasto laskee suhteellisen jyrkästi kohti ojaa. Ojan ja törmän juuren väliin jää kosteampi kaistale, jolla osa kaivannoista sijaitsee. Rakennelmien pohjat ovat ylärinteessä tai rinteen päällä. Kangasta ympäröivät sekä idässä että lännessä ojitetut suot. Kankaalla maasto on rehevää, havupuiden lisäksi siellä kasvaa runsaasti lehtipuita. Kangas ja törmä ovat hiekkaiset. Oja on pari metriä leveä.

Kohteen kuvaus

Kämpärakennuksen pohja on täysin kasvillisuuden peitossa ja sitä on erittäin vaikea hahmottaa. Kämpän seinät ja nurkat erottuvat kuitenkin 20 cm korkeina kohoumina. Kämpän mitat ovat 14 x 9 metriä. Maan muodoista päätellen huoneita on ollut vähintään kaksi. Rakennuksen itäpäädyssä on kolme metriä halkaisijaltaan oleva kiveys, joka on lähes metrin korkuinen. Länsipäädyn huoneesta ei tulisijan paikkaa voi hahmottaa. Täällä sitä vastoin erottuu edelleen epämääräisen muotoinen kohouma, josta pilkottaa hirsi. Kyseessä lienee kuisti. Sen kokoa ja alkuperäistä muotoa ei voi hahmottaa.

Kaksi metriä puron suuntaan, aivan purolle laskevan jyrkänteen reunassa, on lähes kahden metrin syvyinen maakuoppa. Kuoppa on yläosasta lähes neliön muotoinen, kooltaan 3.5 x 3 metrinen. Kuopan reunat ovat valuneet ja sen pohjalla on puujätettä, kattohuopaa, nauvoja ja raudan kappaleita. Kuopan seinämät ovat jyrkät, eikä mitään sisääntuloaukkoa ole näkyvissä.

Seuraavakin kuoppa (7381836, 3399588) sijaitsee aivan purolle laskevan törmän reunassa siten, että oviaukko näyttäisi olleen törmän alareunalla. Kuoppa on lähes neliön muotoinen ja nykymitoiltaan noin 2 x 2 metrinen. Yhdellä seinustalla on jäänteitä metallisesta kaminasta. Kuoppa on alle metrin syvyinen.

Kolmas maakuoppa (7381834, 3399595) sijaitsee purolle vievän törmän alapuolisella tasanteella. Kuoppa on neliön muotoinen, 2 x 2 metrinen ja reilut puoli metriä syvä. Siinä ei ole näkösällä mitään rakenteita. Pari metriä tältä kuopalta puron suuntaan on reilu 4 metriä pitkä ja metrin levyinen kaivanto. Vielä yksi hieman suurempi kaivanto (8 x 2) sijaitsee täältä alle kymmenen metriä länteen. Näiden pitkänmallisten kaivantojen funktio jää hämärän peittoon.

Seuraava maakuoppa (7381857, 3399585) on laaja suorakaiteen muotoinen kaivanto. Se sijaitsee laskevan törmän päällä, lähinnä tietä. Se yli kaksi metriä syvä, ja sen laajuus on 5 x 4 metriä. Selvärajaiset seinämät ovat valuneet jonkin verran alas. Minkäänlaista sisääntuloaukkoa kuoppaan ei ole. Se on kokonaan sammaleen peitossa. Pohjalla on puita, jotka saattavat liittyä rakenteisiin.

Kymmenkunta metriä kämpältä länteen, törmän päällä, on suurehkon rakennuksen jäänteet (9 x 9 m). Sateen vuoksi ei koordinaattipisteitä voitu ottaa. Rakennus erottuu heikosti. Näkösällä on hieman sammalen peittämää seinähirttä. Rakennuksen sisällä kasvaa tiheä koivikko. Rakennuksen sisällä on myös pyöreä ohuehko tolppa, jossa on rautanaulalla kiinni lauta. Rakennus on voinut olla talli.

Kämpän ja maantien välissä, rinteessä ja sen alapuolella, on useita epämääräisiä kaivantoja, joista ainakin osa saattaa olla hiekkakuoppia. Kaikki kaivannot tuskin ovat samanikäisiä. Kämpä on ilmeisesti purettu 1960-luvun puolivälissä. Kämpän lisäksi kaikki kuopat sammaleen peitossa.

Kohteen dokumentointia vaikeutti kaatosateen alkaminen, minkä vuoksi kaikkien rakenteiden koordinaatteja ei voitu tallentaa maastotietokoneella tai gps:llä.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaattipiste on metsätyökämpän sijaintitieto. Kokonaisuudessaan alue on noin puolen hehtaarin laajuinen.

Tulkinta

Paikallinen väestö on arvellut, että kämpällä olisi sota-aikana käytetty työvoimana sotavankeja. Kuopat saattavat liittyä tähän vaiheeseen.

Meltosjärveläinen informantti Onni Vierelä kertoi venäläisvankeja pidetyn sota-aikana leirissä, jonka jäännökset tämä alle 60-vuotias Onni oli poikasena veljiensä kanssa löytänyt Sompasesta. Kyseessä lienee siis kaksi eri kohdetta. Valitettavasti Onni Vierelän kuvaamaa paikkaa ei Sompasen alueelta löytynyt, ja informantti kuoli ennen kuin häntä ehdittiin uudemman kerran haastatella asiasta.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppejä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 2 Suunniteltu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011

Tarkastuspvm: 9.8.2011

Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 2 Kesinkertainen

Arvotus:

0 Ei määritelty

Olotila: 2 Ei käytössä

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

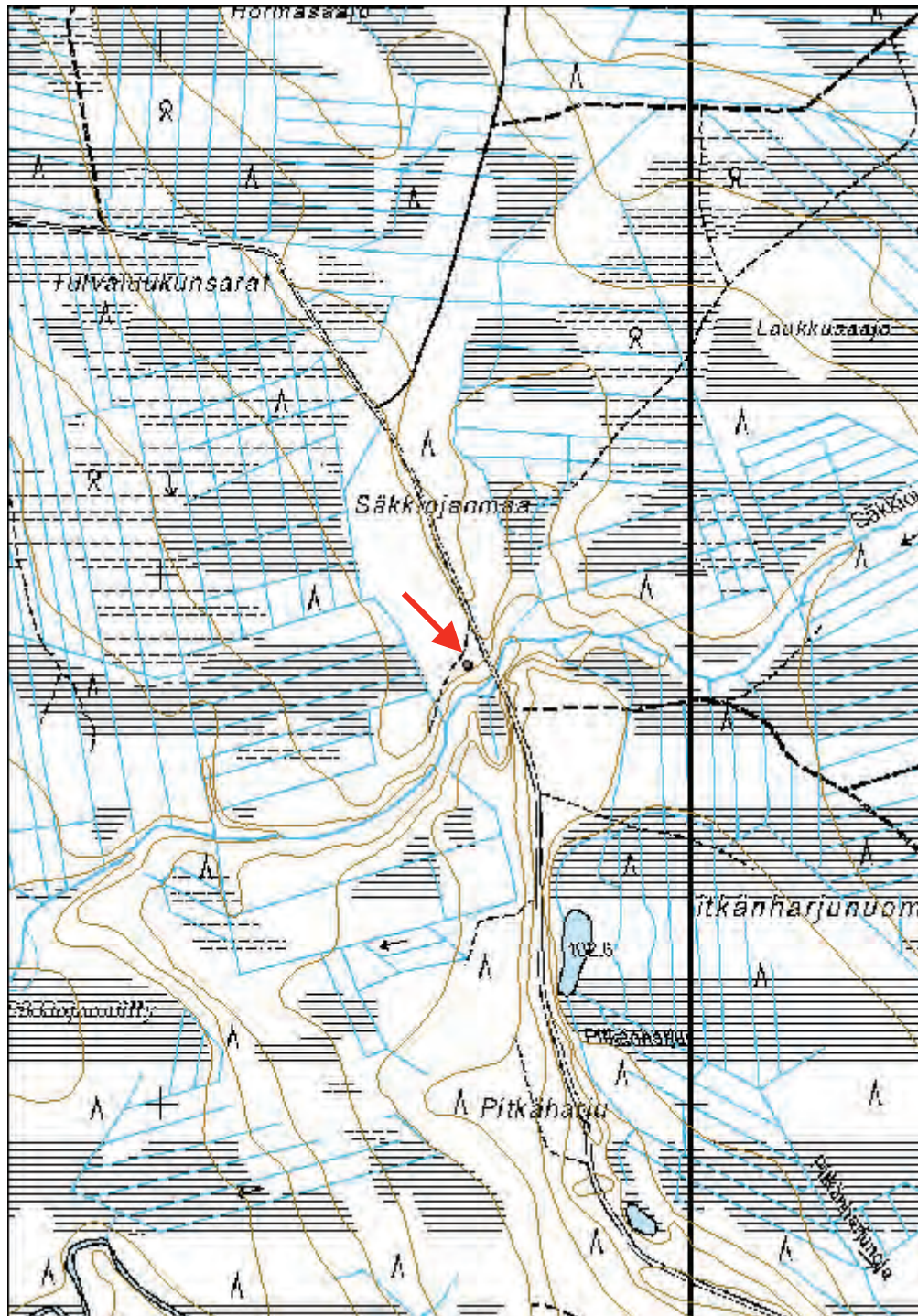

Yllä: Säkkiojan kämppärakennuksen uuninpohja. P8090032.

Alla: Iso maakuoppa kämppärakennuksen vieressä. Kuopassa Matti Välimaa. P8090036.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7381827, Y 3399575	Mittakaava:	1:10 000

1978 Himotussaari, Himotussaari 2 pilkkapuu

MH-tunnus: 138886

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7395010, Y 3393896	Löydöt:	-

Taustatiedot

Muinaisjäännösrekisterin mukaan

"saaren etelärannalta, kumpareen kaakkoispuolelta on tavattu kivikautisen asuinpaikan jälkiä. Länsirannalla on kuoppia sekä myöhäinen talonpaikka peltoraunioineen. Saarelta on myös "rantakivikon joukosta talon läheltä" reiällinen kivikirves." Kohteen mj-rekisterinumero on 1000011596.

Saari tarkastettiin loistavassa loppukesän säässä 30.8. Muinaisjäännösrekisterissä mainittujen kohteiden lisäksi löytyi saaren etelä- ja länsirantojen tuntumasta useita pilkkapuita.

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Ympäristön kuvaus

Vietosen pohjoisosassa sijaitsee Himotussaari. Se on vajaan neliökilometrin laajuinen saari, joka ylimmillään nousee reilut kymmenen metriä Vietosen pintaa korkeammaksi. Saari on hiekkapohjainen mutta kivikkoinen, puusto on mäntyvaltaista sekametsää. Aluskasvillisuus on puolukka-mustikka-suopursu -valtaista.

Saaren eteläpäässä on Metsähallituksen sinne pystyttämä laavu ja tulentekopaikka. Tämä retkipaikka on sijoitettu upeaan maisemaan ja se on myös kauniisti ja huolella rakennettu. Saaren luoteisnurkassa on kaistale yksityisomistuksessa olevaa maata. Sinne on rakennettu erittäin luonnonkauniille niemelle kesämökki.

Kohteen kuvaus

Himotussaaren lounaisreunalla on kelottuvassa männyssä pilkka.

Männyn rungon halkaisija on yli puoli metriä. Pilkka yltää maan rajasta parin metrin korkeuteen. Runkoon on viidessä eri kohtaa isketty kirveellä selvät jäljet, joista leveimmät ovat yli 20 cm. Kussakin kohdassa on useita kirveeniskuja. Puun runko on kylettynyt erityisesti toiselta reunalta, joten aivan tuore tämä pilkka ei ole.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

P8300034.

Tulkinta

Syttöjen iskemisestä pilkoissa tuskin on kyse, sillä iskukohtia on useita ja niiden välinen etäisyys on suhteellisen systemaattisesti 40-50 cm. Pilkka lienee jonkinlainen merkkipuu.

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003.Lapin maakuntamuseo.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 30.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

mj-rekisteri 1000011596

Kunto: 2 Kesinkertainen

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus:

0 Ei määritelty

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7395010, Y 3393896	Mittakaava:	1:10 000

1978 Himotussaari, Himotussaari 3 maakuoppia (3 kpl)

MH-tunnus: 138896

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7395157, Y 3393826	Löydöt:	-

Taustatiedot

Muinaisjäännösrekisterin mukaan

"saaren etelärannalta, kumpareen kaakkoispuolelta on tavattu kivikautisen asuinpaikan jälkiä. Länsirannalla on kuoppia sekä myöhäinen talonpaikka peltoraunioineen. Saarelta on myös "rantakivikon joukosta talon läheltä" reiällinen kivikirves." Kohteen mj-rekisterinumero on 1000011596.

Saari tarkastettiin loistavassa loppukesän säässä 30.8.

Ympäristön kuvaus

Vietosen pohjoisosassa sijaitsee Himotussaari. Se on vajaan neliökilometrin laajuinen saari, joka ylimmillään nousee reilut kymmenen metriä Vietosen pintaa korkeammaksi. Saari on hiekkapohjainen mutta kivikkoisen, puusto on mäntyvaltaista sekametsää. Aluskasvillisuus on puolukka-mustikkasuopursu -valtaista.

Saaren eteläpäässä on Metsähallituksen sinne pystyttämä laavu ja tulentekopaikka. Tämä retkipaikka on sijoitettu upeaan maisemaan ja se on myös kauniisti ja huolella rakennettu. Saaren luoteisnurkassa on kaistale yksityisomistuksessa olevaa maata. Sinne on rakennettu erittäin luonnonkauniille niemelle kesämökki.

Kohteen kuvaus

Saaren länsirannalla, parisataa metriä pilkkapuulta (reiska-kohde 138886) pohjoiseen, 15 metriä järven rannasta, on tuoreen näköinen maakuoppa. Se on suorakaiteen muotoinen, eteläreunalta pyöreä, 2.5 x 2 metrin laajuinen ja noin puoli metriä syvä. Kuopan reunat ovat osin sammaloituneet, mutta pohjalla kasvaa heinää. Mitään ilmeistä selitystä kuopalle ei ole, mutta parin metrin päässä kuopasta, kuusen alla, on keltainen emalivati, peltilevyä ja -putkea. Voikin olla että kuopan kohdalta on purettu pois sauna. Hirsiä tai muuta rakennusjätettä ei ole näkyvissä.

Joitakin kymmeniä metrejä kuopalta itään on toinen maakuoppa pisteessä 7395159, 3393845. Se on soikea, lähes metrin syvyinen kuoppa, jonka halkaisija on noin kaksi metriä. Tämänkin kuopan reunat ovat sammaloitumassa, pohjalla on maatuivia koivun lehtiä. Kuoppa lienee samanikäinen kuin ensimmäinenkin kuoppa. Sen merkitys jää hämärän peittoon.

Näiden kahden kuopan väliin jää vielä yksi pienempi ja vaatimattomampi kuoppa.

Kohteen rajaus

Kuopat sijaitsevat parinkymmenen metrin säteellä toisistaan. Kohteen koordinaatit ovat läntisimmät kuopan sijaintitiedot.

Tulkinta

Suurin kuopista saattaa olla puretun saunan pohja. Kaksi muuta kuoppaa saattavat liittyä saunarakennuksen yhteyteen. Kuoppien funktio jää kuitenkin epävarmaksi. Niiden ulkonäöstä päätellen ne eivät ole kovin vanhoja.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 30.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	mj-rekisteri 1000011596	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	2 Muinaisjäännösrekisteri II

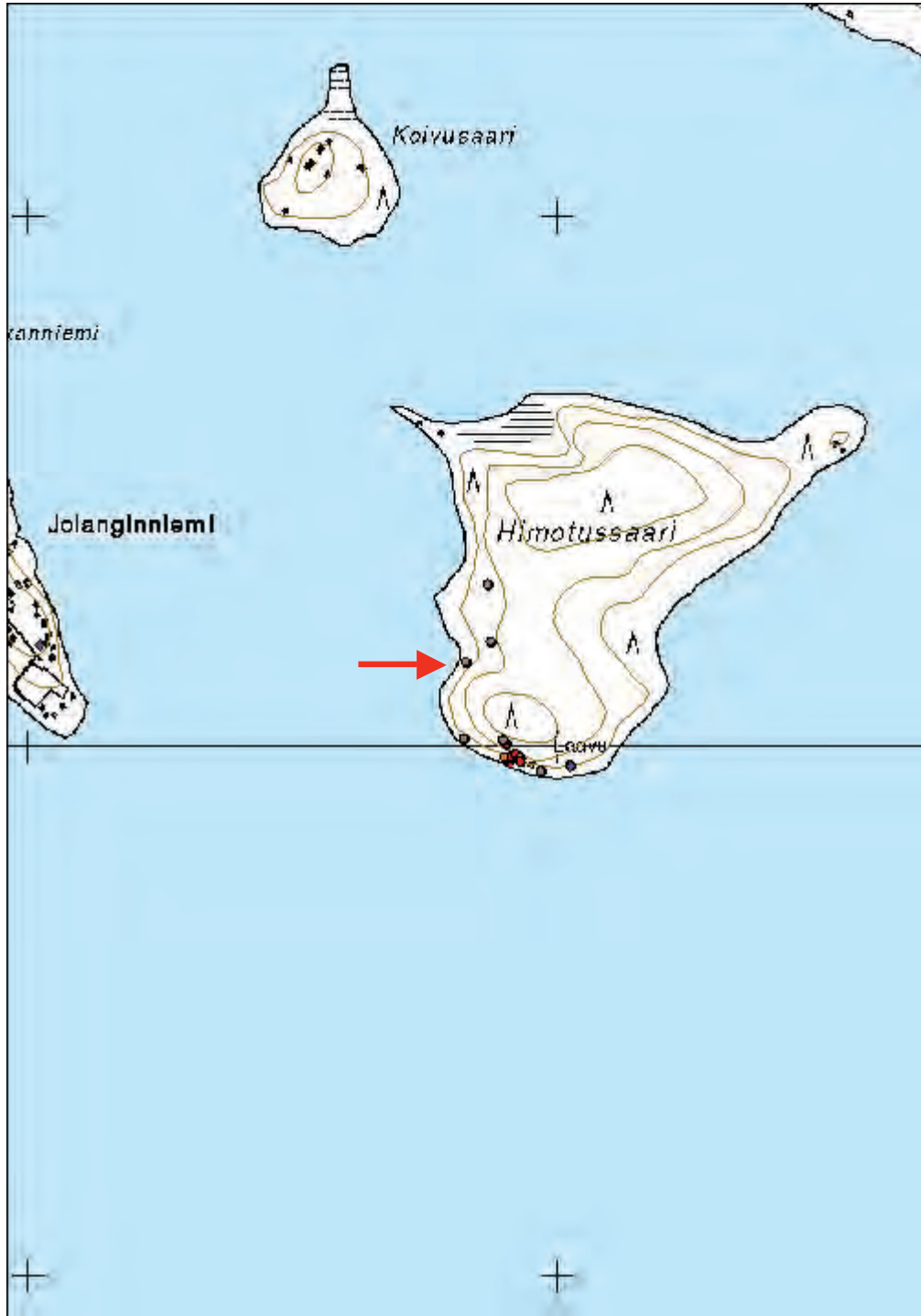
Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Epämääräinen maakuoppa Himotussaassa. P8300037.

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7395157, Y 3393826	Mittakaava:	1:10 000

1978 Himotussaari, Himotussaari 5 pilkkapuu

MH-tunnus: 138902

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7395013, Y 3393822	Löydöt:	-

Taustatiedot

Muinaisjäännösrekisterin mukaan

"saaren etelärannalta, kumpareen kaakkoispuolelta on tavattu kivikautisen asuinpaikan jälkiä. Länsirannalla on kuoppia sekä myöhäinen talonpaikka peltoraunioineen. Saarelta on myös "rantakivikon joukosta talon läheltä" reiällinen kivikirves." Kohteen mj-rekisterinumero on 1000011596.

Saari tarkastettiin loistavassa loppukesän säässä 30.8. Muinaisjäännösrekisterissä mainittujen kohteiden lisäksi löytyi saaren etelä- ja länsirantojen tuntumasta useita pilkkapuita.

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Ympäristön kuvaus

Vietosen pohjoisosassa sijaitsee Himotussaari. Se on vajaan neliökilometrin laajuinen saari, joka ylimmillään nousee reilut kymmenen metriä Vietosen pintaa korkeammaksi. Saari on hiekkapohjainen mutta kivikkoinen, puusto on mäntyvaltaista sekametsää. Aluskasvillisuus on puolukka-mustikka-suopursu -valtaista.

Saaren eteläpäässä on Metsähallituksen sinne pystyttämä laavu ja tulentekopaikka. Tämä retkipaikka on sijoitettu upeaan maisemaan ja se on myös kauniisti ja huolella rakennettu. Saaren luoteisnurkassa on kaistale yksityisomistuksessa olevaa maata. Sinne on rakennettu erittäin luonnonkauniille niemelle kesämökki.

Kohteen kuvaus

Kymmenkunta metriä rannasta, saaren lounaisnurkassa, on pilkkapuu. Se on kelottuva mänty, jonka saaren puoleista kylkeä on pilkottu kirveellä maan pinnasta 1.3 metrin korkeuteen. Kirveen iskut on lyöty syväälle männyn sisään. Yleisvaikutelma lähinnä syttöpuunomainen. Vähäisiä tulen jälkiä näkyykin puun kyljessä, mutta tulenpidonkin jälkeen on kylkeä hakattu. Arpi on hieman kylettynyt.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Kyseessä lienee jonkinlainen merkkipuu. Vaikka siitä olisikin isketty myös syttöjä, ovat jäljet kovin systemaattisesti hakattuja aivan samoin kuin muissakin Himotussaaren pilkkapuissa. Nämä puut sijoittuvat rannan läheisyyteen, ja yleisvaikutelmaksi jääkin, että niiden on toivottu näkyvän.

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003.Lapin maakuntamuseo.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 30.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä
Kuvaus:

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

P8300050.

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7395013, Y 3393822	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7395304, Y 3393867	Löydöt:	-

Taustatiedot

Muinaisjäännösrekisterin mukaan "saaren etelärannalta, kumpareen kaakkoispuolelta on tavattu kivikautisen asuinpaikan jälkiä. Länsirannalla on kuoppia sekä myöhäinen talonpaikka peltoraunioineen. Saarelta on myös "rantakivikon joukosta talon läheltä" reiällinen kivikirves." Kohteen mj-rekisterinumero on 1000011596. Saari tarkastettiin loistavassa loppukesän säässä 30.8. Muinaisjäännösrekisterissä mainittujen kohteiden lisäksi löytyi saaren etelä- ja länsirantojen tuntumasta useita pilkkapuita. Osasta pilkkapuita oli tiedoissa etukäteen sutigis-havaintoja.

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Ympäristön kuvaus

Vietosen pohjoisosassa sijaitsee Himotussaari. Se on vajaan neliökilometrin laajuinen saari, joka ylimmillään nousee reilut kymmenen metriä Vietosen pintaa korkeammaksi. Saari on hiekkapohjainen mutta kivikkoinen, puusto on mäntyvaltaista sekametsää. Aluskasvillisuus on puolukka-mustikka-suopursu -valtaista.

Saaren eteläpäässä on Metsähallituksen sinne pystyttämä laavu ja tulentekopaikka. Tämä retkipaikka on sijoitettu upeaan maisemaan ja se on myös kauniisti ja huolella rakennettu. Saaren luoteisnurkassa on kaistale yksityisomistuksessa olevaa maata. Sinne on rakennettu erittäin luonnonkauniille niemelle kesämökki.

Kohteen kuvaus

Ensimmäinen kolmesta pilkkapuusta on kelohonka sutigis-pisteen tienoilla, alun toistasataa metriä rannasta. Puun kyljissä on vaatimattomia pilkkoja kahdella sivulla, joista toinen on rannan suuntaan, toinen vastapäisellä puolella. Rannan puolella, 10 x 10 cm kokoisessa taulussa, on muutamia kirveen iskuja. Vastakkaisella puolella on kahdella kirveen iskulla irrotettu kapea kaistale puun runkoa. Sen yläpuolella on yksittäinen, hento kirveen isku.

Toinen pilkkapuu on vajaat 30 metriä pohjoiseen edellisestä sijaitseva kelomänty. Puun kyljestä on isketty kaistaleita maan rajasta aina 1.7 metrin korkeuteen. Kyljessä on useita kirveen iskuja rinta rintaan, ja ne sijoittuvat hyvin tasaisesti noin 40-50 cm välein. Tämä pilkka muistuttaa suuresti saaren eteläkärjessä olevaa pilkkapuita. Puun pilkkakylki on rannan puolella ja matkaa rantaan on satakunta metriä.

P8300059, P8300056 ja P8300053.

Kolmas pilkkapuu on elossa oleva mänty, joka kasvaa noin 80 metriä koilliseen edellisestä (7395375, 3393876). Puun etelän puoleisella kyljellä, maan pinnasta noin metrin korkeuteen, on vajaa 20 cm leveä, hyvin kylettynyt pilkka. Se tehty useilla voimakkailla kirveen iskuilla, ilman sen kummempaa systeemiä.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaattipiste on eteläisimmän pilkan sijaintitieto. Pohjoisin pilkoista sijaitsee reilut 70 metriä tästä pohjoiskoilliseen. Kolmas pilkka jää näiden kahden väliin, kolmisenkymmentä metriä ensimmäisen pohjoispuolelle.

Tulkinta

Kyseessä lienevät jonkinlaiset merkkipuut.

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003.Lapin maakuntamuseo.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 30.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 2 Keskinertainen

Arvotus:

0 Ei määritelty

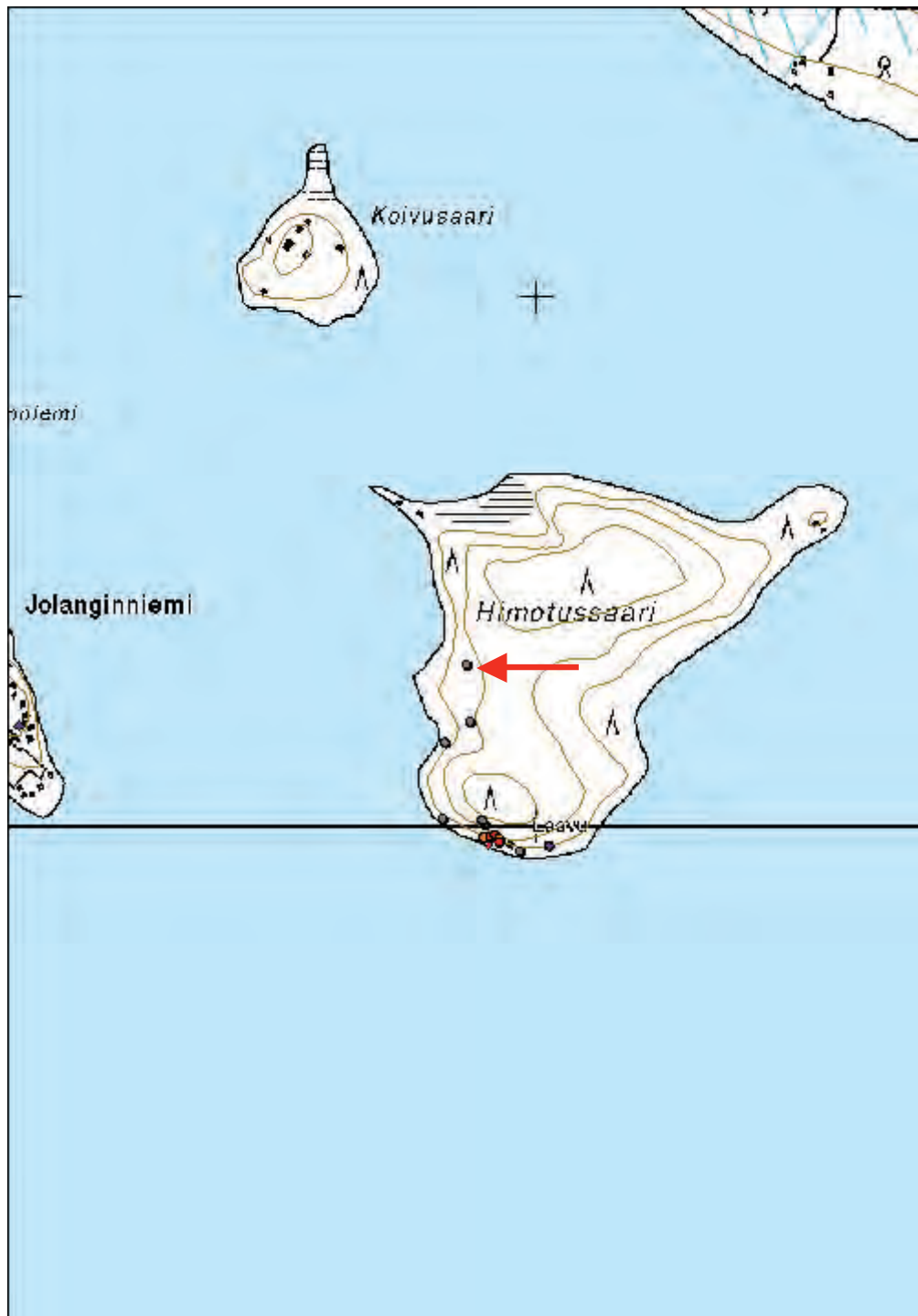
Olotila: 2 Ei käytössä

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7395304, Y 3393867	Mittakaava:	1:10 000

1978 Himotussaari, Himotussaari 7 pilkkapuu (2 kpl)

MH-tunnus: 138907

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaatti- selitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7394951, Y 3393967	Löydöt:	-

Taustatiedot

Muinaisjäännösrekisterin mukaan

"saaren etelärannalta, kumpareen kaakkoispuolelta on tavattu kivikautisen asuinpaikan jälkiä. Länsirannalla on kuoppia sekä myöhäinen talonpaikka peltoraunioineen. Saarelta on myös "rantakivikon joukosta talon läheltä" reiällinen kivikirves." Kohteen mj-rekisterinumero on 1000011596.

Saari tarkastettiin loistavassa loppukesän säässä 30.8. Muinaisjäännösrekisterissä mainittujen kohteiden lisäksi löytyi saaren etelä- ja länsirantojen tuntumasta useita pilkkapuita. Osasta pilkkapuita oli tiedoissa etukäteen sutigis-havaintoja.

"Entisaikain kala- ja metsämiehen muassa kulkivat aina kaikkeen veistämiseen, työstämiseen, ruoka- ja puutarpeiden tekoon kelpoiset työkalut, kirves ja puukko. Kairassa viestittiin kulkureittejä, apajasijoja, pyyntimaiden omistuksia, uskomuksia, kuolemantapauksia, olosijoja ja sattumuksia pilkkomalla petäjiin merkintöjä. Vanhan hongan kylki oli paperina, kun puukko toimitti kynän virkaa. Tällaisia muinaisajan ilmoitustauluja seisoo yhä Peräpohjolan järvien ja jokien rannoilla, saarissa ja vaarojen niskoilla." (Kotivuori 2003:26.)

Ympäristön kuvaus

Vietosen pohjoisosassa sijaitsee Himotussaari. Se on vajaan neliökilometrin laajuinen saari, joka ylimmillään nousee reilut kymmenen metriä Vietosen pintaa korkeammaksi. Saari on hiekkapohjainen mutta kivikkoinen, puusto on mäntyvaltaista sekametsää. Aluskasvillisuus on puolukka-mustikka-suopursu -valtaista.

Saaren eteläpäässä on Metsähallituksen sinne pystyttämä laavu ja tulentekopaikka. Tämä retkipaikka on sijoitettu upeaan maisemaan ja se on myös kauniisti ja huolella rakennettu. Saaren luoteisnurkassa on kaistale yksityisomistuksessa olevaa maata. Sinne on rakennettu erittäin luonnonkauniille niemelle kesämökki.

Kohteen kuvaus

Kaksi pilkkapuita nököttää vajaan parin metrin etäisyydellä toisistaan, kymmenkunta metriä rannasta ja vajaan sata metriä laavulta itään. Puut ovat eläviä mäntyjä. Niissä molemmissa on karkeita kirveen iskuja. Laavun puoleista puuta on hakattu noin 1.5 metrin korkeuteen saakka ilman selvää systematiikkaa, paikoitellen aika syvältä. Puun juurella näkyy palojälkiä.

Puista itäisempää hakattu on vähemmän, eikä täällä ole polttojälkiä. Pilkat suuntautuvat kohti lounasta ja laavua, eivätkä siis suoraan järvelle päin.

Kohteen rajaus

Pilkkapuut sijaitsevat muutaman metrin säteellä annatusta koordinaattipisteestä.

Tulkinta

Kyseessä lienevät jonkinlaiset merkkipuut tai syttöpuut.

Lisätietoja

Kotivuori Hannu 2003. Puuhun kirjoitettu. Raito 1/2003.Lapin maakuntamuseo.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 30.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

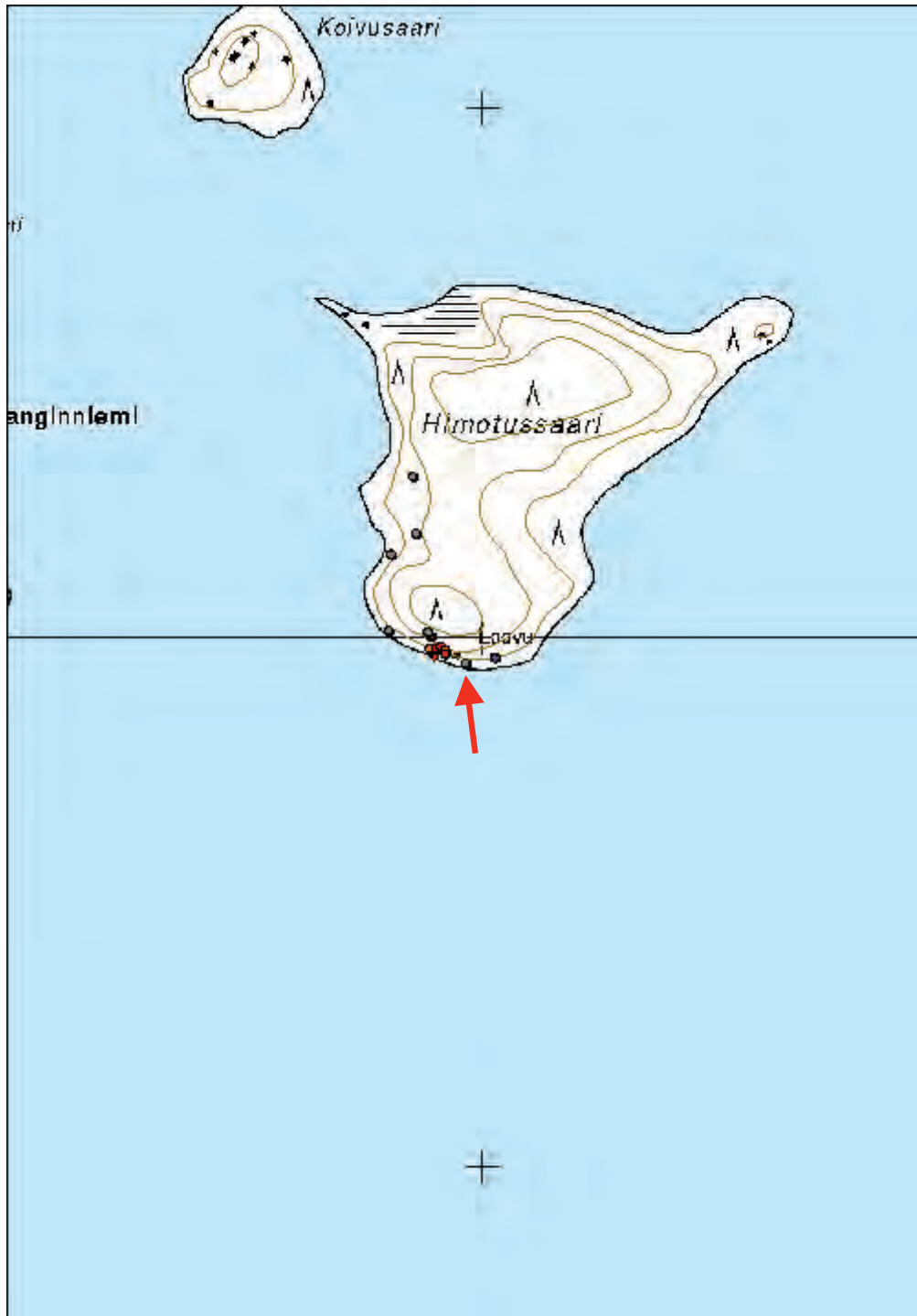
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

*Pari pilkkapuuta aivan rannan tuntumassa.
P8300064 ja P8300063.*

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7394951, Y 3393967	Mittakaava:	1:10 000

Lähdevaara metsätyökämpä

MH-tunnus: 139147

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7423685, Y 3381080	Löydöt:	-

Taustatiedot

Heinäkuun lopussa 2011 liikuttiin maastossa Mh Juha Lindin kanssa tarkastamassa hänen tiedossa olevia kulttuuriperintökohteita eri puolilla Pelloa. Kohteet Pello-Meltaus -tien eteläpuolella dokumentoitiin tämän inventoinnin yhteydessä, mutta tien pohjoispuoli ei kuulunut kesän 2011 ohjelmaan. Joitakin yksittäisiä kohteita kuitenkin dokumentoitiin myös tien pohjoispuolelta. Niistä yksi on Lähdevaaran metsätyökämpä.

Ympäristön kuvaus

Pojasjärven luoteispuolella, Lähdevaaran luoteispuoleisessa alarinteessä on kivikon alapuoleisella kosteikolla metsätyökämpän rauniot. Lähdevaara kohoaa kivikkoisena ja kasvaa mäntyvaltaista sekametsää. Maasto on kumpuilevaa. Kosteikko kämpän raunion ympärillä on rehevä. Kuusten ja lehtipuiden lisäksi siellä kasvaa heinää, saniaista ja vattua. Kämpän länsipuolella kulkee metsätien pohja.

Kohteen kuvaus

Kämpärakennus on kasvillisuuden peitossa. Sen päällä kasvaa pieniä kuusia ja koivuja. Päällimmäisenä on pöydän jäännöksiä. Rakennus on ollut 4.5 x 5 metrinen. Nurkat erottuvat parahultaisesti, seinähirret ovat tykkänään sammaleen peitossa. Rakennuksen keskellä on yksi salvottu hirsi, joka ei ole alkuperäisellä paikallaan. Muutenkin hirsiiä, kattohuopaa, metalliputken pätkiä ja pahvia on levinnyt rakennuksen ympärille. Rakennuksen pohjoispäässä on peltipönttö, jonka sisällä on kiviä. Se on ilmeisesti toiminut rakennuksen kaminana. Puolenkymmentä metriä rakennuksesta rinteeseen suuntaan kohoaa kuivempi tasanne, jonka juurella on selvästi ihmisen kaivama kuoppa. Tasanteen päällä on puujätettä ja minkin loukku.

Kaivo (7423698, 3381075) on aivan Lähdevaaran alarinteen alapuolella kosteikossa. Kaivo on kooltaan 1 x 1 metriä. Se on laudoilla tuettu, ja sen tekemiseen on käytetty teollisia rautanauvoja. Laudoituksen epätasainen reuna on reilut puoli metriä maan pinnan yläpuolella.

Toinen kaivo sijaitsee nelisenkymmentä metriä pohjoiseen edellisestä. Siinä on samanlainen lautarakenne, mutta se on hieman huolellisemmin tehty. Laudoituksen yläreuna on tasainen. Kaivo on kooltaan 1.2 x 1.2 metriä. Rakennelma kapenee mahdollisesti hieman ylöspäin maan pinnalle. kaivon vieressä on sinkkiämpärin raato. Kymmenkunta metriä kaivolta oli suuri, höyryävä karhun jätöskasa.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaattipiste on kämpärakennuksen pohjan sijaintitieto. Kaivot sijaitsevat reilun viidenkymmenen metrin säteellä tältä pisteeltä.

Tulkinta

Kämpärakennus lienee purettu. Rakennusmateriaaleista päätellen on kämppä ollut käytössä sotien jälkeen, mahdollisesti 1970-luvulle asti.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 8.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 2 Keskinertainen

Olotila: 5 Purettu / palanut

Arvotus: 0 Ei määritelty

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

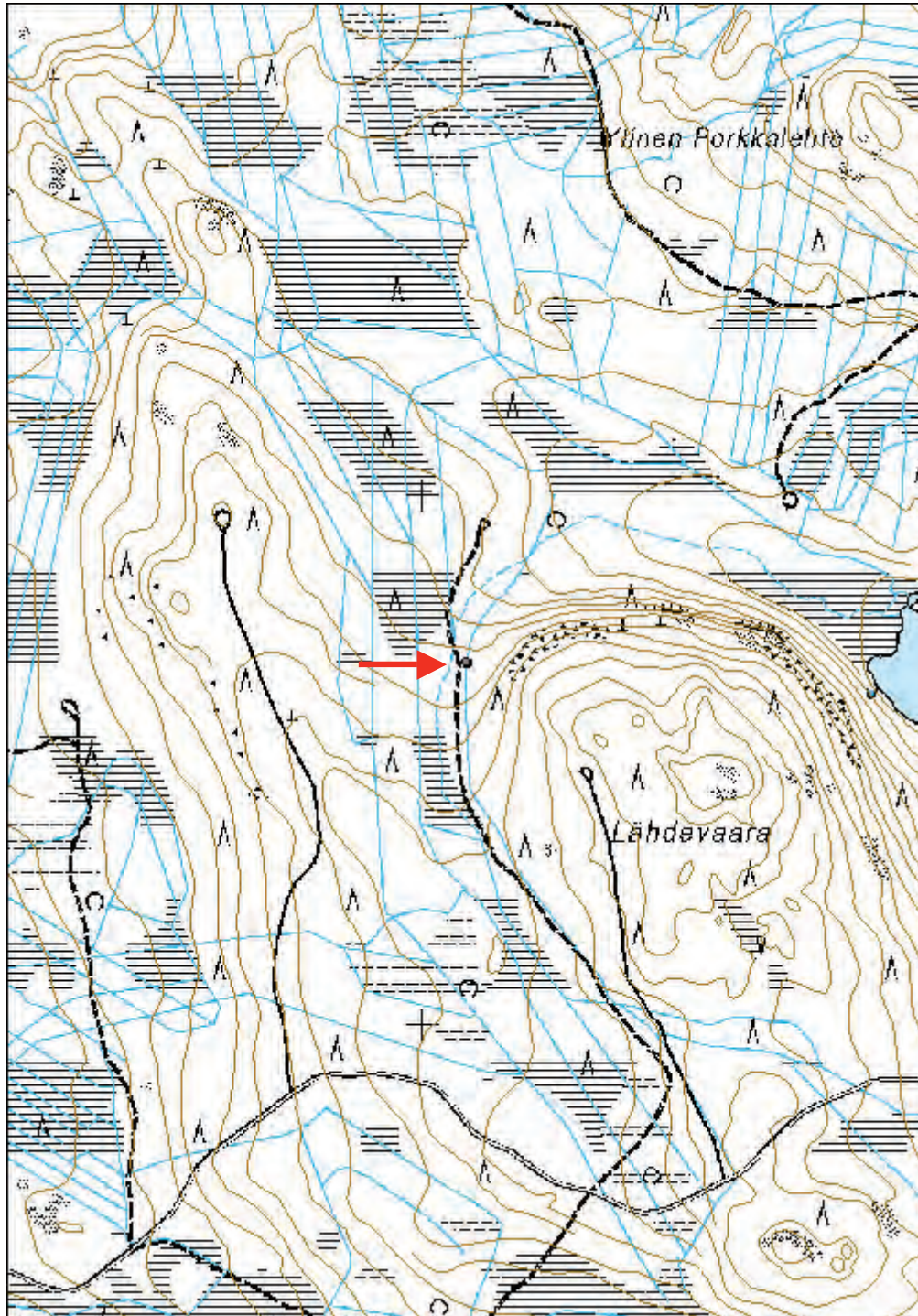
**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Lähdevaarassa oli kämpänpohja, kaivoja, monenlaista romua sekä höyryävä karhunkakka. Touhuamassa lisäksi Matti Välimaa ja Jaana Barsk-Juopperi. P8080006, P8080009, P8080015 ja P8080016.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7423685, Y 3381080	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7389751, Y 3374835	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien. Valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämppekomplesseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Osaltaan metsätyökämppeiden arkkitehtuuriin ja asumisolojen kohentumiseen oli vaikuttanut myös ns. kämpälaki vuodelta 1928, jossa oli määritelty minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72). Sotien jälkeen kämppeiden varustelutasoa kohennettiin huolto-ohjesäännöllä, jossa puututtiin hygieenisyyteen, rakentamistapaan, sisustukseen sekä muuhun viihtyisyyteen. Erityistä huomiota uusissa mallikämpissä kiinnitettiin lämmitykseen ja varuste- sekä ruokahuollon sujuvuuteen. (Parpola & Åberg 2009:211.) 1970-luvulta lähtien metsätyökämppeistä luovuttiin. Tilalle tulivat taukotuvat ja yhteiskuljetukset.

Ympäristön kuvaus

Alasen Alposjärven länsipuolella, Uudenviranvaaralta vajaa kilometri lounaaseen, soistuman yläpuolella, on sijainnut suurehko metsätyökämppä. Vaaran rinteet laskevat täällä loivasti kohti suota, myös rinne on paikoin kostea. Kämpän alapuolella suo on ojitettu, eikä mitään yksiselitteistä vesipaikkaa alueella ole. Maaperä on kivikkoista, aluskasvillisuus tuoretta puolukka-mustikka -tyyppiä. Puusto on pääasiassa kuusia ja mäntyjä. Rakennusten kohdalla on lehtipuita. Sammalkerros on kauttaaltaan paksu.

Kohteen kuvaus

Kämpärakennus on ollut suuri, 9 x 10 metrinen. Se on keskeltä väliseinällä erotettu kahdeksi erilliseksi päädyksi. Pohjoispääty on hieman pienempi, ja siinä erottuu runsaasti lattiarakenteita, kun taas eteläpuolen lattiaa ei ole säilynyt lainkaan, liekö sitä ollutkaan. Korkeimmillaan seinärakenteita on jäljellä maan pinnasta ainakin kahdeksan hirsikertaa.

Kaikki nurkat ovat näkösellä. Lautarakenteita on sikin sokin. Pohjoispäädyn huoneessa on yksi luukullinen ikkuna-aukko. Selvä oviaukko erottuu pohjoispäädyssä. Huoneen länsireunalla on mahdollisesti ollut toinen oviaukko. Voikin olla että pohjoispääty on ollut jaettuna useampaan huoneeseen. Huoneita erottavaa väliseinää on jäljellä kolme-neljä maanpäällistä hirsikertaa. Eteläpäädyn huoneeseenkin on kaksi oviaukkoa sekä samanlainen ikkunaluukku kuin itäseinällä. Huoneet ovat lattiarakenteita lukuun ottamatta identtiset.

Minkäänlaisia tulisijoja ei ole rakennuksessa näkyvillä. Kämpän lämmitysjärjestelmä jää avoimeksi. Todennäköisesti huonetta on lämmitetty kaminalla, joka on rakennuksesta hävinnyt.

Väliseinällä erotetut huoneet ovat tuskin olleet jaetut asuinhuoneeksi ja talliksi. Enneminkin voisi olla niin, että sittemmin hävinnyt väliseinä olisi jakanut rakennuksen vielä pituussuunnassa, mikä selittäisi kumpaankin huoneeseen johtavat kaksi sisääntuloreittiä.

Rakennuksen hirret ovat tukevia pyöröhirsiiä ja tilkkeeksi on käytetty sammalta. Rakennuksen nurkissa hirret eivät ole tasamittaisia. Kaatokolojen kiilat ovat poistamatta. Hirsissä on jäljellä parkkia, mikä viittaa siihen, että rakennus on tehty tuoreista puista. Tämä rakentaminen ei ole ollut kovin huolellista. Rakentamisessa on käytetty teollisia rautanauvoja.

Saunarakennus (7389750, 3374790) sijaitsee reilun viidenkymmenen metrin päässä kämpän päärakennukselta. Se on lievästi suorakaiteen muotoinen, 4 x 3.5 metrin suuruinen. Siinä on noin metrin levyinen oviaukko eteläpäädyssä. Hirret ovat erittäin jyrkeviä, jäljellä on neljä hirsikertaa. Saunassa ei ole jälkiä kivetystä kiukaasta. Länsi seinustalle on nostettu peltiä ilmeisesti kiukaasta. Rakennuksen sisällä on joitakin laudan riekaleita, muutoin lattia on sammalen peitossa.

Riuku (7389773, 3374784) on kahden kuusen väliin viritelty rakennelma. Se on tehty rimoista, laudoista ja kattohuovasta. Toisessa kuusista on edelleen puun pätkä naulalla kiinni. Tässä on todennäköisesti sijainnut hyysikkä. Muita rakennelmia kuten kaivoa ei löytynyt.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaattipiste osoittaa metsätyökämpän sijaintia. Sauna ja riuku sijaitsevat viitisenkymmentä metriä länteen ja länsiluoteeseen kämpältä.

Tulkinta

Suhteellisen hyvästä säilyneisyydestä huolimatta on todennäköistä, että kämpä on hylätty viimeistään 1950-luvun alussa, sillä rakennuksen sisällä kasvaa 60-70-vuotiaita koivuja.

Lisätietoja

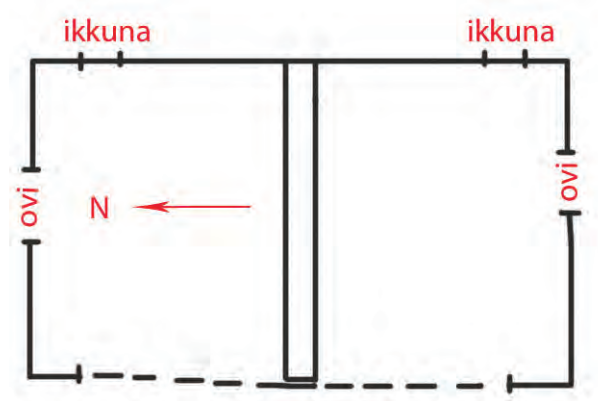
Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppeä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus. Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 10.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Vas.ylhäällä: Uudenviranvaaran kämppärakennus oli paikalleen lahoamassa, mutta siitä oli edelleenkin runsaasti seiniä jäljellä. Kuvissa sama rakennus eri suunnilta. P810014.

Oik. ylhäällä piirroshahmotelma rakennuksen sisältä, ei mittakaavassa.

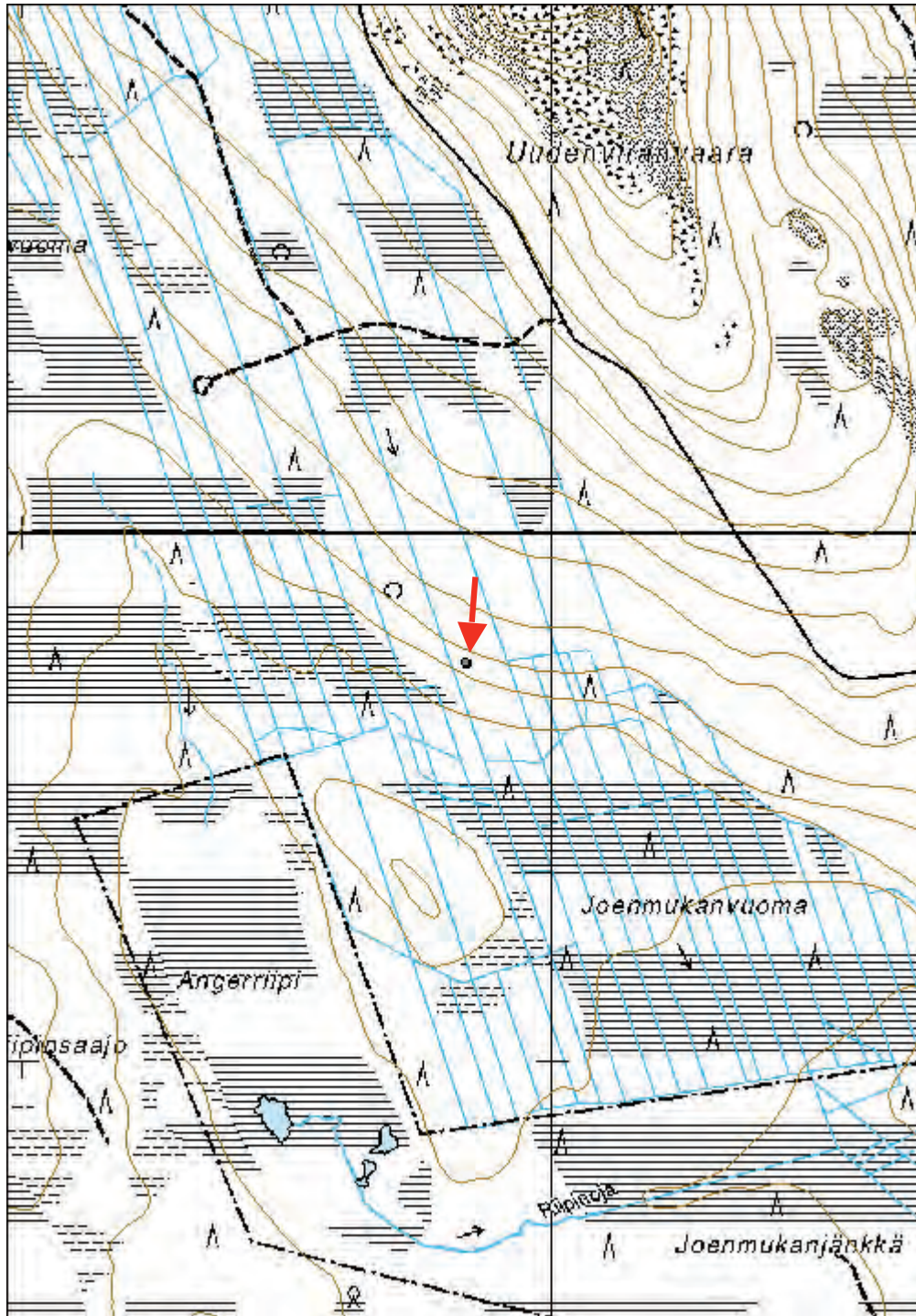

Vas. yksityiskohtia kämppärakennuksen ikkunoista ja ovenpielistä. P810019.

Oik. saunan jäännökset. P810026.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7389751, Y 3374835	Mittakaava:	1:10 000

Pahtavaara metsätyökämppä

MH-tunnus: 139168

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7416965, Y 3395364	Löydöt:	-

Pois puretun Pahtavaaran kämpän pihapiiri erottuu edelleen selvästi. P8110037.

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien. Valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämppekomplesseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Osaltaan metsätyökämppien arkkitehtuuriin ja asumisolojen kohentumiseen oli vaikuttanut myös ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa oli määritelty minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72). Sotien jälkeen kämppien varustelutasoa kohennettiin huolto-ohjesäännöllä, jossa puututtiin hygieenisyyteen, rakentamistapaan, sisustukseen sekä muuhun viihtyisyyteen. Erityistä huomiota uusissa mallikämpissä kiinnitettiin lämmitykseen ja varuste- sekä ruokahuollon sujuvuuteen. (Parpola & Åberg 2009:211.) 1970-luvulta lähtien metsätyökämpistä luovuttiin. Tilalle tulivat taukotuvat ja yhteiskuljetukset.

Kohteen sijaintitieto saatiin Unto Pantsarilta (Pellon konttori), jonka tietojen mukaan kämppä on ollut käytössä 1950-luvulle saakka.

Ympäristön kuvaus

Pahtajärven eteläpuolella sijaitsevan Pahtavaaran pohjoispuolisen soistuman itäreunalla on iso hete, jonka läheisyydessä on kankaan puolella sijainnut sittemmin purettu metsätyökämppä. Kangas kasvaa mäntyä, aluskasvillisuus on puolukka-mustikka -tyyppiä. Kankaan loiva alarinne on kivikkoinen. Kämpän paikan kohdalla on heinikkoinen aukio, jossa kasvaa lähinnä koivuja. Alapuolinen suo kasvaa kitukasvuisia puita. Paikalle johtaa tieura Pahtavaaran tieltä.

Kohteen kuvaus

Pahtavaaran kämppä on purettu ja sen kohta erottuu maastossa lähinnä kasvillisuuden pohjalta. Paikka on purkamisen yhteydessä siistitty perusteellisesti, eikä alueella ole edes rakennusjätettä. Tasattu alue on kooltaan 0,4 ha.

Todennäköinen saunan paikka on sijainnut pisteessä 7417016, 3395405. Kohdalla on tasainen alue 4 x 4 metriä. Tässä maapohja on kova. Ympäriällä maasto on kosteampaa ja kumpuilevaa. Saunan pohjan vieressä on muutamia pienehköjä kaivettuja kuoppia sekä hirren pätkiä. Matkaa suon reunaan vajaa 20 metriä.

Pisteessä 7416988, 3395377 saunan ja kämpän sijojen välissä, aivan suon reunassa, on iso hete, jossa on jäljellä puurakenteita. Ilmeisesti hetteessä on ollut isohko puinen kehikko. Pystyssä olevien lautojen maksimietäisyys toisistaan yli puolitoista metriä. Laudan päät törröttävät 15-20 cm veden pinnan yläpuolella. Rakenteen alkuperäistä kokoa tai muotoa ei voi kuitenkaan hahmottaa.

Pahtavaaran hete. P8110036.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaatit osoittavat aukiota, jolla kämppä on sijainnut. Saunarakennus on sijainnut noin 65 metriä koilliseen kämpältä. Hete, joka jää näiden kahden rakennuksen väliin, on merkitty myös peruskartalle.

Tulkinta

Kämpä on ollut käytössä 1950-luvulla. Sen purkamisajankohdasta ei ole tietoa, mutta sen sijainti on perusteellisesti hävitetty ja siivottu.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppiä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Pantsar Unto 2009. Ruuhikairan savottakämpät kertovat vanhasta metsäperinteestä. Korteniemi Tuomo, Paavo Korteniemi ja Hilikka Mämmilä (toim.). Ruuhikairan kyläkirja. Väylä-Yhtiöt. Pello.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011

Tarkastuspvm: 11.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 3 Huono

Olotila: 5 Purettu / palanut

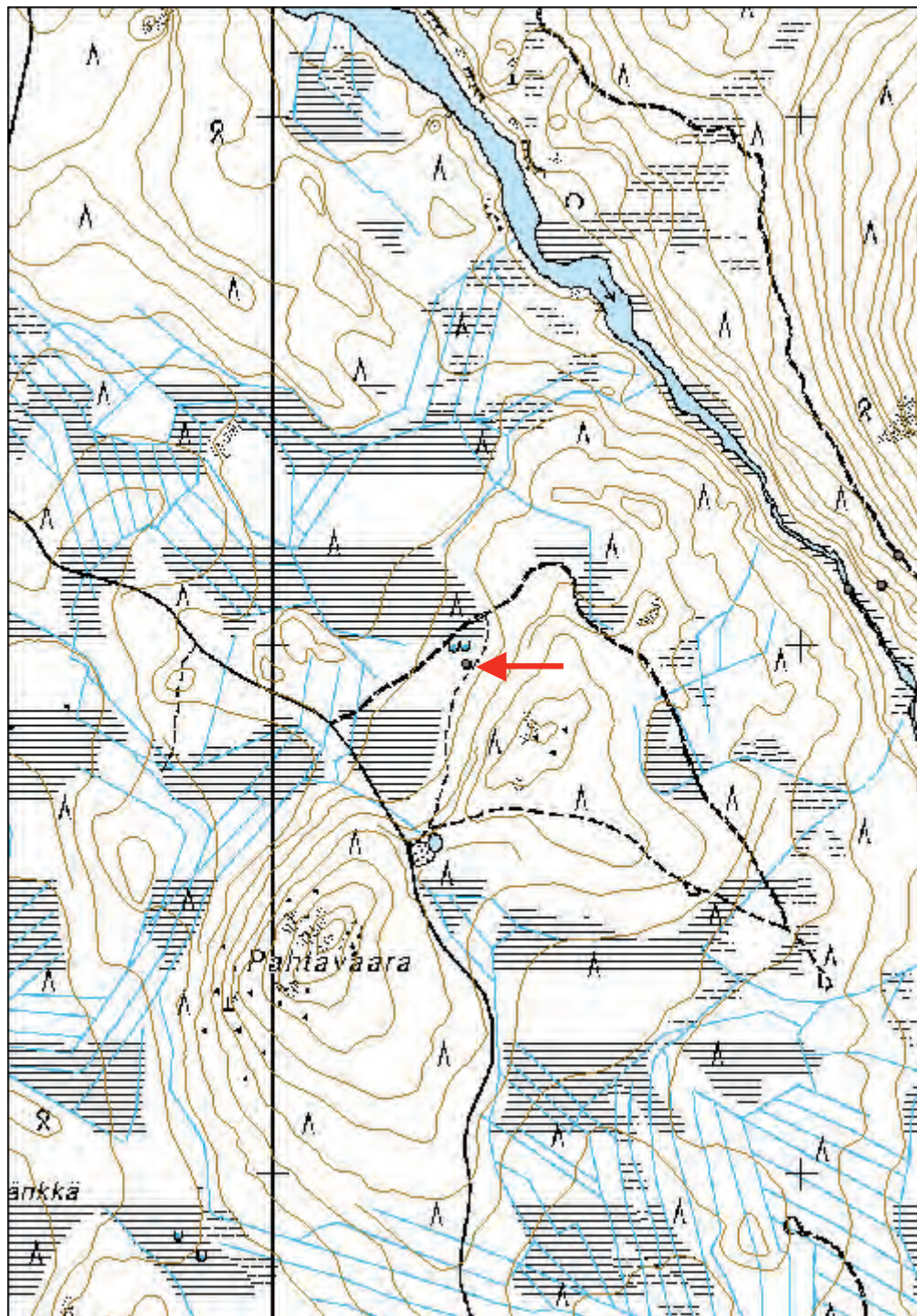
Arvotus: 0 Ei määritelty

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7416965, Y 3395364	Mittakaava:	1:10 000

Pahtajoki tammi

MH-tunnus: 139403

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7417106, Y 3396087	Löydöt:	-

Taustatiedot

Viime vuosisadan alusta vuosikymmenien ajan eteenpäin muodostui puutavaran uitto niin merkittäväksi tekijäksi, että uittoteknologiasta ilmestyi Arvi Oksalan kirjoittama oppikirjakin 1920-luvulla. Seuraavalla vuosikymmenellä kirjaa vielä päivitettiin.

Usein vähävetisissä ja mutkikkaissa puroissa jouduttiin rakentamaan erilaisia uittolaitteita purouiton sujumiseksi ja tukkisumien syntymisen estämiseksi. Väylä perkattiin ja tarpeen vaatiessa oikaistiin. Rantoja vahvistettiin rakentamalla ns. suisteita, joilla ohjattiin vettä, kavennettiin sekä suojattiin rantoja. Puroissa yleinen oli yksiseinäinen hirsipato, jota tukemaan asetettiin kolmikulmaisia arkkuja tai puupönkiä. Pehmeillä hiekkaisilla tai soisilla puronrannoilla olivat tukipengerrykset monesti kymmeniä metrejä pitkiä, ja niissä saatettiin kiviaineksen puuttuessa käyttää hirsia rakenteiden tukemiseen.

Puro- ja jokiuitto loppui Suomessa suurimmalta osaltaan toisen maailmansodan jälkeen. Jokiuitto vaati uoman perkausta, uittolaitteiden rakentamista ja jatkuvaa kunnossapitoa. Metsäautoteiden kehittyessä jokiuitto kävi kannattamattomaksi.

Tieto tammesta saatiin Unto Pantsarilta Metsähallituksen Pellon konttorilta.

Ympäristön kuvaus

Pahtajoen tammi sijaitsee noin kilometrin Pahtajärveltä kaakkoon. Joen molemmin puolin maasto nousee jyrkästi rannoilta. Aivan rannassa tammen kohdalla on suhteellisen tasainen ja erittäin rehevä maakaistale, joka on 10 - 15 metriä leveä. Jyrkät rinteet ovat kuivaa ja kivikkoista maastoa, jossa valtapuuna on mänty. Pahtajoki alkaa leveänä, mutta kapenee alavirtaan. Tammen kohdalla joki on kymmenen metriä leveä. Reippaasti virtaava koski alkaa tammen tienoilta ja jatkuu toistasataa metriä alavirtaan. Kosken alapuolella on hieman laajempi suvantopaikka.

Kohteen kuvaus

Pahtajoen tammi on sijainnut koskipaikassa, jossa joen leveys on noin kymmenen metriä. Tammen päälle on rakennettu sittemmin moottorikelkkareittiä varten kevytrakenteinen silta. Rakennelman pohjoispäässä erottuu joen pohjalla jyrkävä poikkihirsi, johon on ollut kiinnitettynä joen pituussuunnassa hirsii pohjarakenteeksi. Veden alla olevien hirsien päissä näkyy edelleen kiinnitysreikiä. Näitä hirsii on joen pohjalla säilynyt vieri vieressä puolenkymmentä. Useita jyrkeviä hirsii on muuallakin joessa, osittain pinnan alla, osittain pinnalla.

Pahtajoen tammen päälle on rakennettu kevyt silta moottorikelkkareitille. Tammen rakenteet näkyvät hyvin rannoilla ja vedessä. P8110045.

Rannat tammen kohdalla on pengerrytetty kivillä. Länsirannalla on useita hirsikertoja tukemassa rantaa, hirsyä erottuu myös osittain kivien alla. Itärannalla erottuu toistakymmentä hirren pätkää, jotka sojottavat kiemurtelevana nauhana vajaa puoli metriä veden pinnan yläpuolella. Tällä kohdin rannalle on kaivettu joen poikkisuunnassa kymmenkunta metriä pitkä ja pari metriä leveä kaivanto, jossa on edelleen näkyvillä tammen rakenteisiin kuuluvia hirsyä. Välittömästi kaivannon eteläpuolella on rantaa pengerrytetty kaivannon alapuolelta kivillä, jotka ovat aluskasvillisuuden alla. Länsirannalla vastapäätä kivinen pengerrys yltää törmän juurelle saakka.

Ilmeisesti tammen kohdalla on koskessa kiviä siirrelty siten, että koko tammen pituudelta (vajaa 15 metriä) kulkee eri kokoisista kivistä muodostunut säännöllinen, noin puolentoista metrin levyinen jono. Kaksi hirttä kulkee pituussuunnassa tämän kivirivin molemmin puolin. Kivien välissä on runsaasti poikkipuita suhteellisen säännöllisinä muodostelmina.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä sekä rannoilla muutaman kymmenen metrin säteellä pisteestä.

Tulkinta

Uittotammi liittyyneen ennen toista maailmansotaa tapahtuneeseen uittoon.

Lisätietoja

Oksala Arvi 1936. Uittoteknologia. WSOY. Porvoo.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 11.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

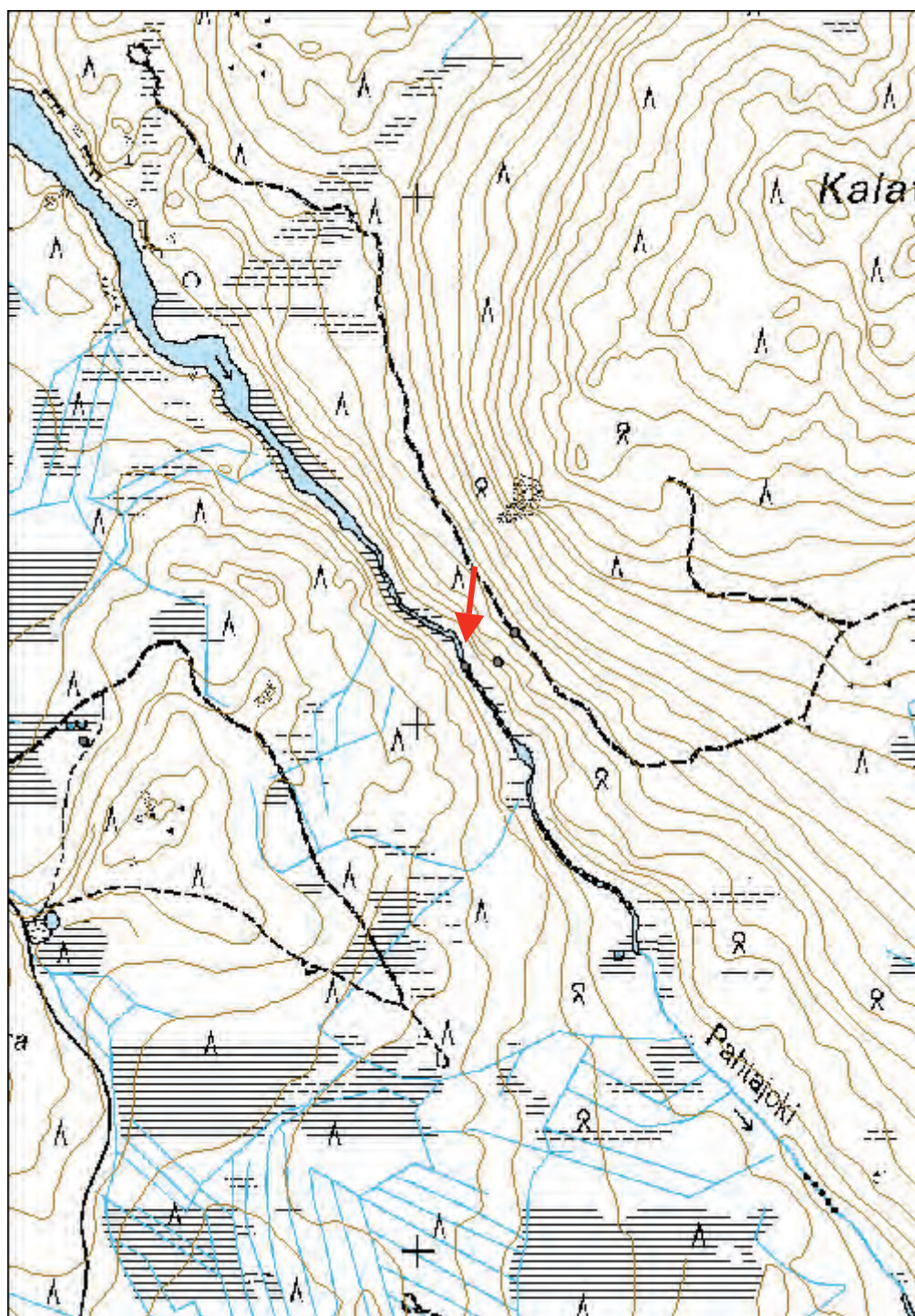
Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Pahtajoki. P8110055.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7417106, Y 3396087	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7417115, Y 3396148	Löydöt:	-

Taustatiedot

Viime vuosisadan alusta vuosikymmenien ajan eteenpäin muodostui puutavaran uitto niin merkittäväksi tekijäksi, että uittoteknologiasta ilmestyi Arvi Oksalan kirjoittama oppikirjakin 1920-luvulla. Seuraavalla vuosikymmenellä kirjaa vielä päivitettiin.

Uitto-oppaassa kuvataan tarkkaan työväelle pystytettäviä asuntoja. Niitä olivat yksinkertaiset avo- ja umpimajat mutta myös täysimittaiset metsätyökämppien tapaan rakennetut pirtit. Erityisesti kehoitetaan nämä suojat rakentamaan riittävän lähelle uittoa, jottei työmatkoihin tärvääntyisi liikaa aikaa.

Tieto tammesta saatiin Unto Pantsarilta Metsähallituksen Pellon konttorilta.

Ympäristön kuvaus

Pahtajoen varrella, tammien yläpuolella joelta nousevan rinteiden yhdellä tasanteella, noin 150 metriä joesta, on tammikämpän pohja ja siitä purettu hirret. Rinne on kuivahkoa kangasta, joka on havupuuvältaista. Aluskasvillisuus rakennuksen tietämällä on hieman ympäristöä rehevämpää. Siellä kasvaa muun muassa kurjenpolvea ja vankka sammalkerros. Rinne on jyrkkä ja rakennuksen vierestä kulkee merkitty moottorikelkkareitti.

Kohteen kuvaus

Tammien kämppä-rakennus rinteessä on purettu ja hirret on laitettu siisteihin kasoihin seinustoille. Pohjoisseinän hirret ovat valuneet joitakin metrejä alamäkeen. Tarkoituksena ilmeisesti ollut siirtää hirret muualle, mutta ehkäpä rinteiden jyrkkyys on estänyt suunnitelmat, ja hirret ovat jääneet aloilleen lahoamaan.

Kämpä on ilmeisesti ollut huolella valmistettu. Salvokset ovat olleet symmetrisiä ja monissa hirsissä on edelleen näkyvissä liitostappeja. Hirsiä on kantattu salvosten kohdalla. Rakennuksen alkuperäinen pohja hahmottuu hirsikasojen vieressä noin 6 x 6 metrin laajuisena alueena. Seinien kohdalla näkyy loiva valli. Rakennuksen pohjan päälle on kaatunut suuri kuusi, mikä jonkin verran haittaa kokonaisuuden hahmottamista. Esimerkiksi oviaukon paikka jää arvailujen varaan. Koillisnurkassa erottuu kivikasa sekä tiilen paloja, sammaleen alla on kokonaisia tiiliä ja peltiä. Unin paikka lieneekin ollut tässä.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Tammikämpäksi arvioitu puretun rakennuksen pohja liittyy sen alapuolella koskessa sijainneeseen tammeen, joka on kaikesti ollut uittokäytössä ennen toista maailmansotaa.

Lisätietoja

Oksala Arvi 1936. Uittoteknologia. WSOY. Porvoo.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 11.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 2 Keskinertainen

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 0 Ei määritelty

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

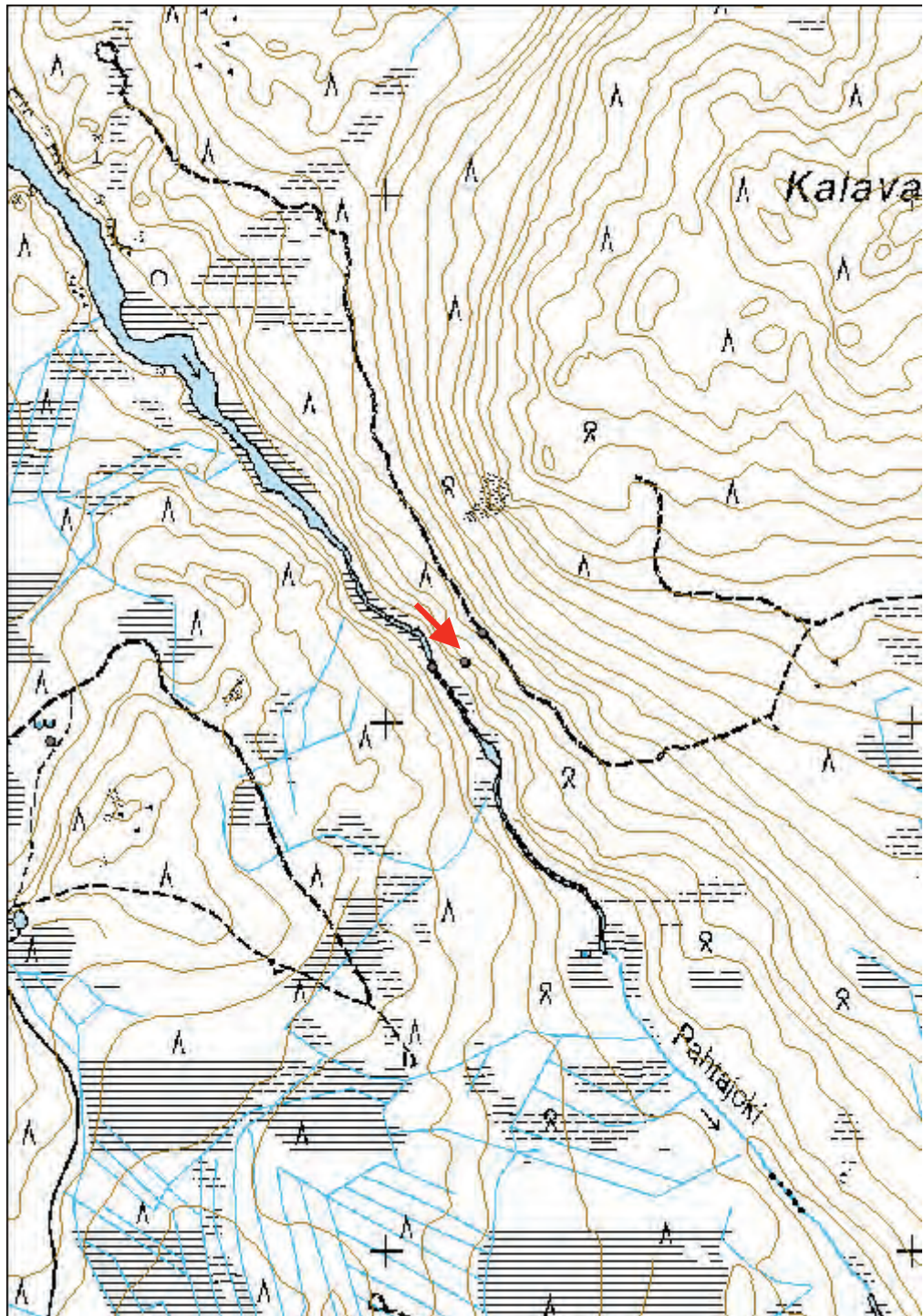
**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Yksityiskohtia Pahtajoen puretun tammikämpän sijoilta. P8110057, P8110060, P8110062 ja P8110063.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7417115, Y 3396148	Mittakaava:	1:10 000

Pahtajoki 3 laavu

MH-tunnus: 139410

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7417171, Y 3396181	Löydöt:	-

Ympäristön kuvaus

Parisataa metriä puretun tammikämpän jäännöksiltä, hieman ylempänä rinteessä on laavun jäännökset. Rinne on kuivahkoa havupuuvältaista kangasta. Rinne on hyvin jyrkkä. Matkaa laavulta joelle reilut sata metriä. Saman verran matkaa tulee kosken suvannolle.

Kohteen kuvaus

Laavu on ollut tukevarakenteinen. Sen peräseinä on levännyt tukin päällä. Suuaukolla on ilmeisesti ollut toinen hirsi elävän puun ja hirsisen pystypaalun välissä. Kasvavassa puussa, noin 2.5 metrin korkeudella, on parkissa koko ja siinä rautanaula. Puolisen metriä tämän alapuolella on parkissa jälkiä rautalangasta, joka lienee ollut kiinnitettyä puuhun juuri mainitun naulan avulla. Hirsinen pystypaalu on kaatunut ja lahonnut. Siitä sojottaa kolme jyrkää naulaa, joista ainakin yksi on loveuksessa.

Katon kannatinpuu on lahonnut paalun ja elävän puun väliin. Laavun koko kattorakennelma on kokonaisuudessaan romahtanut alas. Puut pääsääntöisesti halkaisijaltaan 10 - 15 cm, joitakin tukevampiakin on joukossa. Romahtanut rakennelma on osittain sammalen peitossa. Rimojen välissä on läpinäkyvää muovia.

Laavu on kokonaisuudessaan ollut noin 3 x 4 metriä. Vaikka sen suuaukko on ollut lähes parin metrin korkeudessa, ei jälkiä sivuseinistä ole näköksillä. Niitä ei varmaankaan ole ollut olemassakaan.

Laavun alla näkyy loiva kuoppa, joka saattaa olla metsäneläinten kaivama.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Kyseessä lienee varsin resentti tilapäislaavu, jolla tuskin on mitään tekemistä tammen tai tammikämpän kanssa. Pikemminkin on syytä olettaa sen liittyvän lähistöllä kulkevaan moottorikelkkareittiin.

Iltapäiväkahvit romahtaneella laavulla. Mukana kuvassa Jaana Barsk-Juopperi, Matti Välimaa ja Sonja-koira. P8110069.

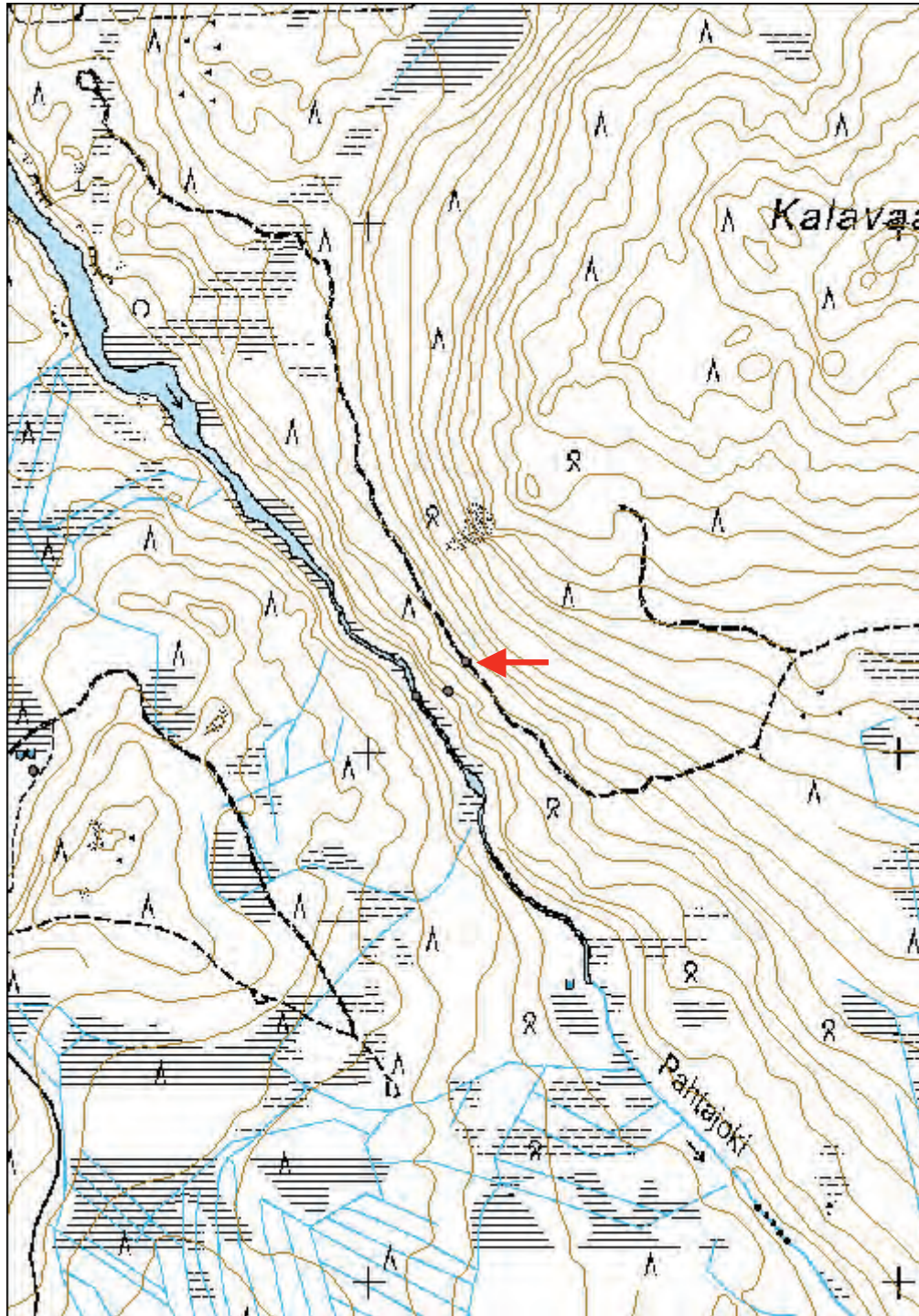
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 11.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7417171, Y 3396181	Mittakaava:	1:10 000

Alakaitarova W rakennuksen pohja (4 kpl)

MH-tunnus: 139179

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:	4		

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7415217, Y 3399290	Löydöt:	-

Taustatiedot

Alakaitarova W:stä on tieto Sutigisissä, jossa kuviolle on ilmoitettu olevaksi "vanha kämpän pohja". Pellon metsätyökämpin historiaa hyvin tunteva Unto Pantsar (Metsähallitus) ei kuitenkaan tiennyt täällä olevaksi metsätyökämpää. Onkin todennäköistä, että Alakaitarovan jäänteet ovat merkkejä jonkinasteisesta asutuksesta vaaran alarinteessä.

Ympäristön kuvaus

Alakaitarovan länsipuolisen kankaan pohjoisreunalla, kohdassa, jossa soinen kuru työntyy Kaitarovan kahden huipun väliin, on asutusjäänteitä.

Kaitarova on kaksilakinen vaara, jonne on matkaa Alakaitajärveltä puolitoista kilometriä. Rova on kumpuilevaa ja kivikkoista, havupuuvaltaista sekametsää, jonka aluskasvillisuutta dominoi puolukka-mustikka -tyyppi (vmt). Kosteikko on asutuksen alapuolella. Se on heinikkoinen ja kasvaa pensaita. Asutuksen edustalla on soistumassa hete.

Kohteen kuvaus

Asuinpaikalla on jäännöksiä pirtistä, eläinsuojasta ja saunasta.

Äärimmäisenä pohjoisessa on pirtti. Se sijaitsee aivan kankaan ja kosteikon reunassa. Se on kooltaan 5 x 4.5 metrin ja kuopalle kaivettu. Seinän paikat erottuvat selkeinä kohoumina. Myös seinähirsiiä on edelleen näkösällä. Rakennukseen on käytetty erittäin jykeviä hirsiiä. Lattia on ympäröivää maanpintaa noin puoli metriä syvemmällä. Rakennuksen kaakkoisnurkassa on jykevähkön uunin pohja. Nykyisessä muodossaan sen halkaisija on reilut kaksi metriä. Siinä on näkösällä suuria laakakiviä, jotka eivät ole alkuperäisillä paikoillaan. Kiveys yltää ulkoseinän ulkopuolelle. Ovi on ilmeisesti sijainnut kiukaan puoleisella lyhyemmällä seinällä. Rakennuksen raunioilla ei ole näkyvissä mitään moderneja rakennusmateriaaleja kuten rautanauvoja.

Eläinsuoja (7415211, 3399294) sijaitsee muutaman metrin päässä asuinrakennuksesta. Siitä on jäljellä hirsinen kehikko. Rakennuksen ulkomitat ovat 6 x 5 metriä. Hirsikertoja on jäljellä 6-7. Rakennuksen sisällä ei ole uunia. Suon puolella idässä on noin metrin levyinen kulkuaukko. Rakennuksen lattialla on lahonneita hirsiiä, joista osa on kaiketi kattorakenteista. Toisin kuin asuinrakennuksessa, eläinsuojaksi tulkittu rakennuksessa ei lattiaa ole kaivettu kuopalle. Tilkkeet hirsien välistä hävinneet tai sitten niitä ei ole ollutkaan. Salvoksissa hirsien väliin jätetty suhteellisen paljon ilmaa, eikä rakennus alun pitäenkään ole ollut kovin tiivis. Se vaikuttaa kuitenkin tiiviimmältä kuin lato, minkä vuoksi sitä arvellaan eläinsuojaksi. Rakennuksen salvokset on tehty kirveellä ja sahalla. Moderneja rakennusmateriaaleja ei ole näkösällä. Oviaukko on ilmeisesti ollut suon puolella.

Välittömästi rakennuksen eteläpuolella erottuu lähinnä valleina (joitakin lahonneita hirsii näkösällä) pienempi rakennuksen pohja, joka on ollut kooltaan 3 x 4.5 metrinen. Sen pohjoisseinä on ollut kiinni eläinsuojassa, mutta rakennuksilla omat on ulkoseinät. Tämä rakennus on jo kosteikolla ja sen lattia näyttäisi olevan lievästi kuopalla. Rakennuksessa ei ole tulisijaa ja se lieneekin ollut jonkinlainen varasto ja liittynyt eläintenpitoon. Täälläkin oviaukko on todennäköisesti sijainnut suon puolella.

Sauna (7415204, 3399293) on ollut kooltaan 3 x 4 metriä. Se on sijainnut välittömästi eläinsuojan yläpuolella rinteessä. Se on syvälle rinteeseen kaivettu. Syvimmillään se on toista metriä. Se on luonnollisesti loivempi alarinteessä, josta kulku saunaan on käynyt. Oviaukon vieressä on suuri kiuas, jonka halkaisija on yli kaksi metriä ja saunan lattialta katsottuna 1.2 metriä korkea. Kivet ovat aika suuria ja osittain rapautuneita. Seinähirsii tai muita rakenteita ei ole jäljellä. Muutama metri saunarakennuksen alapuolella kosteikolla on hete.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaattitieto osoittaa asuinrakennuksen sijaintia. Muut rakennukset sijaitsevat muutaman kymmenen metrin päässä pohjoiseen asumukselta, josta nämä kaikki rakennelmat näkyvät.

Tulkinta

Alakaitarovassa on ilmeisesti sijainnut pieni pirtti. Asutuksen ajankohdasta tai kestosta ei ole tietoa. Rakennustavasta ja rakennusten nykykunnosta päätellen on uskottavaa, että asutus on päättynyt viimeistään viime sotiin mennessä. Rakennukset voivat olla hyvinkin 1800-luvun puolelta.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 12.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojele:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojele:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

*Eläinsuojan nurkkasalvosta.
P8120084.*

Ala-Kaitarova W. Nuolet vasemmalta oikealle: tupasijan kohta, eläinsuoja, sauna. P8120093.

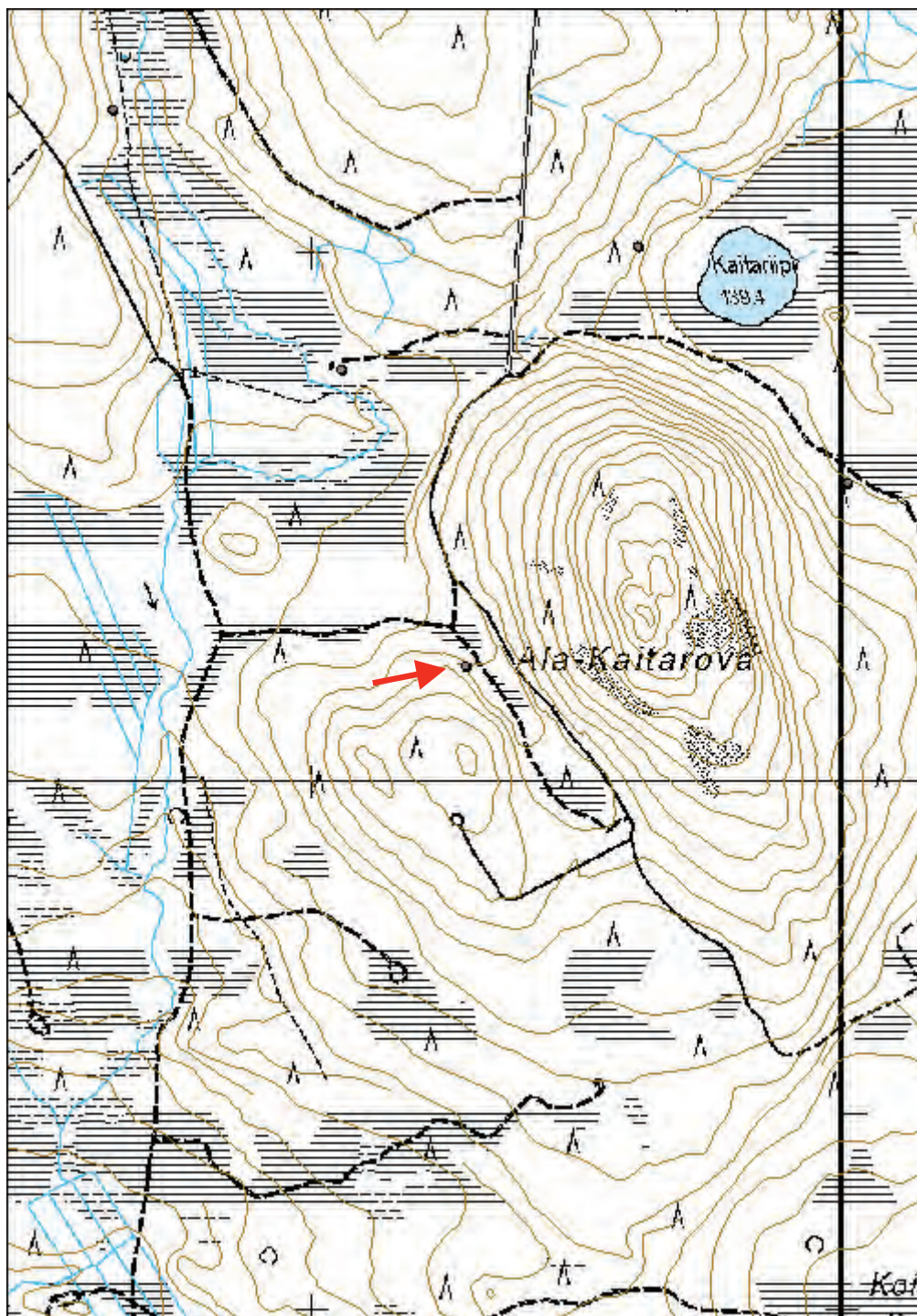
Ylh. vas. Ala-Kaitarova W tupasija. P8120075.

Ylh. oik. Eläinsuoja. P8120083.

Alhaalla saunan jäänteet. Nuoli osoittaa kiuaskiveystä, joka on sijainnut oviaukon vasemmalla puolella, alarinteessä. P8120089.

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7415217, Y 3399290	Mittakaava:	1:10 000

Alakaitatarova E metsätyökämpä

MH-tunnus: 139431

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7415564, Y 3400011	Löydöt:	-

Taustatiedot

Alakaitarova E:stä on tieto Sutigisissä. Pellon metsätyökämppeiden historiaa hyvin tunteva Unto Pantsar (Metsähallitus) on merkinnyt kirjassaan (2009) Kaitarovaan yhden leimauskämpän, mutta ainakaan kirjan kartalla sijainti ei vastaa Alakaitarova E:n kämppää.

Kohdetta dokumentoitaessa puri käärme hakkuuaukiolla tonkinutta inventointikoira.

Ympäristön kuvaus

Alakaitarovan koillisreunalla, Kaitariipin eteläpuolella, vaaran alarinteen ja soistuman taitteessa on metsätyökämpän rauniot. Kämpän ympäristö on hakattu, äestetty ja vastikään istutettu. Rakennuksen ympärille on jätetty vajaan puolen hehtaarin suuruinen hakkaamaton saareke, jossa kasvaa harvakseltaan havupuita ja jokunen koivu. Alapuolinen suo on avoin ja se kasvaa heinää sekä matalaa pensaskasvustoa.

Kohteen kuvaus

Kämpän rauniot näkyvät 9 x 5 metrin laajuksena hirsirakennuksen pohjana. Erityisesti rakennuksen luoteisreuna on hyvin säilynyt ja siellä on jäljellä puolenkymmentä hirsikertaa. Rakennuksessa on ollut kaksi erillistä huonetta, joista laajempi on ollut 5 x 5 metriä. Sisäänkäynti rakennukseen on käynyt tämän huoneen puolelta, ylärinteestä. Huoneita erottaa selvästi näkyvä maavalli. Muutenkin pienempi huone erottuu lähinnä maavallien pohjalta. Voi olla, että isomman huoneen oviaukko olisi johtanut käytävän tapaiseen, josta - huoneen keskivaiheilta - olisi ollut sisäänkäynti kumpaankin huoneeseen. Mitään täysin selkeää sisäänkäyntiä ei pienempään huoneeseen ole näkössä. Toisaalta ei ole poissuljettu sekään vaihtoehto, että kulku pienempään huoneeseen olisi käynyt kiukaan vierestä, ylärinteen puolelta.

Pienemmän huoneen lattia on hieman kuopalle kaivettu. Lattiassa on pari myöhempää, eläinten kaivamaa kuoppaa. Sammalen alla tuntuu hirsiiä ja alkuperäinen lattia on voinut olla syvemmillä. Tämän huoneen etelänurkassa on isohko tulisija, jonka halkaisija on pari metriä. Kiuas on joitakin kymmeniä senttejä 20 - 30 cm korkeita seinävalleja korkeampi. Tämä huone on voinut olla asuinhuone, kun taas isompi huone on ollut ehkä eläinsuoja.

Pitkä rivi kattolautoja nojaa rakennuksen seinää vasten sen sisäpuolella. Hirsiiä on käsitelty sahalla ja kirveellä. Mitään moderneja rakennusmateriaaleja ei ole näkössä, ei edes rautanauvoja.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

*Alakaitarova E metsätyökämpä suon reunalla. P8120098.
Sivukuvassa yksityiskohta nurkkasalvoksesta. P8120097.*

Tulkinta

Alakaitarovan metsätyökämpä on saattanut kuulua jo ennen sotia rakennettuun kämppäkantaan. ainakaan moderneja materiaaleja ei kämpän raunioilla ollut näkössä.

Lisätietoja

Pantsar Unto 2009. Ruuhikairan savottakämpät kertovat vahvasta metsäperinteestä. Korteniemi Tuomo, Korteniemi Paavo ja Mämmilä Hilikka (toim.) Ruuhikairan kyläkirja; Ruuhijärvi, Vuoskujärvi. Väylä-Yhtiöt. Pello.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 12.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 2 Keskinertainen

Olotila: 2 Ei käytössä

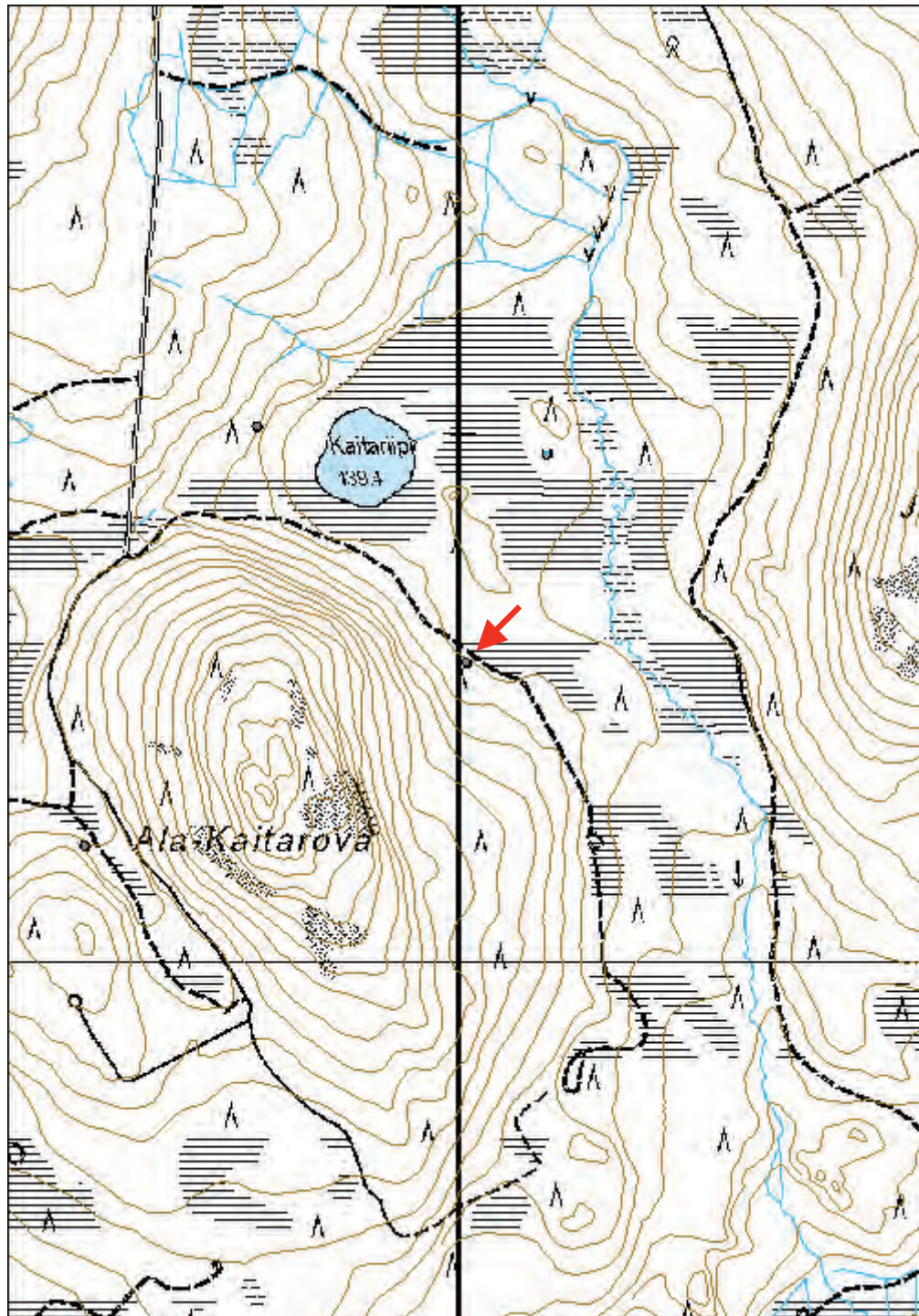
Arvotus: 8 Muu suojeluarvo

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7415564, Y 3400011	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7416011, Y 3399615	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien, mutta valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamilta pohjoisiin metsiin vasta viime sotien jälkeen. Vielä 1920-luvulla Lapin metsätalouden osuus koko maan metsätaloudesta oli pieni.

Metsätyömaan asuinoloista tai rakennuksista ei ollut mitään yhtenäistä käytäntöä 1900-luvun alussa. Monesti suojat ja alkeelliset rakennukset väsättiin töiden aloittamisen yhteydessä, jolloin kämpäarkkitehtuuri noudatti funktionaalisuuden vaatimuksia ja vanhoja perinteitä. Osaltaan metsätyökämppien arkkitehtuuriin ja asumisolujen parantumiseen vaikutti ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa määriteltiin minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72, Parpola & Åberg 2009.)

Ympäristön kuvaus

Juurivaaran lounaispuolella, pikkuisen Kaitariipi-nimisen lammen luoteispuolisessa rinteessä on kämpän jäännökset. Lampea ympäröivät suot, joiden takana nousee erikorkuisia vaaroja. Kaitarova, jonka kaakkoisreunassa rauniot sijaitsevat, laskee kohdalla loivasti kohti suota. Rakennelmien yläpuolella aukiolla kasvaa nuori taimikko, alapuolella on suo. Rakennelmat sijaitsevat kaistaleella havupuuvältaista metsää, jonka aluskasvillisuus on puolukka-mustikka -tyyppiä. Paikalla kasvoi myös runsaasti kangasrouskuja inventointihetkellä elokuussa.

Alakaitarovalle päättyvä tie kulkee 300 metriä länteen jäännöksiltä.

Kohteen kuvaus

Kämpän rauniot erottuvat maastossa sammaloituneina 20 cm korkeina valleina. Näkyvillä on hirsyä, katetta sekä uunin pohja. Rakennuksen mitat ovat 4.5 x 4.5 metriä. Rakennus sijaitsee alarinteessä, ja oviaukko on ollut alareunalla. Rakennus on ollut osin maahan kaivettu ja se on syvimmillään reilu puoli metriä maan pinnan alapuolella. Oviaukon eteläpuoleisessa nurkassa on uunin pohja. Se tehty isoista kivistä, joista ainakin maanpinnalle näkyvät ovat kulmikkaita. Uunin pohja on levinnyt laajalle. Sen alkuperäinen koko on ehkä ollut noin 1.5 metriä halkaisijaltaan. Hirsyä erottuu eritoten pohjoisseinustalla, jossa on myös joitakin kattolautoja. Rakennelma on kauttaaltaan sammaloitunut. Sen keskellä kasvaa puita, joista huomattavin on noin 40 vuotta vanha mänty.

Puolenkymmentä metriä kämpän alapuolella, alle kymmenen metriä suosta, on toisen rakennuksen jäännökset. Ne ovat laajuudeltaan 5 x 4,5 metriset. Rakennuksesta on jäljellä neljäkin hirsikertaa. Salvokset on huolella valmistettu ja rakennus on kaiketi ollut aika tiivis vaikka tilkkeitä ei olekaan säilynyt. Sisäänkäynti on täälläkin ollut suon puolelta alarinteestä. Rakennuksessa ei ole ollut tulisijaa. Sitä vastoin lounaisnurkassa, ylärinteessä, on jäänteitä eläinten ruokintakaukaloksi tulkitusta rakenteesta.

Eteläseinän seinähirteen, noin 60 cm päähän nurkasta, on lovettu kolo poikkihirttä varten. Poikkihirsi lepää osittain sammalen peitossa kolon vieressä. Länsiseinämällä, noin puolentoista metrin päässä samaisesta nurkasta, on seinähirressä kaksi läpi hirren kulkevaa reikää, jotka ovat halkaisijaltaan nelisenttisiä. Reiät ovat mahdollisesti liittyneet eläinten kytkemiseen. Rakennuksen länsiseinämällä on kattolautojen jäänteitä. Rakennuksen keskus ja ympäristö ovat täysin sammalen peitossa.

Kohteen raja

Rakennukset sijaitsevat muutaman metrin etäisyydellä toisistaan, joten kohde rajautuu parinkymmenen metrin säteelle annetusta koordinaattipisteestä.

Tulkinta

Kaitariipin rakennukset on tulkittu sijaintinsa sekä arkkitehtuurin perusteella metsätyökämpän jäännöksiksi. Niistä on myös maininta Sutigississä. Rakennusten arkaaisten piirteiden, kuten kiviunin sekä asuinrakennuksen koon perusteella niiden käyttöajaksi voisi arvella viime vuosisadan ensimmäistä puoliskoa, aikaa ennen toista maailmansotaa.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppeä ja ruukinpiirtejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 22.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais-	-	Kunto:	2 Keskinertainen
rekisterinro:		Olotila:	2 Ei käytössä
Arvotus:	0 Ei määritelty	Kohteen	0 Ei määritelty
		suojelu:	

Ympäristön	0 Ei määritelty
suojelu:	

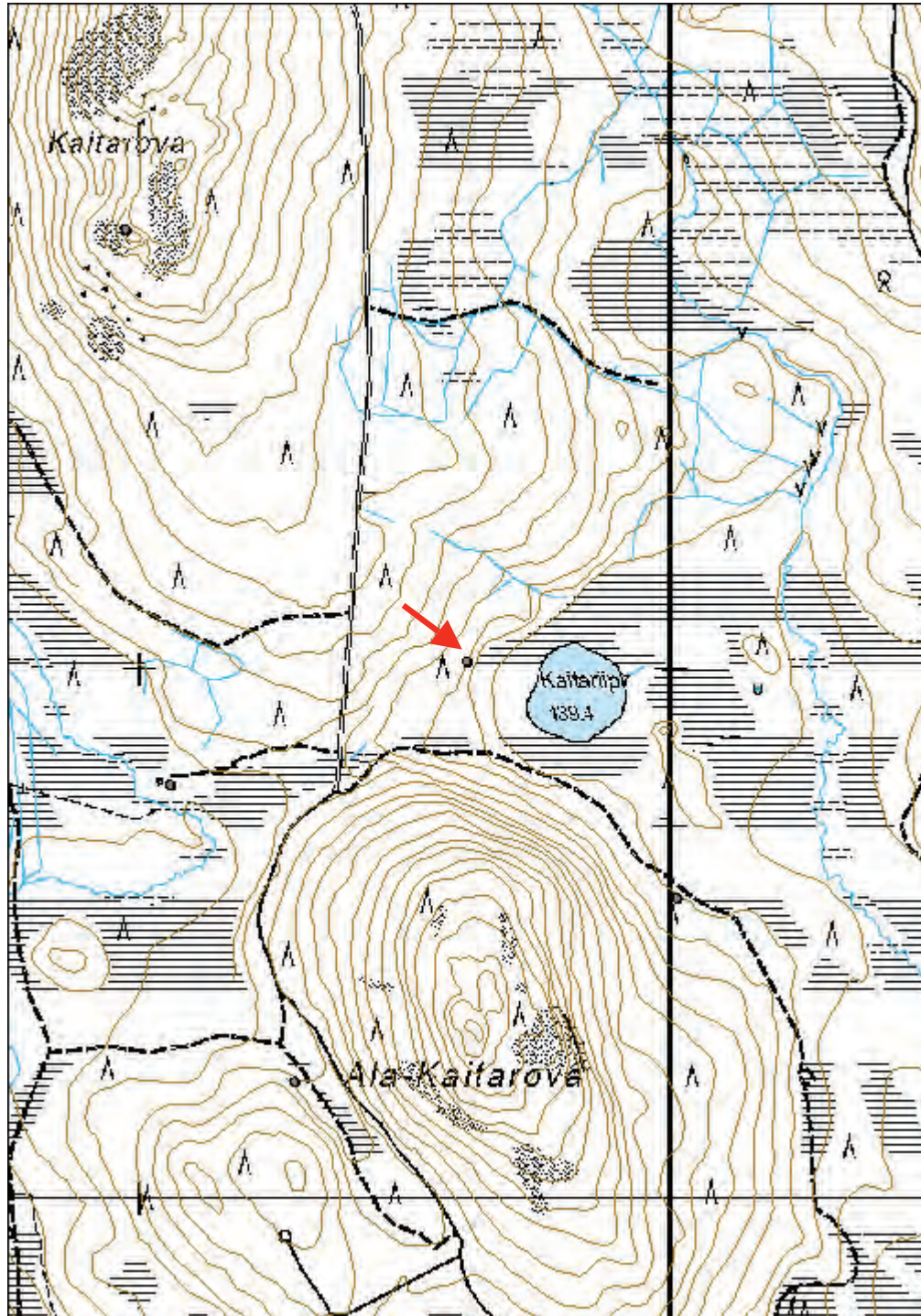

Yllä: Kaitariipin metsätyökämpän jäännökset erottuvat lähinnä maavalleina, joita on kuvassa vahvistettu punavärillä. Nuoli osoittaa oven suussa kököttävää uunikiveystä. P822001.

Alla: Kaitariipin eläinsuoja on kämppää paremmin säilynyt. Salvokset ovat huolella tehdyt. P8220011.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7416011, Y 3399615	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7415778, Y 3399055	Löydöt:	-

Taustatiedot

1800-luvun lopulle saakka poroja laidunnettiin melko vapaasti. Saamelaiset noudattivat perinteistä siidajärjestelmää, jossa toimittiin kyläkunnittain tai suvuittain. Paliskuntajärjestelmä kehittyi suomalaisten poronhoitajien keskuudessa, ja se vahvistettiin 1898 senaatin antamalla kirjeellä. Paliskuntien tehtäväksi tuli muun muassa vuosittain laskea porokanta sekä yhteisvastuullisesti paimentaa porokarjaa.

Lapissa osa suomalaisista alkoi harjoittaa poronhoitoa jo 1700-luvulla. Suomalaisille poronhoito oli usein sivuelinkeino maatalouden ohella. Saamelaisten poronhoidolle sen sijaan oli perinteisesti tyypillistä tiiviimpi paimentolaisuus.

Erilaiset jäänteet porotalouden harjoittamisesta viimeisen sadan vuoden ajalta ovat hyvin yleisiä Tornionjokilaaksossa valtionmailla. Eriaikoina hyljättyjen erotusaitojen lisäksi erilaisia porokämppeä löytyy näistä maastoista runsaasti. Osa rakennuksista on käytössä, vanhimmat erottuvat toisinaan maavalleina tai kuopanteina.

Vas. Kaitarova S tupasija on merkitty punavärillä. Uunikiveys erottuu oikeanpuolisessa peränurkassa. P8220032.

Alhaalla yksityiskohta uunikiveyksen takaa nurkasta, jossa on säilynyt myös jokunen hirsi. P8220039.

Ympäristön kuvaus

Alakaitajärvestä Pahtajokea kohti laskevan puron äärellä, Kaitarovan eteläpuolella sijaitsevan suon hieman kuivemmalla kohdalla, kumpareella, sijaitsevat poromiesten kämpän jäännökset. Puolisen kilometriä etelään sijaitsevat Alakaitarova W rakennusten jäännökset.

Puro virtaa soitten halki, kämpän kohdalla kangas on kumpuilevaa ja hieman kivikkoista. Metsä on havupuuvaltaista sekametsää. Tuvan raunioiden vieressä kasvaa raita niin kuin niin monella muullakin metsäisellä paikalla, jossa ihminen on pitempään asustellut. Aluskasvillisuus on pääasiassa puolukka-mustikka-suopursu -tyyppiä.

Kohteen kuvaus

Ilmeisesti vanhan poromiesten tuvan rauniot ovat kooltaan 3.5 x 4 metriä. Seinät ovat hyvin maatuneet. Selvimmin erottuu eteläseinä, jossa on näkösällä pari hirsikertaa. Vaikka oviaukko ei hahmotu raunioista, on se todennäköisesti sijainnut rakennuksen länsipäässä. Rakennuksen lounaisnurkassa, jossa nurkkasalvostakin erottuu, on uunin pohja. Se on kasattu pienehköistä luonnonkivistä. Rakennuksen sisällä, kiveyksen alla, on jäljellä tulipesää, jonka yläreunaa edelleen kannattelee pelti. Uunin peltiä on myös rakennuksen ulkopuolella. Kiveys on levinyt, mutta ilmeisesti uuni on vienyt neljänneksen tuvan pinta-alasta. Eteläseinän hirsien lisäksi seinät erottuvat paikoin matalana sammalen peittämänä vallina, joka lähes häviää rakennuksen pohjoispäädystä.

Kymmenkunta metriä rakennuksen pohjalta on hirsinen tallirakennus ja lautainen aitaus, josta poroaita jatkuu metalliverkkona. Aitaus lienee käytössä. Tallirakennus on noin 8 x 13 metrinen ja se on tehty pyöreistä hirsistä. Rakennuksessa on kolme huomattavan suurta ikkuna-aukkoa. Rakennusta on korjailtu ja sitä on tuettu ulkopuolelta. Alkuperäisen pärekaton päälle on laitettu peltiä hieman huolettomasti. Tallissa on maalattia, joka on täynnä poron karvaa. Rakennus on ilmeisesti edelleen jonkinlaisessa käytössä. Aitauksessa, joka on huolella suljettu, on tuoretta poron kakkaa. Aitauksen ulkopuolella on jäänteitä vanhemmasta aitauksesta.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Tupasija liittyyne vanhempaan poroaitaan, josta on edelleen näkösällä riekaleita rakennusten ja uudemman aitauksen tuntumassa. Peltikaminan perusteella voisi arvella rakennuksen olleen käytössä vielä sotien jälkeen, mutta se voi olla alun pitäen huomattavastikin vanhempi.

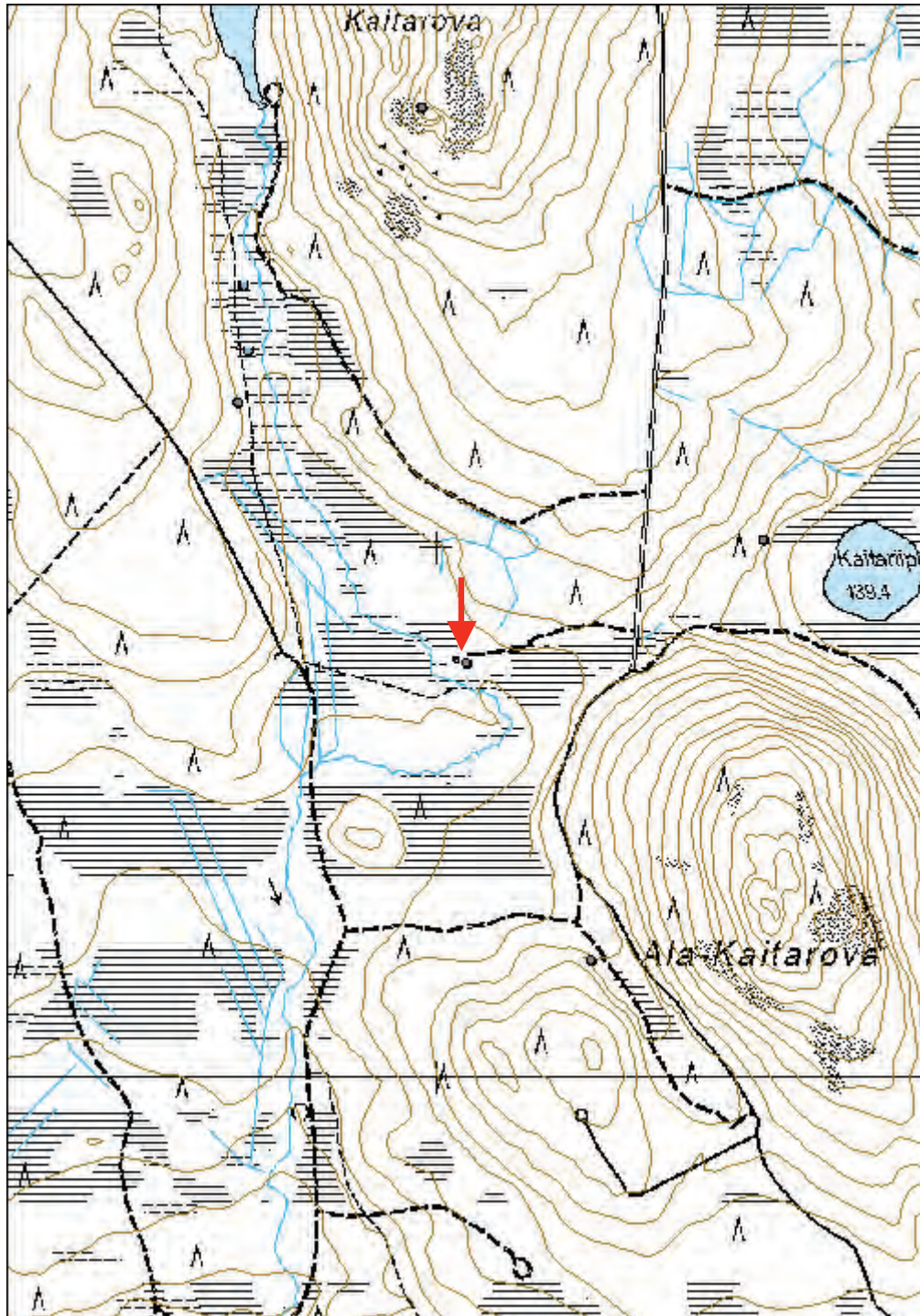
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 22.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7415778, Y 3399055	Mittakaava:	1:10 000

Selkävaaran suo niittylato

MH-tunnus: 139504

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamivuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7411176, Y 3375975	Löydöt:	-

Taustatiedot

Selkävaaran suon niittyladolle päädyttiin 23. elokuuta Mauri Huuskon (Metsähallitus evp, Pello) ja Unto Pantsarin (Metsähallitus, Pello) antamien tietojen pohjalta. Informantti muisteli, että Metsähallitus oli entisöinyt jonkin alueen niittyladoista 1980-luvulla. Selkävaaran lato oli juuri tämä entisöity niittylato.

Ympäristön kuvaus

Salmilompolon pohjoispuoleisen Selkävaaran kupeessa, vaaran lounaispuolella, aukeaa heinäinen suo, jota halkoo pieni puro. Puro laskee etelässä Salmilompoloon. Suolla, puron itäpuolella, on kunnostettu niittylato.

Suo on edelleen hyvin heinikkoinen ja ladon kohdalla noin 300 metriä leveä. Salmilompolon tie kulkee muutaman kymmenen metrin päässä suon reunalta. Suon molemmin puolin kasvaa sekametsää. Suon reunalla kasvaa kitukasvuista puustoa.

Kohteen kuvaus

Niittylato on ilmeisesti rakennettu vuonna 1921, sillä ovipielessä, samalla kohdin kuin Ritavuomankin ladossa, on kaiverrus "W.W. 1921". Vieressä on toinenkin epäselvempi kaiverrus, ilmeisesti vuodelta 1925. Ladon seinissä on runsaasti nimikirjaimia ja vuosilukuja. Erityisesti itäpäädyn seinään on yhteen hirteen kaiverrettu nimiä ja vuosilukuja 1920- ja 30 -luvulta. Kaiverrukset kuuluvat Waaran perheen jäsenille. Myös ladon sisäseinissä on erilaisia kaiverruksia ja kirjoituksia, joissa kerrotaan ollun heinänteossa sekä sateen pidossa. Päivämäärä 23.8. esiintyy kahteen kertaan. Yhteen sisäseinän hirsistä on kirjoitettu "18.7.80", mikä voi olla ladon korjauksen ajankohta. Oviaukolla on hirsiiä myös numeroitu, mikä viittaa lattiarakenteiden korjaukseen.

Lato muistuttaa rakenteiltaan ja mitoiltaan kaikin puolin Ritavuoman latoa. Se on kooltaan noin 5 x 4 metriä, hirsikertoja on 11-12. Seinähirret ovat osin pelkottu, mikä viittaa rakentamiseen tuoreesta puusta. Hirsien päät eivät ole tasamittaiset nurkissa. Osa niistä on veistetty kirveellä, osa sahattu. Oviaukko on noin 70 cm korkeudella maasta. Se on nelisnurkkainen, noin 70 x 70 cm ja siihen on entisöinnin yhteydessä tehty uusi ovi. Laudoista tehty katto lienee kokonaan uusiotuotantoa, vaikkakin se kaiketi on tehty alkuperäisen mallin mukaan.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä. Se on myös merkitty peruskartalle.

Tulkinta

Selkävaaran itäpuolella olevat ladot näyttäisivät kuuluneen Waaran perheelle. Ladot on rakennettu 1900-luvun alkukymmeninä, ja ainakin seiniin tehdyistä merkinnöistä päätellen on Selkävaaran suon latoa käytetty ainakin 1940-luvulle asti.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 23.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 1 Hyvä

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 8 Muu suojeluarvo

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

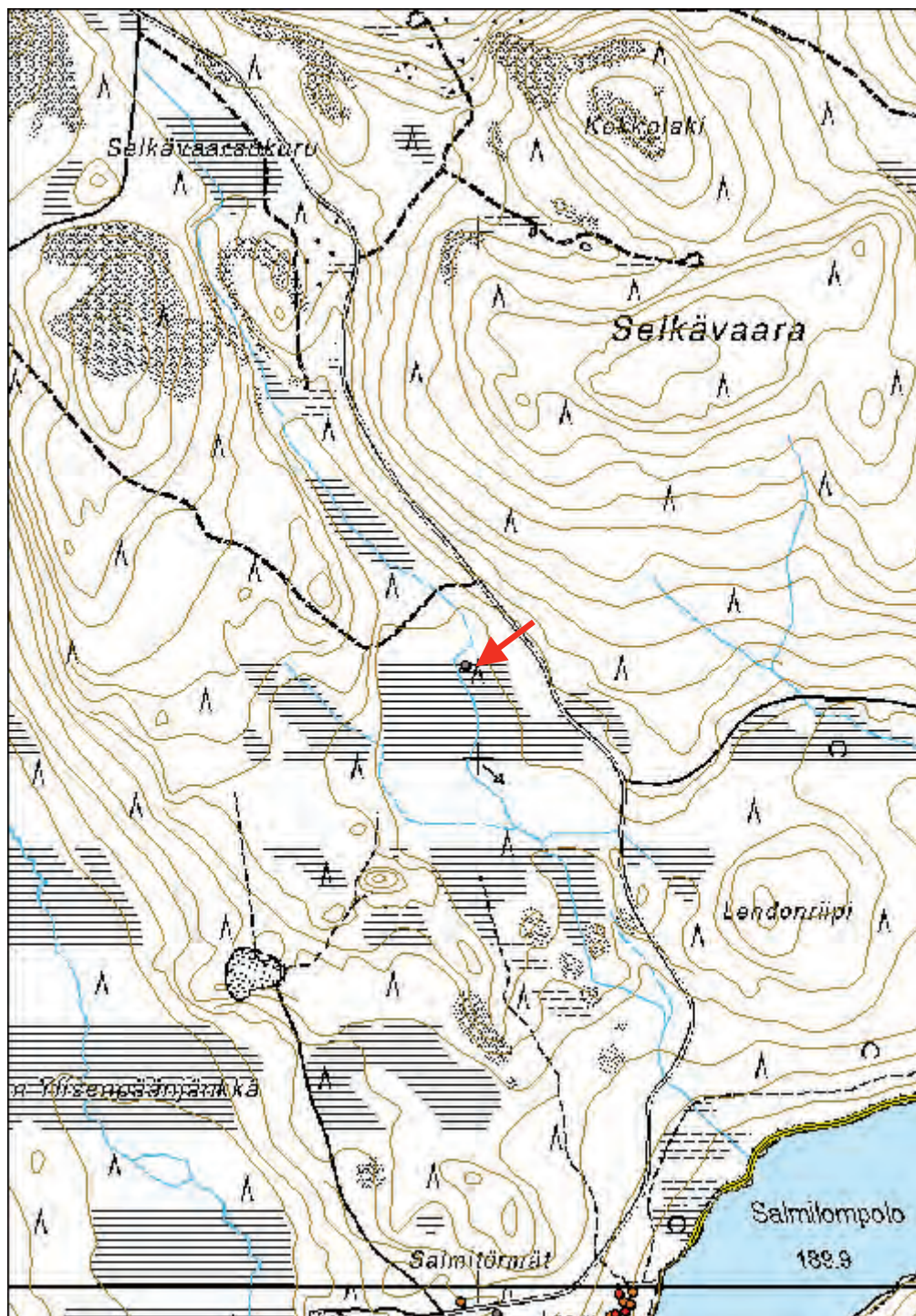
**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

P8230079.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7411176, Y 3375975	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7417471, Y 3398313	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätoita oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien. Valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Osaltaan metsätyökämppien arkkitehtuuriin ja asumisolojen kohentumiseen oli vaikuttanut myös ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa oli määritelty minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72). Sotien jälkeen kämppien varustelutasoa kohennettiin huolto-ohjesäännöllä, jossa puututtiin hygieenisyyteen, rakentamistapaan, sisustukseen sekä muuhun viihtyisyyteen. Erityistä huomiota uusissa mallikämpissä kiinnitettiin lämmitykseen ja varuste- sekä ruokahuollon sujuvuuteen. (Parpola & Åberg 2009:211.) 1970-luvulta lähtien metsätyökämpistä luovuttiin. Tilalle tulivat taukotuvat ja yhteiskuljetukset.

Ympäristön kuvaus

Alakaitajärven ja Liikalaen välisessä rinteessä on metsätyökämpän rauniot. Matkaa kämpältä järven rantaan on reilu sata metriä. Kämpälle johtaa vanha tien pohja Alakaitarovalle vievältä tieltä. Maasto on kämpän kohdalla kosteaa ja kasvillisuus rehevää. Raunioiden päällä kasvaa noin 70-vuotias koivikko. Lisäksi raunioiden päällä nousee kuusen taimia ja pensaikkoa. Rinnettä Liikalaelle noustessa maasto muuttuu kuivemmaksi kankaaksi.

Kohteen kuvaus

Metsätyökämpän päärakennukseksi tulkittu rakennuksen pohja näyttäisi olleen noin 12 x 8 metriä. Siinä on ollut kaksi huonetta, joista eteläisemmän alle on kaivettu lähes metrin syvyinen kuoppa. Kuopan laidalla olevan koivun alla on kasa, joka voi olla uunin paikka tai sitten vain tavallinen rytöläjä. Kasan päältä löytyi peltiä, mikä liittyy lämmitykseen, sekä sahanterä. Eteläpään huone on kaikeksi ollut keittiö kuopan toimiessa kellarina. Rakennuksen toinen huone lienee ollut majoitustilana.

Rakennuksen sisällä on runsaasti hirsistä ja muuta puutavaraa. Seinät erottuvat matalina maavalleina ja luoteispäädyssä on jäljellä nurkkasalvosta. Itäreunalla, turpeen alla, erottuu hirsi pitkällä seinällä. Majoitustilan edustalla, niin ikään itäreunalla erottuu ehkä portaiksi tulkittavia hirsistä turpeen alla. Rakennuksessa on käytetty sekä tehdastekoisia että sepän tekemiä nauvoja.

Parikymmentä metriä kämpän päärakennukselta pohjoiseen sijaitsee seuraava rakennus, jonka jäänteissä on selvästi nähtävillä kontrolloimaton purkutapa. Rakennuksesta on erittäin vaikea saada selkeää kuvaa. Hirsiiä ja muuta puutavaraa on hujan hajan. Rakennus on ollut suuri, sen mitat ovat 9 x 10 metriä. Tämäkin rakennus on ollut selvästi jaettuna kahteen erilliseen tilaan. Minkäänlaista uunin paikkaa ei hahmotu. Sitä vastoin ainakin pohjoispäädyn huone on ollut jaettuna usealla väliseinällä pienempiin lokeroihin. Kyseessä lieneekin siis talli varastoineen. Valtion ja yksityisen maan raja kulkee parinkymmenen metrin päässä tallista.

Saunarakennus on sijainnut edellisten rakennusten itäpuolella, pisteen 7417487, 3398349 tuntumassa. Yksityisen maan raja kulkee muutaman metrin päästä hirsiläjistä. Tämäkin rakennus lienee purettu, eikä sen mitoista voi saada selvää.

Kämpän rakennukset on purettu sangen huolettomasti. Osassa rakennuksista purkaminen näkyy siten, että hirret on salvosten kohdalta sahattu poikki ja suurin osa hirsistä ilmeisesti viety polttopuiksi. Paljon hirsiiä ja muuta puutavaraa on hujan hajan pitkin tannerta.

Kohteen rajaus

Metsätyökämpä sijaitsee koordinaattipisteessä, tallirakennus parikymmentä metriä siitä pohjoiseen. Saunarakennuksen pohja sijaitsee vajaat 50 metriä kämpän päärakennukselta itä-koilliseen.

Tulkinta

Koko kämpän alueella ovat havainnointimahdollisuudet kasvillisuuden vuoksi erittäin hankalat. Lisäksi rakennusten purkutapa vaikeuttaa rakennusten alkuperäisen muodon hahmottamista. Kasvillisuudesta päätellen rakennukset lienee hävitetty viimeistään heti toisen maailmansodan jälkeen.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppeä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

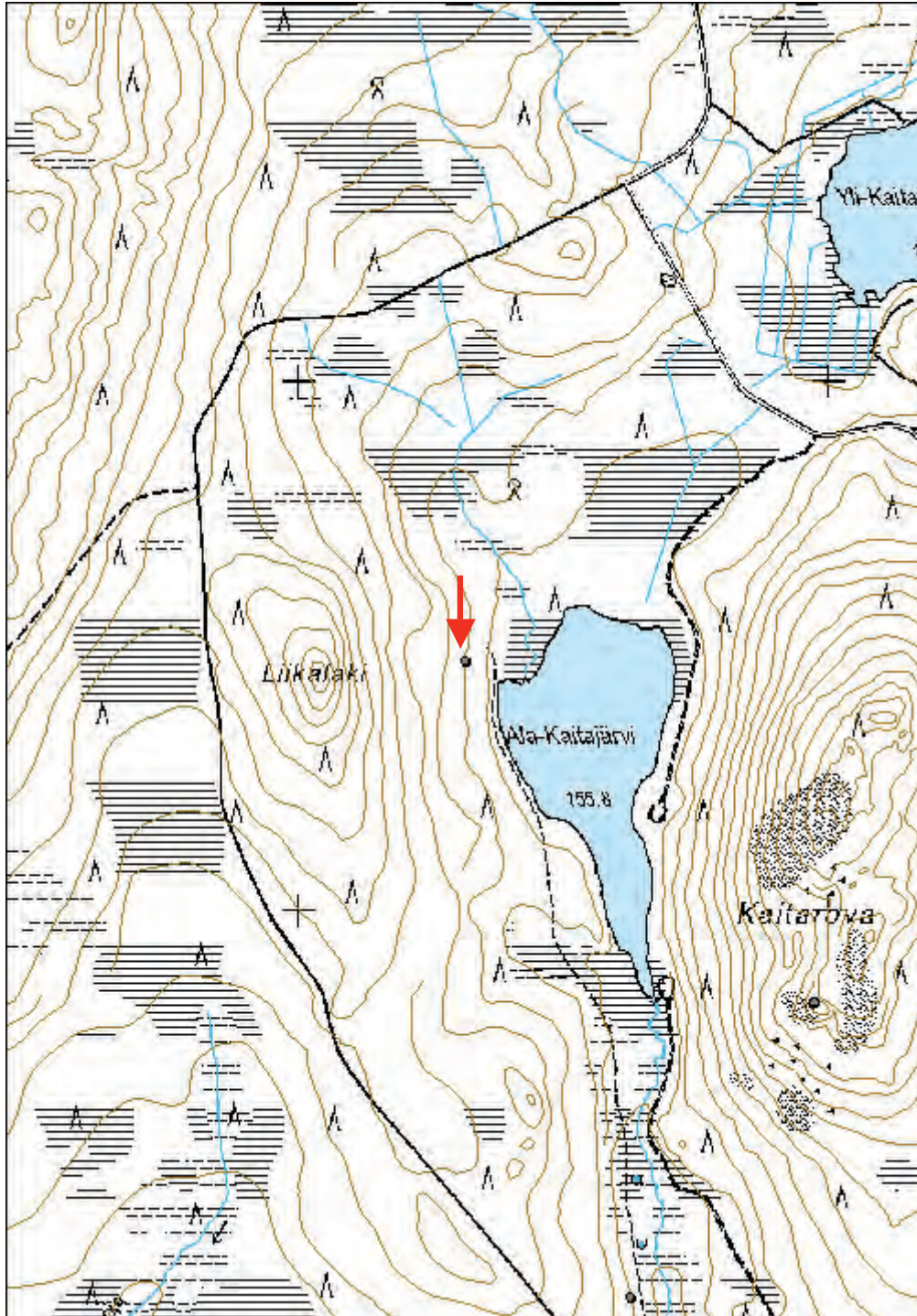
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 24.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	5 Purettu / palanut
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7417471, Y 3398313	Mittakaava:	1:10 000

Ruuhijärventien vedenottamo pilkkapuu ja sorakuoppia

MH-tunnus: 139513

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamivuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7420552, Y 3399664	Löydöt:	-

Taustatiedot

Sorakuopat Rattosjärven tien eteläpuolisella penkalla on alkujaan havainnut metsänhoitaja Juha Lind, jonka informaation perusteella ensin kuopat, sitten pilkkapuut löytyivät.

Ympäristön kuvaus

Ruuhijärven kylältä noin 2.5 kilometriä itään, välittömästi Rattosjärvelle vievän tien eteläpuolella, on vanha pilkoin merkitty soranottoaika. Tien eteläpuolella on tällä kohdalla soiden ympäröimä kaistale kangasta, jossa kasvaa vanhaa metsää. Maaperä lienee hiekkainen ja kivinen. Alueella on runsaasti keloja ja iäkkäitä mäntyjä, jotka ovat ainakin 400–500 vuotta vanhoja.

Kohteen kuvaus

Noin 350 metriä vedenottamolta kaakkoon, Rattosjärven tien eteläpuolisella alueella on useita hyvin vaatimattomia pilkkapuita, joiden kyljissä on kirveen hakkauksia. Näistä yhdessä, koordinaattipisteen kohdalla olevassa puussa, on pilkassa ruksi. Tämän puun ja tien välissä, välittömästi tien läheisyydessä, on kolme selvää soranottoaika. Ne ovat säännöllisen neliön muotoisia, kooltaan noin 5 x 5 metriä. Kaivannot ovat toista metriä syviä. Niitä erottaa toisistaan noin puolentoista metrin levyinen kaistale, jossa on ilmeisesti kiviä. Myös Rattosjärventien pohjoispuolella on epämääräisiä soranottoaikoja.

Kohteen raja

Koordinaattipiste on pilkkapuun sijaintitieto. Sorakuopat jäävät puun ja tien väliin.

Tulkinta

Pilkkojen liittyminen soranottoon on epävarmaa, mutta voi olla että niillä on merkitty soranottoaikoja.

Koko soranottoalue on täysin sammalen peitossa. Vaikuttaakin siltä, että soraa on ajettu hevospelillä. Soraa on voitu ajaa kohdan itäpuoliseen notkelmaan, soistuman tienoille.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 24.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

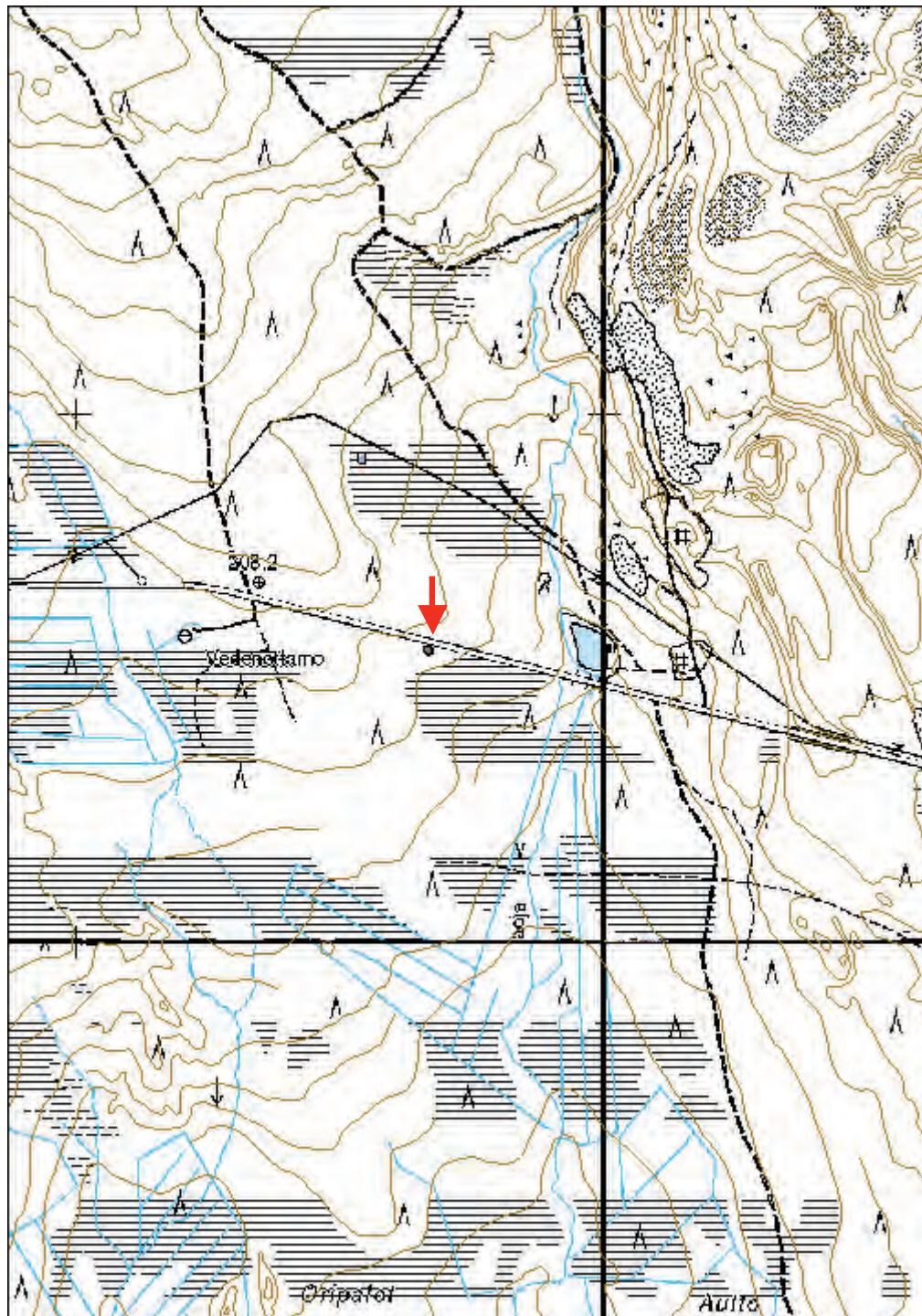
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

*Vaatimaton pilkkapuu Ruuhijärventien vedenottamon läheisyydessä.
P8240107.*

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7420552, Y 3399664	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7418178, Y 3403186	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien. Valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Osaltaan metsätyökämppeiden arkkitehtuuriin ja asumisolujen kohentumiseen oli vaikuttanut myös ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa oli määritelty minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72). Sotien jälkeen kämppeiden varustelutasoa kohennettiin huolto-ohjesäännöllä, jossa puututtiin hygieenisyyteen, rakentamistapaan, sisustukseen sekä muuhun viihtyisyyteen. Erityistä huomiota uusissa mallikämpissä kiinnitettiin lämmitykseen ja varuste- sekä ruokahuollon sujuvuuteen. (Parpola & Åberg 2009:211.) 1970-luvulta lähtien metsätyökämpistä luovuttiin. Tilalle tulivat taukotuvat ja yhteiskuljetukset.

Ympäristön kuvaus

Rattosjärven ja Ruuhijärven välillä, maantien koillispuolella kohoavan Kuusilaen eteläisessä alarinteessä on jäännöksiä noin satavuotiaasta metsätyökämpästä. Sinne johtaa maantieltä ajoura yli Palo-Lehtilaen. Kuusilaen alarinnettä on äestetty aivan raunioille saakka, ja äestyksessä on tuhottu tallirakennuksen nurkkaa. Rakennukset sijaitsevat pääosin äestysalueen ulkopuolella kosteahkoa sekametsässä, joka muuttuu kosteikoksi kämpän länsipuolella. Kosteikon toisella puolella kulkee maantie. Matkaa kämpälle maantieltä suon yli vain muutama sata metriä.

Kohteen kuvaus

Kämpän rauniot koostuvat kahdesta viereen rakennetusta rakennuksesta. Näistä eteläisempi lienee varsinainen kämpärakennus ja pohjoisempi on talli.

Kämpän päärakennus on ollut 13 x 8 metriä. Se on ollut jaettuna kahdeksi erilliseksi huoneeksi. Molempien huoneiden etelänurkissa on halkaisijaltaan parimetriset ja noin metrin korkuiset uunit. Ne on rakennettu lohkotuista kivistä sängen huolellisesti, ja niiden pohjalla erottuvat edelleen tulipesät. Molempien uunien päälle on kasvanut puita ja tukeva sammalkerros. Itäisemmän uunin päälle on tuulenskaato nostanut maata.

Kämppäarakennus on ilmeisesti purettu, sillä hirsiiä on hieman hajan hajan pitkin tannerta. Kämpän seinävallit erottuvat selvästi. Pohjimmaisiet hirret ovat olleet sangen massiivisia. Seinien päällä kasvaa etupäässä koivuja, joiden juuret ovat monin paikoin siirrelleet seinähirsiiä. Koivut lienevät ainakin 70 vuotta vanhoja. Rakennuksen raunion tuntumassa on myös suunnilleen samanikäisiä havupuita.

Oviaukkojen paikkoja ei seinävallailta voi hahmottaa. Vallit ovat pääsääntöisesti yli puoli metriä korkeat. Kämppäarakennuksen pitkällä kaakkoisseinällä on lisäksi ollut erillinen huone, 4 x 4 metriä, ja se erottuu matalana sammaloituneena maavallina. Se on ehkä toiminut varastohuoneena, sillä siitä ei näyttäisi olevan kulkua varsinaisesti kämppäarakennukseen. Ainuttakaan naulaa ei näy missään, eikä peltiä tai kattohuopaa. Uunien rakentamiseen on käytetty vain luonnonkiviä.

Noin metri pohjoiseen kämppäarakennuksesta on sijainnut talli. Se on ollut kooltaan 8 x 8 metriä. Alimmat seinähirret ovat pääosin paikoillaan, ja niitä peittää paksu sammalkerros. Seinävallien päällä kasvaa useita suuria koivuja, lattian alueella kasvaa muita puita. Lattiarakenteissa on jonkin verran lattianiskoja jäljellä. Rakennuksen luoteisnurkka on tuhattu äestyksessä. Tallissa ei ole ollut uunia. Tallin muista rakenteista ei voi sanoa mitään, eikä oven sijaintia voi määritellä.

Alueelta ei löytynyt muita rakennusten jäänteitä. Kämppäkompleksi on ikäisekseen hyvin suuri ja metsähallituksen standardeista poikkeava.

Kohteen rajaus

Rakennukset sijaitsevat vierivieressä koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Rakennusten päälle kasvaneesta puustosta päätellen kämppäarakennukset on hylätty viimeistään toiseen maailmansotaan mennessä, mahdollisesti jo aiemmin.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkipämppiä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 25.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Kuusilaen kämpän raunioiden vierestä on metsä äestetty hieman liiankin läheltä. Toimenpide on hieman vaurioittanut rakennuksen nurkkaa. P8250112.

Yllä: Seinähirsi ja lahoavia puurakenteita kämpän seinustalla. P8250122.

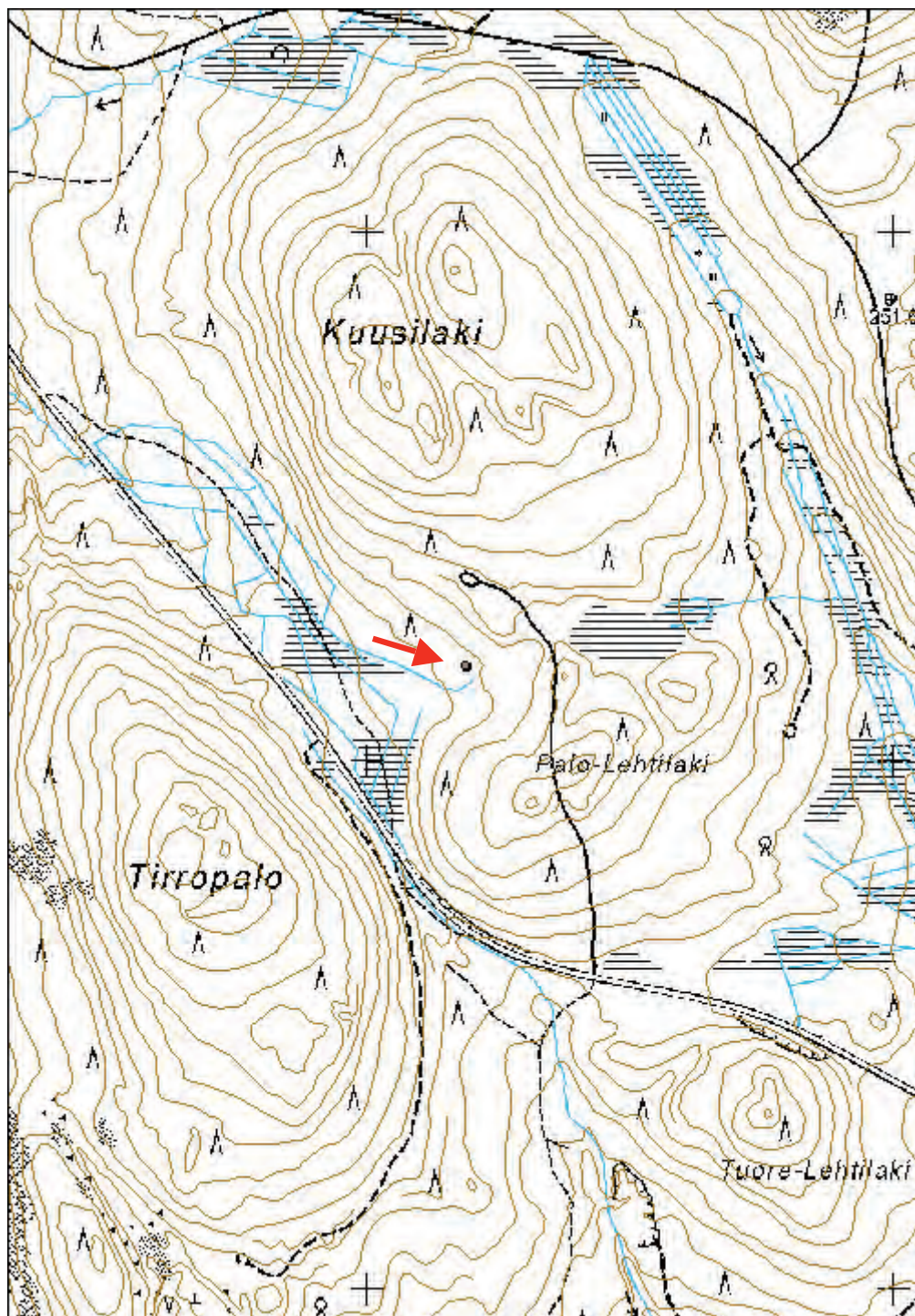

Yllä: Kämpän uuni on hyvin säilynyt. P8250119.

Alla: Jaana Barsk-Juopperi dokumentoi seinävallilla. P8250125.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7418178, Y 3403186	Mittakaava:	1:10 000

Kylmäjoki 3 laavu

MH-tunnus: 139554

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7419275, Y 3401848	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tervanpoltto on ollut taloudellisesti sangen vaatimatonta Tornionjokilaaksossa, eikä tervahautoja ole metsissä mitenkään runsaasti. Ilmeisesti tervanpolttoa on harjoitettu lähinnä kotitarpeeseen. Otollisilla paikoilla tervaa on kuitenkin poltettu. Kylmäjoen tervahauta on voinut olla suurempikin yritys, koska paikalle on rakennettu myös tervasauna sekä laavu yöpymistä varten.

Metsänhoitaja Juha Lindillä oli tietoja useista kohteista alueella, minkä vuoksi Kylmäjoella inventoitiin melkoisen intensiivisesti. Jo tiedossa olleiden kohteiden lisäksi alueelta löytyi lukuisia uusia kulttuuriperintökohteita, joista tervasauna oli yksi.

Ympäristön kuvaus

Rattosjärven tien länsipuolella, Juurivaaran pohjoispuolisen kankaan koillisreunalla, on lukuisia kulttuuriperintökohteita. Kankaan reunalla, jyrkän rinteiden päällä ja pikkuisen soistuman yläpuolella, on tervahauta. Tästä nelisenkymmentä metriä etelään, loivemmassa rinteiden kohdassa on sauna, joka on todennäköisesti liittynyt tervanpolttoon. Tervahaudan sekä saunan väliin, alimmaksi rinteeseen, jää laavun sija.

Kangasmaasto on kuivaa ja puolukkavaltaista. Dokumentointihetkellä (25. elokuuta) koko alue kasvoi valtavasti kangasrouskuja. Puusto kankaalla on lähes yksinomaan mäntyä. Suolle laskeva törmä on jyrkkä ja selvärajainen. Muutaman sadan metrin päässä kulkee Kylmäjoki pohjois-etelä -suuntaisena. Tervahaudan, saunan ja laavun kohdalla joki kantaa ilmeisesti Kylmäjoen nimeä.

Kohteen kuvaus

Laavun pohja sijaitsee loivassa alarinteessä, tervahaudan ja saunan välissä. Se on kooltaan 2.5 x 3 metriä. Alarinteiden puolelta rakennelma on ollut avonainen, muut seinämät erottuvat edelleen matalina kohoumina. Ylärinteen puoleisen länsiseinämän kohdalla on myös jäljellä hirttä. Rakennelman yksityiskohdista ei voi saada enää kovin tarkkaa selkoa. Laavu on kaikeksi ollut hyvin kevytrakenteinen ja se liittyyneen tervanpolttoon. Merkkejä tulenpidosta laavun edustalla ei ole.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä, 30 metriä etelään tervahaudalta ja 13 metriä pohjoiseen saunalta.

Tulkinta

Pienehkö tervahauta lienee peräisin 1800-luvulta, jolloin tervaa vielä yleisesti poltettiin Suomessa. Paikalla tehty työ on vaatinut melkoista panostusta, koska tervahaudan läheisyyteen on rakennettu myös sauna sekä laavu yöpymistä varten.

Tervahauta, sauna sekä laavu muodostavat selkeän toiminnallisen kokonaisuuden, joista tervahauta ja sauna olisi suojeltava kiinteänä muinaisjäännöksenä. Laavun sija liittyy todennäköisesti samaan toimintaan, mutta sen vähäpätöisyyden vuoksi sitä ei ole tarvis erikseen suojella muinaisjäännöksenä. Erityisesti, koskapa se jää edellä mainittujen rakennelmien väliin ja aluerajauksessa on joka tapauksessa suoja-alueella.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 25.8.2011 Tarkastaja: 2011

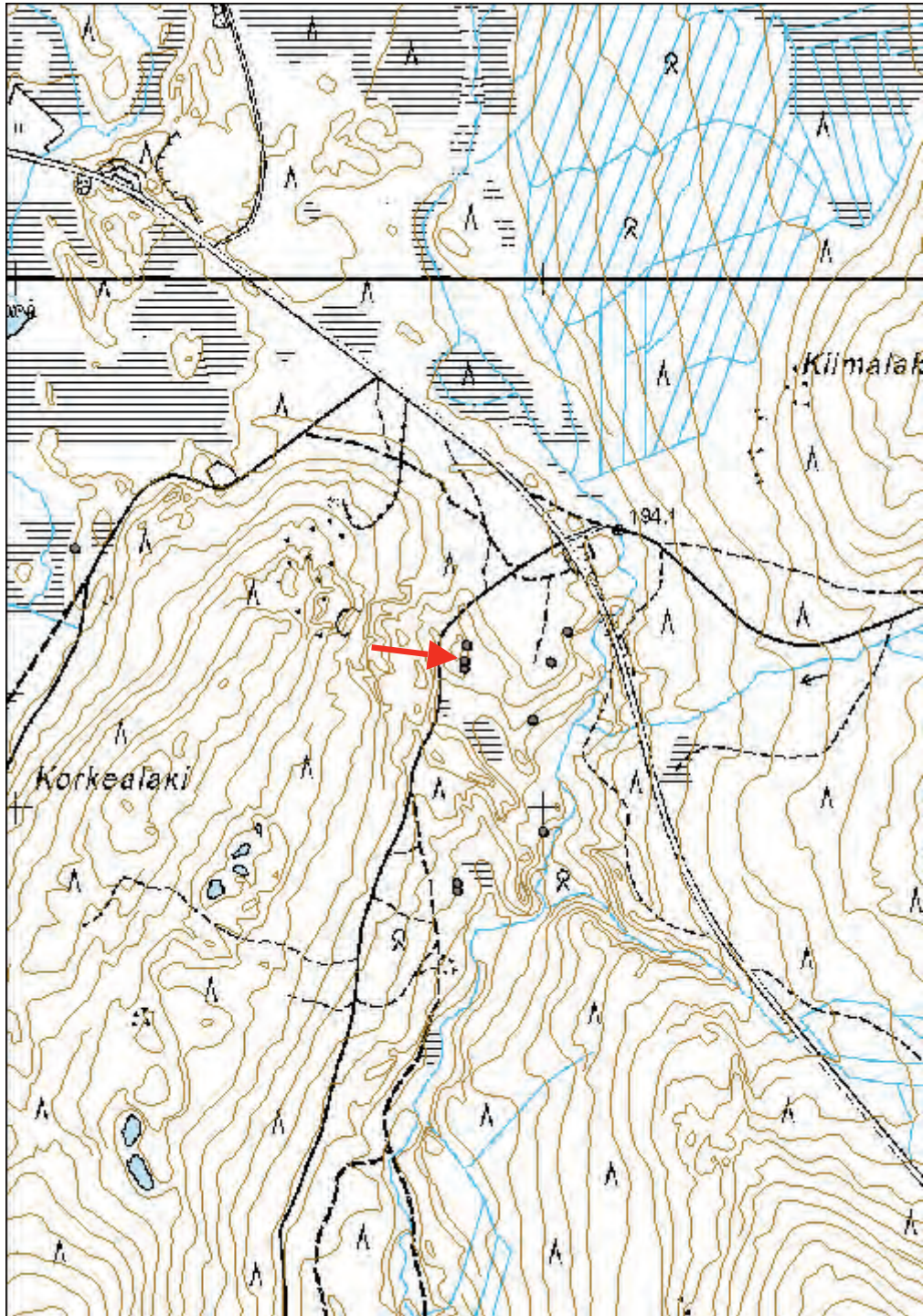
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Kylmäjoen laavun paikka erottuu selvästi maastossa. Kuvassa sen sijainti on merkitty punaisella viivalla. Laavun sisällä istuu Matti Välimaa. P8250143.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7419275, Y 3401848	Mittakaava:	1:10 000

Ruuhijärvi vedenottamo N pilkkapuu

MH-tunnus: 139569

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7420600, Y 3399745	Löydöt:	-

Taustatiedot

Pilkkapuu Ruuhijärven vedenottamon itäpuolella tunnetaan Pellon suurimpana puuna.

Ympäristön kuvaus

Ruuhijärven kylältä noin 2.5 kilometriä itään, Rattosjärven tien pohjoispuolella, noin 50 metriä tiestä, on Pellon suurimmaksi puuksi mainittu aihkimänty. Maaperä alueella on hiekkaista ja kivistä. Alueella on runsaasti keloja ja mäntyjä, jotka ovat ainakin 400-500 vuotta vanhoja. Rattosjärven tien eteläpuolella, satakunta metriä lounaaseen pilkkapuulta, on lisää vaatimattomampia pilkkapuita.

Kohteen kuvaus

Pellon suurimman puun halkaisija on alun toista metriä. Arviot puun massasta alkavat kuudesta kuutiosta. Puunrunko on ympäriinsä vaatimattomien pilkkojen peitossa noin metrin korkeudelta aina pariin metriin. Pilkat ovat pääasiassa hieman epäselviä nimikirjaimia, eivätkä välttämättä kaikki ole kovin vanhoja. Toisaalta suurin osa pilkoista on aika kylettyneitä, mikä viittaa niiden tekoon vähintäänkin useampia kymmeniä vuosia sitten. Puun korkeus on parikymmentä metriä. Yleinen arvio iästä on yli 600 vuotta.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Vähintäänkin kuutisen sataa vuotta vanha, edelleen elossa oleva mänty, johon on ilmeisesti sen vaikuttavan koon vuoksi veistely erilaisia pieniä pilkkoja.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 25.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

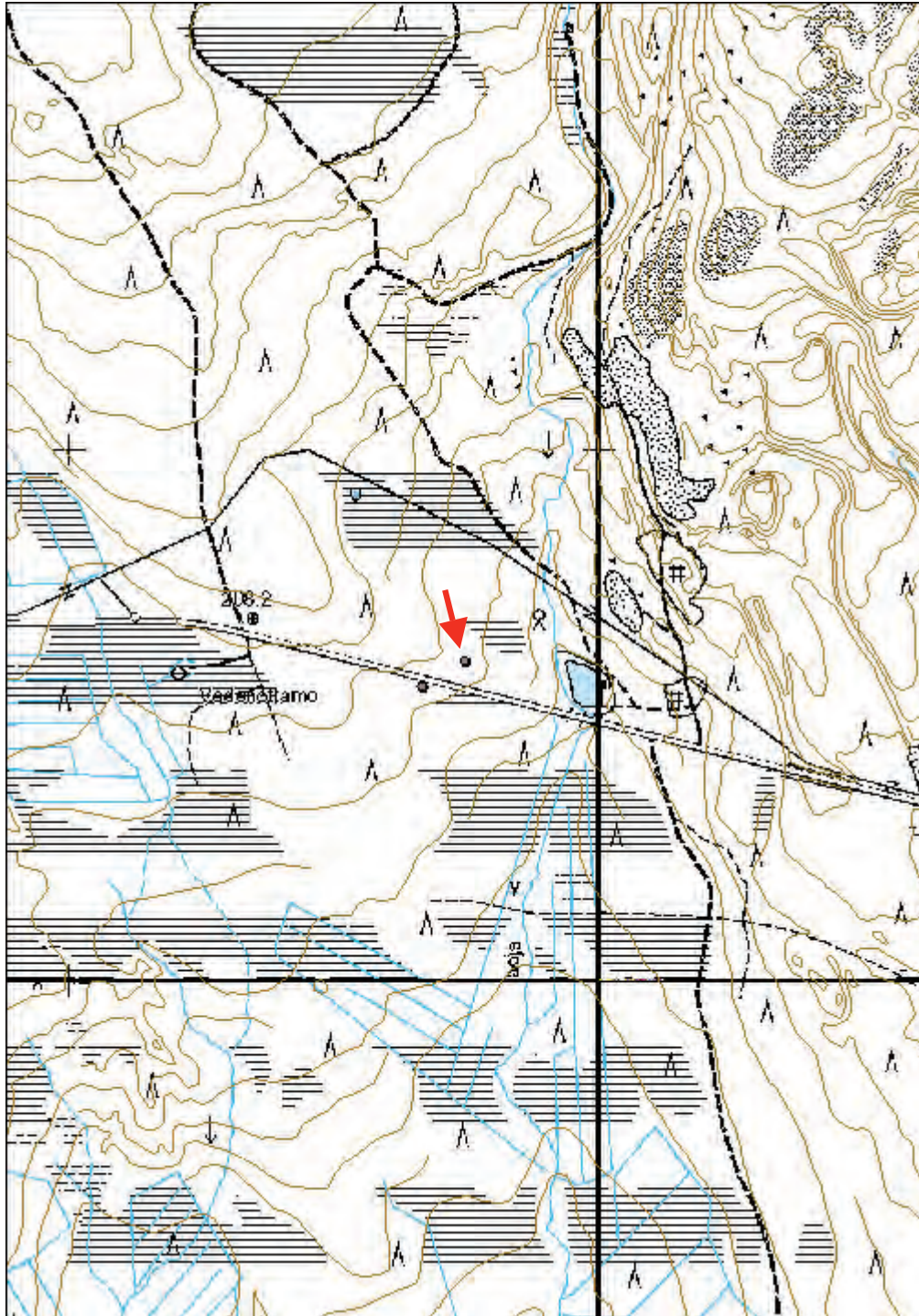

Yllä: Pellon suurin puu Ruuhijärven vedenottamon läheisyydessä. P8250146.

Alla: Puun kyljissä on monenlaisia pilkkoja. Ne lienevät vaihtelevan ikäisiä. P8250148, P8250150, P8250151, P8250152.

Kohdetyyppi:	11 Taide/muistomerkit	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7420600, Y 3399745	Mittakaava:	1:10 000

Pitkäniemi 2 maakellari

MH-tunnus: 139588

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7417102, Y 3407078	Löydöt:	-

Taustatiedot

Kohde on kiinteä muinaisjäänös, josta muinaisjäänösrekisteri kertoo lakonisesti seuraavaa: "Rattosjärven itärannalla, Vinsat-vaaran länsirinteessä on mäntykankaalla 5 pyyntikuoppaa ja miiluhauta." Kohde on viety rekisteriin Markku Korteniemen inventointitietojen (1984) perusteella. Ilmeisesti mainittu miiluhauta on tämä maakellariksi tulkittu rakennelma tai sitten läheinen maakuoppa.

Ympäristön kuvaus

Rattosjärven itärannalla, Pitkäniemen kohdalla, on Vinsatvaaran alarinteessä hiekkainen kangas. Kangas laskee loivasti kohti Pitkäniemeä muodostaen terasseja, joilla on pyyntikuoppia sekä lukuisia muita epämääräisiä kaivantoja. Puusto kankaalla on mäntyvaltaista, aluskasvillisuus pääasiassa puolukkaa ja kangasrouskuja. Matkaa Rattosjärven rantaan on hieman toistasataa metriä. Maantie kulkee lähes välittömästi pyyntikuoppien itäpuolella. Rattosjärven rannan ja kankaan erottaa toisistaan hiekkatie, joka johtaa rantaan Niemelän tilalle.

Kohteen kuvaus

Loivassa rinteessä pyyntikuoppien alapuolella on laajoja maakuoppia, jotka muinaisjäänösrekisterissä on ilmeisesti merkitty miiluhautoiksi. Maakellariksi nimetyssä rakenteessa ei kuitenkaan ole jälkeäkään hiilistä. Rakennelma on kooltaan noin 12 x 8 metriä ulkoreunoilta mitattuna. Sen keskellä on viisi metriä pitkä ja puolitoista metriä leveä kuoppa, joka on puolitoista metriä syvä. Kaivantoa ympäröi hevosenkengän muotoinen massiivinen valli, joka on 2-3 metriä leveä ja vähintään 0,5 metriä korkea. Valli erottuu selvästi kangasmaastossa. Hiekat valliin on nostettu todennäköisesti niin keskellä olevasta kuopasta kuin rakennelman ympäriltäkin. Vallissa on alarinteen puolella aukko, joka johtaa rakennelman keskellä olevaan kuoppaan. Kuopassa kasvaa muutama nuori mänty, vallin päällä kasvaa männyn taimia.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Maakellariksi nimetyn rakennelman funktio jää epäselväksi.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 26.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	2 Muinaisjäännösrekisteri II

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Pitkäniemen maakellariksi arveltu rakennelma. P8260162.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7417102, Y 3407078	Mittakaava:	1:10 000

Pitkäniemi 3 maakuoppa

MH-tunnus: 139590

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7417106, Y 3407063	Löydöt:	-

Taustatiedot

Kohde on kiinteä muinaisjäänös (854010056), josta muinaisjäänösrekisteri kertoo lakonisesti seuraavaa: "Rattosjärven itärannalla, Vinsat-vaaran länsirinteessä on mäntykankaalla 5 pyyntikuoppaa ja miiluhauta." Kohde on viety rekisteriin Markku Korteniemen inventointitietojen (1984) perusteella. Ilmeisesti mainittu miiluhauta on maakellariksi tulkittu rakennelma tai sitten tämä maakuoppa.

Ympäristön kuvaus

Rattosjärven itärannalla, Pitkäniemen kohdalla, on Vinsatvaaran alarinteessä hiekkainen kangas. Kangas laskee loivasti kohti Pitkäniemeä muodostaen terasseja, joilla on pyyntikuoppia sekä lukuisia muita epämääräisiä kaivantoja. Puusto kankaalla on mäntyvaltaista, aluskasvillisuus pääasiassa puolukkaa ja kangasrouskuja. Matkaa Rattosjärven rantaan on hieman toistasataa metriä. Maantie kulkee lähes välittömästi pyyntikuoppien itäpuolella. Rattosjärven rannan ja kankaan erottaa toisistaan hiekkatie, joka johtaa rantaan Niemelän tilalle.

Kohteen kuvaus

Kymmenkunta metriä maakellariksi nimitetyn rakennelman länsipuolella, hiekkatien reunalla, on säännöllisen muotoinen maakuoppa. Se on ilmeisesti muinaisjäänösrekisterissä mainittuja miiluhautoja. Yhtään hiiltä ei kuitenkaan löytynyt sen paremmin kuopan pohjalta kuin reunavallienkaan päältä.

Kuoppa on pyöreä ja sen halkaisija on 7.5 metriä. Sen keskellä on lähes metrin syvyinen kuoppa, jonka halkaisija on 2.5 metriä. Matalahkot mutta selvät vallit kuopan ympärillä ovat 2-3 metriä leveät ja joitakin kymmeniä senttejä korkeat. Kuopan alueella kasvaa nuoria puita.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Kaivanto on selvästi ihmisen tekemä, mutta sen funktio jää epäselväksi.

Pitkäniemen maakuoppaa on ilmeisesti pidetty hiilimiiluna, mutta kairauksessa siitä ei löytynyt lainkaan hiiltä. P8260163.

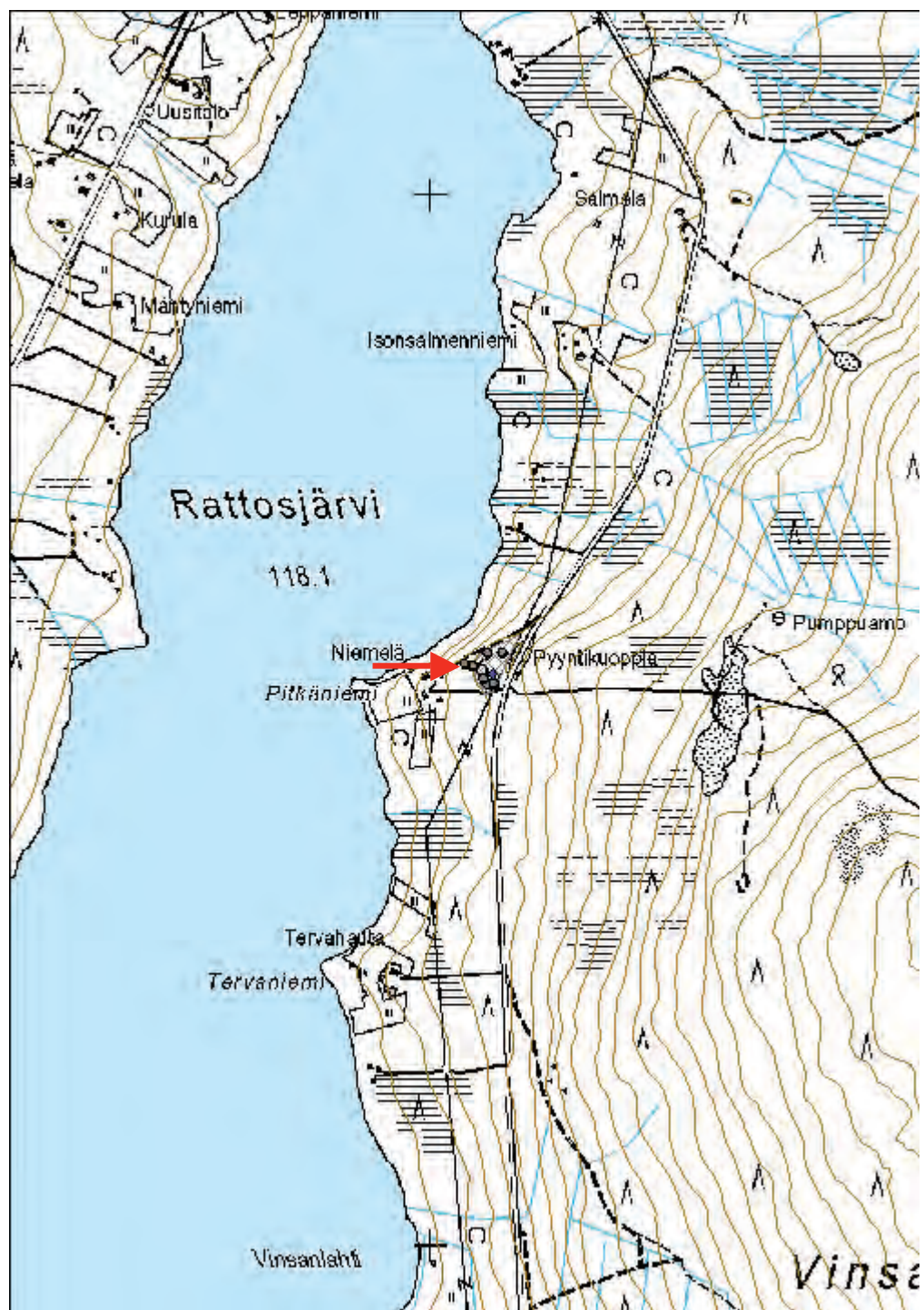
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 26.8.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	854010056	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojaus:	2 Muinaisjäännösrekisteri II

Ympäristön suojaus:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7417106, Y 3407063	Mittakaava:	1:10 000

Kylmäjoki 4 metsätyökämpä

MH-tunnus: 139593

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7418953, Y 3401996	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien. Valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Osaltaan metsätyökämpien arkkitehtuuriin ja asumisolojen kohentumiseen oli vaikuttanut myös ns. kämpälaki vuodelta 1928, jossa oli määritelty minimiolot metsätyöväen asunnoille (Junttila, Pasanen & Teppo 1970-72). Sotien jälkeen kämpien varustelutasoa kohennettiin huolto-ohjesäännöllä, jossa puututtiin hygieenisyyteen, rakentamistapaan, sisustukseen sekä muuhun viihtyisyyteen. Eriyistä huomiota uusissa mallikämpissä kiinnitettiin lämmitykseen ja varuste- sekä ruokahuollon sujuvuuteen. (Parpola & Åberg 2009:211.) 1970-luvulta lähtien metsätyökämpistä luovuttiin. Tilalle tulivat taukotuvat ja yhteiskuljetukset.

Ympäristön kuvaus

Kylmäojan kämpä on ympäristöltään erittäin tyypillinen metsätyökämpä, sillä itse kämpärakennus on tehty puron varteen kosteikolle, lehtipuiden ja pensaikoiden sekaan. Kämpän ympärillä kasvaa runsaasti kuusia. Kylmäoja (Kylmäjoki) kulkee 30 metriä kämpän itäpuolella. Tallirakennus on puolestaan kankaalla, jota rannasta erottaa jyrkkä törmä. Kangas on kuivaa, mäntyvaltaista maastoa. Aluskasvillisuutta dominoi puolukka, inventointihetkellä (elokuun lopussa) alueella kasvoi runsaasti kangasrouskuja. Kylmäojan länsiranta kämpän ympäristössä on kumpuilevaa kangasta, joka muodostaa lukuisia pieniä niemekkeitä kohti puron ranta. Niemekkeiden väliin jää monin paikoin pieniä suon lampareita.

Kohteen kuvaus

Kämpärakennus on sijainnut kostealla kaistaleella Kylmäojan rannasta kolmisenkymmentä metriä länteen. Kämpä on ollut kooltaan 8 x 9 metriä. Se lienee purettu, mutta muutamia alimpia hirsikerroksia on jäljellä. Tämän lisäksi hirsiiä on viskottu yltäympäriinsä. Rakennuksen raunioiden sisäpuolella ja ympäristössä on kaatuneita puunrunkoja, kämpän sisällä kasvaa suuria puita. Edellä mainituista syistä johtuen ei rakennuksen yksityiskohdista saa mitään selvää.

Rakennuksen uunista ei ole minkäänlaista merkkiä, ja voikin olla, että lämmitys on tapahtunut peltikamiinalla. On mahdollista, että rakennuksen pohjoispäädyssä on sijainnut kuisti, sillä täällä seinähirsi jatkuu nurkkasalvosta pidemmälle. Oletetun kuistin kohdalla on seinähirsiiä myös poltettu. Hirsikehikko erottuu selvästi kostean turpeen alta.

Puolenkymmentä metriä kämpän nurkalta etelään on vallillinen kuopanne, joka on kooltaan 4.5 x 4 metriä. Se saattaa olla saunan jäännös. Nurkalla kasvaa kaksi suurta kuusta. Vallit erottuvat selvinä, erityisesti rakennuksen eteläpäädyssä. Minkäänlaista kiukaan paikkaa ei ole näkyvissä.

Tallirakennus, 9 x 9 metriä, sijaitsee joitakin kymmeniä metrejä kämpän yläpuolisen kankaan reunalla. Rakennuksen kehikko on hyvin säilynyt. Sen itänurkassa on säilynyt hirteen hakattu tuuletusaukko (20 x 10 cm). Tallin hirret ovat - kuten kämpässäkin - hyvin jykeviä. Tallin hirret ovat pyöröhirsiiä, kämpän pelkattuja.

Tallilla purkujätettä ei ole jätetty huiskinhaiskin. Rakennuksen yli kulkee kaksi jykevää hirttä, jotka lienevät katon tukihirsiiä. Tallirakennus on tasaisella maalla ja sammalen peitossa. Uunia tai muuta lämmityslaitetta ei ole näkössä. Oviaukko on sijainnut törmän puoleisella kaakkoissivulla.

Vajaa kymmenen metriä tallirakennuksen eteläpuolella on suorakaiteen muotoinen, resentin näköinen kaivanto. Se on kooltaan 4 x 3 metriä, ja syvyyttä sillä on 80 cm. Sen reunat eivät ole tyystin sammaloituneet. Kaivanto liittyyne kämpän rakenteisiin.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaatti on kämpärakennuksen sijaintitieto. Sauna on sijainnut tästä alle kymmenen metriä etelään, talli (7418980, 3401956) puolestaan nelisenkymmentä metriä kämpästä luoteeseen.

Tulkinta

Unto Pantsarin artikkelissa (Pantsar 2009) mainitaan Kylmänojan kämpä. Sen kerrotaan olleen Kemi-yhtiön kämpä, jossa viimeinen savotta olisi ollut 1958. Ei ole kuitenkaan aivan varmaa, että tämä kämpä olisi sama kuin dokumentoitu kohde, sillä artikkelin kartalla Kemi-yhtiön kämpän sijainti ei täysin täsmää.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppiä ja ruukinpirttejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

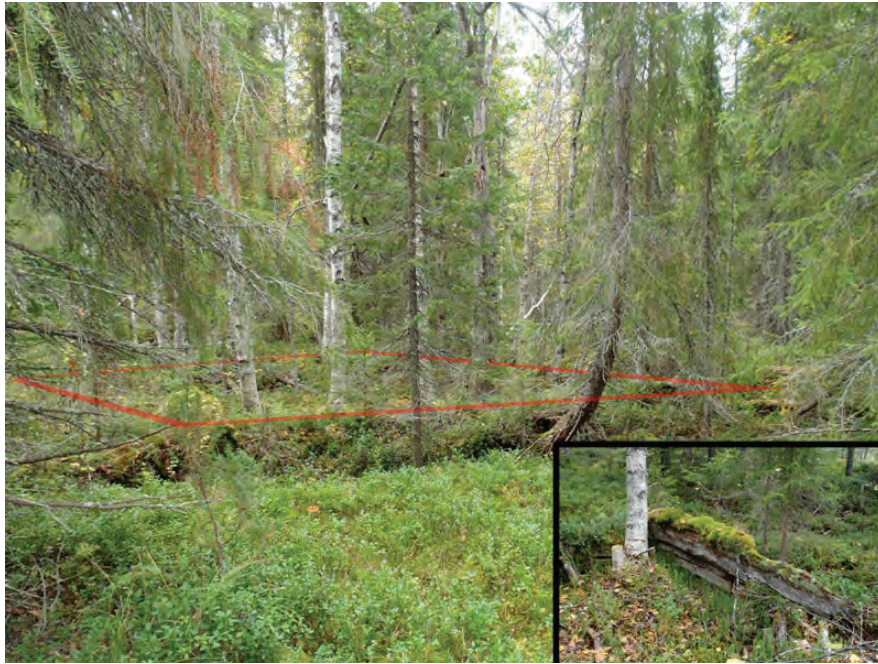
Pantsar Unto 2009. Ruuhikairan savottakämpät kertovat vanhasta metsäperinteestä. Korteniemi Tuomo, Korteniemi Paavo ja Mämmilä Hilikka (toim.). Ruuhikairan kyläkirja; Ruuhijärvi, Vuosujärvi. Väylä-Yhtiöt oy. Pello.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 26.8.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

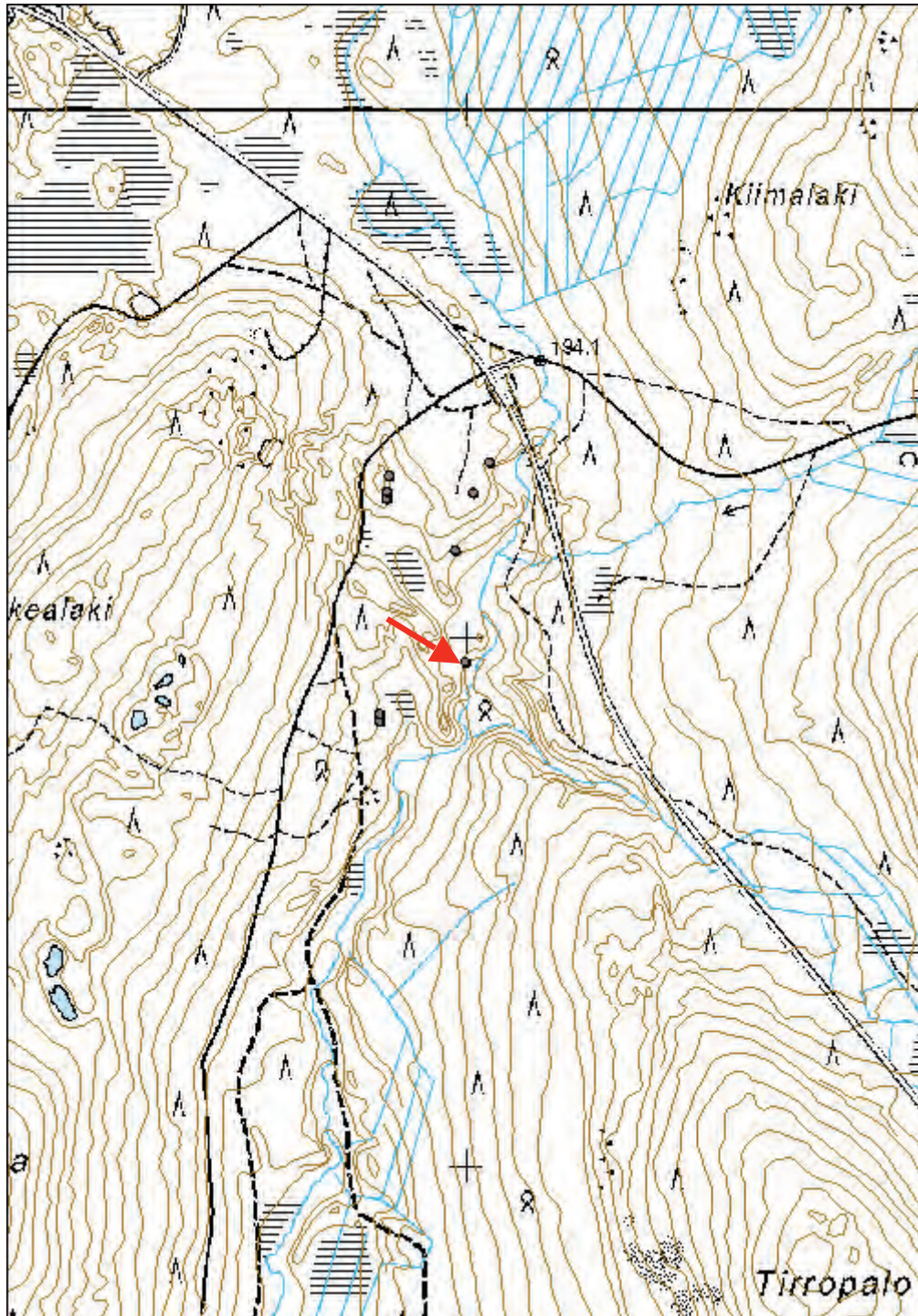
Yllä: Kämpärakennus, pikkukuvassa seinää. P8260174.

Alla: Tallin jäänteet. P8260182.

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	8 Muu suojeuarvo	Olotila:	5 Purettu / palanut
		Kohteen suojeju:	0 Ei määritejty
Ympäristön suojeju:	0 Ei määritejty		

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7418953, Y 3401996	Mittakaava:	1:10 000

Kylmäjoki 5 rakennuksen pohja

MH-tunnus: 139601

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7419164, Y 3401977	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsänhoitaja Juha Lindillä (Rovaniemi-Pello) oli tietoja useista kohteista alueella, minkä vuoksi Kylmäjoella inventoitiin melkoisen intensiivisesti. Jo tiedossa olleiden kohteiden lisäksi alueelta löytyi lukuisia uusia kulttuuriperintökohteita. Rakennuksen pohja käytiin tarkastamassa ensimmäistä kertaa 26. heinäkuuta yhdessä Lindin kanssa, dokumentointi tapahtui kuukautta myöhemmin.

Ympäristön kuvaus

Rattosjärven tien länsipuolella, Juurivaaran pohjoispuolisen kankaan koillisreunalla, on lukuisia kulttuuriperintökohteita. Kangasmaasto on kuivaa ja puolukkavaltaista. Dokumentointihetkellä (26. elokuuta) koko alue kasvoi valtavasti kangasrouskuja. Puusto kankaalla on lähes yksinomaan mäntyä. Suolle laskeva törmä on jyrkkä ja selvärajainen. Muutaman sadan metrin päässä kulkee Kylmäjoki (Kylmäoja) pohjois-etelä -suuntaisena.

Kohteen kuvaus

Rakennuksen jäännökset erottuvat 9 x 9 metrin laajuisena hirsikehikkona. Jäljellä seinistä on pari hirsikertaa. Hirret ovat pyöröhirsiiä, nurkkasalvokset ovat näkyvillä joka nurkassa. Oviaukko on ollut pohjoisseinällä. Missään kohden ei ole näkösällä mitään, mikä viittaisi uunin sijaan. Joko se on purettu, tai sitten rakennuksessa ei ole koskaan ollutkaan uunia.

Rakennuksen pohja on aluskasvillisuuden peitossa. Rakennuksen sisällä kasvaa suuria koivuja. Rakennus on siististi purettu.

Kohteen raja

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Rakennus voi liittyä kylmäojan kämppään, joka sijaitsee parikymmentä metriä raunioiden eteläpuolella. Jos uunikiveystä ei ole ollut olemassakaan, voi kysymyksessä olla esimerkiksi tallirakennus.

Kylmäjoki 5 rakennuksen pohja on merkitty punaisella värillä. Matti Välimaa mittaa seinän pituutta. Pikkukuvassa nurkkasalvosta. P8260186.

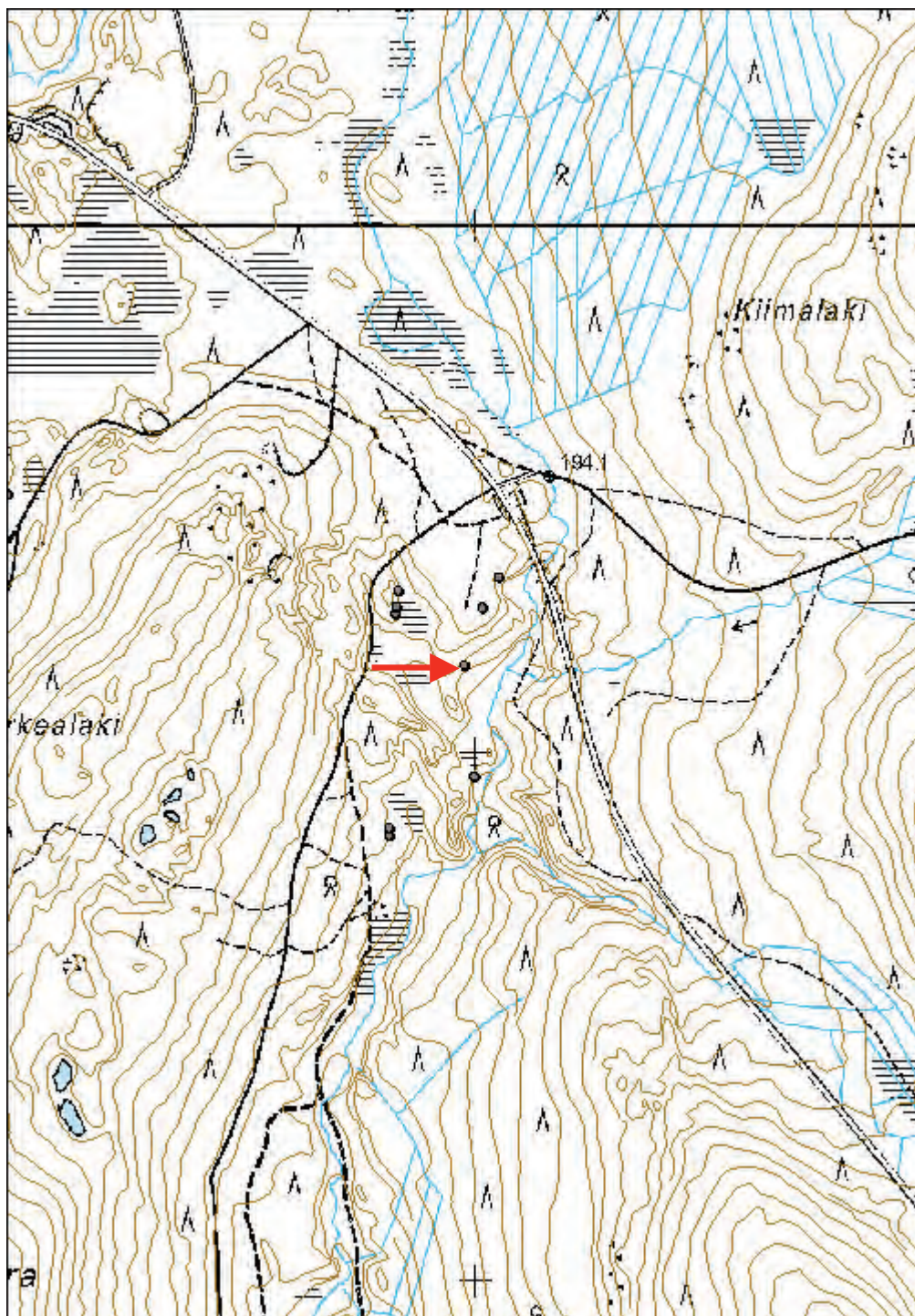
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 26.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7419164, Y 3401977	Mittakaava:	1:10 000

Kylmäjoki 7 rakennuksen pohja

MH-tunnus: 139613

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7419331, Y 3402042	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsänhoitaja Juha Lindillä (Rovaniemi-Pello) oli tietoja useista kohteista alueella, minkä vuoksi Kylmäjoella inventoitiin melkoisen intensiivisesti. Jo tiedossa olleiden kohteiden lisäksi alueelta löytyi lukuisia uusia kulttuuriperintökohteita. Rakennuksen pohja käytiin tarkastamassa ensimmäistä kertaa 26. heinäkuuta yhdessä Lindin kanssa, dokumentointi tapahtui kuukautta myöhemmin.

Ympäristön kuvaus

Rattosjärven tien länsipuolella, Juurivaaran pohjoispuolisen kankaan koillisreunalla, on lukuisia kulttuuriperintökohteita. Kangasmaasto on kuivaa ja puolukkavaltaista. Dokumentointihetkellä (elokuun lopussa) koko alue kasvoi valtavasti kangasrouskuja. Puusto kankaalla on lähes yksinomaan mäntyä. Suolle laskeva törmä on jyrkkä ja selvärajainen. Muutaman sadan metrin päässä kulkee Kylmäjoki (Kylmäoja) pohjois-etelä -suuntaisena.

Kohteen kuvaus

Rakennuksen pohja erottuu sammaloituneina valleina, rakennuksen koko on ollut noin 5 x 4 metriä. Sammalen alla ei ilmeisesti ole lainkaan hirssiä vaan rakennuksen perusta on tehty kivistä. Seinävallit ovat reilun metrin levyiset ja 20 - 30 cm korkeat. Pohjoisreunan pitkällä sivulla seinävalli on aavistuksen verran matalampi, oviaukko on mahdollisesti sijainnut täällä. Rakennuksen sisäpuoli on paikoin aavistuksen verran ympäröivää maanpintaa matalammalla.

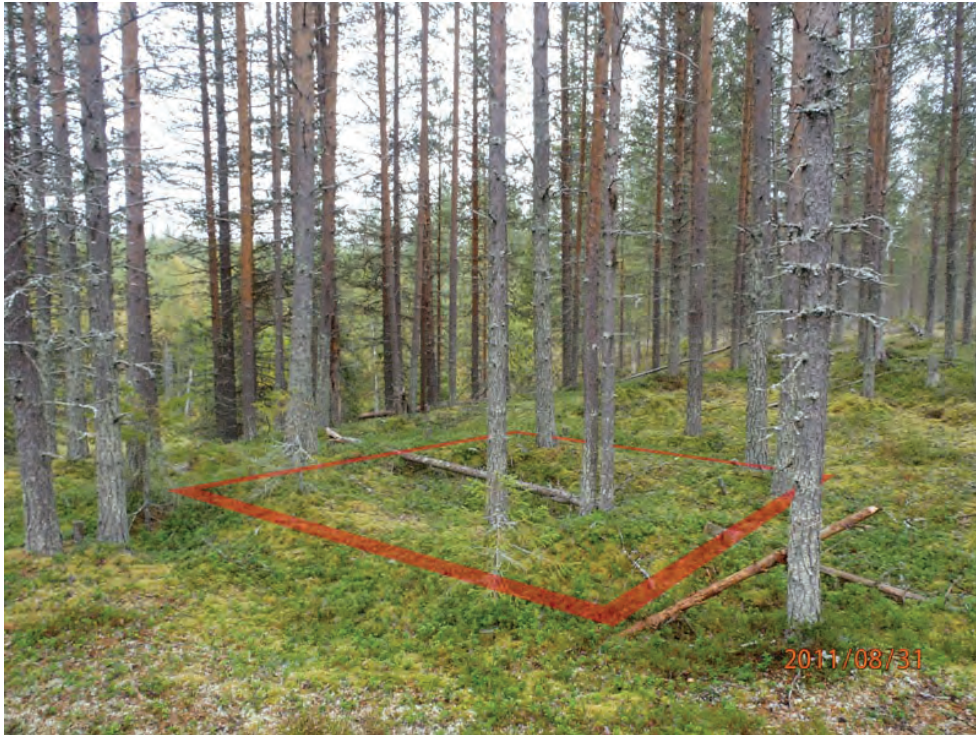
Minkäänlaisia merkkejä tulisijasta ei ole näkyvillä. Rakennuksen päällä kasvava puusto on samanlaista kuin muuallakin ympäristössä, ja paikalla kasvaa parikymmentä metriä korkeita mäntyjä. Matkaa kankaan jyrkälle reunalle on vain muutamia metrejä. Joitakin kymmeniä metrejä pohjoiseen rakennukselta on jätekasa, jossa on puiset ikkunan karmit, lautoja, kiviä ja joitakin tiilijä. Ne tuskin kuiteinkaan liittyvät rakennuksen pohjaan, sillä ikkunan karmista päätellen jäte on sangen myöhäistä perua.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Rakennuksen pohjan ajoitus tai funktio eivät selviä maastotarkastuksessa. Rakennus lienee hylätty jo hyvän aikaa sitten päätellen sen umpeen kasvamisesta.

Rakennuksen ääriiviivat erottuvat luonnossa selvinä valleina, jotka lienevät kiviperustaiset. P8310076.

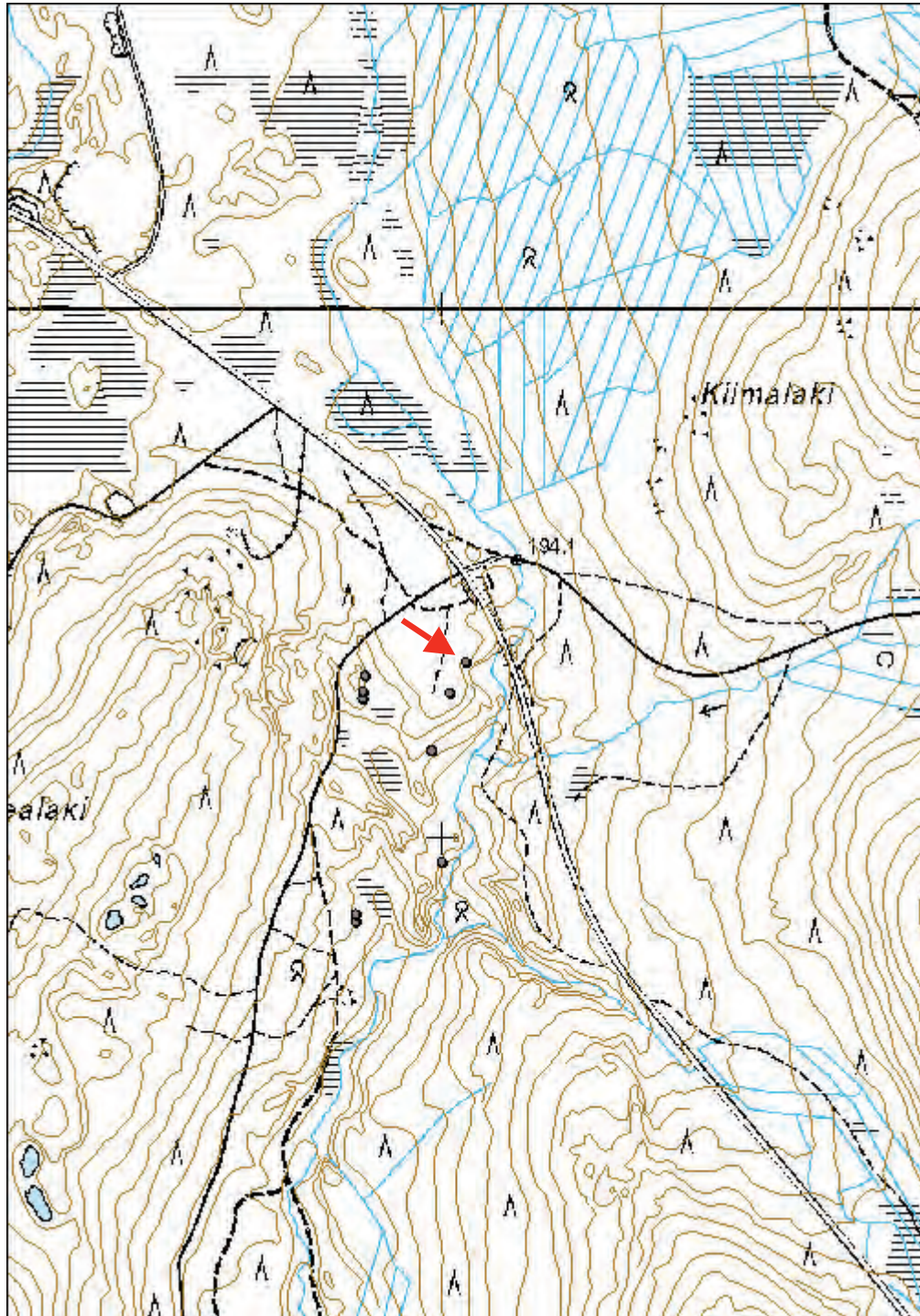
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 31.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojaelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojaelu:	0 Ei määritelty
---------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7419331, Y 3402042	Mittakaava:	1:10 000

Korkealaki rakennuksen pohja

MH-tunnus: 139622

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7419488, Y 3401112	Löydöt:	-

Taustatiedot

Korkealaella käytiin ensimmäisen kerran heinäkuun 26. päivänä yhdessä metsänhoitaja Juha Lindin kanssa, kun tämä kierrätti inventoijia Kylmäjoen maastoissa. Kohde dokumentoitiin 31.8.2011.

Ympäristön kuvaus

Rattosjärven tieltä erkanevan Juurivaarantien länsipuolella, puolisen kilometriä Rattosjärventieltä etelään, Korkealaen luoteisessa alarinteessä, kankaan reunalla, on epämääräisen rakennuksen jäänteet. Korkealaen kangas nousee kohdalta lounaaseen, jossa noin kilometrin päässä on runsaasti kulttuuriperintökohteita Kylmäjoen (Kylmäjoen) varressa. Korkealaen kangas on kuivaa mäntykangasta, aluskasvillisuus on puolukkaa. Kohteen länsipuolella aukeaa suoalue, jota halkoo Laavaoja.

Kohteen kuvaus

Rakennuksen alkuperäisestä asusta on vaikea saada tolkkua. Kankaalla hahmottuu aluskasvillisuuden alta 4 x 4 metriä oleva kehikko. Se on kymmenkunta senttiä muuta maastoa korkeampi ja muodostuu todennäköisesti maastuneesta hirrestä. Kehikon keskelle on kasattu myöhempää tiilijätettä, joka tuskin kuuluu alkuperäiseen rakennukseen.

Rakennuksen länsinurkassa on hirsinen kehikko lohenpyrstösälvoksineen, jonka alkuperäisestä koosta ei voi sanoa mitään. Kehikkoa vasten on halkaisijaltaan kolmimetrisen kasa suuria luonnonkiviä. Kiveys jatkuu osittain rakennuksen seinien ulkopuolelle. Kiveyksen ulkosyrjällä, rakennuksen ulkopuolella, on peltinen uuninpesä litistyneenä. Sen päällä on muutamia kotitekoisia tiiliä. Uunin sisään on työnnetty hirsi, jonka salvos on työntynyt uunin sisään. Tämä on pyöröhirsi ja saatta olla rakennuksen alkuperäistä ulkoseinää, tosin alkuperäiseltä paikaltaan pois siirrettyä.

Ilmeisesti uunikiveys on alunpitäin rajattu puisella kehikolla. Rakennuksen purkamisen yhteydessä se on kuitenkin työnnetty pois alkuperäiseltä paikaltaan, jolloin myös seinähirsi on päätynyt sen alle. Kahden puolen rakennusta on matalat painaumat. Eri-ikäistä rakennusjätettä on ylt' ympäriinsä ja muutakin romua löytyy lähimaastosta. Rakennuksen länsipuolisessa alarinteessä, noin kymmenen metrin päässä, on kasa lautoja, jotka voivat olla peräisin rakennuksesta.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Korkealaen luoteiskupeella sanotaan olleen poromiesten kämpän. Näin lienee ollutkin, mutta aluetta on käytetty myös osin kaatopaikkana, ja kämpän purku vaikuttaa olleen suhteellisen hallitsematon prosessi. Koska rakennusjätteestä on vaikea erottaa sitä, mikä alunpitäin on kuulunut tähän rakennukseen, on sen iän arvioiminen mahdotonta. Se vaikuttaa kuitenkin tilapäismajoitukseen käytetyltä uunilliselta rakennukselta.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 31.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 3 Huono

Olotila: 5 Purettu / palanut

Arvotus: 0 Ei määritelty

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

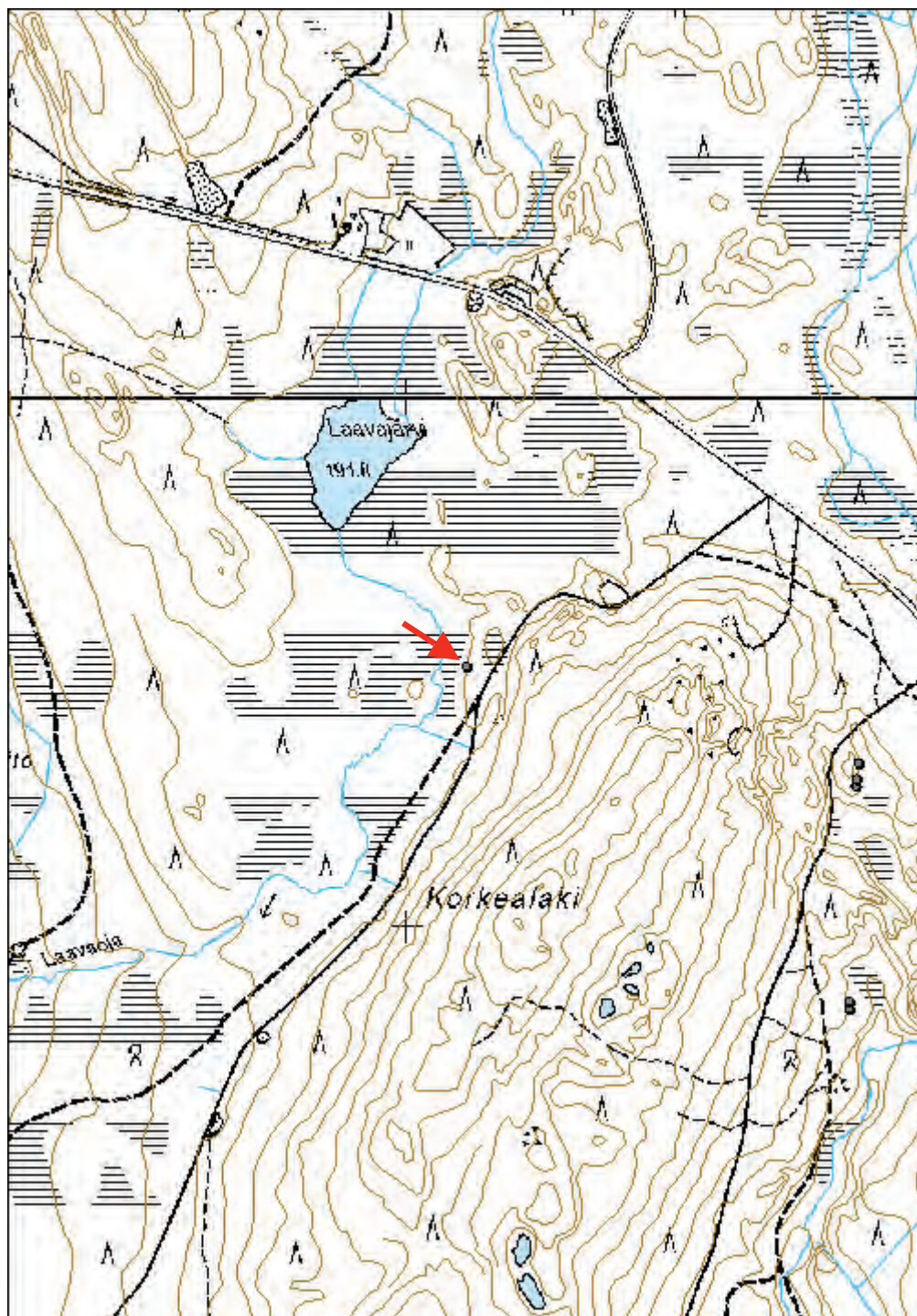
**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Jaana Barsk-Juopperi istuu dokumentoimassa Korkealaen hajotetun rakennuksen uunin päällä. P8310086.

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7419488, Y 3401112	Mittakaava:	1:10 000

Tallisaajo poroaita

MH-tunnus: 139747

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 PELLO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:	alueen laskennallinen keskikoordinaatti	Geometria tuotettu:	6 Digitointi, mittakaava $\geq 1:10000$
Koordinaatit:	X 7419797, Y 3397941	Löydöt:	-

Taustatiedot

1800-luvun lopulle saakka poroja laidunnettiin melko vapaasti. Saamelaiset noudattivat perinteistä siidajärjestelmää, jossa toimittiin kyläkunnittain tai suvuittain. Paliskuntajärjestelmä kehittyi suomalaisten poronhoitajien keskuudessa, ja se vahvistettiin 1898 senaatin antamalla kirjeellä. Paliskuntien tehtäväksi tuli muun muassa vuosittain laskea porokanta sekä yhteisvastuullisesti paimentaa porokarjaa.

Lapissa osa suomalaisista alkoi harjoittaa poronhoitoa jo 1700-luvulla. Suomalaisille poronhoito oli usein sivuelinkeino maatalouden ohella. Saamelaisten poronhoidolle sen sijaan oli perinteisesti tyypillistä tiiviimpi paimentolaisuus.

Erilaiset jäänteet porotalouden harjoittamisesta viimeisen sadan vuoden ajalta ovat hyvin yleisiä Tornionjokilaaksossa valtionmailla. Eriaikoina hyljättyjen erotusaitojen lisäksi erilaisia porokämppeä löytyy näistä maastoista runsaasti. Osa rakennuksista on käytössä, vanhimmat erottuvat toisinaan maavalleina tai kuopanteina.

Ympäristön kuvaus

Ruuhijärven kylän ja Tallisaajon kaakkoispuolella on mäen nyppylä, jolla ei ole peruskartalla nimeä. Mäen lounaispuolella kohoaa Kalavaara. Ehkäpä mäkeä voi pitää Kalavaaran koillisena ulokkeena. Mäen länsipuolen alarinteessä on vanhaa poroaitaa usean hehtaarin alueella. Alue on vastikään hakattu ja metsäkoneella on ajettu paikoin aidan yli. Ruuhijärven kylältä tuleva kärrytie kulkee aitauksen halki. Tietä ei ole merkitty peruskartalle. Rinne kasvaa mäntyvaltaista havumetsää, aluskasvillisuus on puolukka-mustikka -tyyppiä. Rinne kumpuilee ja se on jossain määrin kivikkinen.

Kohteen kuvaus

Alue, jolla poroaitaa on ollut, on useiden hehtaarien suuruinen, ja kokonaiskuvan muodostaminen on hyvin hankalaa. Pisteessä 7419858, 3397937 on erillinen pienempi aitaus, joka on halkaisijaltaan noin 10 metriä. Tämä lienee teurasaita. Suuren sisemmän kehän ympärillä kulkee laajempi, ulompi aita, joka jatkuu kohden kaakkoa, ylös vaaraan. Aidan tuhoutuneisuuden ja alueen laajuuden vuoksi koordinaattipisteitä ei otettu koko alueelta.

Aita on ollut poikkeuksellisen tukevaa tekoa. Siinä on käytetty paikoin tukevia hirsitä, jopa salvoksia on nähtävillä siellä täällä. Aidan liitoskohdat on tuettu ristiin asetetuilla puilla kahta puolta aitaa. Tällä tavalla on ehkä myös säästetty nauvoja. Pisteessä 7419749, 3397885 on muutamista kivistä ladottu pieni portti, jossa kiveykset ovat reilun metrin päässä toisistaan.

Kohteen rajaus

Kohde on rajattu alueena, ja kohteen koordinaattipiste on siten alueen laskennallinen keskikoordinaatti. Rajatulla alueella on kaksikin laaja - sisempi ja ulompi - aitaus sekä pienempi karsina, jonka keskikoordinaatti on 7419858, 3397937. Aitauksesta otettuja pisteitä ovat:

7419855, 3397996
7419851, 3397947
7419844, 3397940
7419835, 3397916
7419855, 3397911
7419854, 3397888
7419827, 3397865
7419749, 3397886.

Poroaitaus jatkuu epämääräisenä alueen itäpuolelle, vaaraan, mutta aidan jatkumista ei ole aluerajauksessa huomioitu.

Tulkinta

Poroaita on jäänyt käytöstä aika myöhään. Se on ollut tavattoman suuri ja tukevarakenteinen.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 31.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

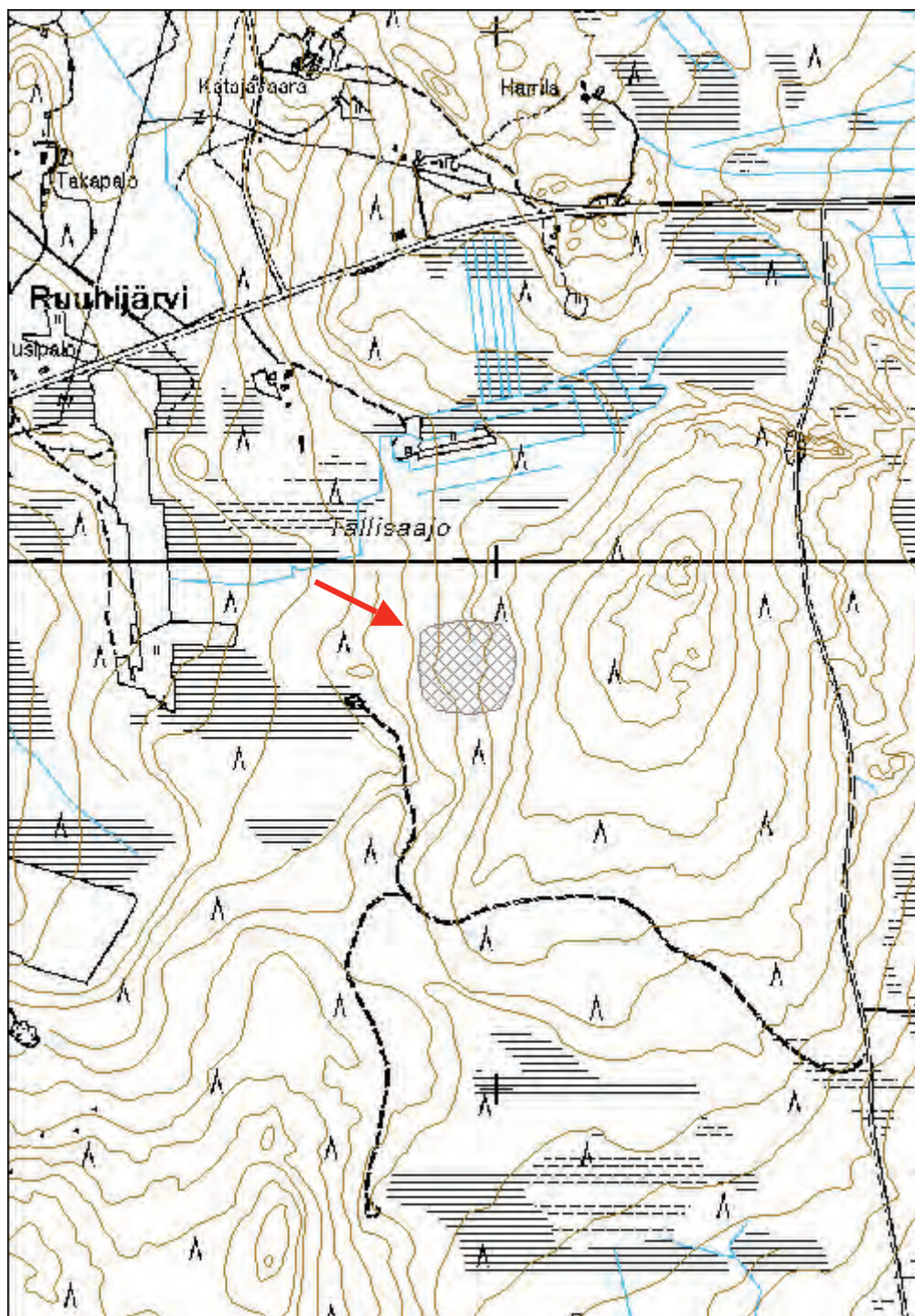
Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Pätkä tallisaajon lahoavaa poroaitaa.
P8310090.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7419797, Y 3397941	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7416827, Y 3398971	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit. 1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohtaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten. 1900-luvun alussa tällaisia kivilatomoja rakennettiin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkeitä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Informanttina toimi poroisäntä Kalevi Könönen.

Ympäristön kuvaus

Ruuhijärven kaakkoispuolella, nelisen kilometriä linnuntietä kylältä, kohoaa Kaitarovan vaara. Sen laki on osin avokalliota, ja siellä on useampia laajoja rovakkoja. Laen lounaiskulmalla, suunnilleen Alakaitajärven laskuojan korkeudella, vajaa 400 metriä ojan suulta, on kivilatamus. Se ei ole aivan laen korkeimmalla kohdalla. Se on rakennettu avokallion päälle kohtaan, jossa vaaran laki lähtee laskemaan kohti etelää.

Rinteessä on paikoin kalliopaljastumia ja paikoin rinne on moreenipohjainen. Kaitarovan laki kasvaa harvakseltaan enimmäkseen mäntyjä. Kivilatomukselta alarinteeseen metsä sankkenee havupuuvaltaiseksi sekametsäksi. Kalliopaljastumien kohdalla aluskasvillisuus on niukkaa, ja se muodostuu lähinnä kanervasta. Metsäisemmällä alueella puolukka-mustikka -tyyppi dominoi. Metsä peittää latomuksen tienoilla näköyhteyden Alakaitajärvelle.

Kohteen kuvaus

Kivilatamus on hieman epämääräisen muotoinen. Sen pohja tavoittelee puoliympyrän muotoa. Latomuksen halkaisija on 1.7 x 1.2 metriä. Se suippenee voimakkaasti ylöspäin. Latomuksen luoteispuolella kallion päällä lepää suuri litteä kivi, joka tukee pyykin reunaa. Pyykin keskelle on nostettu pystyyn suuri litteä kivi, jonka varaan pyykki rakennettu. Itäpuolella rakenteen silmäkiveä tukee kolme pystyyn nostettua suurta kiveä. Kivet ovat enimmäkseen erikokoisia litteitä lohkaraita, ja koko komeuden huipulle on nostettu pystyyn kookas viisarikivi. Se on pohjois-etelä-suuntainen. Sitä on tuettu muutamalla pienemmällä kivellä. Latamus on kokonaisuudessaan 1.5 metriä korkea, ja sen runko ilman viisarikiveä on 1.2 metriä. Viisarikivi on kooltaan 40 x 40 cm ja se on paksuimmaltakin kohdaltaan alle 10 cm.

Latomuksen kivet ovat kauniisti sammaloituneita. Latamus ei ole yhtä tiiviisti rakennettu kuin Ylitornion huolellisimmin tehdyt rajapyykit. Rakennelman kivet istuvat kuitenkin tiiviisti paikoillaan. Kaitarovan latomuksen rakentamisessa onkin ilmeisesti pyritty mahdollisimman näkyvän merkin aikaan saamiseksi mahdollisimman vähällä vaivannäöllä. Latomuksen yleisilme on toki harkitun ja huolellisen näköinen.

Kaitarovan koonillinen kivilatomus. P9010099.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Kaitarovan laella sijaitseva kivilatomus lienee viime vuosisadan alussa rakennettuja koonillisia kiveyksiä.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 1.9.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 1 Hyvä

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 8 Muu suojeluarvo

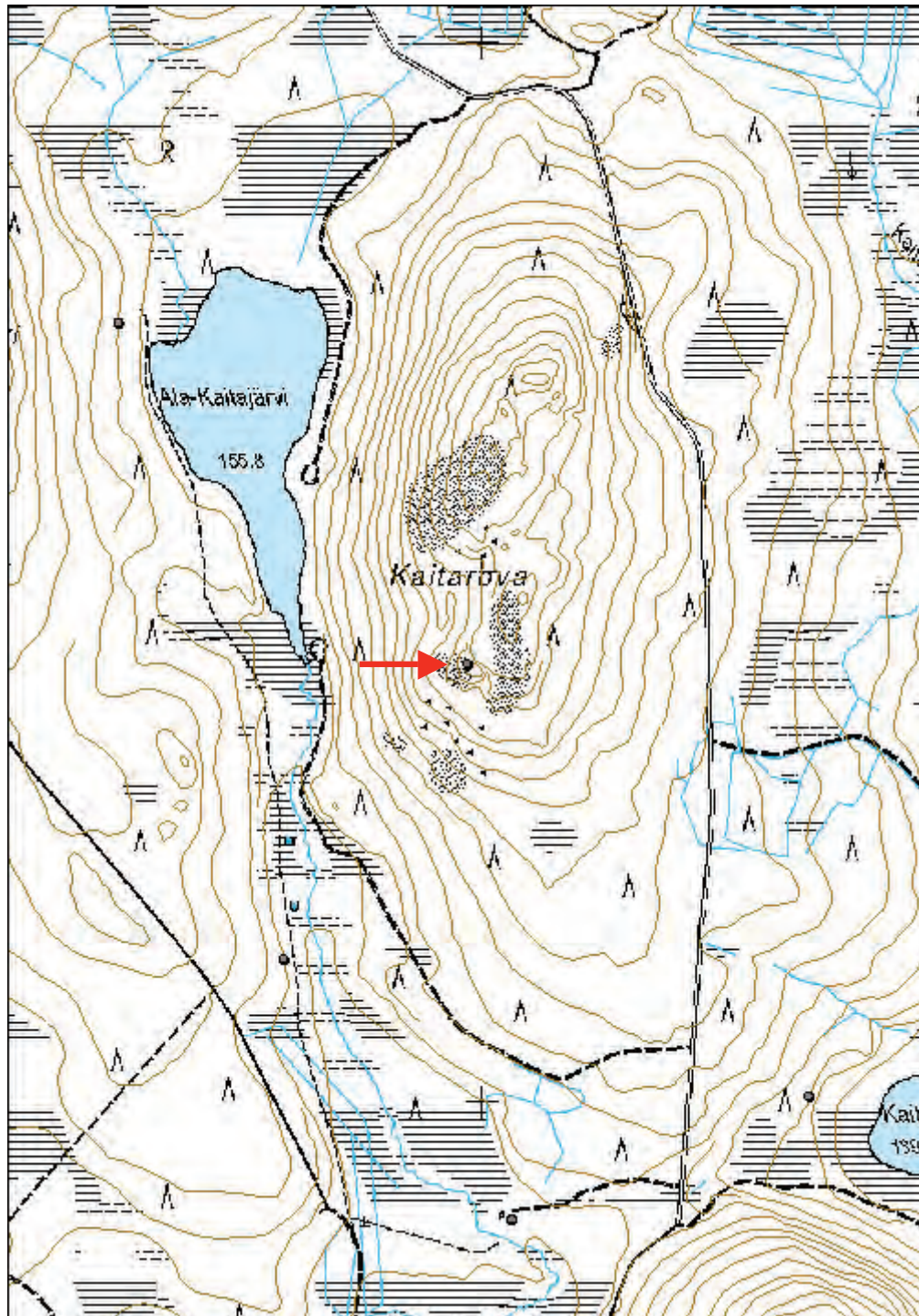
**Kohteen
suojaus:** 0 Ei määritelty

**Ympäristön
suojaus:**

0 Ei määritelty

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7416827, Y 3398971	Mittakaava:	1:10 000

Liikalaen oja leiripaikka

MH-tunnus: 139778

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7415707, Y 3397412	Löydöt:	-

Ympäristön kuvaus

Reilu kuusi kilometriä linnuntietä Ruuhijärven eteläpuolella luikertelee Liikalaenoja. Se kulkee parin kilometrin matkan halki soistumien laskien lopulta lännessä Pahtajokeen. Ojan koillispuolelle jää Liikalaki, luoteispuolelle Kalamännikkö. Ojan kaakkoispuolella on vajaan 4 hehtaarin suuruinen metsäsaareke, jonka länsireunalla, vajaat sata metriä itään ojalta, on suhteellisen moderni leiripaikka. Metsäsaareke kohoaa ympäröiviä soita loivasti noin 20 metriä korkeammaksi. Maasto on kumpuilevaa ja kivikkoista. Saarekkeen länsireunalla kerrotaan olevan karhun pesä. Alue kasvaa havupuuvältaista sekametsää, aluskasvillisuus on puolukka-mustikka-suopursu -tyyppiä.

Kohteen kuvaus

Liikalaenojalla on ollut kotamainen telttarakennelma, joka on romahtanut ja lahoaa paikalleen. Se vaikuttaa puolijoukkueteltalta. Pressukangas on kirkkaan vihreää muovisekoitetta, eikä siis armeijan puolijoukkueteltassa käytettävää materiaalia. Pressu voi olla esimerkiksi venekangasta tai kestävästä telttakangasta. Pressukankaan päällä kasvaa monin paikoin vahva sammalkerros, jonka päällä ja seassa on tukipuita sekä risuja ja runkoja. Koko komeuden päällimmäisenä on ruostunut peltikamina, jossa on pari metriä savuhormia jäljellä. Paikka on todennäköisesti hylätty 1970-luvun loppuun mennessä.

Kohteen raja

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Informantin, Unto Pantsarin, mukaan paikalla olisi mahdollisesti keitetty pontikkaa. Tästä toiminnasta ei kuitenkaan näy jälkeäkään. Sinänsä paikka olisi oivallinen tarkoitukseen, sillä oja on vieressä ja paikka hyvin piilossa.

Vaativaton leiripaikka Liikalaenojalla. Paikalla väitetään keitetyn pontikkaa, mutta tämä tieto jäi kohteessa varmistamatta. P9010110.

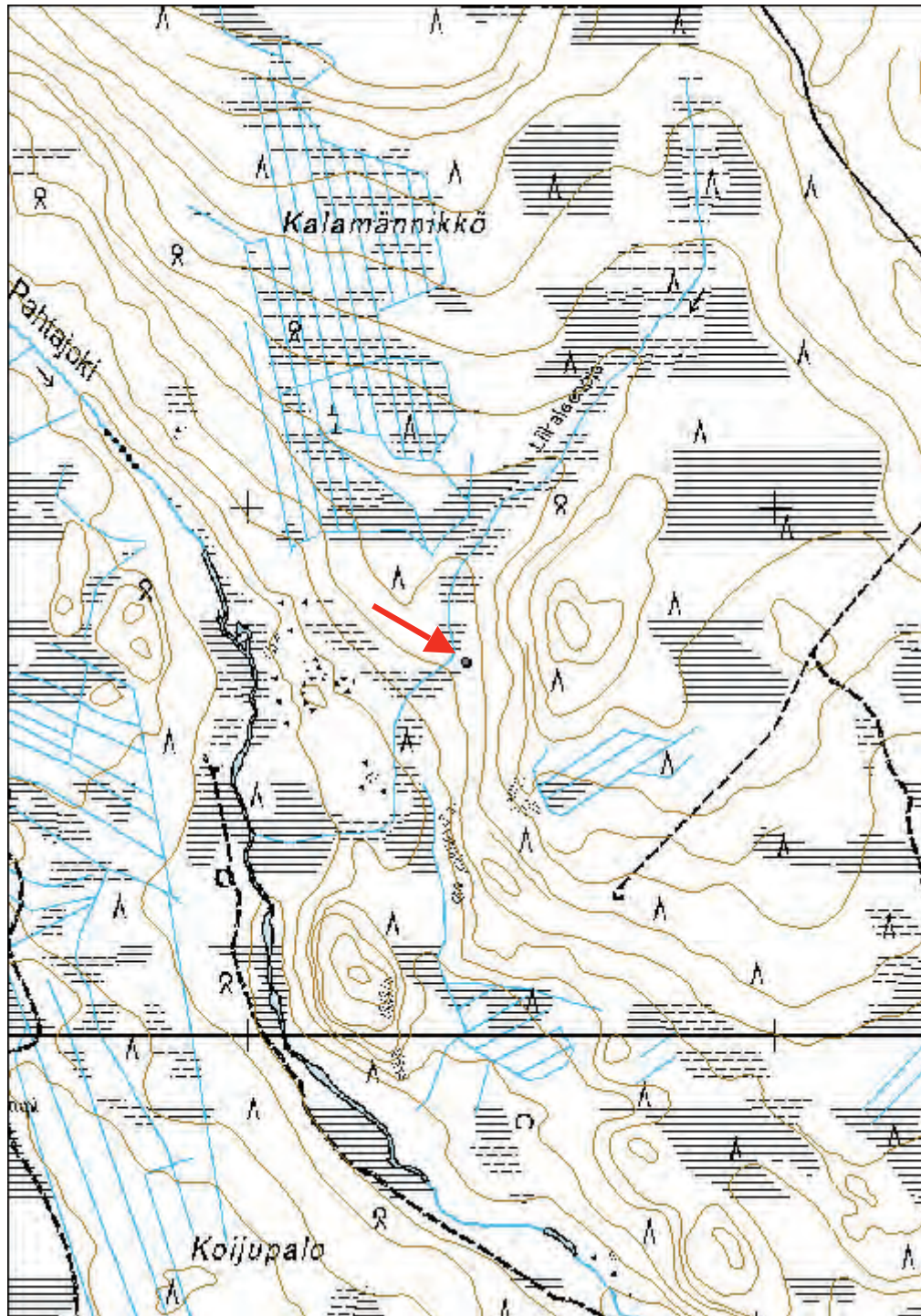
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 1.9.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais-	-	Kunto:	3 Huono
rekisterinro:		Olotila:	2 Ei käytössä
Arvotus:	0 Ei määritelty	Kohteen	0 Ei määritelty
		suojelu:	

Ympäristön	0 Ei määritelty
suojelu:	

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7415707, Y 3397412	Mittakaava:	1:10 000

Liikalaki S parkkuupukki

MH-tunnus: 139779

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7416270, Y 3398624	Löydöt:	-

Taustatiedot

Liikalean parkkuupukki löytyi syyskuun alussa vaarojen rinteiden tarkastuksen yhteydessä. alueella on tehty aikojen saatossa paljonkin metsätöitä.

Ympäristön kuvaus

Liikalaen kaakkoisreunalla, lähellä suota ja noin 150 metriä hetteeltä etelään, on vaaran alarinteessä parkkuupukki. Alakaitajärvestä virtaa puro kohti etelää halki suon, joka rajoittuu Liikalaen itäpuolelle parkkuupukin kohdalla. Vaaran rinne kasvaa havupuuvältaista sekametsää, maasto on kumpareista ja kivikkoista. Aluskasvillisuus on puolukka-mustikka-suopursu -tyyppiä. Satakunta metriä pukilta ylärinteeseen on puinen laavun kehikko ja nuotiopaikka, jotka ovat olleet aivan vastikään käytössä.

Kohteen kuvaus

Parkkuupukista on jäljellä etuosa, pitkittäishirren alapää on lahonnut pois. Pukki on tehty kolmesta hirrestä, joista pitkittäishirttä vasten on kaksi halkaistua hirttä poikittain. Ne on naulattu pitkään hirteen kiinni tukijaloiksi. Niitä varten on tehty salvokset, ja ne on kiinnitetty teollisilla rautanauloilla pitkään hirteen. Jalkojen takana on lovettu lankun pätkä pystyssä. Sekin on kiinnitetty paikalleen salvoksen ja rautanaulojen avulla. Lankun yläosa on lovettu parkittavaa puuta varten.

Rakenteesta on jäljellä reilu metri, eikä sen alkuperäisestä koosta saa siten käsitystä. Yleensä parkkuupukit ovat olleet parimetrisiä. Puiden parkkuu tällä tavalla on päättynyt nelisenkymmentä vuotta sitten.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Liikalaen eteläpäässä, vaaran alarinteessä, on jäänteitä parkkuupukista, jollaisia käytettiin tukkien kuorimiseen. Parkkaus tällä tavoin päättyi 1970-luvulle tullessa. Liikalaen pukki ei kaiketi ole hyvin paljoa tätä vanhempi.

Liikalaen eteläosassa, havumetsäisessä rinteessä, oli jäänteet parkkuupukista. Kuvassa Matti Välimaa näyttää, miten pukkia on käytetty. P9010117.

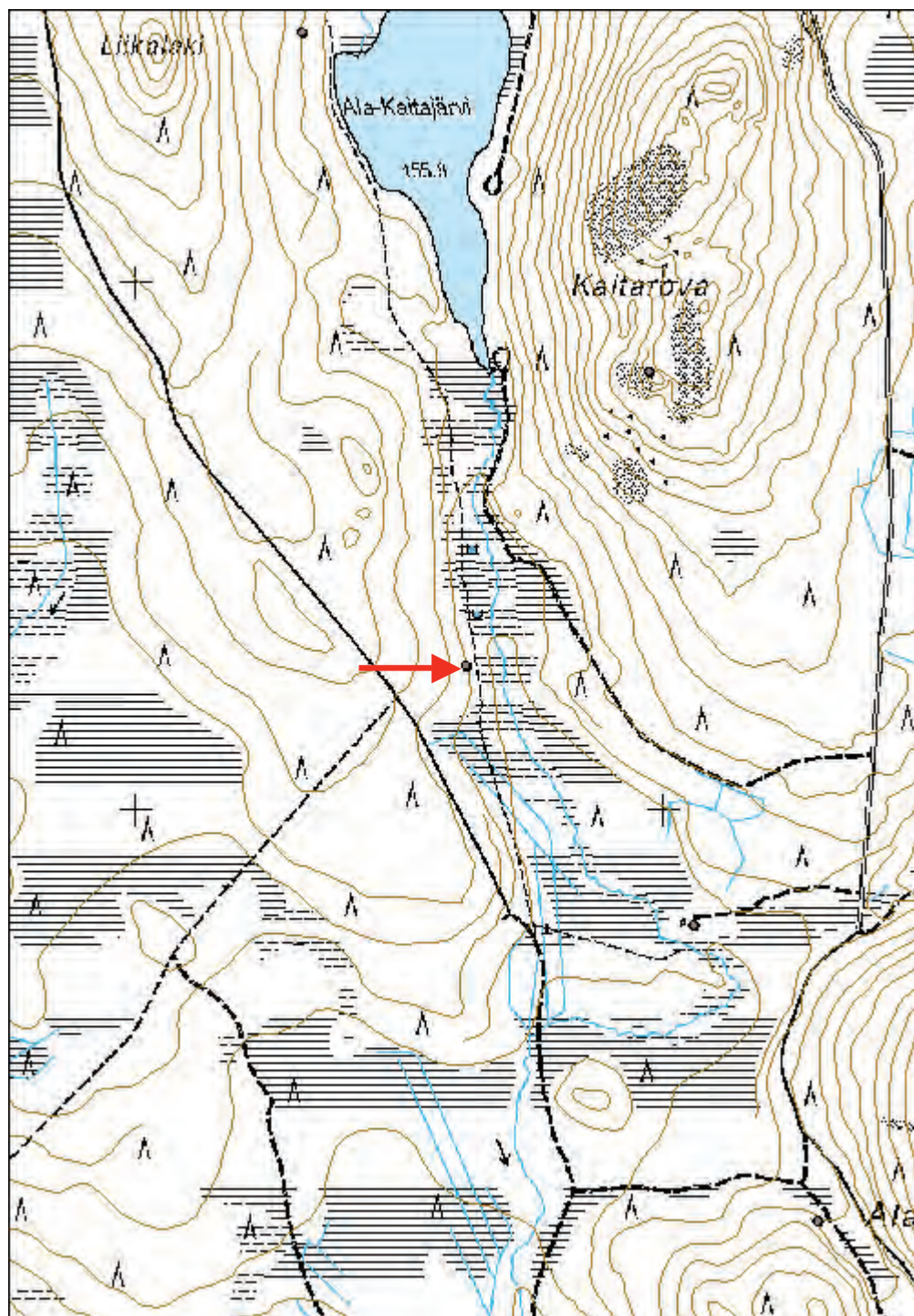
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 1.9.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais-	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
rekisterinro:		Olotila:	2 Ei käytössä
Arvotus:	0 Ei määritelty	Kohteen	0 Ei määritelty
		suoja-	
		suojelu:	

Ympäristön	0 Ei määritelty
suojelu:	

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7416270, Y 3398624	Mittakaava:	1:10 000

Alinen Vuoskujärvi tammi

MH-tunnus: 139392

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7417695, Y 3391896	Löydöt:	-

Taustatiedot

Viime vuosisadan alusta vuosikymmenien ajan eteenpäin muodostui puutavaran uitto niin merkittäväksi tekijäksi, että uittoteknologiasta ilmestyi Arvi Oksalan kirjoittama oppikirjakin 1920-luvulla. Seuraavalla vuosikymmenellä kirjaa vielä päivitettiin.

Usein vähävetisissä ja mutkikkaissa puroissa jouduttiin rakentamaan erilaisia uittolaitteita purouiton sujumiseksi ja tukkisumien syntymisen estämiseksi. Väylä perkattiin ja tarpeen vaatiessa oikaistiin. Rantoja vahvistettiin rakentamalla ns. suisteita, joilla ohjattiin vettä, kavennettiin sekä suojattiin rantoja. Puroissa yleinen oli yksiseinäinen hirsipato, jota tukemaan asetettiin kolmikulmaisia arkkuja tai puupönkiä. Pehmeillä hiekkaisilla tai soisilla puronrannoilla olivat tukipengerrykset monesti kymmeniä metrejä pitkiä, ja niissä saatettiin kiviaineksen puuttuessa käyttää hirsii rakenteiden tukemiseen.

Puro- ja jokiuitto loppui Suomessa suurimmalta osaltaan toisen maailmansodan jälkeen. Jokiuitto vaati uoman perkausta, uittolaitteiden rakentamista ja jatkuvaa kunnossapitoa. Metsäautoteiden kehittyessä jokiuitto kävi kannattamattomaksi.

Tieto tammesta saatiin Unto Pantsarilta Metsähallituksen Pellon konttorilta.

Ympäristön kuvaus

Alinen Vuoskujärvi on pienin ja eteläisin Vuoskujärvistä. Sen lounaispuolella kohoaa Alinen Vuoskuvaara ja Vuoskujoki virtaa järvestä kiemurrellen kohti etelää. Joki on järven eteläpäässä kosteikkojen ympäröimää, mutta sekä itään että länteen on jonkin verran kohoavaa maastoa. Joen niskalle, Alisen Vuoskujärven eteläpäähän, on rakennettu tammi hyvin otolliselle paikalle. Maasto on kosteaan tammen kohdalla molemmin puolin jokea. Täällä kasvaa pääasiassa koivua sekä jonkin verran täysikasvuisia havupuita. Erityisesti jokirannassa on runsaasti pensaita, ja aluskasvillisuus on rehevää. Kostean alueen itäpuolella, noin sata metriä joesta, maasto kohoaa kankaaksi, joka kasvaa sekametsää.

Kohteen kuvaus

Vuoskujoen tammi on ollut suhteellisen kookas laitos. Se on rakennettu muutama kymmenen metriä Alisen Vuoskujärven eteläpäästä, Vuoskujoen suuhun, jonka reunoja ympäröi matala kostea maa. Joki levenee tammen kohdalla lähes kymmenmetriseksi, muutoin se on jokisuulla nelisen metriä leveä.

Joen pohjassa, tammen kohdalla, erottuu edelleen tukevia hirsii, joita on tuettu tammen takana ja reunoilla suurilla kivillä. Patorakenteen pystyhirsii erottuu selvästi molemmilla rannoilla. Rakenne jatkuu joen molemmilla rannoilla yhteensä noin sadan viidenkymmenen metrin matkalla matalahkona maavallina, josta pilkistää paikoin pystypuita.

Yllä: Tammen jäänteet Vuoskujoen niskalla. Nuolet osoittavat puurakenteita molemmilla rannoilla. Rakenteet jatkuvat kymmenien metrien matkalla joen molemmilla rannoilla. Puurakenteiden lisäksi erottuvat selvät maavallit. P9020137, P9020138, P9020139.

Alla: Maavallia on tuettu monin paikoin puurakenteilla. P9020145.

Joen kohdalla tammen pohjarakenteet ovat tukevia halkaistuja hirsiiä, jotka kohoavat 30 - 50 cm veden pinnan yläpuolelle. Rakenteesta on jäljellä myös vedestä esiin pistäviä, tukevia pystyhirren tai paalujen päitä. Niillä on todennäköisesti tuettu patoluukkuja, joka tosin on hävinnyt jäljettämiin. Joki ei nykyisellään ole erityisen syvä, mutta virtaus on selvä.

Molemmilla rannoilla jatkuvat rakenteet erottuvat edelleen selvästi. Pituussuunnassa lepäävien tukevien hirsien alimmat kerrokset erottuvat sammalpeitteen alta, ja paikoin hirttäkin on näkyvissä. Erityisesti itärannan puolella on jäljellä pitkittäissuunnassa olevaa hirsirakennetta tukenutta puurakennetta. Tämä rakenne on tehty halkaistuista hirsistä ja tukevista lankuista, jotka on asetettu pystyyn tiiviiksi riviksi aivan samaan tapaan kuin joenkin kohdalla.

Tammen itäpuolella, kohdassa jossa maa nousee kuivemmaksi kankaaksi, on kankaan laidalla iso kuoppa. Se tuskin liittyy millään tavalla tammen vaiheisiin, mikäli siitä ei ole otettu maa-ainesta tai kiviä tammen rakentamiseen.

Kohteen rajaus

Koordinaattipiste on otettu tammen kohdalta. Rakenteista suurin osa on joessa tai aivan rannalla. Ainoastaan tukivallit jatkuvat yhteensä sadan viidenkymmenen metrin matkalla koilliseen ja lounaaseen.

Tulkinta

Tammi lienee ollut käytössä itsenäisyyden alkuvaiheessa. Ilmeisesti sen käyttö on päättynyt ennen toista maailmansotaa.

Lisätietoja

Oksala Arvi 1936. Uittoteknologia. WSOY. Porvoo.

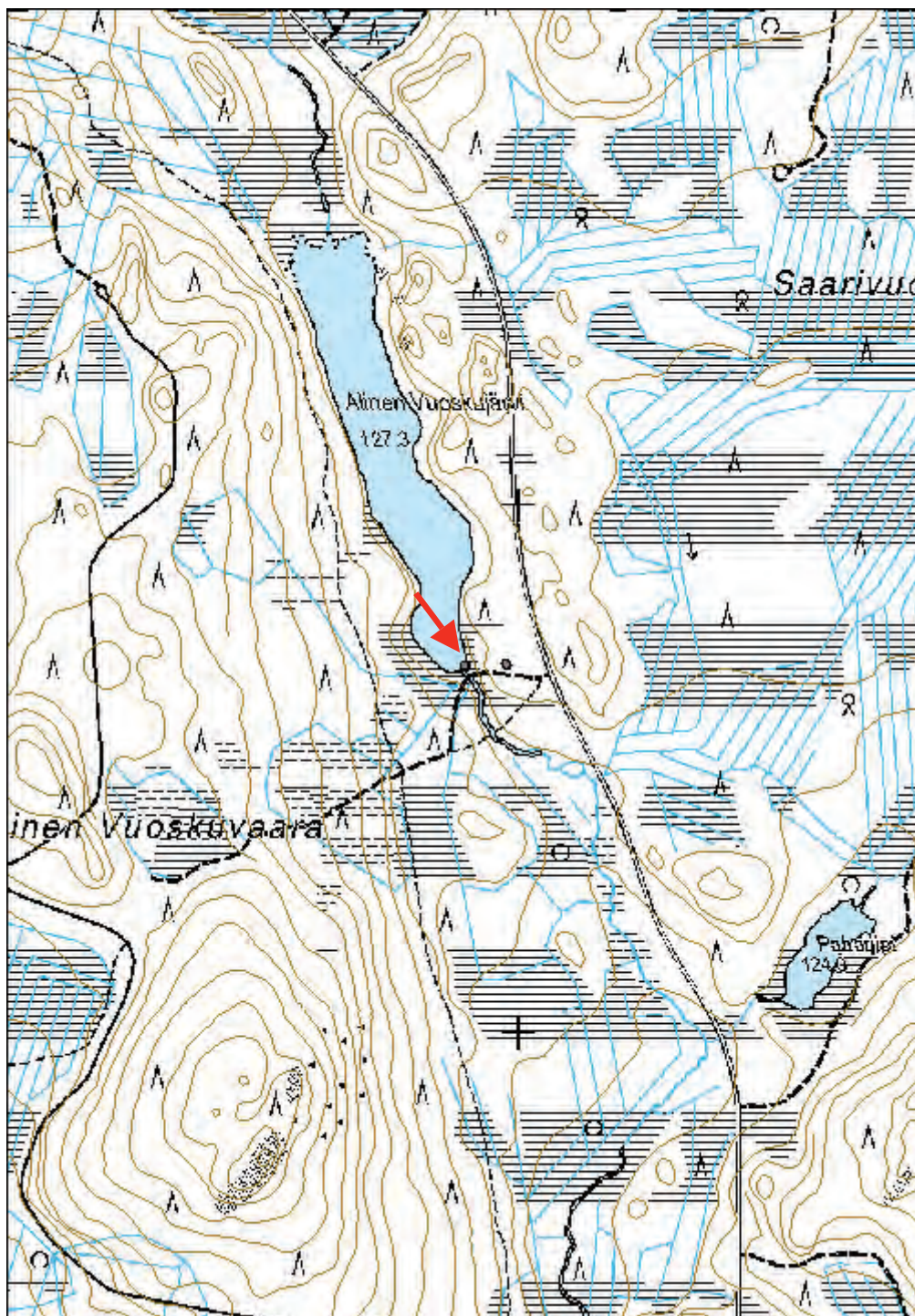
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 2.9.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7417695, Y 3391896	Mittakaava:	1:10 000

Alinen Vuoskujärvi SE tammikämpä

MH-tunnus: 139396

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7417698, Y 3391974	Löydöt:	-

Taustatiedot

Viime vuosisadan alusta vuosikymmenien ajan eteenpäin muodostui puutavaran uitto niin merkittäväksi tekijäksi, että uittoteknologiasta ilmestyi Arvi Oksalan kirjoittama oppikirjakin 1920-luvulla. Seuraavalla vuosikymmenellä kirjaa vielä päivitettiin.

Uitto-oppaassa kuvataan tarkkaan työvälle pystytettäviä asuntoja. Niitä olivat yksinkertaiset avo- ja umpimajat mutta myös täysimittaiset metsätyökämppien tapaan rakennetut pirtit. Erityisesti kehoitetaan nämä suojat rakentamaan riittävän lähelle uittoa, jottei työmatkoihin tärvääntyisi liikaa aikaa.

Tieto Alisen Vuoskujärven tammesta saatiin Unto Pantsarilta Metsähallituksen Pellon konttorilta. Tammen löytymisen jälkeen tammikämpää osattiin sitten jo etsiä lähistöltä.

Ympäristön kuvaus

Alinen Vuoskujärvi on pienin ja eteläisin Vuoskujärvistä. Sen lounaispuolella kohoaa Alinen Vuoskuvaara ja Vuoskujoki virtaa järvestä kiemurrellen kohti etelää. Joki on järven eteläpäässä kosteikkojen ympäröimää, mutta sekä itään että länteen on jonkin verran kohoavaa maastoa. Joen niskalle, Alisen Vuoskujärven eteläpäähän, on rakennettu tammi hyvin otolliselle paikalle. Maasto on kosteaa tammen kohdalla molemmiin puolin jokea. Täällä kasvaa pääasiassa koivua sekä jonkin verran täysikasvuisia havupuita. Erityisesti jokirannassa on runsaasti pensaita, ja aluskasvillisuus on rehevää. Kostean alueen itäpuolella, noin sata metriä joesta, maasto kohoaa kankaaksi, joka kasvaa sekametsää. Täällä on tammikämpän jäännökset.

Kohteen kuvaus

Tammikämpä on maastossa heikosti erottuva kohouma, jonka keskellä on syvä monttu. Rakennelma erottuu sammalen peittämänä, 5 x 5 metrin suuruisena kohoumana. Monttu on keskellä 2.5 x 1 metriä laaja ja noin 70 cm syvä. Tältä kohtaa on todennäköisesti purettu pois uuni, jonka peltiä löytyy kankaalta muutaman metrin päästä. Kohouman sisällä on ilmeisesti hirren jäännöksiä.

Kämpä on purettu perusteellisesti jo hyvän aikaa sitten, eikä rakennusjätettä tai muuta roskaa juurikaan löydy ympäröiväistä maastosta. Välittömästi rakennuksen länsipuolelta löytyi palanen kattohuopaa.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Tammikämpä liittyy Alisen Vuoskujärven tammen toiminnalliseen kokonaisuuteen. Se ajoittuu saman ikäiseksi, ajalle ennen toista maailmansotaa.

Lisätietoja

Oksala Arvi 1936. Uittoteknologia. WSOY. Porvoo.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 2.9.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 3 Huono

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 0 Ei määritelty

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

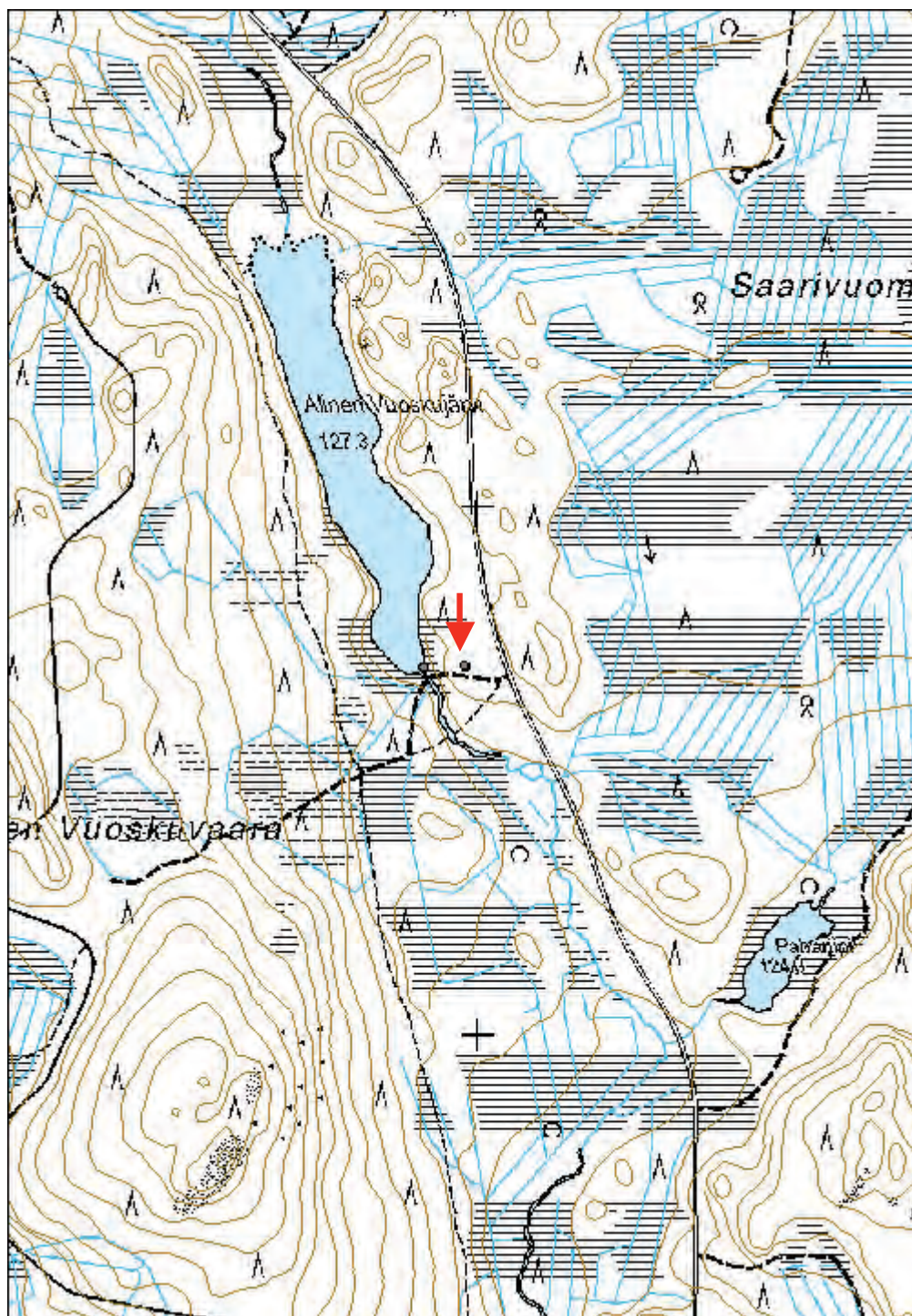
**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Jaana Barsk-Juopperi dokumentoi vähäisiä tammikämpän jäännöksiä, jotka kuvassa erottuvat lähinnä kuopan perusteella. P9020147.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7417698, Y 3391974	Mittakaava:	1:10 000

Tuore Karhurova metsätyökämpä

MH-tunnus: 139782

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 PELLO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:	alueen laskennallinen keskikoordinaatti	Geometria tuotettu:	6 Digitointi, mittakaava $\geq 1:10000$
Koordinaatit:	X 7414240, Y 3389203	Löydöt:	-

Taustatiedot

Metsätöitä oli tehty Länsi-Lapissa 1800-luvulta lähtien. Valtion metsien hakkuiden painopiste siirtyi etelän rintamailta pohjoisiin metsiin viime sotien jälkeen. Hakkuupaineet olivat tällöin kasvaneet valtion kassan kartuttamiseksi samaan aikaan, kun eteläisemmässä Suomessa asutustoiminta lohkaisi suuria maa-aloja pois metsätalouden piiristä. Metsähallitus alkoi kehittää ja tehostaa hakkuuorganisaatiotaan. Käyttöön otettiin uusi keskitettyjen hakkuiden malli, joka perustui kiinteiden kämppäyhdyksuntien ympärille tehtyihin laajoihin avohakkuisiin. (Parpola & Åberg 2009:181.) Tämän muuttuneen strategian myötä syntyi runsaasti suuria metsätyökämpäkomplekseja myös Länsi-Lapin valtion metsiin.

Osaltaan metsätyökämppeiden arkkitehtuuriin ja asumisolojen kohentumiseen oli vaikuttanut ns. kämppälaki vuodelta 1928, jossa oli määritelty minimiolot metsätyöväen asunnoille (Juntila, Pasanen & Teppo 1970-72). Sotien jälkeen kämppeiden varustelutasoa kohennettiin huolto-ohjesäännöllä, jossa puututtiin hygieenisyyteen, rakentamistapaan, sisustukseen sekä muuhun viihtyisyyteen. Erityistä huomiota uusissa mallikämpissä kiinnitettiin lämmitykseen ja varuste- sekä ruokahuollon sujuvuuteen. (Parpola & Åberg 2009:211.) 1970-luvulta lähtien metsätyökämpistä luovuttiin. Tilalle tulivat taukotuvat ja yhteiskuljetukset.

Informanttina toimi Unto Pantsar Metsähallituksen Pellon toimipisteestä.

Ympäristön kuvaus

Tuore Karhurovan kahta lakea erottaa joitakin satoja metrejä leveä kannas. Kannaksen etelä- ja pohjoispuolella aukeavat suot. Kannas kasvaa havupuuvältaista sekametsää, aluskasvillisuus on puolukka- mustikka-suopursu -tyyppiä. Kannaksen koillisreunassa on heinää, vattuja ja katajia kasvava aukio, jossa on Tuoreen Karhurovan metsätyökämpän rakennusten jäännöksiä.

Kohteen kuvaus

Tuoreen Karhurovan metsätyökämpän pihapiiri on edelleen selvärajainen puolen hehtaarin suuruinen aukio metsän keskellä. Rakennukset sijaitsevat aukion itäreunalla. Itse kämppärakennus on huonoiten säilynyt. Se onkin ilmeisesti palanut. Se sijaitsee aukion kaakkoisreunalla. Sen eteläpuolella metsässä on kaksi syvää kaivantoa, joiden merkitys on epäselvä. Kämppärakennusta lähemmän kuopan vierellä on puisen vesikelkan jäännökset ja kymmenkunta metriä kämpältä etelään on metallinen lämmityskamina, jossa on yksi keittolevy. Toinen pienempi metallinen keittolevyllinen kamina on kämpän länsipuolella aukiolla. Metallinen saunankiuas retkottaa muutamia metrejä kämppärakennuksesta länteen, metsän puolella.

Kämppäarakennus on 11 x 5 metriä, ja siinä on ollut keittiöpäässä kuisti, 4 x 3 metriä. Rakennus on ollut jaettu kahdeksi huoneeksi, joista läntinen huone on ilmeisesti keittiöpääty. Sen lattia on syvällä kuopalla, kuten monissa muissakin kämppäarakennuksissa. Kuopan pohjalla on runsaasti peltiromua, kuten putken pätkiä, purkkeja ja tynnyripeltiä, oven sarana ja kattohuopaa. Peltiromun joukossa on yksi myöhäisempi keskiolettölkki (Koff3). Keittiötä erottaa toisesta huoneesta lähes puolitoista metrinen, osittain kivipohjainen väliseinä. Sen pohjoisreunalla on kasa isoja kiviä, kaminan palasia, tiiltä ja asbestilevyä. Myös toisen huoneen puolella on peltiputkea. Varsinaisesti muita rakenteita ei ole toisen huoneen puolella. Keittiöpäädyn seinä erottuu alimpana hirsikerroksena. Huoneen puolella se on kiven sekainen maavalli, jonka joukossa on hirttä. Kuisti erottuu aluskasvillisuuden perusteella. Kuistin kohdalla kasvaa runsaasti vattupuskia. Itse kämppäarakennuksen sisällä kasvaa männyn taimia.

Tallirakennuksia näyttäisi olevan kaksi. Niistä pienempi ja eteläisempi on kooltaan 6 x 8 metriä. Suurempi talli on 8 x 8 metriä. Tallit on rakennettu pyöreistä, erittäin tukevista hirsistä, ja ne ovat lahonneet paikalleen. Enimmillään hirsikertoja on jäljellä kuusi. Tallien seinät on rakennettu suhteellisen tiiviiksi, ja niitä on tilkitty sammaleella. Pohjoisemman tallin yhdellä seinällä on pieni luukku. Rakennusten katto- tai lattiarakenteista ei saa enää selvää. Tallirakennukset on tehty ainakin osittain tuoreesta puusta, sillä osassa hirsistä on edelleen parkkia jäljellä. Tallit on rakennettu vierä vieräen samansuuntaisesti, ja niiden ulkoseinien väliin jää ainakin noin metrin levyinen käytävä.

Pohjoisin rakennuksista on parhaiten säilynyt. Se on saunarakennus, joka on kooltaan 4.5 x 4.5 metriä. Jopa osia katosta säilynyt. Seinissä on ollut hirsikertoja noin 15. Katon rajasta rakennuksen korkeus on ollut 2.5 metriä. Harjakaton päällä ollut limitetty lautakate, välikaton päällä huopa. Eteläseinällä oleva pieni ikkuna-aukko on naulattu kiinni. Rakennuksen seinähirret ovat tallirakennusten hirsii sirommat. Tämäkin rakennus on tehty tuoreesta puusta, sillä parkkia on jäljellä hirsissä. Hirsii on pelkattu niin sisäkuin ulkopuoleltakin, ja raot on tiivistetty sammaleella. Oven suussa tulosta on vielä parannettu heinällä. Tämän tiivistyksen päälle on vahvistukseksi naulattu lautoja. Ovi on tehty laudoista, naulat ovat teollisia. Ovisuun rakenteissa näkyy, että salvos on tehty osittain poraamalla. Oven puinen säppi on huolella veistetty. Se on veneen muotoinen ja se on kiinnitetty puisella tapilla läpi seinähirren sisäpuolella olevaan puupalaan, joten oven lukitusta on voitu säädellä niin sisältä kuin ulkoakin. Saunan sisäarakenteista ei ole paljoakaan jäljellä. Ovi on jumittunut kiinni, joten tarkastelu tapahtui ulkopuolelta käsin. Sisälle näyttäisi romahtaneen ilmeisesti katon rajassa kiinnitettynä ollut kuivausteline. Saunan metallinen kamina löytyi kämppäarakennuksen vierestä. Voi kuitenkin olla, että sauna oli alun pitäin savusauna, sillä oven edustalla on runsaasti erikokoisia kiviä pitkin tannerta, muutoin pihapiiri on vähäkivinen. Saunan sisäseinät ovat lähes kauttaaltaan vahvan nokikerroksen peitossa. Hirsien osittainen hiiltyminen on ilmeisesti aiheuttanut sen, että sauna on parhaiten säilynyt pihapiirin rakennuksista.

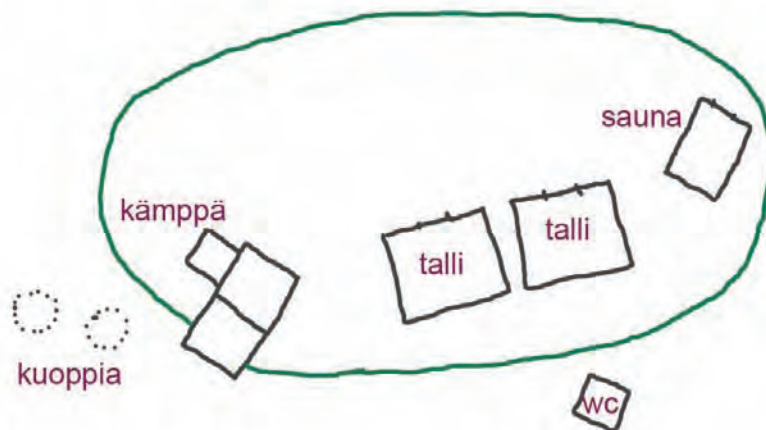
Pihapiirin koillispuolella metsikössä on tallirakennusten kohdalla romahtaneen hyysikän jäännökset. Lautarakenteinen vessa on ollut 3 x 3 metriä. Jäljellä olevista rakenteista voi selvästi nähdä, että vessa on ollut yksipaikkainen. Istuinreikä on huolella vuoltu. Istuimen kohdalla on matala kaivanto. Rakennuksessa on ollut huopakatto.

Yllä: Tuoreen Karhurovan metsätyökämpän pihapiiri. Vasen nuoli osoittaa saunaa, keskimäinen talleja ja oikean puoleinen itse kämpärakennusta. P9020150, P9020151.

Alla: Luonnos pihapiiristä, ei mittakaavassa. Vihreä linja merkitsee aukion reunaa. Piirt. O.R.

Vas. Tuoreen Karhurovan tallit, takana sauna. P9020158.

Oik. Saunarakennuksessa oli vielä rippeitä katosta. P9020168.

Kohteen raja

Kohde on dokumentoitu alueena, jonka sisäpuolelle kaikki rakennukset sekä kasvillisuuden perusteella määritelty pihapiiri sijoittuvat. Koordinaattipiste on alueen laskennallinen keskipiste. Rakennusten koordinaatit ovat:

kämpärakennus: 7414227, 3389211

talli: 7414253, 3389204

talli: 7414264, 3389197

sauna: 7414265, 3389191

hyysikkä: 7414266, 3389222.

Tulkinta

Rakennuksia ei ole purettu mutta metalliset kaminat on viskeltä kämpärakennuksen läheisyyteen. Voikin olla, että kämpärakennusta on käytetty sen varsinaisen tarkoituksen päättymisen jälkeen tilapäisenä yöpymispaikkana, jolloin saunan kaminakin olisi haettu tänne. Tällaisen käytön yhteydessä kämpärakennus olisi palanut. Muuten rakennukset näyttäisivät lahoavan paikoilleen.

Kämpäkompleksi on edelleen selvärajainen ja rakennuksista on paljon jäljellä. Erityisesti sauna on pääosin vielä pystyssä. Hyvästä säilyneisyydestä sekä rakennus- ja korjausmateriaaleista päätellen voisi olettaa, että kämpärakennukset voivat olla ajalta heti sotien jälkeen, mutta että niitä on käytetty aina 1970-luvulle saakka.

Lisätietoja

Junttila Juhani, Pasanen Juha ja Teppo Jorma 1970-72. Tukkikämppeä ja ruukinpiirtejä Lapin savotoilta ajalta 1880-1930. Oulun yliopiston arkkitehtiosaston rakennustaiteen historian laitoksella vv. 1970-72 Lapin Metsämuseoyhdistys ry:lle suoritettu erikoistyö. Käsikirjoitus.

Parpola Antti ja Åberg Veijo 2009. Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. Edita. Helsinki.

Tarkastukset

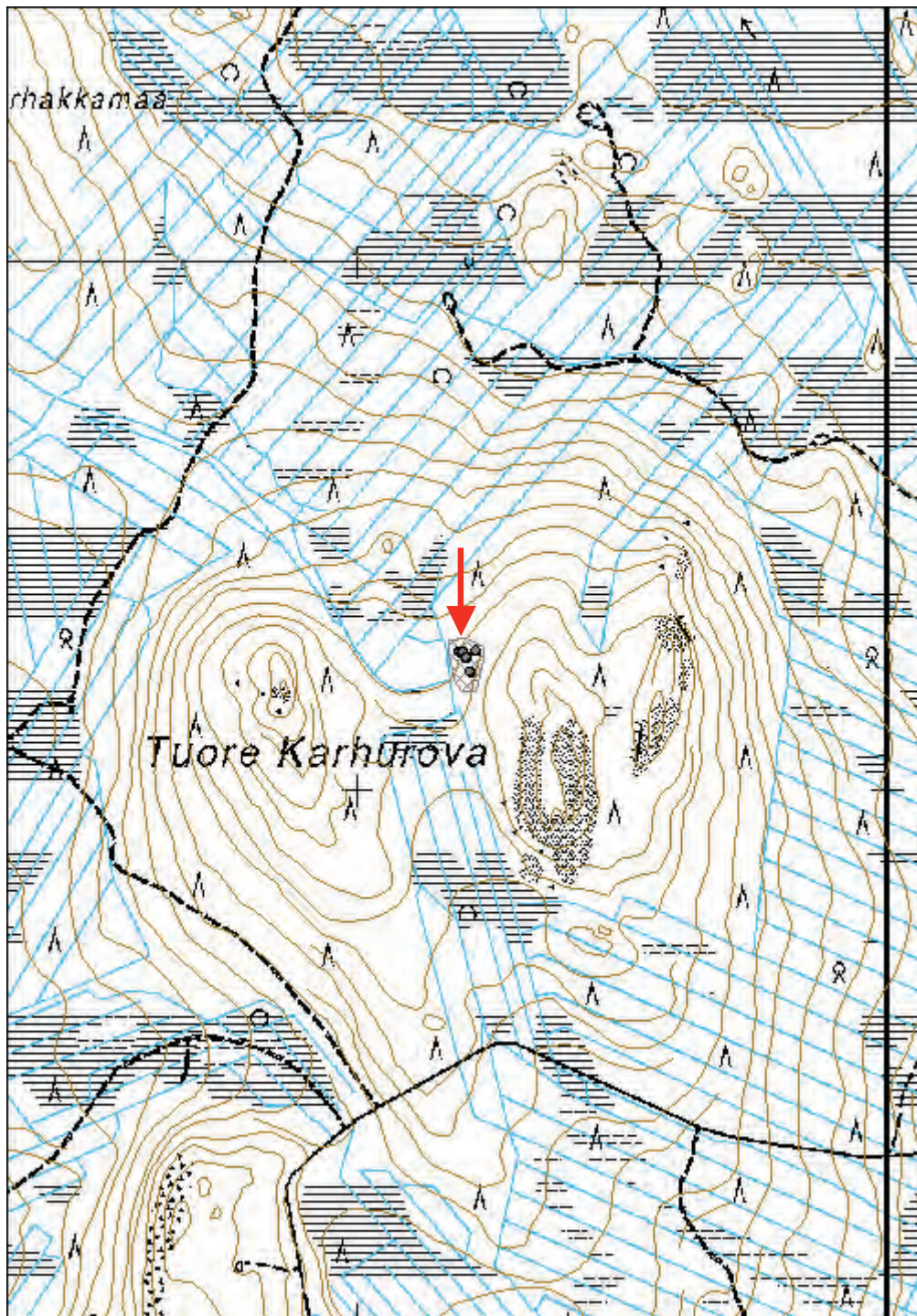
Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011

Tarkastuspvm: 2.9.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	1 Hyvä
		Olotila:	2 Ei käytössä
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7414240, Y 3389203	Mittakaava:	1:10 000

Väljoki tammi

MH-tunnus: 139378

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7393369, Y 3375707	Löydöt:	-

Taustatiedot

Viime vuosisadan alusta vuosikymmenien ajan eteenpäin muodostui puutavaran uitto niin merkittäväksi tekijäksi, että uittoteknologiasta ilmestyi Arvi Oksalan kirjoittama oppikirjakin 1920-luvulla. Seuraavalla vuosikymmenellä kirjaa vielä päivitettiin.

Usein vähävetisissä ja mutkikkaissa puroissa jouduttiin rakentamaan erilaisia uittolaitteita purouiton sujumiseksi ja tukkisumien syntymisen estämiseksi. Väylä perkattiin ja tarpeen vaatiessa oikaistiin. Rantoja vahvistettiin rakentamalla ns. suisteita, joilla ohjattiin vettä, kavennettiin sekä suojattiin rantoja. Puroissa yleinen oli yksiseinäinen hirsipato, jota tukemaan asetettiin kolmikulmaisia arkkuja tai puupönkiä. Pehmeillä hiekkaisilla tai soisilla puronrannoilla olivat tukipengerrykset monesti kymmeniä metrejä pitkiä, ja niissä saatettiin kiviaineksen puuttuessa käyttää hirsii rakenteiden tukemiseen.

Purouitto loppui Suomessa suurimmalta osaltaan toisen maailmansodan jälkeen. Jokiuitto vaati uoman perkausta, uittolaitteiden rakentamista ja jatkuvaa kunnossapitoa. Metsäautoteiden kehittyessä jokiuitto kävi kannattamattomaksi.

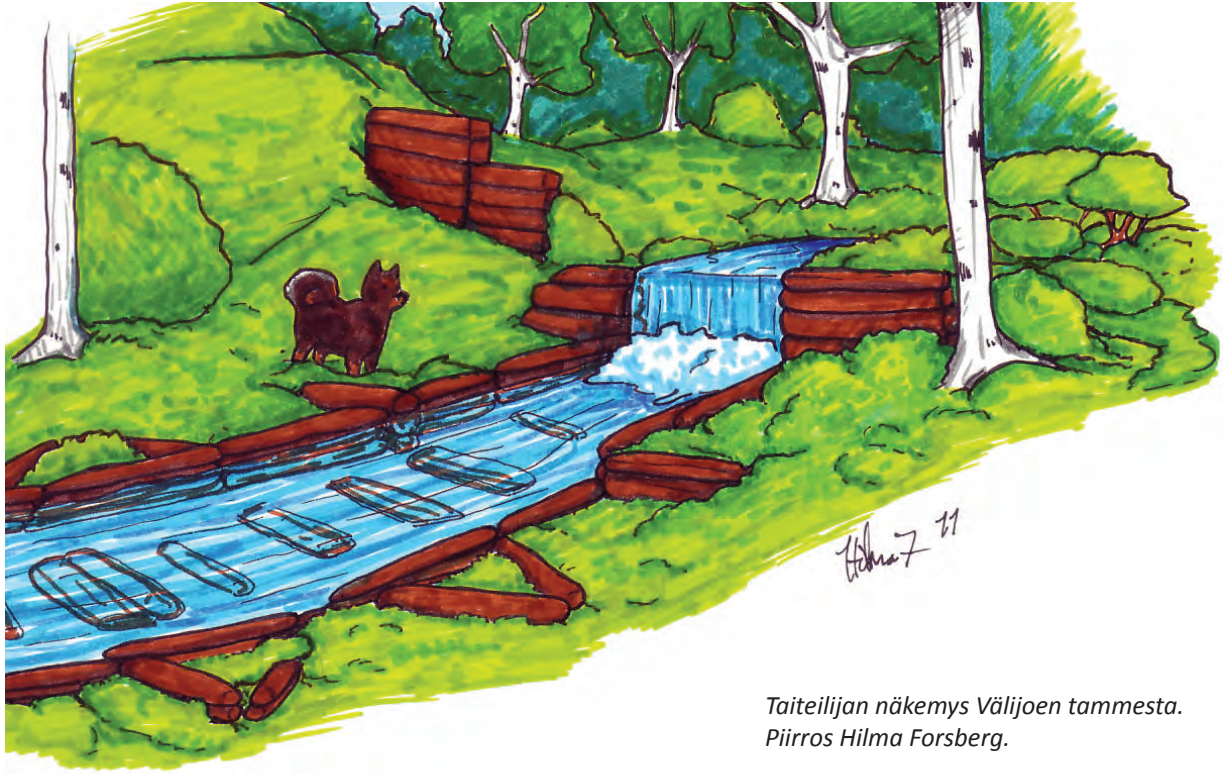
Väljjoen tammi löytyi pellolaiselta Frans Vallolta saatujen tietojen pohjalta.

Ympäristön kuvaus

Ylisen Alposjärven eteläpäästä laskee Väljoki Aliseen Alposjärveen. Joki on noin puolitoista kilometriä pitkä, pohjois-etelä -suuntainen ja rannoiltaan soinen. Se on hiekkapohjainen ja kirkasvetinen. Parisataa metriä alavirtaan on hyvin säilyneen uittopadon jäännökset. Joki on padon kodalla pari metriä leveä ja puolesta metristä metriin syvä. Rannat kasvavat kosteaa sekametsää, erityisesti itäranta osin soinen. Joen itäpuolella maasto kohoaa sadan metrin päässä kankaaksi, joka kohoaa edelleen reilun kilometrin päähän Isoksivaaraksi.

Kohteen kuvaus

Väljjoen tammi on rakennettu noin 100 metriä leveän heinäisen kosteikon alapuolelle. Kosteikko kasvaa koivuja ja se on saattanut syntyä padon seurauksena. Patosulkuja näyttäisi olleen kolme. Niistä ylin on tuettu kivillä, peltillä ja metalliverkolla, jotka saattavat olla myöhempää padon restaurointia. Kaikki kolme sulkua on tuettu kolmikulmaisoin arkuin joen molemmilla reunoilla. Alimman sulun kohdalla on edelleen pystyssä hirsi, joka kohoaa noin puolitoista metriä joen pinnan yläpuolelle. Rakenne tuntuisi viittaavan sulkuportin sijaintiin. Sulut on rakennettu parin metrin välein. Ylimmän sulun yläpuolella, molemmilla rannoilla, on pystyautoista tehtyä tukirakennelmaa jäljellä. Itärannalla se on matala ja muutaman metrin mittainen. Länsirannalla se nousee loivasti, ja parin metrin päässä rannasta jyrkemmin yli metrin korkuiseksi aidaksi.

Taiteilijan näkemys Välijoen tammesta.
Piirros Hilma Forsberg.

Sulkujen tukirakenteita on molemmilla rannoilla, länsipuolella noin 40 metrin matkalla, itärannalla 60 metriä. Tukirakenteet sulkujen kohdalla alkavat noin viiden metrin levyisinä, 4 - 5 metrin päässä rannasta ne kapenevat puolitoistametrisiksi keskimmäisen sulun kohdalla. Valli on hieman alle metrin korkuinen.

Molemmilla rannoilla on kuoppia, joista on ilmeisesti otettu maa-ainesta ja kiviä patorakenteisiin. Sulkujen alapuolella joki kaartaa loivasti kohti kaakkoa.

Tammirakennelmaa on tuettu lähes 20 metrin matkalla tukevilla hirsiseinillä, joista on edelleen näkösällä 3 - 4 hirsikertaa. Hirsiä on kiinnitetty toisiinsa sekä puutappien, salvosten että sepän tekemien naulojen avulla. Naulat ovat erittäin tukevatekoisia ja nelisenkymmentä senttiä pitkiä. Uittokourun molemmin puolin maasto on kostea ja erityisesti länsirannalla, jonne on noussut vettä, on runsaasti tukirakenteita. Kourun alapäässä hirret loppuvat tasapitkinä, mikä viittaa siihen että kouru on säilynyt kokonaisena. Joen pohjassa, erityisesti patojen kohdalla, on säilynyt runsaasti hirsirakennetta. Hirret on aseteltu poikittain joen pohjaan.

Tammirakennelman kokonaispituus on 23 metriä. Rakennelmaa leimaa huolellinen rakentaminen ja hyvä suunnittelu.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaattipiste on otettu patorakennelman pohjoispäästä. Rakennelma jatkuu reilut 20 metriä pisteen eteläpuolelle. Molemmilla rannoilla rakenteita on usean metrin päässä purosta. Tämän lisäksi rakennelman pohjoispäässä vallit jatkuvat nelisenkymmentä metriä länteen ja kuutisenkymmentä metriä itään.

Väljoen tammen ylin sulku. P9060006.

Tulkinta

Väljoen hyvin säilynyt tammi lienee ollut käytössä ennen toista maailmansotaa.

Museoviraston ohjeistuksen perusteella tammaa ei pidetä kiinteänä muinaisjäännöksenä. Sen hyvä kunto ja havainnollisuus niin rakenteidensa kuin ympäristönsäkin puolesta kuitenkin vakuutti inventoijan siitä, että Väljoen tammi on osa alueen arvokasta kulttuuriperintöä.

Lisätietoja

Oksala Arvi 1936. Uittoteknologia. WSOY. Porvoo.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 6.9.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	1 Hyvä
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
----------------------------	-----------------

Väljjoen tammen alapuolinen uittoränni. Nuolet osoittavat sulkujen kohdalla olevia puisia rakenteita, jotka ovat edelleen hyväkuntoiset. P9060010.

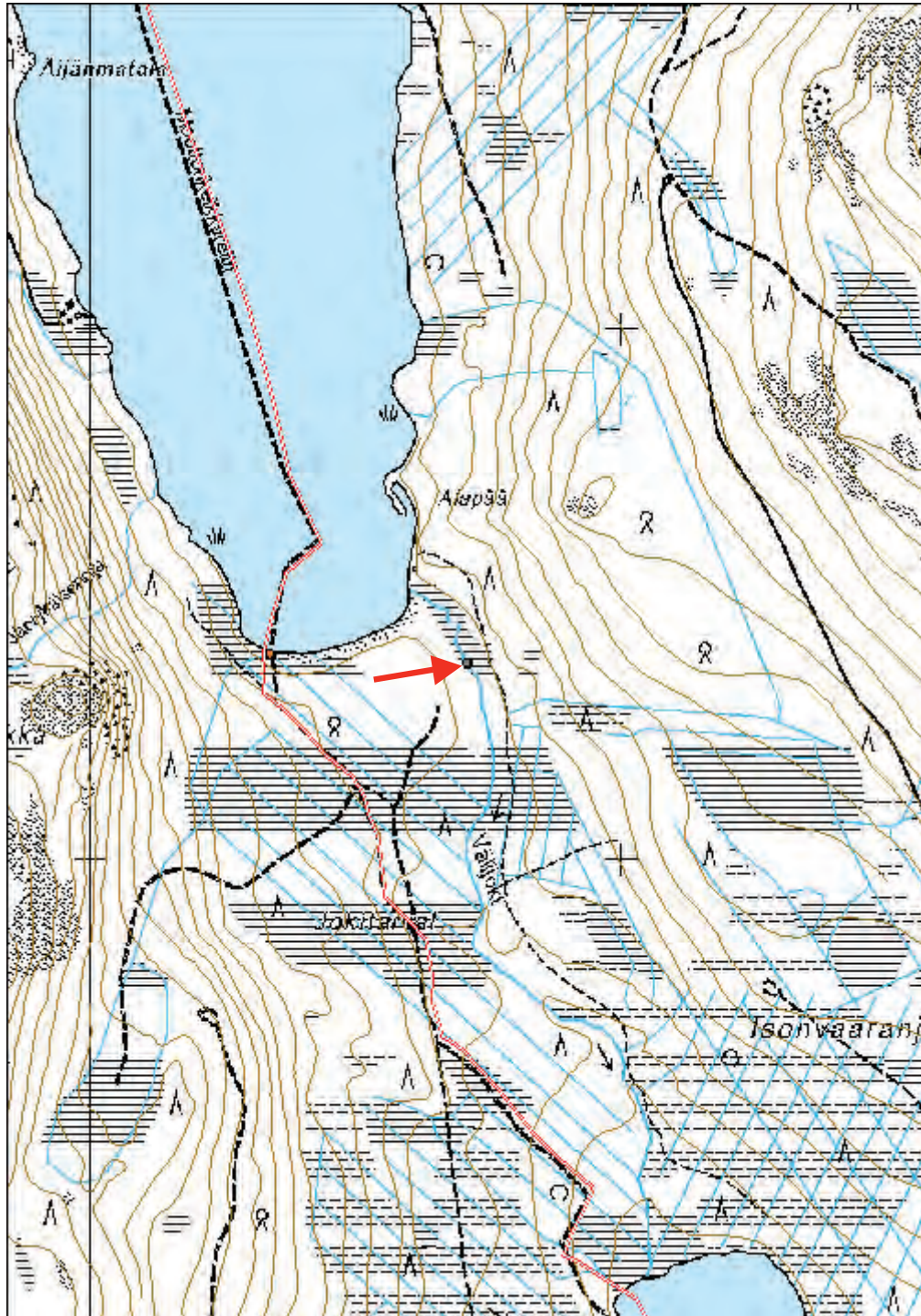
Väljjoen tammen molemmin puolin on kymmeniä metrejä pitkät penkat, joiden sisällä on puisia tukirakenteita. P9060021.

Uittorännin sivut on tuettu oikeaoppisilla kolmion muotoisilla tukirakenteilla. P9060014.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7393369, Y 3375707	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7389003, Y 3375730	Löydöt:	-

Taustatiedot

Paikalle päädyttiin Mauri Huuskon tietojen vuoksi. Informantti kertoi paikalla olevasta rajapyykin kaltaisesta kiveyksestä, joka tarkastuksessa osoittautui vanhaksi kuntien väliseksi rajamerkiksi.

Ympäristön kuvaus

Pellon ja Ylitornion välinen kuntaraja polveilee Alaisen Alposjärven länsipuolella. Ylitornion puoli on pääasiassa suota. Kuntaraja tekee jyrkän kulman Uudenviranvaaran eteläpuolisen Joenmukanmaan reunalla. Kankaalla kasvaa nuori mäntytaimikko. Kangasta halkoo ajoura, joka päättyy kuntarajan nurkkaukseen. Paikalla on kivistä ladottu rajapyykki sekä hirvitorni.

Kohteen kuvaus

Kivilatomus, rajapyykki, on pääosin suurehkoista luonnonkivistä ladottu kasa, joka on kooltaan 1.3 x 1.1 metrinen ja korkeudeltaan puolimetrinen. Kasan päällä on viisarikiven tapainen litteähkö kivi, joka osoittaa rajan suuntaan kohti kaakkoa. Kiven yläreunassa on pieni punainen maaliläikkä, joka osoittaa rajan toiseen suuntaan länteen. Varsinaisessa pyykissä on kiviä kahdessa kerroksessa.

Kohteen rajaus

P9060028.

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Kivilatomus lienee edelleenkin voimassa olevan kuntarajan rajapyykki.

Tarkastukset

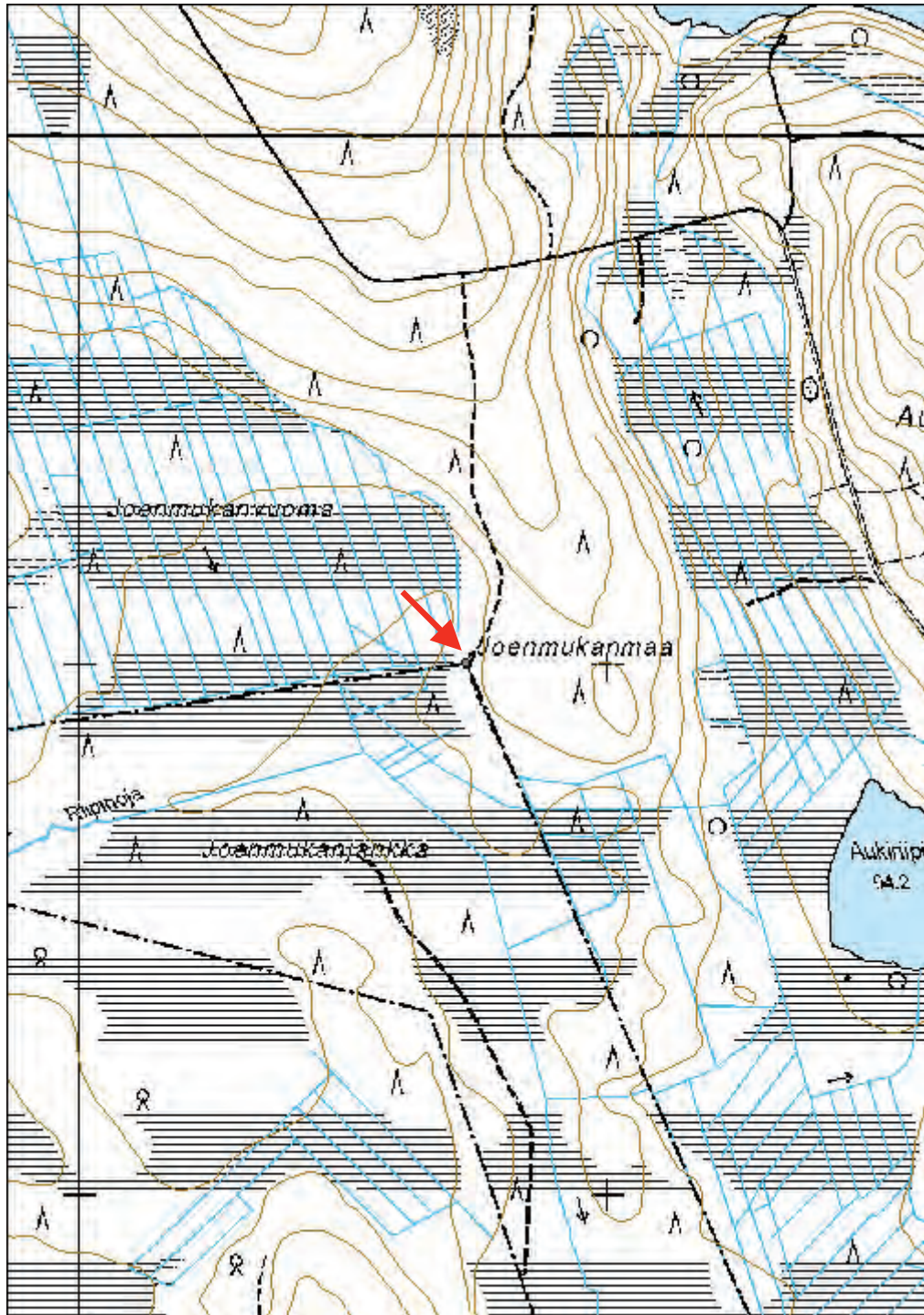
Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus
Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 6.9.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro: - **Kunto:** 2
Kesinkertainen

Ympäristön suojele: 0 Ei määritelty

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7389003, Y 3375730	Mittakaava:	1:10 000

1023 Kotarova (amo), Kotarova niittylato

MH-tunnus: 140106

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7408869, Y 3377070	Löydöt:	-

Taustatiedot

Kotarovan niittylato käytiin tarkastamassa 7. syyskuuta 2011. Tieto siitä oli saatu Mauri Huuskolta (Pello).

Ympäristön kuvaus

Selkävaaran eteläpuolisen Salmilompolon kaakkoisrannalla kohoaa kumpuileva ja monilakinen Kotarova. Kivikkoisen vaaran eteläpuolella saa alkunsa pieni puro, joka virtaa soistumien läpi kohti etelää, ja joka laskee Kuusirovan kaakkoispuolella seuraavaan pikku järveen. Puro on vajaat 4 kilometriä pitkä. Aivan puron alkulähteillä, Kuusirovan eteläpuolisella laajalla niittyaukealla on niittylato.

Kohteen kuvaus

Niittylato on suhteellisen hyvin säilynyt. Lähes koko lattia on edelleen olemassa, myös osia kattorakenteista on paikoillaan. Lato on kooltaan 3 x 4 metriä. Nurkkasalvokset on huolella tehty. Rakennus on kolmisen metriä korkea harjan kohdalta, päädyissä on 16 hirsikertaa. Ladon pohja on kaivettu kuopalle ja lattialaudat on sijoitettu ensimmäisen ja toisen hirsikerran väliin. Vesi tulee näkyviin lattian alla.

Ladon oviaukko on noin metri kertaa metri. Se on laudoista huolella tehty. Vaikka sen tekemisessä on käytetty rautanauvoja, on kiinnityksessä käytetty myös puisia tappeja. Luukun kunnosta päätellen se on kuitenkin latoa myöhäisempi. Oven sisäpuolella on kynällä kirjoitettuja tekstejä 1960-luvulta. Niissä kerrotaan hevosen ja lampaiden hakumatkoista. Ulkoseiniin on veistetty kirveellä pieniä lovia. Kysymys saattaa olla korjatun heinän määrän laskennasta. Katto on rakennettu jyrkeistä halkaistuista laudoista kahdeksan harjahirren varaan. Joitakin ladon hirsistä on pelkottu, mutta suurin osa niistä on pyöröhirsiiä.

Lato on rakennettu tuoreesta puusta, sillä hirsien välissä erottuu siellä täällä männyn parkkia. Ladon hyvä säilyminen saattaa johtua siitä, että niitty laskee rinteinä alas kohti puroa ladon kohdalla, jolloin vesi on päässyt valumaan alaspäin ohi ladon.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Vajaa kolme kilometriä luoteeseen Kotarovan ladolta on Selkävaaransuon lato. Sen luoteispuolella, niin ikään vajaan kolmen kilometrin päässä sijaitsee kolmas lato Ritavuomalla. Nämä kaksi muuta latoa ovat kaiverrusten ja kirjoitusten perusteella kuuluneet Waaran perheelle, ja ne lienee rakennettu 1900-luvun alkukymmeninä. Metsähallitus on entisöinyt Selkävaaransuon ladon 1980-luvulla. Myös Ritavuoman lato on suhteellisen hyväkuntoinen.

Rakenteellisilta yksityiskohdiltaan Kotarovän lato muistuttaa suuresti Waaran perheen latoja. Voi olla, että sekin on kuulunut samalle perheelle. Latoa on ilmeisesti ainakin korjailtu myöhemmin. Voi myös olla, että Kotarovän lato on pohjoisempia latoja hieman nuorempi.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 7.9.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- - **Kunto:** 2 Keskinertainen
rekisterinro:

Arvotus: 0 Ei määritelty

Olotila: 2 Ei käytössä

Kohteen 0 Ei määritelty
suojelu:

Ympäristön 0 Ei määritelty
suojelu:

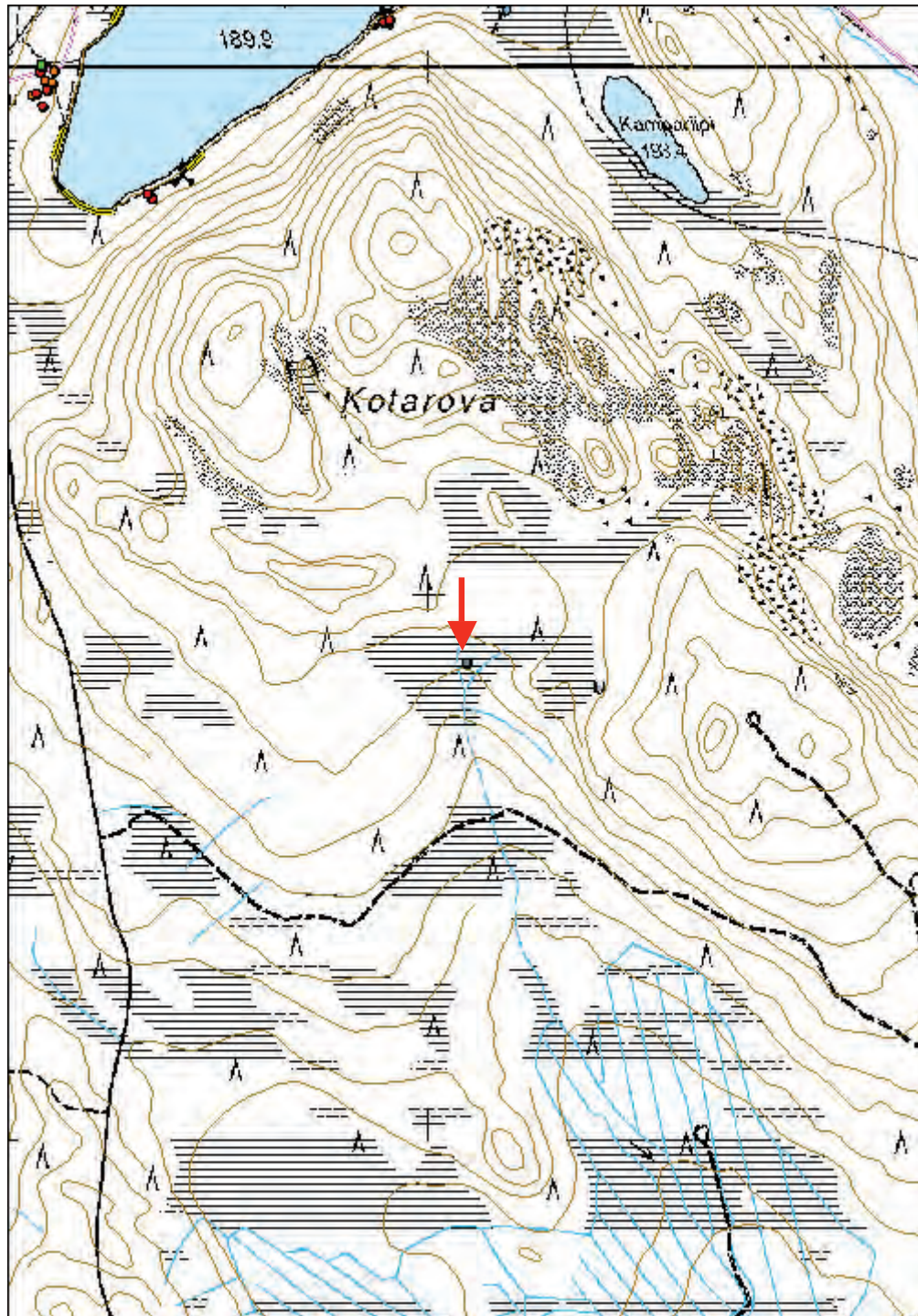

Yllä: Kotarovän niittylato. P9070048.

Alla: Lato oli erittäin hyvin säilynyt. P9070042.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7408869, Y 3377070	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7409947, Y 3376034	Löydöt:	-

Taustatiedot

Kohde tarkastettiin 7. syyskuuta. Paikalle päädyttiin, kun Kotarovon niitty-ladon dokumentoinnin jälkeen inventointiryhmä meni Salmilompoloon pitämään ruokataukoa. Tässä yhteydessä kivilatamus havaittiin ohi ajettaessa.

Ympäristön kuvaus

Salmilompolon länsirannalla on Metsähallituksen ylläpitämä retkipaikka, jossa on kartalle merkityn laavun lisäksi pari mökkiä, wc ja halkoliiteri hiekkaisella, järveen laskevalla kankaalla. Kangas jatkuu kohti länttä, jossa muutaman sadan metrin päässä tien yli tulee kelkkareitti sekä toinen metsäautotie, joka kääntyy kohti etelää. Hieman toistasataa metriä itään risteyksestä ja kymmenkunta metriä tieltä on havupuuvaltaisella kankaalla kivilatamus.

Kohteen kuvaus

Kivilatamus on kasattu halkaisijaltaan pääosin 30-40 cm suuruisista luonnonkivistä. Se on pohjalta pyöreä, halkaisijaltaan 1.2 metriä, ja se suippenee ylöspäin. Kiveyksen keskellä on pystyssä noin 80 cm korkea, litteä kivi, joka saattaa toimittaa viisarikiven virkaa. Kivi on länsi-itä -suuntainen.

P9070057.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Latomuksen merkitys ei paikalla aukene. Se muistuttaa jossain määrin nykyisellä Pellon ja Ylitornion välisellä rajalla olevaa pyykkiä, mutta ainakaan nykyinen kuntaraja ei tällä paikalla kulje. Todennäköisesti latomus kuitenkin on 1900-luvun tuotantoa.

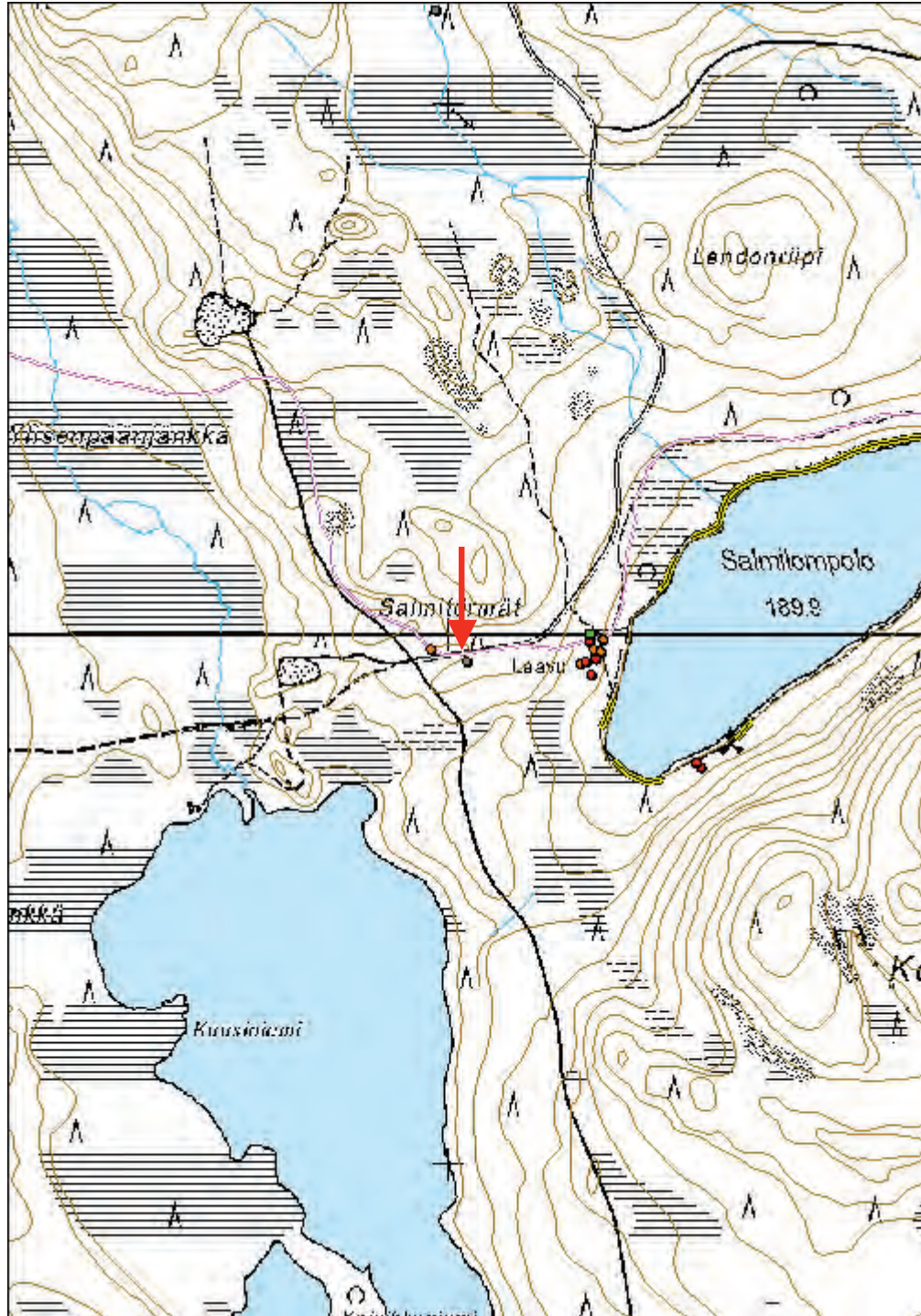
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 7.9.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	0 Ei tiedossa
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7409947, Y 3376034	Mittakaava:	1:10 000

Kavantojärvi metsätyökämpä

MH-tunnus: 140109

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Rakentamisvuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7409947, Y 3399929	Löydöt:	-

Taustatiedot

Kavantojärven metsätyökämpistä kertoo Unto Pantsarin teksti (2009):
"Kavannon kämpät olivat monien uitto- ja hakkuutyömaiden miesten majoituspaikkoina. Hevosille tallit."

Ympäristön kuvaus

Kavantojärven kaakkoisrannalla, Rantakeron eteläpuolella, on sijainnut Kavantojärven metsätyökämpä. Järvi on hiekkapohjainen ja sitä ympäröivät laajat suoalueet. Järven lounaispuolella saa alkunsa Kavantojoki, joka virtaa kohti etelää. Muutama sata metriä joen niskalta joki laajenee Kavantolompoloksi, jonka alapuolella vedet virtaavat suhteellisen leveänä uomana kohti Myllykoskea ja etelää. Kämpän paikan pohjoispuolella kohoaa Rantakero suoraan järven rannasta yli 50 metriä järven pintaa ylemmäksi. Kavantolompolon länsipuolella puolestaan on rovakkoinen Lompolovaara, jonka laki on toistasataa metriä järven pinnan yläpuolella. Kangas kämpän tienoilla on sekametsää.

Puretun kämpän pihapiiri erottuu kasvillisuuden perusteella selvästi. Vattupensaat ovat valtaamassa alueen. Kämpän paikan tuntumassa on tulipaikka, laavu, liiteri ja wc.

Kohteen kuvaus

Kavantojärven kämpästä on jäljellä tasoitetun piha-aukion lisäksi muutamia kuoppia rannassa sekä pari peltikaminaa. Kuoppien merkitys on epäselvä, tosin syvin niistä saattaa olla saunan pohja. Itse kämpärakennuksesta ei ole jäljellä mitään. Piha kasvaa vattupensaita.

Kohteen rajaus

Kohteen koordinaatti on otettu pihapiiristä, mutta koska jäljellä ei ole juuri muuta kuin kämpäaukio sekä pihakasvillisuutta, ei alueen rajaaminen ole tarkoituksenmukaista.

Tulkinta

Palojärven paliskunnan poroisännän Kalevi Könösen mukaan paikalla olisi ollut parakkikämpä, joka olisi siirretty pois.

Lisätietoja

Pantsar Unto 2009. Ruuhikairan savottakämpät kertovat vahvasta metsäperinteestä. Korteniemi Tuomo, Korteniemi Paavo ja Mämmilä Hilikka (toim.). Ruuhikairan kyläkirja; Ruuhijärvi, Vuoskujärvi. Väylä-Yhtiöt oy. Pello.

Kavantojärven puretun metsätyökämpän pihapiiri on edelleen avoin ja erottuu muutenkin kasvillisuutensa puolesta. Rannalle on rakennettu laavu. P9080063, P9080064.

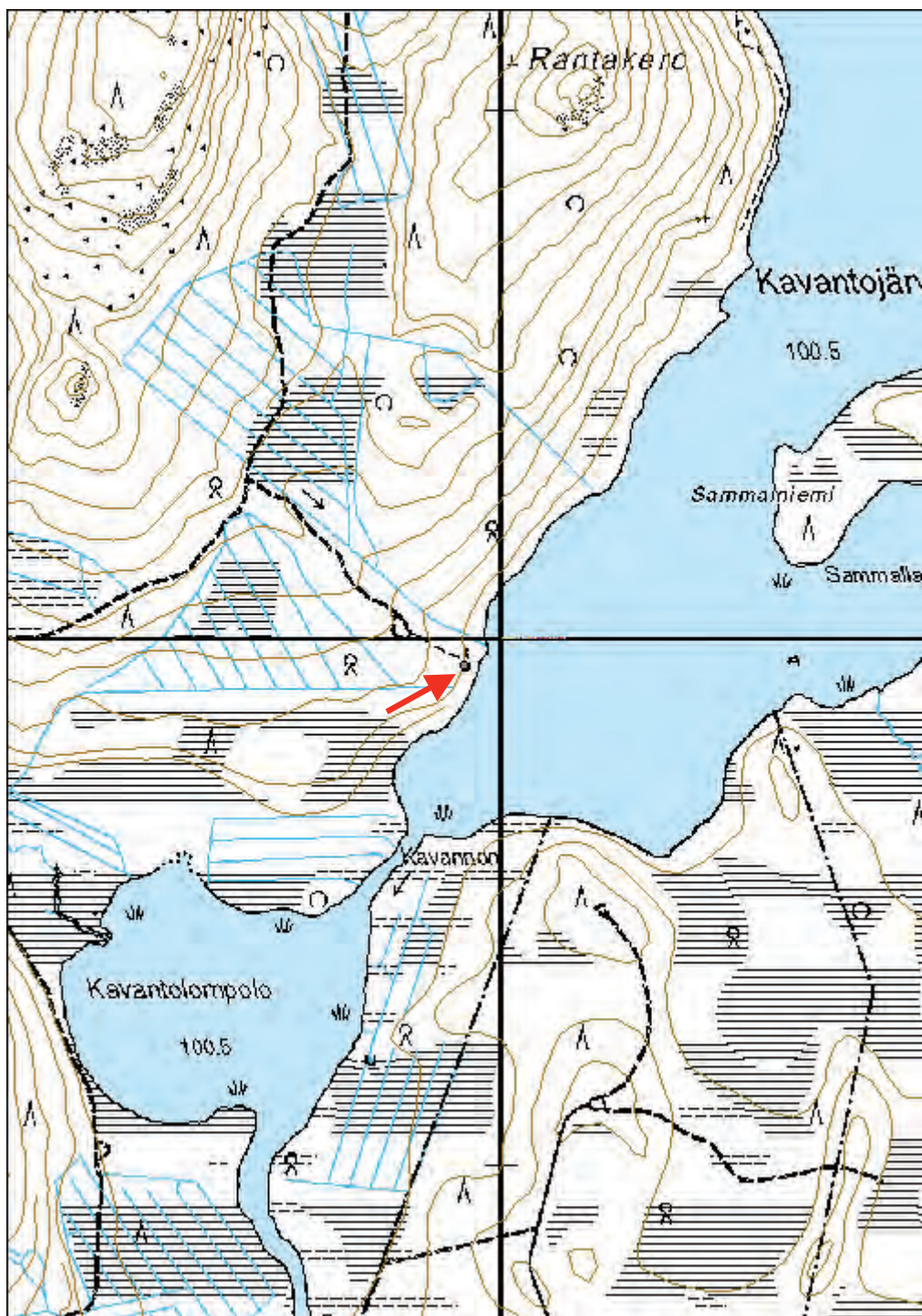
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
 Tarkastuspvm: 8.9.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	3 Huono
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7409947, Y 3399929	Mittakaava:	1:10 000

1102 Palokas (amo), Kaunismaa kammi

MH-tunnus: 137520

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Haltija:	800 Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	800 Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7376194, Y 3407074	Löydöt:	-

Taustatiedot

Kohde dokumentoitiin metsätaloustmetsiin suuntautuvan KMO-hankkeen inventoinnin yhteydessä. Paikan ohi ajettiin matkalla Mustipaljukalle rajapyykkejä ja kiveyksiä dokumentoimaan kesäkuun lopulla 2011.

Ympäristön kuvaus

Kaunismaan kankaan länsireunassa, muutamia kymmeniä metrejä tieltä on hiekkamaassa kämpän pohja. Kangas on kuivaa havumetsää ja maasto kumpuilevaa. Kangas on noin neliökilometrin laajuinen, ja se rajautuu joka puolella kosteikkoihin. Kangas on luontopalveluiden hallinnoimaa suojelualuetta.

Kohteen kuvaus

Kohde on maahan kaivettu hirsirakenteisen kämpän pohja. Se on laajuudeltaan 4x3.4 metriä ja kuoppa on 1.2 metriä syvä nykyisellään. Hirsirakenteita on jäljellä erityisesti rakennelman pohjoispäädyssä, jossa ovat myös sijainneet sekä oviaukko että kiuaskiveys.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Ilmeisesti rakennelma on ollut pystyssä vielä 1970-luvulla, jolloin se erottui turpeella katettuna kumpareena. Näin muisteli dokumentoinnin yhteydessä metsuri Matti Välimaa. Ainakin poromiesten käytössä on tämä lähinnä maasaunaksi luokiteltava kammi ollut.

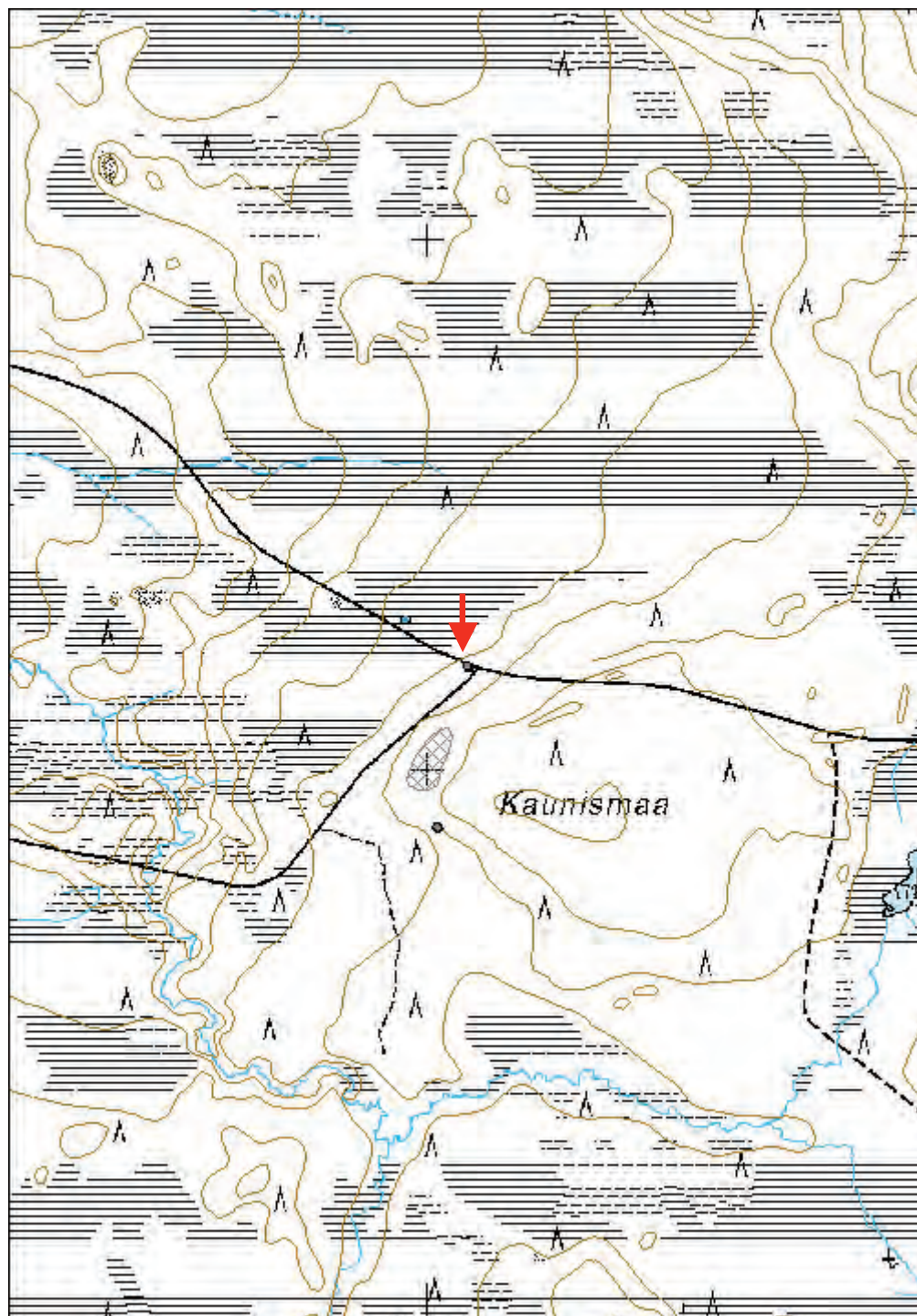
Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 27.6.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomaisrekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	99 Muu suojeluarvoa sisältävä alue
----------------------------	------------------------------------

Kohdetyyppi:	2 Asuinpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7376194, Y 3407074	Mittakaava:	1:10 000

Yllä: Kaunismaan kammi teiden risteyksessä Is-alueella. Nuoli osoittaa uunikiveyksen kohtaa. Kuvassa mukana Jaana Barsk-Juopperi, Matti Välimaa ja Kaisa Forsberg. P6270158.

Alla: Kiimajärven kivröykkiö. P8030060.

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Haltija:	800 Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	800 Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7374687, Y 3407123	Löydöt:	-

Taustatiedot

Erilaisia rajoja on merkitty eri tavoin kautta aikain. Merkittävimpiä rajapaasia ovat muuttuneet valtakunnan rajat sekä muut suuralueiden merkit.

Ruotsin keskiaikaisissa maalaieissa määrättiin, että kylän tai ulkopalstan rajaa merkitsevässä rauniossa piti olla yksi pystykivi keskellä ja neljä kiveä sen ympärillä. Peltojen rajamerkkeinä tuli olla kaksi kiveä tai paalu, kivi ja luu. Luu oli ilmeisesti maassa kiven alla lähinnä maagisessa tarkoituksessa. Niittyjen rajat merkittiin seipäillä. Myös suo- ja vesialueilla käytettiin rajamerkkeinä pystyyn asetettuja seipäitä ja paaluja. Suomessa käytettiin yleisesti vielä 1600-luvulla rajamerkkeinä eri tavoin merkittyjä kasvavia puita, jotka ovat hävinneet jo aikoja sitten. Myöhemmin rajoja on merkitty neliömäisillä kiviladelmilla, jonka keskelä on pystyssä rajan suuntaa osoittava viisarikivi. (Niukkanen 2009:116).

1800-luvun lopulla maanmittaushallituksen ylijohdaja J. Sjölin määräsi maanmittarit rakentamaan niin sanottuja koonillisia kiviraunioita kartoituksen sidemittauksia varten. 1900-luvun alussa tällaisia kivilatomuksia rakennettiin suuria määriä Pohjois-Suomeen, sillä niitä piti ohjeen mukaan rakennettaman yksi kappale kutakin neljää neliökilometriä kohden. (Julku 1991:109.) Koonilliset kivilatomukset muistuttavat muodoltaan muita rajapyykkejä siinä määrin, ettei niiden erottaminen toisistaan käy päinsä vain ulkonäköseikkojen perusteella.

Paikalle päädyttiin yleisövihjeen perusteella. Alue on luonnonsuojelualuetta, mutta kohteen tarkastaminen oli järkevää suorittaa kesän 2011 inventoinnin yhteydessä, kun ympäristössä muutenkin liikuttiin.

Ympäristön kuvaus

Kaunismaan eteläpuolella sijaitsevan Kiimajärven itäpuolisesta suosta kohoaa useita pieniä kumpareita joitakin metrejä ympäristöä korkeammaksi. Yhdellä kumpareista on kivilatomus, jossa näyttäisi olevan viisarikivikin. Kumpareen laki on 10 metriä Kiimajärven pintaa korkeammalla, mutta maastossa mäen profiili näyttää hyvin loivalta. Mäki on korkeuskäyrän perusteella vain muutaman hehtaarin laajuinen.

Maasto alueella on kivikkoista ja kasvillisuudeltaan havupuuvältaista. Kiimajärven ympäristö on ls-alue, joka on erotettu metsätaloudesta ilmeisesti Naturassa. Kivilatomuksen ympäristössä puustossa on suhteellisen runsaasti vanhoja puita eikä metsä vaikuta pitkiin aikoihin hakatulta.

Mustipaljukalla sijaitseva 1700-luvun alun Kemin ja Tornion Lapin välisen rajan pyykki sijaitsee neljä kilometriä koilliseen Kiimajärven kiveykseltä.

Kohteen kuvaus

Kiimajärven kivilatomus huolella ladottu. Siinä näyttäisi olevan jopa viisarikivi. Se on alaosastaan hieman yläosaa laajempi, ja alaosan kivet ovat suurehkoja luonnonkiviä, joiden muodot vaihtelevat. Korkeimmat kivet kohoavat noin 60 cm korkeuteen maan pinnasta. Kiveyksen kokonaiskorkeus on noin 1.2 metriä. Latomuksen puolessa välissä se hieman pienenee. Se on lähes säännöllisen neliön muotoinen ja ladottu huolella erikokoisista laakakivistä.

Alaosassa soikeahkon kiveyksen halkaisija on noin 1.4 metriä ja yläosassa 90 cm. Pyykin päällä on kaksi laakakiveä, joiden väliseen rakoon on asetettu kivi pystyyn ikään kuin viisarikiveksi. Sitä tukemaan on pantu vielä yksi luonnonkivi. Viisarikivi osoittaa kohti Kiimajärveä.

Kivilatomus muistuttaa rakenteeltaan ja kooltaan Mustipaljukan pyykkiä.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Koonillisia mittauspistekiveyksiä ei käytännössä voi ulkonäön perusteella erottaa rajakiveyksistä. Kiimajärven kiveyksen "viisari" viittaisi tavallaan kiveyksen luonteeseen jonkin rajan merkkinä. Toisaalta sen sijainti ei ole mitenkään tyypillinen rajakivelle. Tosin aina ei tietenkään ole ollut mahdollista valita näyttävää ja näkyvää paikkaa rajakivellekään vaan se on täytynyt pystyttää esimerkiksi kulmapisteeksi oikealle paikalle.

Kiimajärven piste voi olla rajamerkkikin vaikka toki Ylitorniolla on useita koonillisiksi kiviraunioiksikin tulkittuja latomuksia.

Lisätietoja

Julku, Kyösti 1991. Kemin ja Tornion vanha raja. Studia historica septentrionalia 19. Rovaniemi.

Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Tarkastukset

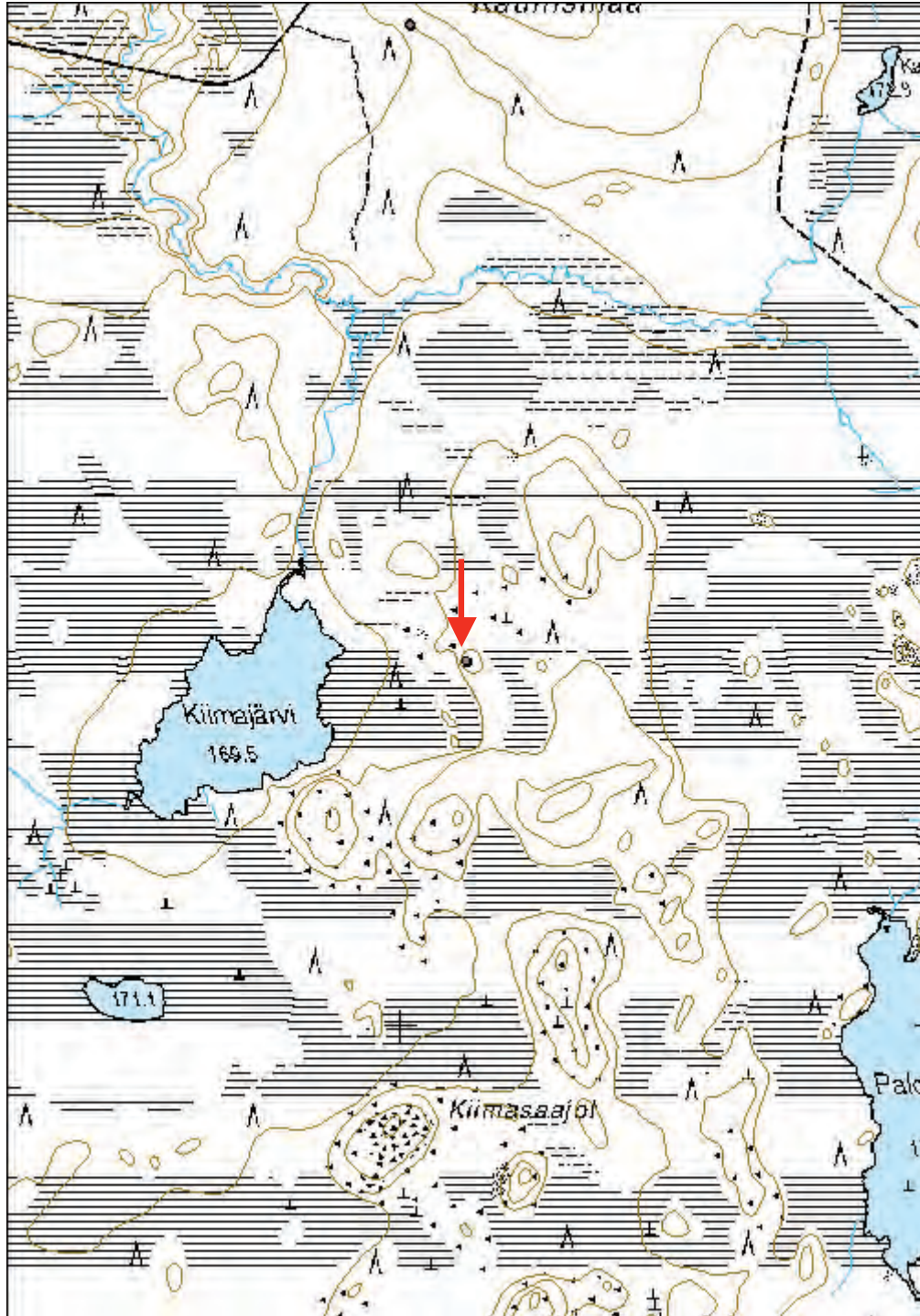
Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 3.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Keskinertainen
Arvotus:	8 Muu suojeluarvo	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojaelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojaelu:	0 Ei määritelty
---------------------------------------	-----------------

Kohdetyyppi:	17 Kivi- ja maarakenteet	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7374687, Y 3407123	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Haltija:	800 Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	7115 Keskiaika	Ylläpitäjä:	800 Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7375889, Y 3407017	Löydöt:	-

Taustatiedot

Alue on luonnonsuojelualue, mutta kohteen tarkastaminen oli järkevää suorittaa kesän 2011 inventoinnin yhteydessä, kun ympäristössä muutenkin liikuttiin.

Ympäristön kuvaus

Kaunismaan kankaan länsilaidalla rinteessä on poromiesten maakämpä, tässä korsuksi nimitetty, sekä siitä noin 150 metrin päässä poroaidan jäänteitä.

Alue on kuivaa kangasta pääosin Mustipaljukalle vievän tien eteläpuolella. Kangas kuuluu laajaan Mustiaapa-Kaattasjärvi -Natura 2000 -alueeseen. Aluskasvillisuus on kanerva-jäkälä-puolukka -valtaista. Puustoa kasvaa harvakseltaan, valtapuuna on mänty. Maasto kankaalla on loivasti kumpuilevaa.

Kohteen kuvaus

Hiekkaiseen rinteeseen Kaunismaan lounaislaidalla on kaivettu korsumainen kämpä. Alarinteen puoleisen sisäänmenoaukon kohdalla on jäljellä alkuperäisiä riu'usta tehtyjä seinärakenteita. Tällä kohdalla on jäljellä myös kattorakenteita. Kattoa kannattelevat suhteellisen vankat hirret. Muuten korsu on hajonnut ja hiekkaa valunut kuoppaan seinämiltä. Nykyisessä asussaan kuoppa on noin viisi metriä pitkä ja reilut kolme metriä leveä. Rakennelman alkuperäinen koko ei enää täysin hahmotu, mutta sisäänmenoaukon kohdalla rakennus vaikuttaa muuta osaa kapeammalta. Kuopan nykysyvyys rinteessä on syvimmillään reilut kaksi metriä.

Kuopan pohjalla erottuu seinärakenteiden lisäksi kaminan putkea, kerä rautalankaa ja palamattomia eläimen luita. Kamina on nostettu rakennuksen ulkopuolelle. Se on kotitekoinen ja sangen huolellisesti valmistettu. Korsun kuopannetta ympäröi parin metrin levyinen matalahko maavalli kolmella sivulla. Alarinteen sisääntuloaukon kohdalla valli häviää näkymättömiin.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Metallisesta kaminasta sekä korsun säilyneisyydestä päätellen se saattaa hyvinkin liittyä Kaunismaan poroerotusaidan aktiviteetteihin ja olla niiden kanssa samanikäinen. Toisaalta korsu on niin vanhakantainen rakennelma, että se on voinut olla käytössä hyvän aikaa ennen erotusaidan käytön loppumista. Rakennusmateriaalit kuitenkin viittaavat siihen, että korsu tuskin on viime sotia edeltävältä ajalta.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 3.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

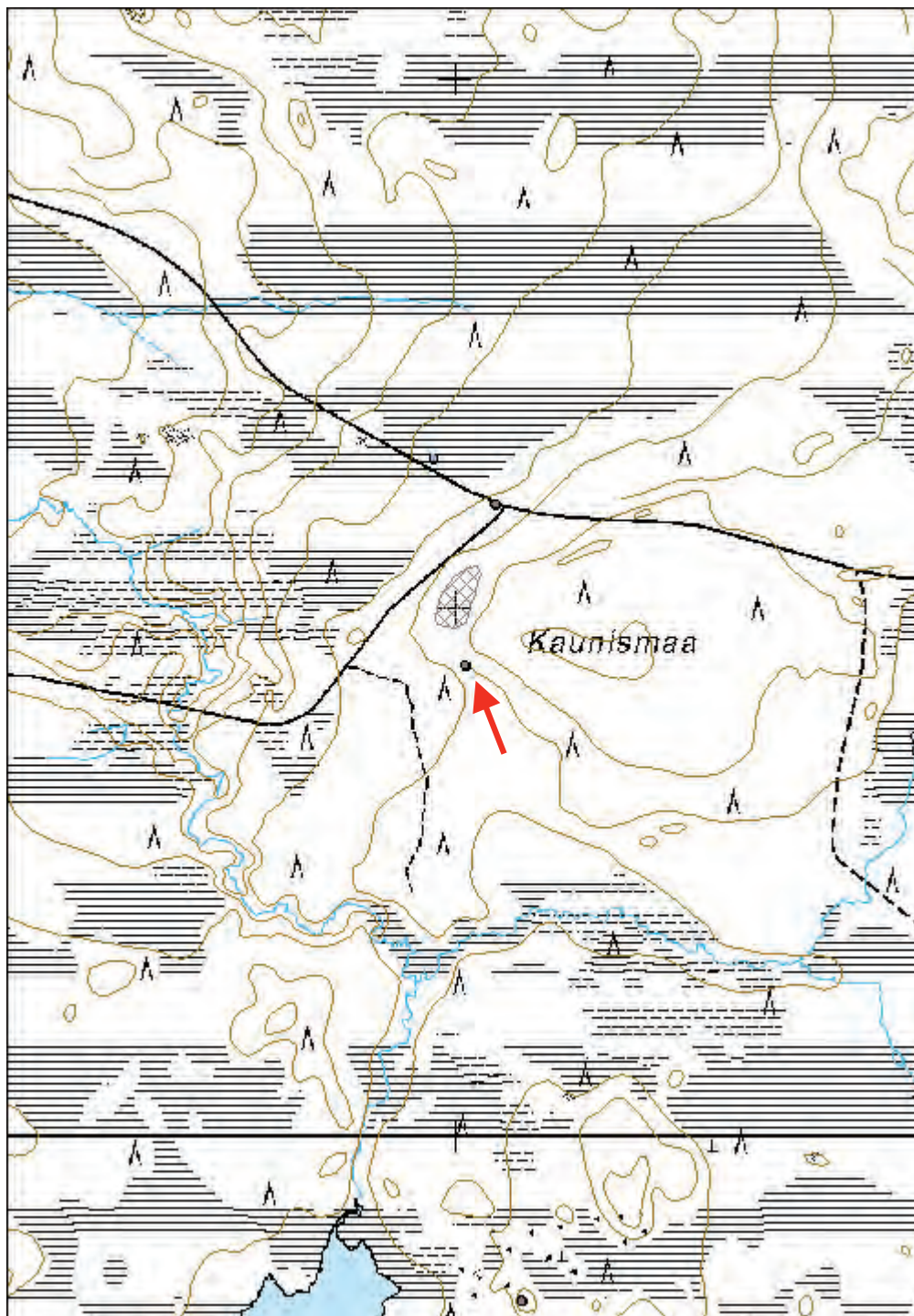
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------------	-----------------

Kaunsimaa 2, kammin paikka. Punavärillä on suureen kuvaan merkitty rakennelman sisäosan seinien paikkoja. Pikkukuvassa oviaukko. Kuvassa mukana Jaana Barsk-Juopperi, Matti Välimaa ja Sonja-koira. P8030078, P8030076.

Kohdetyyppi:	10 Valmistuspaikat/työpaikat?	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7375889, Y 3407017	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	800 Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	800 Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:	alueen laskennallinen keskikoordinaatti	Geometria tuotettu:	6 Digitointi, mittakaava $\geq 1:10000$
Koordinaatit:	X 7376019, Y 3407003	Löydöt:	-

Taustatiedot

Alue on luonnonsuojelualuetta, mutta kohteen tarkastaminen oli järkevää suorittaa kesän 2011 inventoinnin yhteydessä, kun ympäristössä muutenkin liikuttiin.

1800-luvun lopulle saakka poroja laidunnettiin melko vapaasti. Saamelaiset noudattivat perinteistä siida-järjestelmää, jossa toimittiin kyläkunnittain tai suvuittain. Paliskuntajärjestelmä kehittyi suomalaisten poronhoitajien keskuudessa, ja se vahvistettiin 1898 senaatin antamalla kirjeellä. Paliskuntien tehtäväksi tuli muun muassa vuosittain laskea porokanta sekä yhteisvastuullisesti paimentaa porokarjaa.

Lapissa osa suomalaisista alkoi harjoittaa poronhoitoa jo 1700-luvulla. Suomalaisille poronhoito oli usein sivuelinkeino maatalouden ohella. Saamelaisten poronhoidolle sen sijaan oli perinteisesti tyypillistä tiiviimpi paimentolaisuus.

Erilaiset jäänteet porotalouden harjoittamisesta viimeisen sadan vuoden ajalta ovat hyvin yleisiä Tornionjokilaaksossa valtionmailla. Eriaikoina hyljättyjen erotusaitojen lisäksi erilaisia porokämppejä löytyy näistä maastoista runsaasti. Osa rakennuksista on käytössä, vanhimmat erottuvat toisinaan maavalleina tai kuopanteina.

Ympäristön kuvaus

Kaunismaan kankaan länsilaidalla on vanhan poroaidan jäänteitä. Alue on kuivaa kangasta, joka jää pääosin Mustipaljukalle vievän tien eteläpuolelle. Kangas kuuluu laajaan Mustiaapa-Kaattasjärvi -Natura 2000 -alueeseen.

Aluskasvillisuus kanerva-jäkälä-puolukka -valtaista. Puustoa kasvaa harvakseltaan, valtapuuna on mänty. Maasto kankaalla on loivasti kumpuilevaa.

Kohteen kuvaus

Vanha poroaita erottuu varsin selvästi niukan aluskasvillisuuden joukosta. Siellä täällä on aitaa edelleen pystyssä.

Aita on tehty tuppilaudasta ja siinä on käytetty sekä nauloja että rautalankaa. Sulku erottuu varsin hyvin. Aitauksen sisäpuolella, sulun edustalla, on jäänteitä veräjistä. Sulun kohta on noin kahdeksan metriä leveä. Kokoamisaukko on leveä ja se sijaitsee loivassa alarinteessä. Aitauksen länsipuolella, reilun kymmenen metrin päässä, on osittain säilynyt ruhonroikutushirsi. Puitten väliin on rautalangalla viritelty mahdollisesti kaksikin poikkipuuta, joiden välinen pituus on ollut seitsemisen metriä.

Kohteen raja

Kohde on tallennettu alueena ja kohteen koordinaattipiste on alueen laskennallinen keskipiste. Erotusaitauksen näkösilä olevat rakenteet jäävät rajatun alueen sisäpuolelle.

Tulkinta

Aita on osin maatonut, mutta sen verran runsaasti siitä on edelleen puuta jäljellä, että se tuskin on ollut hyljättyinä kovin monta vuosikymmentä.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus Tarkastusvuosi: 2011

Tarkastuspvm: 3.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä

Viranomais- - **Kunto:** 2 Keskinertainen

rekisterinro:

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 0 Ei määritelty

Kohteen 0 Ei määritelty

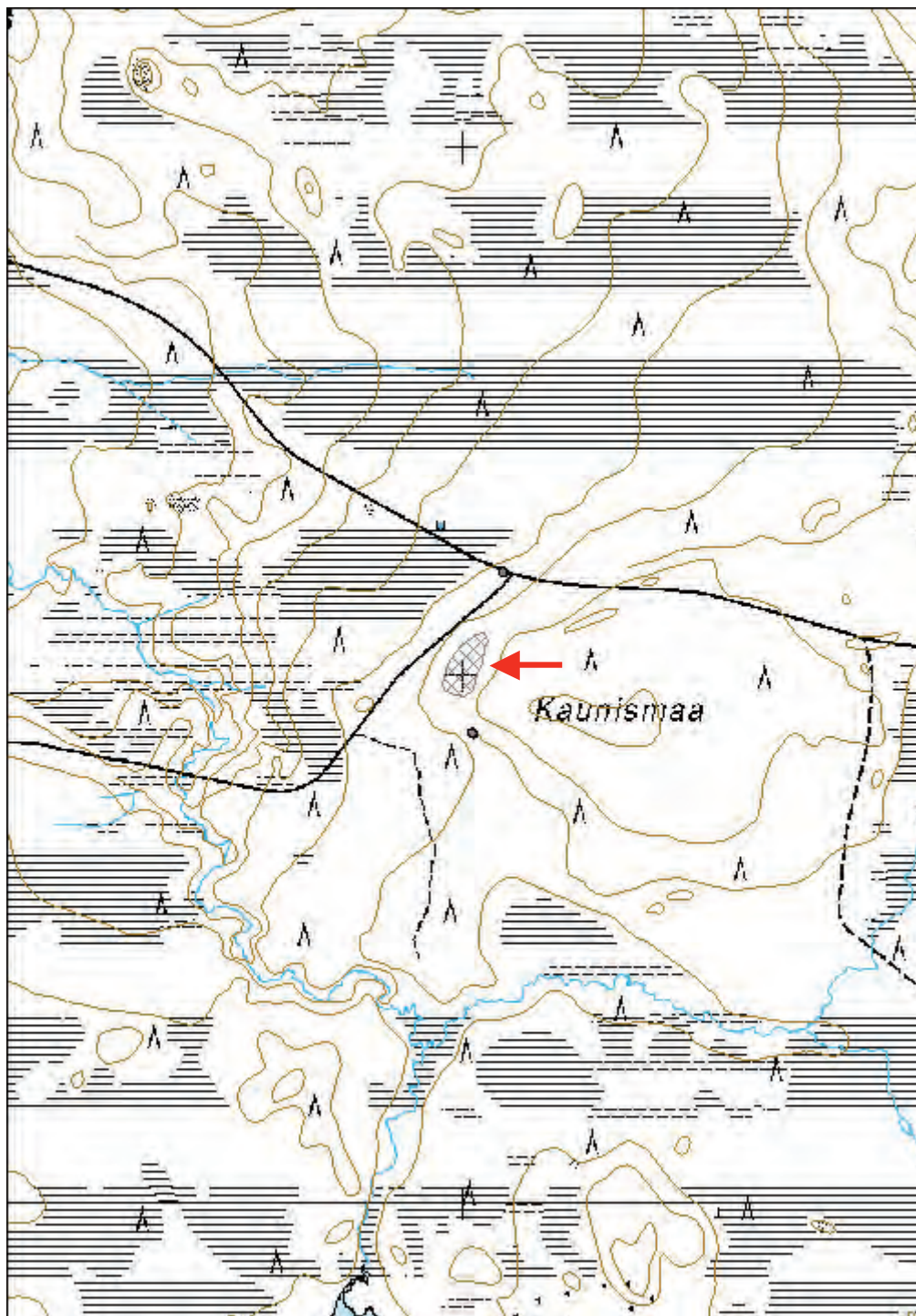
suojelu:

Ympäristön
suojelu: 0 Ei määritelty

P8030068.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7376019, Y 3407003	Mittakaava:	1:10 000

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	800 Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	800 Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:		Kunta:	854 Pello
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7413805, Y 3374686	Löydöt:	-

Taustatiedot

Ritavuoman niittyladolle päädyttiin 23. elokuuta Mauri Huuskon (Metsähallitus evp, Pello) antamien tietojen pohjalta. Informantti muisteli, että Metsähallitus oli entisöinyt jonkin alueen niittyladoista 1980-luvulla, mistä syystä lato tarkastettiin vaikka se oli Luontopalveluiden hallinnassa olevalla suojelualueella. Tarkastuksen yhteydessä lato dokumentoitiin.

Ympäristön kuvaus

Ritavalkean kaakkoispuolella ja paljaankallion koillispuolella sijaitsee Ritavuoma-niminen suoniitty. Se on Luontopalveluiden hallissa oleva suojelualue, jonka keskellä kulkee puro. Niityn pohjoispäässä on pitkuinen niittylato. Peruskartalla suo näyttää yhtenäiseltä kosteikolta, mutta käytännössä ainakin Salmilompolon tieltä lähtien kohti pohjoista täplittää niittyä hieman kuivempien metsäsaarekkeiden nauha.

Ladon kohdalla suo on mättäistä ja kasvaa kitukasvuisia mäntyjä, katajia ja pieniä vaivaiskoivuja. Nykyisin aluskasvillisuus muodostuu heinän lisäksi kanervista ja juolukoista sekä hillan lehdistä. Kolmisensataa metriä ladolta länteen kohoaa Paljaankallio jyrkkänä ja paikoin hyvin rovakkoisena.

Kohteen kuvaus

Lato sijaitsee keskellä suota. Se on mitoiltaan 5 x 3 metriä. Seinät ovat ilmeisesti lähes kokonaisuudessaan pystyssä, jäljellä on kymmenkunta hirsikertaa. Pyöröhirsiiä on käsitelty kirveellä ja pokasahalla. Osa hirsistä on lisäksi kirveellä pelkattu. Tämä on tapahtunut ehkä siitä syystä, että lato on tehty tuoreista puista ja pelkkaamalla on haluttu nopeuttaa puun kuivumista.

Oviaukko on noin 80 cm korkeudelta maasta ja sen koko on 70 x 70 cm. Ovenpielet on tuettu siten, että hirsiin on tehty reiät läpi muutaman sentin päähän hirren päästä. Rei'istä on pudotettu läpi tapit eli oviaukko on siis tapitettu. Oviaukon viereiseen hirteen on kaiverrettu teksti "B. Waara 1911". Ovisuuhun on lyöty sepäntekoinen naula.

Kattorakenteet ovat pääasiassa romahtaneet, mutta yksi poikkihirsistä lepää vielä paikallaan. Muut kattohirret ovat tippuneet ladon sisälle. Lattiasta on jäljellä suhteellisen runsaasti jykeviä lautoja, jotka yltyvät ladon ulkopuolelle alimpien hirsien päälle. Alimpien hirsikertojen väliin on lattian kohdalle jätetty noin 10 cm ilmarako.

Lato on huolellisesti rakennettu. Joidenkin hirsien välissä jäljellä edelleenkin männyn parkkia.

Kohteen rajaus

Kohde sijaitsee koordinaattipisteessä.

P8230047.

Tulkinta

Niittylato, jonka on rakentanut B. Waara vuonna 1911.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus
Tarkastuspvm: 23.8.2011 Tarkastaja: O. Räihälä
Kuvaus:

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: 1 Hyvä

Olotila: 2 Ei käytössä

Arvotus: 8 Muu suojeluarvo

**Kohteen
suojelu:** 0 Ei määritelty

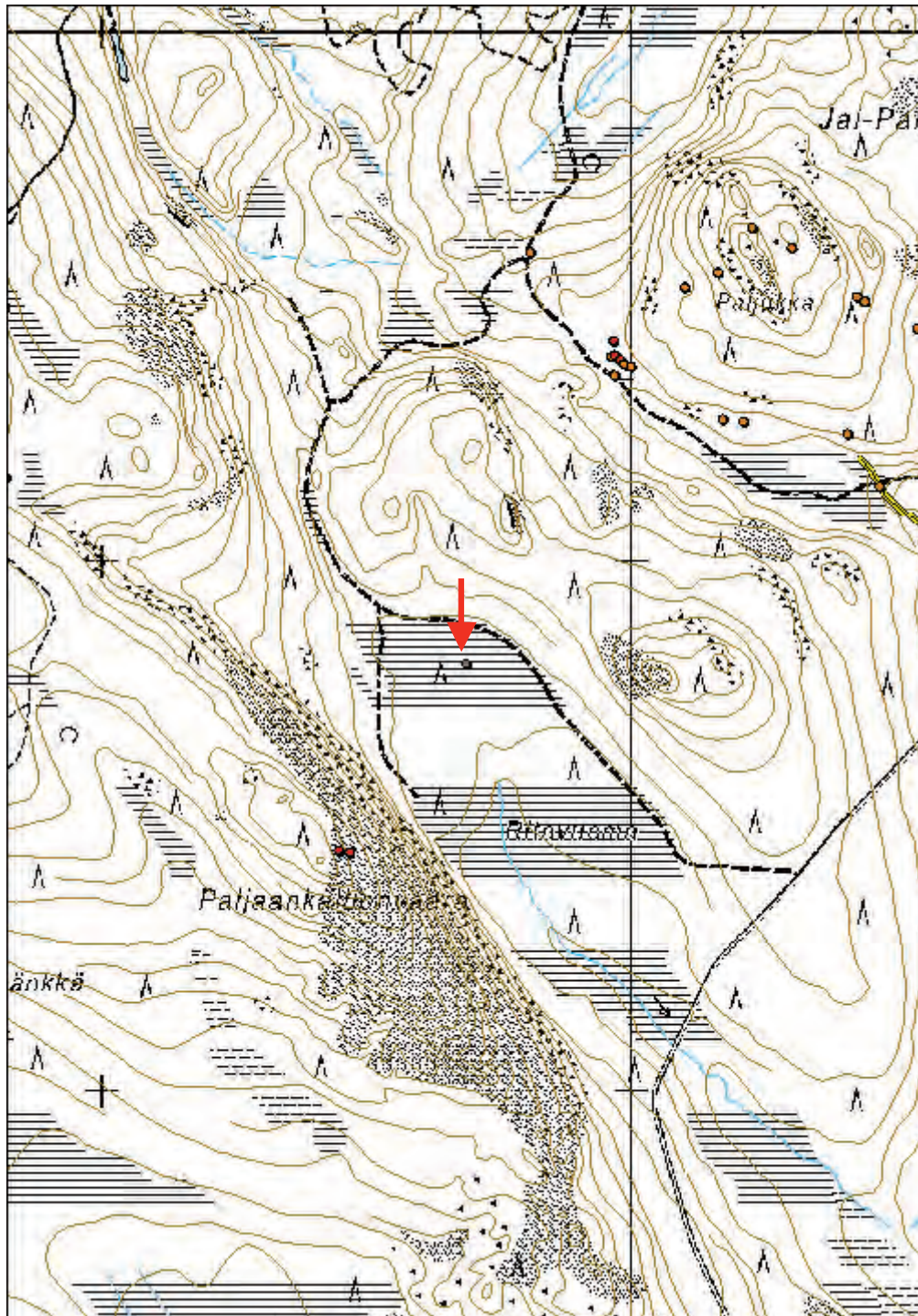
**Ympäristön
suojelu:**

0 Ei määritelty

Seinäkirjoituksia Ritavuoman ladon seiniltä. P8230043, P8230057, P8230059, P8230061, P8230064, P8230070.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7413805, Y 3374686	Mittakaava:	1:10000

Rompaanoja niittylato

MH-tunnus: 137723

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Haltija:	181 Metsätalous Länsi-Lappi
Ajoitus:	7116 Uusi aika	Ylläpitäjä:	0 Ei määritelty
Rakentamivuosi:		Kunta:	976 YLITORNIO
Lukumäärä:			

Koordinaattiselitys:		Geometria tuotettu:	4 Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7373477, Y 3401030	Löydöt:	-

Taustatiedot

Tietoja Rompaanojan niittyladon sijainnista saatiin useilta eri paikallisinformanteilta. Tiedot olivat keskenään jonkin verran ristiriitaisia, ja latoa etsiskeltiin useaan otteeseen. Kun se lopulta löytyi, ei maastotietokone toiminut, joten kohteen sijaintitieto tallennettiin gps-laitteella. Tämä johti siihen, ettei dokumentointivaiheessa huomattu ladon sijaitsevan yksityismaan puolella. Matkaa ladolta valtion maan rajalle on noin 90 metriä.

Ympäristön kuvaus

Kaitajärven pohjoispuolella, Rompaanojan länsipuolisen rantaniityn laidassa on niittylato. Rantaniitty on hyvin kostea ja pitkälle metsittynyt. Ladon tietämällä maasto on hyvin kumpuilevaa ja kosteaa. Alue kasvaa koivuja ja kitukasvuisia mäntyjä. Maasto on suhteellisen hankalakulkuista. Koko kulttuuriperintöinventointirupeaman aikana kesä-syyskuussa 2011 ei missään muualla Ylitornion maastoissa ollut yhtä paljon sääskiä ja mäkäräisiä kuin Rompaanojalla.

Kohteen kuvaus

Niittylato on hyvin säilynyt. Se on kooltaan 5x5 metriä, hirsikertoja on jäljellä 11. Kattorakenteet ovat romahtaneet, mutta edelleen hahmotettavissa. Katto on ollut harjallinen, oviaukko niityn suuntaan. Ladon pariovet on kiinnitetty metallisarannoilla ja ovilaudat veistetty kirveellä. Ladon sisäseinustoilla on myös hieman lattiarakenteita jäljellä. Hirret on työstetty pokasahalla ja kirveellä.

Kohteen rajaus

Niittylato sijaitsee koordinaattipisteessä.

Tulkinta

Niittyladon nykykunnosta päätellen se on sangen myöhään käytössä ollut, mahdollisesti vielä 1970-luvulla.

Tarkastukset

Tila: 3 Toteutettu   Laji: 6 Suojeluarvojen tarkastus   Tarkastusvuosi: 2011
Tarkastuspvm: 1.7.2011   Tarkastaja: O. Räihälä

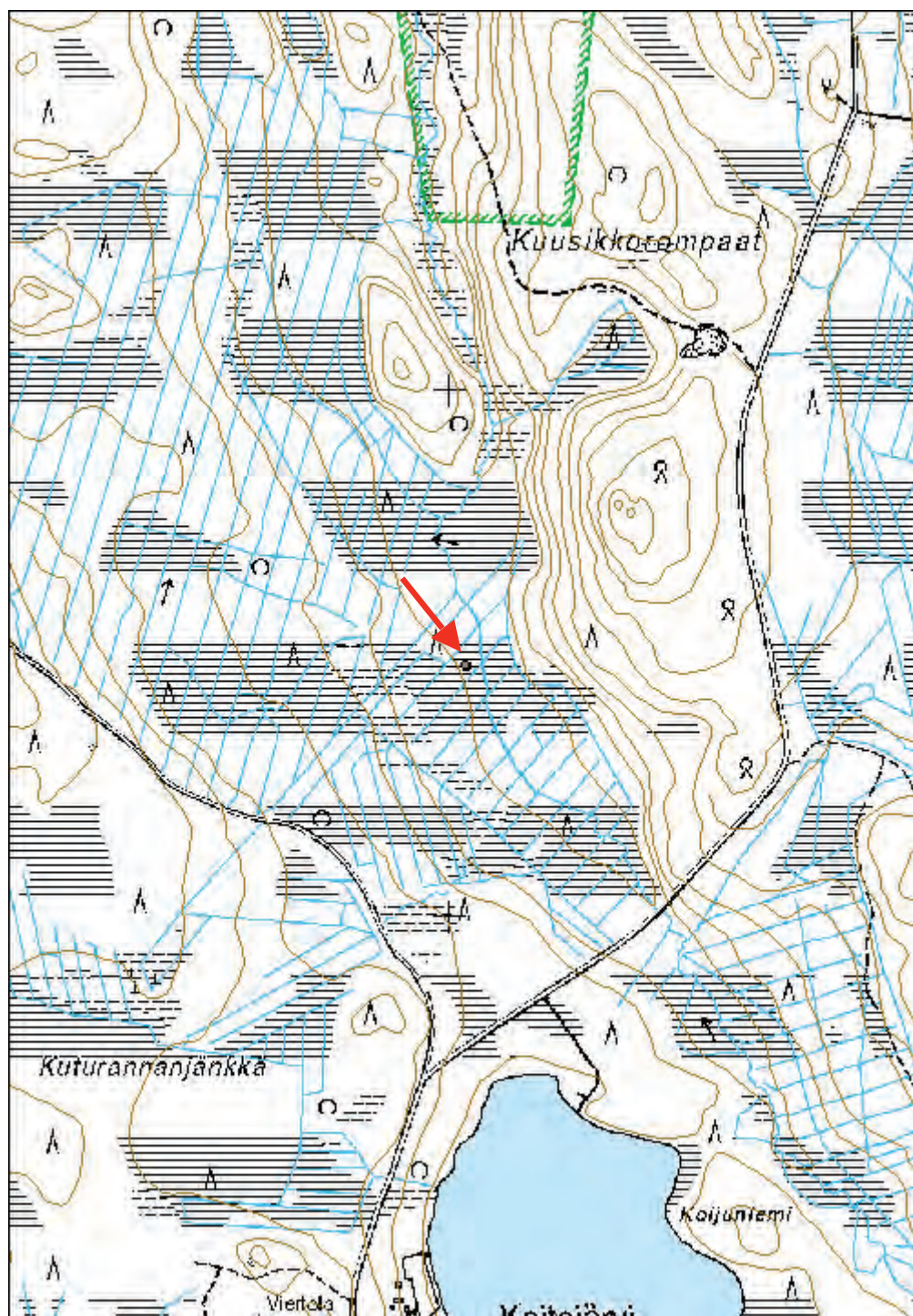
Viranomais- rekisterinro:	-	Kunto:	2 Kesinkertainen
Arvotus:	0 Ei määritelty	Olotila:	2 Ei käytössä
		Kohteen suojelu:	0 Ei määritelty

Ympäristön suojelu:	0 Ei määritelty
--------------------------------	-----------------

P7010158.

Kohdetyyppi:	9 Valmistuspaikat/työpaikat	Copyright:	© Metsähallitus 2008 © Maanmittauslaitos 1/MML/08
Koordinaatit:	X 7373477, Y 3401030	Mittakaava:	1:10 000

Liitteet

Kuvaluettelo

Kuvaaja Oili Räihälä. Päivämäärät viittaavat kuvanottopäivään. Kuvat on arkistoitu päiväkohtaisesti.

7.6.

P6070040.JPG – merkillinen kelo Airiselän SW-puolella.
P6070041.JPG – merkillinen kelo Airiselän SW-puolella.
P6070042.JPG – Iso Airi veneenlaskupaikalta, Särkikentän NE-puolelta. Joutsen.
P6070043.JPG – Iso Airi veneenlaskupaikalta, Särkikentän NE-puolelta. Joutsen.
P6070044.JPG – Iso Airi veneenlaskupaikalta, Särkikentän NE-puolelta. Joutsen.
P6070045.JPG – Iso Airi veneenlaskupaikalta, Särkikentän NE-puolelta. Joutsen.

8.6.

P6080046.JPG – Mj-rekisterin koordinaattien perusteella Airiselän historiallinen asuinpaikka sijaitsisi tässä. Tieto on luonnollisestikin virheellinen. 1960-luvulla, kun kohde on tarkastettu, ei käytössä ollut kepejä. Piste merkittiin peruskartalle jälkikäteen muistinvaraisesti, jolloin täppi sattui lähes 400 m S oikealta paikaltaan.
P6080047.JPG – Mj-rekisterin koordinaattien perusteella Airiselän historiallinen asuinpaikka sijaitsisi tässä. Tieto on luonnollisestikin virheellinen. 1960-luvulla, kun kohde on tarkastettu, ei käytössä ollut kepejä. Piste merkittiin peruskartalle jälkikäteen muistinvaraisesti, jolloin täppi sattui lähes 400 m S oikealta paikaltaan.

13.6.

P6130066.JPG – Yli1, Tiskilahti niittylato, 135784.
P6130067.JPG – Yli1, Tiskilahti niittylato, 135784.
P6130068.JPG – Yli1, Tiskilahti niittylato, 135784.
P6130069.JPG – Yli1, Tiskilahti niittylato, 135784.
P6130070.JPG – Yli1, Tiskilahti niittylato, 135784.
P6130071.JPG – Yli1, Tiskilahti niittylato, 135784.
P6130072.JPG – Instantlaavu Särkilahden niemekkeen kannassa, parikymmentämetriä rannasta.
P6130073.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789.
P6130074.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789.
P6130075.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789.
P6130076.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789.
P6130077.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789.
P6130078.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789. Kaksi Högforsin hellaa, metallikauha.
P6130079.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789. Kaksi Högforsin hellaa, metallikauha.
P6130080.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789. Kaksi Högforsin hellaa, metallikauha.
P6130081.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789. Kaksi Högforsin hellaa, metallikauha.
P6130082.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789. Kaksi Högforsin hellaa, metallikauha.
P6130083.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789. Kaksi Högforsin hellaa, metallikauha.
P6130084.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789. Yleiskuva alueesta.
P6130085.JPG – Yli2, Särkilahti tupasija, 135789. Yleiskuva alueesta.
P6130086.JPG – Yli3, Särkikenttä pilkkapuu, 135790.
P6130087.JPG – Yli3, Särkikenttä pilkkapuu, 135790.
P6130088.JPG – Yli3, Särkikenttä pilkkapuu, 135790.
P6130089.JPG – Yli3, Särkikenttä pilkkapuu, 135790.
P6130090.JPG – Yli3, Särkikenttä pilkkapuu, 135790. Yleiskuva Särkilahdelle päin, koillisesta lounaaseen.
P6130091.JPG – Tiskilahden puretun kämpän tienoita Ison Airin rannassa, järven kaakkoispäässä.
P6130092.JPG – Tiskilahden puretun kämpän tienoita Ison Airin rannassa, järven kaakkoispäässä.
P6130093.JPG – Tiskilahden puretun kämpän tienoita Ison Airin rannassa, järven kaakkoispäässä.

14.6.

P6140094.JPG – Yli6, Jaarasenniemi N hirtetty puu.
P6140095.JPG – Yli6, Jaarasenniemi N hirtetty puu.
P6140096.JPG – Yli6, Jaarasenniemi N hirtetty puu.
P6140097.JPG – Yli6, Jaarasenniemi N hirtetty puu.

P6140098.JPG – Yli6, Jaarasenniemi N hirtetty puu.
P6140099.JPG – Yli6, Jaarasenniemi N hirtetty puu.
P6140100.JPG – Yli7, Jaarasenniemi N 2 kiveys.
P6140101.JPG – Yli7, Jaarasenniemi N 2 kiveys.
P6140102.JPG – Yli7, Jaarasenniemi N 2 kiveys.
P6140103.JPG – Yli7, Jaarasenniemi N 2 kiveys.
P6140104.JPG – Yli8, Jaarasenniemi N 3 pilkkapuu.
P6140105.JPG – Yli8, Jaarasenniemi N 3 pilkkapuu.
P6140107.JPG – Yli9, Airinsalmi SE pilkkapuu.
P6140108.JPG – Yli9, Airinsalmi SE pilkkapuu.
P6140109.JPG – Yli9, Airinsalmi SE pilkkapuu.
P6140110.JPG – Airinsalmi. Salmen suuta Ison Airin puolelta.
P6140111.JPG – Airinsalmi. Salmen suuta Ison Airin puolelta.
P6140112.JPG – Airinsalmi. Salmen suuta Ison Airin puolelta.
P6140113.JPG – Airinsalmi. Salmen suuta Ison Airin puolelta.
P6140114.JPG – Airinsalmi. Salmen suuta Ison Airin puolelta.
P6140115.JPG – Yli10, Airinsalmi niitty lato.
P6140116.JPG – Yli10, Airinsalmi niitty lato.
P6140117.JPG – Yli10, Airinsalmi niitty lato.
P6140118.JPG – Yli10, Airinsalmi niitty lato.
P6140119.JPG – Yli10, Airinsalmi niitty lato.
P6140120.JPG – Yli10, Airinsalmi niitty lato.
P6140121.JPG – Yli11, Airinsalmi 2 niitty lato.
P6140122.JPG – Yli11, Airinsalmi 2 niitty lato.
P6140123.JPG – Yli11, Airinsalmi 2 niitty lato.

15.6.

P6150124.JPG – Yli12, Jaarasenniemi N 4, niitty lato.
P6150125.JPG – Yli12, Jaarasenniemi N 4, niitty lato.
P6150126.JPG – Yli12, Jaarasenniemi N 4, niitty lato.
P6150127.JPG – Yli12, Jaarasenniemi N 4, niitty lato.
P6150128.JPG – Yli12, Jaarasenniemi N 4, niitty lato.
P6150129.JPG – Airijärven itärannalla, Jaarasenniemen eteläpuolella, pisteessä 7384.363, 3410.997, oli suhteellisen modernin rakennuksen raato. Sitä ei dokumentoitu tarkemmin. Paikalla on edelleen käytössä oleva nuotion sija.
P6150130.JPG – Airijärven itärannalla, Jaarasenniemen eteläpuolella, pisteessä 7384.363, 3410.997, oli suhteellisen modernin rakennuksen raato. Sitä ei dokumentoitu tarkemmin. Paikalla on edelleen käytössä oleva nuotion sija.
P6150131.JPG – Yli4, Särkikenttä 2 niitty lato, 135843.
P6150132.JPG – Yli4, Särkikenttä 2 niitty lato, 135843.
P6150133.JPG – Yli4, Särkikenttä 2 niitty lato, 135843.
P6150134.JPG – Yli4, Särkikenttä 2 niitty lato, 135843.
P6150135.JPG – Yli4, Särkikenttä 2 niitty lato, 135843.
P6150136.JPG – Yli4, Särkikenttä 2 niitty lato, 135843.
P6150137.JPG – Yli4, Särkikenttä 2 niitty lato, 135843.
P6150138.JPG – Yli4, Särkikenttä 2 niitty lato, 135843.
P6150139.JPG – Yli4, Särkikenttä 2 niitty lato, 135843.
P6150140.JPG – Yli4, Särkikenttä 2 niitty lato, 135843.
P6150141.JPG – Yli4, Särkikenttä 2 niitty lato, 135843.
P6150142.JPG – Puiset kärryt Pikku Airin Airikentän reunalla.
P6150143.JPG – Puiset kärryt Pikku Airin Airikentän reunalla.
P6150144.JPG – Yli13, Pikku-Airi NW niitty lato.
P6150145.JPG – Yli13, Pikku-Airi NW niitty lato.
P6150146.JPG – Yli13, Pikku-Airi NW niitty lato.

16.6.

P6160147.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kiviaita (1).
P6160148.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kiviaita (1).
P6160149.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (3).
P6160150.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Maansekainen röykkiö (4).
P6160151.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pilkkapuu.
P6160152.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pilkkapuu (5).
P6160153.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pilkkapuu.
P6160154.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pilkkapuu.
P6160155.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pilkkapuu.
P6160156.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pilkkapuu.

P6160157.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pilkkapuu.
P6160158.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Resentti kuoppa (12).
P6160159.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (13).
P6160160.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (13).
P6160161.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Resentti kuoppa (15).
P6160162.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Resentti kuoppa (15).
P6160163.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Omintakeinen kuusi kuopan (15) vieressä.
P6160164.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Omintakeinen kuusi kuopan (15) vieressä.
P6160165.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Omintakeinen kuusi kuopan (15) vieressä.
P6160166.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Hiekkavallillinen rakennuksen pohja, jonka lounaisnurkkaa dominoi massiivinen kiviuni.
P6160167.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Hiekkavallillinen rakennuksen pohja, jonka lounaisnurkkaa dominoi massiivinen kiviuni.
P6160168.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Hiekkavallillinen rakennuksen pohja, jonka lounaisnurkkaa dominoi massiivinen kiviuni.
P6160169.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Hiekkavallillinen rakennuksen pohja, jonka lounaisnurkkaa dominoi massiivinen kiviuni.
P6160170.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Hiekkavallillinen rakennuksen pohja, jonka lounaisnurkkaa dominoi massiivinen kiviuni.
P6160171.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Hiekkavallillinen rakennuksen pohja, jonka lounaisnurkkaa dominoi massiivinen kiviuni.
P6160172.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Hiilinen maannosnäyte rakennuksen uunin alta.
P6160173.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pitkänmallinen, päistään matalampi röykkiö.
P6160174.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pitkänmallinen, päistään matalampi röykkiö.
P6160175.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pitkänmallinen, päistään matalampi röykkiö.
P6160176.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pitkänmallinen, päistään matalampi röykkiö.
P6160177.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Pitkänmallinen, päistään matalampi röykkiö.
P6160179.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (22), jonka päältä on ajettu metsäkoneella.
P6160180.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (22), jonka päältä on ajettu metsäkoneella.
P6160181.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (22), jonka päältä on ajettu metsäkoneella.
P6160182.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (22), jonka päältä on ajettu metsäkoneella.
P6160183.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (22), jonka päältä on ajettu metsäkoneella.
P6160184.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Korsu 1970-luvun sotaharjoituksista.
P6160185.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Korsu 1970-luvun sotaharjoituksista.
P6160186.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Korsu 1970-luvun sotaharjoituksista.
P6160187.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Korsu 1970-luvun sotaharjoituksista.
P6160188.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Korsu 1970-luvun sotaharjoituksista.
P6160189.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Korsu 1970-luvun sotaharjoituksista.
P6160190.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Korsu 1970-luvun sotaharjoituksista.
P6160191.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Hännällinen röykkiö (24).
P6160192.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Hännällinen röykkiö (24).
P6160193.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiön (24) vieressä valtion leimalla varustettu mänty.
P6160194.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiön (24) vieressä valtion leimalla varustettu mänty.
P6160195.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Hännällisen röykkiön (24) vieressä toinenkin epämääräinen röykkiö.
P6160196.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Hännällisen röykkiön (24) vieressä toinenkin epämääräinen röykkiö.

17.6.

P6170197.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (25).
P6170198.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (25).
P6170199.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (25).
P6170200.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (26).
P6170201.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (26).
P6170202.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (26).
P6170203.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (26).
P6170204.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (27).
P6170205.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Kivaitaa (27).
P6170206.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (28).
P6170207.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (28).
P6170208.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (28).
P6170209.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (28).
P6170210.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (34).
P6170211.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (34).
P6170212.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (35).
P6170213.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (35).

P6170214.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (36).
P6170215.JPG – Yli5 Airiselkä mj-alue. Röykkiö (36).
P6170216.JPG – Yli14 Pikku Airi SE niittylato.
P6170217.JPG – Pikku Airi Tervalahdi. Joutsenen pesä.
P6170218.JPG – Pikku Airi Tervalahdi. Joutsenen pesä.
P6170219.JPG – Pikku Airi Tervalahdi. Joutsenen pesä.
P6170220.JPG – Yli15 Tervalahdi niittylato.
P6170221.JPG – Yli15 Tervalahdi niittylato.
P6170222.JPG – Yli15 Tervalahdi niittylato.

20.6.

P6200124.JPG – Keskinen Palojoki Rontaanpalon tienoilla. Rontaankoski.
P6200125.JPG – Keskinen Palojoki Rontaanpalon tienoilla. Rontaankoski.
P6200126.JPG – Keskinen Palojoki Rontaanpalon tienoilla. Rontaankoski.
P6200127.JPG – Yli16 Sarvivaara NW tervahauta.
P6200128.JPG – Yli16 Sarvivaara NW tervahauta.
P6200129.JPG – Yli16 Sarvivaara NW tervahauta.
P6200130.JPG – Yli16 Sarvivaara NW tervahauta.
P6200131.JPG – Yli16 Sarvivaara NW tervahauta.
P6200132.JPG – Yli16 Sarvivaara NW tervahauta.
P6200133.JPG – Yli16 Sarvivaara NW tervahauta.
P6200134.JPG – Yli16 Sarvivaara NW tervahauta.
P6200135.JPG – Airijoki, yli17 Pitkäsenmaan metsätyökämpän saunan tienoilta.
P6200136.JPG – Airijoki, yli17 Pitkäsenmaan metsätyökämpän saunan tienoilta.
P6200137.JPG – Yli17 Pitkäsenmaa metsätyökämpä. Kuvassa hirsä hetteen päälle nikkaroidusta rakennelmasta.
P6200138.JPG – Yli17 Pitkäsenmaa metsätyökämpä. Kuvassa hirsä hetteen päälle nikkaroidusta rakennelmasta.
P6200139.JPG – Yli17 Pitkäsenmaa metsätyökämpä. Kuvassa hirsä hetteen päälle nikkaroidusta rakennelmasta.
P6200140.JPG – Yli17 Pitkäsenmaa metsätyökämpä. Kuvassa mahdollisesti kämppärakennuksen kuistia.
P6200141.JPG – Yli17 Pitkäsenmaa metsätyökämpä. Panoraamaa Pitkäsenmaan kämppäaukiolta.
P6200142.JPG – Yli17 Pitkäsenmaa metsätyökämpä. Panoraamaa Pitkäsenmaan kämppäaukiolta.
P6200143.JPG – Yli17 Pitkäsenmaa metsätyökämpä. Panoraamaa Pitkäsenmaan kämppäaukiolta.
P6200144.JPG – Yli17 Pitkäsenmaa metsätyökämpä. Panoraamaa Pitkäsenmaan kämppäaukiolta.
P6200145.JPG – Yli17 Pitkäsenmaa metsätyökämpä. Panoraamaa Pitkäsenmaan kämppäaukiolta.
P6200146.JPG – poistettu.
P6200147.JPG – poistettu.
P6200148.JPG – Yli18 Sarvivaara rajapyykki.
P6200149.JPG – Yli18 Sarvivaara rajapyykki.
P6200150.JPG – Yli18 Sarvivaara rajapyykki.
P6200151.JPG – poistettu.
P6200152.JPG – poistettu.

21.6.

P6210153.JPG – Yli19 Sarvivaara 2 rajapyykki.
P6210154.JPG – Yli19 Sarvivaara 2 rajapyykki.
P6210155.JPG – Yli19 Sarvivaara 2 rajapyykki.
P6210156.JPG – Yli19 Sarvivaara 2 rajapyykki.
P6210157.JPG – Yli 20 Haisujyppyrä pilkkapuu.
P6210158.JPG – Yli 20 Haisujyppyrä pilkkapuu.
P6210159.JPG – Yli 20 Haisujyppyrä pilkkapuu.
P6210160.JPG – Yli 20 Haisujyppyrä pilkkapuu.
P6210161.JPG – Yli 20 Haisujyppyrä pilkkapuu.
P6210162.JPG – Yli 20 Haisujyppyrä pilkkapuu.
P6210163.JPG – Yli 20 Haisujyppyrä pilkkapuu.
P6210164.JPG – Yli 20 Haisujyppyrä pilkkapuu.
P6210165.JPG – Yli 20 Haisujyppyrä pilkkapuu.
P6210166.JPG – Yli 20 Haisujyppyrä pilkkapuu.
P6210167.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210168.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210169.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210170.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210171.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210172.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.

P6210173.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210174.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210175.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210176.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210177.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210178.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210179.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210180.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210181.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210182.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6210183.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.

22.6.

P6220124.JPG – Maisemia Kyröjupolta.
P6220125.JPG – Maisemia Kyröjupolta.
P6220126.JPG – Maisemia Kyröjupolta.
P6220127.JPG – Maisemia Kyröjupolta.
P6220128.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220129.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220130.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220131.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220132.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220133.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220134.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220135.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220136.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220137.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220138.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220139.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220140.JPG – Yli21 Kyröjuppo rajapyykki ja kaksi pilkkapuuta
P6220141.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220142.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220143.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220144.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220145.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220146.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220147.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220148.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220149.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220150.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220151.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220152.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220153.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220154.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220155.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220156.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220157.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220158.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220159.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220160.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220161.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220162.JPG – Yli 22 Näätävaara metsätyökämpä.
P6220163.JPG – Yli23 Näätävaara 2 tupasija.
P6220164.JPG – Yli23 Näätävaara 2 tupasija.
P6220165.JPG – Näärävaaran rinteiltä. Luontoa vettä turisevan ilmanalan alta.
P6220166.JPG – Näärävaaran rinteiltä. Luontoa vettä turisevan ilmanalan alta.
P6220167.JPG – Näärävaaran rinteiltä. Luontoa vettä turisevan ilmanalan alta.
P6220168.JPG – Näärävaaran rinteiltä. Luontoa vettä turisevan ilmanalan alta.
P6220169.JPG – Näärävaaran rinteiltä. Luontoa vettä turisevan ilmanalan alta.
P6220170.JPG – Näärävaaran rinteiltä. Luontoa vettä turisevan ilmanalan alta.
P6220171.JPG – Yli24 Näätävaara 3 rajapyykki.
P6220172.JPG – Yli24 Näätävaara 3 rajapyykki.
P6220173.JPG – Yli24 Näätävaara 3 rajapyykki.

27.6.

P6270124.JPG – Yli25 Mustipaljukka rajapyykki.
P6270125.JPG – Yli25 Mustipaljukka rajapyykki.
P6270126.JPG – Yli25 Mustipaljukka rajapyykki.
P6270127.JPG – Yli25 Mustipaljukka rajapyykki.
P6270128.JPG – Yli25 Mustipaljukka rajapyykki.
P6270129.JPG – Yli25 Mustipaljukka rajapyykki.
P6270130.JPG – Yli25 Mustipaljukka rajapyykki.
P6270131.JPG – Yli25 Mustipaljukka rajapyykki.
P6270132.JPG – Yli25 Mustipaljukka rajapyykki.
P6270133.JPG – Yli25 Mustipaljukka rajapyykki.
P6270134.JPG – Mustipaljukan maisemia.
P6270135.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270136.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270137.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270138.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270139.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270140.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270141.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270142.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270143.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270144.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270145.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270146.JPG – Yli26 Mustipaljukka 2 rajapyykki.
P6270147.JPG – Tapionpöytä Mustipaljukalla.
P6270148.JPG – Tapionpöytä Mustipaljukalla.
P6270149.JPG – Tapionpöytä Mustipaljukalla.
P6270150.JPG – Tapionpöytä Mustipaljukalla.
P6270151.JPG – Tapionpöytä Mustipaljukalla.
P6270152.JPG – Yli27 Kaunismaa kammi.
P6270153.JPG – Yli27 Kaunismaa kammi.
P6270154.JPG – Yli27 Kaunismaa kammi.
P6270155.JPG – Yli27 Kaunismaa kammi.
P6270156.JPG – Yli27 Kaunismaa kammi.
P6270157.JPG – Yli27 Kaunismaa kammi.
P6270158.JPG – Yli27 Kaunismaa kammi.
P6270159.JPG – Yli27 Kaunismaa kammi.
P6270160.JPG – Makkaranpaistoa Ison Koiravaaran Hietanokalla. Kaisa Forsberg, Jaana Barsk Juopperi ja Matti Välimaa.
P6270161.JPG – Makkaranpaistoa Ison Koiravaaran Hietanokalla. Kaisa Forsberg, Jaana Barsk Juopperi ja Matti Välimaa.
P6270162.JPG – Yli28 Ison Koiravaaran Hietanokka metsätyökämpä.
P6270163.JPG – Yli28 Ison Koiravaaran Hietanokka metsätyökämpä.
P6270164.JPG – Yli28 Ison Koiravaaran Hietanokka metsätyökämpä.
P6270165.JPG – Yli28 Ison Koiravaaran Hietanokka metsätyökämpä.
P6270166.JPG – Yli28 Ison Koiravaaran Hietanokka metsätyökämpä.
P6270167.JPG – Yli28 Ison Koiravaaran Hietanokka metsätyökämpä.
P6270168.JPG – Yli28 Ison Koiravaaran Hietanokka metsätyökämpä.
P6270169.JPG – Yli28 Ison Koiravaaran Hietanokka metsätyökämpä.
P6270170.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270171.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270172.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270173.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270174.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270175.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270176.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270177.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270178.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270179.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270180.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270181.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270182.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270183.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.
P6270184.JPG – Yli29 Koiravaaranpalo metsätyökämpä.

29.6.

P6290124.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290125.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290126.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290127.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290128.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290129.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290130.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290131.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290132.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290133.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290134.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290135.JPG – Yli31 Muotkarova E rajapyykki.Kuvia pyykistä sekä rovan rinteeltä.
P6290136.JPG – Muotkarovan romahtanut palotorni.
P6290137.JPG – Muotkarovan romahtanut palotorni.
P6290138.JPG – Muotkarovan romahtanut palotorni.
P6290139.JPG – Muotkarovan romahtanut palotorni.
P6290140.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290141.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290142.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290143.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290144.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290145.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290146.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290147.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290148.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290149.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290150.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290151.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290152.JPG – Muotkarovan etelärinnettä.
P6290153.JPG – Yli32 Muotkarova rajapyykki.
P6290154.JPG – Yli32 Muotkarova rajapyykki.
P6290155.JPG – Yli32 Muotkarova rajapyykki.
P6290156.JPG – Yli32 Muotkarova rajapyykki.
P6290157.JPG – Yli32 Muotkarova rajapyykki.
P6290158.JPG – Yli32 Muotkarova rajapyykki.
P6290159.JPG – Yli32 Muotkarova rajapyykki.
P6290160.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290161.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290162.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290163.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290164.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290165.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290166.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290167.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290168.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290169.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290170.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290171.JPG – Yli33 Muotkarova SE rajapyykki.
P6290172.JPG – Yli34 Männikkömaa rajapyykki.
P6290173.JPG – Yli34 Männikkömaa rajapyykki.
P6290174.JPG – Yli34 Männikkömaa rajapyykki.
P6290175.JPG – Yli34 Männikkömaa rajapyykki.
P6290176.JPG – Yli34 Männikkömaa rajapyykki.

30.6.

P6300124.JPG – Iso Airi Matalanvaaranalusjäykkä. Paikalla palaneen kodan jäännöksiä parin vuosikymmenen takaa sekä nykyinen nuotiopaikka.
P6300125.JPG – Iso Airi Matalanvaaranalusjäykkä. Paikalla palaneen kodan jäännöksiä parin vuosikymmenen takaa sekä nykyinen nuotiopaikka.
P6300126.JPG – Ison Airin Keminkentän eteläpuolella oli jäännöksiä soutuveneestä, jossa oli sepän tekemät naulat.
P6300127.JPG – Ison Airin Keminkentän eteläpuolella oli jäännöksiä soutuveneestä, jossa oli sepän tekemät naulat.
P6300128.JPG – Ison Airin Keminkentän eteläpuolella oli jäännöksiä soutuveneestä, jossa oli sepän tekemät naulat.
P6300129.JPG – Iso Airi Lukkarinlahti. Potentiaalinen piilkkapuu – nuolia, k-kirjain?

P6300130.JPG – Iso Airi Lukkarinlahti. Potentiaalinen pilkkapuu – nuolia, k-kirjain?
P6300131.JPG – Iso Airi Lukkarinlahti. Potentiaalinen pilkkapuu – nuolia, k-kirjain?
P6300132.JPG – Iso Airi Keminkenttä. Kelottunut valtaisa kuusi.
P6300133.JPG – Iso Airi Keminkenttä. Kelottunut valtaisa kuusi.
P6300134.JPG – Iso Airi Keminkenttä. Kelottunut valtaisa kuusi.
P6300135.JPG – Yli 35 Iso Airi Keminkenttä kotasija?
P6300136.JPG – Yli 35 Iso Airi Keminkenttä kotasija?
P6300137.JPG – Yli 35 Iso Airi Keminkenttä kotasija?
P6300138.JPG – Yli 35 Iso Airi Keminkenttä kotasija?
P6300139.JPG – Yli 35 Iso Airi Keminkenttä kotasija?
P6300142.JPG – Alkukesästä hillatilanne näytti vielä hyvältä.
P6300143.JPG – Alkukesästä hillatilanne näytti vielä hyvältä.
P6300144.JPG – Alkukesästä hillatilanne näytti vielä hyvältä.
P6300145.JPG – Alkukesästä hillatilanne näytti vielä hyvältä.
P6300146.JPG – Yli36 Lukkarijärvi metsätyökämpä.
P6300147.JPG – Yli36 Lukkarijärvi metsätyökämpä.
P6300148.JPG – Yli36 Lukkarijärvi metsätyökämpä.
P6300149.JPG – Yli36 Lukkarijärvi metsätyökämpä.
P6300150.JPG – Yli36 Lukkarijärvi metsätyökämpä.
P6300151.JPG – Yli36 Lukkarijärvi metsätyökämpä.
P6300152.JPG – Yli36 Lukkarijärvi metsätyökämpä.
P6300153.JPG – Yli36 Lukkarijärvi metsätyökämpä.
P6300154.JPG – Yli36 Lukkarijärvi metsätyökämpä.
P6300155.JPG – Vietonen. Veden lämpötila 22 astetta, ilman 29.
P6300156.JPG – Vietonen. Veden lämpötila 22 astetta, ilman 29.
P6300157.JPG – Vietonen. Veden lämpötila 22 astetta, ilman 29.
P6300158.JPG – Vietonen. Veden lämpötila 22 astetta, ilman 29.
P6300159.JPG – Vietonen. Veden lämpötila 22 astetta, ilman 29.

1.7.

P7010124.JPG – Matkalla Kiimavuomalle. Huomattavan kookkaan kelon sisään on kavunnut Jaana Barsk Juopperi.
P7010125.JPG – Matkalla Kiimavuomalle. Huomattavan kookkaan kelon sisään on kavunnut Jaana Barsk Juopperi.
P7010126.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010127.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010128.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010129.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010130.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010131.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010132.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010133.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010134.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010135.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010136.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010137.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010138.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010139.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010140.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010141.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010142.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010143.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010144.JPG – Yli37 Kiimavuoma metsätyökämpä.
P7010145.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010146.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010147.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010148.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010149.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010150.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010151.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010152.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010153.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010154.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010155.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010156.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.
P7010157.JPG – Yli38 Rompaanoja niitty lato.

P7050184.JPG – Yli40 Ristiaapa niittykämpä, jossa pieni tupa, karjasuoja ja eläinaitaus. Kuvassa karjasuoja.
P7050185.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050186.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050187.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050188.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050189.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050190.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050191.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050192.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050193.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050194.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050195.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050196.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050197.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050198.JPG – Yli41 Matalavaara metsätyökämpä.
P7050199.JPG – Kvartsimöhkäle Matalassavaarassa.
P7050200.JPG – Kvartsimöhkäle Matalassavaarassa.
P7050201.JPG – Matalanvaaran pohjoispuolelta etsittiin peruskartalle merkittyä luonnonmuistomerkkiä.
P7050202.JPG – Matalanvaaran pohjoispuolelta etsittiin peruskartalle merkittyä luonnonmuistomerkkiä.
P7050203.JPG – Matalanvaaran pohjoispuolelta etsittiin peruskartalle merkittyä luonnonmuistomerkkiä.
P7050204.JPG – Matalanvaaran pohjoispuolelta etsittiin peruskartalle merkittyä luonnonmuistomerkkiä.

6.7.

P7060205.JPG – Kuolleen poron jäännöksiä Sompasen rinteessä.
P7060206.JPG – Kuolleen poron jäännöksiä Sompasen rinteessä.
P7060207.JPG – Sulan kiven tekemä rantu kalliassa Sompasen rinteessä.
P7060208.JPG – Sompasen etelärinnettä.
P7060209.JPG – Sompasen etelärinnettä.
P7060210.JPG – Sompasen etelärinnettä.
P7060211.JPG – Yli42 Sompanen1 rajapyykki.
P7060212.JPG – Ruokatauko Sompasella.
P7060213.JPG – Yli42 Sompanen1 rajapyykki.
P7060214.JPG – Yli42 Sompanen1 rajapyykki.
P7060215.JPG – Yli42 Sompanen1 rajapyykki.
P7060216.JPG – Yli42 Sompanen1 rajapyykki.
P7060217.JPG – Yli42 Sompanen1 rajapyykki.
P7060218.JPG – Yli42 Sompanen1 rajapyykki.
P7060219.JPG – Yli42 Sompanen1 rajapyykki.
P7060220.JPG – Yli42 Sompanen1 rajapyykki.
P7060221.JPG – Sompasen rinnettä.
P7060222.JPG – Sompasen rinnettä.
P7060223.JPG – Sompasen rinnettä.
P7060224.JPG – Sompasen rinnettä.
P7060225.JPG – Sompasen rinnettä.
P7060226.JPG – Sompasen rinnettä.
P7060227.JPG – Sompasen rinnettä.
P7060228.JPG – Sompasen rinnettä.
P7060229.JPG – Sompasen rinnettä.
P7060230.JPG – Yli43 Sompanen2 erotusaita.
P7060231.JPG – Yli43 Sompanen2 erotusaita.
P7060232.JPG – Yli43 Sompanen2 erotusaita.
P7060233.JPG – Yli43 Sompanen2 erotusaita.
P7060234.JPG – Yli43 Sompanen2 erotusaita.
P7060235.JPG – Yli43 Sompanen2 erotusaita.
P7060236.JPG – Yli43 Sompanen2 erotusaita.
P7060237.JPG – Yli43 Sompanen2 erotusaita.
P7060238.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.
P7060239.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.
P7060240.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.
P7060241.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.
P7060242.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.
P7060243.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.
P7060244.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.
P7060245.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.

P7060246.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.
P7060247.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.
P7060248.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.
P7060249.JPG – Yli44 Kivilaki metsätyökämpä.

7.7.

P7070250.JPG – Yli45 Vinsanoja metsätyökämpä (Kemi-yhtiö). Kämpä, kellari ja talli.
P7070251.JPG – Yli45 Vinsanoja metsätyökämpä (Kemi-yhtiö). Kämpä, kellari ja talli.
P7070252.JPG – Yli45 Vinsanoja metsätyökämpä (Kemi-yhtiö). Kämpä, kellari ja talli.
P7070253.JPG – Yli45 Vinsanoja metsätyökämpä (Kemi-yhtiö). Kämpä, kellari ja talli.
P7070254.JPG – Yli45 Vinsanoja metsätyökämpä (Kemi-yhtiö). Kämpä, kellari ja talli.
P7070255.JPG – Yli45 Vinsanoja metsätyökämpä (Kemi-yhtiö). Kämpä, kellari ja talli.
P7070256.JPG – Yli45 Vinsanoja metsätyökämpä (Kemi-yhtiö). Kämpä, kellari ja talli.
P7070257.JPG – Yli45 Vinsanoja metsätyökämpä (Kemi-yhtiö). Kämpä, kellari ja talli.
P7070258.JPG – Yli45 Vinsanoja metsätyökämpä (Kemi-yhtiö). Kämpä, kellari ja talli.
P7070259.JPG – Yli45 Vinsanoja metsätyökämpä (Kemi-yhtiö). Kämpä, kellari ja talli.
P7070260.JPG – Yli45 Vinsanoja metsätyökämpä (Kemi-yhtiö). Kämpä, kellari ja talli.
P7070261.JPG – Yli46 Järvikäisenmaa tupasija (poromiesten?).
P7070262.JPG – Yli46 Järvikäisenmaa tupasija (poromiesten?).
P7070263.JPG – Karhujupukan laella on valtakunnallinen korkeuskiintopiste sekä romahtanut palotorni, jonka tuntumassa arssinoimassa Jaana Barsk Juopperi sekä Matti Välimaa.
P7070264.JPG – Karhujupukan laella on valtakunnallinen korkeuskiintopiste sekä romahtanut palotorni, jonka tuntumassa arssinoimassa Jaana Barsk Juopperi sekä Matti Välimaa.
P7070265.JPG – Yli47 Karhujupukka N pilkkapuita.
P7070266.JPG – Yli47 Karhujupukka N pilkkapuita.
P7070267.JPG – Yli47 Karhujupukka N pilkkapuita.
P7070268.JPG – Yli47 Karhujupukka N pilkkapuita. Jaana etsiskelee pilkkoja puista.
P7070269.JPG – Yli47 Karhujupukka N pilkkapuita. Jaana etsiskelee pilkkoja puista.
P7070270.JPG – Yli47 Karhujupukka N pilkkapuita. Jaana etsiskelee pilkkoja puista.
P7070271.JPG – Yli48 Karhujupukka E rautamalmikuoppia.
P7070272.JPG – Yli48 Karhujupukka E rautamalmikuoppia.
P7070273.JPG – Yli48 Karhujupukka E rautamalmikuoppia.
P7070274.JPG – Yli48 Karhujupukka E rautamalmikuoppia.
P7070275.JPG – Yli48 Karhujupukka E rautamalmikuoppia.

8.7.

P7080124.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080125.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080126.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080127.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080128.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080129.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080130.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080131.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080132.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080133.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080134.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080135.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080136.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080137.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080138.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080139.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080140.JPG – Yli49 Hannukkalanniemi 2 kotasija.
P7080141.JPG – Yli50 Hannukkalanniemi 3 tervahauta.
P7080142.JPG – Yli50 Hannukkalanniemi 3 tervahauta.
P7080143.JPG – Yli50 Hannukkalanniemi 3 tervahauta.
P7080144.JPG – Yli50 Hannukkalanniemi 3 tervahauta.
P7080145.JPG – Yli51 Hannukkalanniemi 4 sauna.
P7080146.JPG – Yli51 Hannukkalanniemi 4 sauna.
P7080147.JPG – Yli51 Hannukkalanniemi 4 sauna.
P7080148.JPG – Yli51 Hannukkalanniemi 4 sauna.
P7080149.JPG – Yli51 Hannukkalanniemi 4 sauna.
P7080150.JPG – Yli51 Hannukkalanniemi 4 sauna.
P7080151.JPG – Yli52 Kuusenapajanhieta tervahauta.

P7080152.JPG – Yli52 Kuusenapajanhietä tervahauta.
P7080153.JPG – Yli53 Hannukkalanniemi 5 tervahauta.
P7080154.JPG – Yli53 Hannukkalanniemi 5 tervahauta.
P7080155.JPG – Yli53 Hannukkalanniemi 5 tervahauta.
P7080156.JPG – Yli53 Hannukkalanniemi 5 tervahauta.
P7080157.JPG – Yli53 Hannukkalanniemi 5 tervahauta.

18.7.

P7180001.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180002.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180003.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180004.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180005.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180006.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180007.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180008.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180009.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180010.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180011.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180012.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180013.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180014.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180015.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180016.JPG – Yli54 Mäntylaki erotusaitaus.
P7180017.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Lumiaura ja vesipasa.
P7180018.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Lumiaura ja vesipasa.
P7180019.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Lumiaura ja vesipasa.
P7180020.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Siltarakenteita.
P7180021.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Siltarakenteita.
P7180022.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Siltarakenteita.
P7180023.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Siltarakenteita.
P7180024.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Vaja.
P7180025.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Vaja.
P7180026.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Puretun kämpän tienoita.
P7180027.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Puretun kämpän tienoita.
P7180028.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Puretun kämpän tienoita.
P7180029.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Puretun kämpän tienoita.
P7180030.JPG – Yli 55 Kotakulha metsätyökämpä. Puretun kämpän tienoita.
P7180031.JPG – Saarikoski Meltosjoessa.
P7180032.JPG – Saarikoski Meltosjoessa.
P7180033.JPG – Saarikoski Meltosjoessa.
P7180034.JPG – Meltosjoen Saarikosken suvanto.
P7180035.JPG – Meltosjoen Saarikosken suvanto.
P7180036.JPG – Yli56 Kotakulha 2 korsu.
P7180037.JPG – Yli56 Kotakulha 2 korsu.
P7180038.JPG – Yli56 Kotakulha 2 korsu.
P7180039.JPG – Yli56 Kotakulha 2 korsu.
P7180040.JPG – Yli56 Kotakulha 2 korsu.
P7180041.JPG – Yli56 Kotakulha 2 korsu.
P7180042.JPG – Yli56 Kotakulha 2 korsu.
P7180043.JPG – Yli56 Kotakulha 2 korsu.
P7180044.JPG – Yli56 Kotakulha 2 korsu.

19.7.

P7190045.JPG – Yli57 Kermajuppo 1 pyyntikuoppia. Kuoppa 1.
P7190046.JPG – Yli57 Kermajuppo 1 pyyntikuoppia. Kuoppa 1.
P7190047.JPG – Yli57 Kermajuppo 1 pyyntikuoppia. Kuoppa 1.
P7190048.JPG – Yli57 Kermajuppo 1 pyyntikuoppia. Kuoppa 15.
P7190049.JPG – Yli57 Kermajuppo 1 pyyntikuoppia. Kuoppa 15.
P7190050.JPG – Yli57 Kermajuppo 1 pyyntikuoppia. Kuoppa 14.
P7190051.JPG – Yli57 Kermajuppo 1 pyyntikuoppia. Kuoppa 14.
P7190052.JPG – Yli57 Kermajuppo 1 pyyntikuoppia. Kuoppa 14.
P7190053.JPG – Yli57 Kermajuppo 1 pyyntikuoppia. Kuoppa 14.
P7190054.JPG – Yli57 Kermajuppo 1 pyyntikuoppia. Kuoppa 14.

P7190119.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190120.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190121.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190122.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190123.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190124.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190125.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190126.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190127.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190128.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190129.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190130.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190131.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190132.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190133.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190134.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190135.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190136.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190137.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190138.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190139.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190140.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190141.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190142.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).
P7190143.JPG – Yli58 Kermajuppo 2 rakkakuoppia (18 kpl).

20.7.

P7200001.JPG – Yli59 Kämppälahti riuku.
P7200002.JPG – Yli59 Kämppälahti riuku.
P7200003.JPG – Yli59 Kämppälahti riuku.
P7200004.JPG – Yli59 Kämppälahti riuku.

21.7.

P7210005.JPG – Yli60 Hannukkalanniemi kivikautinen asuinpaikka.
P7210006.JPG – Yli60 Hannukkalanniemi kivikautinen asuinpaikka.
P7210007.JPG – Yli60 Hannukkalanniemi kivikautinen asuinpaikka.
P7210008.JPG – Yli60 Hannukkalanniemi kivikautinen asuinpaikka.
P7210009.JPG – Yli60 Hannukkalanniemi kivikautinen asuinpaikka.
P7210010.JPG – Yli60 Hannukkalanniemi kivikautinen asuinpaikka.

22.7.

P7220011.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 1.
P7220012.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 1.
P7220013.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 1.
P7220014.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 1.
P7220015.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 2.
P7220016.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 2.
P7220017.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 3.
P7220018.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 3.
P7220019.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 4.
P7220020.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 4.
P7220021.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 5.
P7220022.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 5.
P7220023.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 6.
P7220024.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 6.
P7220025.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 6.
P7220026.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 7.
P7220027.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 7.
P7220028.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 7.
P7220029.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 11.
P7220030.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 11.
P7220031.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 11.
P7220032.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 12.
P7220033.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 12.

P7220034.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 13.
P7220035.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 14.
P7220036.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 14.
P7220037.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 14.
P7220038.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 15.
P7220039.JPG – Pel1 Aittatieva pyyntikuoppia (16 kpl). Kuoppa 15.

26.7.

P7260002.JPG – Pello Konttaköngäs.
P7260003.JPG – Pello Konttaköngäs.
P7260004.JPG – Pello Konttaköngäs.
P7260005.JPG – Pello Konttaköngäs.
P7260006.JPG – Pello Konttaköngäs.
P7260007.JPG – Pello Atnavaara SE metsätyökämpä.
P7260008.JPG – Pello Atnavaara SE metsätyökämpä.
P7260009.JPG – Pello Atnavaara SE metsätyökämpä.
P7260010.JPG – Pello Atnavaara SE metsätyökämpä.
P7260011.JPG – Pello Atnavaara W metsätyökämpä. Kuvassa Jaana Barsk Juopperi ja Juha Lind.
P7260012.JPG – Pello Atnavaara W metsätyökämpä. Kuvassa Jaana Barsk Juopperi ja Juha Lind.
P7260013.JPG – Pello Atnavaara W metsätyökämpä.
P7260014.JPG – Pello Atnavaara W metsätyökämpä.
P7260015.JPG – Kolari kotkan pesäpuu 439.
P7260016.JPG – Kolari kotkan pesäpuu 439.
P7260017.JPG – Kolari kotkan pesäpuu 439.
P7260018.JPG – Kolari kotkan pesäpuu 439.

27.7.

P7270022.JPG – Luonnonihmeitä Sompasessa. Valtavat pahkat koivun kyljessä.
P7270023.JPG – Luonnonihmeitä Sompasessa. Valtavat pahkat koivun kyljessä.

28.7.

P7280024.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.
P7280025.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.
P7280026.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.
P7280027.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.
P7280028.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.
P7280029.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.
P7280030.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.
P7280031.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.
P7280032.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.
P7280033.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.
P7280034.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.
P7280035.JPG – Yli61 Salmenvaaranliika pilkkapuu.

29.7.

P7290036.JPG – Sompasen maastoja.
P7290037.JPG – Sompasen maastoja.
P7290038.JPG – Sompasen maastoja.
P7290039.JPG – Komia kataja Sompasella.
P7290040.JPG – Komia kataja Sompasella.

1.8.

P8010001.JPG – Yli62 Pieskänjupukka 1 tervahauta.
P8010002.JPG – Yli62 Pieskänjupukka 1 tervahauta.
P8010003.JPG – Yli62 Pieskänjupukka 1 tervahauta.
P8010004.JPG – Yli64 Pieskänjupukka 3 metsätyökämpä.
P8010005.JPG – Yli64 Pieskänjupukka 3 metsätyökämpä.
P8010006.JPG – Yli64 Pieskänjupukka 3 metsätyökämpä.
P8010007.JPG – Yli64 Pieskänjupukka 3 metsätyökämpä.
P8010008.JPG – Yli64 Pieskänjupukka 3 metsätyökämpä.
P8010009.JPG – Yli64 Pieskänjupukka 3 metsätyökämpä.
P8010010.JPG – Yli64 Pieskänjupukka 3 metsätyökämpä.
P8010011.JPG – Yli64 Pieskänjupukka 3 metsätyökämpä.
P8010012.JPG – Yli64 Pieskänjupukka 3 metsätyökämpä.

P8010013.JPG – Yli64 Pieskänjupukka 3 metsätyökämpä.
P8010014.JPG – Yli65 Hevostienjänkkä kammi.
P8010015.JPG – Yli65 Hevostienjänkkä kammi.
P8010016.JPG – Yli65 Hevostienjänkkä kammi.
P8010017.JPG – Yli65 Hevostienjänkkä kammi.
P8010018.JPG – Yli65 Hevostienjänkkä kammi.
P8010019.JPG – Mosaiikkikiveä Pieskänjupukassa.
P8010020.JPG – Mosaiikkikiveä Pieskänjupukassa.
P8010021.JPG – Mosaiikkikiveä Pieskänjupukassa.
P8010022.JPG – Mosaiikkikiveä Pieskänjupukassa.
P8010023.JPG – Mosaiikkikiveä Pieskänjupukassa.
P8010024.JPG – Mosaiikkikiveä Pieskänjupukassa.
P8010025.JPG – Mosaiikkikiveä Pieskänjupukassa.
P8010026.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010027.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010028.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010029.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010030.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010031.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010032.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010033.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010034.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010035.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010036.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010037.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010038.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010039.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010040.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010041.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010042.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.
P8010043.JPG – Yli66 Pieskänjupukan laki pilkkapuita.

2.8.

P8020044.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Hiilikämpän rauniota.
P8020045.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Hiilikämpän rauniota.
P8020046.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Hiilikämpän rauniota.
P8020047.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Hiilikämpän rauniota.
P8020048.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Miilu 1.
P8020049.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Miilu 1.
P8020050.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Kairanäyte hiilimiilusta.
P8020051.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Kairanäyte hiilimiilusta.
P8020052.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Miilu 4.
P8020053.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Miilu 4.
P8020054.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Jaana miilulla.
P8020055.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Sonja ja Matti.
P8020056.JPG – Yli67 Perämaa hiilikämpä ja miiluja (5 kpl). Sonja ja Matti.

3.8.

P8030057.JPG – Yli68 Kiimajärvi rajapyykki.
P8030058.JPG – Yli68 Kiimajärvi rajapyykki.
P8030059.JPG – Yli68 Kiimajärvi rajapyykki.
P8030060.JPG – Yli68 Kiimajärvi rajapyykki.
P8030061.JPG – Yli68 Kiimajärvi rajapyykki.
P8030062.JPG – Yli68 Kiimajärvi rajapyykki.
P8030063.JPG – Yli68 Kiimajärvi rajapyykki.
P8030064.JPG – Yli69 Kaunismaa 3 erotusaitaus.
P8030065.JPG – Yli69 Kaunismaa 3 erotusaitaus.
P8030066.JPG – Yli69 Kaunismaa 3 erotusaitaus.
P8030067.JPG – Yli69 Kaunismaa 3 erotusaitaus.
P8030068.JPG – Yli69 Kaunismaa 3 erotusaitaus.
P8030069.JPG – Yli69 Kaunismaa 3 erotusaitaus.
P8030070.JPG – Yli69 Kaunismaa 3 erotusaitaus.
P8030071.JPG – Yli69 Kaunismaa 3 erotusaitaus.
P8030072.JPG – Yli69 Kaunismaa 3 erotusaitaus.

P8030073.JPG – Yli69 Kaunismaa 3 erotusaitaus.
P8030074.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030075.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030076.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030077.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030078.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030079.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030080.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030081.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030082.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030083.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030084.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030085.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030086.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.
P8030087.JPG – Yli70 Kaunismaa 2 korsu.

4.8.

P8040088.JPG – Yli71 Rompaan kämppä, jota Sonja vahtii.
P8040089.JPG – Yli71 Rompaan kämppä.
P8040090.JPG – Yli71 Rompaan kämppä.
P8040091.JPG – Yli71 Rompaan kämppä.
P8040092.JPG – Yli71 Rompaan kämppä.
P8040093.JPG – Yli71 Rompaan kämppä.
P8040094.JPG – Yli71 Rompaan kämppä.
P8040095.JPG – Yli71 Rompaan kämppä.
P8040096.JPG – Yli71 Rompaan kämppä.
P8040097.JPG – Yli71 Rompaan kämppä.
P8040098.JPG – Yli71 Rompaan kämppä.
P8040099.JPG – Yli71 Rompaan kämppä.
P8040100.JPG – Yli72 Saarikoski kivilatomus.
P8040101.JPG – Yli72 Saarikoski kivilatomus.
P8040102.JPG – Yli72 Saarikoski kivilatomus.
P8040103.JPG – Yli73 Meltosjoki metsätyökämppä.
P8040104.JPG – Yli73 Meltosjoki metsätyökämppä.
P8040105.JPG – Yli73 Meltosjoki metsätyökämppä.
P8040106.JPG – Yli74 Koiravaaranpalo hirsikehikko.
P8040107.JPG – Yli74 Koiravaaranpalo hirsikehikko.
P8040108.JPG – Yli74 Koiravaaranpalo hirsikehikko.
P8040109.JPG – Yli74 Koiravaaranpalo hirsikehikko.
P8040110.JPG – Yli75 Kivilehto pilkkapuu.
P8040111.JPG – Yli75 Kivilehto pilkkapuu.
P8040112.JPG – Yli75 Kivilehto pilkkapuu.
P8040113.JPG – Yli75 Kivilehto pilkkapuu.
P8040114.JPG – Yli75 Kivilehto pilkkapuu.
P8040115.JPG – Yli75 Kivilehto pilkkapuu.

5.8.

P8050001.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050002.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050003.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050004.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050005.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050006.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050007.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050008.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050009.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050010.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050011.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050012.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050013.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050014.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050015.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050016.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050017.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).

P8050018.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050019.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050020.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050021.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050022.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050023.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050024.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050025.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050026.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050027.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050028.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050029.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050030.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050031.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050032.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050033.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050034.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050035.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050036.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050037.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050038.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).
P8050039.JPG – Pel3 Kuusivaara metsätyökämppeä/kammeja (8 kpl).

8.8.

P8080001.JPG – Pellon Lähdevaara Iso Paljukan pohjoispuolella. Kallioluolia.
P8080002.JPG – Pellon Lähdevaara Iso Paljukan pohjoispuolella. Kallioluolia.
P8080003.JPG – Pellon Lähdevaara Iso Paljukan pohjoispuolella. Kallioluolia.
P8080004.JPG – Pellon Lähdevaara Iso Paljukan pohjoispuolella. Kallioluolia.
P8080005.JPG – Pellon Lähdevaara Iso Paljukan pohjoispuolella. Kallioluolia.
P8080006.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.
P8080007.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.
P8080008.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.
P8080009.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.
P8080010.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.
P8080011.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.
P8080012.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.
P8080013.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.
P8080014.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.
P8080015.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.
P8080016.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.
P8080017.JPG – Pel4 Lähdevaara metsätyökämppeä. Kaivoja, satimia ja karhun kakkaa.

9.8.

P8090018.JPG – Yli77 Kotalompolo kuningaspetäjä muistomerkki.
P8090019.JPG – Yli77 Kotalompolo kuningaspetäjä muistomerkki.
P8090020.JPG – Yli77 Kotalompolo kuningaspetäjä muistomerkki.
P8090021.JPG – Yli77 Kotalompolo kuningaspetäjä muistomerkki.
P8090022.JPG – Yli76 Kotavaara tähystystorni.
P8090023.JPG – Yli76 Kotavaara tähystystorni.
P8090024.JPG – Yli76 Kotavaara tähystystorni.
P8090025.JPG – Yli76 Kotavaara tähystystorni.
P8090026.JPG – Yli76 Kotavaara tähystystorni.
P8090027.JPG – Yli76 Kotavaara tähystystorni.
P8090028.JPG – Yli77 Kotalompolo kuningaspetäjä muistomerkki.
P8090029.JPG – Yli77 Kotalompolo kuningaspetäjä muistomerkki.
P8090030.JPG – Yli77 Kotalompolo kuningaspetäjä muistomerkki.
P8090031.JPG – Yli78 Säkkioja metsätyökämppeä.
P8090032.JPG – Yli78 Säkkioja metsätyökämppeä.
P8090033.JPG – Yli78 Säkkioja metsätyökämppeä.
P8090034.JPG – Yli78 Säkkioja metsätyökämppeä.
P8090035.JPG – Yli78 Säkkioja metsätyökämppeä.
P8090036.JPG – Yli78 Säkkioja metsätyökämppeä.
P8090037.JPG – Yli78 Säkkioja metsätyökämppeä.

P8110062.JPG – Pel8 Pahtajoki 2 uittokämpä.
P8110063.JPG – Pel8 Pahtajoki 2 uittokämpä.
P8110064.JPG – Pel9 Pahtajoki 3 laavu.
P8110065.JPG – Pel9 Pahtajoki 3 laavu.
P8110066.JPG – Pel9 Pahtajoki 3 laavu.
P8110067.JPG – Pel9 Pahtajoki 3 laavu.
P8110068.JPG – Pel9 Pahtajoki 3 laavu.
P8110069.JPG – Pel9 Pahtajoki 3 laavu.

12.8.

P8120070.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120071.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120072.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120073.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120074.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120075.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120076.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120077.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120078.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120079.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120080.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120081.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120082.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120083.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120084.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120085.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120086.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120087.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120088.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120089.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120090.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120091.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120092.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120093.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120094.JPG – Pel10 Ala-Kaitarova W tupasija.
P8120095.JPG – Pel11 Ala-Kaitarova E metsätyökämpä.
P8120096.JPG – Pel11 Ala-Kaitarova E metsätyökämpä.
P8120097.JPG – Pel11 Ala-Kaitarova E metsätyökämpä.
P8120098.JPG – Pel11 Ala-Kaitarova E metsätyökämpä.
P8120099.JPG – Pel11 Ala-Kaitarova E metsätyökämpä.
P8120100.JPG – Pel11 Ala-Kaitarova E metsätyökämpä.
P8120101.JPG – Pel11 Ala-Kaitarova E metsätyökämpä.
P8120102.JPG – Pel11 Ala-Kaitarova E metsätyökämpä.
P8120103.JPG – Pel11 Ala-Kaitarova E metsätyökämpä.
P8120108.JPG – Ala-Kaitarovassa pistetty tutkimusapulainen.

22.8.

P8220001.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220002.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220003.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220004.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220005.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220006.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220007.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220008.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220009.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220010.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220011.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220012.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220013.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220014.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220015.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220016.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.

P8220017.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220018.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220019.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220020.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220021.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220022.JPG – Pel12 Kaitariipi metsätyökämpä.
P8220023.JPG – Kaitarovan poroaidan vieressä on suuri tallirakennus.
P8220024.JPG – Kaitarovan poroaidan vieressä on suuri tallirakennus.
P8220025.JPG – Kaitarovan poroaidan vieressä on suuri tallirakennus.
P8220026.JPG – Kaitarovan poroaidan vieressä on suuri tallirakennus.
P8220027.JPG – Kaitarovan poroaidan vieressä on suuri tallirakennus.
P8220028.JPG – Kaitarovan poroaidan vieressä on suuri tallirakennus.
P8220029.JPG – Kaitarovan poroaidan vieressä on suuri tallirakennus.
P8220030.JPG – Kaitarovan poroaidan vieressä on suuri tallirakennus.
P8220031.JPG – Kaitarovan poroaidan vieressä on suuri tallirakennus.
P8220032.JPG – Pel13 Kaitarova S poromiesten kämpä.
P8220033.JPG – Pel13 Kaitarova S poromiesten kämpä.
P8220034.JPG – Pel13 Kaitarova S poromiesten kämpä.
P8220035.JPG – Pel13 Kaitarova S poromiesten kämpä.
P8220036.JPG – Pel13 Kaitarova S poromiesten kämpä.
P8220037.JPG – Pel13 Kaitarova S poromiesten kämpä.
P8220038.JPG – Pel13 Kaitarova S poromiesten kämpä.
P8220039.JPG – Pel13 Kaitarova S poromiesten kämpä.

23.8.

P8230040.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230041.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230042.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230043.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230044.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230045.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230046.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230047.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230048.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230049.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230050.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230051.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230052.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230053.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230054.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230055.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230056.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230057.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230058.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230059.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230060.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230061.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230062.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230063.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230064.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230065.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230066.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230067.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230068.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230069.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230070.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230071.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230072.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230073.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230074.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230075.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230076.JPG – Pel14 Ritavuoma niittylato.
P8230077.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230078.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.

P8230079.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230080.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230081.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230082.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230083.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230084.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230085.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230086.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230087.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230088.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230089.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.
P8230090.JPG – Pel15 Selkävaaran suo niittylato.

24.8.

P8240091.JPG – Kaitarova Liikalaenoja syttöpuu.
P8240092.JPG – Kaitarova Liikalaenoja syttöpuu.
P8240093.JPG – Kaitarova Liikalaenoja syttöpuu.
P8240094.JPG – Pel16 Liikalaki metsätyökämpä.
P8240095.JPG – Pel16 Liikalaki metsätyökämpä.
P8240096.JPG – Pel16 Liikalaki metsätyökämpä.
P8240097.JPG – Pel16 Liikalaki metsätyökämpä.
P8240098.JPG – Pel16 Liikalaki metsätyökämpä.
P8240099.JPG – Pel16 Liikalaki metsätyökämpä.
P8240100.JPG – Pel16 Liikalaki metsätyökämpä.
P8240101.JPG – Pel16 Liikalaki metsätyökämpä.
P8240102.JPG – Pel16 Liikalaki metsätyökämpä.
P8240103.JPG – Pel16 Liikalaki metsätyökämpä.
P8240104.JPG – Pel17 Ruuhijärventien vedenottamo pilkkapuita.
P8240105.JPG – Pel17 Ruuhijärventien vedenottamo pilkkapuita.
P8240106.JPG – Pel17 Ruuhijärventien vedenottamo pilkkapuita.
P8240107.JPG – Pel17 Ruuhijärventien vedenottamo pilkkapuita.
P8240108.JPG – Pel17 Ruuhijärventien vedenottamo pilkkapuita.
P8240109.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu ja Jaana Barsk Juopperi.
P8240110.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu ja Matti Välimaa.

25.8.

P8250112.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250113.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250114.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250115.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250116.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250117.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250118.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250119.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250120.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250121.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250122.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250123.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250124.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250125.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250126.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250127.JPG – Pel18 Kuusilaki metsätyökämpä.
P8250128.JPG – Pel20 Kylmäoja 2 tervasauna.
P8250129.JPG – Pel20 Kylmäoja 2 tervasauna.
P8250130.JPG – Pel20 Kylmäoja 2 tervasauna.
P8250131.JPG – Pel20 Kylmäoja 2 tervasauna.
P8250132.JPG – Pel20 Kylmäoja 2 tervasauna.
P8250133.JPG – Pel20 Kylmäoja 2 tervasauna.
P8250134.JPG – Pel20 Kylmäoja 2 tervasauna.
P8250135.JPG – Pel20 Kylmäoja 2 tervasauna.
P8250136.JPG – Pel19 Kylmäoja 1 tervahauta.
P8250137.JPG – Pel19 Kylmäoja 1 tervahauta.
P8250138.JPG – Pel19 Kylmäoja 1 tervahauta.
P8250139.JPG – Pel19 Kylmäoja 1 tervahauta.

P8250140.JPG – Pel19 Kylmäoja 1 tervahauta.
P8250141.JPG – Pel20 Kylmäoja 2 tervasauna. Jaana dokumentoi.
P8250142.JPG – Pel20 Kylmäoja 2 tervasauna.
P8250143.JPG – Pel21 Kylmäoja 3 laavu.
P8250144.JPG – Pel21 Kylmäoja 3 laavu.
P8250145.JPG – Pel21 Kylmäoja 3 laavu.
P8250146.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250147.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250148.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250149.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250150.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250151.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250152.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250153.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250154.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250155.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250156.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250157.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.
P8250158.JPG – Pel22 Ruuhijärventien vedenottamo N pilkkapuu. Pellon suurin puu.

26.8.

P8260159.JPG – Pel23 Pitkäniemi 2 maakellari.
P8260160.JPG – Pel23 Pitkäniemi 2 maakellari.
P8260161.JPG – Pel23 Pitkäniemi 2 maakellari.
P8260162.JPG – Pel23 Pitkäniemi 2 maakellari.
P8260163.JPG – Pel24 Pitkäniemi 3 maakuoppa.
P8260164.JPG – Pel24 Pitkäniemi 3 maakuoppa.
P8260165.JPG – Pel24 Pitkäniemi 3 maakuoppa.
P8260166.JPG – Pel25 Pitkäniemi pyyntikuoppia.
P8260167.JPG – Pel25 Pitkäniemi pyyntikuoppia.
P8260168.JPG – Pel25 Pitkäniemi pyyntikuoppia.
P8260169.JPG – Pel25 Pitkäniemi pyyntikuoppia.
P8260170.JPG – Pel26 Kylmäoja 4 metsätyökämpä.
P8260171.JPG – Pel26 Kylmäoja 4 metsätyökämpä.
P8260172.JPG – Pel26 Kylmäoja 4 metsätyökämpä.
P8260173.JPG – Pel26 Kylmäoja 4 metsätyökämpä.
P8260174.JPG – Pel26 Kylmäoja 4 metsätyökämpä.
P8260175.JPG – Pello Kylmäoja.
P8260176.JPG – Pello Kylmäoja.
P8260177.JPG – Pello Kylmäoja.
P8260178.JPG – Pello Kylmäoja.
P8260179.JPG – Pel26 Kylmäoja 4 metsätyökämpä.
P8260180.JPG – Pel26 Kylmäoja 4 metsätyökämpä.
P8260181.JPG – Pel26 Kylmäoja 4 metsätyökämpä.
P8260182.JPG – Pel26 Kylmäoja 4 metsätyökämpä.
P8260183.JPG – Pel27 Kylmäoja 5 talli.
P8260184.JPG – Pel27 Kylmäoja 5 talli.
P8260185.JPG – Pel27 Kylmäoja 5 talli.
P8260186.JPG – Pel27 Kylmäoja 5 talli.
P8260187.JPG – Pel27 Kylmäoja 5 talli.
P8260188.JPG – Pel27 Kylmäoja 5 talli.
P8260189.JPG – Pel27 Kylmäoja 5 talli.
P8260190.JPG – Pel27 Kylmäoja 5 talli.
P8260191.JPG – Pel28 Kylmäoja 6 hiilimiilu.
P8260192.JPG – Pel28 Kylmäoja 6 hiilimiilu.

30.8.

P8300001.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300002.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300003.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300004.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300005.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300006.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300007.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.

P8300008.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300009.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300010.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300011.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300012.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300013.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300014.JPG – Matkalla Vietosen Himotussaareen.
P8300015.JPG – Yli79 Himotussaari mj-rek. 1000011596.
P8300016.JPG – Yli79 Himotussaari mj-rek. 1000011596.
P8300017.JPG – Yli79 Himotussaari mj-rek. 1000011596.
P8300018.JPG – Yli79 Himotussaari mj-rek. 1000011596.
P8300019.JPG – Yli79 Himotussaari mj-rek. 1000011596.
P8300020.JPG – Yli79 Himotussaari mj-rek. 1000011596.
P8300021.JPG – Yli79 Himotussaari mj-rek. 1000011596.
P8300022.JPG – Yli79 Himotussaari mj-rek. 1000011596.
P8300023.JPG – Yli79 Himotussaari mj-rek. 1000011596.
P8300024.JPG – Yli79 Himotussaari mj-rek. 1000011596.
P8300025.JPG – Yli79 Himotussaari mj-rek. 1000011596.
P8300026.JPG – Himotussaaren tulistelupaikka.
P8300027.JPG – Himotussaaren tulistelupaikka.
P8300028.JPG – Himotussaaren tulistelupaikka.
P8300029.JPG – Himotussaaren tulistelupaikka.
P8300030.JPG – Himotussaaren tulistelupaikka.
P8300031.JPG – Yli80 Himotussaari 2 pilkkapuu.
P8300032.JPG – Yli80 Himotussaari 2 pilkkapuu.
P8300033.JPG – Yli80 Himotussaari 2 pilkkapuu.
P8300034.JPG – Yli80 Himotussaari 2 pilkkapuu.
P8300035.JPG – Yli81 Himotussaari 3 maakuoppia.
P8300035.JPG – Yli81 Himotussaari 3 maakuoppia.
P8300036.JPG – Yli81 Himotussaari 3 maakuoppia.
P8300037.JPG – Yli81 Himotussaari 3 maakuoppia.
P8300038.JPG – Yli81 Himotussaari 3 maakuoppia.
P8300039.JPG – Yli82 Himotussaari 4 rakennuksen pohja.
P8300040.JPG – Yli82 Himotussaari 4 rakennuksen pohja.
P8300041.JPG – Yli82 Himotussaari 4 rakennuksen pohja.
P8300042.JPG – Yli82 Himotussaari 4 rakennuksen pohja.
P8300043.JPG – Yli82 Himotussaari 4 rakennuksen pohja.
P8300044.JPG – Yli82 Himotussaari 4 rakennuksen pohja.
P8300045.JPG – Yli82 Himotussaari 4 rakennuksen pohja.
P8300046.JPG – Yli82 Himotussaari 4 rakennuksen pohja.
P8300047.JPG – Yli82 Himotussaari 4 rakennuksen pohja.
P8300048.JPG – Himotussaari Metsähallitus.
P8300049.JPG – Yli83 Himotussaari 5 pilkkapuu.
P8300050.JPG – Yli83 Himotussaari 5 pilkkapuu.
P8300051.JPG – Yli84 Himotussaari 6 pilkkapuita (3 kpl).
P8300052.JPG – Yli84 Himotussaari 6 pilkkapuita (3 kpl).
P8300053.JPG – Yli84 Himotussaari 6 pilkkapuita (3 kpl).
P8300054.JPG – Yli84 Himotussaari 6 pilkkapuita (3 kpl).
P8300055.JPG – Yli84 Himotussaari 6 pilkkapuita (3 kpl).
P8300056.JPG – Yli84 Himotussaari 6 pilkkapuita (3 kpl).
P8300057.JPG – Yli84 Himotussaari 6 pilkkapuita (3 kpl).
P8300058.JPG – Yli84 Himotussaari 6 pilkkapuita (3 kpl).
P8300059.JPG – Yli84 Himotussaari 6 pilkkapuita (3 kpl).
P8300060.JPG – Yli84 Himotussaari 6 pilkkapuita (3 kpl).
P8300061.JPG – Yli85 Himotussaari 7 pilkkapuita (2 kpl).
P8300062.JPG – Yli85 Himotussaari 7 pilkkapuita (2 kpl).
P8300063.JPG – Yli85 Himotussaari 7 pilkkapuita (2 kpl).
P8300064.JPG – Yli85 Himotussaari 7 pilkkapuita (2 kpl).
P8300065.JPG – Kotimatalla Himotussaaresta.
P8300066.JPG – Kotimatalla Himotussaaresta.
P8300067.JPG – Kotimatalla Himotussaaresta.
P8300068.JPG – Kotimatalla Himotussaaresta.
P8300069.JPG – Kotimatalla Himotussaaresta.
P8300070.JPG – Kotimatalla Himotussaaresta.

31.8.

P8310071.JPG – Pel28 Kylmäoja 6 hiilimiilu.
P8310072.JPG – Pel28 Kylmäoja 6 hiilimiilu.
P8310073.JPG – Pel28 Kylmäoja 6 hiilimiilu.
P8310074.JPG – Pel28 Kylmäoja 6 hiilimiilu.
P8310075.JPG – Pel29 Kylmäoja 7 rakennuksen pohja.
P8310076.JPG – Pel29 Kylmäoja 7 rakennuksen pohja.
P8310077.JPG – Pel29 Kylmäoja 7 rakennuksen pohja.
P8310078.JPG – Pel30 Kylmäoja 8 hiilimiilu.
P8310079.JPG – Pel30 Kylmäoja 8 hiilimiilu.
P8310080.JPG – Pel31 Kylmäoja 9 hiilimiilu.
P8310081.JPG – Pel31 Kylmäoja 9 hiilimiilu.
P8310082.JPG – Pel31 Kylmäoja 9 hiilimiilu.
P8310083.JPG – Pel31 Kylmäoja 9 hiilimiilu. Tuulenkaato miilun tienoilla.
P8310084.JPG – Pel32 Korkealaki rakennuksen pohja.
P8310085.JPG – Pel32 Korkealaki rakennuksen pohja.
P8310086.JPG – Pel32 Korkealaki rakennuksen pohja.
P8310087.JPG – Pel32 Korkealaki rakennuksen pohja.
P8310088.JPG – Pel32 Korkealaki rakennuksen pohja.
P8310089.JPG – Pel32 Korkealaki rakennuksen pohja.
P8310090.JPG – Pel33 Tallisaajo poroaita.
P8310091.JPG – Pel33 Tallisaajo poroaita.
P8310092.JPG – Pel33 Tallisaajo poroaita.
P8310093.JPG – Pel33 Tallisaajo poroaita.
P8310094.JPG – Pel33 Tallisaajo poroaita.
P8310095.JPG – Pel33 Tallisaajo poroaita.
P8310096.JPG – Pel33 Tallisaajo poroaita.

1.9.

P9010097.JPG – Pel34 Kaitarovan laki kivilatamus.
P9010098.JPG – Pel34 Kaitarovan laki kivilatamus.
P9010099.JPG – Pel34 Kaitarovan laki kivilatamus.
P9010100.JPG – Pel34 Kaitarovan laki kivilatamus.
P9010101.JPG – Pel34 Kaitarovan laki kivilatamus.
P9010102.JPG – Pel34 Kaitarovan laki kivilatamus.
P9010103.JPG – Pel34 Kaitarovan laki kivilatamus.
P9010104.JPG – Pel34 Kaitarovan laki kivilatamus.
P9010105.JPG – Pel34 Kaitarovan laki kivilatamus.
P9010106.JPG – Pel34 Kaitarovan laki kivilatamus.
P9010107.JPG – Pel34 Kaitarovan laki kivilatamus.
P9010108.JPG – Pel35 Liikalaenoja leiripaikka.
P9010109.JPG – Pel35 Liikalaenoja leiripaikka.
P9010110.JPG – Pel35 Liikalaenoja leiripaikka.
P9010111.JPG – Pel35 Liikalaenoja leiripaikka.
P9010112.JPG – Pel35 Liikalaenoja leiripaikka.
P9010113.JPG – Pel35 Liikalaenoja leiripaikka.
P9010114.JPG – Pel35 Liikalaenoja leiripaikka.
P9010115.JPG – Pel36 Liikalaki S parkkuupukki.
P9010116.JPG – Pel36 Liikalaki S parkkuupukki.
P9010117.JPG – Pel36 Liikalaki S parkkuupukki.
P9010118.JPG – Pel36 Liikalaki S parkkuupukki.
P9010119.JPG – Pel36 Liikalaki S parkkuupukki.
P9010120.JPG – Pel36 Liikalaki S parkkuupukki.

2.9.

P9020121.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020122.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020123.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020124.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020125.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi. Vene rannalla.
P9020126.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi. Vene rannalla.
P9020127.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020128.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.

P9020129.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020130.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020131.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020132.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020133.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020134.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020135.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020136.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020137.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020138.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020139.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020140.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020141.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020142.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020143.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020144.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020145.JPG – Pel37 Alinen Vuoskujärvi tammi.
P9020146.JPG – Pel38 Alinen Vuoskujärvi SE tammikämpä.
P9020147.JPG – Pel38 Alinen Vuoskujärvi SE tammikämpä.
P9020148.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020149.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020150.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020151.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020152.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020153.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020154.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020155.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020156.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020157.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020158.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020159.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020160.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020161.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020162.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020163.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020164.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020165.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020166.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020167.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020168.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020169.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020170.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.
P9020171.JPG – Pel39 Karhurova metsätyökämpä.

6.9.

P9060006.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060007.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060008.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060009.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060010.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060011.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060012.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060013.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060014.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060015.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060016.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060017.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060018.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060019.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060020.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060021.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060022.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060023.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060024.JPG – Pel40 Välijoki tammi.

P9060025.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060026.JPG – Pel40 Välijoki tammi.
P9060027.JPG – Pel41 Joenmukanmaa rajapyykki (Ylitornion ja Pellon kuntien rajalla).
P9060028.JPG – Pel41 Joenmukanmaa rajapyykki (Ylitornion ja Pellon kuntien rajalla).
P9060029.JPG – Pel41 Joenmukanmaa rajapyykki (Ylitornion ja Pellon kuntien rajalla).
P9060030.JPG – Pel41 Joenmukanmaa rajapyykki (Ylitornion ja Pellon kuntien rajalla).
P9060031.JPG – Pel41 Joenmukanmaa rajapyykki (Ylitornion ja Pellon kuntien rajalla).
P9060032.JPG – Pel41 Joenmukanmaa rajapyykki (Ylitornion ja Pellon kuntien rajalla).
P9060033.JPG – Pel41 Joenmukanmaa rajapyykki (Ylitornion ja Pellon kuntien rajalla).
P9060034.JPG – Pel41 Joenmukanmaa rajapyykki (Ylitornion ja Pellon kuntien rajalla).
P9060035.JPG – Pel41 Joenmukanmaa rajapyykki (Ylitornion ja Pellon kuntien rajalla).
P9060036.JPG – Pel41 Joenmukanmaa rajapyykki (Ylitornion ja Pellon kuntien rajalla).
P9060037.JPG – Pel41 Joenmukanmaa rajapyykki (Ylitornion ja Pellon kuntien rajalla).

7.9.

P9070038.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070039.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070040.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070041.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070042.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070043.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070044.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070045.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070046.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070047.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070048.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070049.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070050.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070051.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070052.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070053.JPG – Pel42 Kotarova niitty lato.
P9070054.JPG – Salmilompolon laavu Pellossa.
P9070055.JPG – Salmilompolon laavu Pellossa.
P9070056.JPG – Salmilompolon laavu Pellossa.
P9070057.JPG – Pel43 Salmilompolo kivilatomus.
P9070058.JPG – Pel43 Salmilompolo kivilatomus.
P9070059.JPG – Pel43 Salmilompolo kivilatomus.
P9070060.JPG – Pel43 Salmilompolo kivilatomus.
P9070061.JPG – Pel43 Salmilompolo kivilatomus.
P9070062.JPG – Pel43 Salmilompolo kivilatomus.

8.9.

P9080063.JPG – Pel44 Kavantojärvi mestätyökämpä.
P9080064.JPG – Pel44 Kavantojärvi mestätyökämpä.
P9080065.JPG – Pel44 Kavantojärvi mestätyökämpä.
P9080066.JPG – Pel44 Kavantojärvi mestätyökämpä.
P9080067.JPG – Pel44 Kavantojärvi mestätyökämpä.
P9080068.JPG – Pel44 Kavantojärvi mestätyökämpä.
P9080069.JPG – Pel44 Kavantojärvi mestätyökämpä.
P9080070.JPG – Pel44 Kavantojärvi mestätyökämpä.
P9080071.JPG – Pel44 Kavantojärvi mestätyökämpä.
P9080072.JPG – Sieniä syyskuussa Pellon perukoilla.
P9080073.JPG – Tutkimusten loppuhuipennus.
P9080073.JPG – Tutkimusten loppuhuipennus.